

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
gruvlag och vissa lagar som har samband med den**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att en ny gruvlag stiftas. Det centrala målet med propositionen är att trygga förutsättningarna för gruvdrift och malmletning på samhälleligt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt. Målet är också att trygga kommunernas möjligheter att påverka, att säkerställa att rättsskyddet tillgodoses och att beakta kraven på medborgarinflytande och deltagande. Det föreslås vidare att allt fler instanser ska ha rätt att överklaga tillståndsbeslut.

I gruvlagen föreskrivs det om rättigheterna och skyldigheterna för dem som bedriver malmletning, gruvdrift och guldvaskning såväl under själva verksamheten som i fråga om de avslutande åtgärderna och efterbehandlingen. Styrsystemet för gruvlagen baserar sig enligt förslaget fortfarande på fastställda grunder som berättigar de på varandra följande faserna i verksamhetsutövningen. I tillämpningsområdet för gruvlagen föreslås inga ändringar.

Malmletning ska kunna utföras som spekteringsarbete som påminner om allemansrätten. Malmletning förutsätter malmletningstillstånd, om verksamheten kan orsaka fara för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller annan näringsverksamhet, eller om verksamheten försämrar landskaps- eller naturskyddsvärdena. För letning efter uran krävs alltid malmletningstillstånd. Ett förbehåll tryggar företrädesrätt till malmletningstillstånd, och ett malmletningstillstånd företrädesrätt till det gruvtillstånd som utvinningstillståndet grundar sig på. Utvinning av guldförekomster i marken genom vaskning på statsägt område kräver guldvaskningstillstånd.

Tillståndsprövningen grundar sig på en övergripande granskning. Uppmärksamhet ska å ena sidan fästas vid malmletningens

och gruvdriftens behov och å andra sidan vid bl.a. fastighetsägarnas ställning och ställningen för enskilda personer som orsakas olägenhet, konsekvenserna av verksamheten för miljön, landskapet, markanvändningen och säkerheten, en hållbar användning av naturresurserna samt miljöskyddet, strålsäkerheten och en samordning av användningsbehoven i fråga om olika områden. Genom villkor som fastställs i tillståndet kan sådana olägenheter som verksamheten förorsakar allmänt och enskilt intresse minskas och begränsas. Verksamhet enligt tillståndet får inte inledas förrän tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft och den krävda säkerheten har ställts.

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd beviljas för en bestämd tid, medan gruvtillstånd i regel ska gälla tills vidare. Ett malmletningstillstånd föreslås kunna vara i kraft avsevärt mycket längre än för närvarande. Bestämmelser om tillståndens giltighetstid och om när tillstånd ändras, förfaller och återkallas utfärdas med beaktande av allmänna och enskilda intressen. Tillstånden ska kunna överföras. Den rätt som grundar sig på malmletningstillstånd och gruvtillstånd ska kunna pantsättas.

Innehavare av malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd ska enligt gällande praxis vara tvungen att ersätta de skador och olägenheter som de orsakar till fullt belopp. Tillståndshavaren ska dessutom också i fortsättningen till ägarna av fastigheterna på malmletningsområdet, gruvområdet och guldvaskningsområdet betala en årlig ersättning, vars nivå ses över. Den inmutningsavgift som betalats till staten slopas.

Statsrådet kan bevilja tillstånd att för gruvdrift använda ett område som tillhör någon annan, om gruvprojektet är påkallat av all-

mänt behov. Vid en gruvförrättning ska innehavaren av gruvtillstånd lösa in nyttjanderätten och andra rättigheter till områdena i fråga samt avgifterna fastställas och behövliga fastighetstekniska åtgärder vidtas.

Gruvsäkerheten grundar sig på de krav som ställts på det ledningssystem som den som bedriver gruvdrift tillämpar och på den förhandsövervakning som sker med stöd av gruvsäkerhetstillståndet.

Säkerhetsteknikcentralen, som är gruvmyndighet, ska avgöra tillståndsärenden och utöva tillsyn över att lagen följs. Myndigheten ska ha de befogenheter och administrativa tvångsmedel till sitt förfogande som tillsynen kräver.

I propositionen har annan central lagstiftning beaktats som ska tillämpas på malmletning och gruvdrift, såsom miljöskyddslagen, naturvårdslagen, ödemarkslagen, markanvändnings- och bygglagen, arbetarskyddslagen samt lagstiftningen om samernas hembygdsområde, skoltområdet och renskötsel-

området. Gruvlagen har så långt möjligt samordnats med annan lagstiftning för att en ändamålsenlig helhet ska kunna nås.

Propositionen omfattar ett förslag till lag om ändring av kärnenergilagen. En ansökan om tillstånd som gäller urangruva enligt både kärnenergilagen och gruvlagen handläggs tillsammans och avgörs genom samma beslut vid statsrådet. För att tillstånd ska beviljas förutsätts det bl.a. att gruvprojektet är förenligt med samhällets helhetsintresse, att kommunen i fråga samtyckt till projektet och att säkerhetskraven har uppfyllts.

Propositionen innehåller också förslag till ändringar som närmast är att betrakta som tekniska i terrängtrafiklagen, strålskyddslagen, ödemarkslagen, sametingslagen, naturvårdslagen, lagen om ersättning för miljöskador och lagen om Finlands ekonomiska zon.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2011.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
ALLMÄN MOTIVERING	6
1 INLEDNING.....	6
2 NULÄGE	8
2.1 Lagstiftning och praxis.....	8
Gruvlagen	8
Miljöskydd.....	10
Naturvård.....	13
Markanvändning och byggande	16
Fastighetsbildning och inlösen av fast egendom	18
Säkerhet	18
Samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet ...	23
Ekonomisk zon, territorialövervakning och gränzon	24
Förvaltningsförfaranden och ändringssökande.....	26
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen utomlands och i EU	27
Lagstiftning och praxis i olika länder.....	27
Europeiska unionen	36
Internationella avtal.....	39
2.3 Bedömning av nuläget	42
Förändringar i gruvdriften	42
Utvecklingen av systemet med grundläggande fri- och rättigheter	43
Utvecklingen av rättsnormerna.....	44
Kommunernas möjligheter till inflytande	46
Myndigheterna och tillsynen över lagen	46
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	47
3.1 Målsättning.....	47
3.2 De viktigaste förslagen.....	50
Företrädesrätt att utvinna en fyndighet.....	50
Malmletning och gruvdrift	50
Guldvaskning.....	53
Tryggandet av allmänna och enskilda intressen	53
Ställande av säkerhet samt ersättningar.....	56
Gruvsäkerhet	56
Myndigheterna och deras uppgifter, tillsyn och ändringssökande	57
Samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet ...	57
Ändring av kärnenergilagen och vissa andra lagar.....	58
Åland	58
3.3 Alternativ	58
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	60
4.1 Allmänt.....	60
4.2 Konsekvenser för företagen	60
4.3 Konsekvenser för myndigheterna	63
4.4 Konsekvenser för samhällsekonomin, den offentliga ekonomin, sysselsättningen och regionutvecklingen.....	65
4.5 Konsekvenser för miljön.....	66

4.6	Konsekvenser för utvinningen av naturresurser	67
4.7	Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna	68
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	68
5.1	Beredningen i arbetsgrupp	68
5.2	Utlåtanden om arbetsgruppens betänkande	69
5.3	Den fortsatta beredningen	70
6	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	71
	DETALJMOTIVERING	72
1	LAGFÖRSLAG	72
1.1	Gruvlagen	72
	I AVDELNINGEN. LETNING EFTER OCH UTVINNING AV GRUVMINERAL	72
	1 kap. Allmänna bestämmelser	72
	2 kap. Malmletning	77
	3 kap. Anläggande av gruva	86
	4 kap. Guldvaskning	89
	II AVDELNINGEN. TILLSTÅNDSÄRENDE	92
	5 kap. Tillståndsförfaranden	92
	6 kap. Tillståndsprövning	102
	7 kap. Tillståndsbeslut och beslutets giltighet	114
	III AVDELNINGEN. GRUVFÖR RÄTTNING, ERSÄTTNINGAR OCH SÄKERHETER	126
	8 kap. Gruvförrättning och ersättningar i samband med den	126
	9 kap. Ersättningar som ska betalas i samband med malmletning, gruvdrift och guldvaskning	132
	10 kap. Säkerheter	138
	IV AVDELNINGEN. GRUVSÄKERHET	139
	11 kap. Krav på gruvssäkerheten	139
	12 kap. Bestämmelser om gruvssäkerhetstillstånd	146
	13 kap. Utrustningar och anordningar i gruva	150
	14 kap. Besiktningsorgan	152
	V AVDELNINGEN. UPPHÖRANDE AV GRUVDRIFT	154
	15 kap. Bestämmelser om upphörande av gruvdrift	154
	VI AVDELNINGEN. TILLSYN, ÄNDRINGSSÖKANDE OCH SÄRSKILDA BESTÄMMELSER	159
	16 kap. Tillsyn, förvaltningstvång och påföljder	159
	17 kap. Ändringssökande och verkställighet av beslut	164
	18 kap. Särskilda bestämmelser	169
	VII AVDELNINGEN. SLUTBESTÄMMELSER	171
	19 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	171
1.2	Kärnenergilagen	185
1.3	Terrängtrafiklagen	187
1.4	Strålskyddslagen	187
1.5	Ödemarkslagen	187
1.6	Sametingslagen	187
1.7	Naturvårdslagen	187
1.8	Lagen om ersättning för miljöskador	188
1.9	Lagen om Finlands ekonomiska zon	188

2	NÄRMARE BESTÄMMELSER.....	188
3	IKRAFTTRÄDANDE	189
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	189
4.1	Inledning	189
4.2	Egendomsskydd	190
4.3	Näringsfrihet	206
4.4	De grundläggande rättigheterna i fråga om miljön samt medborgarinflytande och medborgardeltagande	208
4.5	Rättsskydd	209
4.6	Särskilda frågor som gäller sameområden	210
4.7	Övriga frågor.....	211
	LAGFÖRSLAG	215
	1 Gruvlag.....	215
	2 Lag om ändring av kärnenergilagen	266
	3 Lag om ändring av 4 § i terrängtrafiklagen	267
	4 Lag om ändring av 3 och 5 § i strålskyddslagen	268
	5 Lag om ändring av 6 § i ödemarkslagen	269
	6 Lag om ändring av 9 § i sametingslagen	269
	7 Lag om ändring av 53 § i naturvårdslagen	270
	8 Lag om ändring av 12 § i lagen om ersättning för miljöskador.....	271
	9 Lag om ändring av lagen om Finlands ekonomiska zon	271
	BILAGOR.....	273
	PARALLELLTEXT	273
	2 Lag om ändring av kärnenergilagen	273
	3 Lag om ändring av 4 § i terrängtrafiklagen	276
	4 Lag om ändring av 3 och 5 § i strålskyddslagen	277
	5 Lag om ändring av 6 § i ödemarkslagen	278
	6 Lag om ändring av 9 § i sametingslagen	279
	7 Lag om ändring av 53 § i naturvårdslagen	280
	8 Lag om ändring av 12 § i lagen om ersättning för miljöskador.....	281
	9 Lag om ändring av lagen om Finlands ekonomiska zon	282

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Finland hör geologiskt till den Fennoskandiska skölden, som erbjuder goda möjligheter till utvinning av gruvmineralfyndigheter i gruvdrift. Metalliska malmer som utvinns ur berggrunden i Finland är guld och basmetaller. I fråga om brytning av andra än metalliska malmer är de vanligaste gruvmineralen kalksten, talk, apatit och täljsten. Vid malmletning utreds utöver för de ovan nämnda del också möjligheterna till utvinning av järn, diamanter, uran och platinametaller samt av vissa ovanligare metaller. Förutom att det i Finland geologiskt sett finns förutsättningar för ekonomiskt och tekniskt utvinningsbara fyndigheter av gruvmineral är Finland intressant för bolag i branschen också som en trygg verksamhets- och investeringsmiljö. Finland har den kompetens och de tjänster som behövs i branschen och en fungerande infrastruktur. Det geologiska informationsmaterial som står till förfogande ger dessutom en god grund när det gäller att hitta nya fyndigheter.

I lagstiftningen begränsades malmletning och gruvdrift till ensamrätt för den inhemska industrin fram till 1994. Verksamhet bedrevs av statsbolag och vissa inhemska bolag. Tyngdpunkten i malmletningen var att trygga tillgången på råvara för den inhemska industrin. Också den statliga forskningsinrättningen Geologiska forskningscentralen (nedan *GTK*), som omfattas av arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, har bedrivit malmletning i anknytning till kartläggning av malmpotentialen. Som mest fanns det 22 metallgruvor i Finland 1974, och brytningsmängden uppgick då till drygt 10 miljoner ton. Industrins ökade råvarubehov och de inhemska gruvornas sinande malmreserver ledde tillsammans med den internationella prisutvecklingen till en betydande import av råvaror.

I samband med att avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet trädde i kraft vid ingången av 1994 ströks de begränsningar som gällde utlänningars möjlighet att bedriva verksamhet ur lagstiftningen. Efter det-

ta har malmletningen och gruvdriften huvudsakligen övergått i internationella företags besittning och är numera en del av företagets globala verksamhet. Av de statsbolag som bedriver gruvdrift har Outokumpu-koncernen och Rautaruukkigruppen lagt ned eller avyttrat den affärsrörelse som anknyter till malmletning eller gruvdrift, med undantag för Outokumpu-koncernens kromgruva i Kemi. Detta har berott på strategiska förändringar i bolagens verksamhet, lönsamhetsproblem, marknadens cykliska prägel, stort kapitalbehov och förtroende för tillräcklig tillgång på förmånliga råvaror framöver. I och med att gruvdriften krympte minskade också den inhemska malmletningen.

Prospekteringen av gruvmineral i Finland är också i europeiskt perspektiv betydande. Prospekteringsarbete är mycket riskfyllt. Endast en bråkdel av de undersökta områdena leder till fortsatta undersökningar, och också de endast sällan till egentlig gruvdrift.

Den största delen av de företag som bedriver malmletning i Finland är letningsbolag som drivs med riskfinansiering och som koncentrerar sig på malmletning och utveckling av förekomster för försäljning. Dessa letningsbolag bedriver inte gruvdrift, och deras finansiering kommer huvudsakligen från den internationella marknaden. Bolagen är också i regel i utländsk ägo, men de är registrerade för malmletning i Finland. Letningsbolagens betydelse när det gäller att finna nya mineraliseringar har de senaste åren ökat globalt, samtidigt som de traditionella stora gruvbolagen har förändrat sina verksamhetsformer. Nya förekomster eller gruvprojekt under utveckling säljs ofta till egentliga gruvbolag. I Finland är ca 30–40 letningsbolag verksamma. De omsätter normalt 0,5–5 miljoner euro och antalet anställda i Finland är i allmänhet under tio.

En annan grupp inom malmletningen utgörs av finländska och utländska gruvbolags prospekteringsorganisationer, av vilka några är verksamma i Finland. Dessa bolag är vanligtvis börsnoterade bolag vars prospekteringsverksamhet i Finland omsätter 5–50 miljoner euro. Antalet anställda i dessa bolag

är 10—50 personer innan gruvprojektssfasen inleds.

Malmletning bedrivs i Finland fortfarande också av GTK. Under de senaste åren har GTK:s verksamhet varit inriktad på att producera basinformation och kartlägga mineraliska råvarureserver. Som en del av denna grundläggande verksamhet har GTK bedrivit malmletning enligt gruvlagstiftningen, men det antal inmutningar som GTK administrerat och de resurser som använts för malmletning har minskat avsevärt sedan 2006. För att säkerställa insynen ska GTK överlåta de kartlagda fyndigheterna och malmanledningarna till arbets- och näringsministeriet. Ministeriet säljer inmutningsrätter till dessa genom andbuds-förfarande med iakttagande av lagen om rätt för statsrådet att föryttra statens ägande mineralfyndigheter samt för deras utnyttjande erforderliga jordområden (174/1940). Högst ett fåtal inmutningsrätter har årligen bjudits ut till försäljning. GTK kan inte bedriva gruvdrift och innehar heller inga gruvrätter.

Malmletningsvolymen i Finland ökade under åren 2002—2008. För malmletning har årligen använts ca 40—60 miljoner euro, varav GTK:s andel har varit ca 10 miljoner euro. Malmletningens sysselsättningseffekt har enligt uppskattning varit ca 400 årsverken som störst. Malmletning bedrivs i hela landet, men tyngdpunkten i verksamheten finns i norra och östra Finland. Från och med hösten 2008 har till följd av den internationella finanskrisen forskningsvolymen, beloppet av använd finansiering och antalet anställda vid malmletningsbolagen minskat avsevärt jämfört med högkonjunkturen åren 2002—2008.

Nuförtiden är det i huvudsak finländska dotterbolag eller filialer till börsnoterade bolag utomlands som bedriver egentlig gruvdrift i Finland. Undantag är kromgruvan i Kemi och basmetallgruvan i Talvivaara samt utvinningen av kalksten och täljsten, som huvudsakligen är i finsk ägo.

Företagen i gruvbranschen är verksamma i en global konkurrenssituation. Efterfrågan på gruvmineral är starkt knuten till världsmarknaden. Företagens lönsamhet påverkas av världsmarknadspriset på råvaror. Tillväxten vid nya inhemska företag i gruvbranschen försvåras närmast av tillgången på inhemska

finansiering. Bristen på kunnig personal var också ett problem under högkonjunkturen. Statsbolagens tidigare starka roll inom gruvdriften och det svaga konjunkturläget på 1990-talet var centrala orsaker till att privata metallgruvbolag inte har bildats i nämnvärd utsträckning.

I Finland är ca 50 gruvor i drift, varav största delen är dagbrott. Antalet bolag som bedriver gruvdrift är något under 20. Ännu år 2008 var flera gruvprojekt aktuella som befann sig i olika utvecklingsfaser. Av dessa inledde två stora gruvor (guldgruvan i Kittilä och basmetallgruvan i Talvivaara) sin verksamhet 2008. En stor del av de andra projekten har stoppats eller har åtminstone fördröjts på grund av finansieringssvårigheter, sjunkande priser och vikande efterfrågan. För en del av projekten har tillståndsbeslut visserligen meddelats men inga investeringsbeslut fattats, och inom en del av projekten har letningsverksamheten framskridit längre. De flesta gruvorna inom planerade eller pågående gruvprojekt ligger i norra och östra Finland.

I Finland finns det några stora gruvor, mätt enligt brytningsmängd eller malmtillgångar. Betydande metallgruvor är kromgruvan i Kemi, zink-koppargruvan i Pyhäsalmi samt guldgruvan i Kittilä och basmetallgruvan i Talvivaara, som vardera har inlett sin verksamhet. Apatitgruvan i Siilinjärvi och talkgruvorna i Sotkamo är betydande producenter av icke-metalliska malmer. Brytningsmängderna i gruvorna har ökat kraftigt i och med de nya gruvorna, och 2010 väntas resultatet överskrida toppnivån 1984.

Gruvindustrin och malmletningen sysselsätter cirka 2 500 personer. Branschen omsatte 2007 över 600 miljoner euro, och i och med de nya gruvorna väntas omsättningen stiga till nästan det dubbla. Även om gruvindustrins betydelse i Finlands samhällsekonomi är relativt liten är denna industri en betydande leverantör av råvaror för viktiga industriområden, t.ex. för skogs- och metallindustrin och kemiska industrin, som är mycket beroende av mineraliska råvaror. Kring gruvindustrin har dessutom en mångsidig tillverkning av maskiner och anordningar uppstått vars produkter huvudsakligen exporteras.

Den finska industrin är mycket beroende av importen av ett flertal metaller och andra mineraliska råvaror. År 2008 var värdet av såväl exporten som importen av malmer och metaller drygt 8 miljarder euro. Användningen av mineraliska råvaror kan minskas genom sparande, återvinning eller användning av ersättande råvaror. I fråga om många metaller och mineral är möjligheterna till en väsentligt större återvinning än för närvarande dock begränsade.

Den sammantagna arealen av utmål inom gruvdriften var 2008 ca 14 000 hektar (ca 0,04 procent av Finlands areal). Gruvdriften orsakar förändringar i omgivningen, och verksamheten pågår i allmänhet i årtal, till och med i årtionden. Miljökonsekvenserna sammanfaller med verksamhetsperioden, men kan uppträda också efter det att verksamheten har upphört. Konsekvenserna berör främst projektets närområde. Direkta miljökonsekvenser är bl.a. buller, damm och upplagring av biprodukter. En gruva förändrar i allmänhet också landskapsbilden och naturförhållandena särskilt när verksamhet bedrivs som dagbrott. Omfattningen och arten av miljökonsekvenser påverkas av projektets läge och storlek, den brytnings- och förädlingsteknik som används och den mineral- eller malmtyp som utvinns.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Gruvlagen

I gruvlagen (503/1965), nedan *den upphävda lagen*, finns det bestämmelser om letning efter och utvinning av gruvmineral (i den finska språkdräkten används i propositionen *kaivosmineraali* i stället för *kaivoskivennäiset*). De gruvmineral som omfattas av lagens tillämpningsområde är metalliska malmer och industrimineral. På täkt av marksubstanser (sten, grus, sand, lera och mull) tillämpas däremot marktäktslagen (555/1981).

Rätt till en fyndighet med stöd av den upphävda lagen förutsätter att ansökan om mutsedel för området eller samtidigt även ansö-

kan om utmålsläggning görs. Med stöd av mutsedeln har inmutaren inmutningsrätt att inom inmutningsområdet utföra undersökning av gruvmineral i syfte att utreda fyndighetens art och omfattning. Rätt till guldvaskning på statsägd mark grundar sig på mutsedel. Den inmutningsberättigade har rätt att förbehålla sig företräde att inmuta en eventuell fyndighet. Sådana geologiska observationer och mätningar som bedöms som nödvändiga i syfte att hitta gruvmineral samt provtagning i ringa skala är tillåtna även utan mutsedel.

En inmutare är skyldig att betala full ersättning för den skada och olägenhet som förorsakas och att på markägarens begäran ställa säkerhet. Inmutaren ska dessutom årligen till fastighetsägarna inom inmutningsområdet betala en inmutningsersättning och till staten en inmutningsavgift. Inmutaren är skyldig att inom ett år från det att inmutning upphört lämna en redogörelse för de undersökningsarbeten som har utförts på inmutningsområdet och för resultaten av dessa. Inmutaren ska också, när inmutningsrätten frånträts eller förverkats, utan dröjsmål försätta inmutningsområdet i det skick som den allmänna säkerheten kräver.

Om inmutaren visar att det på inmutningsområdet finns gruvmineral i så riklig mängd och i en sådan form att fyndigheten sannolikt kan utnyttjas, har inmutaren rätt att få området fastställt för gruvdrift (*utmål*) och på så sätt få gruvrätt för att utvinna de gruvmineral som finns inom utmålet. Vid utmålsläggning ska de behov som ansluter sig till planeringen av områdesanvändningen samt eventuella inmutningshinder beaktas. Utmålsläggningen förutsätter en konsekvensbeskrivning enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994).

Om en ansökan om utmål uppfyller de villkor som föreskrivs i den upphävda lagen, ska beslut om fastställande av utmål meddelas. Beslutet om fastställande av utmål ska sändas till den behöriga lantmäteribyran, som utan dröjsmål ska utfärda förordnande för att verkställa gruvförrättning. När gruvförrättningen till de delar som inte gäller ersättningen vunnit laga kraft, ska en registeranteckning om saken göras. En utmålsedel ut-

färdas som bevis på gruvrätten och registeranteckningen.

En innehavare av gruvrätt har nyttjanderätt till utmålsområdet samt rätt att utvinna alla gruvmineral som påträffas inom området och, med vissa begränsningar, också andra ämnen som ingår i berg- och markgrunden inom utmålet. Innehavaren av en gruvrätt ska årligen till jordägaren betala en utmålsavgift som fastställs enligt områdets areal samt en brytningsavgift för de gruvmineral som brutits och uppfordrats till markytan. Gruvrätten förpliktar innehavaren att inleda gruvdrift inom den tid som anges i utmålsedeln.

När en innehavare av gruvrätt frånträder sin rätt eller den förklaras förverkad, återgår utmålet till markägaren och innehavaren av gruvrätt ska utan dröjsmål försätta området i det skick som den allmänna säkerheten kräver.

Bestämmelserna om säkerheten i gruvarbete är relativt allmänt hållna i den upphävda lagen. Den som bedriver gruvdrift ska särskilt se till att maskiner, inventarier, sanitära och andra anordningar, de gångar och gruvrum som är i bruk samt de dammar som hör till gruvdriften och anrikningsverksamheten kontinuerligt hålls i behörigt skick och att bestämmelserna om deras konstruktion, kvalitet och användning liksom även övriga föreskrifter för tryggande av liv och egendom iakttas, så att de anställas och övriga personers trygghet eller egendom inte äventyras.

Arbets- och näringsministeriet handlägger och avgör ansökningsärenden enligt den upphävda lagen och övervakar att lagen iakttas. Säkerhetsteknikcentralen (nedan *Tukes*) övervakar säkerheten vid gruvor.

Med stöd av den upphävda lagen har en gruvförordning (663/1965) utfärdats där det föreskrivs närmare om bl.a. förbehåll, inmutning och utmål samt om tillsynen över gruvarbete. Med stöd av bemyndigandet i 29 § i gruvförordningen har följande beslut utfärdats: handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor (921/1975), handels- och industriministeriets beslut om uppföringsverk i gruvor (372/1969) och handels- och industriministeriets beslut om gruvkartor (1218/1995).

Den upphävda lagen grundar sig till centrala delar på gruvlagskommitténs betänkande

med förslag till revidering av gruvlagstiftningen jämte motivering (kommittébetänkande nr 14/1957). Bakgrunden till förslaget var gruvarbetets ökade samhällsekonomiska betydelse och att man i anslutning till det ansåg det nödvändigt att främja gruvarbetet och ge det allt större betydelse i avvägningen mellan olika intressen. De centrala ändringar som föreslogs gällde en utökning av antalet gruvmineral, främjande och säkerställande av letningen efter gruvmineral och därmed förknippad forskning, främjande och säkerställande av tillvaratagandet av gruvmineral, avgifter till staten för att förhindra spekulation i fråga om inmutningsrätter och gruvrätter, markägarens rättsliga ställning i ekonomiska frågor, säkerhetsbestämmelser, förenkling av förfaranden, förbättring av rättsskyddet och en utökning av myndighetsresurserna.

Den upphävda lagen har under sin giltighetstid ändrats flera gånger. De ändringar som gjorts i lagen grundar sig dock inte på en övergripande bedömning, utan de gäller enskilda frågor, bl.a. samordningen av den upphävda lagen med annan lagstiftning (t.ex. ändringarna 474/1994, 1103/1996 och 1102/2000). Numera tillämpas på malmetning och gruvdrift, bl.a. för att beakta miljö-, naturvårds- och säkerhetsaspekter, ett flertal andra lagar som anges nedan.

Handläggningen av ansökningar som gäller rättigheter enligt den upphävda lagen samt tillsynsförfarandet vid arbets- och näringsministeriet (tidigare handels- och industriministeriet) har reviderats systematiskt från och med 2006. Av de bolag som lämnar in ansökan har noggrannare uppgifter och planer krävts som underlag för handläggningen av ansökan. Vid handläggningen av ansökningarna har särskild uppmärksamhet fästs vid att höra markägarna, att klargöra kommunens aspekter med hjälp av remissförfarande och att tillämpa de materiella krav som grundar sig på naturvårdslagen (1096/1996). I tillståndsbeslut har man börjat begränsa inmutningsrätten genom tillståndsvillkor samt i fråga om arten och varaktigheten av undersökningsåtgärder. En central ändring med tanke på rättsskyddet har varit att beslut delges också andra än sökanden. Samtidigt har kvantiteten och kvaliteten av myndigheternas information till olika parter utvecklats. En

ändring som med tanke på tillsynen har varit viktig för malmletningen är att inmutarnas årsrapportering har utvecklats och att ett system för tillsyn över inmutningsrapporterna enligt den upphävda lagen har byggts upp. Bakgrunden till ändringarna har varit utvecklingen i beslutspraxis vid högsta förvaltningsdomstolen (nedan *HFD*) (t.ex. HFD:s årsboksbeslut 1999:14, 2005:42 och 2008:10) och ändringar annanstans i lagstiftningen samt de brister som upptäckts i handläggningen av tillståndsansökningar och tillsynen över verksamheten.

Miljöskydd

Miljöskyddslagen

Miljöskyddslagen (86/2000) är en allmän lag för att motverka förorening av miljön. Lagen tillämpas på verksamhet som orsakar eller kan orsaka förorening av miljön. Lagen tillämpas också på verksamhet som ger upphov till avfall, samt på återvinning och behandling av avfall.

Enligt 28 § 1 mom. i miljöskyddslagen krävs miljötillstånd för verksamhet som medför risk för förorening. Närmare bestämmelser om tillståndspliktig verksamhet utfärdas i miljöskyddsförordningen (169/2000). Enligt 1 § 1 mom. 7 punkten underpunkt a i miljöskyddsförordningen förutsätter gruvdrift och maskinell guldvaskning (i miljöskyddsförordningen *guldgrävning*) alltid miljötillstånd. Enligt 1 § 1 mom. 7 punkten underpunkt b i miljöskyddsförordningen ska anläggningar för anrikning av malmer eller mineral ha miljötillstånd.

I syfte att motarbeta förorening av miljön ställs i miljötillståndet tillståndsvillkor bl.a. för utsläpp, avfall och minskning av avfallsmängden och avfallens skadlighet samt för åtgärder efter det att verksamheten upphört, såsom att iståndsätta området och förhindra utsläpp. Om verksamheten omfattar återvinning eller behandling av avfall, ska verksamhetsutövaren ställa tillräcklig säkerhet för att förvissa sig om att avfallshanteringen sköts korrekt.

Verksamhet som förbereder gruvdrift, såsom provbrytning grundad på inmutningsrätt,

kräver däremot i allmänhet inte miljötillstånd. Miljötillstånd krävs dock med stöd av 28 § 2 mom. 1—4 punkten i miljöskyddslagen, om verksamheten kan orsaka förorening av vattendrag, bädd eller bassäng, utsätta omgivningen för sådant oskäligt besvär som avses i 17 § 1 mom. i lagen angående vissa grannelagsförhållanden (26/1920) eller om verksamheten omfattar uppläggning eller annan placering på området av avfall som ska återvinnas eller behandlas.

För verksamhet av försöksnatur kan skriftlig anmälan med stöd av 30 § 2 mom. och 61 § i miljöskyddslagen krävas. Detta förfarande har i praktiken tillämpats på faser av verksamhet av försöksnatur inom vissa gruvprojekt. I det beslut som meddelas till följd av anmälan får nödvändiga bestämmelser utfärdas om hur miljöförorening orsakad av verksamheten förhindras, hur verksamheten övervakas och hur invånarna ska informeras samt om hur förpliktelseerna i fråga om ordnandet av verksamheten enligt avfallslagen (1072/1993) uppfylls.

För miljötillståndspliktig eller anmälningspliktig gruvdrift samt för förberedande eller därmed jämförbar verksamhet ska med stöd av 103 a § i miljöskyddslagen göras upp en plan för hantering av utvinningsavfall.

I ett miljötillstånd för gruvdrift eller verksamhet som är jämförbar med gruvdrift ska det enligt 45 a § i miljöskyddslagen fastställas nödvändiga bestämmelser för utvinningsavfall samt för den avfallshanteringsplan som gäller verksamheten och för iakttagandet av planen. I ett tillstånd för ett område som används för deponering av utvinningsavfallet ska nödvändiga bestämmelser om deponin fastställas.

Bestämmelser om deponier för utvinningsavfall som medför risk för storolycka finns i 103 b § i miljöskyddslagen.

I miljöskyddslagens 7 § finns det bestämmelser om förbud mot förorening av mark och i 8 § bestämmelser om förbud mot förorening av grundvatten. Dessa ovillkorliga förbud ska med stöd av miljöskyddslagen direkt tillämpas också på verksamhet som grundar sig på inmutningsrätt och gruvsrätt.

Lagen angående vissa grannelagsförhållanden

Gruvdrift kan orsaka en sådan belastning på en grannfastighet som det föreskrivs om i lagen angående vissa grannelagsförhållanden. Enligt lagens 17 § 1 mom. får en fastighet, byggnad eller lägenhet inte användas så att grannarna eller de som bor eller innehar fastigheter, byggnader eller lägenheter i närheten orsakas oskäligt besvär av ämnen som är skadliga för miljön eller av sot, smuts, damm, lukt, fukt, buller, skakning, strålning, ljus, värme eller annan motsvarande påverkan. Vid bedömning av hur oskäligt besväret är ska uppmärksamhet fästas vid de lokala förhållandena, hur vanligt besväret är i övrigt, hur kraftigt och varaktigt besväret är, den tidpunkt då besväret uppstod och andra motsvarande omständigheter.

Enligt 28 § i miljöskyddslagen krävs miljö-tillstånd för verksamhet som kan utsätta om-givningen för sådant oskäligt besvär som avses i 17 § 1 mom. i lagen angående vissa grannelagsförhållanden.

Vattenlagen

Byggande av gruvor samt gruvdrift och an-rikningsverksamhet och efterbehandling av gruvor förutsätter nästan utan undantag också användning av vatten, byggande i vattendrag, avledning och dränering av vatten, behand-ling av avloppsvatten samt beaktande av aspekter som gäller skydd av grundvatten och ytvatten. Vatten och användning av vat-ten eller avgränsning av vatten är frågor som inom gruvdriften har samband med råvaror, transportmedel eller avfall.

De krav som gäller vatten och användning-
en av vatten eller avgränsningen av vatten beaktas med stöd av miljöskyddslagen när det är fråga om förorening eller risk för fö-orening.

Vattenhushållningsärenden och därmed förknippade frågor om nyttjanderätt och ersättningar behandlas enligt vattenlagen (264/1961). Ett gruvprojekt eller en del av det kan i inmutnings- eller utmålsfasen kräva tillstånd enligt vattenlagen. I inmutningsfa-sen kan det bli nödvändigt med vattentill-

stånd närmast under provbrytning. Också maskinell guldvaskning kan kräva tillstånd enligt vattenlagen.

Behovet av tillstånd enligt vattenlagen beror på projektets uppskattade konsekvenser, dvs. bryter projektet mot förbudet mot stäng-ning av vattendrag (1 kap. 12—14 § i vatten-lagen), förbudet mot ändring av vattendrag (1 kap. 15 § i vattenlagen) eller förbudet mot grundvattensändring (1 kap. 18 § i vattenla-gen). Typiska funktioner enligt vattenlagen är dikning och torrhallning av stenbrott, ta-gande av grundvatten, avledande av vatten, undantagen till bestämmelserna om skydd av småvatten i 1 kap. i vattenlagen, dränering av vatten- och markområden, höjning eller sänkning av vattenytans nivå, reglering av vattendrag och olika byggprojekt enligt 2 kap. i vattenlagen (t.ex. ändring av bäddar samt rörläggning, broar, tunnlar, invallning-ar, dammar). Tillståndsärenden handläggs av miljö-tillståndsverket.

Bestämmelser om en vattentäkts och en grundvattentäkts skyddsområde finns i 9 kap. 19 och 20 § i vattenlagen. Skyddsområdet fastställs av miljö-tillståndsverket, som i sitt beslut kan utfärda bestämmelser om nödvän-diga skyddsåtgärder.

Förbudet mot grundvattensändring i 1 kap. 18 § i vattenlagen betyder att ingen utan mil-jötillståndsverkets tillstånd får vidta sådana åtgärder som t.ex. kan leda till att en inrätt-ning som tar grundvatten får svårare att er-hålla vatten, att en viktig eller annan för vat-tenanskaffning lämplig grundvattenföre-komst väsentligt sinar eller att möjligheterna att utnyttja den annars försämras, eller att tillgången till hushållsvatten på någon annans fastighet försvåras. Miljö-tillståndsverkets tillstånd enligt vattenlagen att avvika från förbudet mot grundvattensändring kan behö-vas om ett planerat gruvprojekt sträcker sig under grundvattnets yta eller om det omfattar en grundvattentäkts skyddsområde eller en stor del av ett grundvattensområde.

Eftersom det för maskinell guldvaskning och gruvdrift kan krävas tillstånd enligt både miljöskyddslagen och vattenlagen, kan till-ståndsärendena i vissa fall enligt 39 § i miljö-skyddslagen och 16 kap. 2 § i vattenlagen handläggas tillsammans och avgöras genom samma beslut.

Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning föreskrivs det om bedömningen av de miljökonsekvenser som projekt medför. Vid bedömningen av miljökonsekvenser (nedan *MKB-förfarandet*) utreds och bedöms miljökonsekvenserna av projekt med betydande miljöpåverkan interaktivt som underlag för beslutsfattandet.

MKB-förfarandet tillämpas alltid på de projekt som nämns i projektförteckningen i 6 § i statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (713/2006). MKB-förfarandet tillämpas på brytning, anrikning och bearbetning av metallhaltiga malmer eller andra gruvmineral, om den totala mängd som lösgörs är minst 550 000 ton om året, eller på gruvdrift i dagbrott vars areal överstiger 25 hektar (2 punkten underpunkt a). MKB-förfarandet tillämpas alltid också på brytning av asbest och uran och på anrikning och bearbetning av dessa, med undantag för provbrytning, provanrikning och annan motsvarande bearbetning (2 punkten underpunkterna c och d).

MKB-förfarandet kan i enskilda fall tillämpas också på något annat projekt än ett sådant som nämns i projektförteckningen i förordningen, eller på ändringar av ett projekt, om det är sannolikt att ändringarna orsakar sådana betydande skadliga miljökonsekvenser som projekten i projektförteckningen. Detta förutsätter ett beslut om tillämpning av MKB-förfarandet enligt 6 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. MKB-förfarandet kan alltså från fall till fall tillämpas också på andra projekt som omfattas av den upphävda lagens tillämpningsområde än på de ovan nämnda gruvprojekten i projektförteckningen i förordningen. Skyldigheten enligt 25 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning att vara tillräckligt medveten om projektets miljökonsekvenser gäller dessutom också för sådana projekt som inte omfattas av MKB-förfarandet.

Enligt 13 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning får en myndighet inte bevilja tillstånd att genomföra ett projekt

och inte heller fatta något annat därmed jämförbart beslut innan den har fått konsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens utlåtande om denna till sitt förfogande. Av ett tillståndsbeslut eller något annat därmed jämförbart beslut som gäller projektet ska framgå hur konsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens utlåtande om denna har beaktats.

Enligt 23 a § 1 mom. i den upphävda lagen ska till en utmålsansökan som gäller ett projekt enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning fogas en konsekvensbeskrivning enligt den lagen. I den mån beskrivningen innehåller sådana uppgifter om miljökonsekvenserna som behövs för tillämpningen av den upphävda lagen, ska en ny utredning inte krävas om samma sak. Av beslutet om utmålsansökan ska det framgå på vilket sätt bedömningen av miljökonsekvenser enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har beaktats. Arbets- och näringsministeriet ska alltså i motiveringen till beslutet ta ställning till hur resultaten av MKB-förfarandet påverkar det beslut som ska fattas med stöd av den upphävda lagen. MKB-förfarandets betydelse för beslutsfattandet enligt den upphävda lagen framhävs i praktiken i bedömningar som gäller tillämpningen av naturvårdslagen och planeringen av markanvändningen. De materiella prövningsgrunderna enligt den upphävda lagen avvägs mot konsekvensbeskrivningen i samband med MKB-förfarandet och det utlåtande som kontaktmyndigheten lämnat om den närmast när det gäller att avgränsa utmålet omfattning.

Tillämpligheten av MKB-förfarandet i gruvprojekt minskas i praktiken av de egenskaper som har samband med tidpunkten för projekten. MKB-förfarandet inleds vanligtvis i en mycket tidig fas av projektet, och det är då svårt att få en övergripande uppfattning om det. Den snabbhet som särskilt under de senaste åren har präglat gruvprojekten och det faktum att flera tillståndsförfaranden varit aktuella samtidigt kan leda till att målen med MKB-förfarandet fördunklas.

Matriseffekten av MKB-förfarandet inverkar också på miljötillståndet när det gäller att motverka förorening av miljön. Resultaten av MKB-förfarandet kan dessutom förmedlas

till beslutsfattandet om gruvprojektet via det tillstånd enligt vattenlagen som eventuellt också krävs för gruvan.

Den undantagsregel i 23 a § 2 mom. i den upphävda lagen enligt vilken ministeriet på vissa villkor kan besluta att en konsekvensbeskrivning ska fogas till den allmänna planen för gruvan har ytterst sällan tillämpats.

I lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) finns det bestämmelser om en samordning av de bedömningar som förutsätts också annanstans i lagstiftningen och om beskrivningarna i anslutning till dem. Syftet med den ovan nämnda lagen är att främja bedömningen och beaktandet av miljökonsekvenser när myndigheter bereder och godkänner planer och program, att förbättra allmänhetens tillgång till information och möjlighet till medbestämmande och att främja en hållbar utveckling. I gruvprojekt ska lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program i regel inte tillämpas, utan miljökonsekvenserna av projekten bedöms vid MKB-förfarandet.

Lagen om ersättning för miljöskador

Med stöd av lagen om ersättning för miljöskador (737/1994) ersätts som miljöskada skador som verksamhet på ett bestämt område har orsakat i omgivningen genom förorening av vatten, luft eller mark, genom buller, skakning, strålning, ljus, värme eller lukt eller genom någon annan liknande störning. Enligt 12 § i den lagen tillämpas bestämmelserna om ersättningsskyldighet och grunderna för bestämmande av ersättning bl.a. när det vid ett förfarande enligt den upphävda lagen ska bestämmas ersättning för sådan miljöskada som avses i lagen om ersättning för miljöskador. Om en verksamhet enligt den upphävda lagen orsakar personskada som ska betraktas som miljöskada, tillämpas lagen om ersättning för miljöskador.

Lagen om avhjälpande av vissa miljöskador

Lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009) tillämpas på sådana naturska-

dor, sådan betydande förorening av vattendrag och sådana betydande negativa förändringar i vattendrag eller grundvatten som avses i lagens 1 §. I lagen finns det bestämmelser om avhjälpande av skador och om kostnadsansvar. Lagen tillämpas på sådan verksamhet enligt den upphävda lagen som orsakar ovan nämnda skador. Beslut om åläggande att avhjälpa en skada fattas dock med stöd av miljöskyddslagen eller vattenlagen.

Hälsoskyddslagen

Syftet med hälsoskyddslagen (763/1994) är att upprätthålla och främja befolkningens och individens hälsa samt att förebygga, minska och undanröja sådana faktorer i livsmiljön som kan orsaka sanitär olägenhet. Med stöd av 2 § i den lagen ska en verksamhet som påverkar livsmiljön, t.ex. malmletning eller gruvsdrift, utövas så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras. Om verksamheten emellertid kräver tillstånd eller om anmälan om den ska göras enligt miljöskyddslagen, avgörs frågan om avhjälpande av en sanitär olägenhet med stöd av miljöskyddslagen.

Naturvård

Naturvårdslagen

Naturvårdslagen tillämpas på skyddet och vården av naturen och landskapet. Naturvårdslagen och det skydd som grundar sig på den ska iaktas också vid beslutsfattande och övrig verksamhet enligt den upphävda lagen. Om detta finns det en specificerad hänvisningsbestämmelse i 71 § 2 mom. i den upphävda lagen, enligt vilken utöver bestämmelserna i den upphävda lagen ska iaktas vad som föreskrivs i 4, 9, 39, 42, 47—49, 55 och 56 § samt 4, 5 och 10 kap. i naturvårdslagen och med stöd av nämnda bestämmelser när tillståndsärenden avgörs och andra myndighetsbeslut fattas samt i övrigt när åtgärder enligt den upphävda lagen vidtas. Inom naturskyddsområden ska likaså iaktas vad som särskilt har föreskrivs eller bestäms.

De bestämmelser i naturvårdslagen som det hänvisas till i 71 § 2 mom. i den upphävda lagen gäller internationella naturskyddsfördrag som är bindande för Finland (4 § i naturvårdslagen), naturskyddsprogrammets rättsverkningar (9 §), skydd av naturtyper (4 kap.), landskapsvård (5 kap.), fridlysning av djurarter och växtarter (39 och 42 §), arter som kräver särskilt skydd (47—49 §), åtgärdsförbud (55 och 56 §) och nätverket Natura 2000 (10 kap.). När de bestämmelser och föreskrifter som gäller naturskyddsområden dessutom ska iakttas, täcker hänvisningsbestämmelsen i 71 § 2 mom. i den upphävda lagen i fråga om markanvändningen de väsentliga bestämmelserna i naturvårdslagen.

Att ta gruvmineral förbjuds direkt med stöd av 13 § 2 punkten i naturvårdslagen i nationalparker och naturreservat som inrättats med stöd av den lagen. Att göra geologiska undersökningar och bedriva malmletning på dessa områden är dessutom tillåtet endast med tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området (15 § 6 punkten i naturvårdslagen). Motsvarande fridlysningsbestämmelser och fridlysningsföreskrifter gäller i allmänhet också för andra naturskyddsområden.

Förutsättningarna för att tillstånd beviljas för geologiska undersökningar och malmletning på sådana naturskyddsområden som inrättats med stöd av *den tidigare lagen om naturskydd* (71/1923) beror på områdets fredningsbestämmelser. Att utvinna gruvmineral är förbjudet på de flesta skyddsområden som inrättats med stöd av den tidigare lagen om naturskydd. Det finns dock undantag till denna huvudregel. Traditionell guldvaskning grundad på inmutningsrätt är, som en del av den guldvaskningstradition som fortgått sedan slutet av 1800-talet, tillåten i Lemmenjoki och Urho Kekkonens nationalpark. Dessutom får maskinell guldvaskning bedrivas i vissa gamla utmål i Lemmenjoki nationalpark. Enligt förordningen om ändring av förordningen om nationalparker och naturparker, som inrättats på staten tillhöriga områden (583/1991) är det inte tillåtet att vaska guld med maskinella metoder i Lemmenjoki naturpark. I rättspraxis har man ansett att en rättighet som förvärvats innan fredningsbestämmelsen trädde i kraft (den 10 april 1991)

inte kan begränsas genom förbudet i förordningen (HFD 6.5.1993 liggare 1747). De viktigaste guldvaskningsområdena är numera Lemmenjokiområdet och Ivalo älv med förgreningar.

Bestämmelserna om nätverket Natura 2000 i 10 kap. i naturvårdslagen tillämpas på all verksamhet som utövas på Natura 2000-nätverkets område eller vars verkningar kan utsträcka sig till detta område. Kravet på bedömning och remissförfarande enligt 65 § i naturvårdslagen tillämpas på sådana projekt som antingen enskilt eller i samverkan med andra projekt och planer sannolikt på ett betydande sätt minskar naturvärdena i ett område som redan har införlivats i Natura 2000-nätverket för att skyddas. Om bedömnings- och remissförfarandet visar att ett projekt avsevärt försämrar naturvärdena i ett område som för att skyddas har införlivats med Natura 2000-nätverket, får en myndighet inte bevilja tillstånd för projektet. Inte heller kan inmutningsrätt eller gruvsrätt enligt den upphävda lagen således beviljas för genomförande av ett projekt som har sådana verkningar, om inte statsrådet har beviljat tillstånd till undantag för projektet med stöd av 66 § 2 mom. i naturvårdslagen.

Malmletning med stöd av inmutningsrätt anses i regel inte orsaka verkningar som enligt naturvårdslagen ska betraktas som förbjudna. Undantag är naturreservat och nationalparker, vars områden sällan är föremål för ansökningar och som ofta kräver en mer omfattande undersökning än normalt vid olika myndigheter. I fråga om skydd av naturtyper och artskydd fogas till inmutningsbesluten tillståndsvillkor som begränsar undersökningsåtgärderna eller fastställs tidsmässiga begränsningar. För de inmutningsansökningars del som omfattar ett Natura 2000-område krävs av den sökande en redogörelse för eventuella konsekvenser för naturvärdena inom detta område. Alla inmutningsansökningar sänds till den regionala miljöcentralen för utlåtande, och de ansökningar som gäller områden som Forststyrelsen förvaltar sänds dessutom till Forststyrelsen. Genom detta remissförfarande säkerställs att eventuella tillståndsvillkor behövs eller att tröskeln för Natura-bedömningen överskrids. De skyddsområden som nämns och regionalt avgränsas

i naturvårdslagen samt naturvärdena kan med lätthet klargöras vid tillståndsförfarandet. Det allmänna kunskapsunderlaget om arter och också naturtyper är mer bristfälligt, eftersom dessa för andra än myndigheter kan vara svåra att regionalt lokalisera. Däremot bör observeras att förpliktelseerna i naturvårdslagen med stöd av hänvisningsbestämmelsen i gruvlagen förutom myndigheter också gäller en inmutare och den som bedriver gruvdrift.

Skyddet av skogsnaturtyper grundar sig på skogslagen (1093/1996). Skogslagens 10 § om bevarande av mångfalden och särskilt viktiga livsmiljöer ska iakttas, när malmletning bedrivs på områden som klassificeras som skogsbruksmark. Enligt 3 § i skogslagen kan skogsbruksmark också tas i annat bruk, och då tillämpas inte längre skogslagen. Gruvdrift ska ses som en sådan ändring av områdets användningsändamål.

Skyddet av vattennaturtyper grundar sig på vattenlagen. I lagens 1 kap. 15 a och 17 a § föreskrivs om vissa små vattendrag som skyddas direkt med stöd av vattenlagen.

Ödemarkslagen

De ödemarksområden som avses i ödemarkslagen (62/1991) har inrättats för att bevara områdenas ödemarkskaraktär, trygga den samiska kulturen och naturnäringarna samt utveckla ett mångsidigt utnyttjande av naturen och förutsättningarna för detta. Enligt 2 § i ödemarkslagen ska bestämmelserna i ödemarkslagen iakttas när ödemarksområdena bevaras och nyttjas. Utöver det ska när områdena bevaras och nyttjas iakttas vad som föreskrivs annanstans i lag. När tillståndsärenden avgörs och andra myndighetsbeslut fattas ska också iakttas vad som föreskrivs i naturvårdslagen och med stöd av den.

I enlighet med ödemarkslagens syften fastställs genom lag begränsningar för projekt som äventyrar naturens ödemarkskaraktär. Enligt 6 § i ödemarkslagen får utmål enligt den upphävda lagen inte fastställas på ett ödemarksområde, om inte statsrådet har gett tillstånd till det. Däremot begränsar ödemarkslagen inte guldvaskning grundad på inmutningsrätt. På användningen av ödemarksområden inverkar också det faktum

att ödemarksområdena huvudsakligen ingår i nätverket Natura 2000.

Marktäktslagen

Marktäktslagen tillämpas på tagande av sten, grus, sand, lera och mull (1 § 1 mom.). Marktäktslagen gäller alltså i princip allt stenmaterial i berggrunden och andra marksubstanser utom torv. Från detta principiella tillämpningsområde finns det dock vissa undantag i 2 § i marktäktslagen.

Enligt 2 § 1 punkten i marktäktslagen gäller nämnda lag inte täktverksamhet som grundar sig på den upphävda lagen. Marktäktslagen och den upphävda lagens tillämpningsområden utesluter således varandra. Gruvmineral definieras i 2 § i den upphävda lagen. Tolkningsproblem kan i praktiken uppstå i en situation där en åtgärd samtidigt uppfyller kriterierna i 1 § i marktäktslagen och täkten gäller en förekomst som innehåller gruvmineral enligt den upphävda lagen. T.ex. marmor (kalksten) och täljsten hör till den upphävda lagens tillämpningsområde, medan tagande av annan sten regleras i marktäktslagen.

Enligt 40 § 2 mom. i den upphävda lagen får en gruvsinnehavare förutom gruvmineral tillgodogöra sig även andra ämnen från utmålets berg- och jordgrund, i den mån det är nödvändigt för att gruvdriften eller det till denna anslutna förädlingsarbetet ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt och sådana ämnen fås som biprodukter eller avfall vid brytningen eller förädlingen av gruvmineral. Däremot får gruvsinnehavaren enligt 40 § 3 mom. i den upphävda lagen inte tillgodogöra sig gruvmineral eller jordmaterial som brutits på hjälpområdet.

Lagen om fornminnen

Med stöd av lagen om fornminnen (295/1963) är fasta fornminneslämningar fredade som minnen av Finlands tidigare bebyggelse och historia. Utan tillstånd beviljat med stöd av lagen om fornminnen får fast fornlämning inte brytas, överhöljas, ändras, skadas, borttas eller på annan sätt rubbas.

Lagen om fornminnen har stiftats i grundlagsordning.

Alla fasta fornlämningar har inte kartlagts i Finland. Om det vid grävning eller annat arbete påträffas fast fornlämning som inte förut varit känd, ska enligt 14 § i lagen om fornminnen arbetet till den del det rör fornlämningen omedelbart avbrytas och den som leder arbetet ofördröjligen bringa saken till Museiverkets kännedom för nödiga åtgärder.

Byggnadsskyddslagen

För bevarande av det nationella kulturarvet skyddas med stöd av byggnadsskyddslagen (60/1985) byggnader, byggnadsgrupper och bebyggda områden som anknyter till den kulturella utvecklingen eller historien. Dessa föremål ska ha kulturhistorisk betydelse med hänsyn till byggnadshistoria, byggnadskonst, byggnadsteknik, särskilda miljövärden, en byggnads användning eller med den förknippade händelser, eller en byggnads egenart eller typiska karaktär.

På objekt som byggts med stöd av gruvlagstiftningen har byggnadsskyddslagen åtminstone två gånger tillämpats. Guldgrävarstugan vid Jäkälä-Äytsi i Lemmenjoki naturpark och jordhögarna i dess närhet är skyddade. Outokumpus gruvlave i Keretti är också skyddat genom byggnadsskyddslagen. Motiveringen har i vardera fallet varit att byggnaderna på ett väsentligt sätt anknyter till Finlands gruvhistoria.

Terrängtrafiklagen

Syftet med terrängtrafiklagen (1710/1995) är enligt lagens 1 § att förebygga men och olägenheter som användningen av motordrivna fordon i terräng och på snöskoterleder kan orsaka naturen eller den övriga miljön, naturnäringarna eller allmänt rekreationsbruk eller något annat allmänt eller enskilt intresse samt att främja trafiksäkerheten.

Enligt 4 § i terrängtrafiklagen är det förbjudet att utan markägarens eller markinnehavarens tillstånd färdas med, stanna eller parkera motordrivna fordon på markområden i terräng. Detta betyder att en innehavare av

inmutningsrätt eller av inmutningsrätt för guldvaskning som rör sig utanför vägnätet ska ha tillstånd enligt 4 § i terrängtrafiklagen för att färdas med motordrivna fordon. Inom ett utmål krävs ett sådant tillstånd inte. Där emot behövs tillstånd för att färdas med motordrivna fordon i terräng utanför utmålet.

Markanvändning och byggande

Markanvändnings- och bygglagen (132/1999) är en allmän lag som reglerar planeringen, byggandet och användningen av områden. Enligt 3 § i markanvändnings- och bygglagen ska de mål och planer som gäller områdesanvändning enligt den lagen beaktas på det sätt som särskilt bestäms när det med stöd av annan lagstiftning planeras och bestäms hur användningen av miljön ska regleras. I och med de ändringar som gjorts i den upphävda lagen i anslutning till att markanvändnings- och bygglagen stiftades sträcker sig planernas verkningar också till beslutsprovning enligt den upphävda lagen.

Enligt 6 § 1 mom. 8 punkten om inmutningshinder i den upphävda lagen får fyndigheter inte utan särskilda skäl inmutas på ett område som omfattas av en detaljplan eller av en generalplan med rättsverkningar, om kommunen motsätter sig detta av någon grundad anledning som har samband med områdesanvändningen. Samma hinder gäller med stöd av 22 § 1 mom. i den upphävda lagen också utmålsläggning. Högsta förvaltningsdomstolen har ansett att en kommun motsatte sig inmutning av en grundad anledning som har samband med områdesanvändningen, när kommunen bl.a. hänvisade till områdets värde som natur- och rekreationsområde samt till delgeneralplanens innehåll (HFD:2005:42).

När ett utmål och dess hjälpområde fastställs ska enligt 22 § 1 och 4 mom. i den upphävda lagen också de behov beaktas som gäller planeringen av områdesanvändning. Enligt motiven till regeringens proposition (RP 148/2000 rd) ska de planer med rättsverkan som gäller för ett område i fråga beaktas så att genomförandet av planerna inte märkbart försvåras. Dessutom ska de behov av en

eventuellt aktuell planläggning inom området beaktas så att uppgörandet av en plan inte försvåras.

I enlighet med markanvändnings- och bygglagen ska gruvdriftsområdena så långt möjligt beaktas när planer görs upp. I praktiken har särskilt i landskapsplaner anvisats gruvområden med pågående drift och andra områden där förutsättningarna för gruvdrift har klarlagts relativt utförligt. Vid gruvorna kan annan markanvändning som har samband med gruvdriften styras, såsom trafikarrangemang, och gruvdriften också annars samordnas med andra markanvändningsbehov.

Genomförandet av ett gruvprojekt kan, beroende på situationen, förutsätta att ett område planläggs mer detaljerat. Behovet av planläggning påverkas särskilt av den planläggning som är i kraft på området och av gruvprojektets läge, omfattning och verkningar. Också enligt motiven i den regeringsproposition (RP 148/2000 rd) som ledde till att en lag om ändring av gruvlagen (1102/2000) stiftades kan det vara nödvändigt att revidera planen för att förhållandena mellan gruvdriften och den övriga markanvändningen ska kunna avgöras, när en fyndighet av gruvmineral som kan utvinnas påträffas i ett planlagt område.

På byggande inom ett inmutningsområde och ett utmål tillämpas bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen. De rättigheter som beviljas med stöd av den upphävda lagen avlägsnar alltså inte behovet av tillstånd enligt markanvändnings- och bygglagen. På rivande av byggnader som befinner sig inom inmutningsområdet och utmålet tillämpas likaså bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen. När det gäller gamla gruvkonstruktioner kan bestämmelserna i byggnadsskyddslagen också bli tillämpliga.

I markanvändnings- och bygglagen beskrivs det om utredning av konsekvenser när planer utarbetas (9 §) liksom också om växelverkan och om myndigheternas samråd när planer bereds (62 och 66 §), om rapportering om alternativa planer och deras konsekvenser i den beskrivning som hör till planen (29, 40 och 55 §) och om miljökonsekvenser som överskrider statsgränserna (199 §). När pla-

ner utarbetas ska enligt 9 § i markanvändnings- och bygglagen miljökonsekvenserna, inklusive de samhällsekonomiska, sociala, kulturella och övriga konsekvenserna av planen och av undersökta alternativ, utredas i nödvändig omfattning. Utredningarna ska omfatta hela det område där planen kan tänkas ha väsentliga konsekvenser. Om ett gruvprojekt förutsätter att en plan granskas, ska konsekvenserna av planen utredas på det sätt som markanvändnings- och bygglagen förutsätter när planen görs upp.

Praxis vid tillämpningen av den upphävda lagen är att arbets- och näringsministeriet i malmletningsfasen i kommunens utlåtande för inmutningsansökningarnas del får information om markanvändningsplanerna för ett område. I inmutningsbesluten har utifrån kommunens utlåtande gjorts regionala avgränsningar eller avgränsningar av åtgärder på sådana inmutningsområden som finns i omedelbar närhet till närmast tätorter samt när en inmutningsansökan gäller ett område som är avsett för strandbyggande. Inmutarna har i sina ansökningar som särskild orsak uppgett närmast områdets geologiska särdrag och hänvisat till en känd malmpotential.

De senaste årens betydande gruvprojekt befinner sig på områden vars landskapsplaner har innehållit förbehåll som gäller gruvdrift eller för vilka en generalplan med rättsverkningskraft har gjorts upp. I praktiken har en generalplan gjorts upp för gruvprojekten i Suhanko och Kevitsa, och för fabriksområdet vid gruvan i Talvivaara har en detaljplan gjorts upp. Beredningen av gruvprojekts planlösning samt av gruvrätt enligt den upphävda lagen sker i växelverkan med dem vars förhållanden eller intressen påverkas av frågorna. Om flera olika myndighetsförfaranden pågår samtidigt, kan det leda till förvirring bland markägarna och invånarna. Dessutom har en handläggning av miljötillstånd som eventuellt sker samtidigt kunnat bidra till att komplicera situationen.

Frågor som gäller byggande i samband med guldvaskning på statens mark har arbets- och näringsministeriet strävat efter att lösa tillsammans med Forststyrelsen och Enare kommun.

Fastighetsbildning och inlösen av fast egendom

Bestämmelser om fastighetsbildning och andra lantmäteriförrättningar finns i fastighetsbildningslagen (554/1995). Fastighetsbildningslagen är till sitt tillämpningsområde en allmän lag. I samband med att fastighetsbildningslagen stiftades, ändrades 27, 28, 30, 38 och 66 § i den upphävda lagen så att specialbestämmelserna om utmålsförrättning samordnades med de allmänna bestämmelserna i fastighetsbildningslagen.

Med stöd av den upphävda lagen får en innehavare av gruvrätt nyttjanderätt till utmålet. Vid utmålsförrättningen bestäms det om ersättning till fastighetsägaren och andra sakägare. Vid inlösen iakttas bestämmelserna i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), nedan *inlösningslagen*. Till de centralaste bestämmelserna i inlösningslagen hör när det gäller utmålsförrättning bestämmelserna om ersättningsgrunder i 29—39 §, bestämmelsen om ersättningsavtal i 40 §, bestämmelserna om bestämmande av ersättningen i 41—49 § och bestämmelsen om utgivande av ersättning i 52 §. Enligt 29 § i inlösningslagen är en ägare av egendom som ska lösas in berättigad att få full ersättning för ekonomiska förluster till följd av inlösen. Däremot tillämpas inte bestämmelserna om inlösningsstillstånd i t.ex. 2 kap. i inlösningslagen på inlösen av nyttjanderätt till utmål.

Säkerhet

Gruvsäkerhet

Tukes övervakar gruvssäkerheten. Övervakningen grundar sig på följande författningar: den upphävda lagen, gruvförordningen, handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor, handels- och industriministeriets beslut om uppfordringsverk i gruvor och handels- och industriministeriets beslut om gruvkartor. Enligt 60 § i den upphävda lagen övervakar Tukes också iakttagandet av lagens 47 §, enligt vilken bl.a. uppenbart slöseri med gruvmineral vid gruvdrift förbjuds.

Enligt 2 § i handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor ska den som bedriver gruvdrift upprätta en allmän plan för gruvan innan gruvarbete får påbörjas. Tukes godkänner planen, där enligt 4 § i nämnda beslut i huvuddrag ska anvisas gränserna för avrymning, arrangemangen beträffande grund- och ytvatten, brytningsordningen, schakten och utrymningsvägarna, dräneringen och ventilationens allmänna arrangemang, industri- och avfallsområdenas läge i förhållande till brytningsområdena samt byggtidsplan för gruvan. Planen bör åtföljas av motiveringar. I praktiken kan planen lämnas för godkännande något innan gruvarbetet påbörjas. Om verksamhetsutövaren blir tvungen att ändra den allmänna planen väsentligt, ska den ändrade planen sändas för godkännande till Tukes.

Enligt 1 § i handels- och industriministeriets beslut om gruvkartor ska den som bedriver gruvdrift upprätta en karta över en gruva, ett dagbrott eller en grävningssplats. Kartan ska åtföljas av beskrivningar. Enligt 49 § i den upphävda lagen ska gruvrättsinnehavaren till Tukes lämna sådana kartuppgifter som visar hur gruvdriften och undersökningarna framskridit. Uppgifterna ska lämnas årligen före den 1 maj. Tukes kan av särskilda skäl bevilja undantag från denna skyldighet.

Tukes inspekterar gruvorna minst en gång om året. Tukes ska inspektera underjordiska gruvor med minst 50 anställda två gånger om året och vid behov ännu oftare (59 och 60 § i den upphävda lagen och 125 § i handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor). Gruvbesiktningen sker i praktiken om möjligt samtidigt som arbetarskyddsdistriktets kontroll. Tukes har dessutom med stöd av 57 § i den upphävda lagen regelbundet inspekterat dammar ovan jord som hör till gruvdriften, men denna uppgift har i och med den fullständiga omarbetningen av dammsäkerhetslagstiftningen flyttats över till den regionala miljöcentral som är behörig i dammsäkerhetsfrågor.

Vid gruvbesiktningen säkerställs att de krav som föreskrivs i 56 och 57 § i den upphävda lagen iakttas i gruvan. Vid besiktningen ses också de mer detaljerade tekniska säkerhetskrav över som regleras i handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföre-

skrifter för gruvor. Vid besiktningen behandlas dessutom allvarliga tillbud och omständigheter som syftar till att förhindra olyckor.

Tukes verkställer med stöd av 61 § i handels- och industriministeriets beslut om uppforderingsverk i gruvor årsbesiktning av gruvornas uppforderingsverk och med stöd av 58 § i beslutet koncessionsbesiktning av nya uppforderingsverk.

Den som bedriver gruvdrift ska hos Tukes ansöka om tillstånd för gruvornas upplagsmagasin för explosiva varor i enlighet med lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), nedan *kemikaliesäkerhetslagen*. För gruvors underjordiska upplagsmagasin för explosiva varor gäller handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor. Förordningen om explosiva varor (473/1993) tillämpas inte på gruvor, eftersom det i gruvlagstiftningen finns särskilda bestämmelser om saken. Tukes förrättar ibruktagningsbesiktning och periodiska besiktningar av gruvors upplagsmagasin för explosiva varor. Periodiska besiktningar verkställs med ett, två eller fem års intervall beroende på upplagets storlek.

På hantering och upplagring av farliga kemikalier i gruvors anrikningsanläggningar tillämpas kemikaliesäkerhetslagen. Tillsynsmyndighet är beroende på kemikaliernas farlighet och mängd antingen Tukes eller en sådan räddningsmyndighet inom ett räddningsområde som avses i räddningslagen (468/2003). Om Tukes sköter tillsynen, kräver hanteringen och upplagringen av kemikalier tillstånd, och ibruktagningsbesiktning av anrikningsanläggningen ska förrättas. För räddningsmyndigheten räcker det med en anmälan om verksamheten, men också i det fallet kräver verksamheten att ibruktagningsbesiktning görs. Tukes förrättar periodiska besiktningar av de anrikningsanläggningar som centralen har tillsyn över med ett, tre eller fem års intervall beroende på verksamhetens omfattning.

Enligt 126 § i handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor ska den som bedriver gruvdrift underrätta Tukes om ras med väsentlig inverkan på säkerheten i gruvan eller dess omgivning, om vatten- eller slaminbrott, om brand eller ex-

plosionsolycka eller om annan med dessa jämförbar skedd eller hotande tilldragelse. Anmälan ska göras också i fråga om olycksfall som förorsakat dödsfall eller allvarlig åkomma. Tukes undersöker alla olycksfall i gruvor som lett till dödsfall eller allvarlig åkomma. Tukes undersöker också olycksfall som lett till allvarliga miljöskador och betydande skador på egendom samt också andra olycksfall, om det är nödvändigt för den tekniska säkerheten, för utredning av orsaken till ett olycksfall, för förhindrande av olycksfall eller av något motsvarande skäl.

Tukes underrättas om att gruvdrift upphör senast i samband med årsbesiktningen. Vid den slutbesiktning av gruvan som Tukes förrättar säkerställs att gruvan har satts i det skick som föreskrivs i 51 § 4 mom. i den upphävda lagen och i 128—130 § i handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor.

Dammsäkerhet

I gruvor behövs både underjordiska dammar och dammar ovan jord. De underjordiska dammarna används närmast för uppdämning av gruvornas fyllnadsmaterial. Dammar ovan jord används för att hålla vatten och igenlammat jordmaterial åtskilt från gruvan, för upplagring av anrikningssand och för sedimentering av processvatten. Det finns cirka trettio gruvdammar i Finland i sammanlagt tio verksamma gruvor. Utöver det finns det i samband med t.ex. dagbrott några arbetsdammar. Antalet underjordiska dammar kan beroende på gruvornas tekniska lösningar tidvis variera.

Dammsäkerhetslagstiftningen reviderades 2009 och dammsäkerhetslagen (494/2009) trädde i kraft den 1 oktober 2009. Dammar ovan jord i anslutning till gruvdrift omfattas av tillämpningsområdet för dammsäkerhetslagen, vilket är en förändring jämfört med bestämmelsen i 3 § 2 mom. i den upphävda dammsäkerhetslagen (413/1984). På underjordiska dammar tillämpas bestämmelserna om gruvdriftssäkerhet i den upphävda lagen och i handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor.

Arbetarskydd i gruvor

Bestämmelser om arbetarskydd i gruvor finns i arbetarskyddslagen (738/2002) och i bestämmelser utfärdade med stöd av den på samma sätt som om annat arbete. Arbetarskyddslagen tillämpas på arbete som utförs på grundval av arbetsavtal och på därmed jämförbart arbete. I lagen fastställs minimikrav på arbetsförhållandena och på god arbetarskyddsverksamhet på arbetsplatserna. Utgångspunkten är att faror och olägenheter som arbetet medför ska identifieras, bedömas och elimineras. I lagen bestäms det om vilka skyldigheter de som påverkar säkerheten i arbetet har. Arbetsgivaren åläggs allmän skyldighet att sörja för arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet med de begränsningar som gäller ovanliga och oförutsebara omständigheter. I arbetarskyddslagen har risker och olägenheter på arbetsplatsen samt bekämpningsåtgärder som gäller dem reglerats enligt ämnesområden.

Vid gruvdrift iakttas lagen om företagshälsovård (1383/2001), som innehåller bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att för sina arbetstagare ordna företagshälsovård och hälsoundersökningar i arbeten som medför särskild risk för ohälsa.

Närmare bestämmelser om arbetarskyddskraven utfärdas genom statsråds- eller ministerieförordningar. I statsrådets beslut om ordningsregler för sprängnings- och brytningsarbete (410/1986) finns det bestämmelser om planering av arbetet, behörighetsvillkor för personalen och säkra arbetsmetoder. Dessa bestämmelser tillämpas för närvarande inte på gruvdrift. Allmänna bestämmelser om den kompetens som krävs vid hantering och användning av explosiva varor finns i lagen om laddare (219/2000) och i statsrådets förordning om kompetensbrev för laddare (122/2002). Behörighetsvillkor för laddare i gruvor är kompetensbrev för laddare, vilket räcker till för allt laddningsarbete. För laddningsarbeten utanför gruvor krävs behörighet som överladdare.

Under de senaste 50 åren har det skett en omstrukturering i branschen såtillvida att man övergått från underjordiska gruvor till dagbrott och från metallmalmgruvor till in-

dustriella mineral. Samtidigt har tekniken utvecklats och antalet arbetstagare har minskat. Olycksfallsfrekvensen per en miljon arbetstimmar har sedan 1975 varit på nedgång.

Den som bedriver gruvdrift ska säkerställa bl.a. planeringen av gruvan så att förhållandena i gruvan möjliggör en säker verksamhet och en hälsosam arbetsmiljö. Dessutom ska verksamhetsutövaren säkerställa att gruvdrift inleds, att gruvan används och underhålls och att gruvdriften avslutas så att arbetstagarna kan göra sitt arbete utan att äventyra sin hälsa.

Arbetarskyddsmyndigheterna övervakar att arbetarskyddslagen, lagen om företagshälsovård och lagen om laddare iakttas också i gruvor. Genom statsrådets beslut om samarbetet mellan myndigheter vid verkställande av besiktningar rörande explosiva ämnen (280/1978) strävar man efter att undvika onödig, överlappande övervakning av gruvor av såväl Tukes som arbetarskyddsmyndigheterna och att förbättra samarbetet mellan myndigheterna. Tukes gruvbesiktningar verkställs så långt möjligt som gemensam besiktning tillsammans med arbetarskyddsmyndigheterna, och i besiktningarna deltar dessutom företrädare för arbetsgivaren, tjänstemännen och arbetstagarna.

Strålsäkerhet

Vid brytning av berggrunden och hantering av stenmaterial frigörs radon från gruvan i luften. Inandning av radon medför att kroppen exponeras för joniserande strålning. När gruvdrift ordnas är det därför viktigt att uppmärksamhet fästs vid att förhållandena med tanke på strålsäkerheten ska vara godtagbara. Ett sätt att bekämpa radonexponering är tillbörligt planerad ventilation. Naturlig ventilation räcker praktiskt taget alltid när det är fråga om dagbrott. Gruv- och brytningsarbete i en underjordisk gruva eller i ett annars slutet rum inbegriper däremot alltid risk för att arbetstagarna exponeras för radon på ett avvikande sätt.

Radonhalten och dess halt i inandningsluften fastställs med hjälp av specialmätutrustning. Den som använder sådan utrustning ska ha sakkunskap om radonmätningar. När

strålningsförhållandena har identifierats ska effektiv ventilation ordnas. Efter vidtagna åtgärder ska man också genom mätningar under drift ge akt på att radonhalten i luften underskrider gränserna i säkerhetskraven.

Strålskyddslagen (592/1991) är en allmän lag om strålsäkerhet. I strålskyddslagen föreskrivs det om grunderna för att ingripa i verksamhet som medför strålningsexponering, om verksamheten konstateras eller misstänks medföra men för hälsan. Som en allmän lag inom sitt område får strålskyddslagen alltid tillämpas, när strålnings säkerheten inte ombesörjs med stöd av någon annan lag. I strålskyddslagens 12 kap., som handlar om naturlig strålning, finns det grunder för att identifiera och övervaka strålnings exponering som orsakas av bl.a. malmletning och gruvdrift. Utgångspunkten vid gruvdrift är att den som bedriver gruvdrift är skyldig att på det sätt som Strålsäkerhetscentralen godkänner reda ut eller låta reda ut strålsäkerheten i sin verksamhet och planera åtgärder för att trygga säkerheten och säkerställa att säkerhetskraven uppfylls också under drift.

Den myndighet som övervakar att strålskyddslagen iakttas är Strålsäkerhetscentralen. Bestämmelser om centralens tillsynsbefogenheter finns i den lagens 14 kap. Strålsäkerhetscentralen har befogenhet att bl.a. förplikta den som utövar sådan verksamhet som avses i strålskyddslagen att reda ut säkerhetsförhållandena i verksamheten, och att vid behov bestämma om åtgärder för att trygga säkerheten. Om verksamheten är uppenbart hälsovådlig eller medför risk för hälsan, har Strålsäkerhetscentralen också rätt att besluta att verksamheten ska avbrytas eller begränsas, tills det klarlagts att verksamheten kan bedrivas så att säkerhetskraven uppfylls.

Tillsynen över strålsäkerheten i gruvor inleddes på 1960-talet genom mätningar av radonhalten som utfördes av Strålsäkerhetscentralens föregångare, Radiofysikaliska institutet. Vid samma tid började man också annars fästa mer uppmärksamhet vid förhållandena i gruvorna, bl.a. vid inandningsluftens kvalitet. Från och med slutet av 1970-talet har strålsäkerheten vid gruvdrift övervakats systematiskt i Finland. Anvisningar om de krav som gäller radonhalten i luften i gruvorna och kontrollen av den har utfärdats med stöd av

lagstiftning. Kontrollmätningar för att övervaka strålsäkerheten utförs regelbundet.

Verkställighetsbestämmelser för övervakningen av exponering för naturlig strålning finns i 7 kap. i strålsäkerhetsförordningen (1512/1991). I fråga om gruvdrift förutsätts i 29 § 1 mom. 1 punkten i förordningen att Strålsäkerhetscentralen, innan verksamhet enligt den upphävda lagen inleds, ska tillställas en anmälan. Enligt 2 mom. ska i anmälan lämnas uppgifter om verksamhetens art, den mängd som planerats bli behandlad, den planerade tidsplanen, varvid gruv- och brytningsarbete i underjordiska eller slutna utrymmen uppges särskilt, de viktigaste arter som bryts, i den mån de är kända, samt en uppskattning av antalet arbetstagare och av arbetstiderna. Strålsäkerhetscentralen utgår i praktiken från dessa uppgifter när övervakning inleds, verksamhetens säkerhet bedöms och ett inspektionsprogram enligt verksamhetens art görs upp.

Att utnyttja uran- eller toriumhaltiga naturresurser kan ge upphov till biprodukter, dvs. processavfall som innehåller radioaktiva ämnen. På uppläggning och övrig behandling av sådant avfall ska av strålsäkerhetsskäl ställas särskilda krav. Verksamhetsutövarens anmälnings skyldighet har i 29 § 1 mom. 3 punkten utsträckts att gälla utnyttjande i stor skala av sådana naturresurser av alla slag vars uran- eller toriumhalt är högre än 0,1 kilogram per ton. Man har med detta velat säkerställa att kraven på strålsäkerhet iakttas också när syftet med verksamheten är att utvinna andra mineral än uran eller torium. Bestämmelser om verksamhetsutövarens ombesörjningsplikt i fråga om avfall som innehåller radioaktiva ämnen finns i 50 § 3 mom. i strålskyddslagen. En verksamhetsutövare som utnyttjar naturtillgångar som innehåller radioaktiva ämnen är under pågående verksamhet och då verksamheten upphör skyldig att sörja för att det radioaktiva avfallet inte orsakar men för hälsan eller miljön.

Säkerhet vid gruvdrift som gäller utvinning av uran

Kärnenergilagen (990/1987) tillämpas enligt lagens 2 § på gruvdrift och malmanrik-

ningsverksamhet vars syfte är att producera uran eller torium. Under den tid kärnenergilagen varit i kraft sedan 1988 har man i Finland inte brutit eller anrikat uran eller torium. På 1950-talet utförde Atomienergia Oy, som grundades av det statliga elkraftsbolaget Imatran Voima Oy och några andra företag, relativt omfattande provbrytning av uran i Paukkajavaara i Eno kommun. Förutsättningarna för brytning och anrikning av uran undersöktes också i Östra Nyland i Askola kommun, men ingetdera projektet ledde till egentlig gruvdrift. På provbrytningsområdet i Paukkajavaara har man på 1990-talet utfört efterbehandling enligt den plan som Strålsäkerhetscentralen godkänt. Syftet med dessa efterbehandlingsåtgärder var att bestående säkerställa strålsäkerheten på området och att samtidigt också anpassa området till landskapet. Efter det att arbetena färdigställts verkställde Strålsäkerhetscentralen slutbesiktning på området. Strålsäkerhetscentralen har också efter det genom mätningar följt upp konsekvenserna av åtgärderna.

Huvudprincipen i kärnenergilagen är samhällets övergripande intresse för de funktioner som omfattas av kärnenergilagen. I 1 §, som definierar lagens syfte, framhålls förutom samhällets helhetsintresse särskilt säkerheten för människan och miljön. Utifrån dessa principer kommer man att bedöma gruvdrift och malmanrikningsverksamhet som syftar till att utvinna också uran eller torium, om ett sådant projekt blir aktuellt. För verksamheten krävs tillstånd enligt kärnenergilagen, som med stöd av lagens 16 § beviljas av statsrådet. När förutsättningarna för beviljande av tillstånd bedöms ska det å ena sidan säkerställas att säkerhetskraven i kärnenergilagen uppfylls och å andra sidan att projektet är förenligt med samhällets helhetsintresse. Att projektet är förenligt med samhällets helhetsintresse innebär i praktiken att inrättandet av en urangruva eller en malmanrikningsanläggning alltid är en samhällelig fråga enligt kärnenergilagen. Godkännande av projektet beror på den politiska ändamålsenlighetsprövningen, vilket bedömningen av samhällets helhetsintresse i sista hand är. Ingen har subjektiv rätt att inrätta en urangruva, även om det i ansökan kan påvisas att projektet

kan genomföras så att alla föreskrivna krav uppfylls.

Om det bedöms vara förenligt med samhällets helhetsintresse att inrätta en uran- eller toriumgruva eller en malmanrikningsanläggning som uppfyller säkerhetskraven och tillstånd för detta beviljas, övervakas med stöd av kärnenergilagen de frågor som gäller kärnsäkerhet, t.ex. produktionsprocesserna, kärnmaterialen och säkerhetsarrangemangen. De allmänna förutsättningar som gäller strålsäkerheten bedöms enligt principerna i kärnenergilagen, medan strålskydd, monitorering på gruvområdet och kontroll av exponering för strålning i praktiken ska ordnas enligt kraven i strålskyddslagen. I 9 kap. i kärnenergilagen finns också till andra delar bestämmelser om förhållandet mellan kärnenergilagen och andra lagar när olika övervakningsfunktioner ordnas.

Räddningsväsendet

Räddningsväsendet omfattar enligt räddningslagen förebyggande av eldsvådor, räddningsverksamhet och befolkningsskydd. Räddningslagen tillämpas på förebyggande av andra olyckor än eldsvådor, om inte annat föreskrivs i någon annan lag. Kommunerna ansvarar i samråd för räddningsväsendet inom de områden som staten fastställer (*det lokala räddningsväsendet*). Räddningsväsendets uppgifter sköts av räddningsverket, de brandkårer det slutit avtal med och den lokala räddningsmyndigheten.

Med förebyggande av eldsvådor och andra olyckor enligt räddningslagen avses allmänt förebyggande av olyckor samt anknytande myndighetssamarbete, säker användning av byggnader, myndighetstillsyn, upplysning och rådgivning samt varsam hantering av eld och brandfarliga ämnen och anordningar.

Syftet med brandsyn enligt räddningslagen är att förebygga sådana faror som eldsvådor och andra olyckor medför för människor, egendom eller miljön. Om det vid en brandsyn eller annars konstateras brister ska det bestämmas att de ska avhjälpas och, om bristerna eller ett felaktigt förfarande medför omedelbar olycksrisk, får räddningsmyndigheten vid behov genast avbryta verksamheten

och bestämma om nödvändiga åtgärder för att förebygga olyckor. Brandsyn förrättas av den lokala räddningsmyndigheten.

Med räddningsverksamhet enligt räddningslagen avses sådana skyndsamma åtgärder till följd av en olycka eller överhängande fara för en olycka som vidtas för att skydda och rädda människor, egendom och miljön samt för att begränsa skador och lindra följder. För räddningsverksamheten ansvarar det lokala räddningsväsendet, som i regel leds av den lokala räddningsmyndigheten.

Enligt bestämmelserna om egen beredskap i räddningslagen är de som äger eller innehar en byggnad eller som utövar industri- eller affärsverksamhet samt ämbetsverk, inrättningar och andra sammanslutningar skyldiga att på ifrågavarande plats och i sin verksamhet ha beredskap för att vid överhängande fara skydda människor, egendom och miljön och vidta sådana räddningsinsatser som de på egen hand förmår göra. Den egna beredskapen omfattar planeringsskyldighet enligt räddningslagen. Närmare bestämmelser om skyldigheten att göra upp en räddningsplan finns i statsrådets förordning om räddningsväsendet (787/2003). Om en räddningsplan, beredskapsplan eller någon annan motsvarande plan för samma plats ska göras upp med stöd av någon annan lag än räddningslagen, behöver räddningsplanen inte göras upp, utan de uppgifter som ska ingå i den kan sammanställas i den plan som med stöd av den andra lagen ska göras upp. Räddningslagen innehåller också bestämmelser om särskild planeringsskyldighet i fråga om de objekt som medför risk för storolycka. Bland annat för de områden där det finns en deponi för utvinningsavfall enligt 45 a § 2 mom. i miljöskyddslagen ska det lokala räddningsväsendet i samråd med verksamhetsutövaren i fråga göra upp en räddningsplan för en eventuell olycka i anläggningen.

En verksamhetsutövars allmänna skyldighet att förhindra uppkomsten av faror, att ha beredskap för att skydda människor, egendom och miljön och att ha egen beredskap för räddningsåtgärder gäller enligt räddningslagen också den som bedriver gruvdrift. Den räddningsverksamhet som myndigheterna ansvarar för och den brandsyn som rädd-

ningsmyndigheterna förrättar sker i enlighet med vad som föreskrivs i räddningslagen.

Samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet

Enligt sametingslagen (974/1995) ska samerna såsom ett urfolk tillförsäkras autonomi inom sitt hembygdsområde i fråga om sitt eget språk och sin egen kultur. För skötseln av ärenden som hör till autonomi ska samerna genom val som förrättas bland dem välja ett sameting. Sametingets viktigaste uppgift är att sörja för den kulturella autonomi som garanterats samerna som urfolk och som omfattar rensköttsel, jakt och fiske såsom traditionella näringar. I 4 § i sametingslagen föreskrivs det om samernas hembygdsområde. Samernas hembygdsområde omfattar Enontekis, Enare och Utsjoki kommuner samt den del av Lapplands renbeteslag som hör till Sodankylä kommun.

Enligt 9 § i lagen om sametinget har myndigheterna förhandlingsplikt innan vittsyftande och viktiga åtgärder vidtas eller beslut fattas som gäller samernas område och som på ett direkt och särskilt sätt kan inverka på samernas ställning som ett urfolk. Som en sådan åtgärd nämns i 9 § 1 mom. 3 punkten särskilt inmutning av gruvmineral samt utmåsläggning. Denna förhandlingsplikt gäller uttryckligen en myndighet. I praktiken kontaktar också de flesta bolag som bedriver malmletning och gruvdrift själva sametinget och renbeteslagen.

Skolterna, dvs. skoltsamerna, är en etnisk grupp inom samernas urfolk. Skolternas boplatssområde omfattar numera byarna Sevettijärvi och Nellim med omgivning i Enare kommun. Skolterna är en del av ursprungsbefolkningen på Kola halvön som utifrån sitt språk och sina traditioner räknas till östsamerna. I dag finns det enligt uppskattning ca 700 skolter inom det skoltområde som avses i 2 § i skoltlagen (253/1995). Skolterna placerades i Finland efter andra världskriget. Skoltagstiftningen härrör från 1950-talet. Syftet med skoltlagen är att främja levnadsförhållandena och utkomstmöjligheterna för de skolter som bor inom skoltområdet, och

att bevara och främja skoltkulturen. I samband med åtgärder som vidtas enligt skoltlagen ska särskild uppmärksamhet fästas vid att naturresurserna används på ett hållbart sätt och att den traditionella miljön bevaras samt att andra miljöaspekter beaktas. En myndighet som handlägger ansökningsärenden enligt den upphävda lagen ska enligt 44 § 1 punkten och 56 § 1 mom. i skoltlagen vid behov höra skolternas byastämma och skolrådet om malmletnings- och gruvprojekt som planeras inom skoltområdet.

I renskötellagen (848/1990) finns det bestämmelser om renskötseområdet, som omfattar cirka en tredjedel av Finlands areal. Renskötsel får, med de inskränkningar som föreskrivs i renskötellagen, bedrivas inom renskötseområdet oberoende av ägande eller besittningsrätten till marken. Statens mark som avses i 2 § 2 mom. i renskötellagen bildar ett område som är särskilt avsett för renskötsel (nedan *särskilt renskötseområde*). Mark inom detta område får inte användas så att det medför betydande olägenhet för renskötseln. Vid planeringen av åtgärder som gäller statens mark och som väsentligt inverkar på renskötseln ska enligt 53 § i renskötellagen statens myndigheter förhandla med det berörda renbeteslaget. I samband med behandlingen av ärenden som gäller malmletning och gruvdrift gäller denna skyldighet den myndighet som handlägger ansökningsärenden enligt den upphävda lagen. Renbeteslagsföreningen är en föreningslänk mellan renbeteslagen. Den företräder inte renbeteslagen, men den är en viktig informationskälla och informationskanal för renbeteslagen.

Enligt högsta förvaltningsdomstolens beslutspraxis (HFD 1999:14) bör den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976, nedan *MP-konventionen*), 17 § 3 mom. i grundlagen och 2 § 2 mom. i renskötellagen beaktas när myndighetsbeslut enligt den upphävda lagen fattas. Innan beslut fattas ska därför de olägenheter som en inmutning orsakar samernas renskötsel klarläggas, och man ska överväga om inmutningsansökningar bör avslås för att trygga renskötseln eller om man genom villkor som fogas till det beslut som meddelas med anledning av ansökan t.ex. måste begränsa åtgärder i anslutning till inmutningen

under vissa tider eller på vissa platser. Dessutom ska det beaktas på vilka för renskötseln viktiga områden inmutningar med stöd av andra beslut är i kraft och hur stora för renskötseln känsliga eller viktiga områden inmutningsansökningarna i fråga gäller. Likaså ska andra former av användning som stör renskötseln på de berörda områdena beaktas.

Arbets- och näringsministeriet utreder redan nu på förhand på vilket sätt verksamhet grundad på inmutningsrätt eller gruvrätt enligt den upphävda lagen skulle inverka på samernas ställning som urfolk och på skolternas ställning, och hur verksamheten skulle påverka renskötseln. Ministeriet begär utlåtanden av sametinget, renbeteslagen och skolternas byastämma och beaktar de synpunkter som läggs fram i dem när beslut enligt den upphävda lagen fattas. Ministeriet förhandlar också med sametinget i frågor som gäller en inmutningsansökan eller en ansökan om utmålsläggning enligt 9 § i sametingslagen. Konsekvenserna av inmutningsrätten är i allmänhet obetydliga, och den jämkning som behövs har kunnat skötas genom de villkor som fastställts i mutsedeln. Till beslut som utfärdats med stöd av den upphävda lagen har särskilda villkor kunnat fogas genom vilka t.ex. renarnas brunst- och kalvningstider har kunnat beaktas. I särskilda fall har det till och med varit möjligt att avslå en ansökan som gjorts med stöd av den upphävda lagen, om de områden som är föremål för verksamheten enligt ansökan är stora och känsliga och det på området också finns annan verksamhet som stör renskötseln. Innan ett beslut fattas utreder ministeriet också annan verksamhet på området och betydelsen av den utifrån utlåtanden från olika instanser, eventuell offentlig hearing och uppgifter från offentliga register som finns tillgängliga.

Ekonomisk zon, territorialövervakning och gränszon

Lagen om Finlands ekonomiska zon

I Finlands ekonomiska zon tillämpas förutom bestämmelserna i den upphävda lagen dessutom det koncessionssystem som fram-

går av lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004) och som karaktäriseras av att staten enligt fri prövning i enskilda fall får besluta vem som beviljas rätt till utvinning. Enligt 2 § tillkommer finska staten rätten att bl.a. utforska och utnyttja naturtillgångar i den ekonomiska zonen och rätten till andra verksamheter som avser ekonomisk exploatering och utforskning av zonen. I paragrafen fastställs den behörighet i den ekonomiska zonen som enligt internationell rätt hör till Finland. De centrala bestämmelserna om denna behörighet ingår i 56 artikeln i Förenta Nationernas havsrättskonvention (FördrS 50/1996).

För utforskning av naturtillgångar på havsbotten och i dess underlag i den ekonomiska zonen liksom också för forskning som åsyftar detta samt för annan verksamhet i den ekonomiska zonen som avser ekonomiskt utnyttjande av zonen krävs enligt 6 § 1 mom. i lagen om Finlands ekonomiska zon utnyttjanderätt, som statsrådet på ansökan kan bevilja. I statsrådets beslut ska de villkor fastställas som är nödvändiga för att trygga säkerheten eller de rättigheter som enligt nämnda lag hör till staten. Med naturtillgångar avses enligt 6 § 2 mom. bl.a. gruvmineral, stenmaterial och andra icke-levande förekomster på havsbotten och i dess underlag.

Gränsbevakningsväsendet övervakar med stöd av 19 § i lagen om Finlands ekonomiska zon ekonomiskt utnyttjande av zonen, forskning och byggande i anslutning till det och marinvetenskaplig forskning inom den ekonomiska zonen. Gränsbevakningsväsendet övervakar inte med stöd av den nämnda lagen hur de bestämmelser som enligt den upphävda lagen ska tillämpas på gruvmineral iaktas inom den ekonomiska zonen.

Territorialövervakningslagen

I 3 kap. i territorialövervakningslagen (755/2000) finns det bestämmelser om undersökning och kartläggning av havsbotten, undersökning av marken och flygfotografering från luftfartyg.

Enligt 12 § i territorialövervakningslagen får utredningar som gäller formen eller sammansättningen av eller strukturen hos havs-

botten eller dess inre på Finlands territorialvatten inte utan tillstånd företas med hjälp av geologiska eller geofysiska undersökningar, inte heller får havsbottens topografiska former mätas eller registreras systematiskt. Med stöd av 13 § får inom finskt territorium mätning av magnetfält, strålning eller elektrisk konduktivitet eller därmed jämförbar undersökning av marken eller berggrunden inte utan tillstånd utföras från luftfartyg på en flyghöjd som är lägre än 150 meter.

Tillstånd enligt 12 och 13 § i territorialövervakningslagen beviljas med stöd av 19 § i den lagen, om verksamheten inte utsätter Finlands territorialövervakning för risker eller om riskerna väsentligt kan minskas genom tillståndsbestämmelser. I tillståndet kan meddelas sådana bestämmelser om verksamheten och den utrustning som används för den som är nödvändiga med tanke på territorialövervakningen och sökandens säkerhet samt om det område där verksamhet får bedrivas och om tidpunkten för verksamheten.

Gränsbevakningslagen

I 7 kap. i gränsbevakningslagen (578/2005) finns det bestämmelser om gränsson. Med stöd av lagens 49 § kan en gränsson inrättas vid den yttre gränsen, om det är nödvändigt för övervakningen av gränsordningen och upprätthållandet av gränssäkerheten. Gränssonen kan på land sträcka sig högst tre kilometer och till havs högst fyra kilometer från Finlands riksgräns, sådan den avses i internationella avtal som är bindande för Finland.

Enligt 52 § i gränsbevakningslagen krävs ett gränssonstillstånd för bl.a. vistelse inom gränsbevakningszonen, tagande av jord- och stenmaterial och letande efter mineral närmare än 20 meter från gränslinjen samt för innehav av sprängämnen. Tillstånd beviljas på grund av boende, arbete, yrke, näring, affärsverksamhet eller hobby eller av något annat godtagbart skäl och om det är uppenbart att utövandet av den rätt som beviljats i tillståndet inte äventyrar upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten. Med stöd av 53 § kan gränssonstillståndet förenas med sådana villkor för färdslut inom gränssonen

som är nödvändiga för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten.

Enligt 57 § i gränsbevakningslagen krävs en gränzsansmälans bl.a. när sprängämnen används närmare än 500 meter från gränslinjen.

I gränzsanslagens 71 § finns det bestämmelser om begränsningar av rätten att röra sig i Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom Gränsbevakningsväsendet. Med stöd av paragrafen kan genom förordning av inrikesministeriet utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom en del av ett militärt övningsområde kan för den tid en övning pågår utfärdas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptänlöjtnants grad.

Förvaltningsförfaranden och ändringsökande

Förvaltningslagen

Förvaltningslagen (434/2003) är en allmän lag som reglerar förvaltningen. Med stöd av lagens 5 § 1 mom. tillämpas den inte, om det i annan lagstiftning finns bestämmelser som avviker från förvaltningslagen.

Syftet med förvaltningslagen är att främja och genomföra god förvaltning samt rättskydd i förvaltningsärenden. Lagen innehåller bestämmelser om inledande av förvaltningsärenden, det förfarande som ska iakttas vid behandlingen, sändande av handlingar och om ansvar och skyldigheter i fråga om delgivning. I lagen föreskrivs dessutom de minimikrav som gäller myndigheters verksamhet.

I 31—33 § i förvaltningslagen finns det bestämmelser om hur en myndighet ska utreda ett ärende innan det avgörs. I den upphävda lagen har sökanden till största delen getts i uppgift att utreda ett ärende. Sökanden ska utreda och bevisa att inga hinder enligt den

upphävda lagen föreligger. I den upphävda lagen finns det också reglering som delvis överlappar förvaltningslagen, t.ex. bestämmelsen om begäran om utredning i förvaltningslagen (32 § i förvaltningslagen; 7 § 3 mom., 9 och 26 § i den upphävda lagen). En myndighets utredningsskyldighet enligt 31 § i förvaltningslagen har i praktiken fullgjorts så att de offentliga register som myndigheten förfogar över och grundkartan har undersökts, olika instanser har hörts och utlåtanden från olika instanser och myndigheter har begärts. Därigenom har man som underlag för beslutsfattandet också fått annan information än den som sökanden har lagt fram.

Eftersom den upphävda lagen inte innehåller några egentliga bestämmelser om att en part ska höras ska de paragrafer i förvaltningslagen tillämpas som gäller hörande av part. Enligt nuvarande praxis, som iakttagits sedan 2006, är det en del av den normala processen för handläggning av ansökningar enligt den upphävda lagen att en part ges tillfälle att framföra sin åsikt om ett ärende innan det avgörs. På ansökningar om uraninmutning och utmål och på ansökningar som till sin omfattning eller art är jämförbara med dessa tillämpas dessutom 41 § i förvaltningslagen. Enligt den ska andra än parterna i fråga ges möjlighet att få uppgifter om utgångspunkterna och målen för behandlingen av ett ärende och att uttala sin åsikt om ärendet, om avgörandet i ärendet kan ha betydande inverkan på andras än parternas livsmiljö, arbete eller övriga förhållanden.

I förvaltningslagen finns det noggranna bestämmelser om delgivning av beslut. Utgångspunkten är enligt 54 § i förvaltningslagen att ett beslut som en myndighet har fattat utan dröjsmål ska delges en part och andra kända som har rätt att söka rättelse i det eller att överklaga det genom besvär.

Enligt 55 § i den upphävda lagen ska ett beslut kungöras på kommunens anslagstavla och anteckning om det förs in i gruvregistret. Med stöd av 70 § 2 mom. 3 punkten i förvaltningslagen upphävdes lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/1966), vilket innebar att det varit nödvändigt att ändra förfarandet för delgivning av beslut som fattats med stöd av den upphävda lagen så att det

motsvarar bestämmelserna om delgivning i förvaltningslagen. På delgivning av beslut som fattats med stöd av den upphävda lagen tillämpas enligt nuvarande praxis bestämmelserna i både den upphävda lagen och förvaltningslagen. Beslut delges en part, också markägare och andra som har rätt att söka rättelse eller ändring i beslutet, antingen som personlig delgivning eller som offentlig delgivning.

Om det i ett beslut som fattats med stöd av den upphävda lagen finns skrivfel eller sakfel, kan felen korrigeras i enlighet med förfarandena i 8 kap. i förvaltningslagen. Uppenbara fel kan då korrigeras utan egentligt ändringssökande.

Förvaltningsprocesslagen

Förvaltningsprocesslagen (586/1996) är en allmän lag med centrala bestämmelser om förfarandena i förvaltningsprocesser. I lagen föreskrivs det om rättsmedel och om behandling av ärenden vid förvaltningsprocessmyndigheter. Lagen har uppfattats som att den i efterhand ger rättsskydd i offentlighetsrättsliga ärenden. Detta gäller särskilt normala besvär enligt förvaltningsprocesslagen. Föremålet för besvärsförfarandet är då alltid ett redan fattat förvaltningsbeslut som ännu inte vunnit laga kraft.

Enligt 1 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas lagen på rättskipning i allmänna förvaltningsdomstolar och bl.a. också då ändring i beslut i förvaltningsärenden söks genom besvär eller extraordinarie besvärsmedel.

Enligt 7 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen kan besvär över beslut av statsrådet och ministerier anföras direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Ändring kan endast sökas enligt legalitetsprincipen. Lagstridigheten kan innebära fel i både beslutsförfarandet och sakinnehållet. Beslut av arbets- och näringsministeriet enligt den upphävda lagen kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Sökandet av ändring har skett i endast en instans. Detta har inneburit att högsta förvaltningsdomstolen som första besvärinstans har fått ta emot alla besvär över sådana beslut i tillståndsärenden som fattats med

stöd av den upphävda lagen. Även om antalet beslut som ska fattas enligt den upphävda lagen är relativt stort, har förhållandevis få besvär över besluten anförts. Över förbehållsbeslut har besvär knappast alls anförts, medan ändring numera söks i praktiskt taget alla beslut som gäller utmålsläggning.

Besvärsrätt bestäms med stöd av 6 § i förvaltningsprocesslagen. Enligt 6 § 1 mom. kan besvär över ett beslut anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Enligt 6 § 2 mom. har en myndighet besvärsrätt bl.a. när besvärsrätten är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka.

Ägarna till fastigheterna på de områden som ligger i närheten av ett inmutningsområde eller som delvis direkt gränsar till ett sådant har ansetts ha besvärsrätt bl.a. på grundval av bestämmelsen i 12 § i den upphävda lagen (t.ex. HFD 2005:42). När det gäller utmålsläggning är konsekvenserna för miljön större och en större grupp olika instanser har därför också ansetts ha besvärsrätt.

Enligt 22 § i förvaltningsprocesslagen ska besvär framställas inom 30 dagar från delfäendet av ett beslut. När besvärstiden beräknas ska den dag då delgivningen sker inte räknas med. Den upphävda lagen innehåller ett undantag från bestämmelsen om allmän besvärstid i förvaltningsprocesslagen. Med stöd av 66 § i den upphävda lagen är besvärstiden 45 dagar från delgivningen av beslutet. Eftersom lagen om delgivning i förvaltningsärenden har upphävts gäller inte längre de frister som föreskrivs i den, utan fristerna beräknas utifrån 10 kap. i förvaltningslagen.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen utomlands och i EU

Lagstiftning och praxis i olika länder

Allmänt

Olika länder har valt olika grundläggande lösningar för att ordna gruvdrift. Gruvdrift kan traditionellt ordnas enligt koncessionsprincipen, och i det fallet anses staten i all-

mänhet äga råvarurikedomarna i jordskorpan och fritt kunna besluta vem som beviljas utvinningsrätt. En annan huvudriktning utgår från markägarens rätt. Rätten att utvinna råvaror anses höra till markägarens rätt, och utvinning kan inte ske utan markägarens samtycke. Ett tredje sätt att lösa rätten till bedrivande av gruvdrift är att tillämpa ett inmutningssystem som oavsett äganderätt gynnar den som funnit gruvmineralen. Ingen av dessa modeller tillämpas dock som sådana. De lösningar som valts i olika länder har påverkats av dels geologin, dels det fastighetsrättsliga tillvägagångssättet, uppfattningen om statens äganderätt och de trender som varit rådande vid utvinningen av råvaror.

Skatter och avgifter

Malmletning och gruvdrift regleras i olika länder förutom av lagstiftning också genom skatter och avgifter. Malmletning regleras i många länder dessutom genom att verksamhetsutövaren förpliktas använda en viss summa för undersökningsverksamhet inom en bestämd tid. De system som tillämpas bildar en helhet, och därför är enskilda delfaktorer inte direkt jämförbara.

Högkonjunktur ökar i flera länder trycket på att den nytta som gruvdriften medför delvis ska kanaliseras till samhället. Den allmänna utvecklingstrenden under de senaste åren har varit att skattesatserna i de olika länderna närmar sig varandra, att det finns en strävan efter att minska hindren för investeringsverksamhet genom skattesänkningar samt att ersättningar (*royaltyer*) för nyttjanderätter tas i bruk. I vissa länder, t.ex. i Kanada, syftar man till att genom skattepolitik effektivisera malmletning och gruvdrift. I detta avsnitt behandlas skatter inte närmare annat än till den del de kan jämföras med royaltyer.

Royalty kan fastställas som en ersättning som ska betalas för gruvmineral till dess ägare. Den royalty som ska betalas till staten kan också betraktas som ett slags skatt. De nationella system som gäller royaltyer avviker betydligt från varandra. I Europa ska royaltyer betalas för gruvmineral i åtminstone Tjeckiska republiken, Estland, Polen, Ryssland, Por-

tugal och Sverige. Även i Australien och Nordamerika ska royaltyer betalas. Royaltyn fastställs i allmänhet utifrån det uppskattade värdet eller den uppskattade mängden av gruvmineral som bryts eller utifrån den nytta som gruvdriften medför. Royaltyprocenten eller den enhetsersättning som grundar sig på mängden varierar betydligt mellan länderna, och t.ex. i Australien och Kanada också mellan de olika delarna i landet. På royaltybeloppet inverkar i många länder också bl.a. vilket gruvmineral som bryts och förekomstens storlek.

Handläggningen av ansökningar om malmletning är i regel avgiftsbelagd. I flera länder har man också ålagt den som bedriver malmletning skyldigheter som gäller verksamheten.

På Grönland tas en avgift ut för såväl ansökan om malmletning (ca 400—700 euro) som beslutet om malmletning (ca 2 900—4 700 euro), och utöver detta tas en årsavgift ut efter de första åren (ca 4 700 euro). En innehavare av malmletningslicens är skyldig att använda en viss summa årligen per licens (ca 19 000—75 000 euro) och per kvadratkilometer (ca 190—1 900 euro). På Grönland finns det inga enskilda markägare, och således inte heller några ersättningar som under malmletningen ska betalas till enskilda markägare.

I Portugal kostar handläggningen av en inmutningsansökan 1 000 euro och en förlängning av inmutningens giltighetstid 300 euro. Inmutningsområdet minskas till halva arealen när inmutningen har varit i kraft ett eller två år. Myndigheten och inmutaren kommer för varje inmutnings del överens om en arbetsplan och den summa som ska användas för malmletningen. Överenskommelse om royaltyer sluts också från fall till fall.

Regleringen av royaltyer och avgifter i Sverige och Norge och på Irland beskrivs närmare nedan.

Sverige

Sverige är en av de mest betydande producenterna av metaller och malm i Europeiska unionen. I fråga om järnmalm är Sveriges andel nästan 90 procent av produktionen.

Sverige är också den näst största guldproducenten i Västeuropa och en betydande aktör när det gäller produktionen av koppar, bly och zink.

Mängden av sådana ämnen (*koncessions-mineral*) som avses i minerallagstiftningen är jämfört med motsvarande lagstiftning i Finland dock mindre, särskilt när det gäller ämnen som i Finland klassificeras som industrimineral. Bl.a. fältspat, kalcit och kalksten hör i Sverige till de s.k. markägarmineral som tillhör markägaren. Däremot innehåller minerallagstiftningen också energimineral såsom gas, olja och kol.

Vid utgången av 2008 var 15 gruvor i drift, av vilka 13 var metallgruvor. Malmproduktionen var 2008 ca 50 miljoner ton. Av detta utgjorde andelen av andra ämnen än järnmalm ca 22 miljoner ton. Gruvindustrin sys-satte 2008 direkt ca 3 900 personer.

Under åren 2005—2008 fattades mellan 400 och 500 beslut per år om nya undersökningstillstånd eller förlängning av utgående tillstånds giltighetstid. Vid slutet av 2008 var ca 1 300 undersökningstillstånd i kraft och det genomsnittliga undersökningsområdet var ca 1 700 hektar. I Sverige har arealen av ett enskilt undersökningsområde inte begränsats på samma sätt som i Finland. Undersökningstillstånden omfattade en sammantagen areal på ca 23 000 km², vilket är 5,0 procent av landets areal. Antalet undersökningstillstånd som varit i kraft i över sex år var 63 och antalet malmletningsföretag var 109. Under de senaste åren och särskilt under 2007 ökade malmletningsverksamheten och gruvdriften betydligt i Sverige.

År 2008 sände gruvmyndigheten (Bergsstaten) information till ca 20 000 markägare och antalet olika myndighetskungörelser var ca 150.

För malmletningsundersökningar användes 2008 ca 70 miljoner euro, som utgjordes av företags- och privatfinansiering. Svenska staten bedriver inte malmletning, men det största järngruvbolaget LKAB ägs däremot helt av svenska staten.

Den svenska gruvlagen (Minerallag 1991:45) är från år 1991. Lagen har efter det ändrats mer än tio gånger, och den senaste ändringen trädde i kraft vid ingången av 2006. Betydande ändringar i lagen gjordes

senast genom en lagändring som trädde i kraft i maj 2005 (2005:161). Minerallagen preciseras av en förvaltningsförordning (Mineralförordning 1992:285). Lagen om kontinentalsockeln (1966:314) gäller utvinningen av naturtillgångar i Sveriges kontinentalsockel.

Bestämmelser om gruvdrift finns även i flera andra lagar. I minerallagen nämns uttryckligen vissa centrala lagar, såsom miljöbalken (1998:808), plan- och bygglagen (1987:10) och lagen om kulturminnen m.m. (1988:950). I minerallagen nämns särskilt den lagstiftning som ska tillämpas på radioaktivt material (kärnämne). Dessutom ska bl.a. terrängkörningslagen (1975:1313) tillämpas.

Gruvmyndigheten har två verksamhetsställen (Falun och Luleå) och en personal på ca tio personer. Gruvmyndigheten upprätthåller mineralrättsregistret, handlägger och huvudsakligen avgör tillståndsansökningar och utför besiktningar av gruvdriften. Gruvmyndigheten utför också den förrättning där markområden anvisas för gruvdrift, dvs. markanvisningsförrättning, utifrån en beviljad koncession. Gruvmyndigheten ska dessutom avgöra tvister i ersättningsfrågor mellan markägare och tillståndshavare.

Länsstyrelsen behandlar de nödvändiga tillstånden för malmletning när det är fråga om miljöskydd och naturvård. Miljötillstånd för gruvdrift beviljas av en särskild miljödomstol.

En ansökan om bearbetningskoncession, dvs. utvinningsrätt, handläggs av gruvmyndigheten i samråd med länsstyrelsen. Om de nämnda myndigheterna inte når samförstånd om avgörandet eller om projektet är särskilt betydande, beslutar regeringen om det. Detta är dock ytterst ovanligt och skedde senast år 1998.

Vissa malmundersökningar kan vara tillåtna enligt allemansrätten. För undersökningsverksamhet som innebär intrång i enskilds rätt krävs ett undersökningstillstånd. Huvudregeln är att det för undersökningarna krävs ett sådant tillstånd. Undersökning får dock utföras med fastighetsägarens medgivande eller inom område med gällande bearbetningskoncession. Också när undersökningsarbete bedrivs med fastighetsägarens medgi-

vande eller annars utan undersökningstillstånd, ska de bestämmelser som gäller undersökningsarbete iakttas i verksamheten. Den som först lämnar in ansökan har företräde framför en senare ansökan. För att undersökningstillstånd ska beviljas förutsätts det att sökanden uppenbarligen inte saknar möjlighet eller avsikt att få tillstånd en ändamålsenlig undersökning. Undersökningstillstånd får inte beviljas den som i tidigare verksamhet har visat sig olämplig att iaktta bestämmelserna i minerallagen. Olämplighet kan här betyda att tillståndshavaren tidigare inte följt bestämmelserna i minerallagen eller orsakat otillåten skada på naturmiljön.

För samma område kan flera olika undersökningstillstånd beviljas, om ansökningarna gäller olika koncessionsmineral. Ett undersökningstillstånd som beviljats för något koncessionsmineral (utom olja, gasformiga kolväten eller diamanter) gäller dock för samtliga mineral om sökanden inte begärt något annat. Bestämmelsen om att flera tillstånd kan gälla samma område tillämpas därför sällan. Undersökningstillstånd gäller i tre år. Giltighetstiden kan emellertid på ansökan förlängas med flera olika perioder ända upp till sammanlagt 15 år enligt gruvmyndighetens prövning.

Undersökningstillståndet ska förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen eller enskild rätt samt med villkor om att tillståndshavaren ska ställa säkerhet för ersättning för skador som föranleds av undersökningsarbetena. Undersökningstillståndet ger ensamrätt till undersökning av en mineralförekomst art och utvinningsbarhet. Verksamhetsutövaren får använda väg till och inom området. Den rätt att uppföra byggnader som tidigare varit i kraft avskaffades genom 2005 års lagändring. Samtidigt ändrades rätten att bygga vägar på undersökningsområdet så att rätten att ta mark i anspråk för att bygga en väg numera kräver tillstånd av gruvmyndigheten. Bestämmelser om tillståndsförfarandet för anläggandet av vägen regleras till denna del inte i minerallagen, utan samma regler som för andra vägbyggen tillämpas.

Syftet med den särskilda arbetsplan som regleras i minerallagen är att informera fastighetsägarna och andra parter om åtgärderna

och att ge dem tillfälle att inverka på hur malmletningen bedrivs. Undersökningsarbetet ska utföras i enlighet med arbetsplanen. Arbetsplanen ska innehålla en redogörelse för undersökningsarbetet, en tidsplan för arbetet och en beskrivning av konsekvenserna av åtgärderna. Enligt lagberedningshandlingarna anses det nödvändigt att konsekvenserna av verksamheten bedöms innan undersökningsarbetet påbörjas. Eftersom undersökningsarbetet framskrider etappvis och grundar sig på de resultat som nåtts, ska planen i någon mån kunna presenteras i standardiserad form. Innehållet och uppgifterna måste dock anpassas till det område som är aktuellt. Planen ska delges fastighetsägarna och andra innehavare av särskild rätt som berörs. Invändningar mot innehållet i arbetsplanen ska framställas till verksamhetsutövaren inom tre veckor från delgivningen. Arbetsplanen blir gällande om några invändningar inte framställs eller om parterna kommer överens om saken. Planen sänds för kännedom till myndigheten.

Verksamhetsutövaren kan också begära att myndigheten fastställer en arbetsplan, om invändningar framförts. Gruvmyndigheten undersöker planen och kan i samband med att den fastställs meddela villkor för genomförandet av den. Gruvmyndighetens beslut får överklagas, men det kan också i beslutet föreskrivas att det får verkställas trots att ändring i det söks. Att inleda undersökningsarbeten utan att de lagrum som gäller arbetsplanen har iakttagits är straffbart.

Undersökningstillstånd kan beviljas tidigast ett år efter det att de tidigare tillstånden eller koncessionerna upphörde att gälla. Gruvmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge undantag från bestämmelserna om tidsfristen. Tillstånd får inte beviljas för ett område som ligger inom 1 000 meter från en gällande koncession (skyddszon). Om gruvdrift inom detta område dock inte har påbörjats inom tre år efter det att koncession meddelades, får undersökningstillstånd beviljas. Tillstånd kan emellertid alltid beviljas med medgivande av den som innehar koncessionen. Egentligt undersökningsarbete är med stöd av lagen direkt förbjudet inom en nationalpark och på områden som enligt staten ska avsättas till nationalpark. Undersök-

ningsarbete är också förbjudet om det sker i strid med bestämmelserna om natur- eller kulturresevat i 7 kap. i miljöbalken. Undersökningsarbete får inte heller bedrivas utan länsstyrelsens medgivande, om arbetet ska utföras närmare än 200 meter från samhällsviktiga anläggningar och dessas närområden, på kyrkogård och begravningsplats eller i s.k. obrutna fjällområden.

Länsstyrelsen får förena ett medgivande som gäller obrutna fjällområden med villkor för att förhindra att naturen och kulturvärden skadas. Länsstyrelsen kan meddela villkor i samband med ett medgivande. Undersökningsarbete får inte utan medgivande av gruvmyndigheten äga rum inom ett område inom 30 meter från en trafikplats (väg, järnväg, kanal, flygplats), 200 meter från bostadsbyggnader, 200 meter från en kyrka eller andra samlingslokaler eller 200 meter från en vårdanstalt eller liknande inrättning, om den är avsedd för mer än 50 personer, ett område inom 200 meter från en elektrisk kraftstation eller industriell anläggning eller ett område med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen. Myndighetsprövning krävs inte om medgivande har lämnats av den som berörs av arbetet, utom då det gäller allmänna vägar, järnvägar, kanaler och flygplatser. Inom ett område med detaljplan kan medgivande inte beviljas, om verksamheten strider mot planen eller områdesbestämmelserna.

Gruvdrift förutsätter att bearbetningskoncession beviljats. För att bearbetningskoncession ska beviljas ska fyndigheten sannolikt kunna tillgodogöras ekonomiskt och gruvdrift på det område koncessionen gäller kunna bedrivas. Till ansökan ska en miljökonsekvensbeskrivning fogas. En koncession får inte stå i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser. Den som har undersökningstillstånd i området har företräde när det gäller att få koncession. I ansökan ska också arten av det koncessionsmineral som ska utvinnas anges. I ansökan ska utöver de grundläggande uppgifterna dessutom beskrivas hur verksamheten inverkar på allmänna och enskilda intressen och vilka åtgärder som kommer att vidtas för att begränsa verkningarna. Sökanden behöver inte visa särskild lämplighet eller yrkesskicklighet, med un-

dantag för ansökningar om utvinning av gas eller olja. En bearbetningskoncession beviljas för 25 år. Giltighetstiden kan förlängas med 10 år, om gruvdrift och bearbetning eller byggarbete i anslutning till gruvdriften pågår på området, eller om malmletning i större skala bedrivs på området. En förlängning är också möjlig, om det ligger i det allmänna intresse att mineraltillgångarna utnyttjas. Koncession kan inte beviljas, om koncession som gäller samma mineral har beviljats för samma område. Däremot är det möjligt att för samma område få en koncession till för att utvinna ett annat koncessionsmineral. Koncessionen kan överlåtas efter myndighetens medgivande.

En koncession kan förenas med tillståndsvillkor. Villkoren kan t.ex. gälla naturvård, renskötsel och inhägnad samt efterbehandling av området. Länsstyrelsen kan i samband med samrådet avseende koncessionen föreskriva särskilda utredningar om fornminnen. Jord- eller skogsbruksmyndigheterna kan förutsätta motsvarande separata undersökningar av konsekvenserna av ett gruvprojekt för jord- och skogsbruksnäringarna, om konsekvenserna bedöms vara betydande och de inte kan bedömas annars.

Utöver det att en fyndighet ekonomiskt ska kunna tillgodogöras förutsätts för koncession att fyndighetens belägenhet och art inte står i strid med andra intressen. I 3 och 4 kap. i miljöbalken finns det allmänna och särskilda bestämmelser om markgrunden och vattenområden som tillämpas vid prövning av koncessioner.

I fråga om naturvårds- och miljöskyddsaspekterna innehåller gruvlagen hänvisningar till miljölagstiftningen, men de aspekter som gäller miljön beaktas huvudsakligen i annan lagstiftning som är tillämplig. För gruvdrift och i särskilda situationer också för malmletning behövs miljöstillstånd enligt miljölagstiftningen. I tillståndprocessen framläggs såväl miljöskyddsfrågor, vattenhushållningsfrågor och efterbehandlingsfrågor som frågor som gäller ställande av säkerhet. Tillståndsbehandlingen inbegriper ett omfattande remissförfarande. Tillståndet förenas med villkor där det bestäms om utsläpp till luft och vatten, buller och annan påverkan. Tillståndet behandlas vid miljödomstolen och det

kan överklagas hos miljööverdomstolen. Besvärsmått har förutom sakägarna olika myndigheter, kommunen och också vissa miljöorganisationer. Tillståndet kan förenas med ett villkor som tillåter att verksamhet inleds även om tillståndet överklagas.

Gruvmyndigheten hör inte sakägarna om ansökan om undersökningstillstånd förrän beslut har fattats, men dessa underrättas om att en ansökan har kommit in. Länsstyrelsen ges alltid möjlighet att lämna utlåtande i saken. I vissa fall gäller det också berörda kommuner. När beslut har fattats delges markägarna och de andra sakägarna beslutet, och det sänds för kännedom till länsstyrelsen och kommunen. Om beslutet avser alunskiffer, olja, gasformiga kolväten eller diamant underrättas berörda sakägare om beslutet genom kungörelse i ortspressen. Besvär över beslutet kan anföras hos en allmän förvaltningsdomstol.

När det gäller en koncession underrättar gruvmyndigheten markägarna och andra sådana rättsinnehavare som nämns i minerallagen om en aktuell ansökan, och dessa ges möjlighet att lämna sina synpunkter. Information om en aktuell ansökning lämnas då också genom kungörelse. Ett beslut om en koncession delges markägarna och andra rättsinnehavare samt sänds till länsstyrelsen och kommunen. Ändring i beslutet kan sökas genom besvär hos regeringen. Sakägarna, kommunen och vissa miljöorganisationer har besvärsmått. Beslut om koncession antecknas förutom i gruvmyndighetens gruvregister också i det riksomfattande fastighetsregistret.

Uran och torium omfattas av minerallagens tillämpningsområde. Det förekommer uran i berggrunden i Sverige, även om halterna har konstaterats vara ringa. På 1960-talet utfördes provbrytning av sammanlagt ca 200 ton uran. För tillfället har ca 200 undersökningstillstånd beviljats för letning efter uran och uranhaltig alunskiffer. Det finns ca 20 bolag som är intresserade av uran. På letning efter och utvinning av uran tillämpas också lagstiftningen om kärnteknik och strålskydd. Om uranhalt är över 200 gram per ton krävs ett särskilt tillstånd som beviljas av de statliga myndigheter som ansvarar för kärnteknisk verksamhet. För att inleda brytning av uran krävs att tillåtligheten prövas av re-

geringen enligt miljölagstiftningen. Regeringen kan inte tillåta verksamheten om den berörda kommunen inte tillstyrker ansökningen. Mot denna bakgrund har flera kommuner redan i prospekteringsfasen meddelat att de inte kommer att samtycka till brytning av uran. Sådana uttalanden saknar dock rättslig verkan i detta skede.

Bestämmelserna om efterbehandlingsåtgärder i fråga om gruvor är knappa i minerallagen. När gruvdriften och den koncession som möjliggör driften upphör, förlorar också gruvbolaget sin rätt till användning av marken. Området återgår till markägaren, om gruvbolaget inte äger det. Samtidigt förlorar gruvbolaget rätten att utvinna malm som brutits men ännu inte tagits hand om. Byggnaderna och sådana malmer som bolaget inte har rätt till tillfaller markägaren. Några förpliktelser avseende efterbehandlingen finns det inte i minerallagen, med undantag för en allmän förpliktelse att utföra efterarbete, som gruvmyndigheten kan precisera. I lagen nämns dock uttryckligen att bestämmelserna om efterarbete i minerallagen inte innebär någon inskränkning i tillämpningen av ansvarsbestämmelserna i miljöbalken. Minerallagen innefattar ingen skyldighet att ställa säkerhet för efterarbete, men i gruvmyndighetens tillståndspraxis fastställs i allmänhet en bestämmelse om att ställa säkerhet. De detaljerade villkoren om efterbehandling och återställning samt ställande av säkerhet för detta återfinns i stället i miljödomstolens miljötillstånd.

När malmletning bedrivs ska en innehavare av undersökningstillstånd betala följande årsavgifter för undersökningstillståndet: för det första året 4 kronor per hektar, för det andra året 6 kronor per hektar, för det tredje året 10 kronor per hektar, för det fjärde, femte och sjätte året 21 kronor per hektar, för det sjunde, åttonde, nionde och tionde året 50 kronor per hektar och för det elfte året och vartdera av de därpå följande åren 100 kronor per hektar.

Avgiften betalas i förskott till staten. Till fastighetsägaren betalas ingen årlig eller annan avgift eller ersättning för användning av området. Men fastighetsägaren ska ersättas fullt ut för skada och olägenhet som uppkommit till följd av malmletningen. Den som

utför undersökningsarbete ska ställa säkerhet för ersättning för skador.

När en gruva anläggs ska en ansökningsavgift på 80 000 kronor betalas. Under gruvdriften ska verksamhetsutövaren betala en årlig mineralersättning. Ersättningen ska motsvara två promille av det beräknade värdet av de mineral som omfattas av koncessionen och som har brutits och uppfodrats i gruvan. Av ersättningen ska tre fjärdedelar betalas till fastighetsägaren och en fjärdedel till staten. Ersättningen till fastighetsägarna ska bestämmas efter varje fastighets andel i koncessionsområdet. Ersättningen fastställs av gruvmyndigheten. Bestämmelserna om mineralersättning trädde i kraft 2005 och gäller enbart för koncessioner som fastställts efter det.

Norge

I jämförelse med produktionen av olja och gas är gruvdriftens betydelse ringa i Norge. Antalet metallmalmgruvor har minskat under de senaste åren. Däremot har produktionen och särskilt exporten av bergstensmaterial till vissa länder i Västeuropa ökat.

Värdet av produktionen av industrimineral, kol och metaller 2007 var ca 5,6 miljarder kronor (ca 700 miljoner euro). När det gäller metalliska malmer var produktionen av ilmenit mest betydande. I fråga om industrimineral var kalksten och olivin de viktigaste produkterna. Produktionen av metalliska malmer, industrimineral och kol uppgick sammanlagt till ca 22 miljoner ton. Antalet anställda på dessa områden var ca 1 800 personer. För malmletning användes 2007 ca 100 miljoner kronor (ca 12 miljoner euro).

År 2007 var två metallmalmgruvor, en kolgruva och ca 35 industrimineralgruvor eller industrimineralbrott i drift. På Spetsbergen har både värdet och produktionsmängderna av den kolproduktion som hör till Norge ökat betydligt de senaste åren. Staten äger inte längre några aktörer i gruvbranschen i det norska fastlandet.

Gruvlagstiftningen i Norge består av följande lagar: lov om erverv av kalkstensforekomster (3.7.1914, nr 5), industrikoncessjonsloven (14.12.1917, nr 16), lov om erverv av kvartsforekomster (17.6.1949, nr 3), lov om

grunnavståing til mineralutvinning (21.3.1952, nr 1, reviderad 2003) och lov om bergverk (30.6.1972, nr 70).

På malmletning och gruvdrift i Spetsbergen tillämpas en förordning från 1925 som gäller alla de länder som undertecknat traktatet från 1920 angående Spetsbergen eller som anslutit sig till detta traktat.

Revidering av gruvlagen har pågått i Norge sedan 1993. Regeringen överlämnade i februari 1999 en proposition om saken, men återtog den senare i mars 2000. En ny proposition överlämnades till Stortinget våren 2009, och den nya minerallagen träder i kraft vid ingången av 2010. I den nya minerallagen sammanförs alla fem speciallagar som för närvarande är i kraft, och myndighetens befogenheter för tillsyn över gruvdriften utvidgas.

Den centrala gruvmyndigheten i Norge är Bergvesenet, numera Direktoratet for mineralforvaltning enligt den nya minerallagen. Tillstånd för utvinning (konsesjon) beviljas av närings- och handelsdepartementet.

Centralt i Norge är indelningen i inmutningsbara mineral, som ägs av staten, och i icke inmutningsbara mineral, som ägs av markägaren. Mineral klassificeras som inmutningsbara utifrån sin densitet. Varje medborgare och juridisk person inom Norge och EES-området har fri letningsrätt och inmutningsrätt, och efter det att den nya minerallagen träder i kraft gäller denna rätt också utanför EES-området. Inledande prospekteringsarbete får utföras även på annans område. Denna rätt kan jämföras med allemansrätten. Markägarens tillstånd till letningsarbete behövs om arbetet förorsakar fastigheten väsentlig skada. Enligt detta är det i princip tillåtet att t.ex. borra utan markägarens samtycke. Så går man dock inte till väga, eftersom det är i letningsbolagens intresse att trygga sitt företräde genom undersöknings-tillstånd.

Det egentliga letningsarbetet och registreringen av företräde görs genom undersökningstillstånd (muting), som kan vara i kraft i sju år. Tillståndet kostar 30 kronor per hektar. Ett områdes maximiareal kan vara 30 hektar, men det kan finnas flera områden samtidigt. År 2007 ansöktes i Norge om mer

än 3 300 inmutningar, vilket är nästan dubbelt mer än 2006.

Gruvdrift förutsätter att både gruvtillstånd och koncession beviljas. Arealen av ett gruvområde är 30 hektar, men gruvdrift kan bedrivas på flera områden samtidigt. För ett gruvområde betalas årligen 50 kronor per hektar. Den som bedriver gruvdrift ska till markägaren betala en promille av värdet av det mineral som brutits. Ersättningens maximibelopp har fastställts till 30 000 kronor per år för ett gruvområde. Om det område som krävs för en gruva omfattar mer än ett gruvområde, höjs maximibeloppet i enlighet med omfattningen. I den nya minerallagen föreskrivs det inte längre om maximibelopp för ersättningen.

Förutom den ensamrätt, koncession, som beviljas för gruvdrift behöver en verksamhetsutövare tillstånd enligt andra lagar. Den viktigaste helheten utgörs av de övergripande planerings- och byggtillstånden, som också omfattar en verksamhetsplan. Tillstånd beviljas i regel av kommunen. Utifrån de senaste årens erfarenheter kan kommunens beslutanderätt när det gäller att anlägga en gruva anses vara betydligt större än i Sverige och Finland. I praktiken har det visat sig vara relativt sällsynt att en ny gruva anläggs.

Innan tillstånd beviljas för projektet ska en miljökonsekvensbedömning utföras, för vars förfarande gruvmyndigheten svarar. För driften behövs dessutom en utredning av kulturellt betydelsefulla områden och ett tillstånd som gäller utsläpp.

Hur det ägar- och besittningsarrangemang för områden i Finnmark som genomfördes i juli 2006 (Finnmarksloven, 17.6.2005, nr 85) kommer att inverka på malmletningen på området har ännu inte bedömts närmare.

Det guld som vaskas ur jordarter omfattas i Norge inte av minerallagens tillämpningsområde. Beslutanderätten tillhör markägaren. På statens mark är det gruvmyndigheten som i egenskap av markägare för talan. I Finnmark är det emellertid den lokala myndigheten som fattar beslut. Guldvaskningstillstånden indelas i två grupper. Det grundläggande tillståndet berättigar till traditionell guldvaskning som utförs manuellt. Det utvidgade tillståndet ger rätt att utföra också maskinell guldvaskning. Tillståndet kan vara i kraft i

fem år åt gången. Grundläggande tillstånd beviljas i allmänhet inom två veckor. Utvidgat tillstånd sänds för utlåtande till sametinget och den lokala kommunen. Beviljande av tillstånd kan dröja till och med mycket länge.

Irland

Irland är Europas mest betydande producent av zink och en betydande producent av bly. Galmoy, Lisheen och Navan (Tara) är zinkfyndigheter av världsklass. Irland har inga smältverk, och koncentratet skeppas annanstans för fortsatt förädling. I fråga om industrimineral har Irland en betydande produktion av gips och kalksten. För malmletning har under de senaste åren uppskattningsvis ca 10 miljoner euro per år använts. I juni 2008 fanns det 432 gällande malmletningstillstånd i landet.

För riktlinjer, utveckling och tillståndsärenden i anslutning till malmletning och gruvdrift svarar ministeriet Department of Communications, Marine and Natural Resources och avdelningen Exploration and Mining Division vid detta ministerium.

Gruvlagstiftningen (Minerals Development Acts 1940—1999) är uppdelad på flera olika författningar. För en utomstående är lagstiftningen svår att överblicka. Som ett exempel kan nämnas den mångåriga rättsprocess som gällde utvinningen vid gruvan Tara, som förutom av avtalsrättsliga aspekter i någon mån också komplicerats av oklarheter i fråga om äganderätten till mineralen. En part i rättegången var finska Outokumpu.

Gruvlagstiftningens tillämpningsområde omfattar de flesta mineralen. Sedan 1979 har sand, grus, sten och lera dock inte längre omfattats av tillämpningsområdet. För malmletning i den inledande fasen behövs inte något särskilt tillstånd eller någon särskild rätt. För denna regionala malmletning kan emellertid ett slags reserveringsrätt registreras som ger företräde för beviljande av undersökningstillstånd.

För egentlig malmletning behövs ett tillstånd (licens) som beviljas av ministeriet för högst sex år. Denna tidsfrist kan senare förlängas, om villkoren i licensen har iakttagits. Undersökningens areal är i regel 35

km². Undersökningstillståndet är enligt praxis i gruvlagstiftningen i angloamerikanska länder ofta förenat med en skyldighet att utföra ett visst antal undersökningsåtgärder årligen samt att på motsvarande sätt använda ett visst belopp för kostnaderna för malmletningsundersökningarna. Såväl antalet undersökningsarbeten som kostnadsförpliktelsen ökar progressivt i förhållande till undersökningstillståndets giltighetstid. Rapporter om undersökningsarbetet ska vartannat år lämnas till myndigheten. Innan undersökningstillstånd beviljas offentliggörs malmletningsbolagets ansökan och den licens som utformats utifrån ansökningsprocessen i den lokala tidningen och på ministeriets webbplats. Sakägare har då 21 dagar tid på sig att framföra invändningar mot att licens beviljas. Vid utgången av 2006 var drygt 300 licenser i kraft.

I gruvlagstiftningen indelas undersökningsområdena i tre grupper. Vanliga undersökningsområden är fortlöpande öppna för ansökan, och ansökningarna handläggs i den ordning som de kommer in. Avgifterna för en licens för effektiviserade undersökningsområden är betydligt lägre och förpliktelseerna färre än i fråga om vanliga områden. På sådana områden försöker man få tillstånd för malmletning i den inledande fasen. Den tredje gruppen består av områden för vilka licens beviljas utifrån budgivning.

Licenserna för malmletning kan inte överföras i början av licensperioden. När undersökningar pågått de två första åren kan lösningar som bygger på samföretag genomföras och sådana rekommenderas också.

För malmletningsfasen behövs inget miljötillstånd. Däremot har ministeriet offentliggjort en rekommendation som gäller god miljöpraxis vid malmletning. Enligt den ska bolagen två veckor i förväg informera markägaren om borrningar. För schakt krävs tillstånd av ministeriet på förhand.

Avgiften för ansökan om malmletningslicens är 190 euro. Årsavgifterna för licenser varierar mellan 1 250 euro och 3 125 euro per licens för en hel sexårsperiod. Förpliktelsen i fråga om undersökningskostnader varierar för samma tid mellan 11 250 euro och 45 000 euro.

Vilken form det rättsliga instrumentet för utvinningen av mineral har beror på om mi-

neralen ägs av staten eller en markägare. När staten äger mineralen är det fråga om State Mining Lease, och licens beviljas då för hela den tid som gruvdrift bedrivs. Utvinningsrätt för mineral som omfattas av en markägares äganderätt beviljas genom State Mining License-rätt. Det finns också en mer begränsad uppsättning av tillstånd (State Mining Permission), som gäller statligt ägda mineral och vars villkor är mer detaljerade än villkoren i State Mining Lease bl.a. när det gäller maximimängden malm som bryts. Beslut om varje gruvlicens och uppsättning av tillstånd fattas från fall till fall, men på vedertagna grundläggande villkor. En licens kan också utformas till ett avtal som tecknas mellan ministeriet och sökanden. Ministeriet ska sörja för att allmänt intresse tryggas. Till licensens villkor hör också att en fyndighet utnyttjas effektivt.

För en gruvlicens tas en fast årsavgift och en årlig royaltyavgift ut. Vardera avgiften förhandlas fram för varje enskilt fall. Om mineralen är privatägda ska en ersättning för utvinningen betalas till den privata ägaren. En privat ägare eller den som orsakas olägenhet kan utse en företrädare i en särskild gruvnämnd som behandlar licensens villkor. Ansökningsavgiften i fråga om ansökan om licens är 31 743 euro, om ingen separat produktionsanläggning uppförs på området. Annars är avgiften 19 046 euro samt 13 cent för varje planerat ton malm.

Licens för utvinning av mineral beviljas, om sökanden har undersökningstillstånd och villkoren i tillståndet har iakttagits. Sökanden ska dessutom visa att fyndigheten kan tillgodogöras kommersiellt och att efterbehandlingsarbetena ska kunna utföras efter det att gruvdriften upphört. Gruvrätter kan inte överföras utan gruvmyndighetens tillstånd.

Innan gruvlicens beviljas ska gruvprojektet ha ett planerings- och byggtillstånd (planning permission), som beviljas av den lokala myndigheten, samt ett miljötillstånd (integrated pollution control license), som beviljas av den statliga miljömyndigheten. För projektet ska också en miljökonsekvensbedömning utföras.

På Irland reformeras gruvlagstiftningen som bäst. Målet är framför allt att samordna den gällande, splittrade lagstiftningen. Någon

närmare tidsplan för projektet har inte fastställts.

Europeiska unionen

Direktiv som omfattas av området för miljö-rätten

Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (nedan *naturdirektivet*) och rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar (nedan *fågeldirektivet*) har genomförts genom naturvårdslagen och jaktlagen (615/1993). Det allmänna målet med dessa lagar är att bevara den biologiska mångfalden genom att skydda naturtyper och arter samt dessas livsmiljöer. Det viktigaste systemet som syftar till att skydda områden är det enhetliga europeiska ekologiska nätverket Natura 2000. För att detta nätverk ska bevaras innehåller naturdirektivet och fågeldirektivet förpliktelser som går ut på att skyddsåtgärder genomförs och de störningar som områdena utsätts för förhindras samt att konsekvenserna bedöms. Nämnade direktiv innehåller dessutom olika bestämmelser för skydd av arterna och reglering av användningen av dem.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG har genomförts genom lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Det förstnämnda direktivet har dessutom genomförts genom lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador (nedan *miljöansvarsdirektivet*) förpliktar medlemsstaterna att föreskriva om åtgärder genom vilka avsevärda skador på miljön och naturens mångfald kan förebyggas och avhjälpas. Enligt miljöansvarsdirektivet är det i regel den

verksamhetsutövare som orsakat skada som ska ansvara för att skadorna avhjälpas. Åtgärderna för att avhjälpa skada kan gälla skador som orsakas skyddade arter eller naturtyper, vatten och markgrund. Syftet med åtgärderna är i första hand att återställa omgivningen i det skick som den var före skadan och vid behov vidta kompletterande och ersättande åtgärder även annanstans än på den plats där skadan uppstod.

Miljöansvarsdirektivet har nationellt genomförts genom en lag om avhjälpande av vissa miljöskador, där det föreskrivs om åtgärder för avhjälpande av skador och om kostnadsansvar för åtgärderna, och genom lagar om ändring av naturvårdslagen, miljöskyddslagen, vattenlagen, gentekniklagen (377/1995) och lagen om transport av farliga ämnen (719/1994).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG om hantering av avfall från utvinningsindustrin och om ändring av direktiv 2004/35/EG (nedan *utvinningsavfallsdirektivet*) har till centrala delar genomförts nationellt genom en lag om ändring av miljöskyddslagen (346/2008) och genom statsrådets förordning om utvinningsavfall (379/2008). Syftet med utvinningsavfallsdirektivet är att fastställa åtgärder, förfaringsätt och anvisningar om avfallshanteringen inom utvinningsindustrin för att bekämpa eller minimera risker. Centrala åtgärder och förfaringsätt är en avfallshanteringsplan, ett tillståndssystem för deponier, byggande och skötsel av deponier, stängning och efterbehandling av deponier, förebyggande av att vattnets status försämras och att luften och marken förorenas samt krav på finansieringsgaranti av verksamhetsutövaren.

Syftet med rådets direktiv 96/61/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (nedan *IPPC-direktivet*) är att förebygga och begränsa den förorening av miljön som industrins utsläpp orsakar. I IPPC-direktivet föreskrivs det om ett enhetligt system för tillstånd för utsläpp från vissa stora industrianläggningar samt om åtgärder som begränsar utsläppen till luft, vatten och mark, inbegripet åtgärder som gäller avfall. Syftet med åtgärderna är att en hög nivå för miljöskyddet som helhet ska

nås, och åtgärderna ska grunda sig på bästa tillgängliga teknik.

Utvinningsverksamhet behandlas inte uttryckligen i IPPC-direktivet. För brytning och annan utvinningsverksamhet som har direkt samband med den verksamhet som nämns i IPPC-direktivet ska emellertid IPPC-tillstånd sökas. T.ex. omfattas en viss metallurgisk verksamhet, anrikning av mineral, produktion av kemikalier samt deponiverksamhet av direktivets tillämpningsområde. IPPC-direktivet har i Finland genomförts närmast genom miljöskyddslagen och miljöskyddsförordningen på så sätt att de bestämmelser som grundar sig på direktivet entydigt gäller också gruvdrift och maskinell guldvaskning samt anrikningsanläggningar för malm eller mineral.

Rådets direktiv 96/82/EG om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår, som har ändrats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/105/EG om ändring av rådets direktiv 96/82/EG om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår (nedan *Seveso II-direktivet*) gäller hantering och lagring av farliga kemikalier. I Seveso II-direktivet fastställs de anläggningar som ska göra upp antingen en plan för räddningsinsatser, där det redogörs för verksamhetsprinciperna för förebyggande av olycksfall, eller en säkerhetsrapport, där bl.a. produktionsanläggningens system för säkerhetsledning beskrivs, faran för olyckshändelser identifieras och analyseras och åtgärderna för att förebygga olyckshändelser anges. Seveso II-direktivet har genomförts genom kemikaliesäkerhetslagen och genom förordningen om industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier (59/1999) som utfärdats med stöd av den.

De största gruvorna, bl.a. basmetallgruvan i Talvivaara och guldgruvan i Kittilä, använder så stora mängder farliga kemikalier i sina anrikningsprocesser att förpliktelseerna enligt Seveso II-direktivet (t.ex. uppgörande av säkerhetsrapport) gäller dem.

Arbetarskyddsdirektiven

Rådets direktiv 89/391/EEG om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (nedan *ramdirektivet för arbetarskyddet*) har genomförts genom arbetarskyddslagen. Med stöd av direktivet har cirka tjugo särdirektiv utfärdats, som genomförts genom författningar som utfärdats med stöd av arbetarskyddslagen.

Med stöd av ramedirektivet för arbetarskyddet har två centrala direktiv som gäller arbetarskydd vid gruvdrift utfärdats: rådets direktiv 92/104/EEG om minimikrav för förbättring av arbetstagarnas säkerhet och hälsa inom utvinningsindustri ovan och under jord (tolfte särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) och rådets direktiv 92/91/EEG om minimikrav för förbättring av arbetstagarnas säkerhet och hälsa inom den del av utvinningsindustrin som utnyttjar borning (elfte särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG). Tillämpningsområdet för det senare direktivet omfattar närmast oljeborning, som inte bedrivs i Finland.

Rådets direktiv 92/104/EEG har i fråga om annan verksamhet än gruvdrift genomförts nationellt genom statsrådets beslut om ordningsregler för sprängnings- och brytningsarbete. I fråga om gruvdrift har genomförandet av direktivet grundat sig på handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor, vars bestämmelser dock inte är detaljerade och täckande på motsvarande sätt.

Minimidirektiv som är centrala med tanke på arbetarskyddet vid gruvdrift och som utfärdats med stöd av ramedirektivet för arbetarskyddet är dessutom rådets direktiv 89/654/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (första särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG), rådets direktiv 89/655/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa vid arbetstages användning av arbetsutrustning i arbetet (andra särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG), rådets direktiv 89/656/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa vid arbetstages användning av personlig skyddsutrustning på arbetsplatsen (tredje särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG),

rådets direktiv 92/58/EEG om minimikrav beträffande varselmärkning och signaler för hälsa och säkerhet i arbetet (nionde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG), rådets direktiv 98/24/EEG om skydd av arbetstagares hälsa och säkerhet mot risker som har samband med kemiska agenser i arbetet (fjortonde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/44/EG om minimikrav för arbetstagares hälsa och säkerhet vid exponering för risker som har samband med fysikaliska agens (vibration) i arbetet (sextonde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG), Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/10/EG om minimikrav för arbetstagares hälsa och säkerhet vid exponering för risker som har samband med fysikaliska agens (buller) i arbetet (sjuttonde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/92/EG om minimikrav för förbättring av säkerhet och hälsa för arbetstagare som kan utsättas för fara orsakad av explosiv atmosfär (femtonde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG). Det sist nämnda direktivet tillämpas på utvinningsverksamhet ovan och under jord endast när fara orsakas av explosionsfarlig atmosfär på grund av brännbara vätskor och gaser i gruvor eller dagbrott.

Teknisk harmonisering

På maskiner och anordningar i gruvor tillämpas Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG om maskiner och om ändring av direktiv 95/16/EG (nedan *maskindirektivet*). På sådan personlig skyddsutrustning som ska användas i gruvor tillämpas rådets direktiv 89/686/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om personlig skyddsutrustning (nedan *personliga skyddsutrustningsdirektivet*). Maskindirektivet har genomförts nationellt genom statsrådets förordning om maskiners säkerhet (400/2008), som har utfärdats med stöd av lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav (1016/2004). Det personliga skyddsutrustningsdirektivet har genomförts genom statsrådets beslut om personlig

skyddsutrustning (1406/1993). Genom maskindirektivet och det personliga skyddsutrustningsdirektivet har enhetliga regler fastställts för maskiners och personlig skyddsutrustnings överensstämmelse med gällande krav.

För tryckbärande anordningar som används vid gruvsdrift gäller Europaparlamentets och rådets direktiv 97/23/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om tryckbärande anordningar och rådets direktiv 87/404/EEG om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning i fråga om enkla tryckkärl. Direktiven har i Finland genomförts genom lagen om tryckbärande anordningar (869/1999) och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

För elektrisk utrustning som används vid gruvsdrift gäller Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/95/EG om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om elektrisk utrustning avsedd för användning inom vissa spänningsgränser (kodifierad version) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/108/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om elektromagnetisk kompatibilitet och om upphävande av direktiv 89/336/EEG. Direktiven har i Finland genomförts genom elsäkerhetslagen (410/1996) och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

Vid gruvsdrift tillämpas också Europaparlamentets och rådets direktiv 94/9/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar. Direktivet har satts i kraft genom förordningen om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för explosionsfarliga luftblandningar (917/1996) och genom handels- och industriministeriets beslut om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för explosionsfarliga luftblandningar (918/1996). Utvinningsverksamhet ovan och under jord omfattas av det ovan nämnda direktivet endast när fara orsakas av explosionsfarlig atmosfär på grund av brännbara vätskor och gaser i gruvor eller dagbrott.

De uppfodringsverk som används vid gruvsdrift omfattas inte av gemenskapsharmonisering, eftersom de har lämnats utanför tillämpningsområdet för såväl maskindirekti-

vet som Europaparlamentets och rådets direktiv 95/16/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om hissar.

Internationella avtal

Fördrag som omfattas av området för miljö-rätten

Den konvention som ingicks i Ramsar 1971 och som gäller våtmarkers betydelse som livsmiljö för vattenfåglar (FördrS 3/1976, nedan *Ramsarkonventionen*) förpliktar staterna att främja skyddet av internationellt betydelsefulla våtmarker och av vattenfåglar genom att inrätta naturskyddsområden på våtmarker. Våtmarkerna hör till de mest utrotningshotade livsmiljöerna i världen. Den sammanlagda arealen av Finlands 49 Ramsarområden är 785 780 hektar. Områdena har valts ut så att de så väl som möjligt representerar olika kärr, fågelsjöar, havsvikar och skärgårdsområden i Finland som är viktiga för vattenfågelbeståndet. Alla Finlands Ramsarområden hör till nätverket Natura 2000, och avgränsningen av områdena iakttar avgränsningarna av de områden som hör till nätverket. Målen för skydd i Ramsarkonventionen nås via skyddsåtgärderna för de områden som hör till nätverket Natura 2000. Ramsarområdena omfattas också av de nationella skyddsprogrammen, t.ex. programmen för skydd av kärr, fågelvatten och stränder.

I konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv (FördrS 19/1987, nedan *världsarvskonventionen*), som 1972 godkändes vid Förenta nationernas organ för internationellt samarbete inom utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation beskrivs mänsklighetens värdefullaste objekt som ett gemensamt arv, världsarvet. Objekten kan representera kultur- eller naturarv eller vara en kombination av vartdera. De stater som anslutit sig till konventionen förbinder sig att solidariskt sörja för att världsarvet bevaras. Att kultur- och naturarven bevaras tryggas alltid med nationella medel. I Finland finns det sju världsarv. Kvarkens skärgård godkändes 2006 som naturarv på geologiska grunder och togs in i förteckningen över världsarv. Området anses vara ett viktigt ex-

empel på jordklotets historiska tidsålder samt bevismaterial för en betydande, pågående geologisk process.

Den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska arvet (FördrS 26/1995, nedan *Maltakonventionen*) är från 1992. Syftet med Maltakonventionen är att skydda det arkeologiska kulturarvet som en källa till gemensamt minne för de europeiska länderna och som ett redskap för historisk och vetenskaplig forskning. Som delar av det arkeologiska kulturarvet betraktas alla fasta fornlämningar och lösa fornföremål samt andra spår av forntida mänsklig verksamhet. Bestämmelserna i lagen om fornminnen följer de huvudsakliga principerna i Maltakonventionen.

I Bonn godkändes 1979 en konvention om skydd av flyttande vilda djur (FördrS 62/1988, nedan *Bonnkonventionen*) som gäller vilda djur under flyttning och deras livsmiljöer. Konventionen är global och den omfattar utrotningshotade arter som rör sig över staternas gränser. Till konventionen hör flera underavtal inom ramen för vilka medlemsstaterna kan samarbeta. Underavtalen skyddar bl.a. småvalarna i Nordsjön och Östersjön, flyttande arter i Afrika och Eurasien samt fladdermöss, för vilka t.ex. gamla gruvor är viktiga livsmiljöer.

I Bern godkändes 1979 en konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga livsmiljöer (FördrS 29/1986, nedan *Bernkonventionen*) som reglerar skyddet av europeiska vilda djur och växter samt deras livsmiljöer. Konventionen har påverkat utvecklingen av lagstiftningen inom Europeiska unionen, bl.a. natur- och fågeldirektiven, som legat till grund för uppbyggandet av nätverket Natura 2000.

I Rio de Janeiro godkändes 1992 en konvention om biologisk mångfald (FördrS 78/1994), nedan *biodiversitetskonventionen*) som förpliktar till att sörja för bevarande och hållbar användning av naturens mångfald. Syftet med konventionen är att skydda jordklotets ekosystem samt djur- och växtarterna och den genetiska mångfald som de bär på, att främja en hållbar användning av naturresurserna och att trygga en rättvis fördelning av den nytta som fås ur utnyttjandet av naturresurserna. Målet med konventionen är att in-

tegrera upprätthållandet av biodiversiteten som en del av all verksamhet som formar naturen. Europeiska unionen har godkänt biodiversitetskonventionen och förbundet sig att stoppa förlusten av biologisk mångfald så att detta mål nås inom dess område senast 2010 (artikel 6 i Europaparlamentets och rådets beslut nr 1600/2002/EG om fastställande av gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram).

Den europeiska landskapskonventionen (FördrS 13/2006, nedan *landskapskonventionen*), som syftar till att förbättra skydd, förvaltning och planering av europeiska landskap och att främja samarbetet kring landskapsfrågor, godkändes 2000 i Firenze. I landskapskonventionen avses med landskap ett sådant område som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer. Syftet med landskapskonventionen är att styra och samordna den landskapspolitik som bedrivs i Europa genom att fastställa allmänna rättsliga principer för den. Detta mål eftersträvas genom att avtalsparterna förpliktas att skapa medel för att skydda, förvalta och planera landskap. Konventionen förpliktas dessutom avtalsparterna att förbättra kunskapen om sina landskap.

I regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av den europeiska landskapskonventionen samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen (73/2005 rd) förutsätts det att utvärderingen av gruvlagstiftningen ska förnyas också med avseende på landskapsfrågor. Detta innebär att landskapsaspekter ska beaktas åtminstone i bestämmelserna om de områden som behövs för gruvdrift och om den efterbehandling som ska utföras efter det att gruvdriften upphört.

En konvention som gäller tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (FördrS 121/2004, nedan *Århuskonventionen*) godkändes 1998 i Århus. I Århuskonventionen knyts frågor om miljö och mänskliga rättigheter samman. Konventionen ålägger avtalsparterna skyldigheter också i förhållande till fysiska per-

soner och organisationer. Syftet med de rättigheter som fastställs i konventionen är att främja den rätt som var och en i nuvarande och framtida generationer har att leva i en miljö som är förenlig med hans eller hennes hälsa och välbefinnande.

Århuskonventionen innehåller bestämmelser som kan indelas på följande sätt: tillgång till miljöinformation (artiklarna 4 och 5), allmänhetens deltagande i beslutsprocesser som gäller miljön (artiklarna 6, 7 och 8) samt tillgång till rättslig prövning (artikel 9). Bestämmelserna om deltagande gäller å ena sidan enskilda projekt (artikel 6) och å andra sidan deltagande mera allmänt i beslutsfattandet, dvs. i beredningen av olika planer och lagstiftning (artiklarna 7 och 8). Enligt artikel 9 i konventionen gäller ändringssökande frågor som hör till tillämpningsområdet för själva konventionen, dvs. rätten att söka ändring i tillgången till information om miljön samt i beslut som gäller de verksamheter som fastställts i konventionen. I artikel 9 regleras dessutom allmänhetens rätt att inleda antingen ett administrativt förfarande eller väcka talan hos en domstol för att förbjuda eller korrigera en lagstridig åtgärd eller försumelse. De bestämmelser som gäller rätten att söka ändring och tillgången till rättslig prövning tillämpas förutom på fysiska personer också på miljöorganisationer.

De behov att komplettera den nationella lagstiftningen som Århuskonventionen föranleder har i fråga om handlingars offentlighet, allmänhetens rätt att delta samt rätten att söka ändring och väcka talan tillgodosetts (RP 165/2003 rd). Eftersom rättsnormerna ska vara enhetliga och konsekventa förutsätts det emellertid att allmänhetens rätt till deltagande och rätten till rättslig prövning bedöms i samband med revideringen av gruvlagstiftningen.

En konvention om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang godkändes 1995 i Esbo (FördrS 67/1997). Dess syfte är att säkerställa nödvändiga åtgärder genom vilka betydande skadlig gränsöverskridande inverkan på miljön från projekt kan förebyggas, minskas och övervakas. Konventionen har satts i kraft genom lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

ILO:s konventioner om gruvdrift

Internationella arbetsorganisationen International Labour Organization (nedan *ILO*) har låtit upprätta ett flertal konventioner om gruvdrift. Konvention nr 119 angående maskinskydd är från 1963 (FördrS 47/1969), konvention nr 124 angående läkarundersökning av minderåriga för uttrönande av deras lämplighet för arbete under jord i gruvor är från 1965 (FördrS 65/1968), konvention nr 148 om skydd för arbetstagare mot yrkesrisker i arbetsmiljön vilka förorsakas av luftförorening, buller och vibration är från 1977 (FördrS 25/1980), konvention nr 155 om skydd för arbetstagare mot risker i arbetsmiljön är från 1981 (FördrS 23/1986) inbegripet protokoll (FördrS 54/2004) och konvention nr 176 om hälsa och säkerhet i gruvor är från 1995 (FördrS 9/1998). Finland har ratificerat dessa konventioner. Författningar som är centrala med tanke på tillämpningen av konventionerna är arbetarskyddslagen, statsrådets förordning om krav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (577/2003) och statsrådets förordning om skydd av arbetstagare mot risker som orsakas av buller (85/2006).

Dessutom gäller ILO:s konvention nr 45 angående användande av kvinnor till arbete under jord i gruvor av alla slag, som är från 1935, (FördrS 14/1938) likaså gruvdrift. Finland har 1997 sagt upp denna konvention.

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter

Enligt artikel 26 i MP-konventionen är alla lika inför lagen och har samma rätt till skydd av lagen utan diskriminering av något slag. Enligt artikel 27 i MP-konventionen ska de som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv. Rätten att utöva traditionella samiska näringar (t.ex. renskötsel) anses höra till den samiska kulturen.

Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18/1990, nedan *människorättskonventionen*) har undertecknats av regeringarna i Europarådets medlemsstater. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna övervakar att människorättskonventionen iakttas.

Av bestämmelserna i människorättskonventionen har artikel 1 i tilläggsprotokoll 1 en väsentlig inverkan på verksamhet enligt gruvlagstiftningen. Enligt denna artikel ska varje fysisk och juridisk person ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Enligt 2 mom. i samma artikel får ovanstående bestämmelser dock inte på något sätt inskränka en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att övervaka regleringen av nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten. Skyddet för egendom enligt artikel 1 i tilläggsprotokoll 1 till människorättskonventionen garanterar samma skydd för egendom som 15 § 1 mom. i grundlagen.

Praxis i tolkningen av en begränsning av förmögenhetsrätten i människorättskonventionen har varit att staternas prövningsmarginal är som störst just i fråga om på vilka grunder en begränsning av förmögenhetsförhållanden är godtagbar. Sådana grunder kan ha samband med skyddande eller begränsande av både enskilda och allmänna intressen. När förmögenhetsrättigheter begränsas ska de grunder alltid tydligt framhållas som leder till att en begränsning fastställs. Bland enskilda intressen väger det rättsgoda som anknyter till de grundläggande fri- och rättigheterna tyngst, men också några andra enskilda intressen kan komma i fråga som godtagbara grunder för begränsning. Allmänna intressen som är godtagbara kan förutom de allmänna intressen som nämns i grundlagen (t.ex. skydd av naturen och miljön) också

vara många andra offentliga intressen (t.ex. samhällsekonomiska intressen).

Europeisk stadga om lokal självstyrelse

Den europeiska stadgan om lokal självstyrelse (FördrS 65/1991, nedan *stadgan*) har legat till grund för den nationella regleringen av kommunalt självstyre. I stadgan anges minimikrav för det lokala självstyret. Stadgan är allmänt formulerad och målinriktad, men Europarådet följer dock upp att målen i stadgan nås bl.a. genom sina landsspecifika rapporter.

Med tanke på gruvlagsreformen innehåller stadgan en viktig definition av lokalt självstyre och dess centrala dimensioner. Lokalt självstyre innebär enligt stadgan de lokala myndigheternas rätt och möjlighet att inom lagens gränser reglera och sköta en väsentlig del av de offentliga angelägenheterna på eget ansvar och i den lokala befolkningens intresse (artikel 3). Av stadgan kan emellertid inte härledas vilka enskilda offentliga angelägenheter eller ärenden som hör till den lokala förvaltningen. Spelrummet i stadgan illustreras till denna del väl av att systemen i de stater som är medlemmar i Europarådet betydligt avviker från varandra. Rätten till självstyre utövas enligt stadgan av fullmäktige eller av möten vars medlemmar har utsetts vid en hemlig omröstning genom fria direkta val enligt principen för allmän och lika rösträtt. Ansvarselementet, som grundar sig på demokrati, är en väsentlig del av självstyret. I Finland är den lokala myndighet som förutsätts i stadgan om självstyre kommunen, och kommunerna har i Finland genom lag getts en stor del offentliga ärenden att sköta.

I stadgan föreskrivs det om omfattningen av den lokala självstyrelsen (artikel 4). Enligt den ska de lokala myndigheterna ha lagfästa befogenheter att ta initiativ i ärenden som inte ligger utanför dess kompetens eller tillkommer annan myndighet. Detta förutsätter möjlighet att påverka sådan lagstiftning som är central för kommunernas verksamhet. I stadgan föreskrivs det också om principen om närhet, enligt vilken de offentliga uppgifterna normalt ska utövas av de myndigheter som ligger närmast medborgarna. Tilldelning

av en uppgift till en annan myndighet bör grundas på uppgiftens omfattning och natur samt kraven på effektivitet och ekonomi. De lokala myndigheternas befogenheter får inte urholkas eller begränsas av någon annan myndighet, om inte annat föreskrivs i lag. De lokala myndigheterna ska också så långt möjligt i god tid och på lämpligt sätt rådfrågas i planerings- och beslutsprocessen vad gäller alla frågor som direkt berör dem.

Stadgan ger således för gruvlagstiftningens del för det första upphov till frågan om på vilken nivå beslutanderätten i frågor som omfattas av gruvlagstiftningens tillämpningsområde bör ligga. Av stadgan följer inte någon skyldighet att överföra beslutanderätten till kommunal nivå. För det andra förutsätter stadgan att kommunerna ska ha möjlighet att påverka den lagstiftning som berör dem. För det tredje förutsätts det i stadgan att uppmärksamhet ska fästas vid att kommunerna hörs i beslutsfattande enligt gruvlagstiftningen.

2.3 Bedömning av nuläget

Förändringar i gruvdriften

Malmpotentialen i Finlands berggrund utgör grundförutsättningen för gruvdrift. Gruvdriften är bunden till den plats där en fyndighet finns. Malmletning bedrivs närmast i östra och norra Finland, vilket främjar förläggandet av industrier till dessa områden. Utländska bolag är inte intresserade av enbart malmpotentialen, utan även av Finland som en trygg verksamhets- och investeringsmiljö där det finns branschkunskap, service och en fungerande infrastruktur såväl som offentligt tillgängligt geologiskt informationsmaterial i digitalt format.

Efter det att den upphävda lagen blev stiftad har förhållandena inom samhälle och ekonomi förändrats betydligt. Behovet av en lagreform har dock inte utvärderats i sin helhet sedan lagen antogs 1965. Praxis för tillämpningen av lagen har däremot utvecklats kraftigt under de senaste åren. Rättspraxis och utvecklingen av andra rättsnormer har haft en central betydelse för denna utveckling.

Gruvdriftens betydelse för samhällsekonomin och den samhälleliga och politiska styrningen av malmletningen och gruvdriften har förändrats på ett betydande sätt jämfört med på 1950-talet, då den upphävda lagen bereddes. Nuförtiden är majoriteten av de bolag som bedriver malmletning utländska. Mått i insatser är dock GTK:s bedömning av malmpotentialen samt geologiska forskning till stöd för denna bedömning fortfarande betydelsefull. Fram till början av 1990-talet var det närmast statsbolag som bedrev gruvdrift och verksamheten styrdes som en del av den nationella industripolitiken. Nuförtiden är det i huvudsak finländska dotterbolag eller filialer till börsnoterade bolag utomlands som bedriver gruvdrift. Det är typiskt för dagens gruvbransch att bolagens ägarunderlag växlar med täta intervaller. Samtidigt har verksamheten blivit kortsiktigare till sin karaktär. Gruvdriften har blivit global affärsverksamhet där nationella aspekter, såsom bl.a. försörjningsberedskap, inte står i centrum vid en granskning av vare sig finländska eller europeiska förhållanden. Marknaden styrs av den globala efterfrågan och prisutvecklingen på världsmarknaden. I Finland gör den låga gruvmineralhalten i fyndigheterna dem särskilt känsliga för prisfluktuationer.

Utvecklingen av systemet med grundläggande fri- och rättigheter

Man kan säga att gruvlagstiftningen har utvecklats som ett regleringsområde med förhållandevis egna lagar redan från början av 1400-talet, under den svenska tiden. Dess främsta syfte har traditionellt ansetts vara närmast ett effektivt tillvaratagande av naturresurserna, vilket alltid har ansetts ligga i det allmännas intresse. Däremot har andra enskilda, allmänna och miljörelaterade intressen ägnats liten uppmärksamhet vid traditionella gruvrättsliga granskningar. Den upphävda lagen motsvarar till väsentlig del tidigare gruvlagstiftning.

Vid granskningen av de grundläggande fri- och rättigheterna enligt gruvlagstiftningen har man traditionellt begränsat sig till att utvärdera skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna när det gäller inmutningsrätter

och gruvrätter som beviljats i enlighet med tidigare lagstiftning och förhållandet mellan dessa fri- och rättigheter och den förhandenvarande lagreformen. Man har inte i sin helhet utvärderat hur den upphävda lagen förhåller sig till grundlagen. I det läge som uppstått efter reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna är det nödvändigt att beakta systemet med grundläggande fri- och rättigheter i sin helhet, och i synnerhet de betydande förändringar i de tolkningsteoretiska utgångspunkterna för systemet som skett under de senaste åren.

Av de förändringar som skett inom systemet för grundläggande fri- och rättigheter kan i synnerhet följande aspekter anses som centrala med tanke på reformen av den lag som upphävts:

- De grundläggande fri- och rättigheternas normativa och bindande karaktär har stärkts och utvidgats till att gälla såväl lagstiftning som tillämpningen av lagar inom all offentlig verksamhet.

- I och med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har området av grundläggande fri- och rättigheter som skyddas utökats i betydande grad. Egendoms skyddet råder inte längre suveränt över systemet med grundläggande fri- och rättigheter, utan även annan rätt till frihet, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, rätten till miljö samt rättsskyddet är i dag centrala inom granskningen av de grundläggande fri- och rättigheterna.

- Det centrala skyddsobjektet när det gäller grundläggande fri- och rättigheter samt mänskliga rättigheter i ekonomiska frågor är individen och inte t.ex. allmänna intressen i anslutning till samhällsekonomin eller ekonomisk effektivitet.

- Lärorna om hur de grundläggande fri- och rättigheterna kan begränsas eller vägas mot varandra har utvecklats. I ett rättsförhållande mellan flera personer strävar man efter att beakta de grundläggande fri- och rättigheter som är i fokus för de olika parterna och att genom att väga dessa mot varandra hitta en lämplig balans.

- De grundläggande fri- och rättigheterna skyddar individen mot staten och dess lagstiftare och myndighetsmaskineri (i ett vertikalförhållande), men utöver detta ska lag-

stiftningen även trygga fri- och rättigheterna i förhållande till privata aktörer (i ett horisontalförhållande).

Den upphävda lagen har fastställt den rättsliga ställningen för inmutare och för dem som bedriver gruvdrift i förhållande till konkurrenter, fastighetsägare och det allmänna. Det inmutningssystem som bygger på den upphävda lagen ställer inte fastighetsägaren främst, utan i stället den som letar efter, finner och utviner gruvmineral. Det huvudsakliga syftet med lagen har varit att främja malmletning och gruvdrift. Gruvrätten som rätt till tvångsåtgärder och näringsidkande har åtnjutit ett ganska starkt skydd inom gruvlagssystemet. Det kan också anses att lagen ursprungligen effektivt tryggade rättigheterna för dem som bedrev malmletning och gruvdrift och att dessa rättigheter genom den praktiska tillämpningen av lagen fortsatte att stärkas i förhållande till andra allmänna och enskilda intressen.

Den upphävda lagen ger inte möjlighet att i tillräckligt stor omfattning beakta aspekter i anslutning till ställningen för fastighetsägare och andra berörda parter som orsakas olägenhet, områdesanvändningen och miljön samt andra aspekter i anslutning till allmänna och enskilda intressen och att sammanjämka dem med intressena i anslutning till malmletning och gruvdrift. I synnerhet fastighetsägarnas rättigheter och ställning i samband med malmletningens och gruvdriftens olika faser behöver utvärderas grundligt utifrån principerna för systemet med grundläggande fri- och rättigheter. Inlösen av nyttjanderätt till det område som behövs för gruvdriften sker i dag direkt med stöd av lagen. Då är det inte möjligt att från fall till fall avgöra om det finns sådana förutsättningar för inlösen som skulle krävas med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter. Med tanke på fastighetsägare och andra berörda parter som orsakas olägenhet kan bl.a. bestämmelserna om ersättning för skador och olägenheter anses vara föråldrade i fråga om förfarandet. Bestämmelserna om brytningsavgift till fastighetsägarna för de gruvmineral som bryts kan inte anses vara tillräckligt exakta med tanke på skyddet av fastighetsägarnas rättigheter, och det kan anses att tillämpningen av dem i praktiken i första hand uppstod

till förmån för dem som bedriver gruvdrift. Enligt den upphävda lagen krävs det ingen säkerhet av gruvrättsinnehavaren. Ägaren eller innehavaren av en fastighet som hör till ett inmutningsområde har kunnat kräva säkerhet av inmutaren. I praktiken är det närmast Forststyrelsen som tidigare har krävt säkerhet av dem som bedriver guldvaskning med stöd av en inmutningsrätt, men nuförtiden kräver även andra ägare av fastigheter som hör till ett inmutningsområde säkerhet.

Eftersom man inte i sin helhet har utvärderat hur den upphävda lagen förhåller sig till grundlagen, uppstår det osäkerhet i synnerhet vid bedömningen av förutsättningarna för att gruvprojekt ska kunna genomföras. För att förutsättningarna för malmletning och gruvdrift ska kunna tryggas i fortsättningen är det nödvändigt att omarbete gruvlagstiftningen så att utvecklingen av systemet med grundläggande fri- och rättigheter beaktas.

Utvecklingen av rättsnormerna

Den historiska bakgrunden till den upphävda lagen är till stor del näringsrättslig. Betydelsen av aspekter i anslutning till miljö, markanvändning och sparsam användning av naturresurserna har dock ständigt ökat. Nuförtiden kan det anses att lagen hör till området för miljörätten, men den innehåller även bestämmelser av förmögenhetsrättslig karaktär.

På malmletning och gruvdrift tillämpas å ena sidan parallellt med den upphävda lagen och å andra sidan som en del av beslutsfattandet enligt lagen flera andra lagar; bl.a. miljöskyddslagen, naturvårdslagen, markanvändnings- och bygglagen, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, lagen om fornminnen, ödemarkslagen, vattenlagen, sametingslagen, renskötselagen, arbetarskyddslagen, strålskyddslagen, kärnenergilagen, förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen.

De rättsnormer som är centrala för malmletningen och gruvdriften har utvecklats och kompletterats avsevärt sedan den upphävda lagen trädde i kraft 1966. Den upphävda lagens förhållande till den övriga lagstiftningen har i praktiken visat sig vara problematiskt i

flera hänseenden. Som ett missförhållande kan man betrakta att nödvändig uppmärksamhet inte har fästs vid att den lagstiftning som tillämpas på malmletning och gruvdrift inte har samordnats till en logisk helhet. Detta gör det betydligt svårare att förstå och hantera de bestämmelser som ska tillämpas.

För att kunna trygga förutsättningarna för gruvdrift och beakta kraven för hållbar utveckling är det nödvändigt att i högre grad granska rättsnormernas enhetlighet och konsekvens, i synnerhet när det gäller lagstiftningen om miljö, markanvändning, utnyttjande av naturresurser och säkerhet.

I den upphävda lagen är bestämmelserna om den dimension av malmletningen och gruvdriften som gäller markanvändning och miljö bristfälliga. I den övriga lagstiftningen om malmletning och gruvdrift, i synnerhet i miljöskyddslagen och naturvårdslagen, har man dock på ett relativt täckande sätt beaktat miljörättsliga aspekter som är nödvändiga för regleringen av verksamheten i fråga. Väsentliga brister finns i synnerhet i bestämmelserna om avslutande av verksamhet och ansvar efter det att verksamhet har avslutats. Detta är av central betydelse när man ska utvärdera hur täckande det regelverk är som ska trygga landskapsvården och miljöskyddet. Innehavare av inmutningsrätt och gruvrätt är enligt den upphävda lagen skyldiga att försätta områdena i det skick den allmänna säkerheten kräver när verksamheten har upphört. I miljöskyddslagen föreskrivs det om krav som gäller vid stängning av deponier vid gruvor, men inte i större utsträckning om beaktande av krav som gäller landskapsvård.

Enligt den upphävda lagen ska det av beslutet för utmålsansökan framgå på vilket sätt konsekvensbeskrivningen enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har beaktats. Konsekvensbeskrivningen bildar i princip ett bra kunskapsunderlag för beslutsfattandet, men det är i praktiken ett problem att lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas mekaniskt och utan att man beaktar de olika gruvprojektens särdrag. De kontaktmyndigheter som tillämpar lagen och den industri som planerar gruvdriften har dock utvecklat lagens tillämpning. Förutom sådana omständigheter som inverkar på utmålets storlek och omfatt-

ning, omfattar den upphävda lagen med stöd av såväl en bestämmelse om tillämpning av naturvårdslagen som bestämmelser om planering av områdesanvändningen sådana prövningsgrunder som gör det möjligt att delvis beakta sådana omständigheter som klarlagts genom ett MKB-förfarande. Den allmänna skyldighet att vara konsekvensmedveten som det föreskrivs om i 25 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpades i praktiken inte tidigare på malmletning och gruvdrift, men från 2007 har situationen förändrats.

I den upphävda lagen föreskrivs det endast begränsat om förvaltningsförfaranden och därför har tillämpningen av förvaltningslagen en central roll vid beslutsfattandet enligt den upphävda lagen. Bedömningen är således att det inte finns några grundläggande brister i lagstiftningen när det gäller god förvaltning och kraven på rättsskydd om man dessutom tar i beaktande de ändringar som gjordes i den upphävda lagen 2006 i fråga om handläggningen av ansökningsärenden. En utveckling av den övriga lagstiftningen och rättspraxisen var central som bakgrund till dessa ändringar. I förvaltningslagen har man dock inte i tillräcklig utsträckning beaktat de horisontella partsförhållanden som är typiska vid beslutsfattande enligt den upphävda lagen.

I och med att de bestämmelser som ska tillämpas finns i flera olika lagar blir det svårare att förstå och hantera förfarandena för hörande av parter, för medborgarinflytande i allmänhet och för delgivning av beslut. När inte bara den upphävda lagen ska tillämpas på gruvprojekten, utan även MKB-förfarandet, planläggningsförfarandet och miljö-tillståndsförfarandet, blir parterna och andra intressegrupper hörda flera gånger om samma projekt.

I den upphävda lagen föreskrivs det om gruvssäkerhet på ett mycket allmänt plan. På gruvdrift tillämpas dessutom bestämmelserna i arbetarskyddslagen. De närmare bestämmelser om gruvssäkerhet som utfärdats med stöd av gruvförordningen (handels- och industriministeriets beslut om uppforderingsverk i gruvor, om säkerhetsföreskrifter för gruvor och om gruvkartor) är delvis föråldrade och delvis överlappande med annan lag-

stiftning, i synnerhet med arbetarskyddslagen och de författningar som utfärdats med stöd av den.

Bestämmelserna om gruvssäkerhet bör omarbetas med beaktande av hur rättsnormerna och tekniken har utvecklats. Samtidigt är det möjligt att utvärdera i vilken utsträckning uppgifterna kan överföras från myndigheterna till ett besiktningsorgan. I bestämmelserna om strålningsfara och hälsoskydd har det inte konstaterats några brister.

Vid beslutsfattande om sameområden i enlighet med den upphävda lagen ska bestämmelserna i sametingslagen, renskötsellagen och skoltlagen beaktas. Ett viktigt styrinstrument för behandlingen och avgörandet av ärenden har varit HFD:s årsboksbeslut (KHO 1999:14), där även tillämpningen av artikel 27 i MP-konventionen har behandlats. När HFD:s beslut beaktas kan man i dag anse att samernas ställning som urfolk är relativt väl tryggad vid handläggningen av ärenden som gäller inmutningsrätter och gruvrätter. Eftersom förfarandena grundar sig på bestämmelser och rättspraxis enligt flera olika lagar blir det svårare att förstå och hantera dem.

Kommunernas möjligheter till inflytande

Kommunerna har möjlighet att påverka beslutsfattandet om inmutningsrätter och gruvrätter närmast i samband med planläggningen och genom inmutningshindren enligt den upphävda lagen. Den upphävda lagen kompletterades i samband med att markanvändnings- och bygglagen stiftades år 2000. Det är dock inte möjligt att göra en tillräckligt mångsidig bedömning av vilka olika behov som finns i anslutning till markanvändningen när inmutningsrätterna och gruvrätterna ska beviljas.

I samband med omarbetningen av gruvlagstiftningen är det nödvändigt att granska kommunens rätt att besluta om den markanvändning och näringsstruktur som gäller kommunens område och i vilket förhållande denna rätt till beslutsfattande står till näringsfriheten, de grundläggande rättigheterna i fråga om miljön och andra grundläggande fri- och rättigheter.

Planläggningen och annan planering av områdesanvändningen som är central med tanke på kommunens utveckling behöver beaktas mera än nu vid prövningen av tillstånd för malmletning och gruvdrift. Med tanke på den kommunala självstyrelsen är det dessutom i synnerhet nödvändigt att utvärdera vilka särskilda påverkningsmöjligheter kommunerna har när det gäller projekt för att inrätta urangruvor, med beaktande av vad som föreskrivs i kärnenergilagen om kommunernas möjligheter till påverkan och av den lösningsmodell som används i Sverige.

Myndigheterna och tillsynen över lagen

Enligt den upphävda lagen handlägger arbets- och näringsministeriet ansökningsärenden som omfattas av lagen och övervakar att lagen iaktas. Sökandet av ändring sker endast hos en instans, eftersom ministeriebeslut har överklagats direkt till HFD.

Ansökningsärenden som omfattas av den upphävda lagen och tillsynen över att lagen iaktas kan anses vara sådana operativa uppgifter som hör till regionförvaltningsmyndigheten eller någon annan enhet inom centralförvaltningen än ett ministerium.

Tukes har haft i uppgift att övervaka gruvornas säkerhet. Arbetarskyddsmyndigheterna har övervakat arbetarskyddet i gruvorna. Miljömyndigheterna har övervakat att miljölagstiftningen iaktas vid malmletning och gruvdrift. I och med totalrevideringen av dammsäkerhetslagen har tillsynen över gruvdammarna förts över från Tukes till den regionala miljöcentral som är behörig myndighet i dammsäkerhetsfrågor. Enligt räddningslagen är det lokala räddningsväsendet (räddningsverket) och de lokala räddningsmyndigheterna ansvariga och allmänt behöriga även när det gäller räddningsverksamhet och brandspektioner vid gruvorna.

Arbets- och näringsministeriet har i praktiken utövat förebyggande tillsyn över att den upphävda lagen iaktas i samband med handläggningen av ansökningsärenden. Malmletningen har också övervakats med hjälp av den årsrapport och de inmutningsrapporter enligt den upphävda lagen som har begärts av inmutarna. Tukes tillsyn har grundat sig

på godkännandet av allmänna planer för gruvdriften, och utöver detta har centralen med jämna mellanrum inspekterat de gruvor där verksamhet pågår.

Den upphävda lagens bestämmelser om tillsynen över gruvsäkerheten uppdaterades 1995 när Tukes inrättades. I övrigt är lagens tillsynsbestämmelser föråldrade; bl.a. bestämmelserna om myndigheternas befogenheter och om förvaltningstvång kan anses vara bristfälliga.

Det har varit möjligt att förklara en inmutningsrätt eller gruvrätt förverkad om de ersättningar och avgifter som ska betalas med stöd av den upphävda lagen har försumrats. Dessutom har det varit möjligt att förklara en inmutningsrätt förverkad om inmutaren utan tillstånd har flyttat in eller uppfört byggnader eller anläggningar på inmutningsområdet. Man har också kunnat förklara en gruvrätt förverkad om gruvdriften inte har inletts inom den tidsfrist som har angetts i utmålsedeln eller inom den förlängda tidsfrist som blivit beviljad, eller om driften har varit inställd i över fem år och ministeriets föreläggande om att gruvdriften ska inledas inte har hörtsammats. I praktiken har inmutningsrätter och gruvrätter nästan aldrig förklarats förverkade. Det har inte tidigare ansetts vara möjligt att med stöd av den upphävda lagen ändra beviljade rätter. Tolkningspraxis har även till denna del förändrats under de senaste åren.

De ändringar som gjordes i den upphävda lagen 2006 i fråga om handläggningen av tillståndsärenden och tillsynsförfarandena har klart lett till en ökad arbetsmängd vid arbets- och näringsministeriet. Vid ministeriet har man dock inte kunnat öka resurserna så att de skulle motsvara den ökade arbetsmängden. Resultatet har varit längre handläggningstider för ansökningarna.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Målet med propositionen är en reform av gruvlagstiftningen så att förutsättningarna för gruvdriften kan tryggas på ett socialt, eko-

nomiskt och ekologiskt hållbart sätt och så att man samtidigt kan trygga allmänna och enskilda intressen med beaktande av hela systemet med grundläggande fri- och rättigheter. Tryggandet av de allmänna intressena och den förebyggande tillsyn som ingår i tillståndsprövningen samt andra offentlighetsrättsliga prioriteringar är i fokus i propositionen, men även privaträttsliga normer som hör till det förmögenhetsrättsliga området bör ingå i förslagen till bestämmelser.

När det gäller tryggandet av förutsättningarna för gruvdriften är rätten att utvinna fyndigheter och den företrädesrätt och ensamrätt i förhållande till konkurrenter som är kopplad till utvinningsrätten, rätten att nyttja de områden som behövs för gruvdriften samt rättens giltighet och möjligheten att överföra eller pantsätta rätter i central position. Det är nödvändigt att ordna rättsförhållandena och fullmakterna för användningen genom bestämmelser om tvångsåtgärder så, att det genom beslut av myndighet är möjligt att ingripa i rätts- eller intressesfären för fastighetsägare och andra parter som orsakas olägenhet, så att gruvprojekt kan genomföras.

Även om det bör anses att markägarna har principiell rätt till gruvmineralen, har de inte heller i fortsättningen bestämmanderätt när det gäller rätten att utvinna mineral. Däremot ges den som hittar en fyndighet även i fortsättningen företrädesrätt att utvinna den. Det är ändamålsenligt att låta förhållandet mellan gruvlagstiftningen och marktäktslagen förbli som det är, och det finns ingen anledning att ändra förteckningen över de gruvmineral som definierar tillämpningsområdet för gruvlagstiftningen.

Gruvdrift kräver sådan nyttjande- och besittningsrätt till det område där det finns utvinningsbara fyndigheter som är nödvändig med tanke på stödåtgärderna i anslutning till gruvan och gruvdriften. I den nya gruvlagen behövs det bestämmelser om inlösen av nyttjande- och besittningsrätt till områden som tillhör en annan part.

Gruvdrift kräver grundliga undersökningar för att lokalisera fyndigheterna och utreda om de är utvinningsbara, samt betydande investeringar i anslutning till anläggandet av gruvan och den infrastruktur som är nödvändig för gruvdriften. Därför bör man i lagför-

slaget fasta uppmärksamhet vid giltigheten och överförbarheten när det gäller rätten att utvinna fyndigheter samt skyddet för denna rätt i förhållande till konkurrenter. Med tanke på ställandet av säkerhet vid gruvprojekt är det nödvändigt att göra det möjligt att pantsätta rätter.

Med tanke på målet att främja gruvdriften är det viktigt att säkerställa att det finns tillräckliga förutsättningar för att klarlägga och utnyttja malmpotentialen. Grundförutsättningen för gruvdriften och dess fortlevnad är att nya fyndigheter lokaliseras, vilket kräver att man tryggar förutsättningarna för malmletning. Detta kräver å sin sida att det är möjligt att bedriva malmletning i den inledande fasen över stora områden så, att den som ansvarar för prospekteringsarbetet själv sköter arrangemangen kring verksamheten, om åtgärderna inte ger upphov till skada eller annat än ringa olägenhet eller störning. Den som ansvarar för prospekteringsarbetet bör även ha möjlighet att säkerställa sin företrädesrätt till ett malmletningstillstånd. Det är nödvändigt att bestämma att annan malmletning än sådan som påminner om allemansrätten kräver tillstånd när det inte är möjligt att arrangera verksamheten direkt med fastighetsägaren eller när verksamheten kan orsaka olägenhet för allmänna eller enskilda intressen. Eftersom bestämmelserna om urangruvdrift väsentligt skiljer sig från bestämmelserna om annan gruvdrift, är det motiverat att bestämma att även uranprospektering alltid kräver tillstånd. Undersökningar som är nödvändiga för att lokalisera fyndigheter på områden som är intressanta ur malmletnings-synpunkt och för att utreda om dessa är utvinningsbara bör vara möjliga med tillstånd och med sådana begränsningar som från fall till fall bedöms vara nödvändiga för att trygga allmänna och enskilda intressen. Tryggandet av förutsättningarna för malmletning kräver också att det vid undersökningsarbetet ges tillräckligt med tid till att lokalisera fyndigheter och bedöma deras omfattning, halter och tekniska egenskaper samt till att göra upp en detaljerad lönsamhetsbedömning och reda ut andra förutsättningar för gruvdrift. Samtidigt kan man förebygga bristfälligt beredda och för tidigt inlämnade ansökningar

om utvinningsrätt och delvis även onödiga ansökningar.

Tryggandet av förutsättningarna för malmletning och gruvdrift kräver dessutom att de bestämmelser som gäller verksamheten är konsekventa, begripliga och hanterbara. Detta gör genomförandet av gruvprojekten mera förutsägbara och förbättrar hanteringen av de risker som finns i anslutning därtill.

Gruvdrift innebär ett nyttiggörande av icke förnybara naturresurser som har direkta och indirekta konsekvenser för människors hälsa och levnadsförhållanden, för marken, organismerna och naturens mångfald och för samhällsstrukturen och landskapet, samt andra miljökonsekvenser. Vid omarbetningen av gruvlagstiftningen och det beslutsfattande och den verksamhet som hör till dess tillämpningsområde bör man jämlikt beakta bl.a. miljön, människan och ekonomin.

Om man ska trygga förutsättningarna för gruvdriften på ett hållbart sätt, krävs det att målet med reformen av gruvlagstiftningen är att säkerställa att malmletningen och gruvdriften är ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar. Grundförutsättningen för en hållbar utveckling är att bevara biologisk mångfald och fungerande ekosystem och att på lång sikt anpassa människans ekonomiska och materiella verksamhet till naturens bärkraft. I fråga om ekologisk hållbarhet är iakttagandet av försiktighetsprincipen centralt, vilket förutsätter att man bedömer risker, olägenheter och kostnader innan verksamhet inleds och att man riktar in de kostnader som uppstår på grund av olägenheter på den som orsakat dem. Ekonomisk hållbarhet är tillväxt som är balanserad både i fråga om innehåll och kvalitet och som inte på lång sikt grundar sig på t.ex. utarmning av gruvmineralreserverna. Den centrala frågan när det gäller social och kulturell hållbarhet är att garantera att förutsättningarna för välfärd överförs från generation till generation.

Förutom att trygga förutsättningarna för gruvdriften bör man genom den nya gruvlagen även säkerställa att andra allmänna och enskilda intressen tryggas. Centrala frågor är bl.a. den rättsliga ställningen för fastighetsägare och andra parter som orsakas olägenhet, malmletningens och gruvdriftens konsekvenser för miljön, landskapet, markanvänd-

ningen och säkerheten, en sparsam användning av naturresurserna och naturvård samt samordningen av användningsbehoven för olika områden. Ett av målen med den nya gruvlagen är att olika allmänna och enskilda intressen samordnas så att regleringen i sin helhet så väl som möjligt ska kunna tillgodose olika konkurrerande intressen samtidigt.

Systemet med grundläggande fri- och rättigheter bildar en bindande juridisk ram för den nya gruvlagen och inom denna ram ska olika motstridiga intressen jämkas samman. Intressena varierar enligt situation, men i praktiken är det alltid fråga om dels vilka intressen de som bedriver malmletning eller gruvdrift har, dels vilka intressen fastighetsägarna, andra näringsidkare och motsvarande parter som orsakas olägenhet har. Det kan också vara fråga om t.ex. intressen i anslutning till främjandet av näringsverksamhet och sysselsättning, miljön och planeringen av områdesanvändningen, samt andra allmänna intressen. Inom samernas hembygdsområde och det särskilda renskötseområdet bör man även beakta intressen i anslutning till renskötsel. Situationen varierar även betydligt beroende på vad det är fråga om för typ av verksamhet. Gruvdrift har en klart starkare inverkan på olika intressen än malmletning i allmänhet, men även i fråga om malmletning kan situationen variera anmärkningsvärt beroende på om det är fråga om t.ex. geologiska, geokemiska eller geofysiska undersökningar eller omfattande grävningar i undersökningssyfte eller provbrytningar.

Eftersom situationen varierar stort är det omöjligt att i den nya gruvlagen bestämma särskilt detaljerat hur förhållandena mellan dem som bedriver malmletning och gruvdrift och de parter som orsakas olägenhet ska ordnas samt hur olika andra allmänna och enskilda intressen ska beaktas i varje enskilt specialfall. Därför bör bestämmelserna i lagen vara relativt flexibla och allmänna när det gäller rättigheterna och skyldigheterna för dem som bedriver malmletning och gruvdrift samt de huvudprinciper som ska styra när man söker en lösning för potentiella eller typiska konfliktsituationer. I den nya gruvlagen bör det samtidigt säkerställas att det är möjligt att ställa sådana tillståndsvillkor som varje enskilt projekt kräver, så att alla aspek-

ter av betydelse som bygger på de grundläggande fri- och rättigheterna kan beaktas och samordnas. Kraven på att bestämmelserna ska vara exakta och noggrant avgränsade kräver dock att lagens bestämmelser om grunderna för enskilda rättigheter och skyldigheter ska vara så detaljerade som möjligt.

Guldvaskning på statsägd mark skiljer sig centralt från malmletning och gruvdrift, bl.a. när det gäller allmänna och enskilda intressen av betydelse. Därför är särskilda bestämmelser om guldvaskning ändamålsenliga med tanke på den nya lagens tydlighet. På så sätt blir förutsättningarna för traditionell guldvaskning och för att bevara guldvaskningskulturen också bättre. Innehållsmässigt motsvarar bestämmelserna om guldvaskning bestämmelserna om malmletning snarare än gruvdrift.

I den nya gruvlagens bestämmelser om hur de allmänna och enskilda intressena ska samordnas bör bestämmelserna i bl.a. naturvårdslagen, markanvändnings- och bygglagen, miljöskyddslagen, ödemarkslagen, vattenlagen, lagen om fornminnen och terrängtrafiklagen beaktas. Bestämmelserna i den nya lagen bör samordnas med de mål och förfaranden som föreskrivs i sametingslagen, skollagen och renskötselagen. Bestämmelserna bör även samordnas med bestämmelserna om urangruvor i kärnenergilagen.

Bestämmelserna om rättsskydd samt medborgarinflytande och deltagande som ingår i systemet med grundläggande fri- och rättigheter bör beaktas vid omarbetningen av gruvlagstiftningen. Målet är att låta sådana undantag från bl.a. förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen som är nödvändiga ingå i den nya lagen, så att offentligheten vid handläggningen av ärenden som omfattas av lagen, parter rätt att bli hörda och individers möjlighet att påverka beslutsfattande som berör dem själva och deras livsmiljö tryggas.

Det är nödvändigt att kommunernas möjligheter till inflytande tryggas i den nya gruvlagen så att det vid beslutsfattandet om malmletning och i synnerhet gruvdrift är möjligt att beakta aspekter som är viktiga för kommunens utveckling på lång sikt. I synnerhet planläggningen och annan planering av områdesanvändningen som är central med tanke på kommunens utveckling bör beaktas

vid prövningen av tillstånd enligt den nya lagen. När möjligheterna till inflytande tryggas främjar det samtidigt kommunernas möjligheter att få kännedom om malmletnings- och gruvprojekt som inletts och om arrangemang i anslutning till att gruvdrift upphör.

Ett av målen med den nya gruvlagen är att förebygga, minska och avvärja olägenheter, störningar och skador som malmletning och gruvdrift kan ge upphov till. Detta mål kräver en precisering av rättigheterna och skyldigheterna för dem som bedriver malmletning och gruvdrift, tillståndsvillkor som ställs på basis av en bedömning av enskilda fall, system för ställande av säkerhet och ersättningsar samt tillsyn. I bestämmelserna om ersättningsystemen bör man bl.a. beakta vad som föreskrivs i inlösningslagen. I bestämmelserna om ställande av säkerhet bör man bedöma vilket behov av säkerhet som finns både i anslutning till skador som kan uppstå medan verksamheten pågår och i anslutning till en nedläggning av verksamheten och efterbehandlingen. Genom tillsynsbestämmelserna bör man säkerställa att gruvmyndigheten har tillräckliga befogenheter för tillsynen och tillräckliga förvaltningstvångsmedel till förfogande, med stöd av vilka det är möjligt att ingripa vid förseelser och försummelse. Vid utvecklandet av tillsynsbestämmelserna är det också nödvändigt att se till att fördelningen av befogenheter mellan olika myndigheter är klar och att förbättra möjligheterna till myndighetssamarbete.

I samband med reformen av gruvlagstiftningen bör man beakta målen i anslutning till människors hälsa och den allmänna säkerheten samt säkerheten för dem som arbetar i gruvorna. Med tanke på detta mål är det nödvändigt att samordna bestämmelserna i den nya gruvlagen med bl.a. miljöskyddslagen, arbetarskyddslagen, dammsäkerhetslagen, strålskyddslagen och räddningslagen.

3.2 De viktigaste förslagen

Företrädesrätt att utvinna en fyndighet

De gruvmineral som omfattas av gruvlagstiftningen bildar fyndigheter i berggrunden som är relativt sällsynta, som förekommer

slumpartat och som har uppkommit genom komplicerade geologiska processer. Av denna anledning krävs det malmletning för att man ska kunna lokalisera fyndigheterna och reda ut om de är utvinningsbara, vilket kräver specialkunskande och betydande ekonomiska resurser. Malmletningstekniken och analysmodellerna har utvecklats kraftigt i synnerhet från början av 1990-talet. Verksamheten medför även betydande ekonomiska risker. Fastighetsägarna har i praktiken inga förutsättningar för ändamålsenlig och effektiv malmletning. Den nya gruvlagen har även i fortsättningen drag av inmutningssystemet, vilket betyder att det oberoende av vem som äger fastigheten är den som hittar en fyndighet som har företrädesrätt att utvinna den, och att fastighetsägaren inte kan förbjuda att den utvinns. På så sätt tryggar man bäst förutsättningarna för malmletning och gruvdrift. I Finland har rätten för den som hittar en fyndighet att utvinna den i princip inte förändrats sedan 1723 och man har följt samma princip även när gruvlagstiftningen omarbetades 1932, 1943 och 1965. Enligt vedertagen uppfattning i Finland har dock fastighetsägaren ansetts ha principiell rätt till de gruvmineral som finns i marken och avsikten är inte att ändra denna princip.

Antalet gruvmineral som omfattas av den upphävda lagen ökades betydligt i samband med lagreformen 1965, där den samhällsekonomiska betydelsen, och i synnerhet varje enskild gruvminerals användningsmöjligheter och den ekonomiska betydelsen i anslutning därtill, utgjorde den ledande principen. Det föreslås inga ändringar i tillämpningsområdet för den nya gruvlagen, vilket betyder att tillämpningsområdets förhållande till marktäktslagen förblir detsamma.

Malmletning och gruvdrift

Styrsystemet för den upphävda lagen består av de centrala berättigande grunderna som gäller för de olika faserna inom verksamheten (prospekteringsarbete, undersökningar, gruvdrift). I propositionen föreslås det inga grundläggande ändringar i denna grundstruktur, utan det är snarare fråga om att komplettera och förtydliga det nuvarande systemet.

För att malmletningen ska organiseras föreslås det att det införs bestämmelser i den nya gruvlagen om prospekteringsarbete, som påminner om allemansrätten och allmän nyttjanderätt, och om malmletning som kräver tillstånd.

För prospektering efter gruvmineral har var och en rätt att utföra geologiska mätningar och observationer och, om anmälan görs i förväg till fastighetsägaren och fastighetsinnehavaren, utföra provtagningar i liten skala. Prospekteringsarbete av detta slag får dock inte medföra skada eller annat än ringa olägenhet eller störning. Bestämmelserna om prospekteringsarbete är till sina centrala delar lika som i den upphävda lagen.

Det föreslås att kravet på tillstånd för malmletning preciseras jämfört med vad som föreskrivs i den upphävda lagen. Den som letar efter malm kan även i fortsättningen avtala med fastighetsägaren om malmletning som har mera omfattande konsekvenser än prospekteringsarbete. Det föreslås dock att verksamheten ska kräva tillstånd (*malmletningstillstånd*) om malmletningen kan orsaka fara för människors hälsa eller den allmänna säkerheten, olägenhet för annan näringsverksamhet eller om den försämrar landskaps- eller naturvårdsvärdena. Det föreslås dock inte vara möjligt att avtala om uranletning med fastighetsägaren, utan detta kräver malmletningstillstånd, om det inte är fråga om prospekteringsarbete. Dessutom föreslås det alltid vara möjligt att ansöka om malmletningstillstånd för att säkerställa företrädesrätten för att utvinna fyndigheter, vilket är centralt med tanke på de förmögenhetsrättsliga aspekterna i detta sammanhang.

Med stöd av ett malmletningstillstånd har tillståndshavaren rätt att på egen eller någon annans mark och på de områden som anges i tillståndet (*malmletningsområde*) utföra geologiska undersökningar och kartläggningar för att lokalisera utvinningsbara fyndigheter. Med stöd av den ändring som föreslås i terrängtrafiklagen har tillståndshavaren även rätt att röra sig med ett motordrivet fordon inom malmletningsområdet. Tillståndshavaren kan relativt fritt planera de undersökningar som ska utföras på malmletningsområdet. Tillåtna åtgärder är sådana som är närmare angivna i tillståndet som nödvändiga

för malmletningen, men de får inte medföra sådana kränkningar av allmänna eller enskilda intressen som rimligen kan undvikas.

För att malmpotentialen ska kunna utnyttjas föreslås det att prospekteringsarbete och verksamhet som grundar sig på malmletningstillstånd liksom nu i princip endast ska vara förbjudet på begravningsplatser, i närheten av bostadshus och på vissa andra områden där det är nödvändigt av säkerhetsskäl eller andra orsaker. När det gäller andra platser (t.ex. naturskyddsområden eller områden för vilka det finns en plan med rättsverkningar) prövas frågan vid tillståndsprövningen, och då kan man genom att begränsa tillståndets giltighetstid och genom olika tillståndsvillkor förhindra eller begränsa sådana olägenheter med tanke på andra behov i anslutning till områdesanvändningen eller allmänna eller enskilda intressen som kan uppstå på grund av den verksamhet som tillståndet gäller.

Malmletningstillstånd beviljas först för högst fyra år, och efter detta är det möjligt att förlänga giltighetstiden för tillståndet för högst tre år i sänder, om de villkor som föreskrivs blir uppfyllda. Ett malmletningstillstånd föreslås kunna vara i kraft avsevärt mycket längre än för närvarande, dock högst femton år. I takt med att undersökningarna framskrider är det ofta möjligt att minska malmletningsområdets storlek väsentligt. Ett malmletningstillstånd kan förfalla om det under minst ett år har varit avbrott i verksamheten på grund av orsaker som är beroende av tillståndshavaren.

I den nya gruvlagen är det nödvändigt att beakta att företagen konkurrerar sinsemellan om områdena, och att de ofta försöker få tillgång till områden som är större än vad som kan anses nödvändigt med tanke på undersökningarna i samband med malmletningen. Det föreslås dock att den maximala storleken för ett malmletningsområde inte längre begränsas till en kvadratkilometer. Områdets storlek begränsas i praktiken av kravet på att ansökan om malmletningstillstånd ska innehålla tillräckligt detaljerade uppgifter, och av att den ersättning (*malmletningsersättning*) som ska betalas till markägaren på samma sätt som nu grundar sig på området areal.

Som förberedelse för malmletningstillståndet kan sökanden reservera ett område åt sig själv genom en anmälan (*förbehållsanmälan*) till gruvmyndigheten. Förslagen till bestämmelser om reserveringssystemet och prospekteringsarbete kompletterar varandra. Giltighetstiden för ett beslut som ges med stöd av en förbehållsanmälan kan vara högst två år, vilket är klart längre än nu. Detta minskar uppskattningsvis behovet av malmletningstillstånd och begränsar storleken på malmletningsområdena.

Rätten att utvinna en fyndighet föreslås grunda sig på ett tillstånd (*gruvtillstånd*). Innehavaren av malmletningstillstånd har företrädesrätt att ansöka om gruvtillstånd för fyndigheter som finns på malmletningsområdet. Fastighetsägaren kan inte förhindra att gruvtillstånd beviljas. I gruvtillståndet kan det samtidigt beviljas tillstånd att lösa in sådan begränsad nyttjanderätt eller annan särskild rätt som närmast kan jämföras med servitut för hjälpområdet för gruvan.

Gruvtillståndet gäller i princip tills vidare. Av grundad anledning kan gruvtillståndet också beviljas för viss tid och dess giltighetstid kan förlängas. Villkoren i ett gruvtillstånd som gäller för viss tid ska ses över med jämna mellanrum, men detta får inte nämnvärt minska den nytta som gruvprojektet medför.

Gruvtillståndet förfaller om gruvdriften eller förberedelserna för den inte har inletts inom den tid som satts ut i tillståndet, om gruvdriften på grund av orsaker som är beroende av tillståndshavaren har varit avbruten under minst fem år eller om det kan anses att gruvdriften i praktiken har upphört. Myndigheterna kan dock genom beslut skjuta upp tidpunkten för när tillståndet förfaller med sammanlagt högst tio år. Gruvtillståndet förfaller dessutom, om gruvområdet inte har överförts till tillståndshavaren inom den utsatta tiden och förutsättningar därigenom saknas för att inleda gruvdrift.

Ett malmletningstillstånd eller gruvtillstånd ska ändras om verksamheten har sådana följder som är förbjudna enligt gruvlagen eller om de skadliga verkningar som verksamheten ger upphov till väsentligt avviker från vad som har uppskattats vid tillståndsprövningen. Tillståndshavaren ska ansöka om

ändring av tillståndet när tillståndsvillkoren behöver justeras.

Ett malmletningstillstånd eller gruvtillstånd kan återkallas om tillståndsansökan på ett väsentligt sätt har varit felaktig eller bristfällig, om tillståndshavaren inte längre uppfyller villkoren för beviljande av tillstånd eller om tillståndshavaren på ett väsentligt sätt har handlat i strid med gruvlagen eller andra bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Tillståndshavaren bör dock beredas viss tid för korrigerande åtgärder, om det är fråga om ringa brister, förseelser eller försummelser.

På grund av de förmögenhetsrättsliga aspekterna i anslutning till malmletningstillstånd och gruvtillstånd bör tillstånden i likhet med dagens inmutningsrätter och gruvrätter vara möjliga att överföra. Den utvinningsrätt som bygger på gruvtillståndet och den företrädesrätt som bygger på malmletningstillståndet ska även kunna pantsättas på samma sätt som enligt den upphävda lagen.

Den som bedriver gruvdrift kan antingen genom avtal skaffa sig äganderätt eller nyttjanderätt till det område som behövs för gruvdriften eller ansöka om tillstånd (*gruvområdesinlösningstillstånd*) att använda ett område som tillhör någon annan som gruvområde. Eftersom sådan inlösen av nyttjanderätt till ett gruvområde som grundar sig på ett tillstånd innebär ett sådant ingripande i egendomsskyddet som kan jämföras med tvångsinlösen, krävs det att gruvprojektet är påkallat av allmänt behov. Ärenden som gäller gruvområdesinlösningstillstånd avgörs av statsrådet.

Inlösen av nyttjanderätt till ett område och inlösen av andra särskilda rättigheter görs i samband med gruvförrättningen, där den lokala lantmäteribyrån är behörig myndighet. Gruvförrättningen grundar sig huvudsakligen på inlösningslagen, men även de särskilda bestämmelserna i den nya gruvlagen tillämpas.

Liksom nu ska geologiskt informationsmaterial om en verksamhet som grundat sig på ett malmletningstillstånd eller gruvtillstånd lämnas in till gruvmyndigheten efter det att verksamheten har upphört. Avsikten är att materialet även i fortsättningen ska sparas vid GTK, där det är allmänt tillgängligt för

eventuella fortsatta undersökningar och åtgärder.

Guldvaskning

Tillvaratagandet och utvinningen av guld som finns i marken genom guldvaskning på statsägd mark samt undersökningar i anslutning därtill föreslås grunda sig på tillstånd (*guldvaskningstillstånd*) och inte längre på inmutningsrätt såsom i den upphävda lagen. I sak motsvarar förslagen till bestämmelser om guldvaskning och malmletning varandra till sina centrala delar.

I förslagen till bestämmelser om guldvaskning har man beaktat att de viktigaste guldvaskningsområdena är Lemmenjokiområdet och Ivalo älv med förgreningar. Områdena är belägna inom Lemmenjoki nationalpark, Hammastunturi ödemarksområde och statliga skogsmarker. Områdena hör huvudsakligen till Enare kommun. Områdena är dessutom samtidigt i huvudsak del av det särskilda renskötselområdet och samiska hembygdsområdet och hör även till nätverket Natura 2000.

Bestämmelserna om byggande på det område (*guldvaskningsområde*) som avses i guldvaskningstillståndet förtydligas. I princip är byggande förbjudet. I samband med ett guldvaskningstillstånd föreslås det dock vara möjligt att bestämma att byggande i mindre skala på ett guldvaskningsområde bör anses vara nödvändigt. För tillståndshavaren (*guldvaskaren*) ligger i så fall guldvaskningstillståndet till grund för en sådan besittningsrätt till byggplatsen som ansökan om tillstånd att bygga med stöd av markanvändnings- och bygglagen samt vissa andra lagar kräver. Guldvaskningsområdets maximala areal föreslås vara fem hektar.

Guldvaskningstillstånd beviljas först för högst fyra år, och efter detta är det möjligt att förlänga giltighetstiden för tillståndet för högst tre år i sänder, om de villkor som föreskrivs blir uppfyllda. Det föreslås att den maximala giltighetstiden för tillståndet inte längre ska begränsas. Förslaget gör det möjligt att bättre än nu koncentrera den traditionella guldvaskningen till särskilda områden, vilket i synnerhet när det gäller naturskyddsområden och ödemarksområden kan anses

motiverat med tanke på de övriga mål och syften som finns för användningen av dessa områden. Samtidigt är det möjligt att beakta en guldvaskningstradition och guldvaskningskultur som funnits i över 100 år.

Tryggandet av allmänna och enskilda intressen

I stället för näringsrättsliga begrepp har man i propositionen använt begrepp som malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvtillstånd, av vilka de två förstnämnda i sak motsvarar inmutningsrätt och det sistnämnda gruvrätt enligt den upphävda lagen. Den ändring som görs på begrepps nivå framhäver den förhandstillsyn som ingår i tillstånden (beviljandet av rätt). I tillståndsbeslutet ställs det även i varje enskilt fall villkor och begränsningar för verksamheten, vilket betyder att det inte bara är fråga om att konstatera att den som bedriver malmletning, gruvdrift eller guldvaskning besitter en viss rätt. En del av tillståndsprövningen går ut på att i förväg bedöma projektets konsekvenser för olika allmänna och enskilda intressen och att i förväg försöka begränsa eventuella skadliga verkningar genom olika tillståndsvillkor. Tillståndsförfarandet och tillståndsbeslutet är inte bara ett vertikalt partsförhållande mellan tillståndsmyndigheten och sökanden, utan till detta förhållande ansluter sig även horisontella förhållanden mellan sökanden och de parter som orsakas olägenhet. Tillståndsbeslutet ligger även vid efterhandstillsynen till grund för myndigheternas åtgärder.

För att trygga allmänna och enskilda intressen föreskrivs det i lagen om skyldigheter för dem som bedriver malmletning, gruvdrift och guldvaskning och dessa villkor kan preciseras på det sätt som behövs genom särskilda tillståndsvillkor. I lagen fastställs även de allmänna principer som ska gälla för verksamheten. Den som bedriver malmletning, gruvdrift eller guldvaskning ska se till att den sakkunskap och andra förutsättningar som krävs finns och att verksamheten är säker, vara informerad om vilka konsekvenser verksamheten har och vilka möjligheter som finns till att förebygga och minska skador och olä-

genheter samt ersätta skador och olägenheter som verksamheten ger upphov till.

Verksamhet med stöd av ett malmetnings-tillstånd eller guldvaskningstillstånd får inte orsaka fara för människors hälsa eller den allmänna säkerheten, väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet, avsevärda förändringar i naturförhållandena, väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster eller avsevärd olägenhet för landskapet. Innehavare av malmetningstillstånd och guldvaskare är skyldiga att informera om terrängarbeten som kan medföra skada eller olägenhet och att för tillsynen årligen lämna in en redogörelse till gruvmyndigheten om arbete som utförts med stöd av tillståndet. Det föreslås att en guldvaskare är skyldig att hålla guldvaskningsområdet i ett sådant skick att det ständigt uppfyller säkerhetskraven och inte medför miljöolägenheter.

Det föreslås att innehavaren av gruvtillstånd är skyldig att se till att gruvdriften inte medför fara för människors hälsa eller den allmänna säkerheten eller avsevärd olägenhet för allmänt eller enskilt intresse och inte heller sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som med beaktande av de totala kostnaderna för gruvdriften rimligen kan undvikas. Fyndigheten ska utvinnas på ett sådant sätt att det inte förekommer uppenbart slöseri med naturresurser och så att en framtida användning av fyndigheten inte äventyras. Innehavaren av gruvtillstånd föreslås också vara skyldig att för tillsynen årligen lämna in en redogörelse till gruvmyndigheten om utvinningen av fyndigheten. Vid bedömningen av hur omfattande och detaljerade de skyldigheter som ska åläggas innehavaren av gruvtillstånd ska vara bör man beakta vilka skyldigheter gruvdriften åläggs bl.a. med stöd av miljöskyddslagen.

Med stöd av de bestämmelser som föreslås för tillståndsprövningen bedömer myndigheten om villkoren för beviljande av tillstånd uppfylls eller om det finns hinder för beviljandet. Vid prövningen beaktas vad som är nödvändigt för att trygga allmänna och enskilda intressen med stöd av de föreslagna bestämmelserna. Vid avgörandet av tillståndsärenden iaktas bestämmelserna i naturvårdslagen, bestämmelserna om skydd av

vattennaturtyper enligt vattenlagen samt andra bestämmelser i lag.

Sådana hinder för beviljande av malmetningstillstånd och guldvaskningstillstånd som gäller vissa områden föreslås till sina centrala delar vara samma som de nuvarande hindren för inmutning. Skyddsavståndet till byggnader som är avsedda för boende eller arbete föreslås dock vara 150 meter. Planer med rättsverkningar och aktuell planläggning samt andra aspekter som kommunen framför i fråga om områdesanvändningen ska beaktas vid tillståndsprövningen.

Hindren för beviljande av gruvtillstånd föreslås vara samma som de hinder för beviljande av malmetningstillstånd som gäller vissa områden. Vid prövningen av gruvtillstånd föreslås det vara möjligt att vid behov avvika från dessa hinder om gruvområdets enhetlighet och kraven på var funktionerna ska förläggas kräver det. Om följden av detta är att föremålet för inlösen huvudsakligen är egendom som använts för boende eller yrkesutövning, ska ersättningen fastställas till ett belopp som är så stort att egendomen kan ersättas av egendom med motsvarande värde.

Gruvdrift påverkar ofta områdesanvändningen för tiotals år framåt och verksamhetens konsekvenser för levnadsförhållandena, marken, naturen, samhällsstrukturen, landskapet och annan miljö kan ofta vara betydande. Prövningen av gruvtillstånd föreslås vara mera helhetsinriktad än för närvarande. Beviljandet av gruvtillstånd förutsätter att förhållandet mellan de områden som behövs för gruvdriften och annan områdesanvändning ska vara klarlagt i landskapsplanen eller i någon annan plan med rättsverkningar, eller att saken på något annat sätt är tillräckligt noga klarlagd. När ett gruvtillståndsärende avgörs ska dessutom gällande planer beaktas i enlighet med markanvändnings- och bygglagen. Tillståndsprövningen kompletteras av ett förbud mot att bevilja gruvtillstånd om gruvdriften kan orsaka fara för den allmänna säkerheten, synnerligen påtagliga skadliga miljökonsekvenser eller om den i synnerligen hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden.

Prövningen av malmetningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd föreslås vara rättslig prövning, men till en del är de

föreslagna bestämmelserna flexibla. De olika konflikterna mellan allmänna och enskilda intressen som finns i anslutning till enskilda projekt kan gälla så många olika parter, omständigheterna i enskilda fall kan vara så varierande och konstellationerna av intressen så olika att en uttömmande lagstiftning inte är möjlig. För att förbättra förutsebarheten när det gäller avgöranden och för att säkerställa en jämlik behandling av de olika parterna har man i propositionens detaljmotivering strävat efter att förutse olika tolkningsfall.

Förslagen till bestämmelser om tillståndsförfarandet och tillståndsprövningen kräver mera detaljerade och noggrannare ansökningar av dem som ansöker om tillstånd än vad som nu är fallet, vilket kan anses motiverat med tanke på konkurrenssituationen mellan dem som ansöker om tillstånd och behovet av information hos de parter som orsakar olägenhet samt hos andra parter. Med beaktande av att det är fråga om fall med typiskt horisontella partsförhållanden föreslås den nya gruvlagen innehålla bestämmelser som avviker från bestämmelserna i förvaltningslagen när det gäller tillståndsförfaranden, tillståndsbeslut, delgivning av och lämnande av information om tillståndsbeslut samt möjligheterna till inflytande för berörda parter och övriga. Propositionen ökar möjligheterna för fastighetsägare, de myndigheter som övervakar allmänna intressen inom sitt behörighetsområde, kommunerna och övriga parter att få information om projekt och att påverka handläggningen av ärenden. Samtidigt blir det lättare att beakta olika aspekter vid tillståndsprövningen, vilket förbättrar det substantiella innehållet i tillståndsbesluten. Eftersom de föreslagna bestämmelserna liknar dem som finns i markanvändnings- och bygglagen och miljöskyddslagen, förbättras hanteringen av och begripligheten när det gäller de förvaltningsförfaranden som tillämpas på malmletningen och gruvdriften med stöd av olika lagar.

Konsekvenserna av malmletningstillståndets, gruvtillståndets och guldvaskningstillståndets giltighetstid ska ställas i relation till de allmänna och enskilda intressena. Det föreslås att malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd alltid ska gälla för viss tid och att en förlängning av giltighetstiden bl.a.

kräver att det inte uppstår oskälig olägenhet för allmänt eller enskilt intresse. Gruvtillstånd gäller i allmänhet tills vidare, men tillståndsvillkoren ska justeras med jämna mellanrum. Bland annat om verksamheten avbryts på grund av orsaker som är beroende av tillståndshavaren är detta grund för att häva ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd. Ett gruvtillstånd förfaller också om gruvdriften eller förberedelserna för den inte har inletts inom utsatt tid. Tidpunkten för när gruvtillståndet förfaller kan av grundad anledning skjutas upp med sammanlagt högst tio år, om det inte leder till oskälig olägenhet för allmänt eller enskilt intresse. Ett gruvtillstånd förfaller dessutom om gruvområdet inte inom utsatt tid har överförs till tillståndshavaren. Ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd ska ändras om verksamheten har sådana följder som är förbjudna enligt gruvlagen (t.ex. fara för människors hälsa eller den allmänna säkerheten) eller om de skadliga verkningar som verksamheten ger upphov till (t.ex. sådana som påverkar fastighetsägaren eller naturskyddsvärden i området) väsentligt avviker från vad som har uppskattats vid tillståndsprövningen. Tillståndshavaren ska ansöka om ändring av tillståndet när tillståndsvillkoren behöver justeras, bl.a. av orsaker som gäller tryggandet av allmänt eller enskilt intresse. Det föreslås vara möjligt att återkalla ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd av väsentliga skäl som har med tillståndsansökan eller tillståndsinnehavaren att göra.

Det föreslås mera täckande bestämmelser om de åtgärder som ska vidtas både i samband med att verksamhet som bygger på ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller malmletningstillstånd upphör och efter det att verksamheten har upphört. Malmletningsområdet, gruvområdet och guldvaskningsområdet ska iståndsättas, snyggas upp och försättas i det skick som den allmänna säkerheten kräver. Denna skyldighet är av betydelse för bl.a. landskapsvärden. Gruvmyndigheten ordnar en slutgranskning av de efterbehandlingsåtgärder som vidtagits på guldvaskningsområdet och gruvområdet. Efter avslutad gruvdrift svarar innehavaren av gruvtill-

ståndet fortfarande för övervakningen av gruvområdet och för de åtgärder som behövs och kostnaderna för dem. I fråga om åtgärder som ska vidtas efter avslutad gruvdrift gäller dessutom vad som krävs i ett miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, och de bestämmelser som föreslås i den nya gruvlagen kompletterar dessa krav.

Ställande av säkerhet samt ersättningar

I den nya gruvlagen föreskrivs det om ersättning för skador och olägenheter samt om de förfaranden som ska tillämpas i fråga om dessa. Utgångspunkten är som nu principen om full ersättning.

För ersättning av skador och olägenheter som orsakas av verksamhet som bygger på ett malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd, för efterbehandlingsåtgärder i samband med sådan verksamhet och för avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder i samband med gruvdrift krävs det i princip att säkerhet ställs. Avsikten är att det i samband med gruvförrättningen ska bedömas vilka skador och olägenheter som gruvdriften kan orsaka.

Förutom ersättning för skador och olägenheter som orsakas av verksamhet som bygger på ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd betalas det till fastighetsägaren liksom nu årligen så kallad systemersättning, vars nivå justeras. Det föreslås att nivån på den malmletningsersättning per hektar som betalas till dem som äger fastigheter som hör till ett malmletningsområde höjs gradvis efter vissa bestämda år om giltighetstiden för malmletningstillståndet varar över fyra år. För guldvaskningsområden ska det betalas en guldvaskningsersättning per hektar till den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området. Den som äger en fastighet som hör till ett gruvområde får brytningsersättning, vilken består av en del som baserar sig på hektarstorleken och en del som baserar sig på värdet av den malm som utvunnits, samt ersättning för biprodukter, vilken baserar sig på annan nytta än den som de marksubstanser som använts för gruvdriften har medfört. Det föreslås att det införs mera exakta bestämmelser om be-

räkningsgrunden för brytningsersättningen. Systemersättningarna har utgjort en fast del i gruvlagstiftningen, och bakgrunden till dem är tanken om fastighetsägarnas principiella juridiska makt över de gruvmineral som finns på deras område. Brytningsersättningen har även betydelse vid bedömningen av huruvida full ersättning ska betalas till fastighetsägaren för inlösen av nyttjanderätt till området.

Det föreslås att den inmutningsavgift som betalas till staten slopas.

Gruvsäkerhet

Med beaktande av de speciella förhållanden och riskfaktorer som är kopplade till gruvdrift är det motiverat att införa sådana bestämmelser om gruvsäkerhet i den nya gruvlagen som motsvarar nuvarande praxis. Det föreslås att den som bedriver gruvdrift är skyldig att särskilt sörja för gruvans strukturella och tekniska säkerhet och för att förebygga olyckor i gruvan och begränsa skadliga följder av dem.

Bestämmelserna om gruvsäkerhet ska tillämpas när man börjar planera och förbereda anläggandet av gruvan och produktionsverksamheten. Det föreslås att gruvsäkerheten ska grunda sig på de krav som ställts på de ledningssystem som den som bedriver gruvdrift har och inte längre på detaljerade föreskrifter av teknisk natur. Utgångspunkten i propositionen är den allmänna skyldighet som ålagts den som bedriver gruvdrift att sörja för gruvsäkerheten och utreda omständigheter som kan äventyra säkerheten samt, om riskerna inte kan elimineras, att göra en bedömning av deras betydelse. Förhandstillsynen över att kraven i fråga om gruvsäkerhet iakttas grundar sig på gruvsäkerhetstillståndet. Tillståndets beslutet ligger även vid efterhandstillsynen till grund för gruvmyndighetens åtgärder.

De föreslagna gruvsäkerhetsbestämmelserna och bestämmelserna i 8 och 10 § i arbetarskyddslagen kompletterar varandra. Det ingår inga bestämmelser om arbetarskyddet i gruvorna i den nya gruvlagen. Tillsynen över gruvsäkerheten, tillsynen över att arbetarskyddslagen iakttas i gruvorna och tillsynen över strålsäkerheten i gruvarbete med stöd av

strålskyddslagen kompletterar varandra. De föreslagna bestämmelserna om egna räddningsåtgärder och räddningsverksamhet och bestämmelserna i räddningslagen kompletterar varandra.

Besiktningen av uppfodringsverk i gruvor överförs från myndigheterna till ett besiktningssorgan som godkänts av myndigheterna.

Myndigheterna och deras uppgifter, tillsyn och ändringssökande

För den allmänna ledningen, övervakningen och utvecklingen av verksamhet enligt den nya gruvlagen svarar arbets- och näringsministeriet. Det föreslås att tillstånds- och tillsynsärenden samt andra operativa uppgifter som har med lagens tillämpning att göra överförs till gruvmyndigheten. Enligt propositionen är Tukes den gruvmyndighet som avses i den nya gruvlagen.

De bestämmelser som föreslås i den nya gruvlagen samordnas med bestämmelserna om urangruvor i kärnenergilagen. Statsrådet avgör ärenden som gäller gruvtillstånd enligt gruvlagen när det är fråga om gruvprojekt vars syfte är att utvinna uran eller torium. Statsrådet avgör även ärenden som gäller gruvområdesinlösningstillstånd för nyttjanderätt till ett gruvområde.

Gruvmyndigheten, som är tillsynsmyndighet, bör ha rätt att få information av dem som är föremål för tillsynen och att få utföra inspektioner på malmletningsområden, gruvområden och guldvaskningsområden samt andra områden där det bedrivs verksamhet som omfattas av den nya gruvlagen. Gruvmyndigheten bör också ha rätt att utfärda förbud och föreskrifter om någon bryter mot gruvlagen eller det som föreskrivits med stöd av den.

Med tanke på tillsynen över gruvssäkerheten bör gruvmyndigheten systematiskt och regelbundet utföra inspektioner i gruvorna. Eftersom situationen varierar från gruva till gruva, ska gruvmyndigheten även kunna använda sig av andra metoder än inspektioner. Gruvmyndigheten bör ha rätt att vid behov kunna förbjuda användningen av utrustningar och anordningar i en gruva eller användningen av en gruva eller del av en gruva och att kunna

ge föreskrifter om hur brister i gruvssäkerheten ska åtgärdas.

Även de regionala miljöcentralerna, arbetarskyddsmyndigheterna och Strålsäkerhetscentralen har uppgifter som gäller tillsyn över malmletning, gruvdrift och guldvaskning. Propositionen innehåller inga förslag om att ändra detta. Likaså sker den räddningsverksamhet som myndigheterna ansvarar för och den tillsyn som räddningsmyndigheterna utövar även efter det att den nya gruvlagen har trätt i kraft i enlighet med vad som föreskrivs i räddningslagen.

Det föreslås att ändring i beslut som fattats med stöd av den nya gruvlagen i princip ska sökas i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. För att möjligheterna till inflytande ska tryggas och rättsnormerna ska vara konsekventa krävs det dock att besvärsrätten i fråga om ärenden som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd samt avslutande av gruvdrift ska gälla flera instanser än vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Förutom de berörda parterna, kommunen där verksamheten utövas och den myndighet som inom sitt behörighetsområde utövar tillsyn över de allmänna intressena i ärendet har även bl.a. sådana registrerade miljöorganisationer och motsvarande föreningar och stiftelser som verkar inom området besvärsrätt i fråga om beslut av denna typ.

Eftersom tillståndsärenden enligt propositionen i regel ska handläggas vid Tukes och inte längre på ministerienivå, såsom fallet är i fråga om ärenden som gäller beviljande av inmutningsrätt och gruvrätt med stöd av den upphävda lagen, innebär detta även att sökandet av ändring i ärenden som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd sker vid två instanser. Statsrådets beslut om gruvtillstånd eller gruvområdesinlösningstillstånd överklagas direkt till HFD.

Samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet

I den nya gruvlagen föreslås det bestämmelser genom vilka samernas rättigheter som urfolk och skoltlagens mål att trygga skolter-

nas näringar och levnadsförhållanden kan beaktas. I lagen föreslås det dessutom bestämmelser genom vilka malmletning, gruvdrift och guldvaskning kan samordnas med de begränsningar som gäller det särskilda renskötseområdet.

Ändring av kärnenergilagen och vissa andra lagar

I propositionen föreslås det att kärnenergilagen ändras så att beviljandet av tillstånd för gruvdrift och malmanrikningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium kräver samtycke av den kommun där det är planerat att en gruvplats eller ett malmanrikningsverk ska förläggas. Dessa typer av verksamhet kan anses ha betydande konsekvenser för kommunens strategiska utvecklingsmöjligheter. Det föreslås samtidigt att kärnenergilagen ändras så att de bestämmelser om tillståndsförfaranden, tillståndsprövning, tillståndsbeslut och besvär rätt som finns i den och i den nya gruvlagen samordnas.

Propositionen innehåller dessutom förslag till ändringar som närmast är att betrakta som tekniska i terrängtrafiklagen, strålskyddslagen, ödemarkslagen, sametingslagen, naturvårdslagen, lagen om ersättning för miljöskador och lagen om Finlands ekonomiska zon.

Åland

Enligt 18 § 19 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om rätt att leta efter, inmuta och utnyttja mineralfyndigheter. Enligt 27 § 17 punkten i lagen har riket lagstiftningsbehörighet i övrigt i fråga om mineralfyndigheter och gruvdrift. På så sätt ska den nya gruvlagens bestämmelser om gruvförrättning och gruvssäkerhet även tillämpas på Åland.

3.3 Alternativ

Innehållet i de bestämmelser som föreslås i den nya gruvlagen har påverkats centralt av

den bindande juridiska ram som systemet med grundläggande fri- och rättigheter bildar. Vid utarbetandet av de bestämmelser som föreslås har man även granskat annan lagstiftning som tangerar lagens tillämpningsområde så att de rättsnormer som ska tillämpas vid malmletning och gruvdrift bildar en så konsekvent helhet som möjligt. Vid beredningen av de föreslagna bestämmelserna har man dessutom beaktat internationella konventioner som är bindande för Finland och vedertagen rättspraxis. Detta begränsar alternativen för bestämmelserna väsentligt.

Som alternativ till inmutningssystemet står fastighetsägarens rätt att besluta om hur fyndigheter ska utnyttjas, vilket är utgångspunkten i t.ex. marktäcktslagen. I stället för eller parallellt med ett inmutningssystem har vissa länder ett koncessionssystem där det typiska förfarandet är att staten beviljar utvinningsrätt till subjekt som den själv väljer. Koncessionssystemet har i Finland tillämpats på havsområden i direkt anslutning till territorialvatten och således samtidigt på områden som inte omfattas av äganderätten. I Finlands ekonomiska zon tillämpas förutom bestämmelserna i den upphävda lagen även de element i koncessionssystemet som framgår av lagen om Finlands ekonomiska zon. Enligt propositionen får den som hittar en fyndighet förbehållsrätt att utvinna den, eftersom man på detta sätt bäst tryggar förutsättningarna för gruvdrift i fortsättningen, och eftersom detta kan anses motiverat med tanke på gruvlagstiftningens historia.

Av de gruvmineral som omfattas av den nya gruvlagen har täljsten och marmor varit under utvärdering i propositionen. Täljsten och marmor skiljer sig inte i fråga om brytningsmetoder, användningsområden eller industriell vidareförädling från annan byggnadssten som omfattas av marktäcktslagen, och därför kan brytningen av dessa för konsekvensens skull och av grundade skäl karakteriseras som sådant tagande av sten som avses i 1 § i marktäcktslagen. Vid granskningen bör dock även andra aspekter tas i beaktande. Täljsten och marmor bryts framför allt av stora företag som vidareförädlar råstenen, och dessa bergarter säljs nästan inte alls som råsten. Täljsten består i motsats till andra bergarter i huvudsak av ett mineral, talk, och

marmor nästan enbart av karbonatmineral, som används som pigment och fyllnadsmaterial i många industriella produkter. Marmor används även som olika typer av kross. Talk och karbonat (kalcit, dolomit och magnesit) klassificeras som gruvmineral. Även det gråberg som uppstår vid brytningen av täljsten och marmor kan användas som talk eller karbonat och det går inte att klart åtskilja olika former av produktion från varandra. Bägge bergarterna skiljer sig i fråga om användningsområdet och branschen från produktionen av byggnadssten. Med denna motivering innehåller propositionen ingen ändring av vedertagna tillämpningsområden för gruvlagstiftningen och marktäktslagen.

Av de gruvmineral som omfattas av den nya gruvlagen har även radioaktiva gruvmineral (uran och torium) varit under utvärdering. De uppträder som fyndigheter för sig, men förekommer även slumpartat tillsammans med andra gruvmineral. Malmletningsmetoderna skiljer sig inte väsentligt från de metoder som används vid letningen efter andra gruvmineral, men det kan vara nödvändigt att utvärdera i synnerhet aspekterna i anslutning till strålsäkerhet. Bestämmelserna om gruvdrift i syfte att utvinna uran och torium skiljer sig redan nu från de övriga bestämmelserna om gruvdrift och driftstillstånd enligt kärnenergilagen kräver bl.a. en prövning av samhällets helhetsintresse. Dessa aspekter har beaktats i propositionen och det föreslås att radioaktiva gruvmineral även i fortsättningen ska omfattas av gruvlagen. Till propositionen hör förslag om ändring av kärnenergilagen och strålskyddslagen, genom vilka regelverket som helhet kompletteras.

Det skulle vara möjligt att förenkla den nya gruvlagen betydligt om det bestämdes att lagen inte ska omfatta t.ex. privatägda områden, naturskyddsområden enligt naturvårdslagen, ödemarksområden enligt ödemarkslagen, samernas hembygdsområde eller det särskilda renskötselområdet. Detta skulle dock begränsa malmletningen betydligt och försvaga förutsättningarna för gruvdriften väsentligt.

De hinder som föreslås för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd för vissa områden kan snarast betecknas som mekaniska. Vid prövningen av gruv-

tillstånd betonas däremot enligt propositionen en mera helhetsinriktad granskning. Om man ser till olika allmänna och enskilda intressen och olägenheter, avviker malmletningen väsentligt från gruvdriften. Det är inte ändamålsenligt eller ofta ens möjligt att bedöma dessa aspekter i förhållande till eventuell gruvdrift i samband med handläggningen av ansökan om malmletningstillstånd. Detta innebär att lokaliseringen av utvinningsbara fyndigheter på ett malmletningsområde inte direkt berättigar till det gruvtillstånd som behövs för att utvinna fyndigheterna. Å andra sidan är det möjligt att identifiera de flesta av de faktorer som eventuellt är kritiska med tanke på beviljandet av gruvtillstånd redan i malmletningsskedet. Exempel på sådana faktorer är konkurrerande behov i fråga om områdesanvändningen och vissa bestämmelser i naturvårdslagen.

I propositionen påminner gruvtillståndsprövningens förhållande till markanvändnings- och bygglagen om det förfarande som tillämpas med stöd av landsvägslagen (503/2005) och banlagen (110/2007) när det gäller omfattande infrastrukturprojekt. Eventuellt kan man genom att utveckla MKB-förfarandet för gruvprojekt nå delvis samma mål när det gäller planeringen av områdesanvändningen. Detta skulle dock kräva betydande ändringar av nuvarande tillämpningspraxis och så omfattande ändringar av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning att det inte är möjligt att genomföra dem som en del av den totalreform av gruvlagstiftningen som föreslås i denna proposition.

Vad gruvprojekten beträffar går det att identifiera ett flertal tillstånds- och förvaltningsförfaranden som grundar sig på olika lagar och som är delvis överlappande, och detta skapar svårigheter i synnerhet för dem som orsakas av olägenhet och för invånarna i området, men även för dem som bedriver gruvdrift. För att råda bot på överlappningarna skulle det dock krävas att man genomför så stora ändringar i så många lagar att det inte är möjligt att genomföra det utan ett allmänt avgörande om att förvaltningsförfarandena ska utvecklas.

I propositionen föreslås det att gruvmyndighetens uppgifter koncentreras till Tukes.

Samtidigt med totalreformen av gruvlagstiftningen pågår det en reform av statens regionalförvaltning, som man har för avsikt att genomföra vid ingången av 2010. Eftersom tidsplanerna för beredningen av dessa reformer överlappar varandra och den nya gruvlagen innebär väsentliga förändringar i myndighetsverksamheten, är det mest ändamålsenligt att de bereds skilt för sig. Det kan även anses att Tukes har de bästa förutsättningarna att fungera som landsomfattande gruvmyndighet med den sakkunskap som behövs för genomförandet av mineralpolitiken när det gäller de myndighetsuppgifter som omfattas av gruvlagstiftningen, när de resurser som behövs har förts över från arbets- och näringsministeriet.

Vid beredningen av propositionen har även en ändring av 1 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter (1266/2006) varit under utvärdering. Med stöd av de utredningar som gjorts kan en sådan ändring dock inte anses ändamålsenlig.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Allmänt

Bedömningen av propositionens konsekvenser har i huvudsak gjorts i samband med beredningen av regeringens proposition. Som material har man använt det skriftliga material som samlats under lagberedningen och utlåtanden samt material som man fått när man har hört sakkunniga och representanter för olika intressegrupper. Statistik eller material med belopp i euro som beskriver propositionens konsekvenser har bara delvis varit tillgängligt som bakgrund för analyserna. Av denna anledning koncentrerar sig bedömningen av konsekvenserna på kvalitativa aspekter i stället för numeriska värden.

4.2 Konsekvenser för företagen

Företagens kostnader

Under malmletningens inledande fas kan ett företag med stöd av vad som föreslås bedriva prospekteringsarbete utan samtycke av

fastighetsägaren eller tillstånd av gruvmyndigheten och utan att betala den lagstadgade obligatoriska ersättningen till fastighetsägaren. Förlängningen av den maximala giltighetstiden för förbehåll till två år gör det möjligt att preliminärt undersöka områden med malmpotential och att välja ut geologiskt intressanta områden till föremål för vidare undersökningar. Detta kan i sin tur hindra onödiga tillståndsansökningar och minska storleken på de malmletningsområden som behövs, vilket samtidigt minskar storleken på de ersättningar per hektar som ska betalas för områdena.

Företagens kostnader i anslutning till malmletningen minskar i och med att det i propositionen föreslås att den inmutningsavgift som betalas till staten ska slopas. Enligt den upphävda lagen har företagen varit tvungna att betala en inmutningsavgift till staten, vilken har varit 6,75 euro per hektar per år.

I propositionen föreslås det att den malmletningsersättning som betalas till ägaren av en fastighet som hör till ett malmletningsområde höjs med beaktande närmast av förändringen i penningvärdet och slopandet av den inmutningsavgift som betalas till staten. Nytt är även att malmletningsersättningen till fastighetsägarna är graderad och att avgiftens storlek ökar i enlighet med malmletningstillståndets giltighetstid. Om ett företag bedriver malmletning med stöd av tillstånd klart längre än vad som enligt den upphävda lagen är möjligt med stöd av inmutningsrätt, kan företaget vållas tilläggskostnader i form av höjd malmletningsersättning.

De ersättningar som betalas till fastighetsägarna medan gruvdriften pågår varierar från fall till fall. I propositionen föreslås det att brytningsersättning ska betalas till ägaren av en fastighet som hör till ett gruvområde, och denna ersättning föreslås bestå av en fast ersättning per hektar och en ersättning som baserar sig på värdet av den malm som utvunnits. Det föreslås att den ersättning per hektar som ska betalas till ägaren av en fastighet som hör till ett gruvområde ska stiga från 20 euro till 50 euro, vilket är en höjning som överstiger förändringen i penningvärdet. Propositionens bestämmelser om den del av brytningsersättningen som baserar sig på vär-

det av den malm som utvunnits är mera exakta än bestämmelserna om brytningsavgift i den upphävda lagen. Enligt den upphävda lagen har parterna kunnat avtala fritt om brytningsavgiftens storlek. Om man inte har nått enighet i fråga om brytningsavgiftens storlek, har arbets- och näringsministeriet fastställt storleken efter att först ha hört gruvnämnden. Eftersom brytningsavgiften för närvarande i huvudsak har fastställts av parterna själva, går det inte att med full säkerhet bedöma dess storlek, men bedömningen är att nivån på den föreslagna brytningsersättningen motsvarar högst grundnivån på de överenskomna brytningsavgifterna. I praktiken kommer de ersättningar som betalas till fastighetsägarna inte heller i fortsättningen att vara särskilt betydande i förhållande till de totala kostnaderna för gruvdriften. Det bör noteras att den som bedriver gruvdrift i allmänhet äger större delen av gruvområdet, vilket betyder att det inte alls behöver betalas någon brytningsersättning till fastighetsägaren för den delen av området.

Den ersättning som ska betalas för skada och olägenhet motsvarar vad som gäller i nuläget. Den som orsakar skada eller olägenhet ska betala full ersättning för det. Skyldigheterna i anslutning till nedläggning av verksamheten och efterbehandling är mera omfattande än nu. Dessa delvis nya skyldigheter kan dock inte vare sig funktionellt eller finansieringsmässigt anses vara nya betydande skyldigheter för företagen. En ny utgiftspost för företagen uppstår till följd av kravet på att säkerhet ska ställas, vilket är av central betydelse när sådana kostnader som beror på avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder ska täckas. De tilläggskostnader som uppstår på grund av säkerheten kan dock anses som små i jämförelse med de totala kostnaderna för malmletningen och gruvdriften.

Propositionen ger i någon mån upphov till administrativa tilläggskostnader för företagen. I propositionen har de nuvarande förfarandena kodifierats till viss del. Man har stävat efter att öka öppenheten, informationen, hörandet och påverkningsmöjligheterna för olika aktörer, vilket har till följd att förfarandena för anmälan, tillstånd och rapportering blir något mera omfattande än nu. Av företagen krävs det noggrannare och mera exakt

dokumentering än tidigare om planerna och den egentliga verksamheten. Tillståndsansökningarna ska vara omsorgsfullt beredda. Dessa omständigheter kan öka företagets behov av att anlita miljökonstuler eller juridiskt sakkunniga.

För sådana tillståndsbeslut som avses i propositionen ska företagen betala en beslutsavgift, som fastställs i enlighet med lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och vars storlek ska motsvara beloppet av de totala kostnaderna som prestationen ger upphov till. Beslutsavgiften ska stå i rätt proportion till den arbetsmängd och de direkta och indirekta kostnader som handläggningen av ansökan orsakar. I vissa fall blir det eventuellt nödvändigt att höja eller gradera avgifterna för de beslut som fattas med stöd av de föreslagna bestämmelserna, så att de motsvarar den arbetsmängd som uppstår för myndigheten samt kostnaderna i anslutning till informationen om ansökan och beslutet. Beslutsavgifterna räcker för närvarande inte till för att täcka myndigheternas kostnader och de har inte justerats sedan 2001.

God malmletningssed har redan nu krävt att man kontaktar fastighetsägaren. För närvarande ska inmutaren efter det att malmletningen avslutats meddela myndigheterna resultatet av undersökningarna, men i fråga om gruvdrift är anmälningsplikten årlig. I propositionen föreslås det bestämmelser om en ny skyldighet för företagen att även anmäla åtgärder som utförts på ett malmletningsområde årligen till myndigheterna. Ändringen är inte stor eftersom inmutarna redan nu blir ombedda att för tillsynens skull årligen lämna in uppgifter om verksamheten.

Med tanke på de totala kostnaderna för verksamheten kan de ändringar som föreslås i propositionen anses ha ringa konsekvenser i form av ökade kostnader för företagen.

Konkurrens och en fungerande marknad

I propositionen ingår det krav som gäller företagets kunnande, resurser och verksamhet. Enligt propositionen får innehavaren av malmletningstillstånd företrädesrätt till det gruvtillstånd som krävs för utvinningen av

fyndigheter, vilket i praktiken hindrar konkurrenterna från att bedriva verksamhet på malmletningsområdet medan tillståndet är i kraft. Innehavaren av ett gruvtillstånd har ensamrätt att utvinna en fyndighet. Som motprestation för ensamrätten är tillståndshavaren skyldig att bedriva verksamheten i enlighet med tillståndet. Eftersom man har strävat efter att förbättra hela systemet bl.a. genom tillståndsvillkor, tidsfrister, karensar, avgifter och sanktioner, förväntas propositionen även förbättra konkurrenssituationen och marknaden.

Positionen för små och medelstora företag

De företag som bedriver malmletning är typiskt sett små eller medelstora, men de finansieras delvis av stora gruvbolag. De skyldigheter som föreslås i propositionen kommer att belasta små och medelstora företag proportionellt mera än stora företag. Avsikten är att göra positionen lättare för dessa företag genom anvisningar av gruvmyndigheten och utbildning. Det finns dessutom risk för att tröskeln för att utvinna små fyndigheter kan höjas, vilket kan ha konsekvenser för de små och medelstora företagens möjligheter att bedriva gruvdrift.

Investeringar samt forsknings- och utvecklingsverksamhet

Viljan att investera i malmletning och gruvdrift beror i första hand på efterfrågan på världsmarknaden, vilken direkt påverkar priset på gruvmineral.

Det föreslås att prospekteringsarbete som utförs i malmletningens inledande fas inte kräver tillstånd. Det föreslås också att det förbehåll i malmletningstillståndet som ger företrädesrätt ska kunna gälla klart längre än nu. I och med detta har ett företag bättre möjligheter att undersöka ett område med stöd av den föreslagna bestämmelsen om prospekteringsarbete eller ett avtal som träffats med den behöriga fastighetsägaren och att utreda behovet av ett eventuellt malmletningstillstånd. Det föreslås att malmletning kräver tillstånd om verksamheten leder till sådan

olägenhet som avses i propositionen eller om det är fråga om uranletning.

I propositionen har man beaktat förmögenhetsrättsliga aspekter i anslutning till tillstånden. Det föreslås bestämmelser om tillståndsprövningen och tillståndens giltighet som är så exakta att man kan utgå från att propositionen förbättrar företagets möjligheter att bedöma aspekter i anslutning till beviljandet av gruvtillstånd och utvinningsrättens giltighet, så att de på så sätt kan förutse investeringens lönsamhet. Det föreslås också att rätter som baserar sig på tillstånd ska kunna pantsättas som en del av ställandet av säkerhet, vilket främjar tillgången till finansiering för investeringar. Det föreslås att tillstånd ska kunna överföras, vilket kan vara nödvändigt bl.a. med tanke på företagsarrangemang. Det kan förmodas att de allmänna principer som föreslås i propositionen sporrar företagen till att utveckla bättre verksamhetssätt.

Intresset för Finland som gruvland

Finland har på geologiska grunder potential för gruvdrift och ett gott geologiskt basmaterial som är offentligt tillgängligt. Av denna anledning anses Finland internationellt vara ett intressant land när det gäller malmletning och gruvdrift. Genom propositionen kommer man att effektivisera insamlingen av material om malmletning till gruvmyndigheten, varvid materialet även blir offentligt tillgängligt. Utöver detta baserar sig intresset för Finland som gruvland även på de stabila samhällsförhållandena, det täckande väg- och informationsnätet och den glesa bebyggelsen. Intresset för Finland ökar även tack vare statliga åtgärder för att främja gruvdriften, bl.a. genom investeringar i sådan infrastruktur som gruvprojekten kräver, utbildning av anställda inom branschen och finansiering av gruvprojekt. Företagens intresse för Finland grundar sig dessutom delvis på behovet att sprida landriskerna genom att verka i flera olika länder.

Företagens intresse för malmletning och gruvdrift i Finland har också sin förklaring i teknikutvecklingen och de högre världsmarknadspriserna. Till följd av utvecklingen kan fattigare fyndigheter än tidigare utvinnas.

I Finland finns redan nu några av de fattigaste fyndigheterna som utvinns i världen.

Uppskattningsvis kommer Finlands konkurrenskraft och förmåga att väcka intresse som gruvland att öka. Ett av målen med propositionen är att främja gruvdriften och den malmletning som är en förutsättning för gruvdriften. Propositionen förbättrar förutsägbarheten i verksamheten och helhetsbedömningen av riskerna i anslutning därtill, eftersom de föreslagna bestämmelserna har samordnats med övriga rättsnormer till en logisk helhet. I propositionen har man dessutom samordnat olika konkurrerande allmänna och enskilda intressen samt fäst uppmärksamhet vid förbättrandet av ställningen för dem som orsakas olägenhet, vilket kan förväntas öka den positiva inställningen till malmletning och gruvdrift.

Guldvaskning

Det är i regel privatpersoner som bedriver guldvaskning och för majoriteten av dem är det fråga om en hobby och en livsstil. I Finland finns det endast ett fåtal personer som kan anses livnära sig på guldvaskning.

Det uppstår i någon mån tilläggskostnader för guldvaskarna på grund av höjningen av den ersättning som ska betalas till den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området och de utvidgade skyldigheterna i fråga om skötseln av området och efterbehandlingen efter det att verksamheten upphört. Skyldigheterna i fråga om efterbehandling förväntas dock minska, eftersom kraven på verksamheten preciseras och den ovillkorliga maximala giltighetstiden för tillstånd slopas.

Med stöd av de föreslagna övergångsbestämmelserna förfaller de gruvrätter som gäller guldvaskning efter övergångsperioden. Innehavare av sådana rätter föreslås dock ha företrädesrätt till ett sådant guldvaskningstillstånd som föreslås. Verksamhet med stöd av tillståndet ska ske i enlighet med gällande rättsnormer, vilket kan förväntas ha konsekvenser för verksamhet som bedrivs inom de gruvområden som är belägna i Lemmenjoki nationalpark. Bestämmelserna om nationalparker tillåter även i fortsättningen traditio-

nell guldvaskning, men inte användningen av effektiva maskiner, vilket i praktiken minskar mängden guld som tas till vara ur marken per år.

4.3 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen innehåller en betydande ändring av arbetsfördelningen mellan myndigheterna. De myndighetsuppgifter som gäller ansökningsärenden och allmän tillsyn enligt den upphävda lagen flyttas bort från arbets- och näringsministeriet och koncentreras till Tukes. Överföringen innebär att en resurs på cirka åtta årsverken flyttas bort från ministeriet. Statsrådet avgör dock ärenden som gäller gruvområdesinlösningstillstånd för nyttjanderätt till gruvområden samt gruvtillståndsärenden som gäller utvinning av uran eller torium. De ärenden som ska avgöras av statsrådet bereds vid arbets- och näringsministeriet. Därför bör det reserveras resurser för dessa tillståndsärenden vid arbets- och näringsministeriet. Behovet av resurser kan variera betydligt från år till år. Högst ett fåtal ansökningar om gruvområdesinlösningstillstånd beräknas bli aktuella per år.

När det gäller gruvsäkerhet ligger tyngdpunkten inom myndighetstillsynen enligt propositionen på tillsynen över ledningssystemen. Den tillsyn över dammbassängerna för anrikningssand och vatten som Tukes utövat har till följd av totalreformen av lagstiftningen om dammsäkerhet förts över till den regionala miljöcentral som är behörig myndighet i dammsäkerhetsfrågor. Besiktningen av uppfodringsverk i gruvor förs över till ett godkänt besiktningsorgan. När man beaktar den ökning av gruvdriften som kan förutspås, kommer ändringarna i fråga om tillsynen över gruvsäkerheten dock inte att frigöra resurser vid Tukes.

Propositionen syftar till att råda bot på överlappningarna i lagstiftningen om arbetarskydd och gruvsäkerhet. Bestämmelserna om arbetarskydd i gruvor grundar sig främst på arbetarskyddslagen. Till följd av detta kommer det i större utsträckning än nu att vara enbart arbetarskyddsmyndigheterna som övervakar att bestämmelserna i anslutning till arbetstagarnas säkerhet och hälsa iakttas, vil-

ket betyder att arbetarskyddsmyndigheternas tillsynsuppgifter kan öka. Dessutom ger arbetarskyddsmyndigheterna enligt propositionen utlåtanden om ansökningar om gruvsäkerhetstillstånd. Även myndigheternas rätt att få information av varandra ger upphov till ändringar i myndighetsförfarandena. Dessa förslag till ändringar effektiviserar dock myndigheternas samarbete med varandra.

I anslutning till att gruvdrift inleds, till den egentliga gruvdriften och till det skede då gruvdriften avslutas finns det en betydande mängd tillståndsprocesser som den gällande lagstiftningen kräver. I propositionen ingår det inte några principiella ändringar av den myndighetsverksamhet som grundar sig på olika författningar. Propositionen skapar klarhet i tillståndsförfarandena, men god och effektiv förvaltning kräver även att myndigheternas samarbete vidareutvecklas.

Propositionen innebär en ändring av överklagandet av myndighetsbeslut. Sökandet av ändring ändras så att det i regel sker hos två instanser: förvaltningsdomstolen är första instans och HFD sista instans. Överklagandet av beslut som getts med stöd av den upphävda lagen har ökat i viss mån under de senaste åren. Detta beror i huvudsak på att besluten sedan slutet av 2006 delges inte enbart sökanden, utan även fastighetsägarna och andra berörda parter. Man kan uppskatta att någon betydande ökning av antalet överklaganden inte längre kommer ske efter lagreformen.

Propositionens samordnande av intressena i anslutning till rättsskydd, förbättrade möjligheter till inflytande och tryggade förutsättningar för näringsidkande kommer att öka gruvmyndighetens uppgifter i fråga om både tillståndsförfaranden och tillsynsuppgifter. Koordineringen av det flertal olika myndighetsuppgifter som hänger samman med gruvdriften kräver att gruvmyndigheten satsar på att utveckla sakkännedomen om den lagstiftning som är av central betydelse för malmletningen och gruvdriften. För att effektivisera verksamheten bör gruvmyndigheten även utveckla sina förfaringssätt och ta i bruk nya verktyg för att bl.a. utveckla e-tjänsterna och hanteringen av kartuppgifter.

Utöver arbetet i anslutning till tillståndsförfarandet leder propositionen även till en ökning av annat myndighetsarbete. Enligt pro-

positionen ska gruvmyndigheten varje år samla in uppgifter om malmletning, guldvaskning och gruvdrift. Detta arbete utförs redan nu, men arbetet föreslås bli mera systematiskt. Till gruvmyndigheten ska det även lämnas in uppgifter om efterbehandlingsåtgärder som gäller malmletningsområden, guldvaskningsområden, gruvområden och hjälpmråden för gruvor.

Av dem som söker om tillstånd krävs det noggrannare utredningar än tidigare, vilket torde minska arbetsmängden för gruvmyndigheten. Antalet tillståndsansökningar kan dock variera betydligt från år till år. Antalet tillståndsansökningar och därigenom gruvmyndighetens arbetsmängd är starkt beroende av efterfrågan på råvara och prisnivån på världsmarknaden samt den internationella utvecklingen inom gruvdriften i allmänhet. Det är sannolikt att gruvmyndighetens arbetsmängd i sin helhet ökar i någon mån. Exempel på viktiga nya uppgifter för gruvmyndigheten är bedömningen av behovet av säkerhet och det årliga fastställandet av den brytningsersättning som ska betalas till ägarna av fastigheter som hör till ett gruvområde. Lämnandet av information om ansökningar och beslut blir enklare än det nuvarande förfarandet som grundar sig enbart på förvaltningslagen. Tillståndsbesluten blir i fortsättningen mera exakta till sitt innehåll. Tillstånden ska innehålla sådana specificerade tillståndsvillkor som behövs från fall till fall. Propositionen förutsätter effektivare myndighetstillsyn. De förvaltningstvångsmedel som det föreslås att gruvmyndigheten ska kunna tillämpa ökar myndighetsarbetet i sin helhet.

Erfarenheterna från de senaste tre åren visar att de nuvarande resurserna för myndighetsuppgifter enligt gruvlagstiftningen inte räcker till en snabb handläggning av ärenden. Arbetsmängden har dock även påverkats av en mycket kraftig högkonjunktur inom branschen. I samband med att lagen träder i kraft krävs det temporärt satsningar på information och utbildning, men det torde vara möjligt att sköta dessa uppgifter med de nuvarande resurserna.

I propositionen föreslås det att beslutsfattandet om ersättningar för skador och olägenheter ska föras över från underrätterna till

gruvförrättningarna. Detta ökar i någon mån Lantmäteriverkets uppgifter.

4.4 Konsekvenser för samhälls-ekonomi, den offentliga ekonomin, sysselsättningen och regionutvecklingen

Propositionens konsekvenser för samhälls-ekonomi är små. Malmletning och gruvdrift blir allt tydligare internationell affärsverksamhet, och därför har förändringar på marknaden de mest betydande konsekvenserna för industrin inom branschen även i Finland. I synnerhet prisutvecklingen för råvaror och marknadens syn på den kommande prisutvecklingen har avgörande konsekvenser för verksamhetsförutsättningarna inom branschen även i Finland. En viktig förändring som skett under det senaste årtiondet när det gäller malmletning och gruvdrift är att det inte längre finns någon särskilt långt integrerad förädlingskedja i anslutning till verksamheten i Finland. I synnerhet när det gäller förädlingen av metall är det ingen av aktörerna som behärskar hela kedjan (malmletning, gruvdrift, undersökningar och vidareförädling). De gruvmineral som utvinns i Finland vidareförädlas dock i regel i Finland och är viktiga råvaror inom industrin.

Propositionen har inga konsekvenser för kända och redan beslutade eller inledda gruvprojekt. Propositionen bedöms inte heller ha några konsekvenser för långt förberedda gruvprojekt som ännu saknar beslut om tillstånd eller finansiering. Vid beredningen av projekten har man kunnat förbereda sig för de kommande ändringarna och lönsamheten för ett gruvprojekt som planerats i dagens läge ändras inte.

På längre sikt är konsekvenserna för gruvdriften beroende av den framtida nivån på malmletningen. I propositionen skiljer malmletningen ut sig som en egen helhet och även i fortsättningen kommer den i fråga om hur mycket den förekommer och upprepas att vara den mest betydande av de funktioner som regleras enligt propositionen. Medan den upphävda lagen gällde var ansökningsförfarandet snabbt och okomplicerat fram till sommaren 2006, då det upptäcktes betydande brister i förfarandet, bl.a. i fråga om de olika

parternas rättsskydd. Det dåvarande handels- och industriministeriet ändrade då den praxis som tillämpats inom tillståndsförfarandet, och handläggningen av de inmutningsansökningar som ska ge rätt till malmletning har varit betydligt långsammare efter denna tidpunkt. Bedömningen är att de ändringar som ingår i propositionen kommer att förbättra tillståndsförfarandet, utan att aspekterna i anslutning till parternas rättsskydd åter äventyras. Som helhet betraktat kan de föreslagna ändringarna sannolikt inte anses vara sådana som leder till att malmletningens omfattning och intensitet minskar. På så sätt tryggar propositionen förutsättningarna för gruvdriften även i fortsättningen.

När det gäller inrättandet av gruvor är det närmast ändringen av förfarandebestämmelserna som är betydande i jämförelse med den upphävda lagen. Eftersom det närmast är fråga om att föra över beslutsfattandet om gruvtillstånd från ministeriet till gruvmyndigheten, kan det dock inte anses att ändringen i verkligheten försvårar inledandet av ny gruvdrift på något betydande sätt. Det föreslås att nyttjanderätten till ett gruvområde inte längre ska grunda sig direkt på lag, utan ska kräva tillstånd av statsrådet. Ändringen är nödvändig med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter och kan inte anses försvåra inledandet av ny gruvdrift.

Propositionen har inga konsekvenser för försörjningsberedskapen. Vid en granskning av hur vårt land klarar av störningar och kris-situationer med så få specialarrangemang och olägenheter som möjligt kan det konstateras att propositionen inte innehåller några sådana ändringar jämfört med nuläget som skulle ha betydelse för gruvdriften.

Bedömningen är att malmletningen och gruvdriften för närvarande sysselsätter cirka 2 500 personer. I takt med att nya gruvprojekt som är i planerings- eller förberedelsefasen genomförs och med beaktande av det normala och naturliga bortfallet, beräknas det att man kommer att behöva cirka 1 500 nya anställningar. Propositionen har inga konsekvenser i fråga om detta.

Malmletningen och gruvdriften har i huvudsak koncentrerats till områdena Lapp-land, övriga norra Finland och östra Finland.

På detta sätt tryggar propositionen utvecklingen av näringsstrukturen och skapandet av arbetsplatser i dessa områden. Propositionen främjar jämlik regionutveckling, eftersom man vid tillståndsprövningen indirekt beaktar de olika områdenas särdrag, bl.a. andra former av områdesanvändning, potentiella behov i fråga om områdesanvändningen och befolkningstätheten. Propositionen innehåller inte heller faktorer som skulle försvaga ett visst områdes ställning jämfört med nu. Propositionen innehåller dessutom inga sådana förslag som i själva verket och i betydande grad skulle ändra den nuvarande situationen när det gäller bl.a. samernas hembygdsområde eller det särskilda renskötselområdet.

Med tanke på den offentliga ekonomin bör man utvärdera propositionens förslag om att slopa den inmutningsavgift som betalas till staten (6,75 euro per hektar per år). I medeltal cirka 850 000 euro per år har inlutit i form av inmutningsavgifter under åren 2006—2008. Med tanke på den offentliga ekonomin kan ändringen inte anses betydande och slopandet av avgiften är en motivering till nivåhöjningen av den ersättning per hektar som betalas till fastighetsägarna. Statens inkomster minskar med 6 000 euro om året när den försvarsavgift som grundar sig på gruvlagen (273/1943), nedan *1943 års gruvlag*, i enlighet med propositionen börjar betalas till fastighetsägarna i sin helhet. Av betydelse för den offentliga ekonomin är även den inmutningsersättning på cirka 500 000 euro per år som har betalats till Forststyrelsen för att den ansvarar för områdesförvaltningen. Det föreslås att nivån på den ersättning som ska betalas till ägarna till de fastigheter som hör till ett malmletningsområde eller guldvaskningsområde justeras, och då stiger på motsvarande sätt även de ersättningar som tillståndshavarna ska betala till Forststyrelsen något.

4.5 Konsekvenser för miljön

Propositionens konsekvenser för miljön kan bedömas endast på ett allmänt plan. Osäkerheten i konsekvensbedömningen av enskilda projekt ökar av att malmletnings-, gruv- och guldvaskningsprojekten är olika

och varierar från fall till fall när det gäller såväl projektens placering, storleksklass och tidpunkt som de gruvmineral som ska utvinna.

Gruvdrift orsakar alltid förändringar i omgivningen. Gruvprojektens direkta konsekvenser för miljön gäller områdesmässigt i huvudsak projektens närområden och tidsmässigt medan gruvan är i drift. Projekten kan emellertid ha miljökonsekvenser även en lång tid efter det att verksamheten har avslutats. De miljöförändringar som gruvdriften ger upphov till är störst i det skede då gruvan öppnas. Sådana direkta konsekvenser som har störst betydelse är buller från brytning och transporter, damm och miljökonsekvenser i anslutning till lagringen av biprodukter såsom gråberg och anrikningssand.

Gruvdriften ändrar landskapet runt gruvområdet och dess närmiljö samt naturförhållandena i synnerhet när verksamheten bedrivs som dagbrott. Omfattningen och arten av miljökonsekvenser på grund av gruvprojekt påverkas bl.a. av gruvprojektens läge och storlek, den tagnings- och brytningsteknik som används och den malm- eller mineraltyp som utvinns. De åtgärder som vidtas i samband med den malmletning och guldvaskning som avses i propositionen har i allmänhet inte större än ringa konsekvenser för miljön.

De åtgärder som föreslås i propositionen skapar betydligt bättre förutsättningar att beakta gruvprojektens konsekvenser för miljön. Ett av propositionens viktigaste mål är att minska de olägenheter och skador som verksamheten ger upphov till när det gäller människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel, naturens mångfald (arter och naturtyper), naturförhållanden (yt- och grundvatten, mark och berggrund, fungerande ekosystem) och landskapet samt den byggda miljön och kulturarvet. När det gäller förändringar som redan skett skapar propositionen bättre möjligheter till positiv påverkan för att rätta till i synnerhet negativa konsekvenser för landskapet.

Propositionens bestämmelser om tillståndsprövning gör det möjligt att påverka såväl direkt som på ett förebyggande sätt eventuella störande eller skadliga miljökonsekvenser. Propositionen har samordnats

med den övriga miljölagstiftningen. I propositionen har man beaktat miljöskyddslagens förbud mot förorening av mark och grundvattnen och vattenlagens förbud mot grundvattensändring. Vid prövningen av tillståndsansökningar beaktas sådana skyddade naturtyper och arter som avses i naturvårdslagen, naturskydds- och landskapsvårdsområden, områden som omfattas av nätverket Natura 2000 och sådana naturtyper som ska bevaras i naturtillstånd som avses i vattenlagen. De skyldigheter som propositionen ålägger innehavare av malmletningstillstånd och guldvaskare, samt begränsningarna för verksamheten och tillståndsvillkoren, säkerställer att naturförhållandena och landskapet förblir oförändrade på malmletningsområden och guldvaskningsområden och att den byggda miljön och kulturarvet bevaras.

I fråga om prövningen av gruvtillstånd ingår det i propositionen en skyldighet att beakta systemen för planering av områdesanvändningen och målen för planeringen samt resultaten av miljökonsekvensbedömningen. När tillståndsprövningen samordnas med systemet för planering av områdesanvändningen och systemet för miljökonsekvensbedömning blir det möjligt att samordna gruvprojekten med den övriga markanvändningen och att göra en övergripande granskning av projektens konsekvenser i fråga om såväl direkta som indirekta miljökonsekvenser. Genom de skyldigheter som åläggs innehavaren av gruvtillstånd samt tillståndsvillkoren kan man förebygga störande eller skadliga miljökonsekvenser. En prövning av gruvtillstånd på det sätt som föreslås i propositionen har en förebyggande effekt på uppkomsten av miljöolägenheter.

Propositionen betonar även ansvaret hos dem som bedriver malmletning, gruvdrift eller guldvaskning och detta ger upphov till försiktighet i verksamheten, vilket i sin tur har en förebyggande effekt. Även kraven på att tillståndsansökningarna och verksamheten i sig ska vara tillräckligt väl planerade har en förebyggande effekt på uppkomsten av olägenheter. Samma effekt har även de noggrannare bestämmelserna om tillsyn och efterbehandling av områdena. Enligt propositionen är myndigheterna behöriga att besluta om att tillstånd ska beviljas, förfalla, ändras

eller återkallas och om tillståndens giltighetstid, om att efterbehandling ska genomföras och om förvaltningstvång, vilket också främjar beaktandet av miljöaspekterna.

Slutresultatet av bedömningen av propositionens konsekvenser för miljön är att den i princip har positiva miljökonsekvenser jämfört med den nuvarande situationen. Konsekvenserna är emellertid alltid beroende av de enskilda projekten och fallen och, när det gäller de direkta konsekvenserna, i huvudsak lokala eller regionala och mätbara i det skede då projekten är färdiga att genomföras.

4.6 Konsekvenser för utvinningen av naturresurser

Gruvmineral är icke förnybara naturresurser. Ett av propositionens mål är att ordna gruvdriften så att den följer principerna för hållbar utveckling. Enligt bestämmelsen om lagens syfte är bl.a. en sparsam användning av naturresurserna en aspekt som särskilt ska beaktas.

Enligt propositionen ska material med uppgifter om malmletningen lämnas in till gruvmyndigheten. Insamlingen och arkiveringen av uppgifter om gruvmineral som naturresurs är systematisk. Eftersom materialet är allmänt tillgängligt, kan det användas till stöd för mineralpolitiken och beslutsfattandet.

För anläggande av gruva och bedrivande av gruvdrift krävs det gruvtillstånd. Beviljandet av tillstånd grundar sig på en helhetsbedömning. För att tillstånd ska beviljas krävs det bl.a. att fyndigheten till sin storlek, halt och tekniska egenskaper är utvinningsbar. Genom detta krav begränsar man utvinningen av fattiga fyndigheter och de betydande mängder gråberg som sådan utvinning medför. Beviljande av tillstånd kräver också att behoven i anslutning till planeringen av områdesanvändningen beaktas, vilket främjar samordningen av gruvdriften och övrig verksamhet i området.

Vid brytningen och utvinningen av gruvmineral bör man se till att det inte förekommer uppenbart slöseri med gruvmineral. Dessutom ska gruvdriften ordnas så att en eventuell användning av gruvan och fyndig-

heten och eventuellt brytningsarbete framöver inte äventyras eller försvåras. Enligt propositionen blir det möjligt att utnyttja bi-produkterna av gruvdriften mer än i dag.

I samband med att gruvdrift upphör är det gruvmyndighetens skyldighet att se till att de av gruvans byggnader och konstruktioner som finns på marknivå inte rivs, om detta skulle försvåra eller äventyra en eventuell användning av gruvan eller eventuellt brytningsarbete framöver. På detta sätt säkerställs det att en stängd gruva kan öppnas på nytt.

För guldvaskning på statsägda områden krävs det guldvaskningstillstånd. Tillståndet gäller för viss tid, men den maximala giltighetstiden för ett tillstånd begränsas inte längre. Målet är bl.a. att guldvaskningen ska koncentreras till vissa områden, så att målet för guldvaskningen utnyttjas maximalt med beaktande av de begränsningar som ska tillämpas i fråga om åtgärderna i det aktuella området, innan man övergår till ett nytt område. Intensiv behandling av jordmassor i samband med guldvaskning begränsas redan nu av de gällande rättsnormerna. Enligt propositionen ska alla som vid olika tidpunkter har inlett guldvaskning efter en övergångsperiod vara i en jämlik ställning när det gäller begränsningar av verksamheten som baserar sig på miljöskäl och hållbar utvinning av naturresurser.

Som helhet betraktat kan det anses att propositionen i princip har positiva konsekvenser för en hållbarare utvinning av naturresurserna än nu.

4.7 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna

Ett av de viktigaste målen med propositionen är en totalreform av gruvlagstiftningen så att allmänna och enskilda intressen tryggas med beaktande av hela systemet med grundläggande fri- och rättigheter.

De viktigaste grundläggande fri- och rättigheterna ur propositionens perspektiv är egendomsskyddet, näringsfriheten, de grundläggande rättigheterna i fråga om miljön, medborgarinflytandet, medborgardelaktigheten och rättsskyddet. Inom samernas områden ska dessutom grundlagens bestämmelser

om samerna iakttas. I detaljmotiveringen beskrivs propositionens förhållande till grundlagen närmare samt redogörs det för de förslag till bestämmelser som är av betydelse med tanke på grundlagen och för motiveringarna till varför förslagen kan anses godtagbara med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningen i arbetsgrupp

Handels- och industriministeriet tillsatte den 6 april 2005 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till ändring av gruvlagstiftningen. I arbetsgruppen har det ingått företrädare för handels- och industriministeriet (från ingången av 2008 arbets- och näringsministeriet), miljöministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och Tukes, samt GTK i egenskap av sakkunnig part. Arbetsgruppens förslag till regeringens proposition till Riksdagen med förslag till gruvlag och vissa lagar som har samband med den blev färdig den 8 oktober 2008 (www.tem.fi/kaivoslaki-uudistus; information även på svenska).

Arbetsgruppen hörde sakkunniga från justitieministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, HFD, Strålsäkerhetscentralen, Lantmäteriverket, Helsingfors, Åbo, Joensuu och Vasa universitet, Tekniska högskolan, Lapplands miljöcentral, Västra Finlands och Norra Finlands miljö tillståndsverk och Tukes samt företrädare för bl.a. malmletarna, gruv- och utvinningsindustrin, stenindustrin, jord- och vattenbyggandet, guldgrävorna, markägarna, kommunerna, samerna, renbeteslagen, landskapsförbunden i norra och östra Finland, naturvården och kapitalinvesteringarna.

Arbetsgruppen lät utföra utredningar om 20 § i grundlagen och dess betydelse vid beredningen av gruvlagstiftningen, om vilket förhållande grundlagens bestämmelser om grundläggande fri- och rättigheter har till inmutningar som gäller guldvaskning samt gruvrätter, om vilket förhållande malmletningen och gruvdriften har till skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna för

markägare och andra som orsakas olägenhet, om hur målen inom naturvården beaktas vid malmletningen och gruvdriften och om hur den kommunala självstyrelsen enligt 121 § i grundlagen beaktas vid omarbetningen av gruvlagen.

Den arbetsgrupp som tillsattes 2005 föregicks av två arbetsgrupper som tillsattes 1999 av handels- och industriministeriet för att bereda en ändring av gruvlagen och av gruvssäkerhetsbestämmelserna. Deras slutrapporter blev färdiga 2003 (HIM:s arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 2/2003 och 3/2003). Den förstnämnda arbetsgruppen behandlade i enlighet med sitt uppdrag frågor som gällde biprodukter och avfall från gruvor, efterbehandling av gruvor och utyrning och användning av utmål. Den arbetsgrupp som beredde ändringen av gruvssäkerhetsbestämmelserna gjorde upp förslag till förordningar av handels- och industriministeriet om gruvssäkerhet, uppföringsverk i gruvor och gruvkartor. Arbetsgruppernas förslag fick ett motstridigt bemötande.

5.2 Utlåtanden om arbetsgruppens betänkande

På förslag från den arbetsgrupp som beredde omarbetningen av gruvlagen begärdes det in remissvar från över 100 olika aktörer som företrädde bl.a. ministerierna, domstolarna, länsstyrelserna, de myndigheter och inrättningar som ansvarar för gruvssäkerhet, strålskydd, lantmäteri, fornminnen, gränsbevakning, produktion av geologisk information och försörjningsberedskap, miljöförvaltningen, TE-centralerna, försvarsmakten, universitetens institutioner för geologi och juridik, kommunerna, landskapen, näringslivet, gruv- och utvinningsindustrin, stenindustrin, jord- och vattenbyggandet, finansbranschen, guldgrävorna, arbetstagarorganisationerna, markägarna, samerna, renbeteslagen och naturvårdarna. Begäran om remissvar sändes den 15 oktober 2008 och tidsfristen för svar gick ut den 27 november 2008. Det kom in sammanlagt närmare 100 remissvar, av vilka ungefär en tredjedel kom från aktörer som inte särskilt hade ombetts lämna svar (bl.a. personer som bedriver maskinell guldvaskning och

aktörer i nära anknytning till dem lämnade in 20 svar). Det finns ett sammandrag av utlåtandena på finska (www.tem.fi/kaivoslaki-uudistus). Som bilaga till sammandraget finns det en förteckning över inbegärda och inlämnade remissvar.

Majoriteten av remissinstanserna ansåg att arbetsgruppens utkast till proposition var bra och att utkastets förhållande till grundlagen var grundligt berett. Remissinstanserna ansåg i huvudsak att man genom förslagen till bestämmelser som helhet betraktat hade uppnått balans i samordningen av olika grundläggande fri- och rättigheter.

När det gäller propositionens utgångspunkter gick remissinstansernas ståndpunkter isär på följande sätt. Enligt industrin och vissa andra aktörer ska syftet med gruvlagen vara att främja malmletningen och gruvdriften och man anser därför å ena sidan att begränsningarna av och skyldigheterna i fråga om verksamheten bör vara så få som möjligt och å andra sidan att rättigheterna bör utvidgas, även i jämförelse med nu. Industrin förhåller sig kritisk till jämförelsen av nytta och förluster och betonandet av planläggningens betydelse vid provningen av gruvtillstånd. Industrin och guldvaskarna har avvikande åsikter om de förslag till bestämmelser om egenomsskydd som ingick i utkastet till proposition. Industrin kräver att nyttjanderätten till ett gruvområde ska beviljas direkt med stöd av lagen. Guldvaskarna motsätter sig att gruvrätter som beviljats för guldvaskning dras in.

När det gäller tillståndens giltighetstid och ersättningar gick remissinstansernas ståndpunkter isär på följande sätt. Enligt industrin bör malmletningstillståndet gälla längre än vad som föreslogs och även dessa giltighetstider bör vara flexibla. Enligt markägarna bör den maximala giltighetstiden för malmletningstillstånd och förbehåll vara kortare än vad som föreslogs. Industrin och guldvaskarna anser att de föreslagna ersättningarna är för höga och markägarna att de är för låga.

När det gäller förslagen om möjligheter till inflytande gick remissinstansernas ståndpunkter isär på följande sätt. Industrin och vissa andra remissinstanser förhåller sig kritiska till förslaget om att rätten att överklaga tillståndsbeslut ska gälla fler instanser än nu.

Flera remissinstanser föreslog att kommunernas möjligheter till inflytande skulle utvidgas mera än vad som föreslogs i utkastet till proposition.

När det gäller förslagen om urangruvor gick remissinstansernas ståndpunkter isär på följande sätt. Enligt industrin bör inrättandet av urangruvor endast handläggas med stöd av gruvlagen och kärnenergilagen bör inte tillämpas. Naturvårdarna och flera folkrörelser kräver att uranletningen och urangruvdriften ska förbjudas.

Slutligen, när det gäller det förbud mot försämring som har föreslagits för att trygga samernas rättigheter som urfolk är bl.a. justitieministeriet och jord- och skogsbruksministeriet av olika åsikt, och en del av remissinstanserna anser att en miljömyndighet skulle passa bättre som gruvmyndighet än Tukes.

Det gavs möjlighet att diskutera arbetsgruppens betänkande under webbadressen "otakantaa.fi" och att sända sina åsikter elektroniskt till arbets- och näringsministeriet mellan den 15 oktober och den 27 november 2008. Det finns sammandrag av diskussionen och åsikterna på finska (www.tem.fi/kaivoslakiuudistus).

5.3 Den fortsatta beredningen

Enligt regeringsprogrammet för Matti Vanhanens andra regering revideras den upphävda lagen så att i den å ena sidan beaktas tryggheten av miljöaspekterna, medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter och medborgarnas levnadsförhållanden, kommunernas möjligheter att påverka samt markägarnas rättigheter och å andra sidan säkerställs förutsättningarna för utvecklande av malmletning och gruvdrift.

Efter remissbehandlingen har förslagen till bestämmelser under hösten 2008 och våren 2009 beretts vid arbets- och näringsministeriet i enlighet med målen i regeringsprogrammet. Företrädare för justitieministeriet, miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Tukes och GTK har deltagit i den fortsatta beredningen. Kaivannaisteollisuusyhdistys ry och Lapin Kullankaivajain Liitto ry har hörts vid den fortsatta beredningen. Kaivannaiste-

ollisuus ry har utifrån de diskussioner som förts lämnat in kompletterande remissvar om pantsättning och andra frågor som behandlades redan i det ursprungliga remissvaret. Arbets- och näringsministeriet beredde samedlingen möjlighet att bli hörda och att få förhandla om reformen av gruvlagen för att förhandlingsskyldigheten enligt 9 § i samedlingslagen ska fullgöras. Samedlingen lämnade efter förhandlingarna in en promemoria där det betonades att de föreslagna bestämmelserna är viktiga för att samernas rättigheter ska tryggas.

Under den fortsatta beredningen har bestämmelserna om malmletning förtydligats och man har beaktat möjligheten att komma överens med markägaren om malmletningen. Villkoren för att gruvtillstånd ska beviljas har justerats och förtydligats. Även bestämmelserna om gruvrätters giltighet och övergångsbestämmelserna har justerats och förtydligats. De föreslagna bestämmelsernas förhållande till bestämmelserna i miljöskyddslagen har justerats och eventuella oklarheter och överlappningar har avlägsnats. Propositionen har kompletterats med en bestämmelse om pantsättning. Motiveringarna har kompletterats i synnerhet när det genom remissvaren har framkommit oklarheter och frågor som har att göra med nuläget och de föreslagna bestämmelserna.

Under ledning av näringsministern ordnades det i juni 2009 ett diskussionstillfälle för intressegrupperna, där man behandlade de centrala ändringar som gjorts i propositionen och frågor där skillnaderna i synsättet var som störst. Efter diskussionstillfället lämnade företrädare för industrin, markägarna, guld-vaskarna och naturvårdarna in ståndpunkter till arbets- och näringsministeriet (www.tem.fi/kaivoslakiuudistus), som till sina centrala delar motsvarade vad som tidigare framhållits i remissvaren.

Under den fortsatta beredningen lät arbets- och näringsministeriet utföra utredningar om avgifter, royalty och skatter i anslutning till malmletning och gruvdrift i vissa andra länder. På uppdrag av ministeriet utreder GTK vilka behov som de föreslagna bestämmelserna ger upphov till i fråga om utveckling av tekniken för myndigheternas kartförvaltning.

6 Samband med andra propositioner

Den totalreform av vattenlagen som ingår i regeringsprogrammet för Matti Vanhanens andra regering är av betydelse för propositionen. I samband med reformen har man inte för avsikt att göra några väsentliga ändringar i sak i de bestämmelser som är av betydelse för malmetningen och gruvdriften, men hänvisningen till den gällande vattenlagen i förslaget till ny gruvlag behöver ändras till en hänvisning till den nya lagen. Regeringens proposition om en revidering av vattenlagstiftningen överlämnas till riksdagen under höstsessionen 2009.

Med tanke på reformen av bestämmelserna om gruvssäkerhet är totalrevideringen av statsrådets beslut om säkerhet vid sprängnings- och brytningsarbete av central betydelse. Avsikten är att den förordning av statsrådet om säkerhet vid sprängnings- och brytningsarbete som är under beredning även ska innehålla bestämmelser som är nödvändiga för säkerheten i gruvarbete. Målet är att förordningen i fråga om de delar som gäller gruvor ska träda i kraft samtidigt med den nya gruvlagen.

Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om revidering av regionförvaltningen (RP 59/2009 rd) överlämnades till riksdagen våren 2009. Lagarna träder i kraft vid ingången av 2010, och statens regionförvaltning (länsstyrelserna, arbets- och näringscentralerna, de regionala miljöcentralerna, miljötillståndsverken, vägdistrikten och arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer) kommer att samlas inom två övergripande myndigheter, nämligen regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna. Revideringen av regionförvaltningen

påverkar de av propositionens förslag till bestämmelser som innehåller en hänvisning till den regionala miljöcentralen.

Det är nödvändigt att beakta propositionens förslag till ändringar i det system för försvarsavgifter som grundar sig på 1943 års gruvlag vid beredningen av statsbudgeten för år 2011. Slopandet av den inmutningsavgift som grundar sig på den upphävda lagen behöver beaktas vid beredningen av budgeten för 2011.

En revidering av räddningslagen pågår och avsikten är att den nya räddningslagen ska sättas i kraft vid ingången av 2011. Begreppen räddningsväsen, lokalt räddningsväsen, räddningsverksamhet och räddningsmyndighet förblir oförändrade vid revideringen, liksom andra centrala begrepp inom räddningsväsendet som har använts i propositionen.

En revidering av lagstiftningen om byggnadsskydd pågår. Avsikten är att stifta en lag om skydd av byggnadsarvet och att upphäva byggnadsskyddslagen. Målet är att uppdatera bestämmelserna om bevarande av byggnadsarvet så att de bättre motsvarar internationella konventioner inom branschen och att skapa klarhet i grunderna för den ersättning som betalas till ägare av byggnader som hör till byggnadsarvet och de begränsningar som ett skyddsbeslut medför. Skyddet av byggnadsarvet inom ett detaljplaneområde samt ett område för vilket byggförbud gäller på grund av att detaljplan utarbetas grundar sig även i fortsättningen i huvudsak på markanvändnings- och bygglagen. Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om skyddande av byggnadsarvet samt till lagar om ändring av 57 och 166 § i markanvändnings- och bygglagen och 48 kap. 6 § i strafflagen (RP 101/2009) har överlämnats till riksdagen sommaren 2009.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Gruvlagen

I AVDELNINGEN.

LETNING EFTER OCH UTVINNING AV GRUV- MINERAL

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. I bestämmelsen om lagens syfte har de mål för revideringen av gruvlagstiftningen beaktats som skrivits in i regeringsprogrammet. Avsikten med lagen är enligt bestämmelsen om lagens syfte att främja gruvdrift och se till att användningen av de områden som behövs för gruvdriften samt malmetningen ordnas i enlighet med principerna för en hållbar utveckling. För att lagens syfte ska nås förutsätts det att allmänna och enskilda intressen tryggas och samordnas.

I 1 mom. nämns det särskilt att uppmärksamhet ska fästas vid förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift, den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och enskilda personer som orsakas olägenhet, konsekvenserna av verksamheten för miljön och markanvändningen och en sparsam användning av naturresurserna. Förteckningen är inte avsedd att ange en prioritetsordning, utan närmare bestämmelser om samordningen av olika intressen och rättigheter föreskrivs i den paragraf som saken gäller. Förutom ägarna till fastigheterna på området beaktas i förteckningen också andra som orsakas olägenhet. Meningen är att säkerställa att bestämmelsen om syftet styr tolkningen och tillämpningen av lagen i rätt riktning med avseende på den övergripande balansen.

Enligt 2 mom. är syftet med lagen att trygga kommunernas möjligheter till påverkan. Lagförslaget innehåller flera bestämmelser som syftar till att samordna olägenheter och

fördelar för enskilt och allmänt intresse. Kommunerna kan till stor del anses företräda lokalt allmänt intresse. Lagens syfte är också att trygga individernas möjligheter att påverka beslut som gäller dem själva och deras livsmiljö. I lagförslaget har de krav som gäller rättsskydd och grundläggande rättigheter i fråga om miljön beaktats.

Enligt 3 mom. är syftet med lagen att främja gruvssäkerheten. Lagens syfte är dessutom att förebygga, minska och avvärja de skadliga miljökonsekvenser och andra konsekvenser samt skador på människor, miljö och egendom som orsakas av malmetning, gruvdrift och guldvaskning. Den som ansvarar för malmetningen, gruvdriften eller guldvaskningen ansvarar för att den skada eller olägenhet som orsakas ersätts i enlighet med principen om förorenarens ansvar.

I paragrafen nämns olika allmänna miljöprinciper. Syftet med gruvdriften är att utvinna icke förnybara naturresurser, och driften har en central inverkan på markanvändningen och miljön. Lagens syfte är därför att uppmärksamhet även fästs vid en hållbar utveckling, jämförelsen av nytta och skada, en sparsam användning av naturresurserna, principen om minimering av olägenheter och principen om förorenarens ansvar.

Syftet med 4 mom. är att styra tolkningen och tillämpningen av den nya gruvlagen så att malmetning, gruvdrift och guldvaskning inom samernas hembygdsområde samordnas på ett sådant sätt att samernas rättigheter som urfolk att bevara och utveckla sitt eget språk och sin kultur tryggas. Samordningen innebär inom skoltområdet också att levnadsförhållandena och utkomstmöjligheterna för skoltbefolkningen och skoltområdet främjas och att skoltkulturen bevaras och främjas i enlighet med vad som föreskrivs i skoltlagen.

2 §. Lagens tillämpningsområde. I lagen föreskrivs det om letning efter fyndigheter som innehåller gruvmineral. Lagens bestämmelser om malmetning är enligt konsekvenserna och omfattningen av malmet-

ningsrättigheterna indelade i prospekteringsarbete och i malmletning med stöd av malmletningstillstånd. Bestämmelser om prospekteringsarbete finns i 7 och 8 § och om de centrala rättigheterna och skyldigheterna för innehavare av malmletningstillstånd i 9—15 §. I lagen finns det också bestämmelser om det gruvtillstånd som krävs för utvinning av fyndigheter och anläggande av en gruva, om tillståndshavarens rättigheter och skyldigheter, om ordnandet av nyttjande- och besittningsrätt till gruvområdet och gruvans hjälpområde, om gruvssäkerhet och om upphörande av gruvdriften. De bestämmelser som är centrala med tanke på anläggandet av en gruva finns i 3 kap., bestämmelserna om gruvförrättning och de ersättningar som ska betalas i samband med den finns i 8 kap., de centrala bestämmelserna om gruvssäkerhet finns i 11—14 kap. och bestämmelserna om upphörande av gruvdrift finns i 15 kap.

I lagen föreskrivs det dessutom om guldvaskning på statsägd mark, och de centrala bestämmelserna om detta finns i 4 kap. Gruvlagen tillämpas inte på guldvaskning som sker annanstans än på statsägd mark.

De gemensamma bestämmelserna om tillståndsärenden finns i 5—7 kap. Bestämmelser om andra ersättningar än sådana som ska betalas i samband gruvförrättningen finns i 10 kap. och om tillsyn och sökande av ändring i 16 och 17 kap. Kompletterande bestämmelser om olyckor och vissa andra omständigheter finns i 18 kap. och ikraftträdandebestämmelser och övergångsbestämmelser i 19 kap.

I 2 mom. anges de gruvmineral som omfattas av lagens tillämpningsområde och den som hittar sådana mineral ges företrädesrätt att utvinna dem. Den föreslagna förteckningen över gruvmineral motsvarar till sitt innehåll förteckningen över gruvmineral i 2 § i den upphävda lagen. Gruvmineralen har för tydlighetens skull indelats i grundämnen, mineral och bergarter.

Sådana gruvmineral och bergarter som är sällsynta och förekommer slumpmässigt och som därför förutsätter professionell malmletning och betydande ekonomisk risktagning har av tradition bedömts höra till gruvlagstiftningens tillämpningsområde. Kriterier för förteckningen över gruvmineral har dessutom

varit den tekniska och ekonomiska utvinningsbarheten och geologiskt grundade antaganden om hurdana gruvmineral som kan förekomma i Finland. Gruvmineralarter som omfattas av gruvlagens tillämpningsområde och som därigenom är inmutningsbara är fortfarande bl.a. täljsten, marmor och uran.

Eftersom inga ändringar föreslås i förteckningen över gruvmineral kvarstår förhållandet till marktäktslagens tillämpningsområde oförändrat, och det sker heller inga förändringar i fråga om de marksubstanser som omfattas av markägarens uteslutande bestämmanderätt.

Den finska termen kaivoskivennäinen, som har använts för gruvmineral i den upphävda lagen, är föråldrad som begrepp och föreslås därför bli ersatt med kaivosmineraali. Denna ändring inverkar dock inte på den svenska språkdräkten eftersom gruvmineral redan används i den upphävda gruvlagen. Däremot har en språklig justering av ordet gjorts så att i stället för pluralformen gruvmineral används pluralformen gruvmineral. I propositionen har dessutom skrivsättet för vissa gruvmineral ändrats (t.ex. skandium och yttrium). Förteckningen innehåller också vissa överlappningar; t.ex. diamant och beryll är ädelstenar som förekommer i Finland, men det är ändamålsenligt att ädelsten kvarstår som ett överordnat begrepp i förteckningen. Alla metaller som ingår i platinagruppen (palladium, platina, osmium, iridium, rutenium och rodium) nämns med avvikelse från nuläget separat. De allra ovanligaste mineralen och grundämnena (kryolit samt av aktinoiderna protaktinium, neptunium och plutonium) har strukits ur förteckningen över gruvmineral, eftersom de inte antas förekomma i den finska berggrunden i utvinningsbara mängder.

De marksubstanser som kan utvinnas förekommer både som grundämnen och som olika föreningar, varav en del är mineral och bundna till ett eller flera utvinningsbara mineral. Att förteckna dessa är inte ändamålsenligt, men för tydlighetens skull hänvisas det i 2 mom. 1 punkten också till mineral som innehåller grundämnena i utvinningsbar mängd.

Det finns inte längre något behov att på samma sätt som i 2 § 2 mom. i den upphävda lagen begränsa tillämpningen av gruvlagen i

fråga om järn, aluminium, kvarts och fältspat till den del som de förekommer i berggrunden. Syftet med begränsningen har varit att förhindra inmutning av grusfyndigheter och sjömalmsfyndigheter. En fyndighet definieras i 5 § som en koncentration av gruvmineral i berggrunden, vilket innebär att det med stöd av gruvlagen bara är en fyndighet i berggrunden som kan utvinnas vid gruvdrift.

Med stöd av 3 mom. tillämpas lagen dessutom på utvinning av ämnen i berggrunden och marken på ett sådant gruvområde som avses i 19 §. En innehavare av gruvtillstånd får med stöd av 17 § utnyttja de biprodukter som uppkommer vid gruvdrift samt övriga ämnen som ingår i berggrunden och marken inom gruvområdet till den del dessa ämnen behövs för gruvdriften på området. I övrigt tillämpas marktäktlagen på tagande av sten, grus, sand, lera och mull. Förhållandet mellan marktäktlagens och gruvlagstiftningens tillämpningsområden kvarstår till centrala delar oförändrat.

3 §. Lagens förhållande till annan lagstiftning. I paragrafen finns det hänvisningar till de centrala andra lagar som ska iakttas när tillståndsärenden eller andra ärenden enligt gruvlagen avgörs och när malmletning, gruvdrift och guldvaskning bedrivs. Hänvisningen till annan lagstiftning är av informativ karaktär och bestämmelserna i gruvlagen kan inte åsidosätta annan lagstiftning. Förteckningen över annan central lagstiftning är inte uttömmande, utan den innehåller laghänvisningar som närmast gäller användning av miljön. Annan lagstiftning som är central när det gäller gruvdriftens säkerhet anges i detaljmotiveringen till 112 §.

Vid tillståndsprövning enligt gruvlagen ska myndigheten identifiera vilka begränsningar annan lagstiftning eventuellt för med sig och vilka undantagstillstånd och liknande som med stöd av lagen i fråga krävs av den behöriga myndigheten (t.ex. av den regionala miljöcentralen eller miljötillståndsmyndigheten). Betydelsen av annan lagstiftning vid tillståndsprövning beskrivs närmare i detaljmotiveringen till 45 §.

Den som bedriver prospekteringsarbete och annan malmletning samt den som bedriver gruvdrift och guldvaskning är skyldig att iakttas naturvårdslagen. Centrala bestämmel-

ser är särskilt de fridlysningsbestämmelser för skyddade områden i 13 och 16 § som begränsar markanvändningen på naturskyddsområden, bestämmelserna i 9 § om naturskyddsprogrammets rättsverkningar, bestämmelserna i 4 kap. om skyddade naturtyper, bestämmelserna i 5 kap. om landskapsvård, bestämmelserna om fridlysning av djurarter och växtarter i 39 och 42 §, bestämmelserna om arter som kräver särskilt skydd i 47—49 § och bestämmelserna om åtgärdsförbud i 55 och 56 §. På malmletning, gruvdrift och guldvaskning som bedrivs på ett område som hör till Natura 2000-nätverket eller i dess omedelbara närhet tillämpas bestämmelserna i 10 kap. i naturvårdslagen. I naturvårdslagen finns det bestämmelser om förutsättningarna för att inrätta naturskyddsområden och allmänna bestämmelser om dessa områden. Nationalparker och andra naturskyddsområden har inrättats genom separata lagar, förordningar av statsrådet och miljöministeriet och beslut av regionala miljöcentraler. Dessa författningar och beslut innehåller också särskilda bestämmelser och föreskrifter om området i fråga. Med stöd av naturvårdslagen har det dessutom separat genom förordning föreskrivits om bl.a. fridlysning av djur- och växtarter och av naturminnesmärken. Vid malmletning, gruvdrift och guldvaskning ska det iakttas vad som föreskrivs eller bestäms med stöd av naturvårdslagen. Med stöd av övergångsbestämmelsen i 76 § i naturvårdslagen ska också sådana författningar och beslut iakttas som gäller inrättande av naturskyddsområden som inrättats innan lagen trädde i kraft. Med stöd av 4 § i naturvårdslagen kan även bestämmelser i de internationella fördrag som är bindande för Finland och som gäller skydd av naturen eller av vilda arter bli tillämpliga (bl.a. Ramsarkonventionen, världsarvskonventionen, Bonnkonventionen, Bernkonventionen och biodiversitetskonventionen), men en tillämpning av dessa konventioner är i praktiken dock mycket exceptionell.

I samband med malmletning, gruvdrift och guldvaskning ska miljöskyddslagens bestämmelser i fråga om bl.a. följande iakttas: skyldigheten att vara konsekvensmedveten i 5 §, förbud mot förorening av mark i 7 §, förbud mot förorening av grundvatten i 8 §,

tillståndsplikt i 28 §, anmälningsskyldighet i 30 och 61 §, skyldighet att utarbeta en plan för hantering av utvinningsavfall i 103 a § och skyldighet att avvärja storolyckor föranledda av deponier för utvinningsavfall i 103 b §.

När malmletning eller guldvaskning ska bedrivas på ödemarksområden, ska de allmänna målen i 2 § i ödemarkslagen och underhålls- och dispositionsplanen för områdena i fråga beaktas. Gruvdrift får endast i undantagsfall bedrivas på ödemarksområden, och för sådan verksamhet krävs det med stöd av ödemarkslagen tillstånd av statsrådet.

Vid byggande på malmletningsområden, gruvområden och guldvaskningsområden ska dessutom bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen iakttas. I samband med malmletning, gruvdrift och guldvaskning ska också bestämmelserna om områdesplanering och områdesanvändning i nämnda lag iakttas.

Vattenlagen tillämpas särskilt i samband med inrättandet av gruvprojekt vid tillståndsförfarandet för vattenhushållningsärenden, som till största delen genomförs i anslutning till beslutsfattande om miljö tillstånd. De viktigaste gruvprojekten inbegriper byggande i vattendrag, dräneringsprojekt eller avledning av vatten.

Malmletning, gruvdrift och guldvaskning får med stöd av renskötsellagen inte bedrivas inom det särskilda renskötselområdet på statsägd mark så att det medför betydande olägenhet för renskötseln.

Vid malmletning, gruvdrift och guldvaskning ska med stöd av strålskyddslagen bestämmelserna om naturlig strålning beaktas. Om syftet med gruvdrift är att utvinna uran eller torium ska kärnenergilagen tillämpas.

Vid malmletning, gruvdrift och guldvaskning ska förbudet mot att förstöra fornminnen enligt lagen om fornminnen iakttas. Fasta fornlämningar är fridlysta enligt 1 § i lagen om fornminnen. Om en fast fornlämning som inte förut varit känd eller ett löst fornföremål påträffas, ska arbetet avbrytas och Museiverket underrättas. När det gäller malmletning och gruvdrift i stor skala kan även tillståndshavaren vara skyldig att utreda om projektet i fråga eventuellt kommer att beröra en fast fornlämning och att kontakta Museiverket om detta. Om verksamhet enligt tillståndet

förutsätter särskild undersökning av en fornlämning eller särskilda åtgärder för att bevara den, tillämpas bestämmelsen om ersättningskyldighet i 15 § i lagen om fornminnen. Gruvdriften kan också förutsätta att tillståndshavaren av den regionala miljöcentralen har beviljats ett tillstånd enligt 11 § i lagen om fornminnen att rubba fornlämningen.

Den som på grund av prospekteringsarbete eller guldvaskning färdas i terrängen med motordrivet fordon ska ha markägarens eller markinnehavarens tillstånd enligt 4 § i terrängtrafiklagen. Enligt den ändring som föreslås i terrängtrafiklagen är det tillåtet att med stöd av malmletningstillstånd färdas med motordrivet fordon på malmletningsområdet eller i dess omedelbara närhet utan markägarens eller markinnehavarens tillstånd. När gruvförrättningen har vunnit laga kraft har innehavaren av gruvtillstånd besittningsrätt till gruvområdet, och 4 § i terrängtrafiklagen tillämpas då inte längre. Den som däremot färdas i terrängen med motordrivet fordon utanför gruvområdet ska ha markägarens eller markinnehavarens tillstånd.

I samband med malmletning, gruvdrift och guldvaskning ska förutom de lagar som nämns i den föreslagna paragrafen även bl.a. hälsoskyddslagen, lagen angående vissa grannelagsförhållanden och skogslagen iakttas. Tillämplig är speciellt skogslagens 10 §, som gäller bevarande av mångfalden och särskilt viktiga livsmiljöer. Bestämmelser om att förhindra uppkomsten av avfall och att minska avfallsmängden och avfalllets skadlighet finns i avfallslagen, om utredning och bedömning av miljökonsekvenser i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, om skydd av byggnader, byggnadsgrupper och bebyggda områden i byggnadsskyddslagen och om tagande och utvinning av andra marksubstanser än sådana som avses i gruvlagen i marktäcktslagen. Vid undersökning och kartläggning av havsbotten i Finlands territorialvatten och vid undersökning och flygfotografering av marken från luftfartyg ska dessutom territorialövervakningslagen iakttas. När det är fråga om letning efter och utvinning av fyndigheter av gruvmineral i den ekonomiska zonen, tillämpas också lagen om Finlands ekonomiska zon. Inom gränssonen ska även gränsbevakningslagen iakttas.

Enligt 52 § i gränsbevakningslagen krävs det ett gränzonstillstånd för bl.a. vistelse inom en gränzon, tagande av jord- och stenmaterial och letande efter mineral närmare än 20 meter från gränslinjen samt för innehav av sprängämnen. I gränsbevakningslagens 57 § finns det bestämmelser om gränzonsanmälan och i 71 § om sådana begränsningar av rätten att röra sig som gäller Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt övningar.

Om prospekteringsarbete eller annan malmletning, eller gruvdrift eller guldvaskning orsakar en miljökada genom förorening av vatten, luft eller mark, buller, skakning, strålning, ljus, värme, lukt eller någon annan liknande störning, tillämpas lagen om ersättning för miljökador. Om verksamheten orsakar en sådan skada på naturen som avses i 5 a § i naturvårdslagen, sådan betydande förorening av vattendrag som avses i 84 a § i miljöskyddslagen eller en sådan betydande negativ förändring i vattendrag eller grundvatten som avses i 21 kap. 3 c § i vattenlagen, tillämpas lagen om avhjälpande av vissa miljökador. På förebyggande och avhjälpande av naturskador tillämpas dessutom 57 a § i naturvårdslagen. Åläggande att avhjälpna en skada utfärdas med stöd av 84 a § i miljöskyddslagen eller 21 kap. 3 c § i vattenlagen.

I 1 § finns det en hänvisning till samlingslagen och skolningslagen.

4 §. Myndigheter och deras uppgifter. För den allmänna ledningen, övervakningen och utvecklingen av verksamhet som omfattas av gruvlagens tillämpningsområde svarar enligt 1 mom. arbets- och näringsministeriet. Vid ministeriet ska även sådana tillståndsärenden som gäller inlösen av nyttjanderätt till ett gruvområde samt tillståndsärenden som gäller uran- eller toriumgruvor beredas. Tillståndsärendena i fråga ska med stöd av 33 § avgöras av statsrådet.

Enligt 1 mom. är Tukes den *gruvmyndighet* som avses i denna lag. Enligt 2 mom. ska gruvmyndigheten övervaka att lagen iakttas och sköta de övriga uppgifter som föreskrivs i lagen. Tukes uppgifter omfattar numera tillsynen över gruvssäkerheten samt tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt flera olika lagar (t.ex. kemikaliesäkerhetslagen).

Tillsyns- och andra myndighetsuppgifter som har samband med malmletning, gruvdrift och guldvaskning sköter, utöver vad som föreskrivs i gruvlagen, bl.a. de regionala miljöcentralerna med stöd av miljöskyddslagen, Strålsäkerhetscentralen med stöd av strålskyddslagen och arbetarskyddsmyndigheterna med stöd av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006).

Paragrafens 3 mom. innehåller en hänvisning till 33 §, där det finns bestämmelser om statsrådets och gruvmyndighetens behörighet i tillståndsfrågor. Gruvmyndigheten avgör de tillståndsärenden som avses i lagen, med undantag för sådana tillståndsärenden som omfattas av statsrådets beslutanderätt.

5 §. Definitioner. Paragrafen innehåller definitioner av de centrala begreppen i lagen.

Syftet med malmletningen är att lokalisera en sådan mineralfyndighet vars utvinningsbarhet vid gruvdrift kan påvisas enligt ekonomiska parametrar, av vilka de viktigaste är investerings- och utvinningskostnaderna och världsmarknadspriserna på metaller. Enligt 1 mom. 1 punkten avses med malmletning sådana geologiska, geofysikaliska och geochemiska undersökningar som görs för att lokalisera och undersöka fyndigheter av gruvmineral samt provtagning för att fastställa en fyndighets storlek och art. Malmletning kan med stöd av gruvlagen grunda sig på sådant prospekteringsarbete som avses i 7 § eller på malmletningstillstånd enligt 9 §. Malmletning kan dessutom bedrivas med stöd av gruvtillstånd enligt 17 § och undersökningar som gäller guldvaskning med stöd av guldvaskningstillstånd enligt 23 §.

En fyndighet definieras enligt 1 mom. 2 punkten som en sådan koncentration av gruvmineral i berggrunden som har påvisat eller möjligt ekonomiskt värde som föremål för gruvdrift. Malmberäkningen görs i praktiken med hjälp av ett gränsvärde som beräknas på ekonomiska grunder. Utifrån utvinningsplanen för fyndigheten beräknas då kostnaderna för brytning, anrikning och förvaltning, övriga eventuella kostnader samt inkomsterna av försäljningen av produkten. I malmberäkningen ska mängderna och halterna av malm beaktas malmförlust och gråbergsinblandning.

Med gruva avses enligt 1 mom. 3 punkten en underjordisk gruva eller ett dagbrott där gruvmineral bryts. Det anses även att de konstruktioner, anläggningar och anordningar som finns på och under markytan och som direkt anknyter till brytningen hör till gruvan; t.ex. ventilations- och dräneringsanordningar, uppfodringsverk, uppfodringschakt, terrasser, ramper, körleder och körvägar.

Med gruvdrift avses enligt 1 mom. 4 punkten brytning av gruvmineral i gruva och därmed förknippad flyttning och uppföring av stenmaterial. Gruvdriften bedöms dessutom omfatta sådan anrikning och annan handläggning i omedelbar anslutning till brytningen som behövs för utvinningen av gruvmineral samt förberedande åtgärder och andra stödåtgärder som har direkt samband med brytningen av gruvmineral. För anläggande av en gruva och för gruvdrift krävs det gruvtillstånd enligt 16 §. För anläggande av en gruva och för gruvdrift krävs det även gruvssäkerhetstillstånd enligt 121 §.

Med guldvaskning avses enligt 1 mom. 5 punkten letning efter, tillvaratagande och utvinning av guld i marken genom vaskning. Verksamheten går ut på handläggning av jordmassor, och enligt 2 § 1 mom. omfattas guldvaskning som bedrivs på statsägd mark av gruvlagens tillämpningsområde. För guldvaskning krävs det då ett guldvaskningstillstånd enligt 22 §.

Definitionen av miljökonsekvenser i 1 mom. 6 punkten grundar sig på ett omfattande miljöbegrepp, som inbegriper bl.a. konsekvenser för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel, för marken, vattnet och naturens mångfald och för samhällsstrukturen och kulturarvet. Synnerligen påtagliga skadliga miljökonsekvenser är av betydelse bl.a. vid den prövning enligt 48 § som gäller gruvtillstånd.

På ett oubrutet område och dess ägare, ett samfällt område och samfällt skog och dess delägarlag samt på en särskild förmån och innehavaren av den och en samfälld särskild förmån och innehavarna av den tillämpas enligt 2 mom. vad som i denna lag föreskrivs om fastigheter och fastighetsägare.

När det gäller en statsägd fastighet förs med stöd av 3 mom. ägarens talan av den myndighet eller inrättning eller det affärsverk

som ansvarar för förvaltningen av området, dvs. i praktiken i allmänhet Forststyrelsen.

6 §. Allmänna principer. Malmletning, gruvdrift och guldvaskning ska planeras och ordnas så att kraven i gruvlagen och annanstans i lag uppfylls. I paragrafen föreskrivs det om de allmänna principerna för malmletning, gruvdrift och guldvaskning. Den som bedriver verksamheten i fråga ska bl.a. se till att sakkunskap finns tillgänglig samt utreda konsekvenserna av verksamheten och möjligheterna att förebygga och minska skador och skadliga verkningar. Verksamhetsutövaren ska dessutom bl.a. sörja för säkerheten i verksamheten och ersätta de skador som orsakats.

Paragrafen kompletterar de allmänna skyldigheter som föreskrivs annanstans i lag, t.ex. skyldigheten att vara konsekvensmedveten enligt 5 § i miljöskyddslagen, allmän omsorgsplikt enligt 4 § i avfallslagen och arbetsgivarens allmänna omsorgsplikt enligt 8 § i arbetarskyddslagen.

Närmare bestämmelser om de centrala skyldigheter som gäller malmletning föreskrivs i 2 kap., de centrala skyldigheter som gäller gruvdrift i 3, 11 och 15 kap. och de centrala skyldigheter som gäller guldvaskning i 4 kap. Dessutom är den som bedriver malmletning med stöd av tillstånd, den som bedriver gruvdrift och guldvaskning skyldiga att iakttä tillståndsvillkoren. Närmare bestämmelser om verksamheten kan med stöd av 51 § fastställas i malmletningstillståndet, med stöd av 52 § i gruvtillståndet, med stöd av 125 § i gruvssäkerhetstillståndet och med stöd av 54 § i guldvaskningstillståndet.

2 kap. Malmletning

7 §. Prospekteringsarbete. Enligt paragrafen har var och en rätt att för prospektering efter gruvmineral utföra geologiska mätningar och observationer samt mindre provtagningar på annans område. Detta stämmer överens med vad som föreskrivs i 3 § i den upphävda lagen. Att orsaka skada och mer än ringa olägenhet eller störning är dock förbjudet.

I fråga om prospekteringsarbete är det med stöd av 1 mom. förbudet att orsaka ekonomisk eller annan skada t.ex. på marken, berggrunden eller växtligheten, eller onödig olägenhet eller störning för t.ex. renskötseln eller andra näringar, eller för annan markanvändning. Bestämmelsen om prospekteringsarbete ger något mer omfattande rättigheter än allemansrätten och den allmänna nyttjanderätten. Allemansrätten omfattar t.ex. inte tagande av marksubstanser i jordskorpan, vilket får göras under prospekteringsarbete. Eftersom det är förbudet att orsaka skador och onödiga olägenheter eller störningar under prospekteringsarbetet, är skillnaden tydlig jämfört med sådan malmletning som kräver malmletningstillstånd.

För prospekteringsarbetet gäller samma begränsningar av rätten att röra sig på annans mark och andra allmänna begränsningar som för allemansrätten. Paragrafen syftar alltså inte till att begränsa verksamhet grundad på allemansrätt. Begränsningarna av prospekteringsarbetet har samband med strafflagen (39/1889), och särskilt med paragrafen om besittningsintrång (28 kap. 11 §), som fastställer gränserna för besittningsrätten. Enligt bestämmelsen är det förbudet att bl.a. gräva på mark som är i någon annans besittning. En gärning som orsakat endast ringa olägenhet kan dock inte betraktas som besittningsintrång. Detta har ansetts betyda att mark som besitts av någon annan inte får bearbetas så att den helt ändrar utseende, men att smärre harmlösa spår får efterlämnas.

I prospekteringsarbetet ska bestämmelserna i de lagar som nämns i 3 § samt vad som föreskrivs någon annanstans i lag följas. Därför ska t.ex. de begränsningar som gäller rätten att röra sig inom gränzonen iakttas. Vid prospektering ska också terrängtrafiklagen iakttas. Det är förbudet att röra sig med motorfordon utanför vägnätet utan samtycke av ägaren eller innehavaren av området i fråga. Vid prospekteringsarbete ska dessutom bl.a. sådana begränsningar av geologiska undersökningar, malmprospektering och trafik på ett område som gäller naturskyddsområden iakttas. Marken eller berggrunden i nationalparker och naturreservat får med stöd av 13 § i naturvårdslagen inte skadas. För geologiska undersökningar och malmletning i national-

parker och naturreservat krävs det med stöd av 15 § i naturvårdslagen tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området. Bestämmelser om särskilda områdesspecifika undantag kan ha utfärdats separat. På privata naturskyddsområden ska de särskilda bestämmelser som gäller området följas vid prospektering. Den prospekteringsansvarige ska sörja för att t.ex. mindre provtagningar inte har följderna som är förbjudna i naturvårdslagen på sådana avgränsade områden som avses i 29 och 47 § och på de platser där djurarter förökar sig och rastar enligt 49 § 1 mom. i den lagen, samt iaktta fridlysningsbestämmelserna för djur- och växtarter.

Verksamhet grundad på bestämmelsen om prospekteringsarbete lämpar sig som malmletning i den inledande fasen. Prospekteringsarbetet kan emellertid inte på samma område vara särskilt långvarigt och inte heller så metodiskt eller systematiskt att det kan anses medföra större än ringa olägenhet eller störning.

Lokala och fokuserade malmletningsundersökningar kan utföras som prospekteringsarbete om de görs utan att skada eller onödig olägenhet eller störning orsakas. Kartläggning av geologiska formationer och strukturer i berggrunden utifrån kartmaterial och med fjärranalys, geofysiska mätningar och geologiska terrängobservationer kan normalt utföras utan att skada eller onödig olägenhet eller störning orsakas.

Det ska däremot bedömas från fall till fall om det med stöd av paragrafen är tillåtet att ta prover ur marken eller berggrunden i liten skala. Provtagningen kan kräva att jordtäckte avlägsnas eller en grop grävs, men sådana undersökningsplatser kan återställas så att ingen märkbar skada kvarstår. Provtagning med stöd av bestämmelsen om prospekteringsarbete kan utföras med hammare, spade, bärbar miniborr eller genom sågning med diamantslipskiva, om åtgärderna inte orsakar skada eller onödig olägenhet eller störning och platsen för provtagning återställs. Provtagning med slagbormaskin eller bormningsutrustning eller undersökningar där schakt och diken grävs med grävmaskin är enligt paragrafen inte möjliga. Åtgärder som kan

anses innebära besittningsintrång enligt strafflagen är förbjudna.

I 2 mom. finns de områden förtecknade där prospekteringsarbete ovan jord i princip är förbjudet. På prospektering som utförs som flygmätning tillämpas inte de begränsningar som anges i 2 mom. De områden som anges i förteckningen motsvarar huvudsakligen de områden som avses i 3 § 2 mom. i den upphävda lagen, men bestämmelserna har preciserats. I fråga om begravningsplatser och enskilda gravar hänvisas det i 1 punkten till begravningslagen. Med ett område som försvarsmakten förfogar över avses i 2 punkten både de av försvarsmaktens områden som är utmärkta i planer och de områden som försvarsmakten förfogar över som sådana, även om de skulle vara mer vidsträckta än det faktiska övningsområde som försvarsmakten förfogar över. Prospekteringsarbete är enligt förslaget och med avvikelse från nuläget inte längre förbjudet på ett malmletningsområde som någon annan innehar. Men om vistelse på ett gruvområde är begränsad eller tillträde till det förbjudet för obehöriga, får prospekteringsarbete enligt 3 punkten inte bedrivas på detta gruvområde, och inte heller på t.ex. något annat byggplatsområde. Prospekteringsarbete är enligt 4 punkten fortfarande inte tillåtet på allmänna trafikleder och farleder. Som skyddszon för en byggnad som är avsedd för boende och arbete och ett tillhörande gårdsområde föreskrivs i 5 punkten 150 meter, men området för tomt, trädgård eller park i anslutning till ett bostadshus nämns inte längre särskilt. Begränsningen anknyter till bestämmelserna om hemfridsbrott och brott mot offentlig frid i 24 kap. i strafflagen. På områden som används för trädgårdsodling är prospektering enligt 6 punkten förbjuden, men inte på åkrar. Med trädgårdsodling avses sådan produktion i växthus som bedrivs som näringsverksamhet samt odling i trädgårdar och plantskolor och verksamhet som kan jämföras med dessa. Även om prospektering på åkrar inte är direkt förbjuden med stöd av bestämmelsen, såsom i 3 § 2 mom. 4 punkten i den upphävda lagen, får prospekteringen med stöd av 1 mom. dock inte orsaka åkerodlingen skada. Av säkerhetsskäl har förteckningen kompletterats med en 7 punkt som gäller kraftledningar med en spänning

på mer än 35 000 volt och transformatorstationer. Prospektering är också förbjuden i närheten av en allmän byggnad eller inrättning (t.ex. en kommunal vattentäkt). På upplag för explosiva varor samt på upplag för och anläggningar för handläggning av farliga kemikalier och motsvarande tillämpas 5 punkten, om de betraktas som arbetsplatser, annars 7 punkten. Prospektering är enligt 8 punkten förbjuden också på annat område som tagits i särskilt bruk och som motsvarar vad som avses i 1—7 punkten, t.ex. på ett gruvområde, även om vistelse på området eller tillträde till det inte direkt har begränsats på det sätt som avses i 3 punkten. Det är här fråga om en likadan begränsning som normalt i fråga om allemansrätten, och t.ex. på ett detaljplanerat område kan det utifrån bestämmelserna i planen finnas hinder för prospekteringsarbete.

Med stöd av 3 mom. kan den myndighet eller inrättning som är behörig i saken eller rättsinnehavaren i fråga dock ge sitt samtycke till prospekteringsarbete också på sådana områden som avses i 2 mom., med undantag för begravningsplatser och ett område som hör till en enskild grav eller dessas skyddsområden.

8 §. *Anmälan om provtagning i anslutning till prospekteringsarbete.* Sådan mindre provtagning som utförs med stöd av bestämmelsen om prospekteringsarbete förutsätter enligt paragrafens 1 mom. att den prospekteringsansvarige innan arbetet påbörjas gör en skriftlig anmälan till den som äger eller innehar en fastighet på det område där prospekteringsarbetet ska utföras (*prospekteringsområde*). Anmälan ska göras endast till en sådan ägare eller innehavare av fastigheten vars fördel eller rätt provtagningen kan gälla. Att mindre provtagning anmäls till fastighetsägaren och sådana som enligt 5 § 2 mom. 1 och 2 punkten kan jämföras med fastighetsägaren samt till fastighetsinnehavaren bör i regel anses vara tillräckligt. Anmälan till en sådan innehavare av en särskild förmån eller en samfällad särskild förmån enligt 5 § 2 mom. 3 och 4 punkten anses däremot i allmänhet inte vara nödvändig.

Anmälningsskyldigheten gäller inte sådana åtgärder som ska anses vara tillåtna med stöd av allemansrätten eller som inte har mer än

ringa harmlösa följder. För att samla enskilda stenprover behövs det t.ex. ingen anmälan. Bland annat folkstuffverksamhet kräver således ingen anmälan.

Anmälningsskyldigheten har samband med strafflagen och särskilt med paragrafen om besittningsintrång. Anmälan om mindre provtagningar ska göras om de har mer än ringa harmlösa följder för annans mark. Med beaktande av de begränsningar enligt 7 § 1 mom. som gäller prospekteringsarbete kan detta normalt inte anses vara fallet när det är fråga om slumpmässig eller kvantitativt ringa insamling av prover. Anmälningsskyldighet kan komma i fråga närmast då prover tas i större mängder och spåren efter provtagningen på annans mark även efter att de återställts är mer än ringa och harmlösa.

Även om det enligt paragrafen inte finns någon anmälningsskyldighet, kan det i praktiken vara nyttigt att den prospekteringsansvarige kontaktar ägarna och innehavarna av fastigheterna på prospekteringsområdet, t.ex. för undvikande av missförstånd. Detta gör många som bedriver prospekteringsarbete redan nu.

Enligt 3 § i den upphävda lagen ska mindre provtagning anmälas till jordägaren eller ortens registerbyrå. Anmälningsskyldigheten gäller utöver detta även situationer där växande träd kommer att skadas eller fällas. Iakttagandet av anmälningsskyldigheten bedöms vara bristfälligt. Enligt förslaget preciseras anmälningsskyldigheten i jämförelse med 3 § 1 mom. i den upphävda lagen. Förslaget anses vara nödvändigt med tanke på fastighetsägarens och fastighetsinnehavarens rättsskydd och på grund av behovet av information. Anmälan till ortens registerbyrå kan i dagens förhållanden inte längre anses vara ändamålsenlig.

Enligt 2 mom. ska den prospekteringsansvariges kontaktinformation, information om prospekteringsområdet (t.ex. karta eller fastighetsuppgifter) samt provtagningsplanen anges i anmälan. Av planen ska det framgå vilka redskap och metoder som ska användas, tidsplanen för provtagningen och de gruvmineral som undersökningen gäller.

I 3 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning om anmälningsförfarandet.

9 §. Tillståndsplikt för malmletning. I paragrafen finns det bestämmelser om när gruvmyndighetens tillstånd krävs för malmletning (*malmletningstillstånd*). Malmletningstillstånd behövs inte om malmletningen kan anses vara tillåten enligt bestämmelserna om prospekteringsarbete i 7 §. Överenskommelse om malmletningen kan också ingås med fastighetsägaren och den som med stöd av 5 § 2 mom. kan jämföras med fastighetsägaren om att de begränsningar enligt 7 § 1 mom. som gäller prospekteringsarbete inte behöver iakttas. Malmletning får dessutom bedrivas på ett gruvområde med stöd av gruvtillstånd i enlighet med bestämmelserna i 17 § och undersökningar får göras på ett guldvaskningsområde med stöd av guldvaskningstillstånd i enlighet med bestämmelserna i 23 §.

Malmletningstillstånd krävs enligt 2 mom. 1 punkten om malmletningen kan medföra olägenhet för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller annan näringsverksamhet eller om den försämrar landskaps- eller naturskyddsvärdena. Saken ska bedömas från fall till fall. Olägenheter som malmletningen orsakar människors hälsa behöver bedömas i samband med prövningen av tillstånd för malmletning, t.ex. när provtagning, undersökningsschakt, undersökningsschakt eller provborrning planeras på ett viktigt grundvattensområde eller annat viktigt område som lämpar sig för vattentäkt. Malmletningstillstånd krävs också när malmletningen kan orsaka fara för den allmänna säkerheten eller olägenhet för annan näringsverksamhet. Sådana andra näringar som är viktiga med tanke på tillståndsprövningen är näringar som förutsätter användning av områdena, såsom turism, jord- och skogsbruk och renskötsel. Försämring av landskapsvärden innebär andra åtgärder än sådana som tillfälligt förändrar landskapet. Ansökan om malmletningstillstånd ska göras, om det är nödvändigt att i samband med tillståndsprövningen bedöma konsekvenserna av malmletningen för bevarandet och upprätthållandet av särskilda egenskaper eller särdrag i landskapet. Malmletningstillstånd behövs också när malmletning ska utföras på ett område där det finns sällsynta eller värdefulla naturforekomster, där fridlysta och utrotningshotade

arter förökar sig eller rastar eller där det finns andra naturskyddsvärden. Provbrytning ska i princip anses kräva malmletningstillstånd, eftersom konsekvenserna av verksamheten för den allmänna säkerheten och för andra omständigheter som nämns i 1 punkten behöver bedömas vid tillståndsprövningen. Att malmletningen inte har sådana följder som förbjuds i 11 § 2 mom. ska säkerställas genom tillståndsvillkor.

Enligt 2 mom. 2 punkten krävs det malmletningstillstånd när syftet med malmletningen är att lokalisera och undersöka en förekomst av uran eller torium. Malmletningsmetoderna avviker i praktiken inte från varandra, även om föremålet för undersökningarna är radioaktivt gruvmineral. Strålsäkerheten ska dock säkerställas med stöd av strålskyddslagen. Regleringen av gruvdrift i syfte att utvinna uran och torium avviker betydligt från regleringen av annan gruvdrift. Gruvdrift som gäller utvinning av uran och torium ska enligt kärnenergilagen vara förenlig med samhällets helhetsintresse. Av dessa orsaker kan det anses motiverat att letning efter uran och torium, med avvikelse från annan malmletning, alltid kräver malmletningstillstånd, om det inte är fråga om prospekteringsarbete enligt 7 § 1 mom. Gruvmyndigheten och Strålsäkerhetscentralen ska med stöd av bestämmelserna om malmletningstillstånd få de uppgifter om tidpunkter, metoder och föremål för malmletningsundersökningar som de behöver för att kunna utöva tillsyn. Gruvmyndigheten kan fastställa behövliga villkor i malmletningstillståndet. Gruvmyndigheten får dessutom tillgång till det informationsmaterial som gäller undersökningarna. Samtidigt tryggas också de enskildas möjligheter att få information om projektet och att påverka det.

Enligt 2 mom. 3 punkten ska hänsyn tas till att de som bedriver malmletning har behov av att säkerställa sin företrädesrätt för utvinning av en fyndighet. Om en utvinningsbar fyndighet som lokaliserats genom malmletning befinner sig på det område som avses i malmletningstillståndet, har innehavaren av malmletningstillståndet företrädesrätt till gruvtillstånd enligt 32 § 2 mom.

Enligt 3 mom. är malmletning förbjuden på samma områden som prospekteringsarbete

enligt 7 § 2 mom. Med samtycke av en behörig myndighet eller av en inrättning eller en rättsinnehavare får malmletning emellertid bedrivas även på ett sådant område som avses i 7 § 2 mom. 2—8 punkten.

I 4 mom. föreskrivs det mer detaljerat än i 7 § 2 mom. 4 punkten om de begränsningar som gäller trafikområden. För malmletning som ska utföras på ett gatuområde eller ett torg enligt markanvändnings- och bygglagen, en landsvägs vägområde enligt landsvägslagen, en flygplats eller annat område som tjänar luftfarten enligt luftfartslagen (1242/2005), ett järnvägsområde enligt banlagen, en kanal för allmän trafik eller annat motsvarande trafikområde krävs samtycke av en behörig myndighet eller av en inrättning eller en rättsinnehavare. En landsväg, en flygplats och ett annat område som tjänar luftfarten, ett järnvägsområde och en kanal eller motsvarande trafikområde för allmän trafik ska dessutom liksom nu ha ett skyddsområde på 30 meter. Dessutom har hänsyn tagits till att också ett bredare skyddsområde kan föreskrivas någon annanstans i lag eller med stöd av någon annan lag (t.ex. med stöd av 44 § i landsvägslagen eller 37 § i banlagen).

De trafikområden som nämns i 4 mom. är delvis sådana gränsövergångsställen som avses också i gränsbevakningslagen. Samtycke behövs då både av den myndighet eller inrättning som ansvarar för trafikområdet och av Gränsbevakningsväsendet. Närmare bestämmelser om gränsövergångsställen föreskrivs i statsrådets förordning om gränsövergångsställen och fördelningen av gränskontrollavgifter vid dem (901/2006).

10 §. Rättsverkningarna av malmletningstillstånd. Malmletningstillstånd, liksom inmutningsrätt enligt den upphävda lagen, ger en tillståndshavare rätt till malmletning på det område som avses i tillståndet (*malmletningsområde*) på både egen och annans mark. Malmletning definieras i 5 §. Med stöd av ett malmletningstillstånd kan det vara tillåtet att undersöka strukturer och sammansättningar av geologiska formationer och att utföra andra undersökningar som är förberedande inför gruvdrift samt annan malmletning i syfte att lokalisera en fyndighet av gruvmineral och utreda dess art, omfattning

och utvinningsbarhet. Bestämmelser om allmänna begränsningar av malmletning grundad på malmletningstillstånd finns i 11 §. De åtgärder som är tillåtna med stöd av malmletningstillstånd och de begränsningar som gäller malmletningen fastställs enligt 51 § närmare i malmletningstillståndet. De malmletningsmetoder som är tillåtna i varje enskilt fall fastställs i malmletningstillståndet med beaktande av bl.a. sökandens arbetsplan samt de förbud och begränsningar som föreskrivs i 11 §, men kan inbegripa bl.a. borrhning, grävning av undersökningsdiken och undersökningsschakt samt åtgärder som till sina verkningar och sin omfattning motsvarar dessa eller mindre åtgärder. För närmare undersökningar av utvinningsbarheten av en fyndighet kan det också vara möjligt med provbrytning.

Enligt 2 mom. får en innehavare av malmletningstillstånd på malmletningsområdet bygga eller till det föra tillfälliga konstruktioner och anordningar som behövs för undersökningsverksamheten enligt vad som närmare föreskrivs i malmletningstillståndet. Ett malmletningstillstånd ger inte rätt att uppföra egentliga byggnader, men i tillståndet kan det beviljas rätt att uppföra lätta konstruktioner av obetydlig storlek och att föra anordningar som behövs för malmletningen till området. För sådana konstruktioner krävs det inte heller bygglov enligt markanvändnings- och bygglagen, men de kan förutsätta åtgärdstillstånd eller anmälan enligt markanvändnings- och bygglagen. Enligt bestämmelsen får innehavaren av malmletningstillstånd inte området (byggplatsen) i sin besittning. Syftet med bestämmelsen är alltså inte att åsidosätta annan lagstiftning.

När förhållandet mellan innehavaren av malmletningstillstånd och fastighetsägaren behandlas ska utgångspunkten vara att tillståndshavaren inte kan jämföras med fastighetsägaren. Tillståndshavaren kan således t.ex. inte anses ha besvär rätt enligt 192 § 1 mom. 3 punkten i markanvändnings- och bygglagen i fråga om fastighetsägarens byggprojekt, eftersom bygglovet inte direkt påverkar förutsättningarna för malmletning grundad på malmletningstillstånd.

Med stöd av 3 mom. ger ett malmletningstillstånd inte rätt till utvinning av en fyndighet, men tillståndshavaren har företrädesrätt

enligt 32 § att ansöka om det gruvtillstånd som krävs för utvinning. Det är här fråga om en liten skärpning av bestämmelsen jämfört med 12 § 3 mom. i den upphävda lagen, som dock syftar till att förtydliga situationen.

I 4 mom. konstateras det för tydlighetens skull att malmletningstillståndet inte begränsar fastighetsägarens rätt att använda sitt område eller bestämma över det på något annat sätt än på de grunder som föreskrivs i 1 och 2 mom. Fastighetsägarens rätt att hyra ut området eller ta jordmaterial där och sälja det begränsas inte.

Malmletningsområdets storlek är inte begränsad, vilket i princip är en förändring jämfört med 5 § 1 mom. i den upphävda lagen. Begränsningen av ett område till en kvadratkilometer har i praktiken dock inte haft stor betydelse, eftersom sökanden samtidigt har kunnat ansöka om flera områden som ligger nära varandra. Områdenas storlek har i själva verket begränsats av inmutningsersättningen och inmutningsavgiften grundad på hektar samt av de krav som ställts på inmutningsansökningens noggrannhet. Med stöd av rättspraxis har det för varje inmutningsområde som en ansökan gäller särskilt utretts att det inte finns inmutningshinder enligt den upphävda lagen och att verksamheten inte strider mot bestämmelserna om skydd av sådana områden som preciseras i naturvårdslagen (KHO:2008:10). Det är inte meningen att praxis väsentligt ska ändras. Också i fortsättningen kommer malmletningsområdets storlek att begränsas av malmletningsersättningen och de krav som ställts på tillståndsansökningens noggrannhet.

Till denna regeringsproposition fogas det ett förslag till lag om ändring av 4 § i terrängtrafiklagen. Enligt förslaget ska tillstånd enligt terrängtrafiklagen inte behövas på ett malmletningsområde eller på mindre än 30 meters avstånd från dess gräns för trafik som är nödvändig med tanke på den verksamhet som avses i malmletningstillståndet.

11 §. Malmletning med stöd av tillstånd. Enligt paragrafen ska malmletning, trafik på ett malmletningsområde och annan användning av området begränsas till sådana åtgärder som är nödvändiga med tanke på undersökningen. Åtgärderna ska dessutom planeras så, att de inte orsakar sådan kränkning av

allmänt eller enskilt intresse som rimligen kan undvikas. Begränsningarna är något strängare än för närvarande, och avsikten är att betona ansvaret för den som bedriver malmletning med stöd av tillstånd att undvika skador, olägenheter och störningar. Enligt 12 § 2 mom. i den upphävda lagen är sådana åtgärder som är nödvändiga för att syftet med undersökningen ska uppnås tillåtna och de ska vidtas på ett sådant sätt att minsta möjliga skada eller olägenhet förorsakas.

I 2 mom. begränsas verksamhet som bedrivs med stöd av malmletningstillstånd ytterligare. Malmletning kan i regel planeras och genomföras så att förbuden enligt 2 mom. inte medför problem. Förbuden ska särskilt bedömas i situationer där man med stöd av tillståndet har för avsikt att gräva större schakt eller diken för undersökningarna, utföra provbrytning eller vidta åtgärder som till sina verkningar och sin omfattning motsvarar dessa. Genom de villkor som ställs i malmletningstillståndet kan sådana begränsningar vid behov fastställas som iakttagandet av förbuden i 2 mom. förutsätter.

Enligt 2 mom. 1 punkten får malmletningen inte medföra olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten. En situation där malmletning kunde ha sådana följder kan anses mycket exceptionell. Bestämmelsen kan bli tillämplig t.ex. i samband med provbrytning av uran eller malmletning på ett viktigt grundvattensområde eller ett annat viktigt område som lämpar sig för vattentäkt.

Enligt 2 mom. 2 punkten är det förbjudet att orsaka väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet. Det är här närmast fråga om sådana näringar som förutsätter användning av områdena (t.ex. jord- och skogsbruk, turism och renskötsel). I praktiken är det i allmänhet möjligt att genom tillståndsvillkor anpassa malmletningen och annan användning av malmletningsområdet till annan verksamhet på området så att annan näringsverksamhet inte orsakas onödig olägenhet.

Enligt 2 mom. 3 punkten får malmletning och annan användning av malmletningsområdet inte medföra betydande förändringar i naturförhållandena. Med naturförhållanden avses närmast områdets grund- och ytvattensförhållanden, värme- och fuktighetsför-

hållanden samt växters växtplatsförhållanden. De platser där djur förökar sig och rastar kan också delvis räknas till naturförhållanden. Detta gäller närmast sådana viktiga förekomstplatser för fridlysta och utrotningshotade arter som kan omfattas av förbudet mot förstörelse och försämring i naturvårdslagen.

Enligt 2 mom. 4 punkten är det förbjudet att orsaka avsevärd skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster. Den viktigaste gruppen av dessa är geologiska (geomorfologiska) formationer som är värdefulla ur vetenskaplig samt ur naturvårds- och landskapsvårdssynvinkel. En naturförekomst kan också vara av biologisk betydelse, t.ex. i fråga om förekomster av sällsynta och utrotningshotade ås- och bergsväxter. De biologiska och geologiska värdena hos värdefulla naturförekomster förenas ofta i praktiken och framhäver på så sätt varandras betydelse. Skiffer- och kalkberg uppvisar t.ex. ofta biologisk mångfald. Också vissa hydrogeologiska objekt, såsom källor, kan vara värdefulla naturförekomster. En fornstrand kan likaså vara en värdefull naturförekomst.

Att orsaka avsevärd olägenhet för landskapet är enligt 2 mom. 5 punkten förbjudet. Syftet är att förhindra uppkomsten av avsevärda och andra än tillfälliga olägenheter som väsentligt kan förändra landskapet. Förbudet är av betydelse när verkställigheten av landskapskonventionen bedöms. Landskapskydd betyder enligt konventionen åtgärder för att bevara och upprätthålla ett landskaps utmärkande eller karaktäristiska drag, när det är berättigat på grund av dess natur- och kulturmiljövärde som en följd av dess naturliga utformning eller av mänsklig verksamhet. Förbudet bedöms också med avseende på bl.a. värdefulla landskapsområden som inbegrips i de riksomfattande målen för områdesanvändning och sådana områden med särskilt landskapsvärde som ingår i planer med rättsverkningar. De landskapsvårdsområden som avses i 5 kap. i naturvårdslagen ska också beaktas i verksamheten.

Genom bestämmelserna i 2 mom. 3—5 punkten kompletteras och preciseras den reglering som grundar sig på naturvårdslagen.

Paragrafen kompletteras av de allmänna principerna i 6 §. Dessutom begränsas malmletning och annan områdesanvändning med

stöd av annan lagstiftning. I naturvårdslagen föreskrivs det bl.a. om naturskyddsområden och naturminnesmärken, skydd av naturtyper och arter samt om de områden som omfattas av nätverket Natura 2000. I miljöskyddslagens 7 § finns det bestämmelser om förbud mot förorening av mark och i 8 § bestämmelser om förbud mot förorening av grundvattnet. Enligt 28 § i miljöskyddslagen krävs det miljötillstånd för bl.a. verksamhet som kan förorena miljön eller utsätta omgivningen för sådant oskäligt besvär som avses i 17 § 1 mom. i lagen angående vissa grannelagsförhållanden. I vattenlagens 1 kap. 18 § föreskrivs det om förbud mot att ändra grundvattnets lopp, men enligt 9 kap. i samma lag kan tillstånd beviljas för en åtgärd som strider mot detta förbud. Enligt 2 § 2 mom. i hälsoskyddslagen ska en verksamhet som påverkar livsmiljön utövas så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras. I strålskyddslagen finns det bestämmelser om att förhindra och begränsa men för hälsan och andra skadliga verkningar som beror på strålning. I 10 § i skogslagen föreskrivs det om bevarande av skogarnas mångfald och av livsmiljöer som är särskilt viktiga med tanke på mångfalden. Enligt 25 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning är en innehavare av malmletningstillstånd skyldig att vara tillräckligt medveten om miljökonsekvenserna av malmletningen.

12 §. Anmälan om terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet. Enligt 1 mom. är en innehavare av malmletningstillstånd skyldig att skriftligen på förhand lämna en anmälan om terrängarbeten och tillfälliga konstruktioner. Anmälan ska lämnas till fastighetsägarna på malmletningsområdet och till dem som enligt 5 § 2 mom. kan jämföras med dessa, samt till andra rättsinnehavare vars förmån eller rätt kan påverkas av en eventuell skada eller olägenhet orsakad av terrängarbetena eller konstruktionerna.

Eftersom anmälningsskyldigheten föreslås bli begränsad till sådana terrängarbeten som kan orsaka skada eller olägenhet, ska innehavaren av malmletningstillstånd i enlighet med 6 § vara medveten om konsekvenserna av åtgärderna och bl.a. känna till områdets naturskyddsvärden. Anmälningsskyldighet

föreskrivs inte för tillfället, men i praktiken har en del av malmletarna ändå handlat i enlighet med den.

I 2 mom. finns det bestämmelser om anmälningsskyldighet som gäller samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet. Med samernas hembygdsområde avses samma hembygdsområden som det föreskrivs om i 4 § i sameingslagen. Med skoltområdet avses samma område som det föreskrivs om i 2 § i skoltlagen. Med det särskilda renskötseområdet avses ett sådant område som enligt 2 § 2 mom. i renskötseagen är särskilt avsett för renskötsel.

Enligt 3 mom. ska innehavaren av malmletningstillstånd underrätta de myndigheter som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse om terrängarbeten. Närmare bestämmelser om detta fastställs i malmletningstillståndet. Det är här närmast fråga om den regionala miljöcentral som är behörig i saken, om det finns särskilda naturvärden på malmletningsområdet. Efter att ha mottagit anmälan ska miljöcentralen vidta behövliga åtgärder med stöd av naturvårdslagen och miljöskyddslagen. Det kan också vara fråga om Strålsäkerhetscentralen, om malmletning bedrivs på ett område med särskilt hög radonhalt eller om föremålet för letningen är uran. Dessutom kan det vara fråga om t.ex. Museiverket, om det på området enligt uppskattning kan finnas fasta fornlämningar eller lösa fornlämningar.

I 4 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning om anmälningförfarandet.

13 §. Åtgärder som gäller jord- och stenavfall på malmletningsområdet. Paragrafen kompletterar genomförandet av utvinningsavfallsdirektivet. Direktivet har till centrala delar genomförts genom en lag om ändring av miljöskyddslagen (346/2008). Med avfall avses i direktivet sådant avfall som definieras i artikel 1 i avfallsramdirektivet (75/442/EEG) och som svarar mot definitionen av avfall i 3 § i avfallslagen. Med avfall avses således ett ämne eller föremål som innehavaren har kasserat, avser att kassera eller är skyldig att kassera.

Avfallet från malmletning är i allmänhet icke-förorenad jord och det uppkommer i endast små mängder. I någon mån kan också

sådant stenavfall uppkomma som kan anses vara inert avfall. Därför kan de åtgärder som krävs i 1 mom. i allmänhet i praktiken vara mycket ringa och den avfallshanteringsplan som avses i 2 mom. relativt allmänt hållen. Om malmletning bedrivs med sådana metoder som inte genererar avfall behöver inte heller en avfallshanteringsplan göras upp. En redogörelse för detta ska dock ingå i ansökan om malmletningstillstånd.

Enligt 2 mom. tillämpas kravet på en plan för hantering av utvinningsavfall inte, om innehavaren av malmletningstillstånd är tvungen att göra upp en sådan plan enligt miljöskyddslagen. Det är i det fallet fråga om provbrytning och sådan malmletning som till sina verkningar motsvarar provbrytning, och en sådan verksamhet kräver antingen anmälan eller ansökan om tillstånd med stöd av miljöskyddslagen.

I 3 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning. Med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning kan sådana bestämmelser utfärdas som motsvarar bestämmelserna i statsrådets förordning om utvinningsavfall, som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen.

14 §. Redogörelse för undersökningsarbeten och undersökningsresultat. En innehavare av malmletningstillstånd är skyldig att årligen lämna en redogörelse för utförda undersökningsarbeten och resultaten av dem till gruvmyndigheten. Avsikten är att denna skyldighet att lämna redogörelse ska specificeras i de villkor som fastställs i malmletningstillståndet. En motsvarande skyldighet föreskrivs för närvarande inte i lag, men inmutarna har för att tillsyn ska kunna utövas ombetts att årligen lämna redogörelser för de åtgärder som vidtagits på inmutningsområdet. Skyldigheten att lämna redogörelse bör med tanke på tillsynen anses vara nödvändig för att gruvmyndigheten bl.a. ska kunna bedöma om ett tillstånd ska förfalla med stöd av 67 § 2 mom.

På de redogörelser som lämnas till gruvmyndigheten tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*. Uppgifterna i redogörelserna kan i enskilda fall bedömas vara sekretessbelagda närmast med stöd av 24 § 1 mom. 20 punkten i offentlighetslagen. En in-

nehavare av malmletningstillstånd kan ha behov av att hemlighålla uppgifter om resultaten av malmletningsundersökningarna för konkurrenter tills undersökningarna slutförts på malmletningsområdet.

I 2 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning.

15 §. Efterhandläggningsåtgärder på malmletningsområdet. Bestämmelser om när ett malmletningstillstånd förfaller finns i 67 § och när det ska återkallas i 70 §. En tillståndshavare ska enligt 1 mom. 1 punkten omedelbart efter det att malmletningstillståndet har förfallit eller återkallats försätta malmletningsområdet i det skick som den allmänna säkerheten kräver samt se till att området iståndsätts, konstruktioner och anordningar bortskaffas och området i övrigt snyggas upp. Tillståndshavaren ska dessutom återställa området i ett så naturenligt skick som möjligt. Efterhandläggningsåtgärderna är till sin omfattning och art i allmänhet inte anmärkningsvärda. Undantag är emellertid sådana malmletningsområden där större schakt eller diken har grävts för undersökningarna, provbrytning har utförts eller åtgärder som till sin omfattning och sina verkningar motsvarar dessa har vidtagits. Eftersom tillståndshavaren inte ansvarar för sådana förändringar som beror på annat än den verksamhet som är grundad på malmletningstillståndet, ska det i tillståndsansökan finnas en miljöutredning som är tillräcklig i förhållande till verksamhetens omfattning. Med hjälp av utredningen kan ansvaret för innehavaren av malmletningstillstånd och fastighetsägaren avgränsas. Dessutom ska den arbetsplan som ska ingå i tillståndsansökan vara tillräckligt specificerad för att konsekvenserna ska kunna bedömas på förhand.

Målen med 1 mom. 1 punkten anknyter å ena sidan till landskapsskydd och annat miljöskydd och å andra sidan till tryggande av de rättigheter som fastighetsägaren och andra parter som orsakas olägenhet har. Skyldigheten är något mer omfattande än enligt 20 § i den upphävda lagen, men den kan anses vara central eftersom nästan all malmletning upphör i denna fas utan att gruvtillstånd söks. När malmletningsfasen upphör kan tillståndshavarna fortfarande relativt lätt nås och ställas till ansvar för efterhandläggningsåtgär-

derna. Om en tillståndshavare har uppfyllt skyldigheterna enligt 1 mom. 1 punkten bristfälligt, kan gruvmyndigheten med stöd av 156 § bestämma att efterhandläggningsåtgärderna ska kompletteras.

Eftersom innehavaren av malmletningstillstånd är skyldig att iaktta vad som föreskrivs annanstans i lag, får åtgärderna enligt 1 mom. 1 punkten inte ha sådana följder som är förbjudna i någon annan lag, t.ex. att vedertagna kulturmiljöobjekt och kulturmiljö-särdrag skadas. Området ska enligt förslaget återställas i ett så naturenligt skick som möjligt så att t.ex. skyddet av fasta fornminnen eller kulturmiljöer inte äventyras.

Skyldigheten i 1 mom. 2 punkten, enligt vilken innehavaren av malmletningstillstånd inom sex månader ska lämna en redogörelse för undersökningsarbetet till gruvmyndigheten, såväl som informationsmaterial i anslutning till undersökningen och en representativ del av borrhämnarna, motsvarar till centrala delar 19 § i den upphävda lagen. Skyldigheten kan anses nödvändig å ena sidan för att tillsyn ska kunna utövas och å andra sidan för att det informationsmaterial som undersökningen gett upphov till ska kunna samlas in och vid behov nyttiggöras senare. Utgångspunkten är att den redogörelse för undersökningsarbetet som innehavaren av malmletningstillstånd lämnar in, informationsmaterialet och borrhämnarna med stöd av offentlighetslagen ska vara offentliga uppgifter.

I paragrafens 2 och 3 mom. föreskrivs det om anmälningsplikt för den som innehar malmletningstillstånd. I malmletningstillståndet fastställs med stöd av 51 § närmare tidpunkt för när anmälan senast ska lämnas. Syftet är att anmälan huvudsakligen ska göras senast inom sex månader från det att malmletningstillståndet upphört att gälla eller återkallats. I praktiken är det emellertid också möjligt att efterhandläggningsåtgärder får vidtas endast vid en bestämd tidpunkt på året, vilket ska beaktas i de tillståndsvillkor som gäller anmälningsplikten i fråga om efterhandläggningsåtgärder.

När en tillståndshavare ansöker om förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid eller om gruvtillstånd ska undantagsbestämmas i 4 mom. tillämpas på förpliktelseerna enligt 1—3 mom., vilket innebär att

fullgörandet av förpliktelseerna senareläggs. Till den del malmletningsområdet motsvarar det område som anges i det fortsatta tillstånd genom vilket malmletningstillståndets giltighetstid förlängts, är innehavaren av malmletningstillstånd eller gruvtillstånd inte skyldig att försätta området i det skick som den allmänna säkerheten kräver och inte heller i övrigt skyldig att iståndsätta och snygga upp området. Efterhandläggningsåtgärderna utförs på malmletningsområdet först när det förlängda malmletningstillståndets giltighetstid har löpt ut eller återkallats, och på gruvområdet först när gruvdriften har upphört i enlighet med bestämmelserna i 15 kap. Om ansökan om förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid eller ansökan om gruvtillstånd däremot avslås helt eller delvis, ska innehavaren av malmletningstillstånd fullgöra de skyldigheter som nämns i 1—3 mom. inom sex månader efter det att beslutet om avslag på ansökan har vunnit laga kraft.

I 5 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning.

3 kap. Anläggande av gruva

16 §. Tillståndsplikt för gruvdrift. För att anlägga en gruva och bedriva gruvdrift krävs det *gruvtillstånd*. Bestämmelser om tillståndsprövningen i fråga om detta finns i 6 kap. Ett tillståndsärende avgörs av gruvmyndigheten, om det inte gäller ett gruvprojekt som syftar till utvinning av uran eller torium. En ansökan om gruvtillstånd föreslås inte förutsätta att den som ansöker om tillstånd innehar malmletningstillstånd för en del av området. Enligt 4 § och 21 § 1 mom. i den upphävda lagen har gruvrätt krävt att området mutats in.

17 §. Rättsverkningarna av gruvtillstånd. Gruvtillstånd ger rätt att utvinna de gruvmineral som påträffas på gruvområdet samt de biprodukter av gruvdriften som avses i 1 mom. 2 punkten. Tillståndet berättigar dessutom till utvinning av andra ämnen som ingår i berggrunden och marken på gruvområdet, om användningen av dem är nödvändig för gruvdriften på området, vilket innebär rätt till brytningsverksamhet på gruvområdet även när det gäller annan brytning än sådan

som utförs i gruvan. I jämförelse med 40 § 2 mom. i den upphävda lagen preciserar den föreslagna bestämmelsen gruvtillståndets rättsverkningar, särskilt när det gäller rätten att utvinna biprodukter vid gruvdrift. På annan utvinning av marksubstanser än sådan som avses i 1 mom. tillämpas marktäktslagen. Utöver vad som föreskrivs i gruvlagen kan utvinning av biprodukter av gruvdriften förutsätta miljötillstånd med stöd av t.ex. miljöskyddslagen när det är fråga om avfall.

Gruvtillståndet berättigar också till malmletning på gruvområdet, men de förbud och begränsningar som föreskrivs i 11 § ska iakttagas. I gruvtillståndet är det med stöd av 52 § möjligt att vid behov fastställa preciserande tillståndsvillkor för malmletningen på gruvområdet.

Ett gruvtillstånd har dessutom den rättsverkan som föreskrivs i 15 § 4 mom.

18 §. Skyldigheter för innehavare av gruvtillstånd. En innehavare av gruvtillstånd är enligt 1 mom. 1 punkten skyldig att se till att gruvdriften inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten. Tillståndsvillkor i fråga om detta fastställs vid behov med stöd av 52 §. Med beaktande av 48 § om hinder för beviljande av gruvtillstånd, 69 § om ändring av tillstånd, 70 § om återkallelse av tillstånd, 15 kap. om upphörande av gruvdrift och om efterhandläggningssätgärder och 156 och 157 § om förbud och ålägganden samt av vad som bestäms i någon annan lag (t.ex. i miljöskyddslagen), har det genom lagstiftning övergripande säkerställts att gruvdriften inte orsakar olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten. Bestämmelser om de centrala krav som ställs på gruvssäkerheten finns i 11 kap.

En innehavare av gruvtillstånd är enligt 1 mom. 2 punkten skyldig att se till att gruvdriften inte orsakar avsevärda skadliga miljökonsekvenser eller annars medför olägenhet för allmänna eller enskilda intressen. Vid behov fastställs i närmare bestämmelser om saken i gruvtillståndet. Innehavaren av gruvtillstånd ska också se till att driften inte orsakar sådan kränkning av ett allmänt eller enskilt intresse som med beaktande av gruvdriftens totala kostnader rimligen kan undvikas.

Den skyldighet som föreskrivs i 1 mom. 3 och 4 punkten svarar mot skyldigheten enligt 47 § i den upphävda lagen. Innehavaren av gruvtillstånd får inte bryta och utvinna gruvmineral så att det förekommer ett uppenbart slöseri med gruvmineral. Innehavaren av gruvtillstånd ska också se till att en eventuell framtida användning av gruvan och fyndigheten och därmed förknippat brytningsarbete inte äventyras eller försvåras; t.ex. ska deponier inte placeras så att utvinning av en fyndighet framöver försvåras.

Skyldigheten enligt 2 mom. svarar till centrala delar mot den skyldighet som avses i 49 § 1 mom. i den upphävda lagen. Central information i redogörelsen är uppgifter om mängden bruten malm och gråberg, om mängden koncentrat eller andra produkter och om årsverken. Gruvmyndigheten ska dessutom underrättas om uppgifterna om mineralreserver väsentligt förändras. De uppgifter som innehavaren av gruvtillstånd lämnar är i princip offentliga med stöd av offentlighetslagen. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas till gruvmyndigheten utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

19 §. Gruvområde och hjälpområde för gruva. I paragrafen definieras begreppen *gruvområde* och *hjälpområde för en gruva*. Skillnaden mellan dessa är tydligare än skillnaden mellan utmål och dess hjälpområde enligt 22 § i den upphävda lagen. Gruvområdet och hjälpområdet skiljer sig från varandra i fråga om i vilken omfattning det är nödvändigt att begränsa fastighetsägarens rättigheter.

Enligt 1 mom. ska ett gruvområde vara ett enhetligt område och det ska till storlek och form vara sådant att kraven på säkerhet, placering av gruvdriften och gruvteknik uppfylls. De funktioner och konstruktioner som placeras på gruvområdet ska vara direkt anknutna till gruvdriften. Det kan vara fråga om t.ex. anrikningsanläggningar, upplag för explosiva varor och deponier, som förutsätter besittning av området. Gruvområdet får dock inte vara större än vad gruvdriften nödvändigtvis kräver med beaktande av fyndighetens art och omfattning, vilket motsvarar begränsningen i 22 § 2 mom. i den upphävda lagen. De hinder för tillstånd som gäller vissa

områden ska i motsats till vad som föreskrivs i den upphävda lagen om hinder för inmutning huvudsakligen kunna förbigås, om kraven enligt 47 § 3 mom. uppfylls.

Gruvområdet ska anses enhetligt på det sätt som avses i 1 mom. även om det fastighetsrättsligt på grund av en väg eller av någon annan motsvarande orsak skulle vara uppdelat på flera områden, förutsatt att det ändå är fråga om en fungerande helhet. Sådana fyndigheter som i senare undersökningar har lokaliserats på områden som ligger nära gruvområdet, och från vilka verksamhetsutövaren planerar att transportera malm t.ex. till en närbelägen anrikningsanläggning, kan där emot inte anses höra till samma gruvområde. Utvinning av så kallade satellitmalmkroppar som befinner sig utanför gruvområdets gränser kräver således separat gruvtillstånd.

Enligt 2 mom. kan som hjälpområde för en gruva ett område intill gruvområdet bestämmas som är nödvändigt för gruvdriften och som behövs för vägar, transportanläggningar, kraft- eller vattenledningar, avlopp, vattenhantering (t.ex. ytavrinningsfält) eller en transportled som bryts på tillräckligt djup under markytan. För hjälpområdets del är det fråga om en nyttjanderätt som kan klassificeras som servitut och som inte på ett betydande sätt utesluter fastighetsägarens möjligheter att använda fastigheten. Ägaren till en fastighet som hör till ett hjälpområde har inte rätt till den brytningsersättning som avses i 100 §. För omfattande infrastrukturprojekt är det enligt förslaget inte möjligt att inrätta ett hjälpområde för gruvan, utan när det gäller t.ex. mer omfattande vägarrangemang tillämpas landsvägslagen och lagen om enskilda vägar (358/1962). Platsen för ett avlopp och den nyttjanderätt som behövs för denna plats kan bestämmas med stöd av miljöskyddslagen. Placeringen av konstruktioner för avledning av vatten kan fastställas med stöd av vattenlagen.

I 3 mom. finns det bestämmelser om skyldigheten att planera placeringen av gruvområdet och hjälpområdet så att kränkning av allmänt eller enskilt intresse kan undvikas. Bedömningen ska grunda sig på de totala kostnaderna för gruvdriften. Föremål för granskningen är både området areal och den

tid under vilken begränsningen av rättigheterna varar.

20 §. Nyttjanderätt till ett gruvområde och ett hjälpområde för gruva. Gruvdrift inleds i allmänhet alltid som dagbrott i vars anslutning anriknings- och deponifunktioner samt andra funktioner placeras på marknivå. Därför ska övriga nyttjande- och besittningsrättigheter till området i sin helhet avgränsas från gruvområdet. I takt med att gruvdriften framskrider inleds i allt större utsträckning brytning under jord.

De som bedriver gruvdrift strävar sannolikt också framöver efter att genom överenskommelser skaffa ägande- eller nyttjanderätt till de områden som är centrala för gruvdriften. Om detta inte är möjligt, avgörs krav på inlösen av nyttjanderätt till gruvområdet av statsrådet. Bestämmelser om prövning av *gruvområdesinlösningsstillstånd* finns i 49 §. De föreslagna bestämmelserna i gruvlagen kan anses innehålla alla de villkor för inlösen som avses i 4 § 3 mom. i inlösningslagen, och därför tillämpas inte 4 § 1 mom. i den lagen. Inlösen förutsätter enligt 49 § ett allmänt behov. Gruvområdets storlek och form begränsas dessutom med stöd av 19 §.

I 2 mom. finns det en hänvisning till 49 § 2 mom. Med stöd av denna paragraf avgörs, som en del av prövningen av gruvtillståndet, kraven på begränsad nyttjanderätt och annan särskild rätt till hjälpområdet, om den som bedriver gruvdrift inte har ordnat saken genom överenskommelse. När ett ärende avgörs i gruvtillståndet behövs enligt 5 § 3 mom. i inlösningslagen inte inlösningsstillstånd enligt den lagen. Det är här fråga om begränsad nyttjanderätt eller annan särskild rätt, som motsvarar den särskilda rättighet som avses i 2 § 2 mom. i inlösningslagen samt sådan olägenhet som avses i 161 § i markanvändnings- och bygglagen och i 9 kap. 18 § i vattenlagen.

Paragrafen är i fråga om rättsnormerna mera logisk än det nuvarande systemet.

21 §. Användning av ett gruvområde och ett hjälpområde för gruva. I gruvområdesinlösningsstillståndet ska innehållet i nyttjanderätten till gruvområdet närmare fastställas och i gruvtillståndet innehållet i den nyttjanderätt och de övriga särskilda rättigheter som gäller hjälpområdet.

Paragrafen innehåller förbud mot att använda gruvområdet för något annat ändamål än det som fastställts i gruvområdesinlösningstillståndet och hjälpområdet för något annat ändamål än det som fastställts i gruvtillståndet.

Byte av ägare till gruvområdet eller hjälpområdet inverkar inte på innehållet i nyttjanderätten eller de övriga särskilda rättigheterna.

4 kap. **Guldvaskning**

22 §. Tillståndsplikt för guldvaskning. Guldvaskning på statsägd mark föreslås vara åtskild från annan reglering av malmetning och gruvdrift. Med stöd av den upphävda lagen grundar sig verksamheten på inmutningsrätt, men de särskilda bestämmelserna om detta finns i 4 § 4 mom., 5 § 1 mom., 10 § 3 mom., 12 § 3 mom. och 16 § 1 mom. i den upphävda lagen.

Enligt paragrafen förutsätter guldvaskning på statsägd mark *guldvaskningstillstånd*. De viktigaste guldvaskningsområdena är Lemmenjokiområdet och Ivalo älv med förgreningar. Dessa områden ligger i Lemmenjoki nationalpark, Hammastunturi ödemarksområde och statliga skogsmarker. De hör huvudsakligen till Enare kommun, men mindre delar av områdena hör även till Sodankylä och Salla. Guldvaskning annanstans än på statsägd mark grundar sig på marktäktslagen, men verksamheten kan (såsom verksamhet grundad på guldvaskningstillstånd enligt gruvlagen) förutsätta att bestämmelserna i andra tillämpliga lagar iakttas. Till exempel guldvaskning med hjälp av sugmuddring kan kräva att vattenlagen tillämpas.

23 §. Rättsverkningarna av guldvaskningstillstånd. Ett guldvaskningstillstånd ger enligt 1 mom. ensamrätt till att på det *guldvaskningsområde* som fastställts i tillståndet leta efter och kartlägga guld i marken och att ta till vara och utvinna guld genom vaskning. Tillståndet ger dessutom rätt till att som biprodukt av vaskningen ta till vara och utvinna platinakorn, ädelstenar och smyckesstenar ur lösjord. Tillståndet är avsett för guldvaskning utförd av *guldvaskare* i egenskap av ansvarskännande rättsinnehavare.

Avsikten är att bevara den traditionella guldvaskningskulturen, som är en del av kulturarvet i Lappland. Som traditionell guldvaskning kan närmast sådan guldvaskning betraktas som inte sker med maskinkraft. Även maskinell guldvaskning kan utföras med stöd av guldvaskningstillstånd, om det inte finns något hinder för detta t.ex. i naturvårdslagen eller i bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Enligt 2 mom. begränsar inte guldvaskningstillståndet fastighetsägarens rätt att använda sitt område eller bestämma över det, om inte något annat följer av 1 mom. Guldvaskningstillstånd påverkar inte heller kommuninvånarnas jakträtt enligt 8 § i jaktlagen.

Enligt 3 mom. ska guldvaskningsområdet vara ett enhetligt område som är högst fem hektar stort. Enligt 5 § i den upphävda lagen är den maximala arealen sju hektar, vilket kan anses vara för mycket med beaktande av rättighetens innehåll och tillståndets giltighetstid. I dag är arealen av guldvaskningsinmutningarna i snitt fem hektar.

En guldvaskares rätt att färdas på guldvaskningsområdet och utanför det med motordrivna fordon förutsätter enligt nuvarande praxis tillstånd enligt 4 § i terrängtrafiklagen.

24 §. Guldvaskarens skyldigheter. En guldvaskare är skyldig att begränsa åtgärderna till sådana som med tanke på den rätt som avses i 23 § 1 mom. är nödvändiga. Det är förbjudet att orsaka sådan olägenhet eller skada som avses i 11 § 2 mom. på guldvaskningsområdet eller för användningsändamålen för andra närbelägna områden. Utöver att bl.a. syftena med naturskydds- och ödemarksområden samt skötsel- och nyttjandeplanen ska beaktas, tillämpas dessutom naturvårdslagen som en del av tillståndsprövningen.

Guldvaskaren får heller inte förorsaka skada på kulturhistoriskt värdefulla byggnader och deras gårdsområden inom området. Med detta avses bl.a. de byggnader på guldområdena som är skyddade med stöd av författning eller genom avtal mellan Museiverket och Forststyrelsen (t.ex. Kultala vid Ivalo älv), nationellt betydande kulturhistoriska miljöer inom guldområdena (t.ex. guldområdet vid Ivalo älv och renskiljningsområdet i

Sallivaara) och de objekt på guldområdena som är utmärkta i landskapsplanen (t.ex. stugorna för guldvaskare vid Ivalo älv, guldområdet vid Lemmenjoki och renskiljningsområdet vid Hammastunturi). Fornlämningarna på guldområdena är skyddade med stöd av lagen om fornminnen. De skyddade objekten beaktas vid tillståndsprövningen.

Det krav som i 3 mom. ställs på guldvaskare att sörja för områdets säkerhet och förhindra uppkomsten av skadliga miljökonsekvenser kompletterar skyldigheten enligt 166 § 1 mom. i markanvändnings- och bygglagen.

En guldvaskare är dessutom skyldig att iaktta bl.a. de allmänna principer som föreskrivs i 6 §.

25 §. Åtgärder som gäller jord- och stenavfall på guldvaskningsområdet. Paragrafen kompletterar genomförandet av utvinningsavfallsdirektivet, som till sina centrala delar har satts i kraft genom en ändring av miljöskyddslagen (346/2008). Skyldigheten stämmer till sitt innehåll överens med den skyldighet som åläggs en innehavare av malmletningstillstånd i 13 §. Om verksamheten bedrivs utan hjälpmedel grundade på maskinkraft uppkommer det jord- och stenavfall i mycket liten mängd. Som plan för hantering av utvinningsavfall räcker då i allmänhet att de åtgärder genom vilka jordavfallet och det eventuella stenavfallet ska placeras tillbaka i marken anges i stora drag i ansökningshandlingarna.

26 §. Byggande på guldvaskningsområde. Byggande på ett guldvaskningsområde är enligt 1 mom. i princip förbjudet. Enligt 2 mom. kan en guldvaskare emellertid få rätt att uppföra en byggnad eller konstruktion som är av ringa storlek, lätt till sin konstruktion och lätt att förflytta, om det är nödvändigt för guldvaskarens tillfälliga vistelse och förvaring av förnödenheter. Det kan således vara fråga om byggnader och konstruktioner som med beaktande av konstruktion, värde och användningsändamål kan anses ha blivit uppförda för högst den tid som guldvaskningstillståndet är i kraft. Att bygga bostäder som kan jämföras med fritidsbostäder är enligt 2 mom. inte möjligt på ett guldvaskningsområde.

Ett undantag från byggförbudet i 1 mom. förutsätter enligt 2 mom. dessutom att den myndighet, den inrättning eller det affärsverk som ansvarar för förvaltningen av området, dvs. i praktiken Forststyrelsen, av grundad anledning inte motsätter sig byggandet. En sådan anledning kan gälla landskapet, ett annat behov eller ändamål i fråga om området som behöver beaktas i synnerhet på ett ödemarksområde eller naturskyddsområde, miljöskydd eller någon annan därmed jämförbar anledning. Gruvmyndigheten ska för att utreda saken begära ett utlåtande av den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området.

Om den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området inte motsatt sig byggande med stöd av 2 mom., undersöker och avgör gruvmyndigheten med stöd av 3 mom. i samband med handläggningen av guldvaskningstillståndsärendet om byggnaden eller konstruktionen ska anses vara nödvändig på det sätt som avses i 2 mom., samt fastställer byggplatsens läge tillräckligt exakt. Guldvaskaren är skyldig att påvisa att byggandet är nödvändigt. Guldvaskarens tidigare verksamhet och omfattningen av den samt den årligen tillvaratagna guldmängd som motsvarar nuläget kan betraktas som bevis på att byggandet är nödvändigt. Gruvmyndigheten bedömer närmast utifrån dessa grunder den mängd jordmaterial som kommer behandlas under ett år samt det arbete och den tid som detta kräver, samt avgör om byggandet ska anses vara nödvändigt. Placeringen av byggnaden eller konstruktionen är också av betydelse när gruvmyndigheten avgör ärendet.

Om någon som saknar tidigare erfarenhet av guldvaskning ansöker om guldvaskningstillstånd finns det inte tillräckliga förutsättningar för prövningen och byggandet kan då i regel inte betraktas som nödvändigt. Gruvmyndigheten kan ompröva saken efter några år, när guldvaskaren kan dokumentera verksamhetens art och omfattning. Guldvaskaren ska då med stöd av 69 § 5 mom. ansöka om ändring av tillståndet.

Om byggnaden eller konstruktionen har betraktats som nödvändig i tillståndet, anses guldvaskaren med stöd av 3 mom. inneha byggplatsen för byggnaden eller konstruktion.

nen på det sätt som avses i 131 § i markanvändnings- och bygglagen. Beslutet om guldvaskningstillstånd tjänar således som den utredning om att sökanden innehar byggplatsen som enligt 131 § i markanvändnings- och bygglagen ska fogas till ansökan om bygglov.

I 4 mom. hänvisas det bl.a. till planläggningsförutsättningar, avgörande om planeringsbehov samt bygglov och åtgärdstillstånd enligt markanvändnings- och bygglagen. Undantagsbeslut enligt markanvändnings- och bygglagen kan också bli tillämpligt, när byggnaden eller konstruktionen i fråga befinner sig på en strandzon.

Tillstånd enligt markanvändnings- och bygglagen kan beviljas för högst den tid som guldvaskningstillståndet är i kraft. Bygglov enligt 125 § i markanvändnings- och bygglagen krävs för alla de byggnader som anges i 113 § i den lagen, dvs. för byggnader som är avsedda för bl.a. boende och lagring, som är fasta eller avsedda att vara stationära och som kräver övervakning från myndigheternas sida. Konstruktionen kan med stöd av 126 § i markanvändnings- och bygglagen och 62 § i markanvändnings- och byggförordningen (895/1999) kräva åtgärdstillstånd. Hur byggnaden eller konstruktionen passar in i miljön avgörs i samband med handläggningen av bygglov eller åtgärdstillstånd.

Byggnade inom Lemmenjoki nationalparks område kräver dessutom med stöd av förordningen om nationalparker och naturparker, som inrättats på staten tillhöriga områden (932/1981) Forststyrelsens tillstånd. Med stöd av 1 § i förordningen om Urho Kekkonens nationalpark (229/1983) är byggnade i princip förbjudet i Urho Kekkonens nationalpark.

27 §. Anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde. En guldvaskare åläggs enligt förslaget samma anmälningsplikt i fråga om terrängarbeten som en innehavare av malmletningstillstånd enligt 12 §. Förpliktelsen är ny. Anmälningsplikten gäller terrängarbeten som kan orsaka sådan skada eller olägenhet som inte är förbjuden med stöd av 24 § 2 mom. I 3 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning.

28 §. Redogörelse för guldvaskningen. En guldvaskare är skyldig att till gruvmyndighe-

ten årligen lämna in en redogörelse för den mängd guld som tagits till vara och lösjord som hanterats och om byggandet på guldvaskningsområdet och annan användning av området. I praktiken har motsvarande uppgifter redan nu samlats in av guldvaskare i övervakningssyfte. I 2 mom. föreslås det ett bemyndigande att utfärda förordning.

29 §. Efterhandläggningsåtgärder vid guldvaskning. En guldvaskare åläggs enligt förslaget till centrala delar samma skyldighet i fråga om efterhandläggningsåtgärder som en innehavare av malmletningstillstånd enligt 15 §. Eftersom konsekvenserna för landskapet i synnerhet vid maskinell guldvaskning ofta kan vara betydande, föreskrivs det i 1 mom. en uttrycklig skyldighet att försätta området i ett landskapsmässigt tillfredsställande tillstånd. Denna skyldighet är av särskild betydelse när verksamhet har bedrivits på ett naturskydds- eller ödemarksområde.

Eftersom guldvaskaren är skyldig att iaktta vad som föreskrivs annanstans i lag, får åtgärderna enligt 1 mom. inte ha sådana följder som är förbjudna i någon annan lag. När området återställs i ett så naturenligt skick som möjligt ska det ske på så sätt att bl.a. skyddet av fasta fornminnen eller kulturmiljöer inte äventyras.

Anmälan om att efterhandläggningsåtgärderna har slutförts ska enligt 2 mom. göras senast inom ett år efter det att guldvaskningstillståndet har förfallit eller återkallats. Bestämmelser om när ett guldvaskningstillstånd förfaller finns i 67 § och när det ska återkallas i 70 §.

I 3 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning om efterhandläggningsåtgärderna och anmälningsförfarandet vid guldvaskning.

30 §. Slutbesiktning på guldvaskningsområde. I paragrafen finns det bestämmelser om den slutbesiktning av terrängen som gruvmyndigheten ska ordna efter att ha mottagit anmälan enligt 29 § 2 mom. eller, om anmälningsplikten försummas, på eget initiativ. I princip ska slutbesiktning anses nödvändig, men om den anses vara uppenbart onödig kan den undantagsvis utelämnas.

Enligt 2 mom. ska information om slutbesiktningen förutom till guldvaskaren också ges till den myndighet eller inrättning eller

det affärsverk som ansvarar för förvaltningen av området samt, inom samernas hembygdsområde till sametinget, inom skoltområdet till skolternas byastämma och inom det särskilda renskötselområdet till renbeteslagen på området, vilka har rätt att delta i besiktningen.

Enligt 3 mom. är syftet med slutbesiktningen att fastställa om de åtgärder som avses i 29 § 1 mom. har vidtagits. Över slutbesiktningen ska en besiktningsrapport upprättas av vilken besiktningsförloppet och de observationer som gjorts i samband med det samt anmärkningar till centrala delar ska framgå. Om guldvasaren har fullgjort skyldigheterna enligt 1 mom. bristfälligt, kan gruvmyndigheten enligt 156 § bestämma att efterhandläggningsåtgärderna ska kompletteras. Om miljötillstånd enligt miljöskyddslagen har krävts för guldvaskningen, gäller i fråga om efterhandläggningsåtgärderna dessutom vad som föreskrivs i miljöskyddslagen.

I 4 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning om slutbesiktning av guldvaskningsområdet.

II AVDELNINGEN.

TILLSTÅNDS- ÄRENDEN

5 kap. Tillståndsförfaranden

31 §. Ansökan om tillstånd. Malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd får sökas av en fysisk person som är myndig, som är bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats med stöd av lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). De begränsningar som ställts på en fysisk person är nödvändiga på grund av de skyldigheter och det ansvar som verksamheten enligt tillståndet innebär. Tillstånd får sökas av en finländsk organisation eller stiftelse. Tillstånd får dessutom sökas av sådana utländska organisationer och stiftelser som har registrerat en filial i Finland, som har grundats i enlighet med lagstiftningen i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har sin stadgeenliga hemort, central-

förvaltning eller huvudsakliga verksamhetsort i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Patent- och registerstyrelsen kan med stöd av 1 § 2 mom. i lagen angående rättighet att idka näring (122/1919) bevilja tillstånd även till andra än sådana som avses i 1 mom. Förslaget innebär ingen väsentlig förändring av nuläget, utan förenhetligar gällande praxis med lagstiftningen om annan näringsverksamhet.

Särskilda bestämmelser om europabolag behöver inte utfärdas. Dessa ska enligt rådets förordning (EG) nr 2157/2001 om stadga för europabolag behandlas som nationella aktiebolag.

I 2 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull att också en statlig inrättning får ansöka om malmletningstillstånd. Här avses närmast GTK och eventuellt andra statliga verk som enligt bestämmelserna om verket i fråga har malmletning som uppgift.

Det gruvtillstånd som behövs för ett gruvprojekt och det gruvområdesinlösningstillstånd som gäller rätt att nyttja gruvområdet är nära förknippade med varandra. Enligt 3 mom. får gruvområdesinlösningstillstånd sökas av den som söker gruvtillstånd för utvinning av en fyndighet.

32 §. Företrädesrätt. Företrädesrätt till malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd har enligt 1 mom. den som först ansökt om tillstånd med beaktande av vad som föreskrivs i 34 §. Paragrafen förtydligar nuläget och förhindrar att företrädesrätt beviljas utifrån en bristfällig ansökan. I 11 § i den upphävda lagen föreskrivs som grund endast att ärendet formellt har inletts, vilket har försatt dem som utförligt och noggrant förbereder sin ansökan i ett sämre konkurrensläge.

I 2 mom. föreskrivs det om den företrädesrätt till gruvtillstånd som en innehavare av malmletningstillstånd har. För att företrädesrätt ska beviljas ska ansökan om gruvtillstånd göras innan malmletningstillståndet förfaller enligt 67 § eller återkallas enligt 70 §, och med beaktande av vad som föreskrivs i 34 §. Företrädesrätten till gruvtillstånd för den som innehar malmletningstillstånd motsvarar inmutarens företrädesrätt till utmål enligt den upphävda lagen.

De krav som den nya gruvlagen ställer på en ansökan om malmletningstillstånd förutsätter att sökanden har tillräckliga möjligheter att omsorgsfullt förbereda sin ansökan, bl.a. i fråga om att ta del av existerande undersökningsmaterial och kartläggningsuppgifter samt analysera arkiverade prover. Eftersom det med stöd av bestämmelsen om prospekteringsarbete är möjligt att bedriva malmletning i den inledande fasen, är det för förberedelsen av ansökan om malmletningstillstånd möjligt att planera mängden, arten och tidsplanen för de undersökningar som ska utföras med stöd av malmletningstillståndet, samt att avgränsa området.

I 3 mom. bestäms det om möjligheten att reservera ett område och att på så sätt säkerställa företrädesrätten till ett malmletningstillstånd för området i fråga. Företrädesrätt grundad på förbehållsanmälan svarar till centrala delar mot bestämmelserna i 7 § 1 mom. i den upphävda lagen. Företrädesrätten är i kraft när förbehållsanmälan har gjorts på det sätt som föreskrivs i 44 § och det inte finns något hinder för godkännande av förbehållet enligt 44 eller 55 §, eller något annat hinder enligt gruvlagen. Företrädesrätten upphör att gälla när gruvmyndighetens beslut som fattats utifrån förbehållsanmälan förfaller eller återkallas i enlighet med 76 §.

33 §. Tillståndsmyndigheter. Tillståndsmyndigheter enligt gruvlagen är statsrådet och gruvmyndigheten.

Statsrådet avgör ärenden om gruvområdesinlösningsstillstånd som gäller rätt till nyttjande av gruvområdet när fastighetsägarna på området inte har samtyckt till nyttjanderätt, eller när den som ansöker om gruvtillstånd inte äger gruvområdet. Av betydelse är endast fastighetsägarens ståndpunkt i saken. De övriga rättsinnehavarnas ståndpunkt har ingen inverkan på bedömningen av om gruvområdesinlösningsstillstånd behövs. Bestämmelsen motsvarar 5 § 1 mom. i inlösningslagen.

Statsrådet ska med stöd av kärnenergilagen avgöra tillståndsärenden som gäller utvinning av uran eller torium. Statsrådet avgör också sådana gruvtillståndsärenden enligt gruvlagen som gäller dessa gruvmineral. Tillståndsansökningarna handläggs och avgörs med stöd av 43 § genom samma beslut. Pro-

positionen omfattar ett förslag till lag om ändring av kärnenergilagen.

Arbets- och näringsministeriet bereder de ärenden som gäller gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd och som ska avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde.

Gruvmyndigheten avgör ärenden som gäller förbehållsanmälningar, malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvtillstånd, med undantag för de tillståndsärenden som hör till statsrådet. Gruvmyndigheten avgör således alla ärenden som gäller malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd, inbegripet förlängning av dessa tillstånds giltighetstid samt förfall, ändring, återkallelse och överföring av dessa tillstånd. Gruvmyndigheten avgör likaså alla gruvtillståndsärenden som inte gäller utvinning av uran eller torium. Dessutom avgör gruvmyndigheten alla ärenden som gäller överföring av gruvtillstånd.

34 §. Tillståndsansökan. Ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd ska lämnas till gruvmyndigheten. Om det är fråga om ansökan om gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium ska ansökan lämnas till statsrådet, dvs. i praktiken till arbets- och näringsministeriet.

En tillståndsansökan inleds på initiativ av sökanden och i syfte att nå vinning. Av detta följer att ansvaret för att en nödvändig och tillförlitlig utredning skaffas och läggs fram ligger hos den som inlett ärendet i syfte att förverkliga egna mål och nå egen vinning. Tillståndsmyndigheten ska sörja för att saken utreds, vilket bl.a. innebär skyldighet att höra sakägarna och bedöma utredningarnas tillräcklighet.

Enligt 2 mom. 1 punkten ska ansökan innehålla en redogörelse för sökanden, sökandens sakkunskap, tekniska prestationsförmåga samt ekonomiska och andra förutsättningar att bedriva verksamhet som grundar sig på det sökta tillståndet. I ansökan ska det finnas en redogörelse för sökandens ekonomiska och finansiella ställning, tekniska kapacitet och yrkeskompetens med beaktande av den verksamhet som anges i ansökan. I fråga om sakkunskap kan sökanden antingen själv förfoga över sådan eller ange hur tillgång till tillräcklig och nödvändig sakkunskap kom-

mer att skaffas. I fråga om ansökningar om malmletningstillstånd ska saken särskilt bedömas med beaktande av arbetsplanen och genomförandet av efterhandläggningsåtgärderna. Vid bedömningen av guldvaskningstillstånd är det bl.a. av betydelse om verksamheten ska bedrivas i en nationalpark, på ett ödemarksområde eller på statliga skogsmarker. I ansökningar om gruvtillstånd bedöms saken med beaktande av bl.a. gruvdriftens art och omfattning.

Enligt 2 mom. 2 punkten ska omständigheterna för det område som är föremål för ansökan utredas i ansökan. Sökanden ska bl.a. uppge fastighetsuppgifterna för området som officiella koordinater samt lämna in en karta i digital form där områdets läge och gränser finns utmärkta. Ansökan om gruvtillstånd behöver även innehålla fastighetsuppgifterna för gruvans verkningsområde. I ansökan ska det finnas en redogörelse för de begränsningar som fastställts för området med stöd av naturvårdslagen, ödemarkslagen och lagen om fornminnen. Denna redogörelse kan göras upp med hjälp av myndighetsregister och myndighetsutredningar såsom miljöförvaltningens register och Museiverkets register över fornlämningar. Till redogörelsen kan det i enskilda fall vara nödvändigt att foga uppgifter om förhandlingar som förts med den regionala miljöcentral som är behörig i ärendet eller med Museiverket. I en ansökan som gäller samernas hembygdsområde eller det särskilda renskötselområdet ska bestämmelserna för dessa områden beaktas i redogörelserna. När det är meningen att verksamhet ska bedrivas inom Finlands ekonomiska zon eller inom gränzonen, ska bestämmelserna för dessa områden beaktas i de redogörelser som ska fogas till ansökan.

I ansökan om malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd ska det finnas uppgift om de planer med rättsverkningar som gäller för området och om planläggningsprojekt som eventuellt inlets samt en tillförlitlig redogörelse för att det på området i fråga inte finns något hinder enligt 46 § 1 mom. 1 och 2 punkten. I ansökan om gruvtillstånd ska med beaktande av bestämmelserna i 47 § 2 och 3 mom. de väsentliga omständigheter anges som inverkar på fastställandet av gruvområdet och hjälpområdet samt hur olika

funktioner och byggnader i anslutning till gruvdriften planeras bli placerade på området (t.ex. placeringen av brytningsområden, upplag, deponier och anrikningsanläggningar samt vägförbindelserna till gruvområdet och andra trafikarrangemang). I ansökan om gruvtillstånd ska det i fråga om redogörelserna för områdesanvändningen beaktas vad som föreskrivs i 47 § 4 mom.

Med stöd av 2 mom. 3 punkten ska ansökan om malmletningstillstånd innehålla uppgift om namn och adress för de personer eller organisationer vars fördel, rätt eller skyldighet saken kan gälla (*sakägare*). Begreppet sakägare är något vidare än motsvarande begrepp (part) i 11 § i förvaltningslagen. Skillnaden mellan begreppen grundar sig på att begreppet sakägare i samband med malmletning och gruvdrift, och delvis också guldvaskning, fastställs via planer och framtidsuppskattning, medan det i ärenden enligt förvaltningslagen i handläggningsfasen i allmänhet har ett tydligare samband med det ärende som behandlas. Sakägare när det gäller ansökan om malmletningstillstånd är framför allt ägarna till de fastigheter som finns på malmletningsområdet och andra parter som med stöd av 5 § 2 mom. 1 och 2 punkten kan jämföras med dem. Beroende på arten och omfattningen av de malmletningsåtgärder som planeras med stöd av malmletningstillståndet, kan i enskilda fall också innehavarna av fastigheter på malmletningsområdet, samt andra parter som nämns i 5 § 2 mom., vara sakägare. Sakägare när det gäller ansökan om gruvtillstånd är framför allt ägarna till fastigheter på gruvområdet och hjälpområdet, ägarna till fastigheter i de områden som befinner sig nära gruvområdet, innehavarna av fastigheter på gruvområdet och hjälpområdet samt de som avses i 5 § 2 mom. På guldvaskningsområdena bedrivs verksamheten på statlig mark, som huvudsakligen förvaltas av Forststyrelsen. I ansökan om guldvaskningstillstånd ska dock uppgift om eventuella övriga sakägare, t.ex. de lokala renbeteslagen inom det särskilda renskötselområdet, anges.

Enligt 2 mom. 4 punkten ska det i ansökan finnas en redogörelse för förutsättningarna för verksamheten. Kravet kräver sakkunskap av sökanden. I ansökan om malmletningstillstånd ska det anges ett antagande om gruv-

mineralen på området och en motivering av detta antagande. Syftet är inte att ändra nuvarande praxis på något väsentligt sätt, och därför ska antagandet specificeras tillräckligt noggrant enligt område och t.ex. på geologiska grunder. I ansökan om gruvtillstånd ska det finnas en redogörelse för att fyndigheten sannolikt är utvinningsbar. Om en ansökan om guldvaskningstillstånd gäller ett område där guldvaskning av tradition har bedrivits, behövs det normalt ingen särskild redogörelse för förutsättningarna för guldvaskning på området.

Enligt 2 mom. 5 punkten ska det i ansökan finnas en redogörelse för verksamhetsplanerna. I ansökan om malmletningstillstånd ska det läggas fram en arbetsplan, dvs. uppgift om antal, art, omfattning och tidsplan för de undersökningar som behövs samt om de gruvmineral som är föremål för undersökning. I arbetsplanen ska hänsyn tas till de allmänna principerna enligt 6 §, begränsningarna enligt 11 § samt de begränsningar och förbud som nämns i 3 § och som grundar sig på annan tillämplig lagstiftning. I en ansökan om malmletningstillstånd som gäller samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet ska de begränsningar som gäller dessa områden beaktas i arbetsplanen. Om det enligt arbetsplanen är meningen att provbrytning ska utföras eller annan verksamhet med motsvarande miljökonsekvenser och andra verkningar ska bedrivas, ska det i arbetsplanen redogöras i detalj för åtgärdernas art, omfattning, tidsplan och verkningsområde.

I ansökan om guldvaskningstillstånd ska en plan över antal, art och tidsplan anges för de åtgärder som gäller letning efter, tillvaratagande och utvinning av det guld som ska vaskas. Särskild hänsyn ska då tas till de allmänna principerna enligt 6 §, begränsningarna enligt 24 § samt de förbud och begränsningar som grundar sig på den lagstiftning som nämns i 3 § och annan tillämplig lagstiftning, i synnerhet naturvårdslagen och ödemarkslagen. I en ansökan som gäller samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet ska de begränsningar som gäller dessa områden beaktas i planen. I ansökan om gruvtillstånd ska det anges en tidpunkt för när det är planerat

att verksamheten ska inledas samt hur länge verksamheten uppskattas pågå. I ansökan ska det särskilt redogöras för hur de skyldigheter som föreskrivs i 18 § samt de förbud och begränsningar som grundar sig på den lagstiftning som nämns i 3 § och annan tillämplig lagstiftning har beaktats.

Enligt 2 mom. 6 punkten ska ansökan innehålla en redogörelse för miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av den planerade verksamheten. I ansökningar som gäller malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd ska det finnas uppgifter om områdets omgivning (t.ex. naturskyddsområden och viktiga grundvattensområden eller andra viktiga områden som lämpar sig för vatten-täkt) samt om den näringsverksamhet som bedrivs på området. Av ansökan ska det också framgå hur skadliga verkningar av verksamhet enligt tillståndet kan förebyggas. Med beaktande av den ändring som föreslås i terrängtrafiklagen ska det i ansökan om malmletningstillstånd finnas en redogörelse för hur verksamhetsutövaren kommer att färdas på området med motordrivna fordon och hur det är meningen att man tar sig till malmletningsområdet. I ansökan om gruvtillstånd ska det redogöras för de uppskattade konsekvenserna av gruvdriften för allmänna och enskilda intressen samt för den nytta, de förluster och de olägenheter som dessa orsakar, med beaktande av bestämmelserna i 18 § 1 mom. Ansökan om gruvtillstånd ska också innehålla en redogörelse för de åtgärder genom vilka de skadliga konsekvenserna av gruvdriften ska elimineras eller minskas samt för de uppskattade miljökonsekvenserna av den planerade gruvdriften i den omfattning som avses i 25 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Om en ansökan om malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd eller gruvtillstånd omfattar samernas hembygdsområde, ska konsekvenserna bedömas med beaktande av samernas rättigheter som urfolk, de mål som enligt skoltlagen gäller skoltområdet samt renskötselsen på det särskilda renskötseområdet.

Till den del de uppgifter om miljökonsekvenserna som krävs enligt 2 mom. 6 punkten ingår i miljökonsekvensbeskrivningen enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, krävs det inte en särskild

redogörelse för konsekvenserna av verksamheten. Enligt förordningen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas MKB-förfarandet på brytning, anrikning och bearbetning av gruvmineral, när den totala mängd som lösgörs är minst 550 000 ton eller när det är fråga om gruvdrift i dagbrott vars areal överstiger 25 hektar. På brytning, anrikning och bearbetning av uran tillämpas MKB-förfarandet oberoende av den mängd som bryts eller dagbrottets areal. MKB-förfarandet kan dessutom enligt prövning tillämpas på sådana gruvprojekt som till sin storleksklass är nästan lika omfattande som de ovan nämnda projekten och som sannolikt kan orsaka skadliga miljökonsekvenser som till sin art och omfattning är avsevärda.

Enligt 2 mom. 7 punkten ska ansökan innehålla en redogörelse för hur verksamheten planeras bli avslutad och efterhandläggningsåtgärderna utförda. I ansökan om malmletningstillstånd ska hänsyn tas till de skyldigheter som föreskrivs i 15 § 1 mom. 1 punkten, i ansökan om gruvtillstånd de skyldigheter som föreskrivs i 143 och 144 § och i ansökan om guldvaskningstillstånd de skyldigheter som föreskrivs i 29 § 1 mom.

I 3 mom. finns det en förteckning över de bilagor som ska fogas till ansökan. Flera av de bilagor som fogats till ansökan kräver dessutom verifiering av myndigheterna eller en officiell handling. Detta är fallet t.ex. vid beaktandet av de hinder som nämns i 46 § och som gäller planläggning samt andra hinder, vilket i praktiken kräver anmälan om saken av kommunen. Redogörelsen om sökanden kräver i allmänhet utdrag ur handelsregistret eller ämbetsbetyg. Om den planerade verksamheten medför att naturvärden i sådana områden som hör till nätverket Natura 2000 försämras på det sätt som avses i 65 § i naturvårdslagen, ska en bedömning enligt den paragrafen fogas till ansökan. Om verksamheten planeras att bli utförd inom ett område som omfattas av nätverket Natura 2000 eller i omedelbar närhet till ett sådant, ska en redogörelse för behovet av bedömning alltid fogas till ansökan. Om en miljökonsekvensbeskrivning enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har utarbetats för gruvdrift eller omfattande provbrytning, ska beskrivningen fogas till ansökan. Till an-

sökan ska det dessutom fogas ett sammandrag av uppgifterna i ansökan och dess bilagor. Sammandraget är avsett särskilt för handläggningen av tillståndsansökan i enlighet med 37—39 § och för kungörandet av ansökan i enlighet med 40 §.

Enligt 4 mom. förutsätts det att ansökan om malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd ska innehålla en redogörelse för det jord- och stenavfall som uppkommer i samband med verksamheten samt för åtgärderna i fråga om detta avfall. Kravet tillämpas dock inte om sökanden är skyldig att upprätta en plan för hantering av utvinningsavfall med stöd av miljöskyddslagen. Om en anmälan enligt miljöskyddslagen krävs för verksamheten på malmletningsområdet, närmast i fråga om omfattande provverksamhet och motsvarande, behandlas avfallshanteringsplanen som en del av denna anmälan. Planen för hantering av utvinningsavfall vid gruvdrift ska göras upp som en del av ansökan om miljötillstånd enligt miljöskyddslagen.

Enligt 5 mom. ska nyttjanderätt eller annan särskild rätt till hjälpområdet för en gruva vid behov begäras i ansökan om gruvtillstånd. Kravet ska grunda sig på de villkor som föreskrivs i 19 §. I ansökan om guldvaskningstillstånd ska undantag från förbudet mot byggande enligt 26 § 1 mom. vid behov begäras. I ansökan ska en motivering till att byggandet är nödvändigt anges med beaktande av bestämmelserna i 26 § 2 mom., och bygplatsens läge specificeras tillräckligt exakt.

I 6 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning om tillståndsansökan. Avsikten är att det i förordningen separat för de olika tillstånden närmare föreskrivs om vilka faktorer som ska utredas i ansökan. I fråga om ansökningsuppgifternas offentlighet gäller vad som bestäms i offentlighetslagen. I förordningen av statsrådet ska bestämmelser utfärdas om sökandens skyldighet att anmäla sin välgrundade uppfattning om till vilka delar tillståndsansökan eller bilagorna till den innehåller uppgifter som ska hållas hemliga enligt offentlighetslagen. Avsikten är att sökandens uppfattning om ett eventuellt sekretessbehov i fråga om ansökningshandlingarna kartläggs redan i ansökningsfasen. Saken avgörs emellertid alltid av tillståndsmyndighe-

ten med beaktande av bestämmelserna i of-fentlighetslagen.

35 §. Ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd. Gruvområdesinlösningstillstånd får enligt 31 § 3 mom. sökas av den som söker gruvtillstånd för utvinning av en fyndighet. Gruvområdesinlösningstillstånd behöver inte sökas samtidigt som gruvtillstånd, utan det kan också sökas senare, när behovet av in-lösning av nyttjanderätt till områdena preciserar. Ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd ska lämnas till statsrådet, dvs. i praktiken till arbets- och näringsministeriet.

I ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd ska det finnas uppgift om sökanden, t.ex. genom handelsregisterutdrag, de officiella koordinaterna för och en karta i digital form över fastigheterna på det område som är föremål för ansökan samt uppgift om ägarna och innehavarna av fastigheterna på området, uppgift om de parter som enligt 5 § 2 mom. kan jämföras med dessa och kontaktinformation för dem.

I ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd ska det på behövligt och tillförlitligt sätt visas att gruvområdet uppfyller de villkor som föreskrivs i 19 §. I ansökan ska det dessutom anges på vilka grunder gruvprojektet kan betraktas som påkallat av ett allmänt behov, och som stöd för dessa grunder nödvändiga och tillförlitliga utredningar. Kravet på ett allmänt behov bedöms med stöd av 49 § 1 mom. särskilt utifrån gruvprojektets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser samt sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning.

Enligt paragrafens 4 mom. får närmare bestämmelser om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd utfärdas genom förordning av statsrådet, bl.a. om de utredningar som ska fogas till ansökan.

36 §. Komplettering av tillståndsansökan. Efter det att ansökningsförfarandet inletts ska tillståndsmyndigheten först kontrollera att ansökan om malmletningstillstånd, guld-vaskningstillstånd eller gruvtillstånd uppfyller villkoren i 34 § och övriga villkor som föreskrivs i gruvlagen och att ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd uppfyller villkoren i 35 § och övriga villkor som föreskrivs i gruvlagen. Det är av stor vikt att ansökan kontrolleras för att den ska kunna

handläggas raskt. Särskilda bestämmelser om detta behövs inte, eftersom detta är en följd av kravet på god förvaltning.

Tillståndsmyndigheten ska med stöd av 34 § 2 mom. 1 punkten i förvaltningslagen bedöma om ansökan genast ska avslås som ogrundad, om den inte till sina centrala delar innehåller de uppgifter och utredningar som med stöd av 34 § krävs i fråga om ansökan om malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvtillstånd och med stöd av 35 § i fråga om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd.

Om ansökan är bristfällig, men trots det inte genast avslås som ogrundad, ska tillståndsmyndigheten bereda sökanden tillfälle att inom utsatt tid komplettera sin ansökan. Tillståndsmyndigheten kan förutom komplettering av ansökningshandlingarna även begära sådan annan utredning av sökanden som behövs för att ärendet ska kunna avgöras, t.ex. över sådana verkningar som först i samband med handläggningen konstateras kunna uppkomma och som inte har bedömts i ansökningshandlingarna.

Paragrafen innehåller en hänvisning av informativ karaktär till 22 och 23 § i förvaltningslagen, vilka ska tillämpas i detta sammanhang. I begäran om komplettering av ansökan ska det specificeras till vilken del ansökan ska kompletteras och när kompletteringen senast ska lämnas in. Tillståndsmyndigheten ska också meddela sökanden att en försummelse i fråga om att iakta tidsfristen inte utgör ett hinder för avgörande i saken. Det ligger dock i sökandens intresse att komplettera sin ansökan eller lämna in de ytterligare utredningar som krävs inom utsatt tid, så att tillståndsärendet kan avgöras. Försummelse av utredningsskyldigheten kan dock leda till ett för sökanden ofördelaktigt slutresultat, t.ex. till att ansökan avslås.

37 §. Utlåtanden om tillståndsansökan. I 1 mom. bestäms det om de utlåtanden som ska begäras om ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd. Tillståndsmyndigheten ska med stöd av 1 mom. 1 punkten begära utlåtande av de kommuner inom vars områden verksamheten med stöd av ansökan är tänkt att bedrivas. I fråga om ansökan om gruvtillstånd, och undantagsvis i fråga om ansökan om malmlet-

ningstillstånd, ska utlåtande också begäras av de utomstående kommuner inom vars områden miljökonsekvenser och andra konsekvenser av verksamheten kan uppträda (*verkningsområde*). När ett tillståndsärende gäller ett regionalt projekt med betydande verkningar för den kommunala utvecklingen, såsom gruvdrift, ska kommunens välgrundade uppfattning tillmätas stor vikt vid handläggningen av ärendet.

Utlåtande om tillståndsansökan ska enligt 1 mom. 2 punkten alltid begäras av den regionala miljöcentral som är behörig i saken, för att särskilt de naturvårds- och miljöskyddsynpunkter som är viktiga för tillståndsansökan ska kunna utredas. När det är meningen att verksamhet ska bedrivas på ett statsägt område eller på ett område som staten innehar, ska utlåtande begäras av den myndighet eller inrättning eller det affärsverk som ansvarar för förvaltningen av området. När ansökan gäller t.ex. guldvaskningstillstånd ska utlåtande med stöd av 3 punkten begäras av Forststyrelsen.

Utlåtande om tillståndsansökan ska med stöd av 1 mom. 4 punkten vid behov också begäras av andra myndigheter som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse. Utlåtande ska t.ex. begäras av Strålsäkerhetscentralen när det är fråga om ansökan om malmletningstillstånd för letning efter uran eller torium, och i fråga om alla ansökningar om gruvstillstånd. Gruvmyndigheten ska dessutom alltid bedöma en arbetsplan med beaktande av att utlåtande begärs av Strålsäkerhetscentralen, när ansökan om malmletningstillstånd gäller ett sådant område där radonhalten klart överstiger de naturliga halterna. När det är fråga om ett sådant gruvprojekt för utvinning av uran eller torium som ska handläggas enligt kärnenergilagen, begärs utlåtande av Strålsäkerhetscentralen med stöd av både denna paragraf och kärnenergilagen. Tillståndsmyndigheten ska vid behov också begära utlåtande av t.ex. Gränsbevakningsväsendet, när det är meningen av verksamhet ska bedrivas inom gränzonen eller på eller i närheten av ett område som Gränsbevakningsväsendet innehar. Om verksamhet ska bedrivas i territorialvatten ska utlåtande begäras av huvudstaben, och om verksamhet ska bedrivas på eller i närheten av ett område

som försvarsmakten förfogar över ska utlåtande begäras av försvarsmakten. Av Museiverket ska utlåtande begäras särskilt när det är nödvändigt att avgöra om lagen om fornminnen ska tillämpas eller när områdets kulturmiljövärden ska utredas. Tillståndsmyndigheten ska dessutom vid behov begära utlåtande av landskapsförbundet. Landskapsförbundets utlåtande ska betraktas som nödvändigt särskilt när ansökan gäller gruvstillstånd eller sådan malmletning som omfattar ett exceptionellt stort område eller som till sina verkningar annars är betydande.

I 2 mom. föreslås det bestämmelser om utlåtanden som gäller ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd. Statsrådet, dvs. i praktiken arbets- och näringsministeriet, ska begära utlåtande av den kommun som utgör verkningsområde, landskapsförbundet i fråga och den regionala miljöcentral som är behörig i saken.

Enligt 3 mom. ska tillståndsmyndigheten dessutom inhämta andra utlåtanden och utredningar som behövs för tillståndsprövningen. Bestämmelsen syftar dock inte till att åsidosätta sökandens skyldighet enligt 34 och 35 § att noggrant förbereda ansökan och inhämta alla utredningar som behövs för den.

I 4 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning.

38 §. *Utredning inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet.* Paragrafens 1 mom. kompletterar förhandlingsskyldigheten enligt 9 § i sametingslagen.

Tillståndsmyndigheten ska enligt 1 mom. vid handläggningen av sådana ansökningar om malmletningstillstånd, gruvstillstånd och guldvaskningstillstånd som gäller samernas hembygdsområde reda ut den nytta och de olägenheter som verksamhet enligt tillståndet medför för samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur samt överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheterna. Tillståndsmyndigheten ska reda ut verkningarna i samråd med sametinget, renbeteslagen på området, den myndighet eller inrättning eller det affärsverk som ansvarar för förvaltningen av området samt sökanden. I samband med utredningen och tillståndsprövningen ska enligt 1 mom. 1 punkten uppmärksamhet fästas

vid motsvarande gällande malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd i närheten av det område som avses i ansökan, och enligt 2 punkten vid vilka områden ansökan gäller som med tanke på samernas rättigheter som urfolk är viktiga. Vid utredningarna och tillståndsprövningen ska enligt 1 mom. 3 punkten dessutom andra sådana former av områdesanvändning (t.ex. skogsbruk) beaktas som stör samernas rättigheter som urfolk inom det område som avses i ansökan och i dess närhet. Vid bedömningen är det närmast nödvändigt att uppmärksamhet fästs vid konsekvenserna för renskötseln, som med avseende på samekulturen anses vara viktig.

Enligt 2 mom. ska tillståndsmyndigheten iaktta vad som föreskrivs i 1 mom. också när tillståndsansökan gäller sådana projekt som ska genomföras utanför samernas hembygdsområde, men som har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk. I praktiken kan det här närmast vara fråga om ansökan om gruvtillstånd. När de begränsningar av åtgärder som är tillåtna med stöd av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd beaktas, kan malmletning och guldvaskning som bedrivs utanför samernas hembygdsområde i princip inte anses vara sådan verksamhet som skulle ha en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk.

Enligt 3 mom. är tillståndsmyndigheten skyldig att på det skoltområde som avses i skoltlagen begära utlåtande av skolternas byastämman om ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd. Syftet med remissförfarandet är att reda ut konsekvenserna av verksamhet enligt tillståndet för skolternas näringar och levnadsförhållanden och att beakta dem vid tillståndsprövningen. På remissförfarandet tillämpas 56 § i skoltlagen.

Paragrafens 4 mom. kompletterar förhandlingsskyldigheten enligt 53 § i renskötsellagen. Gruvmyndigheten ska inom det särskilda renskötselområdet i samråd med renbeteslagen på området reda ut vilka olägenheter godkännandet av ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd medför för renskötseln, och beakta dem vid tillståndsprövningen.

I 5 mom. föreskrivs det om ett förfarande som kompletterar förfarandena enligt 1—4 mom. Gruvmyndigheten kan ordna ett möte till vilket de parter som är centrala med tanke på utredningen av ärendet samtidigt inbjuds för att höras. Sådana parter kan, beroende på situationen, vara företrädare för sametinget, skolternas byastämman, skolrådet, renbeteslagen på det område som avses i ansökan, den myndighet eller inrättning eller det afärsverk som ansvarar för förvaltningen av området, sökanden, kommunen, fiskeområdet och de samfällda skogarna.

39 §. Anmärkningar och åsikter. Enligt 1 mom. ska tillståndsmyndigheten innan ärendet avgörs ge sakägarna tillfälle att framställa anmärkningar med anledning av ett ärende som gäller malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd, gruvtillstånd och gruvområdesinlösningstillstånd. Definitionen av sakägare i 34 § 2 mom. i gruvlagen avviker från vad som bestäms i 11 § i förvaltningslagen. I samband med tillståndsförfarandet är det inte möjligt att i förväg exakt specificera sakägarna, vilket däremot är möjligt i de grundläggande situationer som omfattas av förvaltningslagen. I praktiken är detta inte ett problem med tanke på tillståndsförfarandet, eftersom det i samband med att ärendet avgörs är möjligt att bedöma om det är fråga om en anmärkning eller en åsikt, och att beakta anmärkningen eller åsikten på tillbörligt sätt. I motiven till 34 § 2 mom. 3 punkten redogörs det närmare för vilka som ska anses vara sakägare i ett tillståndsförfarande. Som sakägare i ärenden som gäller gruvområdesinlösningstillstånd betraktas ägarna och innehavarna av fastigheterna samt sådana parter som enligt 5 § 2 mom. kan jämföras med fastighetsägarna, av vilka nyttjanderätt till området löses in.

Enligt 2 mom. ska andra än sakägare ges tillfälle att framföra sin åsikt i en fråga som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd. Andra än sakägare kan t.ex. vara medborgarorganisationer och kommuninvånare, som inte kan anses vara sakägare. Det är här fråga om en särskild bestämmelse i förhållande till 41 § i förvaltningslagen, och tröskeln för dess tillämplighet är tänkt att vara något lägre.

Genom det föreslagna förfarandet är det möjligt att minska behovet av rättsskydd i efterhand. Med hjälp av förfarandet kan dessutom sådan information fås om skadliga miljökonsekvenser och andra konsekvenser orsakade av verksamheten enligt tillståndet som inte kommer fram i de utlåtanden som avses i 37 §.

För framläggande av anmärkningar och åsikter ska det reserveras en tillräckligt lång tid, som meddelas i samband med informationen om tillståndsansökan enligt 40 §.

När det gäller att höra sakägare och bereda tillfälle till påverkan, gäller i övrigt vad som föreskrivs i förvaltningslagen. Ett ärende kan avgöras även om anmärkningar eller åsikter inte har framförts. Den som försummar att lämna en anmärkning förlorar ändå inte talan vid sökande av ändring.

40 §. Information om tillståndsansökan. I paragrafen finns det bestämmelser om på vilket sätt och hur tillståndsmyndigheten ska informera om en ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd.

Enligt 1 mom. ska information om att en tillståndsansökan är aktuell ges genom kungörelse. Detta ska ske i enlighet med lagen om offentliga kungörelser (34/1925), om inte något annat följer av 1 mom. Kungörelsen ska i minst 30 dagar finnas på tillståndsmyndighetens anslagstavla och på anslagstavlor i de kommuner inom vars område verksamheten enligt planerna ska bedrivas, eller där konsekvenser av verksamheten kan uppträda. Kungörelsen ska innehålla en beskrivning av ansökan samt information om den tidsfrist som har reserverats för anmärkningar och åsikter och om andra nödvändiga omständigheter.

Information om kungörelsen ska dessutom publiceras i en tidning med allmän spridning på orten. I tidningen ska det meddelas uppgifter om kungörelsen. Meddelandet ska också innehålla uppgifter om ansökan till behövliga delar. Kungörelsen behöver dock inte i sin helhet publiceras i tidningen. Om ärendet är av ringa betydelse eller om annonsering annars är onödig, är det inte nödvändigt att informera om ärendet i tidning. Till exempel kräver en ansökan om en mindre ändring av ett tillstånd i allmänhet inte annonsering i tid-

ning. I fråga om ansökan om malmletningstillstånd anses det ofta vara tillräckligt att ägarna och innehavarna av fastigheterna i fråga skriftligen underrättas om saken. Tidningsannonsering ska dock göras t.ex. om det område som ansökan om malmletningstillstånd gäller är omfattande. När det gäller ansökan om guldvaskningstillstånd är det i regel inte heller nödvändigt med tidningsannonsering, eftersom saken i alla fall utreds i tillräcklig utsträckning med stöd av 37 och 38 §. Om ansökan däremot gäller gruvtillstånd ska det i princip alltid anses vara nödvändigt att annonsera i tidning.

De sakägare som saken speciellt gäller ska särskilt underrättas om kungörelsen. På det sättet säkerställs det att dessa sakägare får tillgång till informationen och möjlighet att påverka handläggningen av ärendet. Att informera om kungörelsen betyder inte att hela tillståndsansökan behöver sändas för information, utan endast ett tillräckligt detaljerat meddelande om ansökan. Delgivningsskyldigheten beror på vem eller vad som berörs av konsekvenserna av verksamheten. Ett villkor för delgivning är således att konsekvenserna gäller en fördel eller rätt som speciellt hör till sakägaren. Nödvändigheten av delgivning i fråga om en ansökan om malmletningstillstånd ska bedömas särskilt utifrån arbetsplanen, men det ska i princip anses nödvändigt att underrätta ägarna till fastigheterna på området, och ofta också innehavarna av fastigheter samt sådana parter som enligt 5 § 2 mom. kan jämföras med fastighetsägarna. När det gäller ansökan om gruvtillstånd är det alltid nödvändigt att underrätta ägarna till de fastigheter som hör till det gruvområde och hjälpområde som ansökan gäller och andra sådana sakägare som saken särskilt gäller (t.ex. innehavarna av fastigheter på området och de som äger fastigheter på närbelägna områden, samt de parter som nämns i 5 § 2 mom.). I fråga om ansökan om guldvaskningstillstånd anses delgivning inte vara nödvändig. Gruvmyndigheten kan vid behov separat lämna information om kungörelsen också till andra än de sakägare som saken särskilt gäller.

På förfarandet för delgivning tillämpas vanlig delgivning enligt 59 § i förvaltningslagen. Om fler än trettio kända personer

emellertid ska informeras om ansökan, eller om antalet personer är okänt, kan med stöd av 2 mom. information om saken ges i en sådan tidning där mottagaren bäst kan väntas få informationen. Detta utgör ett undantag till förfarandet för offentlig delgivning enligt 62 § i förvaltningslagen.

I 3 mom. föreskrivs det om hur en samfällighets ickekonstituerade delägarlag ska informeras om ansökan.

I 4 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning om kungörelsen.

41 §. Information om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd. I paragrafen föreskrivs det om lämnande av information om ansökan om inlösningstillstånd. Statsrådet, dvs. i praktiken arbets- och näringsministeriet, ska särskilt underrätta ägarna och innehavarna av fastigheterna på gruvområdet samt de parter som nämns i 5 § 2 mom. om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd. På förfarandet för delgivning tillämpas det förfarande som avses i 59 § i förvaltningslagen. Om en samfällighets ickekonstituerade delägarlag ska underrättas om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd, tillämpas vad som bestäms om lämnande av information om tillståndsansökan i 40 § 3 mom.

42 §. Hörande av sökanden. I paragrafen finns det bestämmelser om sökandens och andra sakägares rätt att avge bemötande med anledning av utlåtanden och anmärkningar som framställts om ansökan till den del dessa innehåller krav eller utredningar som kan påverka avgörandet av ärendet. Sökanden ska höras bl.a. när det i utlåtanden eller anmärkningar finns krav på begränsningar av eller villkor för verksamheten enligt tillståndet i syfte att säkerställa att verksamheten inte har sådana följder som är förbjudna i gruvlagen. Med anledning av bemötandet bereds sakägaren tillfälle att avge genmäle, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt på grund av att bemötandet inte bedöms inverka på avgörandet av ärendet.

43 §. Ansökan om tillstånd för urangruva. Om en fyndighet innehåller uran eller torium som en verksamhetsutövare vill utvinna, krävs det såväl gruvtillstånd enligt gruvlagen som tillstånd för gruvdrift enligt kärnenergilagen. Det har i sak ingen betydelse om det inom ramen för gruvprojektet i första hand är

fråga om utvinning av t.ex. en guldfyndighet, om avsikten samtidigt är att utvinna uran eller torium i samma fyndighet.

En ansökan om gruvtillstånd och en tillståndsansökan för samma verksamhet enligt kärnenergilagen handläggs enligt paragrafen tillsammans och avgörs genom samma beslut av statsrådet. I det fallet är både kärnenergilagen och gruvlagen samtidigt tillämpliga. I denna regeringsproposition ingår ett förslag till ändring av kärnenergilagen, genom vilket bestämmelserna om uran- och toriumgruvor samordnas med bestämmelserna i gruvlagen.

44 §. Förbehållsanmälan. Eftersom förbehåll görs för förberedelse av ansökan om malmletningstillstånd, kan förbehållsanmälan endast göras av en fysisk person, en juridisk person eller ett statligt verk enligt 31 §, dvs. av en sådan part som har rätt att ansöka om malmletningstillstånd.

Förbehållsanmälan ska göras direkt till gruvmyndigheten och inte till ortens registerbyrå, såsom för närvarande. Anmälan ska innehålla nödvändiga och tillförlitliga uppgifter om förbehållaren, fastighetsuppgifterna i form av officiella koordinater för det område som förbehållet för företrädesrätt gäller (*förbehållsområde*) samt åtgärderna och tidsplanen för förberedande av ansökan om malmletningstillstånd. Eftersom syftet med förbehållet är att säkerställa företrädesrätt att göra ansökan om malmletningstillstånd, ska förbehållsanmälan innehålla en tillräckligt noggrann plan för förberedelserna för ansökan om malmletningstillståndet och en redogörelse för de tillgängliga resurserna vid förberedelserna.

I förbehållsanmälan krävs något mer information än för närvarande. Utifrån den information som krävs är det möjligt att från fall till fall överväga längden av förbehållsbeslutets giltighetstid. De detaljerade uppgifterna om fastigheterna förhindrar för sin del förbehåll av onödigt stora områden.

Förbehållsanmälan får enligt 2 mom. inte gälla ett område som hör till ett malmletningsområde, ett gruvområde och ett guld-vaskningsområde eller som ligger närmare än en kilometer från ett sådant, liksom inte heller för närvarande med stöd av 7 § 2 mom. i den upphävda lagen. En skyddszon anses fortfarande vara nödvändig, eftersom det är

betydligt enklare att göra en förbehållsanmälan än att ansöka om malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvtillstånd. Att avlägsna kravet på skyddszon skulle bl.a. leda till ännu större malmletningsområden än för närvarande. Förbehållsanmälan får inte heller gälla ett område som tidigare varit förbehållsområde, om inte ett år har förflutit sedan förbehållsbeslutet upphörde att gälla eller återkallades i enlighet med 76 §. Denna begränsning är nödvändig för att de tidsfrister som fastställts för ett förbehålls maximala giltighetstid inte ska kunna kringgås. Med stöd av 7 § 2 mom. i den upphävda lagen kan nytt förbehåll beviljas för ett område först när tre år förflutit efter det att förbehållet upphörde att gälla, men det är av grundad anledning möjligt att bevilja nytt förbehåll när ett år förflutit sedan förbehållet upphörde att gälla.

Eftersom verkningarna av förbehållen på samma sätt som för närvarande begränsas till företrädesrätt i fråga om malmletningstillstånd i enlighet med 32 § 3 mom. och förbehåll inte berättigar till malmletning, är det fortfarande inte nödvändigt att utelämna sådana områden ur förbehållsområdet på vilka malmletning enligt 9 § inte är tillåten.

Om förbehållsanmälan gäller ett område för vilket malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd eller gruvtillstånd har sökts på det sätt som föreskrivs i 34 §, kan förbehållet inte heller godkännas. Bestämmelser om företrädesrätt för tillståndsansökningar finns i 32 §. Detta svarar mot vad som föreskrivs i 7 § 2 mom. i den upphävda lagen, men det faktum att tillståndsförfarandet har inletts motiverar ännu inte en skyddszon på det område som avses i tillståndsansökan.

Statsrådet får genom förordning utfärda närmare bestämmelser om förbehållsanmälan.

6 kap. Tillståndsprövning

45 §. Grunderna för tillståndsprövning. För utredning och avgörande av ärendet tillämpas förvaltningslagen. Tillståndsmyndigheten ska undersöka tillståndsansökan och dess bilagor, utlåtandena om tillståndsansökan, anmärkningarna och åsikterna om den

samt villkoren och hindren för beviljande av tillstånd. Tillståndsmyndigheten ska med stöd av 34 § 2 mom. 1 punkten i förvaltningslagen överväga att genast avslå ansökan som ogrundad, vilket innebär att förfarandet inte inleds om ansökan inte innehåller de uppgifter och utredningar som med stöd av 34 § i denna lag krävs i en ansökan. Sökanden ska således sörja för att ansökan uppfyller de föreskrivna villkoren. Ansökan ska lämnas utan prövande bl.a. om sökanden inte med stöd av 31 § är berättigad att ansöka om tillstånd, om guldvaskningstillstånd söks för ett annat än ett statsägt område eller om inte den tid som föreskrivs i 46 § 1 mom. har förflutit sedan det föregående tillståndet som gällde området har upphört att gälla eller återkallats.

Enligt paragrafen ska malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd beviljas, om sökanden visar att villkoren i gruvlagen uppfylls och det inte finns något hinder enligt den lagen som inte kan avlägsnas genom tillståndsvillkor eller genom en minskning av områdets storlek. Sökanden ska förfoga över sådan sakkunskap som behövs för den verksamhet som avses i ansökan, teknisk prestationsförmåga och ekonomiska och andra förutsättningar. Sökanden ska lägga fram en tillbörlig plan över verksamheten och konsekvenserna av den samt över avslutande av verksamheten med beaktande av bl.a. vad som bestäms i 34 §. Eftersom syftet med malmletningstillståndet är att leta efter malm, kan tillstånd för detta beviljas endast om det utifrån sökandens utredning finns motiverat skäl att förmoda att det på det område som ansökan gäller finns förutsättningar för malmletning. Guldvaskningstillstånd kan likaså beviljas endast om det finns motiverat skäl att förmoda att det på det område som ansökan gäller finns förutsättningar för guldvaskning.

I denna paragraf betonas, jämfört med den upphävda lagen, sökandens skyldighet att visa att de föreskrivna villkoren uppfylls och att det inte finns hinder för beviljande av tillstånd. För att villkoren i lagen ska uppfyllas krävs det prövning och tillämpning av fler och mer mångfasetterade faktorer än enligt den upphävda lagen.

Med beaktande av de tillståndsvillkor som fastställs får verksamheten inte ha sådana följder som är förbjudna i gruvlagen. Vid tillståndsprövningen kan även bedömas om det malmletningsområde, gruvområde eller guldvaskningsområde som ansökan gäller behöver förminska, om de föreskrivna villkoren eller hindren kräver det. En minskning av området kan komma i fråga t.ex. när en annan sökande har företrädesrätt enligt 32 § till området i fråga eller när en ansökan om malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd gäller sådana områden som avses i 46 § 1 mom. Om det inte är möjligt att genom tillståndsvillkor eliminera sådana förbjudna följder som avses i 11 § 2 mom. eller 24 § 2 mom., kan gruvmyndigheten överväga en minskning av malmletningsområdet eller guldvaskningsområdet på behövligt sätt. Prövningen av ett gruvområde grundar sig i första hand på bestämmelserna i 47 §, men också en minskning av området kan komma i fråga vid tillståndsprövningen.

När tillståndsärenden avgörs ska enligt 3 § iakttas vad som föreskrivs annanstans i lag. Vid tillståndsprövning enligt gruvlagen ska myndigheten identifiera vilka begränsningar annan lagstiftning eventuellt för med sig och vilka undantagstillstånd och liknande som med stöd av lagen i fråga krävs av den behöriga myndigheten.

När tillståndsärenden avgörs ska bl.a. iaktas vad som föreskrivs i naturvårdslagen, såsom med stöd av 71 2 mom. i den upphävda lagen. De centrala bestämmelser i naturvårdslagen som ska beaktas vid tillståndsprövningen gäller internationella fördrag i 4 §, naturskyddsplanering i 2 kap., naturskyddsområden och naturminnesmärken i 3 kap., skydd av naturtyper i 4 kap., landskapsvård i 5 kap., artskydd i 6 kap. och bestämmelserna om nätverket Natura 2000 i 10 kap. Av iakttagandet av naturvårdslagen följer bl.a. att tillstånd inte kan beviljas, om det finns fara för att t.ex. arter som kräver särskilt skydd eller s.k. strikt skyddade arter enligt bilaga IV b till naturdirektivet försvagas eller utrotas till följd av verksamhet enligt tillståndet, om inte sökanden med stöd av naturvårdslagen har beviljats tillstånd att avvika från fridlysningsbestämmelserna. Vid tillståndsprövningen ska också de föreskrifter

och bestämmelser iakttas som med stöd av naturvårdslagen utfärdats om bl.a. nationalparker och andra skyddsområden samt de bestämmelser som separat genom förordning har föreskrivits om djur- och växtarter som ska fridlysas.

När ett tillståndsärende avgörs ska bestämmelserna i 1 kap. 15 a och 17 a § i vattenlagen iakttas. Syftet med 1 kap. 15 a § i vattenlagen är att skydda vissa småvatten (t.ex. flador och glon) mot åtgärder som omfattas av förbudet mot ändring av vattendrag samt att gölar och små sjöar bevaras i naturtillstånd. Gölar och små sjöar har en stor betydelse när det gäller att trygga biodiversiteten. Syftet med 1 kap. 17 a § i vattenlagen är att skydda sådana bäddar i naturtillstånd som avses i vattenlagens 1 kap. 2 § och källor i naturtillstånd, vilket har en ytterst stor betydelse för biodiversiteten. Tillämpningen av dessa bestämmelser i vattenlagen har i rättspraxis likställts med tillämpning av naturvårdslagen (HFD:2008:10). Miljöverket kan bevilja tillstånd att avvika från förbuden i vattenlagen.

När tillståndsärenden avgörs ska bestämmelserna i ödemarkslagen och lagen om fornminnen också iakttas. Tillståndsprövningen påverkas således bl.a. av syftet med att inrätta ödemarksområden enligt 1 § i ödemarkslagen, av den särskilda bestämmelsen om gruvdrift i 6 § och av underhålls- och dispositionsplanen i 7 § i den lagen. Med stöd av 1 § i lagen om fornminnen är fasta fornlämningar fredade och de får inte röras utan tillstånd som beviljats med stöd av lagen om fornminnen.

När tillståndsärenden avgörs ska dessutom bestämmelserna i strålskyddslagen iakttas. Vid prövningen av malmletningstillstånd ska strålsäkerheten beaktas och aspekter i anslutning till den vid behov redas ut med Strålsäkerhetscentralen, om malmletning ska bedrivas på ett område där radon förekommer i mängder som klart överstiger de naturliga halterna, eller om sökanden med stöd av malmletningstillståndet avser att leta uran eller torium. Vid prövningen av gruvtillstånd ska strålsäkerhetsaspekterna alltid redas ut i samarbete med Strålsäkerhetscentralen. Strålsäkerheten ställer sådana krav på godkännandet av tillstånd och på tillståndsenlig

verksamhet som i enskilda fall kan innebära att strålskyddslagen blir tillämplig. När gruvdriften gäller utvinning av uran eller torium utreds och avgörs ärendet dock med stöd av kärnenergilagen.

När tillståndsärenden avgörs ska uppmärksamhet fästas vid att verksamhet enligt tillståndet inte har följder som är förbjudna annanstans i lag, t.ex. följder som strider mot förbudet mot förorening av mark i 7 § och mot förbudet mot förorening av grundvatten i 8 § i miljöskyddslagen. När tillståndsärenden avgörs ska uppmärksamhet också fästas t.ex. vid att de förbud och begränsningar som gäller vattentäkters skyddsområden enligt 9 kap. 20 § i vattenlagen iakttas i verksamhet enligt tillståndet.

Om tillståndsansökan gäller ett område inom gränszonen ska 52 § i gränsbevakningslagen beaktas, enligt vilken ett gränzonstillstånd krävs för bl.a. vistelse inom gränszonen, tagande av jord- och stenmaterial och letande efter mineral närmare än 20 meter från gränslinjen. Om malmletning ska bedrivas på Finlands territorialvatten ska vid tillståndsprövningen uppmärksamhet fästas vid det tillstånd som krävs med stöd av 12 § i territorialövervakningslagen, och om marken och berggrunden ska kartläggas från luftfartyg på en flyghöjd som är lägre än 150 meter ska vid tillståndsprövningen det tillstånd som krävs med stöd av 13 § i territorialövervakningslagen beaktas.

46 §. *Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd.* Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas för sådana områden som avses i 1 mom. 1—7 punkten. Begränsningarna svarar till centrala delar mot de hinder för inmutning som föreskrivs 6 § i den upphävda lagen, men bestämmelserna har preciserats och samordnats med övrig gällande lagstiftning. Till skillnad från nuläget planeras inte föreskrifter om karenstid för guldvaskningsområden, utan meningen är att ett nytt tillstånd ska kunna beviljas omedelbart efter det att det föregående tillståndet upphört att gälla eller återkallats. Förteckningen över hinder kommer jämfört med hindren för inmutning enligt den upphävda lagen att ha en något mindre betydelse, eftersom tillståndsansökningarna i sin helhet be-

döms mer övergripande och de olägenheter som verksamheten orsakar kan minskas genom tillståndsvillkor. Till exempel förhindras olägenheter för jordbruket, turismen, naturtjänster och skogsbruket eller för andra näringar med stöd av 11 och 24 § och genom tillståndsvillkor.

Bestämmelsen i 1 mom. 6 punkten svarar delvis mot bestämmelsen i 6 § 1 mom. 8 punkten i den upphävda lagen. Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas för ett område där verksamhet enligt tillståndet skulle komplicera genomförandet av en plan med rättsverkningar. Liksom i fråga om andra planer med rättsverkningar ska också landskapsplaner beaktas vid bedömningen. Den föreslagna ordalydelsen har en vidare betydelse än den nuvarande och möjliggör prövning i enskilda fall med beaktande av å ena sidan planen och planbeteckningarna och å andra sidan den verksamhet som enligt ansökan planerats för området. Verksamhet enligt malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd kan i de flesta fall inte anses komplicera genomförandet av en plan med rättsverkningar. Situationen är emellertid en annan om avsikten är att utföra provbrytning eller vidta sådana åtgärder som till sin omfattning och sina verkningar motsvarar provbrytning, eller om verksamheten är tänkt att bedrivas på ett detaljplanerat område. Malmletningstillståndet ger med stöd av 32 § 2 mom. företrädesrätt till gruvtillstånd, men villkoren och hindren för beviljande av gruvtillstånd prövas separat. I samband med prövning som gäller malmletningstillstånd bedöms därför inte vilka verkningar en eventuell gruvdrift skulle ha för områdenas användningsändamål med tanke på att malmletningen skulle leda till lokalisering av en utvinningsbar fyndighet.

Enligt 1 mom. 7 punkten får tillstånd inte heller utan särskild orsak beviljas för ett område i fråga om vilket kommunen av någon grundad anledning som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas. Med grundad anledning i anslutning till områdesanvändning avses närmast en pågående planlägningsprocess där det för området har planerats ett användningsändamål som skulle kompliceras av malmletning eller guldvask-

ning. Kommunen kan motsätta sig verksamhet också t.ex. på grund av ett markanvändningsändamål som enligt planerna redan ska börja genomföras eller något annat markanvändningsändamål som inte kan förenas med verksamheten eller på grund av särskilda natur- eller kulturvärden. Avsikten är att bestämmelsen ska tolkas så att en sådan grundad anledning ges en central betydelse vid beslutsfattandet. Vid tolkningen ska det också beaktas att ett malmletningstillstånds giltighetstid vid behov ska kunna begränsas så att tillståndet inte orsakar sådan olägenhet eller störning som kan bedömas utgöra en grundad anledning vad gäller områdesanvändningen. Förslaget kan inte anses innehålla en allmän rätt för kommunerna att förbjuda malmletning. Som särskild anledning kan närmast betraktas sådana grunder som har samband med ett viktigt allmänt intresse, t.ex. samhällets råvaruförsörjning eller behovet av kartläggning av malmreserver i anslutning till regional utveckling.

Med stöd av 1 mom. 8 punkten beviljas malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd inte trots att de föreskrivna förutsättningarna uppfylls och det inte finns något hinder för beviljande av tillstånd enligt gruvlagen, om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att inleda verksamhet enligt tillståndet, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad har försummat skyldigheterna enligt gruvlagen. Med stöd av bestämmelsen ska avslag på en tillståndsansökan alltid övervägas när det område som ansökan gäller är exceptionellt omfattande, sökanden inte har tillräckligt med tidigare erfarenhet av den verksamhet som tillståndsansökan gäller eller när det i samband med handläggningen av tillståndsansökan kommer fram omständigheter som ger orsak att misstänka att ansökan gjorts enbart eller huvudsakligen i avsikt att orsaka någon annan skada eller olägenhet eller i spekulationssyfte. Vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska proportionalitetsprincipen och andra rättsprinciper inom förvaltningen beaktas.

Med stöd av 2 mom. kan den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området eller rättsinnehavaren i fråga ge

sitt samtycke till att tillstånd trots hinder kan beviljas för ett område som avses i 1 mom. 1—4 punkten. Undantag är begravningsplatser och områden som hör till en enskild grav samt dessas skyddsområden enligt 7 § 2 mom. 1 punkten, vilka också med stöd av 6 § i den upphävda lagen utgör ovillkorliga hinder för beviljandet av tillstånd. Med undantag från bestämmelserna i 6 § 1 mom. 2 punkten i den upphävda lagen är det möjligt att med samtycke från den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området eller av rättsinnehavaren i fråga avvika från de karenstider som gäller sådana områden som tidigare varit malmletningsområden eller gruvområden utan att ärendet prövas hos gruvmyndigheten. På samma sätt som enligt 6 § 3 mom. i den upphävda lagen beaktas inte ett hinder som gäller byggnader på ett gruvområde och ett guldvaskningsområde när det gäller byggnader som betjänar gruvdrift eller guldvaskning.

47 §. Förutsättningar för beviljande av gruvtillstånd. Med stöd av 1 mom. ska sökanden visa att det är fråga om en fyndighet som till storlek, halt och tekniska egenskaper är utvinningsbar. Med fyndighet avses enligt definitionen i 5 § en sådan koncentration av gruvmineral i berggrunden som har påvisat eller möjligt ekonomiskt värde som föremål för gruvdrift. Fyndighetens storlek och halt kan anses vara tillräckliga, om inkomsterna från utvinningen av fyndigheten täcker driftkostnaderna och garanterar den avkastning som krävs på det kapital som placerats i utvinningen av den. Viktigast av de tekniska egenskaper som ska bedömas är de bryningstekniska och anrikningstekniska egenskaperna.

Ett motsvarande krav som i 1 mom. ingår i 4 § 3 mom. i den upphävda lagen. En längre maximal giltighetstid för malmletningstillstånd än vad de nuvarande inmutningsrätterna har kan anses göra det möjligt att ta fram noggrannare information om en fyndighets utvinningsbarhet än i dag. På detta inverkar dock inte endast omständigheter som har samband med den som ansöker om gruvtillstånd eller med fyndigheten, utan de allmänna utvecklingstrenderna för efterfrågan på råvarureserver och fyndighetens läge i förhållande till befintlig infrastruktur är också

viktiga. En förutsättning för beviljande av gruvtillstånd är emellertid inte att ett gruvprojekt objektivt bedömt alltid har en godtagbar investeringsnivå och att det med säkerhet kan genomföras.

I motsats till bestämmelserna i 4 § och 21 § 1 mom. i den upphävda lagen förutsätter ansökan om gruvtillstånd inte inmutning av området. I den nya gruvlagen finns detta krav inte mera. Eftersom sökanden ändå ska kunna visa att fyndigheten är utvinningsbar, förutsätter förberedelserna av ansökan om gruvtillstånd i praktiken i allmänhet att undersökningar med stöd av malmletningstillstånd görs.

Ett gruvområde och ett hjälpområde för en gruva får enligt 2 mom. inte befinna sig på ett sådant område för vilket enligt 46 § 1 mom. 1—5 punkten inte kan beviljas malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd. Med stöd av 22 § 3 mom. i den upphävda lagen är inmutningshindren i kraft vid utmålsläggning. Beviljandet av gruvtillstånd grundar sig på en övergripande granskning där olika former av nytta, förluster och olägenheter bedöms och där allmänna och enskilda intressen samordnas så väl som möjligt. Därför är det tänkt att en mekanisk granskning av hinder slopas vid gruvtillståndsprövningen och att gruvtillstånd med stöd av 3 mom. trots hinder enligt 46 § 1 mom. 1—4 punkten kan beviljas, om den myndighet eller inrättning som är behörig i ärendet eller rättsinnehavaren i fråga ger sitt samtycke i enlighet med 46 § 2 mom. Sådana byggnader på ett gruvområde eller ett guldvaskningsområde som betjänar gruvdrift eller guldvaskning beaktas inte vid bedömningen av hinder. På samma sätt som en begravningsplats eller ett område som hör till en enskild grav eller dessas skyddsområde är ett ovillkorligt hinder för beviljande av malmletningstillstånd är de också ett ovillkorligt hinder för beviljande av gruvtillstånd. Gruvtillstånd får dessutom beviljas trots hinder enligt 46 § 1 mom. 1—4 punkten och utan sådant samtycke som avses i 46 § 2 mom., om det inte annars är möjligt att inrätta ett gruvområde enligt 19 §. Samtycke krävs dock alltid när det är fråga om försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets områden och dessas skyddsområden enligt 7 § 2 mom. och i fråga om de områden

som avses i 9 § 4 mom. Förslaget kompletteras av de ersättningsgrunder i särskilda situationer som föreskrivs i 83 § 2 mom.

Med stöd av 3 mom. är bl.a. en landsväg och dess skyddsområde hinder för beviljande av gruvtillstånd, om inte den myndighet eller inrättning som är behörig i ärendet ger sitt samtycke. Enligt den upphävda lagen var det inte möjligt att inrätta ett utmål på vägområdet till en landsväg, vilket har fördröjt vissa gruvprojekt. Ståndpunkten vid den myndighet eller inrättning som ansvarar för en trafikled ska dock beaktas, om det på ett planerat gruvområde befinner sig en landsvägs vägområde eller en annan trafikleds område eller ett skyddsområde till dessa. Eftersom landsvägen betjänar ett allmänt trafikförbindelsebehov ska det vid gruvtillståndsprövningen inte vara möjligt att åsidosätta detta behov utan särskild överenskommelse med väghållaren. Om en landsväg på grund av gruvdrift förflyttas till en annan plats, ska överenskommelse om ersättning för de kostnader som förflyttningen orsakar samtidigt ingås. Dessa kostnader ska huvudsakligen ersättas av den som ansöker om gruvtillstånd. Beroende på situationen kan också väghållaren delta i kostnaderna, om landsvägen också annars behöver förbättras.

Enligt 4 mom. förutsätter beviljande av gruvtillstånd att gruvdriftens förhållande till den övriga områdesanvändningen och också övriga markanvändningsaspekter som tangerar gruvdriften ska vara utredda. Beroende på situationen ska antingen ett planläggningsförfarande enligt markanvändnings- och bygglagen eller ett förfarande för avgörande som gäller planeringsbehov tillämpas.

Det förfarande för avgöranden som gäller planeringsbehov enligt 137 § i markanvändnings- och bygglagen får tillämpas, om de skadliga miljökonsekvenserna och andra skadliga konsekvenser av ett gruvprojekt inte är betydande, eller om det inte finns ett stort behov av att samordna gruvprojektet med bebyggelsen eller andra markanvändningssyften. Ett avgörande som gäller planeringsbehov behövs i allmänhet också när det finns en gällande landskapsplan eller generalplan för området. Ett avgörande som gäller planeringsbehov förutsätter att gruvområdets och hjälpområdets förhållande till annan områ-

desanvändning har utretts i tillräcklig utsträckning i samråd med kommunen, landskapsförbundet och den regionala miljöcentral som är behörig i saken. Detta kan grunda sig på t.ex. kommunens, landskapsförbundets eller den regionala miljöcentralens utlåtanden om saken eller på ett protokoll som upprättats över dessa myndigheters gemensamma förhandlingar. När avgöranden gällande planeringsbeslut tillämpas kan det också förutsätta avvikelser från planen, om projektet strider mot den.

Om det inte finns förutsättningar för att tillämpa förfarandet för avgörande av planeringsbehov enligt markanvändnings- och bygglagen, ska gruvdriften grunda sig på en plan med rättsverkningar enligt markanvändnings- och bygglagen, där gruvområdets och hjälpområdets förhållande till annan områdesanvändning har utretts. En landskapsplan kan ofta vara tillräcklig, men vilken plan som lämpar sig beror på situationen. I praktiken kan en landskapsplan och en generalplan göras upp som etappplaner med mycket snabb tidsplan.

I fråga om gruvdrift kan gruvans läge och det faktum att gruvprojektet inte nödvändigtvis kräver väldigt omfattande egentligt byggande ge möjlighet till också ett annat slags plan med rättsverkningar i stället för en detaljplan och till avvikelser från planläggningskravet. När det gäller gruvdrift är situationen således en annan än när det gäller stora industriprojekt och köpcentrum, för vilka det i princip alltid krävs detaljplan.

De förfaranden som föreskrivs i 4 mom. förtydligar villkoren för beviljande av gruvtillstånd med avseende på behoven av planering av områdesanvändningen jämfört med 22 § 1 och 4 mom. i den upphävda lagen. En noggrannare reglering än hittills minskar också osäkerheten inför förberedelserna av gruvprojekt och medför större säkerhet i fråga om gruvans kommande verksamhetsförutsättningar och t.ex. utbyggnadsmöjligheter, när saken redan är fastställd i en plan med rättsverkningar. Miljöaspekterna utreds i samband med MKB-förfarandet för gruvprojektet och fastställs i synnerhet i ett miljötillstånd enligt miljöskyddslagen. MKB-förfarandet är emellertid inte ett planerings- och tillståndsförfarande på samma sätt som

planläggningen enligt markanvändnings- och bygglagen. I samband med MKB-förfarandet bedöms konsekvenserna av gruvprojektet i fråga, men förfarandet inbegriper inte någon bedömning av sådana eventuella konflikter i fråga om markanvändningen som gruvdriften kan ge upphov till eller någon bedömning av samordning med övrig markanvändning.

Tillståndsmyndigheten ska vid prövningen av gruvtillstånd iaktta vad som föreskrivs i markanvändnings- och bygglagen. I 58 § i markanvändnings- och bygglagen föreskrivs det om en detaljplans rättsverkningar, i 32 § om en landskapsplans rättsverkningar och i 42 § om en generalplans rättsverkningar. När ett förfarande för avgöranden som gäller planeringsbehov tillämpas får enligt 137 § 1 mom. i markanvändnings- och bygglagen bl.a. inte olägenheter med tanke på planläggningen eller annan reglering av områdesanvändningen förorsakas.

48 §. Hinder för beviljande av gruvtillstånd. I 1 mom. föreskrivs det om ett hinder för beviljande av tillstånd som svarar mot 46 § 1 mom. 8 punkten. Den som ansöker om gruvtillstånd ska i enlighet med 34 § i sin ansökan ange en tillräckligt detaljerad och tillförlitlig plan utifrån vilken tillståndsmyndigheten ska kunna bedöma om sökanden har tillräckliga förutsättningar och också avser att inleda gruvdrift eller åtminstone att se till att förutsättningarna för inledande av gruvdrift förbättras väsentligt. Avsikten med denna bestämmelse är framför allt att förhindra att en ansökan om gruvtillstånd godkänns, om ansökan har gjorts i spekulationssyfte eller om syftet med den är att rätten att utvinna en fyndighet ska kvarstå hos sökanden samtidigt som andra aktörers möjligheter till fortsatt utveckling av fyndigheten förhindras.

En betydande del av malmletarna är letningsbolag som drivs med riskfinansiering och som inte själva bedriver gruvdrift, men som med hjälp av fortsatta undersökningar och planer som gäller verksamhetens ekonomiska lönsamhet strävar efter att minska riskerna och osäkerheten i samband med gruvprojektet. Ett sådant utvecklingsarbete syftar till att möjliggöra försäljning av fyndigheten till bolag som bedriver egentlig gruvdrift, och den som ansöker om tillstånd ska i tillståndsansökan visa att förutsättningar

arna enligt 1 mom. uppfylls. När ett bolag som bedriver gruvdrift ansöker om gruvtillstånd, ska det enligt 34 § i sin ansökan tillräckligt detaljerat redovisa för på vilket sätt och enligt vilken tidsplan det är meningen att utvinning av fyndigheten ska inledas.

Den som ansöker om gruvtillstånd ska i sin tillståndsansökan särskilt redogöra för den finansieringsplan enligt vilken gruvdrift kan förverkligas, åtgärder som vidtagits och som inletts för att inleda gruvdrift (t.ex. ansökningar om sådana tillstånd som krävs med stöd av annan lagstiftning) samt de arrangemang som är aktuella för besittningstagande av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan. Tillståndsmyndigheten prövar hindren för beviljande av gruvtillstånd utifrån de utredningar som anförts i ansökan, de tekniska och ekonomiska åtgärder som utvinningen förutsätter och sökandens tidigare erfarenhet av motsvarande projekt. Gruvtillstånd beviljas i enlighet med 45 § efter tillståndsprövning och med iakttagande av bestämmelserna i de lagar som nämns i 3 § och någon annanstans i lag, om de förutsättningar som föreskrivs i 47 § och annanstans i gruvlagen uppfylls och det enligt gruvlagen inte finns något hinder för beviljande av tillstånd.

Enligt 1 mom. är det också ett hinder för beviljande av gruvtillstånd, om den som ansöker om tillstånd i väsentlig grad har försummat skyldigheterna enligt gruvlagen, t.ex. skyldigheten att vidta efterhandläggningståtgärder eller betala ersättningar. Försummelserna bedöms på samma grunder som de som anges i 46 § 1 mom.

Enligt 2 mom. får gruvtillstånd inte beviljas om gruvdriften orsakar fara för den allmänna säkerheten, medför synnerligen påtagliga skadliga miljökonsekvenser eller i synnerligen hög grad försämrar ortens bosättnings- och näringsförhållanden, och faran för den allmänna säkerheten, de skadliga miljökonsekvenserna eller försämringen av ortens bosättnings- och näringsförhållanden inte kan förebyggas genom tillståndsvillkor. Tillstånd får då inte beviljas, även om förutsättningarna för beviljande av gruvtillstånd bl.a. med stöd av 45 och 47 § uppfylls och det inte finns något hinder enligt 1 mom. eller annanstans i gruvlagen för beviljande av gruvtillstånd. En tillämpning av denna bestämmelse

kan i praktiken övervägas endast i samband med stora gruvprojekt. Även i det fallet är det närmast fråga om undantagssituationer, eftersom det i allmänhet genom bl.a. tillståndsvillkor är möjligt att förhindra sådana följder som avses i momentet. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra en övergripande bedömning, t.ex. om ett projekt kan leda till att ett värdefullt landskapsområde förstörs eller att områden blir icke-livsdugliga, men den inbegriper inte sådana detaljerade bedömningar av men för hälsan eller miljöförstörelse som görs med stöd av miljöskyddslagen och vattenlagen. Att orsaka fara för den allmänna säkerheten, synnerligen påtagliga skadliga miljökonsekvenser eller i synnerligen hög grad försämrade bosättnings- och näringsförhållanden på orten kan med stöd av bestämmelsen inte anses vara godtagbart, även om gruvprojektet skulle medföra betydande nytta för den som bedriver gruvdrift och via ekonomiska effekter och sysselsättningseffekter även för allmänt intresse.

49 §. Prövning av nyttjanderätt. Statsrådet kan med stöd av 20 § 1 mom. bevilja gruvområdesinlösningstillstånd, som ger rätt att som gruvområde använda ett område som ägs av någon annan. För att tillstånd ska beviljas förutsätts det att gruvprojektet är nödvändigt med hänsyn till ett allmänt behov. Eftersom inlösning av nyttjanderätt till ett gruvområde är en nyttjanderätt som utesluter övriga rättigheter är kravet på ett allmänt behov nödvändigt för begränsning av det egendomsskydd som tryggas i grundlagen. Med stöd av 41 § i den upphävda lagen har en gruvrättsinnehavare med stöd av lagen direkt nyttjanderätt till utmålet utan att saken prövas med avseende på kravet på ett allmänt behov.

I 1 mom. preciseras de centrala grunderna för bedömning av ett allmänt behov. Begreppet allmänt behov är kan jämföras med allmänt intresse. Allmänna intressen är olika samhälleligt betydelsefulla funktioner samt värderingar, målsättning och syften. Allmänna intressen kan vara förknippade med både skadliga miljökonsekvenser och bekämpningen av sådana. Ett allmänt intresse kan gälla t.ex. en industriell verksamhet, råvaruförsörjning, främjande av näringsverksamhet och sysselsättning, förebyggande av sanitära

olägenheter, den allmänna säkerheten samt natur-, kultur- och landskapsvärden. Ett allmänt intresse kan bedömas ur lokal, regional och riksomfattande synvinkel. Frågor som gäller tillgången på råvaror, skapandet av förutsättningar för näringslivet samt sysselsättningen kan anses vara ett ekonomiskt intresse på riksomfattande nivå (staten). Till många delar är allmänna intressen emellertid i synnerhet regionala, t.ex. intressen på landskapsnivå eller på lokal kommunal nivå. Att främja näringsverksamheten och sörja för sysselsättningen är centralt regionala och lokala intressen. Landskapsvård och andra intressen som gäller förebyggandet av skadliga miljökonsekvenser kan vara viktiga med tanke på allmänt intresse på både landskapsnivå och lokal nivå, men också på riksomfattande nivå.

Allmänna intressen kan inte definieras utan hänsyn till omständigheterna, eftersom det finns så många olika och de är bundna till tiden och samhällsutvecklingen. Ett allmänt intresse fastställs inte utifrån ett stort antal enskilda intressen, utan ett allmänt intresse kan ibland vara överensstämmande med ett enskilt intresse eller så kan det vara helt oberoende av enskilda intressen. Ett allmänt intresse kan ibland också vara ett övergripande samhällligt intresse, men ofta konkurrerar allmänna intressen med varandra. Ekonomiska intressena konkurrerar t.ex. med miljömässiga intressen, och olika ekonomiska och miljömässiga intressen konkurrerar också sinsemellan.

Ett allmänt behov förutsätter dock mer än ett allmänt intresse, eftersom nytta eller fördel för samhället även kan orsakas av sådana gruvprojekt som inte direkt är viktiga med hänsyn till ett allmänt behov. Ett behov kan anses syfta till att någonting nödvändigt sköts eller att ett missförhållande avlägsnas, men det förutsätter trots det inte samhälllig nödvändighet.

Med stöd av 1 mom. bedöms kravet på ett allmänt behov särskilt utifrån gruvprojektets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser samt sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning. De ekonomiska konsekvenser som ska beaktas kan vara också kortvariga, men sysselsättningseffekterna ska vara långvariga. Kravet på ett

allmänt behov kan variera både regionalt och lokalt. För att tillstånd ska beviljas förutsätts det att det allmänna behovet har centralt samband med genomförandet av ett regionalt eller lokalt nödvändigt gruvprojekt. Sökanden är enligt 35 § skyldig att visa att det allmänna behovet kräver inlösen, vilket svarar mot bestämmelserna i 4 § 2 mom. i inlösningslagen.

En förutsättning för att gruvområdesinlösenstillstånd ska beviljas är dessutom enligt 1 mom. att gruvområdet uppfyller de villkor som föreskrivs i 19 § 1 mom. och att planeringen av områdets placering har gjorts med iakttagande av 19 § 3 mom. Sökanden ska i sin ansökan om gruvområdesinlösenstillstånd redogöra för att gruvområdet till sin omfattning och form på det sätt som avses i 19 § 1 mom. uppfyller de krav som ställs på säkerhet, anrikningsområden och deponier samt de övriga kraven på placeringen av gruvdrift och på gruvtekniken. Gruvområdet ska vara enhetligt på det sätt som avses i 19 § 1 mom. Tillståndsansökan ska också innehålla en redogörelse för att gruvområdet inte är större än vad som med tanke på gruvdriften är nödvändigt, eftersom inlösen endast kan omfatta det faktiska behovet av områden. Sökanden ska i tillståndsansökan dessutom ange på vilket sätt en sådan kränkning av allmänt och enskilt intresse som nämns i 19 § 3 mom. kommer att undvikas.

Också en privaträttslig sammanslutningsgruvprojekt kan vara nödvändigt med hänsyn till ett allmänt behov, men projektet ska ha en koppling till en samhälllig uppgift. De som bedriver gruvdrift är i praktiken alltid privaträttsliga sammanslutningar. Inlösningsrätt får enligt 4 § 2 mom. i inlösningslagen beviljas också en sådan sammanslutning. Grundlagsutskottet har ansett att kravet på allmänt behov i 15 § i grundlagen inte nödvändigtvis är en förutsättning för att inlösen sker till gagn för en offentlighetsrättslig sammanslutning, utan mottagaren av inlöst egendom kan också vara någon annan part (GrUU 28/2000 rd och 49/2002 rd).

När en ansökan om gruvtillstånd innehåller ett krav på begränsad nyttjanderätt eller annan särskild rätt till hjälpområdet ska detta krav prövas som en del av handläggningen av gruvtillståndsansökningen. För hjälpom-

rådets del motsvarar gruvtillståndet utmålsläggning enligt den upphävda lagen, men den tillståndsprövning som hänger samman med gruvtillstånd är mångsidigare på så vis att den gör det möjligt att samordna olika allmänna och enskilda intressen.

Enligt 2 mom. kan begränsad nyttjanderätt och annan särskild rätt till gruvans hjälpområde beviljas i gruvtillståndet, om området uppfyller de villkor som föreskrivs i 19 § 2 mom. och områdets placering har planerats med iakttagande av 19 § 3 mom. Sökanden ska i gruvtillståndsansökan redogöra för att det område i fråga som finns i närheten av gruvområdet är nödvändigt för gruvdriften för att det behövs för vägar, transportanläggningar, kraft- eller vattenledningar, avlopp eller en transportled som bryts på tillräckligt djup under markytan eller för att det behövs för vattenhantering. I ansökan om gruvtillstånd ska dessutom anges på vilket sätt en sådan kränkning av allmänt och enskilt intresse som nämns i 19 § 3 mom. kommer att undvikas. Med stöd av 2 mom. kan rätt beviljas endast till den del de funktioner som planerats för området annars inte kan placeras på ett tillfredsställande sätt och till rimliga kostnader. Rätt får emellertid inte beviljas med stöd av gruvlagen, om någon annan lagstiftning, t.ex. landsvägslagen eller lagen om enskilda vägar, ska tillämpas på placeringen av funktioner.

Med stöd av 3 mom. ska vid tillståndsprövning enligt 1 och 2 mom. dessutom beaktas vad som föreskrivs i 47 § 2 och 3 mom. om begränsningar som gäller placeringen av gruvområdet och hjälpområdet och om undantagen till dessa.

Ett beslut om beviljande av gruvområdesinlösningsstillstånd ska med stöd av 59 § och ett beslut om beviljande av gruvtillstånd ska med stöd av 58 § omedelbart sändas till den behöriga lantmäteribrå, som enligt 79 § genast ska utfärda förordnande om gruvför rättning.

50 §. *Hinder för beviljande av tillstånd inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet.* Malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd får inte beviljas, om verksamhet enligt tillståndet har sådana följder inom samernas hembygdsområde eller

skoltområdet som är förbjudna i 1 mom. Förbudet mot att försämra förhållandena inom de ovan nämnda områdena ska bidra till att trygga samernas rättigheter som urfolk, skolternas näringar och levnadsförhållanden inom skoltområdet samt förutsättningarna för renskötelsen inom det särskilda renskötseområdet. Prövningen grundar sig på en utredning som gjorts enligt 38 §.

Med stöd av 2 mom. kan tillstånd dock beviljas trots det hinder som avses i 1 mom., om hindret kan avlägsnas genom tillståndsvillkor. Genom de tillståndsvillkor som fastställs i malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd kan de olägenheter som avses i paragrafen i allmänhet minskas så att det inte längre finns något hinder för beviljande av tillstånd.

51 §. *Bestämmelser i malmletningstillstånd.* Med stöd av 1 mom. ska gruvmyndigheten i malmletningstillståndet fastställa malmletningsområdets läge och gränser. Läget och gränserna fastställs med tillståndsansökan som utgångspunkt. Det område som ansökan gäller kan dock förminskas med stöd av 45 §, om det är nödvändigt för att ett hinder för beviljande av tillståndet ska kunna avlägsnas.

I 2 mom. föreskrivs det om de nödvändiga bestämmelser som ska fastställas i malmletningstillståndet för att allmänna och enskilda intressen ska kunna tryggas. Tillståndsvillkoren kan innehålla skyldigheter eller begränsningar. I tillståndsvillkoren ska enligt 1 punkten tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna preciseras. Dessa behöver bedömas i detalj med beaktande av arten och omfattningen av de skador, olägenheter och störningar som de planerade åtgärderna orsakar samt de övriga användningsändamål som är förknippade med undersökningsområdet. Tillståndsvillkor kan med stöd av 1 punkten också fastställas för de anordningar och konstruktioner som avses i 10 § 2 mom.

I tillståndsvillkoren ska enligt 2 mom. 2 punkten nödvändiga bestämmelser för malmletning på det särskilda renskötseområdet fastställas och enligt 3 punkten ska nödvändiga bestämmelser för malmletning inom samernas hembygdsområde och på skoltområdet fastställas.

I tillståndsvillkoren ska med stöd av 2 mom. 4 punkten redogörelseskyldigheten enligt 14 § preciseras, bl.a. ska bestämmelser fastställas om tidpunkten för när redogörelseskyldigheten ska fullgöras och om beskrivningen av undersökningsarbetena och undersökningsresultaten. I tillståndsvillkoren ska med stöd av 5 punkten skyldigheten att vidta efterbehandlingsåtgärder enligt 15 § preciseras. Bestämmelser kan utfärdas om åtgärder för att t.ex. iståndsätta och snygga upp området och återställa det i naturenligt skick samt om innehållet i och presentationen av den redogörelse för undersökningsarbetet och det informationsmaterial som ska lämnas till gruvmyndigheten. Med stöd av 5 punkten ska dessutom fastställas när den anmälan som avses i 15 § 2 och 3 mom. senast ska göras. En tidsfrist på sex månader efter det att malmletningstillståndet har upphört att gälla eller återkallats kan i allmänhet anses vara tillräcklig. Om efterbehandlingsåtgärderna t.ex. på grund av terrängförhållanden eller av naturvårdsskäl kan utföras endast under en viss tidpunkt av året kan en längre tidsfrist beviljas för anmälningsskyldigheten.

I tillståndsvillkoren ska enligt 2 mom. 6 punkten närmare bestämmelser om jord- och stenavfall fastställas, om det inte med stöd av 13 § 2 mom. är onödigt på grund av att innehavaren av malmletningstillstånd ska upprätta en plan för hantering av utvinningsavfall enligt miljöskyddslagen. Om det för verksamhet enligt malmletningstillståndet krävs en anmälan om provverksamhet enligt miljöskyddslagen eller miljötillstånd, fastställs nödvändiga villkor om förhindrande av miljöförstörelse och om planen för hantering av utvinningsavfall med stöd av miljöskyddslagen.

I tillståndsvillkoren ska med stöd av 2 mom. 7 punkten anmälningsskyldigheten enligt 12 § 3 mom. preciseras genom att de myndigheter som inom sitt respektive behörighetsområde övervakar allmänt intresse anges. I tillståndsvillkoren ska enligt 8 punkten vid behov förutsättas att malmletningsområdet ska minskas inom en bestämd tidsfrist. Detta tillståndsvillkor är nödvändigt framför allt när malmletningsområdet är stort eller när det inbegriper andra användningsbehov för områdena. Enligt 9 punkten ska förfaran-

det för ställande av säkerhet enligt 107 § preciseras i tillståndsvillkoren, om det inte på sådana grunder som föreskrivs i den paragrafen ska betraktas som onödigt.

I syfte att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i gruvlagen kan i tillståndsvillkoren med stöd av 2 mom. 10 punkten fastställas sådana villkor för och begränsningar av malmletningen och andra omständigheter med anknytning till användningen av malmletningsområdet som kompletterar 1—9 punkten. Tillståndsvillkor kan fastställas om nödvändiga åtgärder för att t.ex. undvika eller begränsa olägenheter orsakade av malmletningsundersökningarna och för att trygga den allmänna säkerheten, t.ex. skyldighet att sörja för de åtgärder som strålsäkerheten kräver och trygga säkerheten för andra som rör sig på området. Om det i närheten av malmletningsområdet finns uppslagsmagasin för explosiva varor eller farliga kemikalier eller anläggningar för bearbetning av sådana, ska det i tillståndet fastställas ett tillräckligt skyddsavstånd inom vilket trafik och malmletning begränsas av hälso- och säkerhetsskäl.

Viktiga synpunkter för att trygga allmänt och enskilt intresse säkerställs direkt med stöd av lagstiftningen. Gruvmyndigheten kan dessutom med stöd av 2 mom. 11 punkten fastställa kompletterande tillståndsvillkor om andra nödvändiga omständigheter med tanke på allmänt och enskilt intresse och omständigheter som gäller uppfyllandet av tillståndsvillkoren, t.ex. att beakta skyldigheterna i naturvårdslagen, att beakta en sådan enskild väg som avses i lagen om enskilda vägar eller att röra sig i terrängen på området exempelvis med motorfordon. Att röra sig med motorfordon på malmletningsområdet förutsätter tillståndsvillkor särskilt på de platser där trafiken är begränsad. Sådana platser finns på skogsbruksmark, bl.a. platser med värdefulla växt- och fågelbestånd.

Innehållet i tillståndsvillkoren styrs bl.a. av bestämmelsen om lagens syfte i 1 §. Gruvmyndigheten ska när tillståndsvillkoren övervägs närmast beakta arten och de övergripande konsekvenserna av malmletningen enligt arbetsplanen, malmletningsområdets egenskaper och de tekniska möjligheterna att genomföra de åtgärder som krävs. De särdrag

och situationer som kännetecknar malmletningen varierar från fall till fall, och därför kan villkoren i malmletningstillstånd avsevärt avvika från varandra.

52 §. Bestämmelser i gruvtillstånd. Med stöd av 1 mom. ska bestämmelser om gruvområdet och hjälpmrådet för gruvan fastställas i gruvtillståndet. Gruvområdets och hjälpmrådets läge och gränser fastställs med tillståndsansökan som utgångspunkt. Sådana ändringar av läget och gränserna för de områden som ansökan gäller ska emellertid kunna göras som med beaktande av 47 § 2 mom. eller någon annan bestämmelse i gruvlagen är nödvändiga, t.ex. att flytta gruvområdets gränser. Förslaget kompletterar bestämmelsen i 45 §, enligt vilken det vid tillståndsprövningen ska vara möjligt att vid behov förminska områdets storlek.

Enligt 2 mom. ska i gruvtillståndet fastställas en tidsfrist inom vilken innehavaren av gruvtillståndet ska inleda gruvdrift eller annat sådant förberedande arbete som visar att tillståndshavaren har allvarliga avsikter att bedriva egentlig gruvdrift. Tidsfristen kan vara högst tio år efter det att tillståndet har vunnit laga kraft. En motsvarande bestämmelse ingår i 50 § i den upphävda lagen. Om gruvdrift inte har inletts inom den tidsfrist som angetts i gruvtillståndet och tillståndshavaren inte heller på ett betydande sätt inlett förberedande arbete för gruvdriften, tillämpas bestämmelsen om när ett gruvtillstånd förfaller i 68 §.

I 3 mom. föreskrivs det om de nödvändiga bestämmelser som ska fastställas i gruvtillståndet för att allmänna och enskilda intressen ska kunna tryggas. Ett allmänt intresse har förklarats närmare i motiveringen till 49 §. Ett enskilt intresse kan t.ex. vara ett ekonomiskt intresse eller ett intresse som gäller områdesanvändningen, trivseln i boendemiljön eller enskildas hälsa. Konsekvenserna av gruvprojekt för allmänna och enskilda intressen kan variera betydligt. Vid tillståndsprövningen är det utifrån en övergripande bedömning av situationen möjligt att beakta de regionala och lokala förhållandena och intressena och att genom tillståndsvillkor säkerställa att en rättvis lösning med tanke på omständigheterna nås i enskilda fall.

Tillståndsvillkoren kan innehålla skyldigheter eller begränsningar.

I tillståndsvillkoren ska enligt 3 mom. 1 punkten den skyldighet preciseras som en innehavare av gruvtillstånd har att sörja för att de skadliga konsekvenserna av gruvdriften undviks eller begränsas och människors hälsa och den allmänna säkerheten tryggas. Detta tillståndsvillkor hänger nära samman med den skyldighet som åläggs innehavaren av gruvtillstånd i 18 § 1 mom. 1 och 2 punkten. I tillståndsvillkoren ska de skyldigheter och begränsningar fastställas genom vilka säkerställs att gruvdriften inte medför betydande olägenhet för allmänt eller enskilt intresse eller sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som rimligen kan undvikas. Tillståndshavaren kan också förpliktas att sörja för bl.a. säkerheten för de personer som rör sig på området.

I tillståndsvillkoren ska med stöd av 3 mom. 2 punkten vid behov skyldigheten enligt 18 § 1 mom. 3 och 4 punkten preciseras och med stöd av 3 punkten redogörelseskyldigheten enligt 18 § 2 mom.

I tillståndsvillkoren ska med stöd av 3 mom. 4 punkten nödvändiga bestämmelser för gruvdrift på det särskilda renskötselområdet fastställas och med stöd av 5 punkten nödvändiga bestämmelser för gruvdrift på samernas hembygdsområde och vid behov i dess omedelbara närhet och på skoltområdet fastställas.

I tillståndsvillkoren ska enligt 3 mom. 6 punkten förfarandet för ställande av säkerhet enligt 108 § preciseras och de skyldigheter enligt 15 kap. fastställas som gäller åtgärder i samband med och efter det att gruvdriften upphör. I tillstånd som gäller tills vidare och av särskilt skäl också i tidsbegränsade tillstånd ska med stöd av 62 § 2 mom. en tidpunkt för översyn av tillståndsvillkoren fastställas. I tillståndsvillkoren ska enligt 7 punkten fastställas en tidsfrist inom vilken tillståndshavaren till gruvmyndigheten senast ska lämna in de rapporter som behövs för översynen av tillståndsvillkoren. I syfte att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i gruvlagen kan det i tillståndsvillkoren med stöd av 8 punkten fastställas bestämmelser och begränsningar i fråga om omständigheter som gäller verksamheten en-

ligt gruvtillståndet och som kompletterar 1—7 punkten. Bestämmelserna kan gälla t.ex. malmletning med stöd av 17 § 2 mom.

Viktiga synpunkter för att trygga allmänt och enskilt intresse säkerställs direkt med stöd av lagstiftningen. Gruvmyndigheten kan dessutom med stöd av 3 mom. 9 punkten fastställa kompletterande tillståndsvillkor om andra omständigheter som är nödvändiga för allmänt och enskilt intresse och som har samband med uppfyllandet av tillståndsvillkoren. Kompletterande tillståndsvillkor som gäller gruvssäkerheten kan med stöd av 125 § fastställas i gruvssäkerhetstillståndet.

Innehållet i tillståndsvillkoren styrs bl.a. av bestämmelsen om lagens syfte i 1 §. Tillståndsmyndigheten ska när tillståndsvillkoren övervägs närmast beakta arten och de övergripande konsekvenserna av gruvdriften, verkningssområdets egenskaper och de tekniska möjligheterna att genomföra de åtgärder som krävs. De särdrag och situationer som kännetecknar gruvdriften varierar från fall till fall, och därför kan villkoren i gruvtillstånd avvika från varandra.

Gruvdrift förutsätter miljöstillstånd enligt miljöskyddslagen. De nödvändiga bestämmelser som fastställs om förebyggande av miljöförstörrelse, deponin för utvinningsavfall och efterbehandlingen av den samt om utvinningsavfall, planen för hantering av utvinningsavfall och iakttagandet av planen fastställs i miljöstillståndet.

53 §. Bestämmelser i gruvområdesinlösningsstillstånd. Enligt paragrafen ska det område anges till vilket nyttjanderätt för gruvområde ska lösas in. Innehållet i nyttjanderätten fastställs dessutom närmare i inlösningsstillståndet. Gruvdrift förutsätter i praktiken att det inte finns andra gällande nyttjanderätter på området. Nyttjanderätten är normalt i kraft samma tidsperiod som gruvtillståndet, men vid behov kan även en kortare tid vara möjlig, om området bara under en begränsad tid behövs för gruvdriften, t.ex. som deponi.

54 §. Bestämmelser i guldvaskningstillstånd. Med stöd av 1 mom. ska gruvmyndigheten i guldvaskningstillståndet fastställa guldvaskningsområdets läge och gränser. Guldvaskningsområdets läge och gränser fastställs med tillståndsansökan som utgångspunkt. Det område som ansökan gäller

kan dock med stöd av 45 § förminska, om det är nödvändigt för att ett hinder för beviljande av tillståndet ska kunna avlägsnas.

I 2 mom. föreskrivs det om de nödvändiga bestämmelser som ska fastställas i guldvaskningstillståndet för att allmänna och enskilda intressen ska kunna tryggas. Tillståndsvillkoren kan innehålla skyldigheter eller begränsningar. I tillståndsvillkoren ska enligt 1 punkten tidpunkterna och metoderna för guldvaskningen preciseras. Dessa behöver bedömas i detalj med beaktande av arten och omfattningen av de skador, olägenheter och störningar som de planerade åtgärderna orsakar samt området i fråga, som i praktiken ofta är ett område som ingår i en ödemark eller en nationalpark. I nationalparker är maskinell guldvaskning förbjuden med stöd av 13 § i naturvårdslagen, om inte något annat föreskrivs i den författning som gäller inrättandet av området i fråga. Endast traditionell guldvaskning är tillåten i Lemmenjoki och i Urho Kekkonens nationalpark.

Enligt 2 mom. 2 punkten ska vid behov skyldigheten att hålla guldvaskningsområdet i skick enligt 24 § 3 mom. preciseras i tillståndsvillkoren.

I tillståndsvillkoren ska enligt 2 mom. 3 punkten nödvändiga bestämmelser för guldvaskning på det särskilda renkötselområdet fastställas och enligt 4 punkten ska nödvändiga bestämmelser för guldvaskning inom samernas hembygdsområde och på skoltområdet fastställas.

I tillståndsvillkoren ska med stöd av 2 mom. 5 punkten redogörelseskyldigheten enligt 28 § preciseras, bl.a. ska tidpunkten fastställas för när redogörelseskyldigheten ska fullgöras. I tillståndsvillkoren ska med stöd av 6 punkten skyldigheten att vidta efterbehandlingsåtgärder enligt 29 § preciseras, t.ex. att avlägsna byggnader och konstruktioner och iståndsätta och snygga upp området och återställa det i ett så naturenligt och landskapsmässigt tillfredsställande skick som möjligt.

I tillståndsvillkoren ska enligt 2 mom. 7 punkten närmare bestämmelser fastställas i fråga om jord- och stenavfall, om detta inte är onödigt för att guldvaskaren ska upprätta en plan för hantering av utvinningsavfall enligt miljöskyddslagen. För maskinell guld-

vaskning krävs miljöstillstånd enligt miljöskyddslagen. Nödvändiga bestämmelser om förhindrande av miljöförstörelse, om deponin för utvinningsavfall och om efterbehandling av den samt om utvinningsavfall, planen för hantering av utvinningsavfall och iakttagandet av planen fastställs då i miljöstillståndet.

I tillståndsvillkoren ska med stöd av 2 mom. 8 punkten skyldigheten att ställa säkerhet enligt 107 § preciseras. I syfte att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i gruvlagen kan i tillståndsvillkoren med stöd av 9 punkten fastställas bestämmelser och begränsningar som gäller guldvaskningen och användningen av guldvaskningsområdet och som kompletterar 1—8 punkten. Om det i närheten av guldvaskningsområdet finns t.ex. ett upplagsmagasin för explosiva varor, ska ett tillräckligt skyddsavstånd fastställas i tillståndet.

Viktiga synpunkter för att trygga allmänt och enskilt intresse säkerställs direkt med stöd av lagstiftningen. Gruvmyndigheten kan dessutom med stöd av 2 mom. 10 punkten fastställa kompletterande tillståndsvillkor om andra nödvändiga omständigheter med tanke på allmänt och enskilt intresse och om omständigheter som har samband med uppfyllandet av tillståndsvillkoren, t.ex. om att beakta skyldigheterna i naturvårdslagen eller ödemarkslagen, eller att beakta en sådan enskild väg som avses i lagen om enskilda vägar eller om att röra sig i terrängen. För att röra sig i terrängen med ett motorfordon på ett guldvaskningsområde och utanför det krävs tillstånd enligt terrängtrafiklagen.

Innehållet i tillståndsvillkoren styrs bl.a. av bestämmelsen om lagens syfte i 1 §. Tillståndsmyndigheten ska när tillståndsvillkoren övervägs närmast beakta arten och de övergripande konsekvenserna av guldvaskningen, verkningsområdets egenskaper och de tekniska möjligheterna att genomföra de åtgärder som krävs. De särdrag och situationer som kännetecknar guldvaskningen varierar från fall till fall, och därför kan villkoren i guldvaskningstillstånd avvika från varandra.

55 §. Avgörande av ärenden om förbehållsanmälan. Gruvmyndigheten godkänner genom beslut ett förbehåll om det uppfyller villkoren i 44 § och det inte finns något hin-

der för godkännande i gruvlagen, t.ex. att förbehållaren inte är en sådan fysisk person, juridisk person eller statlig inrättning som avses i 31 §. Gruvmyndigheten ska förkasta förbehållet till den del det omfattar ett område som avses i 44 § 2 mom. Förbehållet ska också förkastas till den del det gäller ett område för vilket ansökan om malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd eller gruvtillstånd har gjorts i enlighet med 34 § innan förbehållsanmälan har lämnats till gruvmyndigheten i enlighet med 44 § 1 mom.

Gruvmyndigheten ska med stöd av 2 mom. förkasta förbehållet, om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden på grund av förbehållsområdets omfattning eller av andra orsaker inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att ansöka om malmletningstillstånd. Andra orsaker kan vara t.ex. andra förbehållsanmälningar och ansökningar om malmletningstillstånd som förbehållaren gjort eller sådana malmletningstillstånd som beviljats förbehållaren vars sammantagna areal skulle kunna beaktas vid prövningen.

Utöver vad som i paragrafen föreskrivs om prövning av en förbehållsanmälan kan gruvmyndigheten även när den bestämmer om förbehållsbeslutets giltighetstid med stöd av 76 § pröva saken.

7 kap. Tillståndsbeslut och beslutets giltighet

56 §. Tillståndsbeslutets innehåll. I fråga om innehållet i och motiveringen av ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvområdesinlösningsstillstånd gäller vad som bestäms i 44 och 45 § i förvaltningslagen. Av beslutet ska framgå bl.a. vad verksamhetsutövaren har rätt eller är skyldig att göra. I beslutet ska också anges de sakägare som direkt berörs av beslutet. Som sådana sakägare ska förutom sökanden närmast betraktas ägarna till fastigheterna på det område som avses i ansökan. Med tanke på 44 § 1 mom. 2 punkten i förvaltningslagen kan det anses vara tillräckligt om en förteckning över fastighetsägarna på området har fogats till beslutet. Sakägare kan förutom fastighetsägarna vara de som en-

ligt 5 § 2 mom. ska jämföras med ägarna samt eventuella innehavare av fastigheter på området i fråga. Begreppet sakägare i fråga om olika typer av tillstånd bedöms närmare i motiveringen till 34 § 2 mom. 3 punkten och 39 § 1 mom. I motiveringen till beslutet ska det anges vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats. Till beslutet ska en besvärshandling fogas med iakttagande av vad som bestäms i 47 § i förvaltningslagen. I den föreslagna paragrafen utfärdas bestämmelser som gäller kraven på beslutets innehåll och som kompletterar förvaltningslagen.

Tillståndsmyndigheten ska innefatta nödvändiga bestämmelser i ett beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd och i ett beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd. Närmare bestämmelser om de tillståndsvillkor som ska fastställas föreskrivs i 51—54 §, och utöver detta ska i tillståndet dessutom bestämmas om bl.a. tillståndets giltighetstid i enlighet med 60—65 och 71 §. I ett guldvaskningstillstånd ska kravet på att få avvika från förbudet mot byggande enligt 26 § 1 mom. avgöras och i ett gruvtillstånd ska kraven på nyttjanderätt eller andra särskilda rättigheter till gruvans hjälpområde avgöras.

I beslutet ska enligt 1 mom. syftet med ansökan anges eller ansökan i behövlig omfattning fogas till beslutet. Syftet med ett malmletningstillstånd, ett gruvtillstånd eller ett guldvaskningstillstånd hänför sig närmast till den verksamhetsplan som med stöd av 34 § 2 mom. 5 punkten förutsätts i tillståndsansökan. Syftet med ansökan om gruvområdesinlösningsstillstånd är att få nyttjanderätt för gruvdrift till ett område som ägs av någon annan. I beslutet ska dessutom ställning tas till de krav som framförts i utlåtanden och anmärkningar.

Med stöd av 2 mom. ska tillståndsmyndigheten i gruvtillståndet redogöra för hur bedömningen enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har beaktats. Bestämmelsen svarar mot den skyldighet som föreskrivs i 23 a § 1 mom. i den upphävda lagen. Miljökonsekvensbedömningen inbegriper också kontaktmyndighetens utlåtande om bedömningen. Denna bestämmelse

tillämpas inte om det inte varit nödvändigt att tillämpa MKB-förfarandet på gruvprojektet på grund av att det inte orsakar sådana betydande skadliga miljökonsekvenser som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Verksamhet enligt malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd kan i allmänhet inte anses orsaka sådana miljökonsekvenser, och MKB-förfarandet blir då inte heller tillämpligt.

57 §. Meddelande av tillståndsbeslut. Enligt 1 mom. ska ett beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd och ett beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd meddelas efter anslag. Anslag är ett vedertaget delgivningssätt vid sådant beslutsfattande som kan påverka många sakägares fördel och rätt. Ett beslut som meddelats efter anslag anses ha kommit sakägarna till kännedom den dag när beslutet meddelades. Besvärstiden börjar då löpa samtidigt för alla sakägare, också för sökanden och de myndigheter som inom sitt behörighetsområde övervakar allmänt intresse. Om tillståndsbeslutet inte överklagas vinner det laga kraft 30 dagar efter det att det meddelades.

I 2 mom. regleras förfarandet för anslag. Tillståndsmyndigheten ska på sin anslagstavla på förhand informera om att beslut meddelas. I allmänhet räcker det att information om detta ges några dagar innan beslut meddelas. I informationen om anslag ska de centrala omständigheterna i ärendet nämnas. I praktiken kan informationen om anslag och beslutet finnas till påseende också på tillståndsmyndighetens nättjänst.

58 §. Information om tillståndsbeslut. I paragrafen bestäms det om hur information om beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd ska ges. Med stöd av 1 mom. ska tillståndsbeslutet sändas till sökanden, hos vilken en avgift för beslutet enligt lagen om grunderna för avgifter till staten tas ut.

Enligt 2 mom. ska en kopia av tillståndsbeslutet sändas till dem som särskilt har bett om det och som i detta syfte har meddelat sina adresser. Dessutom kan vem som helst med stöd av offentlighetslagen kräva att få beslutet i sin helhet, men i det fallet kan en avgift för det tas ut. Enligt 2 mom. ska en kopia av beslutet också sändas till de myndigheter

som har deltagit i utredningen av ärendet och som fastställs med stöd av 37 §. En kopia av beslutet om gruvtillstånd ska alltid omedelbart sändas till Strålsäkerhetscentralen och den behöriga lantmäteribrån. Strålsäkerhetscentralen behöver informationen om beslutet för att kunna utöva tillsyn enligt strålskyddslagen. Information om beslutet om gruvtillstånd ska också omedelbart sändas till den behöriga lantmäteribrån för att den genast ska kunna förordna om gruvförrättning enligt 79 §. Förfarandet motsvarar vad som föreskrivs i 10 § 2 mom. i inlösningslagen. Lantmäteribråns behörighet fastställs med stöd av 78 §.

I 3 mom. finns det bestämmelser om hur sametinget, skolternas byastämman och renbeteslagen i fråga ska informeras.

Enligt 4 mom. ska information om att beslut meddelas till dem som har framställt anmärkning i ärendet och dem som särskilt har bett om att bli underrättade, och till de sakägare som saken särskilt gäller. Sakägarna i fråga fastställs på samma grunder som de sakägare som avses i 40 § 1 mom. På förfarandet för delgivning tillämpas vanlig delgivning enligt 59 § i förvaltningslagen. Om fler än trettio kända personer emellertid ska informeras om ansökan, eller när antalet personer är okänt, kan information om saken ges i en sådan tidning där mottagaren bäst kan väntas få informationen. Detta utgör ett undantag till förfarandet för offentlig delgivning enligt 62 § i förvaltningslagen. När en samfällighets ickekonstituerade delägarlag ska underrättas om beslutet, tillämpas bestämmelserna i 40 § 3 mom. på förfarandet för delgivningen.

När en anmärkningsskrift har undertecknats av flera är det enligt 5 mom. tillräckligt att endast den första undertecknaren får kopia av beslutet eller underrättas om att beslutet ges.

Enligt 6 mom. ska tillståndsmyndigheten sörja för att uppgift om beslutet utan dröjsmål och på det sätt som föreskrivs i lagen om offentliga kungörelser offentliggörs i de kommuner vars områden beslutet gäller. Tillståndsmyndigheten ska dessutom offentliggöra uppgift om beslutet i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område där miljökonsekvenser eller andra konse-

kvenser av verksamhet enligt tillståndet kan uppträda. Detta är dock inte nödvändigt om ärendet är av ringa betydelse eller om det annars är uppenbart onödigt att informera om ärendet i tidning. Om det inte har ansetts nödvändigt att med stöd av 40 § 1 mom. informera om tillståndsansökan i tidning, gäller detta i allmänhet också beslutet.

I 7 mom. föreskrivs det att tillståndsmyndigheten ska sörja för att tillståndsbeslutet antecknas i det fastighetsdatasystem som avses i lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster (453/2002). Med stöd av 4 § i den lagen är en myndighet som ansvarar för produktionen av en uppgift som hör till datainnehållet i fastighetsdatasystemet skyldig att se till att uppgiften registreras i fastighetsdatasystemet och uppdateras.

59 §. Information om beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd. Enligt 1 mom. ska statsrådet, dvs. i praktiken arbets- och näringsministeriet, sända ett beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd till sökanden.

Enligt 2 mom. ska en kopia av beslutet sändas till fastighetsägarna på gruvområdet och till de parter som enligt 5 § 2 mom. kan jämföras med dessa samt till innehavarna av fastigheter på området. På förfarandet för delgivning tillämpas det förfarande som avses i 59 § i förvaltningslagen. Dessutom ska en kopia av beslutet om gruvområdesinlösnings beslutet omedelbart sändas till den behöriga lantmäteribrån för att den genast ska kunna förordna om gruvförrättning enligt 79 §.

Enligt 3 mom. ska uppgift om beslutet om gruvområdesinlösningsstillstånd offentliggöras med iakttagande av vad som föreskrivs om information om tillståndsbeslut i 58 § 6 mom.

60 §. Tidsbegränsning av malmletningstillstånd. Ett malmletningstillstånd är i kraft i högst fyra år efter det att beslutet har vunnit laga kraft. Med stöd av 10 § 2 mom. i den upphävda lagen är inmutningen, med beaktande av omfattningen och arten av de undersökningar som behövs, i kraft i minst ett år och högst fem år från utfärdandet av mutsedeln.

I 2 mom. föreskrivs det om prövningsgrunderna för malmletningstillståndets giltighetstid, och den grund som avses i 1 punkten

motsvarar den grund som anges i den upphävda lagen. Prövningsgrunderna kompletteras så att också åtgärderna enligt 2 punkten för att begränsa och minska de skador och olägenheter som orsakas allmänt eller enskilt intresse beaktas när malmletningstillståndets giltighetstid fastställs. Av betydelse är i detta sammanhang t.ex. behovet att begränsa olägenheter för annan näringsverksamhet eller för samernas rättigheter som urfolk samt omständigheter som innebär att genomförandet av planer för utveckling av fastighetsägarnas områden försvåras. Prövningen påverkas dessutom också av andra omständigheter som kommit fram under handläggningen av ansökan, t.ex. en aktuell planläggningssituation.

61 §. Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid. Ett malmletningstillstånd förfaller när giltighetstiden har löpt ut. Malmletningstillståndets giltighetstid kan enligt 1 mom. emellertid förlängas med högst tre år åt gången. Malmletningstillståndet kan vara i kraft högst femton år, vilket är en betydande förändring jämfört med nuläget. Med stöd av 21 § 2 mom. i den upphävda lagen kan en inmutningsrätt undantagsvis beviljas förlängning med högst tre år, och inmutningen kan då ha varit i kraft i sammanlagt högst åtta år. Det har i praktiken dock visat sig att det tar längre tid att utreda en fyndighets utvinningsbarhet och att noggrant förbereda ansökan om gruvtillstånd. Numera har ansökan om fastställande av utmål ofta gjorts medan malmletning fortfarande pågår och enbart i syfte att säkerställa att malmletningen kan fortgå med stöd av 21 § 3 mom. i den upphävda lagen.

Bestämmelser om prövningsgrunderna för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid finns i 2 mom. För det första förutsätts det att malmletningen har varit effektiv och systematisk och att fortsatta undersökningar ännu är nödvändiga, vilket motsvarar villkoret i 21 § 2 mom. i den upphävda lagen. Dessutom krävs det att innehavaren av malmletningstillstånd har iakttagit de föreskrivna skyldigheterna i gruvlagen, av vilka de centralaste är de skyldigheter som föreskrivs i 11—14, 99, 103 och 107 §, samt de tillståndsvillkor som fastställts med stöd av 51 §. En förlängning av tillståndets giltig-

hetstid förutsätter också att detta inte orsakar oskälig olägenhet för allmänt eller enskilt intresse, t.ex. för fastighetsägarens eller kommunens planer för utveckling av området. Genom bestämmelsen förhindras oskäliga olägenheter för allmänt och enskilt intresse till följd av att malmletningen fördröjs.

I samband med att beslut om en förlängning av ett malmletningstillståndets giltighetstid fattas ska bl.a. också behovet att justera planen för hantering av utvinningsavfall bedömas.

62 §. Regelbunden översyn samt tidsbegränsning av gruvtillstånd. I princip ska gruvtillstånd beviljas så att det gäller tills vidare. Att utvinna en betydande fyndighet tar tiotals år och kräver betydande investeringar, och därför ska gruvtillståndet i allmänhet gälla tills vidare. Ett gruvtillstånd kan också beviljas för en bestämd tid om det är motiverat. Vid prövningen av om det är motiverat med en tidsbegränsning ska framför allt de investeringar som fyndighetens art och omfattning förutsätter samt den tid som behövs för utvinning av fyndigheten beaktas, liksom också sökandens förutsättningar att se till att gruvdrift inleds. Vid prövningen ska dessutom andra omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan bedömas, t.ex. olägenheterna för allmänt och enskilt intresse. Om det t.ex. är fråga om en avstängd gruva där det enligt bedömning fortfarande finns något att utvinna, kan det nya tillståndet vara i kraft en bestämd tid, dock högst tio år.

Enligt 2 mom. ska tillståndsmyndigheten regelbundet se över de bestämmelser i ett gruvtillstånd som är i kraft tills vidare. Hur ofta denna översyn behöver göras ska fastställas i tillståndet, och det kan vara högst vart tionde år. Översynen av gruvtillståndet innebär att tillståndsvillkoren ses över. Det är i allmänhet nödvändigt att regelbundet bedöma t.ex. säkerheten och andra skyldigheter som har samband med upphörande av gruvdriften samt nyttjanderätten och andra rättigheter som gäller hjälpområdet för gruvan. Nyttjanderätten och andra rättigheter är i allmänhet i kraft samma tid som gruvtillståndet, men dessas giltighet kan också fastställas för en kortare tid.

För att trygga ett nödvändigt allmänt eller enskilt intresse eller av något annat särskilt skäl kan det enligt 2 mom. bestämmas att villkoren också i ett tidsbegränsat gruvtillstånd regelbundet ska ses över. Bestämmelser om detta ska fastställas i gruvtillståndet. Villkoren i ett tillstånd som är i kraft en bestämd tid behöver i allmänhet dock inte justeras.

Enligt 3 mom. får en justering av tillståndsvillkoren inte nämnvärt minska den nytta som gruvprojektet för med sig. Justeringen får således inte leda till t.ex. sådana tilläggskostnader för gruvdriften som minskar den nytta den för med sig mer än vad som bestäms i momentet.

63 §. Förlängning av gruvtillståndets giltighetstid. Ett gruvtillstånd som är i kraft en bestämd tid kan förlängas så att det gäller tills vidare eller för högst tio år åt gången. När den tid med vilket tillståndet förlängs övervägs, beaktas den tid som utvinningen av fyndigheten kräver samt andra omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, t.ex. på vilket sätt olägenheter för allmänt och enskilt intresse kan minskas.

I 2 mom. bestäms det om förutsättningarna för en förlängning av gruvtillståndets giltighetstid. För det första förutsätts det att fyndigheten har utvunnits effektivt och systematiskt. Utvinningen har dock inte behövt vara effektiv och systematisk under gruvtillståndets hela giltighetstid, utan saken kan bedömas på övergripande nivå bl.a. med beaktande av cykliska förändringar i efterfrågan och i priserna på gruvmineral. En förlängning av giltighetstiden förutsätter också att fyndigheten fortfarande är utvinningsbar på det sätt som avses i 47 § 1 mom. Dessutom krävs det att de skyldigheter som föreskrivs i gruvlagen, av vilka de centralaste är de skyldigheter som föreskrivs i 18, 96, 97, 100, 101 och 108 § samt de tillståndsvillkor som fastställts med stöd av 52 § har iakttagits.

64 §. Tidsbegränsning av guldvaskningstillstånd. Ett guldvaskningstillstånd är i kraft i högst fyra år efter det att beslutet har vunnit laga kraft. Med stöd av 10 § 2 mom. i den upphävda lagen är inmutningen för guldvaskning, med beaktande av omfattningen och arten av de undersökningar som behövs,

i kraft i minst ett år och högst fem år från utfärdandet av mutsedeln.

I 2 mom. föreskrivs det om prövningsgrunderna för guldvaskningstillståndets giltighetstid, och den grund som nämns i 1 punkten anges också i den upphävda lagen. Prövningsgrunderna kompletteras så att också åtgärderna enligt 2 punkten för att förebygga, begränsa och minska de skador och olägenheter som orsakas allmänt eller enskilt intresse beaktas när guldvaskningstillståndets giltighetstid fastställs. Av betydelse är i detta sammanhang t.ex. behovet att begränsa olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet eller för samernas rättigheter som urfolk inom samernas hembygdsområde samt omständigheter som innebär att planerna för områdesutveckling för den myndighet eller inrättning eller det affärsverk som ansvarar för områdets förvaltning försvåras. När guldvaskning bedrivs i en nationalpark eller på ett odemarksområde ska det vid prövningen beaktas hur verksamheten kan samordnas med målen för dessa områden. Prövningen påverkas dessutom också av andra omständigheter som kommit fram under handläggningen av ansökan, t.ex. guldvaskarens förutsättningar och plan för att bedriva verksamhet grundad på tillståndet.

65 §. Förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid. Ett guldvaskningstillstånd förfaller när giltighetstiden har löpt ut. Tillståndets giltighetstid kan enligt 1 mom. emellertid förlängas med högst tre år åt gången.

Bestämmelser om prövningsgrunderna för en förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid finns i 2 mom. För det första förutsätts det att guldvaskaren bedrivit sin verksamhet effektivt och systematiskt och att det ännu finns tillräckliga förutsättningar för fortsatt verksamhet, vilket motsvarar villkoret i 10 § 3 mom. i den upphävda lagen. Dessutom krävs det att guldvaskaren har iakttagit de skyldigheter som föreskrivs i gruvlagen, av vilka de centralaste är de skyldigheter som bestäms i 24—28, 102, 103 och 107 §, samt de tillståndsvillkor som fastställts med stöd av 54 §. En förlängning av tillståndets giltighetstid förutsätter också att det inte orsakar oskälig olägenhet för allmänt eller enskilt intresse, t.ex. för andra använd-

nings- och utvecklingsbehov som gäller området.

För ett guldvaskningstillståndets giltighetstid föreskrivs ingen övre gräns, vilket är en väsentlig förändring i förhållande till 10 § 3 mom. i den upphävda lagen. Med tanke på konsekvenserna för landskapet och andra miljökonsekvenser är det mer ändamålsenligt att guldvaskning bedrivs på samma område så länge som det finns förutsättningar för detta och en förlängning av giltighetstiden inte orsakar oskäligen olägenhet för allmänt eller enskilt intresse i enlighet med 2 mom. 4 punkten. Denna tid kan från fall till fall variera betydligt.

I samband med ett beslut om en förlängning av ett guldvaskningstillståndets giltighetstid fattas ska bl.a. också behovet att justera planen för hantering av utvinningsavfall bedömas.

66 §. Ansökan om förlängning av tillståndets giltighetstid. Enligt paragrafen ska en ansökan om förlängning av giltighetstiden för malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd sändas till tillståndsmyndigheten innan tillståndet i fråga upphör att gälla.

I ansökan om förlängning av tillståndets giltighetstid ska det i fråga om malmletningstillstånd finnas en redogörelse för de omständigheter som avses i 61 § 2 mom. 1 och 2 punkten, i fråga om gruvtillstånd finnas en redogörelse för de omständigheter som avses i 63 § 2 mom. 1 och 2 punkten och i fråga om guldvaskningstillstånd finnas en redogörelse för de omständigheter som avses i 65 § 2 mom. 1 och 2 punkten. Ansökan ska således innehålla en redogörelse i synnerhet för verksamheten enligt det gällande tillståndet, för fortsatta planer för verksamheten och konsekvenserna av dem och för åtgärder och efterbehandlingsåtgärder som har samband med att verksamheten upphör. På ansökan tillämpas dessutom bestämmelserna om tillståndsansökan i 34 § på motsvarande sätt. Det ska emellertid inte vara nödvändigt att redogöra för sådana omständigheter som i tillräcklig omfattning redan har utretts i den ursprungliga ansökan och som inte har förändrats.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning.

67 §. När malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd förfaller. Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd förfaller när den giltighetstid som fastställts i tillståndsbeslutet löper ut och giltighetstiden inte har förlängts enligt 61 eller 65 §. När tillståndet har förfallit får verksamhet enligt tillståndet inte längre bedrivs, och efterbehandlingsåtgärder ska vidtas i enlighet med 15 och 29 §.

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd är avsedda för bedrivande av verksamhet enligt tillståndet, och tillståndet har konsekvenser för andras intressen och rättigheter. Det är därför nödvändigt att gruvmyndigheten ges rätt att besluta att malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd förfaller, om verksamheten har varit avbruten i minst ett år utan avbrott av orsaker som beror på innehavaren av malmletningstillstånd eller guldvaskaren. Rätt att inleda ett ärende i saken har förutom gruvmyndigheten de vars intresse eller rättighet saken kan gälla, samt den kommun inom vars område malmletningsområdet eller guldvaskningsområdet finns. Förutom ägaren och innehavaren av fastigheterna kan i enskilda fall också ett konkurrerande bolag ha rätt att inleda ett ärende, t.ex. ett annat malmletningsbolag som är intresserat av samma område eller gruvmineral. I den upphävda lagen finns det ingen motsvarande bestämmelse. Gruvmyndigheten ska vid prövningen av ärendet tillämpa de principer som föreskrivs i bl.a. 6 § i förvaltningslagen. Enligt den upphävda lagen har inmutningar delvis gjorts närmast för att därigenom uppnå en utbytbar förmån med förmögenhetsvärde eller för att förhindra annan verksamhet. Syftet med förslaget är att förhindra detta.

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd förfaller dessutom genom beslut av gruvmyndigheten, om tillståndshavaren ansöker om detta. Tillståndshavaren är skyldig att lämna in en ansökan om detta, om avsikten är att verksamhet inte längre ska bedrivs. Om tillståndshavaren försummar sin skyldighet ska gruvmyndigheten pröva en återkallelse av tillståndet med stöd av 70 §.

68 §. När gruvtillstånd förfaller. Ett tidsbegränsat gruvtillstånd förfaller när den giltighetstid som fastställts i tillståndsbeslutet

löper ut och giltighetstiden inte har förlängts enligt 63 §. Ett tidsbegränsat gruvtillstånd kan dessutom förfalla i enlighet med vad som föreskrivs i 2 och 4 mom. För gruvtillstånd som är i kraft tills vidare gäller bestämmelserna i 2 och 4 mom. När tillståndet har förfallit får verksamhet enligt tillståndet inte längre bedrivas, och efterbehandlingsåtgärder ska vidtas i enlighet med 15 kap.

Gruvlagen har drag av inmutningssystemet, och man har traditionellt ansett att detta system kan förenas med skyldigheten att bedriva gruvdrift. Bakom denna skyldighet finns det ett behov att säkerställa att de utvinningsrättigheter som baserar sig på tillståndet blir effektivt utnyttjade och att inte konkurrenters verksamhetsbetingelser eller t.ex. fastighetsägarnas rättigheter kringskärs i onödan.

I gruvtillståndet ska enligt 52 § en tidsfrist fastställas inom vilken gruvdrift ska inledas eller andra sådana förberedande åtgärder ska vidtas som visar att tillståndshavaren har allvarliga avsikter att bedriva egentlig gruvdrift. Om denna skyldighet försummas ska tillståndsmyndigheten besluta att tillståndet förfaller.

Om gruvdrift har inletts inom utsatt tid, men verksamheten avbryts för minst fem år av orsaker som beror på tillståndshavaren, ska tillståndsmyndigheten besluta att gruvtillståndet förfaller. Motsvarande förfarande tillämpas om gruvdriften de facto kan anses ha upphört närmast på grund av att verksamheten varit ringa.

Ett ärende som avses i 2 mom. kan inledas på tillståndsmyndighetens eget initiativ, av kommunen, av fastighetsägaren eller av en sakägare som orsakas olägenhet.

Även om förutsättningarna enligt 2 mom. för att ett gruvtillstånd ska förfalla uppfylls, kan tillståndsmyndigheten enligt 3 mom. högst två gånger skjuta upp den tidpunkt då gruvtillståndet förfaller och fastställa en ny tidsfrist inom vilken gruvdrift ska inledas eller återupptas. Tidpunkten för när tillståndet förfaller kan skjutas upp med högst tio år sammanlagt.

Innehavaren av gruvtillstånd ska ansöka om uppskov enligt 3 mom. innan gruvtillståndet förfaller enligt 2 mom. I ansökan ska orsaken till uppskovet anges samt de planerade åtgärderna för att inleda eller återuppta

gruvdriften och dessas tidsplan. Ett villkor för att ansökan godkänns är att den orsak som sökanden uppger kan anses grundad och planen tillräckligt detaljerad så att det finns sannolika förutsättningar för att inleda eller återuppta gruvdrift. Beslutet får inte heller medföra oskälig olägenhet för allmänt eller enskilt intresse. Av betydelse vid prövningen är bl.a. om det på gruvområdet eller i dess närhet i fortsatta undersökningar påträffats mer malm, så att gruvdriftens lönsamhet förbättras. Det är också möjligt att vid prövningen beakta sådana cykliska förändringar i efterfrågan och i priserna på gruvmineral som har kunnat förhindra eller fördröja att verksamhet inleds eller gruvan öppnas på nytt, samt en väsentlig förbättring av efterfrågan. Prövningen kan även påverkas av att den som bedriver gruvdrift kan ha bytts ut och den nya verksamhetsutövaren har bättre ekonomiska och andra förutsättningar för att bedriva gruvdrift, eller att den som bedriver gruvdrift har lyckats ordna finansiering eller samarbetsavtal med en stark samarbetspartner. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gruvtillstånd förfaller enligt 4 mom. dessutom genom beslut av tillståndsmyndigheten, om gruvområdet inte tillhör tillståndshavaren eller tillståndshavaren inte har tagit det i besittning i enlighet med 82 § inom fem år efter det att tillståndet beviljades eller om tillståndshavaren ansöker om detta. Tillståndshavaren är skyldig att lämna in en ansökan, om avsikten är att verksamhet inte längre ska bedrivas. Om tillståndshavaren försummar sin skyldighet ska tillståndsmyndigheten pröva en återkallelse av tillståndet med stöd av 70 §. Tillståndsmyndigheten utreder på tjänstens vägnar fem år efter det att gruvtillstånd beviljades om gruvområdet tillhör tillståndshavaren eller om tillståndshavaren tagit det i besittning i enlighet med 82 § vid gruvförrättning.

I 50 § i den upphävda lagen föreskrivs det om när gruvrätten kan förklaras förverkad. Bestämmelsen motsvarar till centrala delar den föreslagna paragrafen, men tidpunkten för när tillståndet förfaller kan med avvikelse från den gällande bestämmelsen skjutas upp med högst tio år.

69 §. Ändring av tillstånd. I paragrafen föreskrivs det om ändring av malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd. Med stöd av den upphävda lagen kan en inmutningsrätt eller gruvrätt inte ändras, utan det har i fråga om dessa ärenden i stället varit nödvändigt att tillämpa bestämmelserna i 11 kap. i förvaltningslagen.

Tillståndsmyndigheten ska ändra ett tillstånd, om verksamheten har följder som är förbjudna i gruvlagen, t.ex. sådana följder på ett malmletningsområde som avses i 11 § 2 mom., sådana följder inom gruvdriften som avses i 18 § 1 mom. och sådana följder i samband med guldvaskningen som avses i 24 § 2 mom., och som det inte har varit möjligt att beakta vid tillståndsprövningen. Tillståndet ska dessutom ändras om följderna av verksamheten väsentligt avviker från vad som på förhand har uppskattats. Om följderna eller konsekvenserna av verksamheten har bedömts felaktigt på grund av att tillståndsansökan på det sätt som avses i 70 § har varit felaktig eller bristfällig, ska 70 § om återkallelse av tillstånd tillämpas.

Rätt att inleda ett ärende som gäller ändring av tillstånd på de grunder som avses i 1 mom. har förutom tillståndsmyndigheten också den myndighet som inom sitt behörighetsområde övervakar allmänt intresse samt fastighetsägaren eller någon annan sakägare som orsakas olägenhet.

Enligt 2 mom. ska gruvmyndigheten när en överföring av guldvaskningstillstånd godkänns med stöd av 73 § se över tillståndsvillkoren och det avgörande som gjorts med stöd av 26 § 3 mom., enligt vilket byggande har ansetts nödvändigt. En översyn är nödvändig endast i sådana situationer där den guldvas-kare som mottagit överföringen har betydligt andra förutsättningar att bedriva verksamhet enligt tillståndet. Gruvmyndigheten ska framför allt bedöma om förutsättningarna för att byggande är nödvändigt fortfarande uppfylls. Gruvmyndigheten ska dessutom med stöd av 111 § bedöma om säkerhetens art och omfattning ska ses över när den godkänner en överföring av tillstånd.

En tillståndshavare är enligt 3 mom. skyldig att söka ändring i malmletningstillståndet, om arbetsplanen ändras eller kompletteras eller om det i malmletningen sker andra

förändringar som innebär att en översyn av tillståndsvillkoren t.ex. för säkerhetens del är nödvändig. Förändringar med endast ringa konsekvenser förutsätter inte någon ändring av tillståndet. Vid en bedömning av konsekvensernas omfattning ska uppmärksamhet bl.a. fästas vid bestämmelserna i 11 § 2 mom. och annanstans i lag. Om det är meningen att verksamhet grundad på malmletningstillstånd ska ändras på så sätt att större schakt eller diken för undersökningarna grävs eller att provbrytning eller åtgärder med motsvarande verkningar utförs, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet. Malmletningsundersökningarna kan framskrida på ett sätt som avviker från vad man kunnat bedöma som nödvändigt när ansökan om tillstånd eller förlängning av tillståndet gjordes. Därför kan tillståndshavaren ha ett behov att väsentligt ändra planen för malmletningsundersökningarna under tillståndets giltighetstid. Enligt 3 mom. kan innehavaren av malmletningstillstånd även i sådana situationer ansöka om justering av tillståndsvillkoren.

Innehavaren av gruvtillstånd är enligt 4 mom. skyldig att ansöka om ändring av gruvtillståndet, om gruvområdet eller hjälpområdet helt eller delvis inte längre är nödvändigt på det sätt som avses i 19 §. Innehavaren av gruvtillstånd är också skyldig att ansöka om ändring av gruvtillståndet, om det i gruvdriften har skett en sådan förändring som kräver justering av tillståndsvillkoren. Förändringar i gruvdriften med endast ringa konsekvenser förutsätter inte någon ändring av tillståndet. Vid en bedömning av konsekvensernas omfattning ska uppmärksamhet bl.a. fästas vid bestämmelserna i 18 § 1 mom. och annanstans i lag. Om tillståndshavaren däremot önskar utvidga gruvområdet eller få nyttjanderätt och andra särskilda rättigheter till nya hjälpområden för gruvan, är det nödvändigt att ansöka om ett nytt gruvtillstånd och vid behov om gruvområdesinlösningstillstånd.

En guldvaskare är enligt 5 mom. skyldig att ansöka om ändring av tillståndet om det vid guldvaskningen sker sådana förändringar i mängden, kvaliteten eller tidsplanen som förutsätter justering av tillståndsvillkoren t.ex. i fråga om säkerheten eller guldvask-

ningsmetoderna. Förändringar med endast ringa konsekvenser förutsätter inte någon ändring av tillståndet. Vid en bedömning av konsekvensernas omfattning ska uppmärksamhet bl.a. fästas vid bestämmelserna i 24 § 2 mom. och annanstans i lag.

En guldvaskare ska dessutom med stöd av 5 mom. ansöka om ändring av guldvaskningstillståndet när förutsättningarna för byggande på guldvaskningsområdet kan bedömas på nytt. Gruvmyndigheten har i sin prövning enligt 26 § kunnat komma till den slutsatsen att byggande inte kan anses nödvändigt eller att det inte är möjligt att bedöma saken. När guldvaskningstillståndet har varit i kraft några år kan guldvaskaren ha tillräckliga uppgifter om guldvaskningens omfattning och den årligen tillvaratagna guld mängden, och det är då möjligt för gruvmyndigheten att bedöma förutsättningarna för byggande på nytt.

På en ansökan om ändring av ett tillstånd tillämpas enligt 6 mom. på motsvarande sätt vad som bestäms om tillståndsansökan i 34 §. Det ska emellertid inte vara nödvändigt att i ansökan redogöra för sådana omständigheter som inte har förändrats.

Om en tillståndshavare försummar sin skyldighet enligt 3—5 mom. ska tillståndsmyndigheten pröva om 70 § om återkallelse av tillstånd ska tillämpas.

70 §. Återkallelse av tillstånd. I paragrafen föreskrivs det om återkallelse av malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd. Ärendet väcks på tillståndsmyndighetens initiativ. Det har med stöd av den upphävda lagen varit möjligt att förklara en inmutningsrätt eller gruvrätt förverkad, om de avgifter och ersättningar som med stöd av lagen ska betalas till markägaren eller staten har försumrats. I övrigt har det i sådana ärenden varit nödvändigt att tillämpa bestämmelserna i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen.

Återkallelse av ett tillstånd förutsätter uppsåtligt eller oaktsamt förfarande av tillståndshavaren. Tillståndsmyndigheten är skyldig att pröva återkallelse av ett malmletningstillstånd, ett gruvtillstånd och ett guldvaskningstillstånd, om det i ansökan eller i bilagor till den ingått sådana felaktiga uppgifter t.ex. om sökanden eller om verksamhetsplanerna eller

konsekvenserna av dem som väsentligt har påverkat förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller tillståndsprövningen i övrigt. Om sökanden försummar att meddela en för tillståndsprövningen väsentlig omständighet som han eller hon är medveten om eller borde ha vetat, kan tillståndet återkallas. Återkallelse av tillståndet ska prövas också i det fallet att tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillståndet, t.ex. de förutsättningar som föreskrivs i 31 §. Återkallelse av tillståndet ska dessutom prövas om tillståndshavaren har försummat en redogörelseskyldighet som är viktigt för tillsynen, t.ex. en sådan skyldighet som avses i 14 § 1 mom., 18 § 2 mom., 28 § 1 mom. eller 152 § 1 mom. Återkallelse av tillståndet ska även prövas om tillståndshavaren på ett väsentligt sätt har försummat eller brutit mot andra föreskrivna skyldigheter (t.ex. anmälningskyldigheten enligt 12 och 27 §, ersättningskyldigheten enligt 96, 97 och 99—103 § och skyldigheten att ställa säkerhet enligt 107 och 108 §), föreskrivna begränsningar (t.ex. begränsningarna enligt 11 § 1 mom., 21 § och 24 § 1 mom.) eller tillståndsvillkor som fastställts enligt 51, 52 eller 54 § eller andra tillståndsvillkor. Om t.ex. den tidsfrist som fastställts i gruvtillståndet för inlämnande av redogörelser för översyn av tillståndet inte har iakttagits, kan bestämmelsen om återkallelse av tillståndet tillämpas.

Tillståndsmyndigheten ska förelägga tillståndshavaren en tidsfrist inom vilken de brister, förseelser eller försummelser som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten ska rättas till, om de kan korrigeras eller bedöms vara försumbara.

I paragrafen har tillståndshavarens rättskydd beaktats. För att säkerställa regleringens proportionalitet har möjligheterna att återkalla tillstånd bundits till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och till att eventuella anmärkningar eller varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats.

71 §. Gruvområdesinlösningstillstånds giltighet. I paragrafen föreskrivs det om gruvområdesinlösningstillstånds giltighetstid och en förlängning av den samt om upphörande av tillståndet.

Enligt 1 mom. är ett gruvområdesinlösningstillstånd i princip i kraft tills vidare på samma grunder som ett gruvtillstånd med stöd av 62 §. Ett inlösningstillstånd kan också vara i kraft en bestämd tid, såsom ett gruvtillstånd med stöd av 62 §.

Enligt 2 mom. kan statsrådet bevilja förlängning av giltighetstiden för ett tidsbegränsat inlösningstillstånd så att det gäller tills vidare eller en bestämd tid. På förlängning av tillståndets giltighetstid tillämpas på motsvarande sätt vad som i 63 § föreskrivs om förlängning av gruvtillståndets giltighetstid. Ansökan om förlängning ska lämnas till statsrådet, dvs. i praktiken till arbets- och näringsministeriet, innan tillståndets giltighetstid löper ut. På ansökan tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd i 35 §. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 3 mom. förfaller ett gruvområdesinlösningstillstånd när den avtalade tiden löper ut, om det inte är fråga om ett tillståndsbeslut som gäller tills vidare. Tillståndet förfaller likaså om gruvtillstånd för gruvprojektet i fråga inte beviljas. Om ett gruvområde som fastställs i gruvtillståndet är mindre än i gruvområdesinlösningstillståndet, förfaller gruvområdesinlösningstillståndet likaså till den del det är fråga om det område som med stöd av gruvtillståndet inte hör till gruvområdet. Gruvområdesinlösningstillståndet förfaller dessutom, om gruvtillståndet för gruvprojektet i fråga förfaller med stöd av 68 § eller återkallas med stöd av 70 §. Om gruvtillståndet ändras enligt 69 § så att gruvområdets areal minskar, förfaller också gruvområdesinlösningstillståndet för de områdens del som inte längre hör till gruvområdet.

Enligt 4 mom. ska statsrådet besluta att gruvområdesinlösningstillståndet förfaller, om tillståndshavaren hos statsrådet ansöker om detta. Detta kan bli aktuellt t.ex. på grund av att den nyttjanderätt som grundar sig på tillståndet inte längre behövs eftersom tillståndshavaren har köpt området.

72 §. Handläggning av ärenden om förlängning av tillståndets giltighetstid och om upphörande, ändring och återkallelse av tillstånd. Sådana ärenden som gäller förlängning av malmletningstillstånd, guldvask-

ningstillstånd och gruvtillståndets giltighetstid och upphörande, ändring och återkallelse av sådana tillstånd samt förlängning av gruvområdesinlösningstillståndets giltighetstid och upphörande av gruvområdesinlösningstillstånd handläggs på samma sätt som motsvarande tillståndsansökan, med beaktande av vad som i bl.a. 37—42 § föreskrivs om handläggning av en tillståndsansökan, i 45—54 § om tillståndsprövning, i 56—59 § om tillståndsbeslut och i 60—65 § om tillståndets giltighet.

73 §. Överföring av tillstånd. Malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd är för tillståndshavarna förmögenhetsrättsliga förmåner som ska kunna överföras. I paragrafen föreskrivs det om förfarandet för överföring och om prövning av godkännande av överföringen. Bestämmelsen motsvarar till centrala delar 13, 42 och 54 § i den upphävda lagen.

Enligt paragrafen kan ett tillstånd överföras endast i sin helhet. Ärendet avgörs av gruvmyndigheten, även om det skulle gälla ett gruvtillståndsärende enligt 33 § 1 mom.

Mottagaren ska enligt 1 mom. uppfylla samma krav som enligt lagen ställs på tillståndshavaren. Det är närmast fråga om de krav som föreskrivs i 31 §.

Enligt 1 mom. ska mottagaren av ett överfört gruvtillstånd som gäller utvinning av uran eller torium ha tillstånd att bedriva gruvdrift enligt kärnenergilagen. Tillstånd kan enligt kärnenergilagen inte överföras. Däremot är det sannolikt möjligt att överlåta en urangruva på någon annan, av vilket följer att överlåtarens tillstånd återkallas, även om detta enligt 10 § i kärnenergilagen inte nödvändigtvis leder till att överlåtaren befrias från sina skyldigheter som tillståndshavare. Den nya ägaren eller innehavaren av urangruvan ska med stöd av kärnenergilagen ansöka om nytt tillstånd, men har inte subjektiv rätt att få tillstånd. Den tidigare tillståndshavarens tillstånd återkallas, och efter det kan den nya tillståndshavaren beviljas tillstånd. Gruvmyndigheten kan besluta om överföring av ett gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium när tillståndsbeslutet enligt kärnenergilagen har vunnit laga kraft.

I 2 mom. finns det bestämmelser om förfarandet för överföring av tillstånd. Tillstånd-

shavaren ska ansöka om överföring genom att till gruvmyndigheten sända en ansökan om detta som innehåller uppgifter om mottagaren och andra omständigheter som är viktiga med tanke på handläggningen av överföringen och som närmast har samband med bedömningen av de omständigheter som nämns i 46 § 1 mom. 8 punkten och 48 § 1 mom. Till ansökan ska behövliga myndighetsintyg, registerutdrag och motsvarande handlingar fogas, t.ex. handelsregisterutdrag som gäller mottagaren. Till ansökan ska också mottagarens samtycke fogas.

Enligt 3 mom. ska gruvmyndigheten godkänna överföringen av ett tillstånd, om mottagaren uppfyller de villkor som nämns i 1 mom. och de handlingar som avses i 2 mom. har lämnats in till myndigheten. Gruvmyndigheten kan emellertid avslå en ansökan om överföring av ett tillstånd, om det finns vägande skäl att misstänka att mottagaren inte har förutsättningar eller avser att inleda verksamhet enligt tillståndet eller, i fråga om gruvtillstånd, att se till att gruvdrift inleds. Gruvmyndigheten kan också avslå en ansökan om överföring av tillstånd om mottagaren tidigare på ett väsentligt sätt har försummat skyldigheter som grundar sig på gruvlagen.

När gruvmyndigheten med stöd av 3 mom. har godkänt överföringen av ett gruvtillstånd ska myndigheten med stöd av 4 mom. på tjänstens vägnar överföra gruvområdesinlösningsstillståndet på samma tillståndshavare som gruvtillståndet överförts på.

Ett förbehållsbeslut kan inte överföras, liksom inte heller enligt nuvarande praxis. Ett förbehåll är avsett för förberedelse av ansökan om malmletningstillstånd. Handläggningen av en förbehållsanmälan kräver ingen grundlig utredning, utan beslutet grundar sig närmast på de uppgifter som förbehållaren uppgett. Ett malmletningstillstånd som nyligen har godkänts ska kunna överföras. Syftet är, liksom i gällande praxis, att förhindra spekulation och annat missbruk av systemet som kan ske genom förbehåll.

74 §. Meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta. Med stöd av 13 och 42 § i den upphävda lagen ska överföringen antecknas på den ursprungliga mutsedeln och utmålsedelns original exem-

plar. Enligt 55 § i den upphävda lagen ska en överföring av inmutningsrätt eller gruvrätt kungöras i vederbörande kommun på det sätt som föreskrivs i lagen om offentliga kungörelser. Dessutom har ett sådant förfarande varit praxis enligt vilket man i beslutet om överföring av inmutningsrätt har förpliktat mottagaren att underrätta fastighetsägarna på inmutningsområdet om saken.

I 1—5 mom. föreskrivs det om meddelande av beslut om överföring av malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd och om hur information om detta ges. På meddelandet av beslut tillämpas enligt 1 mom. det anslagsförfarande som föreskrivs i 57 §.

Gruvmyndigheten ska enligt 2 mom. sända beslutet om överföring av tillståndet till sökanden och en kopia av det till mottagaren. Mottagaren av ett överfört malmletningstillstånd eller gruvtillstånd förpliktas underrätta fastighetsägarna på det malmletningsområde eller gruvområde som avses i tillståndet. Mottagaren uppdaterar samtidigt uppgifterna om fastighetsägarna, vilket är nödvändigt bl.a. med tanke på anmälningsskyldigheten enligt 12 § och ersättningsskyldigheten enligt 99—101 §.

Gruvmyndigheten ska enligt 3 mom. offentliggöra uppgift om beslutet i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av den verksamhet som avses i beslutet. Eftersom beslutet om överföring av tillståndet inte nödvändigtvis påverkar fastighetsägarnas eller fastighetsinnehavarnas ställning behöver dessa inte särskilt underrättas om att beslut meddelats. Annonsering i en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av verksamheten ska anses vara tillräcklig.

Gruvmyndigheten ska enligt 4 mom. sörja för att uppgift om beslutet utan dröjsmål offentliggörs i de kommuner vars områden berörs av beslutet om överföring av ett tillstånd.

Gruvmyndigheten ska enligt 5 mom. dessutom sörja för att uppgift om beslutet om överföring av tillståndet antecknas i fastighetsdatasystemet.

När gruvmyndigheten med stöd av 73 § 4 mom. på tjänstens vägnar har fört in ändringen av tillståndshavare i gruvområdesinlösningsstillståndet ska gruvmyndigheten enligt 6

mom. underrätta både den ursprungliga tillståndshavaren och mottagaren av det överförda tillståndet. I praktiken kan gruvmyndigheten sköta saken i samband med att beslutet om överföring av gruvtillståndet sänds till den som ansökt om överföring av tillståndet och en kopia av det sänds till mottagaren.

75 §. Meddelande av förbehållsbeslut och information om detta. Enligt 2 § i gruvförordningen ska en förbehållare underrättas om att en förbehållsanmälan godkänts eller förkastats. Andra än förbehållaren underrättas numera inte om förbehållsbeslutet.

Ett förbehållsbeslut meddelas enligt 1 mom. på samma sätt som ett beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd enligt 57 § efter anslag.

Gruvmyndigheten ska enligt 2 mom. sända förbehållsbeslutet till den förbehållare som gjort förbehållsanmälan.

Gruvmyndigheten ska enligt 3 mom. offentliggöra uppgift om beslutet i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det förbehållsområde som avses i beslutet, och vid behov i en sådan tidning där fastighetsägarna och fastighetsinnehavarna på området bäst kan väntas få informationen. Huvudregeln kan på grund av förbehållsområdets storlek anses vara att det inte är möjligt att reda ut fastighetsägarna och fastighetsinnehavarna på området. Ett förbehåll kan inte heller anses direkt påverka fastighetsägarnas eller fastighetsinnehavarnas ställning, men det är dock viktigt att information om saken så väl som möjligt når fastighetsägarna och fastighetsinnehavarna på förbehållsområdet. Därför är det i enskilda fall också möjligt att informera om saken också i en annan tidning än en tidning med allmän spridning på den ort där förbehållsområdet finns. Detta kan i synnerhet komma i fråga när ägarna och innehavarna av fastigheterna på förbehållsområdet kan antas bo annanstans än på den ort där förbehållsområdet finns.

Dessutom ska gruvmyndigheten enligt 4 mom. sörja för att uppgift om beslutet utan dröjsmål offentliggörs i de kommuner inom vars områden förbehållsområdena finns.

Om gruvmyndigheten förkastar förbehållet tillämpas inte 3 och 4 mom.

76 §. Förbehållsbesluts giltighet. Ett förbehållsbeslut är enligt 1 mom. i kraft högst tjugofyra månader efter det att förbehållsanmälan har gjorts. Den upphävda lagens 7 § 4 mom. har tolkats så att ett förbehåll kan vara i kraft antingen ett år eller fyra månader. I praktiken har förbehåll nästan utan undantag beviljats för ett år. Enligt förslaget ska gruvmyndigheten alltid i enskilda fall överväga hur många månader ett förbehållsbeslut är i kraft. Då ska särskild uppmärksamhet fästas vid den tid som behövs för att göra upp en arbetsplan och för andra åtgärder för att förbereda ansökan om malmletningstillstånd. Också andra omständigheter som kommit fram under handläggningen av anmälan är viktiga, t.ex. om förbehållaren avser att utföra prospekteringsarbete enligt 7 § och sådan annan malmletning som enligt 9 § inte kräver tillstånd. Myndigheten ska vid prövningen dessutom beakta åtgärderna för att begränsa och minska de olägenheter som orsakas bl.a. allmänt och enskilt intresse, och av betydelse är då t.ex. andra användningsändamål som området har eller som har planerats för området. Om förbehållsområdet är exceptionellt omfattande, men förbehållsanmälan trots det inte förkastas med stöd av 55 § 2 mom., ska gruvmyndigheten dock för att trygga allmänt och enskilt intresse fastställa en betydligt kortare giltighetstid för förbehållsbeslutet än vad som maximalt är möjligt.

Ett förbehållsbeslut förfaller med stöd av 2 mom. när dess giltighetstid löper ut. Förbehållsbeslutet förfaller likaså när malmletningstillstånd med stöd av den företrädesrätt som beslutet ger har sökts i enlighet med 34 §. Gruvmyndigheten ska dessutom bestämma att förbehållsbeslutet förfaller, om förbehållaren gör en skriftlig anmälan om saken hos gruvmyndigheten.

Gruvmyndigheten kan med stöd av 3 mom. också återkalla ett förbehållsbeslut, om det i förbehållsanmälan eller i bilagor till den har uppgetts sådana felaktiga eller bristfälliga uppgifter om t.ex. åtgärderna för förberedelse av malmletningsansökan som väsentligt har påverkat prövningen av förbehållsbeslutet.

III AVDELNINGEN.

**GRUVFÖR
RÄTTNING,
ERSÄTT-
NINGAR
OCH SÄ-
KERHETER**8 kap. **Gruvförrättning och ersättningar i samband med den**

77 §. Gruvförrättning. I paragrafen föreskrivs det om en fastighetsförrättning som gäller gruvområdet och gruvans hjälpområde, och som kallas gruvförrättning. Vid denna förrättning sker inlösen av de rättigheter som hänger samman med gruvområdesinlösningsstillståndet och som ska tillkomma innehavaren av gruvtillstånd, fastställs ersättningar och vidtas de behövliga fastighetstekniska åtgärderna. Gruvförrättningen ersätter den utmålsförrättning som avses i den upprädda lagen.

Om det inte finns specialbestämmelser i 8 kap. tillämpas inlösningslagen. Vid gruvförrättningen fastställs ersättning enligt pricipen om full ersättning i 29 § i inlösningslagen. Ersättningen utgörs av ersättning för föremål och olägenhet samt av skadestånd. Grunderna för fastställandet av ersättning framgår av inlösningslagen, och i 8 kap. i denna lag inbegrips i stället för bestämmelserna i inlösningslagen eller som komplettering till dem på grund av gruvprojektens särdrag särskilda bestämmelser om dessa ersättningar. När ersättningsfrågan har behandlats och avgjorts vid gruvförrättningen innehåller den också den slutliga lösningen av ersättningsfrågan. I fråga om förrättningsförfarandet och ersättningarna gäller således vad som föreskrivs i inlösningslagen, om inte något annat följer av gruvlagen.

I fråga om rättande eller korrigerande av fel och vid framställning om återbrytande av en förrättning eller ett beslut gäller vad som bestäms i 22 kap. i fastighetsbildningslagen. På gruvförrättning tillämpas dessutom också i övrigt bestämmelserna i fastighetsbildningslagen.

Gruvförrättning utförs enligt 12 § 1 mom. i inlösningslagen av en inlösningskommission som består av en förrättningsingenjör och två

gode män. I syfte att förenkla förrättningsförfarandet föreslås det emellertid i 2 mom. att gruvförrättning ska kunna utföras utan gode män, om ingen av sakägarna i förrättningen kräver gode män och förrättningen inte gäller ersättningar. Sakägare vid gruvförrättningen fastställs i 81 §.

78 §. Behörig lantmäteribyrå. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om behörighet i 6 § i inlösningslagen.

79 §. Inledande av gruvförrättning. I enlighet med vad som godkänts i gruvområdesinlösningsstillståndet ger detta tillstånd rätt till inlösen av nyttjanderätten till de områden som behövs som gruvområde. I enlighet med vad som godkänts i gruvtillståndet ger detta tillstånd rätt till inlösen av begränsad nyttjanderätt och andra särskilda rättigheter till de områden som behövs som hjälpområde för gruvan. Gruvområdesinlösningsstillståndet och gruvtillståndet ska med stöd 31 § 3 mom. innehålla av samma utövare av gruvdrift.

Den behöriga lantmäteribyrån ska omedelbart efter det att den med stöd av 59 § 2 mom. underrättats om ett beslut om beviljande av gruvområdesinlösningsstillstånd och enligt 58 § 2 mom. underrättats om ett beslut om beviljande av gruvtillstånd förordna om gruvförrättning. Paragrafen motsvarar bestämmelsen om förrättningsförordnande i 11 § 1 mom. i inlösningslagen. Eftersom gruvförrättning ska inledas utan dröjsmål, är 34 § i inlösningslagen i praktiken inte tillämplig.

Tidpunkterna för när gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd utfärdas kan i någon mån avvika från varandra. Gruvförrättning inleds emellertid alltid utan dröjsmål, när den behöriga lantmäteribyrån underrättats om antingen gruvtillstånd eller gruvområdesinlösningsstillstånd.

Om en innehavare av gruvtillstånd med ägarna till fastigheterna på området har kommit överens om inlösen av nyttjanderätt eller äganderätt till området, fattas inte något beslut om gruvområdesinlösningsstillstånd. Om överenskommelsen endast gäller en del av fastigheterna beviljas för dessas del inte gruvområdesinlösningsstillstånd. Gruvförrättning inleds då efter det att den behöriga lantmäteribyrån har underrättats om gruvtillståndet, och de fastighetstekniska åtgärderna

fastställs vid gruvförrättningen utifrån gruvtillståndet.

Gruvförrättning inleds även om beslutet om gruvområdesinlösningstillstånd eller gruvtillstånd överklagas. Gruvförrättningen får dock inte avslutas förrän gruvområdesinlösningstillståndet och gruvtillståndet har vunnit laga kraft. Bestämmelsen motsvarar 50 § 2 mom. i inlösningslagen. Gruvmyndigheten ska på begäran av den behöriga lantmäteribyrån ge ett utlåtande för klarläggning av om tillstånden har vunnit laga kraft.

80 §. Kostnader för gruvförrättningen. En innehavare av gruvområdesinlösningstillstånd och gruvtillstånd ansvarar för kostnaderna för gruvförrättningen. På kostnaderna för gruvförrättningen tillämpas vad som föreskrivs om kostnader i 11 kap. i inlösningslagen.

81 §. Sakägare i gruvförrättningen. För att förfarandet vid gruvförrättningen ska stämma överens med förfarandena i inlösningslagen och fastighetsbildningslagen, fastställs en sakägare vid gruvförrättningen i enlighet med 17 § 1 mom. i fastighetsbildningslagen. *Sakägare i gruvförrättningen* är innehavaren av gruvområdesinlösningstillstånd och gruvtillstånd och den vars rätt eller intresse för rättningen direkt gäller. Sakägare i gruvförrättningen är då i allmänhet ägaren av den fastighet till vars egendom nyttjanderätt löses in eller vars egendom annars berörs, men sakägare kan på grund av de ofta vidsträckt konsekvenserna av gruvprojekten också vara någon som inte överlåter nyttjanderätt till egendom eller vars egendom inte berörs.

För tydlighetens skull och för att det i samband med gruvprojekten ska finnas en med avseende på projektets konsekvenser omfattande möjlighet att framföra krav vid gruvförrättningen, konstateras det i paragrafen att ersättning för olägenhet eller skada orsakad av gruvan eller av användningen av gruvområdet eller hjälpområdet ska kunna bestämmas trots bestämmelsen i 38 § i inlösningslagen. När ersättningar bedöms och fastställs ska en sådan personkrets av vilken nyttjanderätt till egendom inte löses in eller vars egendom inte annars heller berörs vid gruvförrättningen vara i samma ställning som de av vilka nyttjanderätt till egendomen löses in eller vars egendom annars berörs. Eftersom ersätt-

ning bäst kan utredas på initiativ av den som kräver ersättning när det är fråga om en fastighet till vars områden nyttjanderätt för gruvområde inte överlåts eller vars egendom inte heller annars berörs, ska en sådan ersättning med avvikelse från officialprincipen särskilt krävas vid gruvförrättningen.

82 §. Besittningstagande. I paragrafen föreskrivs det om i inlösningslagen avsett besittningstagande av nyttjanderätt och andra särskilda rättigheter till ett gruvområde och dess hjälpområde. En innehavare av gruvområdesinlösningstillstånd får vid tidpunkten för besittningstagande i samband med gruvförrättningen, trots annan rätt som gäller fastigheten (t.ex. inteckning), nyttjanderätt och annan rätt till gruvområdet, och en innehavare av gruvtillstånd, som i praktiken alltid är densamma som innehavaren av gruvområdesinlösningstillstånd, begränsad nyttjanderätt och annan särskild rätt till gruvans hjälpområde i enlighet med gruvtillståndet.

Besittningstagande förutsätter en tillträdes-syn vid vilken den egendom som ska tas i besittning utreds. Synen sker i samband med gruvförrättningen. Besittningstagandet kan ske i samband med tillträdessynen eller vid någon senare tidpunkt som bestäms vid tillträdessynen. Besittningstagandet kan emellertid ske först när den förskottsersättning som bestämts vid gruvförrättningen är betald. Bestämmelser om beloppet av förskottsersättning finns i 61 § i inlösningslagen, och det ska i andra fall än de som avses i 57 § 2 mom. i den lagen vara tre fjärdedelar av det uppskattade beloppet av den inlösningsersättning som hänför sig till den egendom som tas i besittning.

Om besittningstagandet medför att en sakägare i enlighet med 57 § 2 mom. förlorar sin bostad eller att sakägarens möjligheter att idka näring eller utöva sitt yrke försvåras, kan det med stöd av 3 mom. och på yrkan av sakägaren vid gruvförrättningen bestämmas att besittningstagandet till denna del skjuts upp och får ske tidigast sedan en viss tid, som får vara högst tre månader, förflutit sedan ersättningen till sakägaren har betalats. Till övriga delar sker besittningstagande på normalt sätt.

I 4 mom. föreskrivs det om att bortskaffa egendomen från ett område som tagits i be-

sittning, om överenskommelse om detta inte nås.

I 5 mom. bestäms det om den rätt som en sakägare i gruvförrättningen har till ersättning för kostnaderna för att bortskaffa eller flytta byggnader, upplag, anordningar eller växtlighet.

I fråga om förhandsbesittningstagande föreslås det inga specialbestämmelser i gruvlagen, vilket innebär att inlösningslagen ska tillämpas. Förhandsbesittningstagande förutsätter med stöd av 58 § i inlösningslagen att ett brådskande inledande av arbetena eller andra viktiga skäl kräver att egendomen tas i besittning före den avtalade tidpunkten. När det beaktas att förberedelserna av gruvprojekt tar lång tid och bl.a. kräver miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, kan förutsättningarna för förhandsbesittningstagande i allmänhet inte anses vara uppfyllda.

83 §. Ersättningsgrunder i särskilda situationer. Paragrafens 1 mom. svarar mot 31 § 1 mom. i inlösningslagen. Om gruvprojektet betydligt har höjt eller sänkt värdet av den egendom som ska lösas in, lämnas denna värdeförändring obeaktad när inlösningsersättning fastställs.

Paragrafens 2 mom. kompletterar 32 § i inlösningslagen, vilket ska anses nödvändigt, eftersom sådana byggnader som enligt 47 § 3 mom. är avsedda för boende och arbete och dessas skyddsområden inte längre är några oivillkorliga hinder för beviljande av gruvtillstånd. När nyttjanderätt löses in till en egendom som dess ägare huvudsakligen använder för boende eller yrkesutövande, ska den ersättning för föremål som avses i inlösningslagen alltid bestämmas till ett så stort belopp som behövs för att en motsvarande egen bostad eller en egendom som erbjuder samma möjlighet till utkomst som den inlösta egendomen ska kunna skaffas. Om inlösen däremot förutsätter förflyttning av en trafikled eller andra kommunikationsleder eller av sträckningen av en kraftledning, tillämpas 37 § i inlösningslagen.

84 §. Bestämmande av föremålet för inlösen och grundande av nyttjanderätt. Paragrafens 1 mom. svarar mot 50 § 1 mom. i inlösningslagen. Vid slutsammanträdet i samband med gruvförrättningen ska inlösningsbeslut avkunnas och besväransvisning meddelas.

I inlösningsbeslutet fastställs utifrån gruvområdesinlösningsstillståndet och gruvtillståndet och vid behov på anvisning av tillståndshavaren i fråga det gruvområde och hjälpområde som är föremål för inlösen och grundas nyttjanderätt och andra rättigheter samt fastställs nödvändiga villkor och begränsningar som närmast kan gälla användningen av gruvans hjälpområde. En avvikelse från gruvområdesinlösningsstillståndet och gruvtillståndet kan göras om det finns särskilda skäl för detta med stöd av 19 § eller 47 § 2 eller 3 mom. och verkningarna av avvikelsen bedöms som högst ringa. Ett sådan särskilt skäl kan bl.a. vara att kränkning av allmänt eller enskilt intresse därigenom undviks.

Enligt 3 mom. får innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd nyttjanderätt till det område som fastställts som gruvområde och innehavaren av gruvtillstånd, som i praktiken alltid är densamma som innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd, särskild rätt till hjälpområdet motsvarande användningsändamålet, när inlösningsstillståndet har vunnit laga kraft. Bestämmelsen tillämpas inte när gruvområdet eller hjälpområdet t.ex. på grund av fastighetsköp redan tidigare har hört till tillståndshavaren i fråga.

85 §. Upphörande av rättigheter. För tydlighetens skull föreskrivs det i 1 mom. att när en innehavare av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd i enlighet med 84 § får nyttjanderätt och andra särskilda rättigheter till gruvområdet och hjälpområdet upphör de särskilda rättigheter som gäller dessa områden direkt med stöd av lag, när gruvförrättningen har vunnit laga kraft. Bestämmelsen motsvarar 22 § i inlösningslagen.

Med särskilda rättigheter avses här sådana särskilda rättigheter som avses i 2 § 2 mom. i inlösningslagen och 14 kap. 1 § i jordabalken (540/1995). Av detta följer att t.ex. särskilda och samfällda hävder som inom samernas hembygdsområde hör till gamla gårdar eller fastigheter förfaller. Renskötsel är däremot ingen särskild rättighet, utan en allmän rättighet. Ersättningskyldighet uppkommer inte när en sådan rättighet förfaller.

En särskild rättighet kan emellertid enligt 2 mom. undantagsvis hållas i kraft. En förutsättning för detta är att den särskilda rättighe-

ten och utövandet av den inte medför fara för den allmänna säkerheten eller olägenhet för gruvdriften, och ikrafthållandet inte äventyrar fastighetssystemets tydlighet. Beslut i saken fattas vid gruvförrättningen.

86 §. Fastighetsägares inlösningsyrkande. En innehavare av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd ska ersätta en betydande olägenhet som gruvområdet eller hjälpområdet medför för en fastighet. En fastighetsägare som inte vill ha ersättning för olägenhet kan vid gruvförrättningen kräva att tillståndshavaren löser in fastigheten eller en del av den. Inlösen kan komma i fråga t.ex. när fastigheten eller en del av den på grund av gruvprojektet inte kan användas för sitt nuvarande ändamål. En fastighet på gruvområdet kan alltid anses bli oanvändbar för sitt nuvarande ändamål, eftersom fastighetsägaren förklarar besittnings- och nyttjanderätten till området. Ägaren till en fastighet på gruvområdet kan således kräva att fastigheten eller en del av den löses in.

Om området i detaljplanen anges som område för gruvdrift har fastighetsägaren enligt 2 mom. rätt att vid gruvförrättningen kräva inlösen av detta område i sin helhet.

Av de områden som enligt 1 och 2 mom. ska lösas in bildas enligt 3 mom. inlösningsenheter som övergår i dens ägo som innehar gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd. I momentet hänvisas till 49 a § i inlösningslagen, där det finns närmare bestämmelser om hur inlösningsenheter bildas.

Inlösningsersättningen bestäms med iakttagande av principen om full ersättning. Detta förutsätter att inlösningsersättningen, utöver vad som föreskrivs i inlösningslagen, ska inbegripa den del av värdet av gruvmineral som med stöd av 100 § ska betalas till fastighetsägaren. När inlösningsersättning bestäms för de fastigheter och delar av dem som enligt 1 och 2 mom. ska lösas in ska i denna ersättning med stöd av 4 mom. räknas in en ersättning till fastighetsägaren som beräknas på värdet av gruvmineral på det område som ska lösas in. Det är här fråga om en engångsersättning och den bestäms utifrån de gruvmineral på området som man har kännedom om. Gruvmyndigheten ska på begäran av den behöriga lantmäteribrån ge ett utlåtande för klarläggning av saken.

87 §. Reglering av enskilda vägar. I gruvtillståndet ska sådana platser för enskilda vägars anslutningar och vägförbindelserna till dessa anslutningar kunna visas som på grund av att ett gruvområde och ett hjälpområde för gruvan ska inrättas är nödvändiga. Tillståndshavaren ansvarar för kostnaderna för byggande av anslutningar och enskilda vägar. Vid gruvförrättningen behandlas och avgörs dessa frågor som gäller enskilda vägar och också andra frågor som enligt lagen om enskilda vägar ska avgöras vid en vägförrättning, såsom fastställande av vägdelägare och fördelning av väghållningsskyldigheten mellan delägarna.

Enligt 2 mom. kan gruvförrättningen på begäran av innehavaren av gruvtillstånd utvidgas till en sådan lokal vägförrättning som avses i 38 c § i lagen om enskilda vägar, vilket möjliggör en mer omfattande reglering av enskilda vägar. På en lokal vägförrättning tillämpas bestämmelserna om den i lagen om enskilda vägar.

88 §. Utredning av behovet av ägoreglering. På grund av fastighetsindelningen kan ett gruvprojekt föranleda splittring av ägorna, vilket gör det svårare att använda dem på ett effektivt och produktivt sätt. Det föreslås därför sådana bestämmelser om ägoreglering i lagens 88—92 § som gör det möjligt att bättre än bestämmelserna i 23—25 § i inlösningslagen beakta olika situationer. Placeringen av gruvområdet och hjälpområdet ska enligt 19 § 3 mom. planeras så, att områdena inte orsakar sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som med beaktande av gruvdriftens totala kostnader rimligen kan undvikas, vilket samtidigt ska minska behovet av ägoreglering.

Enligt 1 mom. ska vid en gruvförrättning behovet av ägoreglering enligt 89 § utredas på tjänstens vägnar. Om förrättande av ett nyskifte enligt 68 § 2 mom. i fastighetsbildningslagen har inletts vid tidpunkten för gruvförrättning, behandlas ägoregleringsärenden enligt 2 mom. vid förrättandet av nyskiftet, på vilket förutom bestämmelserna i fastighetsbildningslagen också tillämpas 82 § i inlösningslagen och de föreslagna 89—92 §.

89 §. Ägoreglering. I paragrafen föreskrivs det om ägoreglering enligt gruvlagen. Den

åtgärd som i första hand vidtas är ägobyte mellan fastigheter, vid vilket område byts mot område. Om ägobyte inte kan utföras på lämpligt sätt blir det i andra hand aktuellt att överföra ett område från en fastighet till en annan mot vederlag i pengar. Vederlaget i pengar ska vara full ersättning för den överförda ägoarealen enligt ersättningsgrunderna i inlösningslagen.

I 2 mom. hänvisas det till bestämmelserna om ägobyte och överföring av ett område i 59, 65 och 66 § i fastighetsbildningslagen, som gäller om inte något annat följer av de föreslagna 90—92 §.

90 §. Förutsättningar för ägoreglering. Paragrafen innehåller bestämmelser om särskilda och allmänna förutsättningar för ägoreglering. I 1 mom. räknas de fall upp då ägoreglering vid en gruvförrättning kan tillämpas. Momentets 1 punkt gäller en situation där ägoreglering enligt prövning anses nödvändig på grund av att ett gruvområde eller ett hjälpområde splittrar ägorna på ett ofördelaktigt sätt. Enligt 2 punkten kan ägoreglering företas när gruvområdet har skurit av trafikförbindelsen till fastigheten och de kostnader eller ersättningar som byggandet av en ny trafikförbindelse skulle ge upphov till kan elimineras eller minskas betydligt genom ägoregleringen. Enligt 3 punkten ska ägoreglering vara möjlig om ägobyte eller fogandet av ett område till fastigheten är särskilt viktigt för att förbättra fastighetens användbarhet, t.ex. i situationer där gruvdriften begränsar användningen av fastigheten. Enligt 4 punkten ska ägoreglering kunna företas om en del av en ekonomisk enhet blir avskild på grund av gruvområdet eller hjälpområdet, och ägaren till området inte längre kan utnyttja den delen på ett ändamålsenligt sätt. Ett sådant område ska kunna överföras till en annan fastighet, om det kan användas i anslutning till den andra fastigheten. En förutsättning för ett sådant förfarande ska dessutom vara att det område som överförs är av ringa värde för såväl den som överlåter området som den som tar emot det.

I 2 mom. föreslås ytterligare villkor för att ägoreglering ska företas. Enligt 1 punkten är ett villkor för ägoreglering att en betydande förbättring av fastighetsindelningen uppnås. Detta visar att ägoreglering också kan göras

med tanke på behovet av att förbättra tydligheten i det offentliga fastighetsdatasystemet. Enligt 2 punkten ska den allmänna förutsättningen för all ägoreglering vara att den inte medför nämnvärd olägenhet för någon. Sådant olägenhet får inte orsakas någon av de fastighetsägare eller fastighetsinnehavare eller någon annan som omfattas av regleringen. Enligt 3 punkten får ägoreglering inte heller försvåra genomförandet av en detaljplan.

Eftersom syftet med ägoreglering är att undanröja eller minska olägenheter som ett gruvområde eller ett hjälpområde medför och att förbättra fastigheternas användbarhet och fastighetsindelningen, kan ägoreglering enligt 3 mom. företas vid en gruvförrättning utan den berörda fastighetsägarens samtycke. Eftersom fastighetens värde som säkerhet till följd av ägoregleringen i allmänhet inte sjunker, eller endast sjunker mycket lite om så undantagsvis är fallet, krävs inte heller samtycke av en innehavare av pantträtt eller någon annan särskild rättighet som hänför sig till fastigheten. Med särskild rättighet avses här en särskild rättighet enligt 2 § 2 mom. i inlösningslagen och 14 kap. 1 § i jordabalken. Bestämmelser om reglering av pantfordringar och särskilda rättigheter finns i 65 § i fastighetsbildningslagen.

91 §. Avtal om ägoreglering. För att nödvändig flexibilitet i ägoregleringsärenden ska kunna tryggas ska det enligt paragrafen vara möjligt att företa också andra ägoregleringar vid en gruvförrättning än sådana som nämns i 89 § och som i sådana fall som avses i 90 § 1 mom. förbättrar fastighetsindelningen, om ägarna till fastigheterna i fråga kommer överens om detta. Sådana på överenskommelse baserade ägoregleringar får emellertid inte medföra nämnvärd olägenhet för någon, och de får inte heller försvåra genomförandet av en detaljplan.

92 §. Ersättning vid ägoreglering. Vid ägoreglering kan värdet på de områden som överförs vara olika med hänsyn till den överlåtande och den mottagande fastigheten. Områdets användningsändamål kan t.ex. vara ett annat för den överlåtande fastighetens än för den mottagande fastighetens vidkommande. Eftersom ägoregleringen beror på ett gruvprojekt, ska innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd i egenskap

av den som drar nytta av projektet åläggas att vid gruvförrättningen ersätta skillnaden i områdenas värde i sådana fall.

93 §. Registrering av gruvförrättning. En gruvförrättning kan registreras efter det att den har vunnit laga kraft, vilket motsvarar det förfarande som föreskrivs i 192 § 1 mom. i fastighetsbildningslagen. Förrättningen har vunnit laga kraft när den föreskrivna besvärstiden har gått ut eller, om förrättningsbeslutet har överklagats genom besvär, när besvärärendet är slutgiltigt avgjort genom ett domstolsbeslut. För att förenkla förfarandena föreslås det med avvikelse från 52 och 53 § i inlösningslagen att betalningen av de ersättningar som fastställts vid förrättningen inte ska utgöra en förutsättning för registrering, och att betalningen inte heller annars behöver meddelas till lantmäteribråran.

Enligt 2 mom. kan en gruvförrättning, trots att ändring sökts, antecknas i fastighetsregistret i fråga om de fastigheter som sökandet av ändring inte gäller. Också i fråga om de fastigheter som ändringssökandet gäller ska gruvförrättningen kunna antecknas i fastighetsregistret, om sökandet av ändring inte påverkar fastställandet av föremålet för inlösen eller grundandet av nyttjanderätt eller andra rättigheter, eller registeranteckningarna. I sådana fall krävs dock tillstånd för registrering från jorddomstolen.

94 §. Värdetidpunkt och beaktande av förändring i den allmänna prisnivån. Vid tidpunkten för besittningstagandet uppkommer rätt för gruvområdesinlösningsstillståndets innehavare liksom för gruvtillståndets innehavare, som i praktiken alltid är densamma som gruvområdesinlösningsstillståndets innehavare, att använda områdena för det ändamål som anges i gruvtillståndet. Av denna orsak bör den egendom som ska lösas in vid en gruvförrättning värderas enligt det tillstånd det befinner sig i och till det värde den hade vid tidpunkten för besittningstagandet. Denna tidpunkt ska enligt 1 mom. kallas värdetidpunkt.

Enligt 2 mom. ska den som överlåter egendomen få räkna sig till godo den ökning i den allmänna prisnivån som har inträffat från värdetidpunkten till den tidpunkt när ersättningen bestämdes. Skillnaden mellan den slutliga ersättningen och den förskottsersätt-

ning som fastställts vid gruvförrättningen jämkas så att den motsvarar uppgången i den allmänna prisnivån. Bestämmelsen motsvarar 30 § 3 mom. i inlösningslagen, men för tydlighetens skull tas den in också i gruvlagen.

95 §. Bestämmande av ersättningstagare. I paragrafen ingår bestämmelser om till vem ersättning ska betalas vid en gruvförrättning. Ersättning ska betalas till den som vid den tidpunkt när förskottsersättning eller slutlig ersättning bestäms äger den egendom som ska lösas in eller vars egendom, även om någon sådan inte löses in, utsätts för verkningarna av gruvprojektet och som på denna grund är berättigad till ersättning. När äganderätten överförs t.ex. genom ett fastighetsköp kan köpare och säljare komma överens om vilken av parterna som har rätt till den ersättning som bestäms vid en gruvförrättning. Om någon av parterna önskar åberopa en sådan överenskommelse, ska en utredning lämnas in vid gruvförrättningen.

96 §. Utbetalning av ersättning samt ränta. De ersättningar som innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd vid en gruvförrättning ålagts att betala ska betalas inom tre månader räknat från den tidpunkt då ersättningarna bestämdes. Om ersättningen inte betalats före förfalldagen, ska på den obetalda ersättningen dröjsmålsränta betalas som räknas från och med förfalldagen enligt den räntefot som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). På den slutliga ersättningen ska en årlig ränta på sex procent beräknas, med början vid den tidpunkt som bestämts för besittningstagandet enligt 82 §.

Den fastighetsägare som tagit emot området på grundval av ägoreglering vid en gruvförrättning ska betala en ersättning för dessa, medan den fastighetsägare som överlåtit området vid en ägoreglering får ersättning för detta. För att underlätta betalningstrafiken föreskrivs det i 2 mom. att de ersättningar som bestämts på grund av ägoreglering ska skötas av innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd. Denna innehavare ska i sin tur ta ut motsvarande summa hos den ersättningspliktiga mottagaren av området, och ersättningarna beaktas i de slutliga prestationer som ska betalas till tillståndshavaren i fråga. På beräkning av ränta och på

betalningstiden för de ersättningar som fastställts vid ägoregleringen tillämpas på motsvarande sätt vad som i övrigt föreskrivs om ersättningar som bestämts vid en gruvförrättning. Ränta på ersättning som bestämts på grund av ägoreglering ska beräknas från tidpunkten för besittningstagandet av områdena, och vid en förrättning ska en tidpunkt för besittningstagande alltid bestämmas för de ägor som är föremål för ägoreglering.

Bestämmelser om betalning av ersättning som är föremål för tvist finns i 52 § 2 mom. i inlösningslagen.

97 §. Ersättning i särskilda fall. Om en ersättning som avses i 8 kap. kan bestämmas först efter det att gruvförrättningen upphört, t.ex. därför att eventuella olägenheter eller skador som kan betraktas som sannolika inte kan förutses med tillräcklig säkerhet eller därför att ett ersättningsärende uppkommer först efter det att gruvförrättningen är avslutad, ska paragrafen tillämpas för fastställande av efterskottsersättning. Ett sådant ersättningsärende behandlas och avgörs vid en gruvförrättning, om enighet inte kan nås i ärendet. Den som kräver ersättning eller en innehavare av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd kan ansöka om en sådan förrättning. Enligt förslaget ska sådana ersättningsärenden kanaliseras till en gruvförrättning, där det finns tillgång till den behövliga sakkunskapen och där kraven på rättssäkerhet uppfylls.

Enligt 2 mom. ska ansökan om förrättning göras hos den behöriga lantmäteribyran inom tre år från det att skada eller olägenhet uppträtt. På den behöriga lantmäteribyrans begäran ska gruvmyndigheten ge utlåtande för att klarlägga saken.

Eftersom den gruvförrättning som avses i paragrafen inte innebär ett egentligt besittningstagande som inverkar på ersättningarna och någon förskottsersättning inte heller bestäms, ska värdetidpunkten med stöd av 3 mom. vara den tidpunkt då förrättningen avslutas. Också den årliga ränta på sex procent som avses i 96 § ska börja löpa från denna tidpunkt.

Som ett undantag från huvudregeln i 80 § kan det med stöd av 4 mom. bestämmas att den som vid en gruvförrättning kräver ersättning helt eller delvis ska påföras kostnaderna

för förrättningen, om kravet är uppenbart obefogat. Kravet ska kunna betraktas som uppenbart obefogat, om det objektivt sett saknar grund. Att kravet på ersättning avslås innebär nödvändigtvis inte att framställningen av kravet skulle ha varit uppenbart obefogat.

98 §. Tvångsverkställighet i särskilda fall. De som har mottagit områden vid en ägoreglering kan vara tvungna att betala ersättning till innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd i samband med ägoregleringen, eftersom betalningen av ersättningar i samband med regleringen enligt 96 § 2 mom. åligger tillståndshavaren. Dessutom kan beaktandet av den nytta som kommer fastighetsägaren till godo undantagsvis leda till att tillståndshavaren är den som får ta emot betalningen. Till följd av ägoregleringen byter det område som är föremål för regleringen ägare.

I paragrafen föreskrivs det om tvångsverkställighet i det fall att en sakägare vid gruvförrättningen vägrar betala den fastställda ersättningen till tillståndshavaren i fråga, eller vägrar avstå besittningsrätten till sådan egendom som sakägaren till följd av ägoregleringen enligt ett beslut som fattats vid gruvförrättningen inte längre äger. På tvångsverkställighet tillämpas bestämmelserna om utsökning av ersättning och om handräckning i 288 § i fastighetsbildningslagen.

9 kap. **Ersättningar som ska betalas i samband med malmletning, gruvdrift och guldvaskning**

99 §. Malmletningsersättning. Den inmutningsersättning som betalats till fastighetsägaren har ingått som en fast del av inmutningssystemet. I samband med stiftandet av den upphävda lagen frångick man fastighetsägarens rätt att delta i gruvarbetet. Som gottgörelse för fastighetsägarens försvagade rättsliga ställning föreskrevs det i 15 § i den upphävda lagen att inmutaren var skyldig att betala fastighetsägaren inmutningsersättning grundad på arealen. Med stöd av den föreslagna paragrafen kvarstår denna skyldighet fortfarande att till var och en av ägarna till fastigheterna inom malmletningsområdet be-

tala en årlig ersättning (*malmletningsersättning*), som också kan betraktas som gottgörelse till fastighetsägaren för den inskränkta rätten att använda fastigheten. Om det finns flera fastighetsägare på malmletningsområdet, ska den andel av malmletningsersättningen som tillkommer var och en fördelas mellan dem i förhållande till deras andel i malmletningsområdet. Om det är fråga om en samägd fastighet, tillämpas lagen om vissa samäganderättsförhållanden (180/1958). Bestämmelser om ersättning till fastighetsägaren för skador och olägenheter finns i 103 och 104 §.

Det årliga beloppet av inmutningsersättningen är med stöd av 9 § i gruvförordningen 10 euro per hektar. Inmutningsersättningen har senast justerats 1988. Enligt 2 mom. 1 punkten i den föreslagna paragrafen ska malmletningsersättningen vara 20 euro per hektar per fastighet. I höjningen har man beaktat förändringen i penningvärdet och det faktum att inmutningsavgiften till staten ska slopas. För att effektivisera malmletningen och för att förhindra att områden inmutas eller hålls inmutade i onödan, ska malmletningsavgiften höjas stegvis till 30 euro efter fyra år, till 40 euro efter sju år och till 50 euro efter tio år. Den stegvisa ökningen av ersättningen har också beaktats i förslaget till maximal giltighetstid för malmletningstillstånd, som är betydligt längre än förut och avser att trygga förutsättningarna för malmletning, men som i motsvarande utsträckning försvagar fastighetsägarnas rättsliga ställning.

Med beaktande av att förbehållstiden enligt förslaget förlängs till högst två år räcker ett malmletningstillstånd på fyra år enligt gjorda bedömningar i regel till för att en intressant fyndighet ska kunna lokaliseras och området avgränsas. För att reda ut i vilken utsträckning en lokaliserad fyndighet kan utnyttjas och för att göra de fortsatta undersökningar som krävs för förberedelserna av ansökan om gruvtillstånd räcker det i regel till att malmletningstillståndets giltighetstid förlängs en gång med högst tre år för ett mindre område än det ursprungliga malmletningsområdet. Därmed kommer de höjda malmletningsersättningarna och i synnerhet de högsta ersättningar som blir aktuella efter sju års inmut-

ning i fråga endast i undantagsfall. I och med att de fortsatta undersökningarna förläggs till ett allt noggrannare avgränsat område minskar den totala malmletningsersättningen till ägarna till de fastigheter som malmletningsområdet omfattar i motsvarande mån, även om ersättningen per hektar blir högre.

Malmletningsersättningen ska med stöd av 3 mom. betalas senast den 30 dagen efter det att malmletningstillståndet har vunnit laga kraft. Under de följande åren ska ersättning betalas samma kalenderdag. Med stöd av den upphävda lagen ska inmutningsersättningen betalas oberoende av om inmutningsrätten har vunnit laga kraft. Enligt 15 § 2 mom. i den upphävda lagen betalas inmutningsavgift per kalenderår, och efter det första året senast före den 15 mars varje år, vilket har lett till att inmutarna har strävat efter att skaffa sig inmutningsrätter vid någon annan tidpunkt än i slutet av året och att avstå från dem före årsskiftet.

Om malmletningsersättning inte kan betalas på de grunder som anges i lagen om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgöringsskyldighet (281/1931), kan ersättningen deponeras enligt vad som föreskrivs i den nämnda lagen.

Om en innehavare av malmletningstillstånd försummar sin skyldighet att betala malmletningsersättning, ska gruvmyndigheten vidta åtgärder enligt 70 § för att återkalla malmletningstillståndet.

100 §. Brytningsersättning. Bakgrunden till såväl inmutningsavgiften som den utmålsavgift som betalats till fastighetsägaren för det område utmålet omfattar är att fastighetsägarens rätt att delta i gruvarbetet och att av innehavaren till gruvrätten få försvarsavgift frångicks i samband med stiftandet av den upphävda lagen. Med stöd av 44 § i den upphävda lagen ska till ägarna av fastigheterna inom utmålsområdet och hjälpområdet betalas en utmålsavgift, som med stöd av 19 § i gruvförordningen är 20 euro per hektar. Utmålsavgiften har senast justerats 1988. Med stöd av 45 § i den upphävda lagen ska gruvrättsinnehavaren till fastighetsägarna inom utmålet årligen betala en brytningsersättning för de gruvmineral som har brutits och uppfordrats till markytan. Ersättningen fastställs

utifrån gruvmineralens värde. Även med stöd av 57 § i 1943 års gruvlag hade markägaren rätt att få en skälig brytningsavgift. För närvarande ingås avtal mellan parterna om brytningsavgiften. Om enighet inte nås, fastställer arbets- och näringsministeriet i egenskap av gruvmyndighet brytningsavgiftens storlek efter att ha hört gruvnämnden. I allmänhet har den som bedriver gruvdrift strävat efter att skaffa sig den mark som är mest betydelsefull med tanke på gruvdriften, och de områden för vilka utmålsavgift och brytningsavgift skulle betalas är därför enligt uppskattning relativt små jämfört med de totala utmålsarealerna.

Brytningsavgiften enligt den upphävda lagen och den föreslagna brytningsersättningen bör anses vara av betydelse också vid bedömningen av om principen om full ersättning enligt 15 § 2 mom. i grundlagen tillgodoses.

I paragrafen föreskrivs det om brytningsersättning, som ska ersätta den nuvarande utmålsavgiften och brytningsavgiften. En innehavare av gruvtillstånd ska till varje fastighetsägare på gruvområdet betala en årlig brytningsersättning. Om det finns flera ägare till fastigheter på gruvområdet, ska den andel av brytningsersättningen som tillkommer var och en fördelas mellan dem i förhållande till deras andel i gruvområdet. Om det är fråga om en samägd fastighet, tillämpas lagen om vissa samäganderättsförhållanden. Bestämmelser om ersättning till fastighetsägare för skador och olägenheter som gruvprojektet ger upphov till finns i 8 kap.

Brytningsersättningen ska bestå av en fast del och en del som grundar sig på värdet av den malm som utvunnits. En årlig brytningsersättning eller en brytningsersättning av engångskaraktär grundad på enbart areal kan inte anses uppfylla kravet på full ersättning och skulle inte heller beakta den rätt till del i förmögenhet som markägaren sedan 1723 har till de gruvmineral som hittats på markägarens mark. En brytningsersättning grundad enbart på arealen skulle lämna gruvdriftens kärnområde, dvs. fyndighetens värde, obeaktad. Av samma orsak förkastades detta alternativ också i samband med beredningen av den upphävda lagen (se HFD:s utlåtande till statsrådet 1.6.1960 nr 3583a).

Med stöd av 2 mom. ska den fasta delen av brytningsersättningen utbetalas oberoende av om gruvmineral bryts. Den fasta delen per fastighet ska uppgå till 50 euro per hektar och år. Den ska betalas för gruvområdet, men inte för hjälpområdet. På hjälpområdet är fastighetsägarnas möjligheter att utnyttja området betydligt mindre begränsade än på själva gruvområdet, där nyttjande- och besittningsrätten i regel i sin helhet övergår till den som bedriver gruvdrift. För närvarande ska utmålsavgift betalas också för hjälpområdet till ett utmål, men där har man med stöd av den upphävda lagen kunnat placera funktioner som enligt den nya lagen hör till gruvområdet och inte till hjälpområdet.

I 2 mom. 1 och 2 punkten bestäms det om den del av brytningsersättningen som grundar sig på värdet av den malm som utvunnits. Syftet med beräkningsgrunderna är att säkerställa att de som äger fastigheterna på gruvområdet får sin andel av värdet av de värdefulla ämnen som malmen innehåller.

Enligt 2 mom. 1 punkten ska det årliga beloppet av den del av brytningsersättningen som grundar sig malmbrytningen vara 0,15 procent av det beräknade värdet av gruvmineral i den metallmalm som brutits och utvunnits. Vid beräkningen av ersättningen ska det pris på metallerna i malmen beaktas som gäller i slutet av året. Prisuppgifter kan fås t.ex. från de internationella metallbörserna (London Metal Exchange och London Bullion Market). Förslaget motsvarar det ersättningssystem som föreskrivs i Sverige. Eftersom metallmalmen också kan innehålla andra produkter som omfattas av tillämpningsområdet för gruvlagen än börsnoterade metaller, bör också det genomsnittliga värdet på andra produkter i malmen som utvunnits under året beaktas när andelen enligt 1 punkten beräknas. Detta värde kan vara allmänt känt eller grunda sig på vad den som bedriver gruvdrift uppgett.

Det sätt att beräkna ersättningen som föreslås i 2 mom. 1 punkten lämpar sig för guldgruvor och basmetallgruvor. I fråga om annan gruvdrift, t.ex. kalk- eller täljstensgruvor, ska det enligt 2 punkten betalas 0,075 euro per ton malm som brutits och utvunnits under ett år. I motsats till värdet på metaller fastställs värdet på de produkter som avses i 2

punkten från fall till fall eller, som i fråga om t.ex. täljsten, först efter det att en produkt har framställts. Av denna orsak kan den beräkningsgrund som avses i 1 punkten inte tillämpas på sådana gruvor som avses i 2 punkten. För att ersättningssystemet ska vara tydligt och förutsägbart ska ersättningen enligt 2 punkten fastställas utifrån antalet ton malm.

Det kan i undantagsfall röra sig om en fyndighet där utvinningen huvudsakligen sker på grund av de industrimineral den innehåller, men som ändå innehåller en utvinningsbar mängd metallmalm. I sådana fall ska brytningsersättningen för industrimineralens vidkommande fastställas enligt 2 punkten och för metallmalmens vidkommande enligt 1 punkten.

I 3 mom. föreskrivs det om undantag från den del av brytningsersättningen grundad på areal som avses i 2 mom. Enligt 52 § 2 mom. ska innehavaren av gruvtillstånd vara skyldig att inleda gruvdrift eller annat förberedande arbete inom den tidsfrist som anges i gruvtillståndet och som kan vara högst tio år. Gruvtillståndet förfaller enligt 68 § 2 mom., om tidsfristen inte iakttagits eller om gruvdriften på grund av orsaker som är beroende av tillståndshavaren har varit avbruten under minst fem år eller om det kan anses att gruvdriften i praktiken har upphört. Om gruvmyndigheten med stöd av 68 § 3 mom. skjuter upp den tidpunkt då gruvtillståndet upphör, ska innehavaren av gruvtillstånd årligen betala 100 euro per hektar (*förhöjd ersättning*) till varje fastighetsägare på gruvområdet. När gruvdriften inleds eller återupptas, ska brytningsersättningen fastställas enligt 2 mom., och den del av brytningsersättningen som grundar sig på arealen ska fastställas till 50 euro per hektar.

Med stöd av 4 mom. ska skyldigheten att betala brytningsersättning uppkomma när gruvtillståndet har vunnit laga kraft. Om gruvmyndigheten fattar ett beslut enligt 68 § 3 mom., inleds skyldigheten att betala en förhöjd ersättning till den del den baserar sig på areal från det att beslutet vunnit laga kraft.

Gruvmyndigheten ska enligt 5 mom. i efterhand fastställa den årliga brytningsersättningens storlek genom sitt beslut. Innehavaren av gruvtillstånd ska lämna in uppgifter om den mängd malm som brutits och utvun-

nits under året. Som utvunnen malm betraktas t.ex. malm som gått vidare till anrikning eller använts för annan vidareförädling eller produktion. När 2 mom. 1 punkten tillämpas ska dessutom lämnas uppgifter om de metaller och andra utvunna produkter som malmen innehållit. Uppgifterna ska lämnas till gruvmyndigheten senast den 15 mars följande år.

Med stöd av 6 mom. ska brytningsersättningen betalas senast den 30 dagen efter det att gruvmyndighetens beslut om den ersättning som avses i 5 mom. har vunnit laga kraft.

Om en innehavare av gruvtillstånd försummar sin skyldighet att lämna de uppgifter som avses i 5 mom. eller att betala brytningsersättning, ska gruvmyndigheten vidta åtgärder enligt 70 § för att återkalla gruvtillståndet.

Eftersom den som bedriver gruvdrift för närvarande inte är skyldig att meddela brytningsavgiftens storlek om avtal om saken har ingåtts med fastighetsägaren, finns det inte några detaljerade uppgifter om avgiftens nivå för olika gruvprojekts del. De principer för fastställande av ersättning som föreslås i 2 mom. 1 och 2 punkten bedöms inte leda till någon höjning jämfört med det rådande läget, och brytningsersättningen motsvarar med stor sannolikhet högst den basnivå för brytningsavgifter som gäller enligt den upprädda lagen.

I 7 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning.

101 §. Ersättning för biprodukter. Ett gruvtillstånd ger enligt 17 § 1 mom. 2 punkten rätt att utvinna biprodukter av gruvdriften. Om biprodukter av gruvdriften inte utnyttjas i gruvdriften (t.ex. för byggande av gruvan), ska innehavaren av gruvtillstånd till fastighetsägarna på gruvområdet betala en årlig fastighetsspecifik ersättning för nyttan av biprodukterna (*ersättning för biprodukter*). Om det finns flera fastighetsägare på gruvområdet, ska den andel av brytningsersättningen som tillkommer var och en fördelas mellan dem i förhållande till deras andel i den del av gruvområdet där biprodukterna tas. Om det är fråga om en samägd fastighet, tillämpas lagen om vissa samäganderättsförhållanden.

Eftersom förhållandena varierar stort, är det inte möjligt att exakt reglera beräknings-

grunderna för ersättningen för biprodukter i lag. Ersättningen för biprodukter ska vara skälig med beaktande av de grunder som påverkar biproduktens ekonomiska värde. Innehavaren av gruvtillstånd och de enskilda fastighetsägarna kan komma överens om ersättningen för biprodukter. Om de inte kan komma överens i frågan, ska ersättningen för biprodukter vara högst 10 procent av försäljningsinkomsterna, som ska grunda sig på försäljningspriset och de avdrag som gjorts från det (närmast för produktions- och transportkostnader). Därmed tillämpas förfarandet enligt 104 § på fastställande av ersättningen för biprodukter, och den maximnivå för ersättningen som föreskrivs i den föreslagna paragrafen är tänkt som vägledning för ersättningsprövning vid en sådan gruvförrättning som avses i 104 §.

102 §. *Guldvaskningsersättning.* En guldvaskare ska med stöd av 23 § ha rätt att leta och kartlägga guld i marken, tillvarata guld genom vaskning liksom vissa biprodukter av vaskningen och att utvinna guldet och vissa biprodukter. Dessutom kan guldvaskaren på de villkor som föreskrivs i 26 § få rätt till undantag från förbudet mot byggande och samtidigt få den rätt till innehav av byggplatsen som krävs enligt 131 § i markanvändnings- och bygglagen.

En guldvaskare ska betala en årlig ersättning (*guldvaskningsersättning*) till den myndighet eller inrättning eller det affärsverk, i de flesta fall Forststyrelsen, som ansvarar för förvaltningen av området. Guldvaskningsersättningen ska vara en allmän systemersättning närmast för nyttjanderätten till guldvaskningsområdet och för eventuell besittningsrätt till byggplatsen, liksom för det guld som tillvaratas. Bestämmelser om ersättning för skador och olägenheter som guldvaskningen föranleder på guldvaskningsområdet finns i 103 och 104 §.

Med stöd av den upphävda lagen baserar sig guldvaskning på bestämmelserna om inmutning. Det årliga beloppet av inmutningsersättningen är med stöd av 9 § i gruvförordningen 10 euro per hektar. Inmutningsersättningen har senast justerats 1988. Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen ska guldvaskningsersättningen uppgå till 50 euro per hektar. I detta belopp har beaktats föränd-

ringen i penningvärdet och det faktum att inmutningsersättningen till staten ska slopas samt att de rättigheter som grundar sig på ett guldvaskningstillstånd är så omfattande. Med beaktande av i synnerhet att det med stöd av ett guldvaskningstillstånd (i motsats till vad som är fallet när det gäller malmletningstillstånd) är möjligt att få besittningsrätt till byggplatsen, kan den föreslagna ersättningen anses vara mycket måttlig. I motsats till vad som föreskrivs i bestämmelsen om malmletningsersättning i 99 § ökar inte guldvaskningsersättningen stegvis, även om guldvaskningstillståndet skulle gälla längre än fyra år.

Guldvaskningsersättningen ska enligt förslaget betalas senast den 30 dagen efter det att guldvaskningstillståndet har vunnit laga kraft. Under de följande åren ska ersättning betalas senast den 15 mars. Ersättningen ska betalas, även om guldvaskaren avstår från guldvaskningsområdet i början av året före den nämnda kalenderdagen.

Om guldvaskaren försummar sin skyldighet att betala guldvaskningsersättning, ska gruvmyndigheten vidta åtgärder enligt 70 § för att återkalla guldvaskningstillståndet.

103 §. *Ersättning för skador och olägenheter på malmletningsområdet, prospekteringsområdet och guldvaskningsområdet.* Bestämmelser om skyldigheten för innehavare av malmletningstillstånd att undvika att orsaka skador och olägenheter finns i 11 § och om guldvaskares motsvarande skyldighet i 24 §. Med stöd av 7 § 1 mom. får prospekteringsarbete inte ge upphov till skador. Om verksamhet som grundar sig på ett malmletningstillstånd eller ett guldvaskningstillstånd eller prospekteringsarbete trots det orsakar skador eller olägenheter, tillämpas den föreslagna paragrafen.

Paragrafen är av subsidiär natur. Om det föreskrivs något annat om ersättningen för någon åtgärd, tillämpas denna bestämmelse i stället för den föreslagna paragrafen. I 105 § ingår en hänvisningsbestämmelse av informativ karaktär som gäller tillämpningen av lagen om ersättning för miljöskador. Kompletterande reglering om ersättningar ingår i bl.a. skadeståndslagen (412/1974). På ersättning för skador och olägenheter som orsakats

av gruvdrift tillämpas bestämmelserna i 8 kap.

Den som orsakats olägenhet ska ersättas för skador och olägenheter som verksamheten på ett malmletningsområde, ett prospekteringsområde eller ett guldvaskningsområde har gett upphov till. De allmänna förutsättningarna för ersättning är att förlusten kan konstateras objektivt och värderas ekonomiskt, t.ex. som en minskning av fastighetens värde. Som ersättningsgilla skador och olägenheter ska bl.a. betraktas skador på egendom eller hinder att nyttja den eller förlust av förmån med förmögensvärde grundad på äganderätt, inklusive flyttande och ändrande av egendom samt nedgång i fastighetens eller investeringens värde. Också skador på en skogsbilväg är sådana som ska ersättas. Skador och olägenheter som ska ersättas kan också gälla förlust av särskilda nyttjanderättigheter, t.ex. servitut och hävder. Dessutom ska sådana inkomstförluster ersättas som föranleds av att t.ex. renskötsel eller annan laglig förvärvsutövning försvåras eller hindras. Förlust eller försämring av rekreationsvärden baserade på allemansrätten berättigar dock inte till ersättning för skada eller olägenhet.

104 §. Ersättningsförfarande. Med stöd av paragrafen ska sakägarna kunna komma överens om sådan ersättning för biprodukter som avses i 101 § och sådan ersättning av skador och olägenheter som avses i 103 §. Överenskommelsen ska enligt förslaget ingås skriftligen.

Om parterna inte kommer överens om utbetalning av ersättning, ersättningens belopp eller andra omständigheter som gäller ersättningen, ska ärendet behandlas och avgöras vid en gruvförrättning i enlighet med 8 kap. Även om ersättningsärendet inte har någon omedelbar anknytning till gruvdrift, ska man kunna genomföra en gruvförrättning. Den som kräver ersättning eller den som är ansvarig för prospekteringsarbetet, en innehavare av malmletningstillstånd eller gruvtillstånd eller en guldvaskare kan ansöka om en sådan förrättning. Enligt förslaget ska sådana ersättningsärenden kanaliseras till en gruvförrättning, som ger tillgång till den behövliga sakkunskapen och uppfyller kraven på rätts-säkerhet. För kostnaderna för förrättningen

svarar den som ansvarar för prospekteringsarbetet eller den berörda tillståndshavaren.

Ansökan om gruvförrättning i fråga om ersättning för biprodukter ska göras inom tre år från det att gruvtillståndet har förfallit eller återkallats. Ansökan om gruvförrättning i fråga om ersättning i ett ärende som anknyter till ett malmletningstillstånd eller ett guldvaskningstillstånd enligt 103 § ska också det göras inom tre år från det att tillståndet i fråga har förfallit eller återkallats. Om skada eller olägenhet orsakad av verksamhet som utövas med stöd av malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd uppträder först senare, ska ansökan om förrättning göras inom tre år från det att skadan eller olägenheten uppträdde. Ansökan om gruvförrättning i ett ersättningsärende som avses i 103 § och som anknyter till prospekteringsarbete ska göras inom tre år från det att skadan eller olägenheten uppträdde.

Om ett tvistemål sammanhänger med malmletningsersättning enligt 99 §, brytningsersättning enligt 100 § eller guldvaskningsersättning enligt 102 §, t.ex. hur malmletningsersättningen eller brytningsersättningen ska fördelas mellan fastighetsägarna, tillämpas ett förfarande som motsvarar det som föreskrivs i 2 mom. i den föreslagna paragrafen. I sådana fall behandlas och avgörs tvistemålet vid en gruvförrättning enligt 8 kap. Ansökan om förrättning ska göras inom tre år från det att malmletningstillståndet, gruvtillståndet eller guldvaskningstillståndet i fråga har förfallit eller återkallats.

105 §. Ersättning för vissa miljöskador. Paragrafen innehåller en hänvisning av informativ karaktär till 12 § i lagen om ersättning för miljöskador. I propositionen ingår ett förslag om att hänvisningen i den nämnda paragrafen ändras till en hänvisning till den nya gruvlagen.

106 §. Inverkan av överföring av tillstånd på ersättningskyldigheten. Om ett malmletningstillstånd, ett gruvtillstånd eller ett guldvaskningstillstånd överförs med stöd av 73 §, är tillståndshavaren fortfarande ersättningskyldig till den del skadan eller olägenheten har uppkommit innan gruvmyndigheten har godkänt överföringen.

10 kap. Säkerheter

107 §. Säkerhet för malmletning och guldvaskning. Säkerhet ska krävas för malmletning när den grundar sig på ett malmletningstillstånd som avses i 9 §. En innehavare av malmletningstillstånd ska vara skyldig att ställa säkerhet för genomförande av efterbehandlingsåtgärder enligt 15 § och för ersättning av sådana skador och olägenheter som avses i 103 §. På motsvarande sätt krävs säkerhet för guldvaskning som bedrivs med stöd av ett guldvaskningstillstånd. En guldvaskare ska vara skyldig att ställa säkerhet för genomförande av efterbehandlingsåtgärder enligt 29 § och för ersättning av skador och olägenheter som avses i 103 §.

Ställandet av säkerhet regleras i tillståndet i fråga. Det är möjligt att frångå kravet på säkerhet, om det kan anses vara uppenbart onödigt med beaktande av verksamhetens art och omfattning, verksamhetsområdets särdrag, tillståndsvillkoren för verksamheten och tillståndssökandens soliditet.

I princip ska det alltid anses vara obligatoriskt att ställa säkerhet för guldvaskning. Verksamheten bedrivs framför allt i nationalparker och på ödemarksområden. Det ska i princip också alltid anses vara obligatoriskt att ställa säkerhet för malmletning med stöd av tillstånd. Det ska framför allt vara obligatoriskt att ställa säkerhet när avsikten är att på malmletningsområdet gräva större schakt eller diken för undersökningarna, eller utföra provbrytning eller åtgärder med motsvarande verkningar. Säkerhet behöver dock inte alltid krävas för verksamhet som sker med stöd av ett malmletningstillstånd, om verksamheten utövas i liten skala och motorfordon inte rör sig i terrängen.

Vid bedömningen av behovet av säkerhet ska sökandens soliditet också beaktas. Offentliga organ ska som sådana anses vara solida, och det ska därför inte krävas säkerhet av dessa. Bolags soliditet kännetecknas av bolagets självförsörjningsgrad och långvariga, etablerade verksamhet.

108 §. Säkerhet för avslutande av gruvdriften. En innehavare av gruvtillstånd ska ställa säkerhet för att de avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder i samband med

gruvdriften som föreskrivs i 15 kap. ska kunna uppfyllas. Den säkerhet som ställs ska vara tillräcklig med beaktande av gruvdriftens art och omfattning, tillståndsvillkoren för verksamheten och sådana säkerheter som krävs med stöd av någon annan lag, i synnerhet den säkerhet som krävs med stöd av 42 § i miljöskyddslagen.

Den säkerhet som krävs med stöd av miljöskyddslagen är avsedd att garantera en ändamålsenlig avfallshantering. Den täcker därmed närmast kostnaderna för tillslutande av bassänger för anrikningssand, gråbergsområden och motsvarande områden för avfallshantering i situationer där den som bedriver gruvdrift inte själv klarar av att svara för dem. Den säkerhet som föreslås i paragrafen ska täcka övriga avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder.

Den gruvdrift som avser produktion av uran och torium är sådan användning av kärnenergi som avses i 2 § i kärnenergilagen. Enligt definitionen i 3 § i kärnenergilagen är det avfall som uppstår vid användningen av kärnenergi kärnavfall. Bestämmelserna om kärnavfallshantering, bl.a. ombesörjningskyldigheten, i 6 kap. och om reservering av medel för kostnaderna för kärnavfallshanteringen i 7 kap. i kärnenergilagen gäller således detta slag av gruvdrift. Skyldigheten att reservera medel för kostnaderna för kärnavfallshantering enligt kärnenergilagen ska beaktas när säkerhet fastställs för avslutande av gruvdrift med stöd av gruvlagen.

Den säkerhet som ska ställas ska framgå av gruvtillståndet i fråga. Säkerhetens art och storlek ska vid behov bedömas när gruvtillstånd justeras i enlighet med 62 §, när tillstånd ändras i enlighet med 69 § eller när en överföring av tillstånd godkänns i enlighet med 73 §.

109 §. Förfarande för ställande av säkerhet. Tillståndsmyndigheten ska med stöd av 1 mom. bestämma säkerhetens art och storlek i ett aktuellt beslut om tillstånd eller om förlängning av giltighetstiden för ett gällande tillstånd. Verksamhetens omfattning och art samt tillståndsvillkoren för verksamheten inverkar på beslutet. När beloppet av den säkerhet som ska ställas för ett malmletningstillstånd bestäms, ska gruvmyndigheten särskilt bedöma kostnaderna för genomförande

av efterbehandlingsåtgärderna enligt 15 § samt sannolikheten för skador och olägenheter enligt 103 §. När beloppet av den säkerhet som ska ställas för ett guldvaskningstillstånd bestäms ska gruvmyndigheten på motsvarande sätt särskilt bedöma kostnaderna för genomförande av efterbehandlingsåtgärder enligt 29 § och sannolikheten för sådana skador och olägenheter som avses i 103 §.

När beloppet av den säkerhet som ska ställas för ett gruvtillstånd bestäms, ska tillståndsmyndigheten särskilt bedöma kostnaderna för uppfyllande av skyldigheterna enligt 143, 144 och 150 §. Eftersom den säkerhet som krävs med stöd av miljöskyddslagen täcker kostnaderna för avfallshantering i fråga om platserna för anrikningssand och andra avfallshanteringsområden på gruvområdet, behöver kostnaderna för istandsättning av sådana områden inte beaktas när säkerhet ställs för gruvtillståndet.

Säkerheten kan vara t.ex. en bankdeposition, en bankgaranti eller en försäkring. Det som då närmast kommer i fråga är en borgensförsäkring, som för den förmånstagande myndigheten är en form av säkerhet som är jämförbar med en bankgaranti. För närvarande är tillgången till borgensförsäkringar på den finska marknaden inte helt garanterad. I princip kan en ansvarsförsäkring också komma i fråga. Med tanke på godkännandet av en sådan föreligger emellertid det problemet att försäkringstagaren eller försäkringsbolaget när som helst kan avsluta ansvarsförsäkringen, att dess innehåll kan variera beroende på utfärdare och försäkringsurval och att en sådan försäkring inte täcker de skador försäkringstagaren orsakar på egen mark. Dessutom täcker en ansvarsförsäkring endast kostnader som inte kan förutses, och ansvarsförsäkringar beviljas i praktiken inte för att täcka förutsägbara reningsåtgärder. En ansvarsförsäkring kan således inte i första hand anses vara lämplig som sådan säkerhet som föreskrivs med stöd av 107 och 108 §.

Tillståndsmyndigheten ska enligt 2 mom. bedöma säkerhetens art och tillräcklighet vid tillämpningen av 62 § om regelbunden översyn av gruvtillstånd och 69 § om ändring av malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd.

En säkerhet enligt 3 mom. i den föreslagna paragrafen ska ställas på gruvmyndigheten, som har till uppgift att övervaka ersättningstagarens intressen och vid behov omvandla säkerheten till pengar och fördela tillgångarna. Säkerhet ska enligt 168 § ställas innan verksamhet med stöd av ett tillstånd inleds.

110 §. Kostnader som betalas ur säkerheten. Säkerheten kan användas för att uppfylla de förpliktelser som föreskrivs i gruvlagen eller i tillståndet i fråga, t.ex. för efterbehandlingsåtgärder på ett malmletningsområde eller ett guldvaskningsområde eller för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingen när gruvdriften upphör. Säkerheten kan också användas för att ersätta de skador och olägenheter som en innehavare av malmletningstillstånd eller en guldvaskare har orsakat. Gruvmyndigheten ska frigöra säkerheten när tillståndshavaren har uppfyllt de förpliktelser som föreskrivs i gruvlagen eller i tillståndet i fråga. Det ska också vara möjligt att frigöra säkerheten delvis.

Gruvmyndighetens beslut om frigörande av säkerhet får enligt 162 § 3 mom. inte överklagas genom besvär.

111 §. Inverkan av överföring av tillstånd på säkerheten. Om ett malmletningstillstånd, ett gruvtillstånd eller ett guldvaskningstillstånd överförs med stöd av 73 §, frigörs inte säkerheten. Gruvmyndigheten ska i samband med att den godkänner överföringen ändå bedöma om säkerhetens art eller omfattning ska ses över samt göra de nödvändiga ändringarna i tillståndsvillkoren. Samtidigt ska gruvmyndigheten bestämma en tidpunkt för när ändringarna i säkerhetens omfattning eller art ska träda i kraft.

IV AVDELNINGEN.

GRUVSÄKERHET

11 kap. Krav på gruvssäkerheten

112 §. Allmän skyldighet att sörja för gruvssäkerheten. I det föreslagna 11 kap. föreskrivs det om säkerhetskrav som gäller gruvdriften och om de allmänna skyldigheterna i anslutning till gruvssäkerhet som åligger den som bedriver gruvdrift. Enligt gruvlagen är

den som bedriver gruvdrift således den som innehar gruvtillstånd enligt 16 § och den som innehar sådant gruvssäkerhetstillstånd som med stöd av 121 § krävs för anläggandet av en gruva och gruvdrift, samt den som med stöd av övergångsbestämmelsen i 181 § innehar gällande gruvrätt. Benämningen den som bedriver gruvdrift kan dessutom syfta på sådana verksamhetsutövare vars tillstånd eller rättigheter enligt ovan inte längre är i kraft, men som fortfarande binds av skyldigheterna enligt gruvlagen (t.ex. de skyldigheter som gäller avslutande och övervakning av verksamheten).

Enligt det föreslagna 1 mom. ska den som bedriver gruvdrift vara skyldig att sörja för gruvssäkerheten. Med gruvssäkerhet avses konstruktionssäkerheten och den tekniska säkerheten i gruvor i vid bemärkelse. Utöver beaktandet av konstruktionssäkerhet och teknisk säkerhet är det med tanke på gruvssäkerheten viktigt att förebygga farliga situationer och olyckor och att begränsa skadeverkningarna av sådana. Den som bedriver gruvdrift är skyldig att se till att gruvans konstruktionssäkerhet och tekniska säkerhet är sådan att verksamheten kan bedrivas på ett säkert sätt och att den inte medför risker för dem som arbetar i gruvan eller för utomstående. Verksamhetsutövaren ska redan på förhand vidta nödvändiga åtgärder för att det inte ska uppstå farliga situationer eller olyckor i gruvan och att konsekvenserna av en eventuell olycka blir så begränsade som möjligt. I 1 mom. avses dock inte sådana åtgärder som gäller arbetstagarnas hälsa och säkerhet och som avses i arbetarskyddslagen eller sådant förhindrande av förorening av miljön som avses i miljöskyddslagen.

Det föreslagna 2 mom. innehåller en hänvisning av informativ karaktär till bestämmelser som gäller arbetarskydd i gruvor. Arbetarskyddslagen är i detta fall av central betydelse. Att sörja för gruvarbetarnas hälsa och säkerhet är en väsentlig del av gruvssäkerheten, men det föreskrivs inte i detalj om detta i gruvlagen eller med stöd av den.

Arbetarskyddslagen är en allmän lag som gäller arbetstagares hälsa och säkerhet och som ålägger den som bedriver gruvdrift skyldigheter i dennes egenskap av arbetsgivare. Arbetarskyddslagen innehåller bestämmelser

om bl.a. allmän omsorgsplikt, verksamhetsprogram för arbetarskyddet, utredning och bedömning av riskerna i arbetet, arbete som medför särskild fara, planering av arbetsmiljön och arbetet, undervisning och handledning, tillhandahållande och användning av personlig skyddsutrustning, ergonomi, belastning i arbetet, trakasserier, ensamarbete och pauser. Arbetsplatsens och arbetsmiljöns konstruktioner omfattas bl.a. av bestämmelserna om ventilation, belysning, intern trafik, ordning och renlighet, föroreningar i luften, farliga ämnen, fysikaliska och biologiska agenser, maskinsäkerhet, första hjälpen och personalutrymmen. I arbetarskyddslagen föreskrivs det också om arbetstagarens skyldighet att iaktta utfärdade bestämmelser och de föreskrifter och anvisningar som arbetsgivaren meddelar i enlighet med sina befogenheter.

Med stöd av arbetarskyddslagen har statsrådet utfärdat tiotals beslut och förordningar som fortfarande är i kraft, bl.a. statsrådets förordning om säker användning och besiktning av arbetsutrustning (403/2008), om skydd av arbetstagare mot risker som orsakas av buller, om skydd av arbetstagare mot risker som orsakas av vibrationer (48/2005) och om buller från utrustning som är avsedd att användas utomhus (621/2001) samt statsrådets beslut om säkerhetsmärkning och signaler för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och om användningen av dessa (976/1994) och om val och användning av personlig skyddsutrustning i arbetet (1407/1993). Dessa författningar tillämpas också som sådana på gruvarbete. En statsrådsförordning om säkerhet vid sprängnings- och brytningsarbete är under beredning som ska ersätta statsrådets beslut om ordningsregler för sprängnings- och brytningsarbete. Därefter ska den nya förordningen tillämpas på sådant gruvarbete, som för närvarande omfattas av handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor.

Den som bedriver gruvdrift ska iaktta arbetarskyddslagen såväl i sin allmänna egenskap av arbetsgivare som i egenskap av arbetsgivare som utövar den huvudsakliga bestämmanderätten. Som arbetsgivare är verksamhetsutövaren skyldig att sörja för de egna arbetstagarna på det sätt som bestäms i arbetar-

skyddslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. En gruva är i allmänhet en sådan gemensam arbetsplats som avses i 6 kap. i arbetarskyddslagen, där den som bedriver gruvdrift utövar den huvudsakliga bestämmanderätten och där flera än en arbetsgivare eller egenföretagare som arbetar mot ersättning (entreprenör) är verksamma samtidigt eller efter varandra på ett sådant sätt att arbetet kan inverka på säkerheten och hälsan för andras arbetstagare. I egenskap av arbetsgivare som utövar den huvudsakliga bestämmanderätten ska den som bedriver gruvdrift försäkra sig om att de utomstående arbetsgivare och deras arbetstagare som arbetar på gruvområdet har fått tillräcklig information om de faktorer som inverkar på gruvssäkerheten och att utomstående arbetsgivare och egenföretagare i sin tur informerar den som bedriver gruvdrift om de risker och olägenheter arbetet ger upphov till. Den som bedriver gruvdrift ska därutöver sörja för samordningen av de olika parternas funktioner, fordons- och gångtrafiken på arbetsplatsen och den allmänna ordning och renlighet som säkerheten och hälsan kräver, den övergripande planeringen på arbetsplatsen och allmän renlighet och säkerhet när det gäller arbetsförhållandena och arbetsmiljön.

De arbetsgivare som är verksamma på gruvområdet ska i egenskap av arbetsgivare eller egenföretagare för eget vidkommande iaktta arbetarskyddsbestämmelserna. Egenföretagare ska iaktta arbetarskyddsbestämmelserna om kompetens och behörighet, nödvändiga tillstånd och minimiålder, maskinsäkerheten och besiktningar av maskiner och anordningar samt om farliga ämnen. Dessutom ska de iaktta de säkerhetsanvisningar för arbetsplatsen som de fått av den som utövar den huvudsakliga bestämmanderätten på arbetsplatsen.

Arbetarskyddsmyndigheterna ska övervaka att arbetarskyddsbestämmelserna följs. Arbetarskyddsmyndigheterna, gruvmyndigheten i egenskap av övervakare av gruvssäkerheten och övriga tillsynsmyndigheter (t.ex. Strålsäkerhetscentralen) verkar i nära samarbete med varandra. Närmare bestämmelser om tillsynsmyndigheternas samarbete och arbetsfördelning får utfärdas med stöd av bemyn-

digandet att utfärda förordning i 154 § 3 mom.

Den som bedriver gruvdrift ska sörja för att gruvdriften sker på ett säkert sätt, oberoende av om arbetet utförs av en arbetstagare som är anställd av verksamhetsutövaren själv, av en person som är anställd eller står i avtalsförhållande till ett utomstående företag eller av en utomstående, mindre näringsidkare. Verksamhetsutövaren är ansvarig för den övergripande gruvssäkerheten. Verksamhetsutövaren ska svara för gruvssäkerheten på alla verksamhetsnivåer och i hela verksamhetskedjan. Motsvarande princip framgår också av 117 § 3 mom., där det föreskrivs att verksamhetsutövaren ska sörja för att de personer som arbetar i gruvan iakttar de åtgärder och handlingsprinciper som gruvssäkerheten förutsätter.

Utöver arbetarskyddslagen är den som bedriver gruvdrift skyldig att iaktta tillämplig nytillkommen lagstiftning i sin verksamhetsutövning, t.ex. bestämmelserna om brandinspektioner och räddningsverksamhet i räddningslagen. Bestämmelser om strålskydd i fråga om de personer som arbetar i gruvor föreskrivs i strålskyddslagen, och för tillsynen över att de iaktas svarar Strålsäkerhetscentralen. I kemikaliesäkerhetslagen föreskrivs det om hanteringen och förvaringen av farliga kemikalier och sprängämnen inom gruvdriften. Andra lagar som är centrala med tanke på gruvssäkerheten är bl.a. lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskydssamarbete på arbetsplatsen, lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav, lagen om laddare och dammsäkerhetslagen.

Det är inte nödvändigt att föreskriva särskilt om förebyggande av risken för storolyckor i gruvlagen, eftersom det föreskrivs om detta i tillräcklig omfattning i lagstiftningen i övrigt. Exempel på storolyckor som kan ske i gruvor är okontrollerbara tilldragelser orsakade av ras, bränder, slam- eller vattenbrott eller andra fenomen som kan leda till allvarlig fara för människors hälsa, miljön eller egendom. Faran kan vara omedelbar eller uppstå senare och den kan också vara riktad mot området utanför gruvområdet. I kemikaliesäkerhetslagen föreskrivs det om förebyggande av storolyckor som samman-

hänger med farliga kemikalier och sprängämnen, och genom lagen har Seveso II-direktivets bestämmelser om storolyckor genomförts på nationell nivå. I miljöskyddslagen finns det bestämmelser om risken för storolyckor som sammanhänger med deponier vid gruvor, och genom dessa bestämmelser har bestämmelserna i utvinningsavfallsdirektiv genomförts på nationell nivå. I dammsäkerhetslagen föreskrivs det om skaderisker som sammanhänger med gruvdammar och andra dammar.

113 §. Åtgärder som grus säkerheten kräver. Den som bedriver gruvdrift är skyldig att bedöma grus säkerheten systematiskt och ur ett helhetsperspektiv som en del av den normala gruvdriften. De åtgärder som ansluter sig till grus säkerheten ska vara metodiska och tillräckliga. Verksamhetsutövaren ska fortlöpande följa med verksamheten och bedöma upp hur de genomförda åtgärderna inverkar på grus säkerheten samt vid behov vidta korrigerande åtgärder.

I det föreslagna 1 mom. föreskrivs om de handlingsprinciper som den som bedriver gruvdrift ska iaktta för att sörja för grus säkerheten. Förteckningen över handlingsprinciper är inte uttömmande. Paragrafen kompletteras 8 § 3 mom. i arbetarskyddslagen.

Den som bedriver gruvdrift ska identifiera de faror och olycksrisker som sammanhänger med verksamheten. Sådana är t.ex. ras, bränder och slam- eller vatteninbrott. Verksamhetsutövaren ska eliminera riskfaktorerna eller, om detta inte är möjligt, fastställa säkerhetsmål för att begränsa farorna och vidta åtgärder för att de skadliga verkningarna av dem ska bli så små som möjligt. Verksamhetsutövaren ska på ett effektivt sätt sträva efter att förebygga olyckor och på eget initiativ bygga upp behövlig beredskap för de egna räddningsåtgärder som preciseras närmare i 115 §. Verksamhetsutövaren ska vidta åtgärder med allmän verkan framför individinriktade åtgärder. Verksamhetsutövaren ska alltså se till att åtgärder med långtgående verkan och åtgärder som inverkar på den övergripande grus säkerheten vidtas i första hand. Först därefter ska individinriktade åtgärder och åtgärder med begränsad inverkan på säkerheten vidtas. Verksamhetsutövaren ska beakta den tekniska utvecklingen och

andra tillgängliga metoder. Verksamhetsutövaren ska fortlöpande följa grus säkerheten och revidera åtgärderna i takt med att tekniken utvecklas. Den tekniska utvecklingsnivån avgör bl.a. vilka riskfaktorer man kan eliminera helt i stället för att nöja sig med att enbart begränsa dem.

Enligt 2 mom. ska den som bedriver gruvdrift sörja för att handlingsprinciperna iakttas i gruvan och följa upp hur de genomförda åtgärderna inverkar på grus säkerheten samt vid behov vidta korrigerande åtgärder. Verksamhetsutövaren ska vid behov omedelbart isolera ett farligt område från den övriga gruvan, avbryta gruvdriften och vidta de åtgärder som grus säkerheten kräver. Detta innebär i praktiken att det ska finnas ett system för säkerhetsledning som täcker verksamheten i gruvan i hela dess omfattning. Ledningssystemet ska grunda sig på identifiering och systematiskt förebyggande av risker och fortlöpande utvärdering av åtgärderna. I risk-situationer ska verksamhetsutövaren vidta omedelbara åtgärder för att förebygga olyckor och begränsa följderna av dem.

I 3 mom. föreslås det ett bemyndigande att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet kan det föreskrivas närmare om de åtgärder och handlingsprinciper som grus säkerheten kräver.

114 §. Utredning och bedömning av riskerna. I paragrafen föreskrivs det om den skyldighet som den som bedriver gruvdrift har att utreda och bedöma faror. Dessa skyldigheter utgör en del av gruvans säkerhetsledningssystem, med vars hjälp den övergripande grus säkerheten säkerställs. Ledningssystemet grundar sig på identifiering och utredning av faror, systematiskt förebyggande av olyckor, verkställande av de åtgärder detta kräver och en fortlöpande utvärdering av verksamheten. Paragrafen kompletteras 10 § 1 och 3 mom. i arbetarskyddslagen.

Den som bedriver gruvdrift ska enligt 1 mom. systematiskt utreda och identifiera de omständigheter som äventyrar grus säkerheten. I grus säkerheten ingår förebyggande av olyckor och begränsning av följderna av dem, och därför ska också omständigheterna kring dessa funktioner utredas och identifieras. Förebyggandet av olyckor ska basera sig på identifiering av risker och faror och ska

utgöra en del av den normala gruvdriften. Verksamhetsutövaren ska bygga upp systematiska och långsiktiga arbetsmetoder för att sörja för säkerheten i gruvdriften. Säkerheten ska vara en central princip i gruvdriften och vara kopplad till verksamheten på alla dess nivåer. Farorna bör utredas på ett heltäckande, metodiskt och systematiskt sätt och arbetet bör vara fortlöpande.

Med stöd av 2 mom. ska den som bedriver gruvdrift bedöma betydelsen av omständigheter som äventyrar grus säkerheten, om de inte kan elimineras. Verksamhetsutövaren ska systematiskt utreda och identifiera alla de omständigheter som äventyrar grus säkerheten. Dessa ska i första hand elimineras, men det är i praktiken inte alltid möjligt att eliminera alla omständigheter som äventyrar grus säkerheten. I sådana fall ska verksamhetsutövaren bedöma deras betydelse för säkerheten och vidta sådana åtgärder som begränsar faran och förebygger olyckor, även om riskfaktorerna inte helt kan undanröjas.

Enligt 3 mom. ska den som bedriver gruvdrift till sitt förfogande ha en utredning enligt 1 mom. och en bedömning enligt 2 mom. i skriftlig form. Utredningen och bedömningen ska enligt förslaget ses över när förhållandena väsentligt förändras, och de ska även i övrigt hållas uppdaterade. Ett fungerande och effektivt säkerhetsledningssystem kräver dokumentation. De utredningar och bedömningar verksamhetsutövaren har gjort ska kunna verifieras så att det i gruvan alltid finns tillgång till aktuell dokumentation över identifierade faror och de åtgärder som gäller förebyggande av dem. I säkerhetsledningssystemet ingår fortlöpande uppföljning och bedömning. Om det sker väsentliga förändringar i förhållandena i gruvan, ska de skriftliga utredningarna och bedömningarna gås igenom och de ändringar som behövs göras. Verksamhetsutövaren ska också i övrigt se till att handlingarna är uppdaterade.

115 §. *Intern räddningsplan för gruva.* Räddningsverksamhet och brandsäkerhet i gruvor regleras för närvarande i 7 kap. i handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor. Enligt 64 § i beslutet ska gruvan ha en plan för hur brandsläckning och räddningsverksamhet ska organiseras.

Det lokala räddningsväsendet och den lokala räddningsmyndigheten har med stöd av räddningslagen ansvaret och den allmänna behörigheten för räddningsverksamheten. I 9 § 2 mom. i räddningslagen föreskrivs det om det lokala räddningsväsendets skyldighet att tillsammans med verksamhetsutövaren göra upp en räddningsplan. Skyldigheten gäller bl.a. de deponier för utvinningsavfall som medför sådan risk för storolycka som avses i miljöskyddslagen. Bestämmelserna om räddningsplaner grundar sig delvis på bestämmelserna om så kallade externa räddningsplaner i artikel 6 i utvinningsavfallsdirektivet.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska den som bedriver gruvdrift upprätta en intern räddningsplan för gruvan och på så sätt förbereda egna räddningsåtgärder. Den interna räddningsplanen enligt gruvlagen ska ersätta en räddningsplan som är uppgjord med stöd av lagstiftningen om räddningsväsendet.

I 2 mom. ingår närmare bestämmelser om innehållet i den interna räddningsplanen för gruvan. Den som bedriver gruvdrift ska i den interna räddningsplanen för gruvan fastslå de farliga situationer och olyckor som kan förutses samt deras eventuella verkningar. Vidare ska det i räddningsplanen för gruvan redogöras för de åtgärder som ska vidtas för att förebygga tillbud och olyckor och begränsa deras verkningar. Det ska också nämnas vilka anmälningar som ska göras till följd av tillbud och olyckor samt redogöras för samverkan med den lokala räddningsmyndigheten. I 28 § i räddningslagen föreskrivs det om den allmänna skyldigheten att göra nödanmälan när en olycka inträffat eller när en sådan är överhängande. I den interna räddningsplanen för gruvan ska det dessutom redogöras för gruvans egna räddningsåtgärder, vilka anställda som ska delta i dem, hur de har utbildats för sina uppgifter och vilken materiel som anskaffats för de egna åtgärderna. Planen ska också innehålla en redogörelse för den beredskap som finns för att undanröja spåren efter olyckor och rengöra omgivningen.

Med stöd av 3 mom. ska den som bedriver gruvdrift vara skyldig att med tanke på dem som arbetar vid gruvan redogöra för förutse-

bara farliga situationer och olyckor och för hur dessa ska förebyggas och begränsas.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning om en intern räddningsplan för gruvor.

116 §. Förhindrande av obehörigt tillträde och vägvisning på plats för det lokala räddningsväsendets enheter. Den som bedriver gruvdrift ska genom strukturella åtgärder eller på något annat sätt som är tillräckligt effektivt med hänsyn till verksamhetens art sörja för att obehöriga inte får tillträde till gruvan och gruvområdet. Gruvdrift är till sin natur sådan att obehörig vistelse på gruvområdet innebär en säkerhetsrisk för såväl gruvdriften som de obehöriga själva. Verksamhetsutövaren är skyldig att se till att obehöriga inte får tillträde till gruvan och gruvområdet. Obehöriga är närmast sådana utomstående personer som inte har något att göra med gruvdriften. Obehörigt tillträde ska i första hand förhindras genom strukturella åtgärder, såsom genom att området inhägnas eller liknande. Om strukturella åtgärder inte är möjliga på grund av t.ex. terrängförhållandena, ska verksamhetsutövaren på något annat tillräckligt effektivt sätt förhindra tillträde till området, t.ex. genom varningsskyltar.

I 2 mom. ingår en skyldighet att ordna vägvisning på området för den räddningsmyndighet som leder en räddningsoperation och den lokala räddningsenheten. För att utomstående ska kunna röra sig tryggt i gruvan och på gruvområdet förutsätts grundlig kännedom om gruvan och dess risker, och därför är den som bedriver gruvdrift skyldig att ordna vägvisning när en olycka har inträffat eller är överhängande. Med det lokala räddningsväsendet avses i räddningslagen den kommun eller samkommun som inom området sköter sådana uppgifter som avses i räddningslagen. Till det lokala räddningsväsendet hör räddningsverket och de brandkårer det har avtal med.

117 §. Organisation och personal. I säkerhetsledningssystemet ingår en noggrant förberedd organisering av verksamheten och en tydlig ansvarsfördelning på alla nivåer i organisationen. Den som bedriver gruvdrift ska sörja för att de anställda får adekvat utbildning och att anvisningar utarbetas och iaktas. Detta gäller alla som är verksam i

gruvan, inte enbart de som är anställda av verksamhetsutövaren.

Enligt 1 mom. ska den som bedriver gruvdrift sörja för att ledningens och personalens uppgifter och ansvarsområden med anknytning till gruvsäkerheten är klart fastställda på alla nivåer inom organisationen. För att verksamheten ska kunna bedrivas på ett säkert sätt krävs det att alla känner till sina uppgifter och ansvarsområden. En tydlig beskrivning av uppgifterna är dessutom till hjälp vid planeringen av verksamheten och för att upptäcka luckor i uppgiftskedjan.

Enligt 2 mom. ska den som bedriver gruvdrift ge de personer som arbetar vid gruvan sådan utbildning, sådana anvisningar och sådan handledning att de har kunskap om gruvsäkerheten och de åtgärder den kräver. Den kunskap de har bör vara tillräcklig med beaktande av vad som krävs för en säker verksamhet i vars och ens uppgifter. Innehållet i utbildningen, anvisningarna och handledningen beror på de omständigheter som äventyrar säkerheten och som verksamhetsutövaren har identifierat, samt på de åtgärder med vars hjälp olyckor i gruvdriften förebyggs. Innehållet beror också på utbildning, yrkeskunskaper och arbetserfarenhet hos dem som ska utbildas och handledas. Det väsentliga är att var och en efter utbildning och handledning kan arbeta tryggt i gruvan, är medveten om de faror som sammanhänger med arbetet, förstår vilken betydelse de egna uppgifterna har för en säker gruvdrift och använder säkra arbetssätt och arbetsmetoder. I utbildningen och handledningen ingår också hur var och en ska agera i störnings- och olycksfallssituationer. I praktiken räcker inte en engångsutbildning, utan verksamhetsutövaren måste ordna utbildning som upprätthåller färdigheterna. Verksamhetsutövaren ska kontrollera att arbetssätten är säkra och ordna tilläggsutbildning om brister upptäcks. Dessutom ska särskild vikt läggas vid utbildning, anvisningar och handledning när förhållandena förändras.

Enligt 3 mom. ska den som bedriver gruvdrift sörja för att de personer som arbetar i gruvan iakttar de åtgärder och handlingsprinciper som gruvsäkerheten förutsätter. Skyldigheten gäller utöver dem som är anställda av verksamhetsutövaren också utomstående

arbetstagare, såsom personer som är anställda av andra företag samt självständiga näringsidkare. Verksamhetsutövaren ska alltså sörja för att alla de personer som arbetar i gruvan får behörig och tillräcklig utbildning och tillräckliga anvisningar och också i praktiken iakttar de åtgärder och handlingsprinciper som grvsäkerheten förutsätter.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning.

118 §. Gruvsäkerhetsansvarig. Bestämmelsen om en grvsäkerhetsansvarig är ett nyttillkommet krav, men enligt t.ex. artikel 6 i utvinningsavfallsdirektivet ska verksamhetsutövaren utse en säkerhetschef som ansvarar för genomförande och regelbunden övervakning av strategin för förebyggande av allvarliga olyckshändelser.

Syftet med det föreslagna systemet med en grvsäkerhetsansvarig är att säkerställa den övergripande grvsäkerheten, vilket i sin tur stöder ett effektivt säkerhetsledningssystem. Med hjälp av systemet med grvsäkerhetsansvarig främjas grvsäkerheten, vilket bidrar till att förebygga, minska och bekämpa de olägenheter och skador som gruvdriften ger upphov till i enlighet med den föreslagna bestämmelsen om lagens syfte. Bestämmelser om skadeståndsansvaret för en anställd som är grvsäkerhetsansvarig finns i skadeståndslagen.

Med stöd av det föreslagna 1 mom. ska den som bedriver gruvdrift utse en person som ansvarar för grvsäkerheten. Den säkerhetsansvarige ska vara anställd hos verksamhetsutövaren och arbeta vid gruvan i fråga. Den säkerhetsansvarige sörjer på ett centralt sätt för säkerheten i gruvdriften. Det är med tanke på uppgiftens natur väsentligt att den grvsäkerhetsansvarige känner gruvan i fråga väl och har reella möjligheter att sköta sina uppgifter. För att uppgifterna ska kunna skötas på ett ändamålsenligt sätt är det viktigt att de inte överläts till utomstående eller sköts med ett annat verksamhetsställe som bas.

Med stöd av 2 mom. ska den säkerhetsansvarige känna till bestämmelserna om gruvteknik och grvsäkerhet samt de åtgärder som grvsäkerheten förutsätter, särskilt vid den gruva där han eller hon arbetar. Den säkerhetsansvarige ska utöver de allmänna bestämmelserna om gruvteknik och grvsäker-

het samt grvsäkerhetsåtgärderna känna till de särskilda förhållandena vid den gruva där han eller hon arbetar.

Enligt 3 mom. ska den säkerhetsansvarige säkerställa att verksamheten i gruvan sker i enlighet med bestämmelserna om grvsäkerhet, tillståndsvillkoren och de åtgärder och handlingsprinciper som grvsäkerheten förutsätter och att de handlingsprinciper som avses i 113 § 1 mom. iakttas. Den säkerhetsansvariges uppgift är bl.a. att säkerställa att de åtgärder som förutsätts i den interna räddningsplanen för gruvan genomförs och följs upp. Syftet är att den säkerhetsansvarige ska samarbeta med organen för arbetarskydds-samarbete vid gruvan.

Med stöd av 4 mom. ska den säkerhetsansvarige visa sin behörighet genom prov som ordnas av gruvmyndigheten. Ett intyg ska utfärdas över godkänt prov.

I 5 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning.

119 §. Gruvkarta. Bestämmelser om gruvkartor finns för närvarande i handels- och industriministeriets beslut om gruvkartor. Paragrafen innehåller de grundläggande bestämmelserna om gruvkartor på författningsnivå. Gruvkartorna är av central betydelse när grvsäkerheten, markanvändningen på området och utvinningen av fyndigheten utreds vid olika tillfällen. Dessutom är de betydelsefulla i det skede när gruvdriften redan har upphört. Om ett område efter att gruvdriften har upphört t.ex. tas i annat bruk, är det möjligt att försäkra sig om områdets säkerhet med hjälp av gruvkartan. Bestämmelsen stöder dessutom den skyldighet en innehavare av gruvtillstånd enligt 18 § har att sörja för att en eventuell användning av gruvan och fyndigheten och eventuellt brytningsarbete framöver inte äventyras eller försvåras.

Med stöd av 1 mom. ska den som bedriver gruvdrift göra upp en gruvkarta över gruvan och gruvområdet, och hålla den uppdaterad. Verksamhetsutövaren ska enligt 2 mom. sända gruvmyndigheten en kopia av gruvkartan vid ingången av varje år.

I 3 mom. bestäms det om innehållet i gruvkartan. Gruvkartan ska innehålla specificerade uppgifter om åtgärderna i gruvan och om annan gruvdrift på gruvområdet så att grvsäkerheten, markanvändningen på området

och utvinningen av fyndigheten samt andra omständigheter som har samband med dessa åtgärder ska kunna utredas.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning. Avsikten är att genom förordning av statsrådet närmare föreskriva om bl.a. i vilken form kartan ska arkiveras, hur noggrann och detaljrik den ska vara samt hur den ska lämnas in.

120 §. Beredskap för att avsluta gruvsäkerhetstillståndet. Gruvan och gruvområdet ska vara säkra också efter det att gruvsäkerheten har upphört. Gruvsäkerheten ska avslutas och gruvan stängas på ett systematiskt sätt. Effektivast och mest ändamålsenligt sker detta om ett säkert avslutande av driften beaktas redan när gruvan planeras och anläggs. Paragrafen kompletterar 34 §, enligt vars 2 mom. 7 punkt en redogörelse för upphörande av verksamheten och de åtgärder som ska vidtas i samband med och efter det ska ges i tillståndsansökan, och de tillståndsbestämmelser som ska utfärdas med stöd av 52 § 3 mom. 6 punkten. En säker stängning av gruvan ska också fortlöpande beaktas i gruvsäkerheten.

12 kap. Bestämmelser om gruvssäkerhetstillstånd

121 §. Gruvsäkerhetstillstånd. Enligt paragrafen kräver anläggandet av en gruva och gruvsäkerhetstillstånd. Tillståndet är av central betydelse för den förebyggande tillsynen.

För närvarande ska den som bedriver gruvsäkerhet enligt handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor upprätta en allmän plan för gruvan, som ska godkännas av Tukes. I planen ska det redogöras för gränserna för avrymning, arrangemangen beträffande grund- och ytvattnet, brytningsordningen, schakten och utrymningsvägarna, dräneringen och ventilationens allmänna arrangemang, industri- och avfallsområdenas läge i förhållande till brytningsområdet och byggtidsplan för gruvan. Gruvsäkerhetstillståndet ersätter godkännandet av den allmänna planen, men tillståndsansökan föreslås innehålla färre tekniska detaljer och ska i stället främst grunda sig på verksamhetsutövarens säkerhetsledningssystem. En

allmän bedömning av var på gruvområdet funktionerna ska vara placerade ska göras redan i samband med ansökan om gruvstillstånd.

122 §. Ansökan om gruvssäkerhetstillstånd. Ansökan om gruvssäkerhetstillstånd görs hos gruvmyndigheten. Ansökan ska innehålla uppgifter om sökanden, om att kraven på gruvssäkerhet i 11 kap. har beaktats, och uppgifter om andra omständigheter som är av betydelse för handläggningen av ärendet, t.ex. tidsplanen för anläggandet av gruvan och vilka åtgärder som kommer att utföras av underleverantörer.

Till ansökan om gruvssäkerhetstillstånd ska det fogas ett sammandrag av uppgifterna i ansökan och dess bilagor, en utredning och en bedömning som är uppgjorda i enlighet med 114 § och en intern räddningsplan för gruvan. Avsikten är att sammandraget ska användas i synnerhet i samband med att information ges om tillståndsansökan i enlighet med 123 §. Till tillståndsansökan ska det också fogas en översiktsplan, som i huvuddrag motsvarar den allmänna plan som krävs för närvarande, men som innehåller färre tekniska detaljer. I översiktsplanen ska kraven på gruvssäkerhet i 11 kap. beaktas och en plan för anläggandet av gruvan presenteras, dvs. uppgifter om bl.a. gångvägar, utrymningsvägar och skyddsplatser, de allmänna arrangemangen för dränering och ventilation, reparations- och serviceutrymmen samt systemen för eldistribution, kommunikation, uppvärmning och belysning. I översiktsplanen ska det dessutom ingå en mera detaljerad plan över de funktioner (såsom berggrum, anrikningsanläggning och deponier) och byggnader som ska placeras på gruvområdet. Översiktsplanen ska även innehålla en geologisk och bergteknisk beskrivning av fyndigheten, en redogörelse för brytningsmetoderna, igensättningen av berggrum samt fyllnadsmaterial och en beskrivning av systemet för uppföring av sten.

I samband med ansökan om gruvssäkerhetstillstånd kontrolleras det att sökanden finns med i förskottsuppbörsregistret och arbetsgivarregistret enligt lagen om förskottsuppbörd (1118/1996) och i registret över mervärdesskattskyldiga enligt mervärdesskatte- lagen (1501/1993), och att denne inte har för-

summat att betala skatt. Bestämmelser om registreringsskyldigheten och de registreringsskyldiga finns i företags- och organisationsdatalagen (244/2001). Utifrån dessa registeruppgifter kan det bl.a. kontrolleras om ett företag existerar, och om det har samtyckt till skattekontroll och till att månatligen anmäla betalda arbetsgivarprestationer till skattemyndigheterna. Registreringsuppgifterna motsvarar närmast sådana uppgifter som kan fås ur Patent- och registerstyrelsens och skatteförvaltningens gemensamma företags- och organisationsdatasystem. Ett utländskt företag ska lämna motsvarande uppgifter i första hand genom intyg i enlighet med lagstiftningen i företagets etableringsland. Om detta inte är möjligt, ska företaget lämna uppgifterna på något annat allmänt vedertaget sätt, t.ex. genom försäkran under ed eller intyg över eller tillstånd för näringsutövning. I många av de länder som hör till EU och EES-området är företagen i hemlandet registrerade i register som motsvarar handelsregistret och registret över mervärdesskattskyldiga. Även i länder utanför EU finns det i regel motsvarande officiella system.

Om ansökan om gruv säkerhetstillstånd är bristfällig eller om ärendet kräver särskild utredning, ska sökanden beredas tillfälle att komplettera sin ansökan. I så fall tillämpas 22 och 33 § i förvaltningslagen.

I paragrafens 5 mom. ingår det ett bemyndigande att utfärda förordning om ansökan om gruv säkerhetstillstånd.

123 §. Förfaranden för ansökan om gruv säkerhetstillstånd. Det råder ett nära samband mellan de bestämmelser som föreslås i 11 kap. och den reglering som grundar sig på arbetarskyddslagen och som kompletteras av de föreslagna bestämmelserna. Utlåtande om ansökan om gruv säkerhetstillstånd ska begäras av den arbetarskyddsmyndighet på vars område gruvan är belägen, liksom av den lokala räddningsmyndigheten. Strålsäkerhetscentralen övervakar säkerheten vid strålningsarbete med stöd av strålskyddslagen, och vid övervakningen av gruvor är det närmast fråga om övervakning av radon. Av denna anledning begärs alltid utlåtande även av Strålsäkerhetscentralen. Dessutom ska gruvmyndigheten vid behov begära utlåtande även av andra myndigheter som bevakar all-

mänt intresse inom sitt behörighetsområde samt inhämta andra utlåtanden och utredningar som behövs. Andra myndigheter som bevakar allmänt intresse inom sitt behörighetsområde kan i enskilda fall vara t.ex. den regionala miljöcentral som är behörig i dammsäkerhetsfrågor.

Med iakttagande av vad som bestäms i 39 § ska sakägarna ges tillfälle att framställa anmärkningar i fråga om en ansökan om gruv säkerhetstillstånd, och även andra ska ha möjlighet att framföra sin åsikt. I ett ärende som gäller gruv säkerhetstillstånd är det i princip närmast sökanden som ska betraktas som sakägare. Ärendet har i allmänhet inte några konsekvenser för andras (t.ex. invånarna i närliggande områden) intressen, rättigheter eller skyldigheter, utan dessa behandlas i samband med ansökan om gruv tillstånd, ansökan om miljö tillstånd och planläggningen. Information om ansökan om gruv säkerhetstillstånd ges med iakttagande av vad som bestäms i 40 § om information om tillståndsansökan. I allmänhet bör det anses vara tillräckligt att tillståndsansökan kungörs på gruv myndighetens anslagstavla och på anslags-tavlorna i de kommuner som berörs. Det bör i allmänhet inte anses nödvändigt att publicera kungörelsen i en tidningsannons. Sökanden ska ges tillfälle att bemöta de frågor som framställts i utlåtanden och anmärkningar med iakttagande av vad som bestäms i 42 § om hörande av sökanden. I beslutet om gruv säkerhetstillstånd ska det ingå sådana bestämmelser som avses i 125 § samt andra nödvändiga tillståndsbestämmelser, och det ska bl.a. tas ställning till de krav som specificeras i utlåtanden och anmärkningar på samma sätt som i fråga om beslut om gruv tillstånd i 56 § 1 mom.

124 §. Förutsättningar för beviljande av gruv säkerhetstillstånd och grunderna för tillståndsprövning. Gruv säkerhetstillstånd beviljas om de skyldigheter som grundar sig på 112—118 och 120 § är fullgjorda. Det är sökandens skyldighet att visa att villkoren i lagen uppfylls. Beviljande av gruv säkerhetstillstånd kräver dessutom att gruv tillståndet har vunnit laga kraft och att den som bedriver gruv drift har tagit gruv området och hjälpområdet i besittning. Det sistnämnda villkoret ska inte tillämpas om områdena tillhör verk-

samhetsutövaren, t.ex. genom ett fastighetsköp.

125 §. Bestämmelser i gruvssäkerhetstillståndet. I gruvssäkerhetstillståndet ska gruvmyndigheten fastställa sådana bestämmelser som är nödvändiga med tanke på allmänna och enskilda intressen, särskilt när det gäller sådana åtgärder som gruvssäkerheten kräver enligt 113 §, den interna räddningsplan för gruvan som avses i 115 §, sådana åtgärder som grundar sig på 117 och 118 §, den gruvkarta som avses i 119 § och sådan beredskap att avsluta gruvdriften på ett säkert sätt som avses i 120 §. Bestämmelserna hänför sig till fullgörandet av de skyldigheter som föreskrivs i 11 kap. I gruvssäkerhetstillståndet ska det anges en tidsfrist för när de utredningar som behövs för översynen av tillståndsvillkoren ska lämnas in till gruvmyndigheten. Tillståndsvillkoren i ett tillstånd som gäller tills vidare ska med stöd av 127 § ses över minst vart tionde år. Gruvmyndigheten kan dessutom fastställa även andra nödvändiga bestämmelser i anslutning till gruvssäkerheten.

126 §. Meddelande av beslut om gruvssäkerhetstillstånd och information om det. Beslut om gruvssäkerhetstillstånd meddelas med iakttagande av vad som bestäms i 57 § om meddelande av tillståndsbeslut. Beslutet meddelas efter anslag och anses ha kommit dem som har rätt att överklaga till kännedom när det meddelades. Gruvmyndigheten ska informera om beslutet på sin anslagstavla innan det meddelas.

Information om ett beslut om gruvssäkerhetstillstånd ges med iakttagande av vad som bestäms i 58 § om information om tillståndsbeslut. Beslutet ska sändas till sökanden. En kopia av beslutet ska sändas till den behöriga arbetarskyddsmyndigheten och till den lokala räddningsmyndigheten samt till Strålsäkerhetscentralen och andra myndigheter som delgivits ärendet under handläggningen eller av vilka utlåtande har begärts. Dessutom ska en kopia av beslutet sändas till dem som särskilt har bett om det. Gruvmyndigheten ska lämna information om att beslut meddelas till dem som har framställt anmärkning i ärendet eller som särskilt har bett om att bli underrättade. Om det utöver sökanden finns sådana instanser som undantagsvis måste anses vara sådana sakägare som saken särskilt berör, ska

information om beslutet lämnas också till dem. Om en anmärkningsskrift har undertecknats av flera, räcker det att den första undertecknaren får kopian av beslutet eller underrättas om att beslutet ges. Om fler än trettio kända personer ska underrättas om beslutet, eller om antalet personer är okänt, tillämpas på motsvarande sätt vad som bestäms i 58 § 4 mom. Gruvmyndigheten ska se till att beslutet publiceras i kommunerna inom verkningssområdet för gruvdriften på det sätt som bestäms i lagen om offentliga kungörelser. Däremot kan det i allmänhet anses onödigt att kungörelsen publiceras i en tidning.

127 §. Gruvsäkerhetstillståndets giltighet. I princip ska gruvssäkerhetstillstånd beviljas så att det gäller tills vidare. Det ska också vara möjligt att bevilja gruvssäkerhetstillstånd, precis som gruvtillstånd, för en bestämd tid om det är motiverat. Vid prövningen av om det är motiverat med en tidsbegränsning ska i synnerhet gruvdriftens planerade varaktighet och de risker som sammanhänger med gruvssäkerheten beaktas, liksom det behov som följer av dessa risker att med jämna mellanrum se över gruvtillståndet som helhet. Vid prövningen ska dessutom andra omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan bedömas. Gruvsäkerhetstillstånd kan beviljas för högst den tid som gruvtillståndet är i kraft.

Om ett gruvssäkerhetstillstånd beviljas så att det gäller tills vidare, ska gruvmyndigheten se över tillståndsbestämmelserna minst vart tionde år. Tidpunkten för översynen fastställs närmare i tillståndet.

Eftersom ett gruvssäkerhetstillstånd för en bestämd tid kan gälla i högst tio år, finns det ofta inte något behov av att justera villkoren i ett sådant tillstånd. För att trygga ett nödvändigt allmänt eller enskilt intresse, t.ex. för att förebygga tillbud och olyckor eller för att i övrigt trygga den allmänna säkerheten, kan gruvmyndigheten bestämma att villkoren också i ett tidsbegränsat tillstånd regelbundet ska ses över. En sådan bestämmelse om översyn av tillståndsvillkoren ska anges redan i gruvssäkerhetstillståndet.

128 §. Förlängning av gruvssäkerhetstillståndets giltighetstid. Det ska vara möjligt att ansöka om förlängning av ett gruvssäkerhetstillstånd som gäller för en bestämd tid.

Gruvmyndigheten kan enligt 1 mom. bevilja förlängning av giltighetstiden för ett gruvssäkerhetstillstånd så att det gäller tills vidare eller för en bestämd tid i enlighet med vad som anses vara befogat utifrån de omständigheter som framkommit vid handläggningen av ansökan och med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i 127 § 1 mom. En förutsättning för att gruvssäkerhetstillståndets giltighetstid ska kunna förlängas är enligt 2 mom. att tillståndshavaren har iakttagit skyldigheterna enligt gruvlagen och tillståndsvillkoren. Giltighetstiden för ett gruvssäkerhetstillstånd kan förlängas så att den motsvarar högst giltighetstiden för gruvtillståndet.

Innehavaren av ett gruvssäkerhetstillstånd ska enligt 3 mom. till gruvmyndigheten lämna in en ansökan om förlängning av giltighetstiden samt sådana tillförlitliga utredningar som behövs för tillståndsprövningen innan tillståndets giltighetstid har gått ut. Med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs om ansökan om gruvtillstånd i 122 § ska ansökan om förlängning av giltighetstiden innehålla uppdaterade uppgifter om hur kraven på gruvssäkerhet enligt 11 kap. har beaktats, en uppdaterad utredning och bedömning enligt 114 §, en intern räddningsplan för gruvan och en översiktsplan. Ansökan behöver emellertid inte innehålla någon redogörelse för sådana omständigheter som det i tillräcklig omfattning redan har redogjorts för i den ursprungliga ansökan och som inte har förändrats. I 4 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning.

129 §. När gruvssäkerhetstillstånd förfaller. Ett gruvssäkerhetstillstånd som är beviljat för en bestämd tid förfaller när den utsatta tiden löper ut. Ett gruvssäkerhetstillstånd som är beviljat för en bestämd tid och ett gruvssäkerhetstillstånd som är i kraft tills vidare förfaller på beslut av gruvmyndigheten om gruvtillståndet förfaller med stöd av 68 § eller återkallas med stöd av 70 §, eller om den som bedriver gruvdrift lämnar in en ansökan om detta till gruvmyndigheten.

130 §. Ändring av gruvssäkerhetstillstånd. Gruvmyndigheten är enligt 1 mom. skyldig att ändra ett gruvssäkerhetstillstånd, om det finns uppenbara brister i gruvssäkerheten (t.ex. om åtgärderna för att förebygga farliga tillbud eller olyckor är bristfälliga) eller om

omständigheterna efter det att tillståndet beviljades har förändrats på ett väsentligt sätt och det är nödvändigt att ändra tillståndsvillkoren för att trygga allmänna eller enskilda intressen. Vid bedömningen av denna fråga är bestämmelserna i 112—117 § centrala. Rätten att inleda ett ärende tillkommer också sådana myndigheter som inom sitt behörighetsområde utövar tillsyn över allmänt intresse i frågan, t.ex. den regionala miljöcentralen, Strålsäkerhetscentralen, arbetarskyddsmyndigheten och den lokala räddningsmyndigheten samt skadelidande saksägare.

Den som bedriver gruvdrift är enligt 2 mom. skyldig att själv ansöka om ändring av gruvssäkerhetstillståndet, om det i gruvdriften sker förändringar som har andra än ringa konsekvenser för gruvssäkerheten. Vid bedömningen av denna fråga är bestämmelserna i 112—117 § centrala. På en ansökan om ändring av ett tillstånd tillämpas på motsvarande sätt vad som bestäms om ansökan om gruvssäkerhetstillstånd i 122 §. Ansökan behöver emellertid inte innehålla någon redogörelse för sådana omständigheter som inte har förändrats.

Om den som bedriver gruvdrift försummar skyldigheten enligt 2 mom., ska gruvmyndigheten överväga att tillämpa 131 § om återkallelse av gruvssäkerhetstillståndet.

Gruvmyndigheten ska enligt 3 mom. på tjänstens vägnar ändra gruvssäkerhetstillståndet för en verksamhetsutövare till vilken ett gruvtillstånd har överförts med stöd av 73 §. Gruvmyndigheten ska samtidigt pröva om det är nödvändigt att ändra bestämmelserna i gruvssäkerhetstillståndet med särskilt beaktande av vad som föreskrivs i 1 mom. 2 punkten.

131 §. Återkallelse av gruvssäkerhetstillstånd. Återkallelse av ett gruvssäkerhetstillstånd kräver uppsåtligt eller oaktsamt förfarande av tillståndshavaren. Gruvmyndigheten kan besluta, om återkallelse av ett gruvssäkerhetstillstånd om ansökan eller dess bilagor har innehållit väsentligt felaktiga eller bristfälliga uppgifter. Om sökanden försummar att meddela en för tillståndsprövningen väsentlig omständighet som han eller hon är medveten om eller borde ha vetat, kan tillståndet återkallas. Gruvmyndigheten kan

dessutom besluta om återkallelse av ett tillstånd, om tillståndshavaren inte längre uppfyller villkoren för beviljande av tillstånd, vilket motsvarar bestämmelsen i 1 mom. 2 punkten i 70 § om återkallelse av tillstånd. Gruvmyndigheten kan också återkalla ett tillstånd om tillståndshavaren på ett väsentligt sätt har försummat eller brutit mot skyldigheterna eller begränsningarna i fråga om gruvsäkerheten eller mot de tillståndsbestämmelser som meddelats med stöd av 125 § eller andra tillståndsbestämmelser. Bestämmelser om de centrala skyldigheterna och begränsningarna i fråga om gruvssäkerhet finns i 11 kap. Återkallelse av ett tillstånd kan bli aktuell t.ex. när det har konstaterats att det finns allvarliga brister i de åtgärder som gruvsäkerheten kräver eller i utredningen och bedömningen av riskerna, eller när en utredningsskyldighet som är central med tanke på övervakningen har försummats. De åtgärder som gruvssäkerheten kräver gäller enligt 113 § gruvans tekniska och strukturella säkerhet samt förebyggandet av tillbud och olyckor och begränsandet av följderna av dem. Gruvmyndigheten ska dock före återkallelsen av ett gruvsäkerhetstillstånd förelägga en tidsfrist inom vilken de brister, förseelser eller försummelse som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten ska rättas till, om de kan korrigeras eller är ringa.

132 §. Handläggning av ärenden om förlängning av gruvssäkerhetstillstånds giltighetstid och om upphörande, ändring och återkallelse av sådana tillstånd. Med stöd av paragrafen ska handläggningen av ärenden om förlängning av gruvssäkerhetstillstånds giltighetstid och om upphörande, ändring och återkallelse av sådana tillstånd handläggas på samma sätt som ansökan om gruvssäkerhetstillstånd. Därför ska det på motsvarande sätt iakttas bl.a. vad som föreskrivs i 123 § om förfaranden för ansökan om tillstånd, 124 § om förutsättningar för beviljande av tillstånd och grunderna för tillståndsprovning, 125 § om tillståndsbestämmelser, 126 § om meddelande av beslut och information om det och 127 § om tillstånds giltighet.

13 kap. **Utrustningar och anordningar i gruva**

133 §. Definition av utrustningar och anordningar i gruva. I det föreslagna 13 kap. finns det bestämmelser om uppforderingsverk och andra utrustningar och anordningar i gruva.

I paragrafen definieras begreppen uppforderingsverk och andra utrustningar och anordningar i gruva. Lagens definitioner finns i regel i 5 §. Definitionerna av utrustningar och anordningar har ändå placerats i 13 kap., eftersom dessa begrepp inte förekommer annanstans i gruvlagen än i 14 och 16 kap.

Med uppforderingsverk avses enligt 1 mom. en fast installerad anordning som för förflyttning av personer eller varor rör sig mellan olika stannplan i en gruva och med vars hjälp last med maskinkraft transporteras i ett schakt längs gejder. Med uppforderingsverk avses också dess hjälpanordningar och konstruktioner på markytan. Det föreslås några mindre preciseringar av definitionen jämfört med gällande lagstiftning.

Med utrustningar och anordningar i gruva avses enligt 2 mom. de uppforderingsverk, utrustningar och anordningar i gruvan som behövs för gruvdriften samt maskiner, utrustningar och anordningar och kombinationer av dessa på markytan som har direkt samband med gruvdriften. Utrustningar och anordningar som behövs för gruvdriften inne i gruvan är t.ex. transportörer och lastmaskiner. Maskiner, utrustningar och anordningar på markytan som har direkt samband med gruvdriften är t.ex. konstruktionerna ovan jord till ventilations- och lyftanordningar.

134 §. Konstruktion och byggande av uppforderingsverk. De grundläggande kraven på uppforderingsverk föreslås bli reglerade på lagnivå. För närvarande regleras de genom handels- och industriministeriets beslut om uppforderingsverk i gruvor.

Enligt 1 mom. ska uppforderingsverk konstrueras och byggas så att de fungerar säkert i sedvanlig användning och i exceptionella förutsebara situationer och inte äventyrar någons hälsa eller säkerhet. Att slutresultatet är ett säkert uppforderingsverk ska med andra ord beaktas redan när verket konstrueras och byggs. För att garantera ett säkert slutresultat

och för att förutse exceptionella situationer ska den utredning och bedömning av risker som den som bedriver gruvdrift ska göra i enlighet med 114 § beaktas.

I 2 mom. föreskrivs det närmare om de omständigheter som ska beaktas vid konstruktionen och byggandet av ett uppfordringsverk. De faktorer som är centrala för säkerheten hos ett uppfordringsverk har sammanställts i momentet. Förteckningen är inte uttömmande. När det gäller uppfordringsverk är det viktigt att försäkra sig om deras övergripande säkerhet. De enskilda delarna i ett uppfordringsverk ska uppfylla kraven och vara säkra, men de måste också tillsammans utgöra en säker och funktionell helhet.

Enligt förslaget ska ett uppfordringsverk konstrueras och byggas med beaktande av uppfordringsverkets övergripande funktionsduglighet. I detta sammanhang ska det i synnerhet säkerställas att uppfordringsverkets hållfasthet och dimensionering är tillräckliga, att hisskorgens bär- och upphängningskonstruktioner och deras fästen garanterar en tillräcklig säkerhetsnivå och att belastning, hastighetsbromsning, fartminskning, nödbromsar och liknande funktioner som är väsentliga för en säker drift (t.ex. att linorna löper obehindrat) övervakas. Likaså ska det särskilt säkerställas att maskineriet fungerar utan att säkerheten äventyras också i eventuella undantagssituationer, att lavar, schakt och konstruktioner i anslutning till dem är hållbara och brandsäkra, att uppfordringsverkets styrsystem fungerar tillförlitligt, att ventilationen i personlyftanordningen fungerar också i undantagssituationer, att personlyftanordningen är utrustad med de kommunikationsanordningar som behövs och att sådana åtgärder som behövs för avvärjning och räddning i olyckor som gäller en personlyftanordning kan genomföras.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning. Närmare bestämmelser av teknisk art om konstruktion och byggande av uppfordringsverk får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Eftersom de krav som gäller uppfordringsverk i gruvor inte är harmoniserade på gemenskapsnivå och det inte finns några standarder förutom i fråga om vissa av kraven, ska säkerhetskraven för uppfordringsverk kunna

regleras i detalj också på lägre nivå än lagnivå.

Utöver vad som föreskrivs i den föreslagna paragrafen är den som bedriver gruvdrift även skyldig att iaktta den allmänna skyldighet att sörja för gruvsäkerheten som föreskrivs i 112 § och den skyldighet att vidta sådana åtgärder som gruvsäkerheten kräver som föreskrivs i 113 § vid konstruktion och byggande av uppfordringsverk.

135 §. Besiktning av uppfordringsverk. Det föreslås att besiktningen av uppfordringsverk överförs på besiktningsorgan. Bestämmelser om godkännande av besiktningsorgan och om deras uppgifter finns i 14 kap.

Den som bedriver gruvdrift ska enligt 1 mom. se till att ett besiktningsorgan som godkänts i enlighet med 14 kap. besiktar ett uppfordringsverk före idrifttagningen och efter det åtminstone en gång om året med beaktande av den utredning och bedömning som gjorts upp i enlighet med 114 §. Verksamhetsutövaren är skyldig att beställa besiktning av ett uppfordringsverk av besiktningsorganet. Verksamhetsutövaren ska i fråga om besiktningsfrekvensen, besiktningens innehåll och andra omständigheter i anslutning till besiktningen beakta utredningen och bedömningen enligt 114 §. Verksamhetsutövaren ska också sörja för att förhållandena vid gruvan är ordnade så, att besiktningsorganet kan utföra besiktningen.

Den som bedriver gruvdrift ska enligt 2 mom. dessutom sörja för att uppfordringsverkets säkerhet fortgående säkerställs med beaktande av utredningen och bedömningen enligt 114 §. Verksamhetsutövaren ska systematiskt och metodiskt följa uppfordringsverkets funktion och se till att det hela tiden uppfyller säkerhetskraven. Uppfordringsverken är en del av gruvans övergripande säkerhet. Verksamhetsutövaren ska utifrån riskbedömningen tillräckligt ofta, t.ex. en gång i veckan, försäkra sig om att uppfordringsverket är säkert.

I 3 mom. finns det ett bemyndigande att utfärda förordning om besiktning av uppfordringsverk.

136 §. Placering av utrustningar och anordningar i gruva. Eftersom bestämmelserna i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav ska tilläm-

pas på utrustningar och anordningar, är det inte nödvändigt att i detalj föreskriva om kraven på dessa i gruvlagen. Det räcker med att integrationsprincipen tillämpas. Integrationsprincipen innebär att den särskilda reglering som gäller utrustningar och anordningar ska beaktas i gruvlagen och vid dess tillämpning, även om det huvudsakliga syftet med lagen inte är att föreskriva om utrustningar och anordningar i gruvor.

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om placeringen av utrustningar och anordningar i en gruva. De gäller bl.a. uppfodringsverk, krossverk, pumpstationer, fordon med en blandnings- och laddningsenhet för emulsionssprängämnen och andra fordon.

Enligt 1 mom. ska den som bedriver gruvdrift placera och vid behov skydda en gruvas utrustningar och anordningar så att de fungerar säkert i sedvanlig användning och i exceptionella förutsebara situationer och inte äventyrar någons hälsa eller säkerhet. Verksamhetsutövaren ska vid placering och skydd av utrustningarna och anordningarna beakta utredningen och bedömningen enligt 114 §.

Enligt 2 mom. ska en gruvas utrustningar och anordningar dessutom placeras så att de kan användas, underhållas och besiktas på ett ändamålsenligt sätt.

I 3 mom. föreslås det ett bemyndigande att utfärda förordning.

Utöver vad som föreskrivs i den föreslagna paragrafen ska den som bedriver gruvdrift vid placeringen av utrustningar och anordningar i gruvan iakttäta den allmänna skyldigheten att sörja för gruvssäkerheten som föreskrivs i 112 § och den skyldighet att vidta sådana åtgärder som gruvssäkerheten kräver som föreskrivs i 113 §.

14 kap. Besiktningsorgan

137 §. Godkännande av besiktningsorgan. De besiktningar i samband med idrifttagandet av uppfodringsverk och de återkommande besiktningarna av dem som för närvarande hör till Tukes uppgifter föreslås bli överförda på ett besiktningsorgan. För att besiktningen av uppfodringsverk ska ha betydelse för säkerheten krävs det att ett oberoende och ut-

omstående organ utför besiktningarna. Efter- som det är fråga om operativa, tekniska besiktningsuppgifter, är det mer ändamålsenligt att besiktningarna utförs av ett besiktningsorgan i stället för av en myndighet. Förslaget stämmer överens med hur tekniska besiktningsuppgifter och myndighetsuppgifter har skiljts åt annanstans i lag.

Enligt 1 mom. godkänner gruvmyndigheten på ansökan en finländsk sammanslutning eller stiftelse eller en del av en sådan som besiktningsorgan. I 2 mom. bestäms det om innehållet i beslutet om godkännande. I beslutet om godkännande fastställs besiktningsorganets behörighetsområde samt meddelas sådana bestämmelser om organets verksamhet som behövs för att trygga allmänna och enskilda intressen. Genom bestämmelserna säkerställs det att besiktningsorganets uppgifter utförs på ett ändamålsenligt sätt. Genom beslutet kan det t.ex. fastställas vilka besiktningsmetoder besiktningsorganet får använda för att konstatera att kraven är uppfyllda. Besiktningsorganet ska hela tiden uppfylla de krav som ställs på det och i beslutet kan det därför bl.a. fastställas tidpunkter för när organets kompetens ska kontrolleras på nytt, liksom hur denna kontroll, som utförs av en utomstående instans, ska ordnas. Godkännandet kan meddelas för en bestämd tid. Utgångspunkten ska emellertid vara att beslutet är i kraft tills vidare.

I 3 mom. föreskrivs det att ett besiktningsorgan som godkänts av en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet motsvarar ett sådant besiktningsorgan som avses i 1 mom., om det har godkänts enligt de villkor för godkännande av besiktningsorgan som föreskrivs i 138 § 1 mom. och vad som föreskrivs om konstaterande av kompetens i 138 § 2 mom.

138 §. Förutsättningar för godkännande som besiktningsorgan. I 1 mom. föreskrivs det om kraven på besiktningsorgan.

Enligt 1 mom. ska besiktningsorganet vara utomstående och opartiskt i förhållande till den som bedriver gruvdrift. Det ska också objektivt sett vara opartiskt för att förtroendet för systemet med besiktningsorgan inte ska äventyras. Därför bestäms det i paragrafen att besiktningsorganet ska vara oberoende i den del av verksamheten som omfattar besikt-

ningsorgansuppgifter. Besiktningsorganet ska dessutom till sitt förfogande ha tillräckligt med yrkesskicklig personal, vars oberoende verksamhet har säkerställts i fråga om besiktningsorgansuppgifterna. Genom kravet på yrkesskicklighet säkerställs det att besiktningsorganet har kompetens för uppgiften. Kompetensen säkerställs också genom kravet på att besiktningsorganet ska ha de anordningar, redskap och system som verksamheten förutsätter.

Enligt 1 mom. ska besiktningsorganet vidare ha en med beaktande av verksamhetens art och omfattning tillräcklig ansvarsförsäkring eller ett annat motsvarande arrangemang som kan anses tillräckligt.

Enligt 2 mom. godkänns ett besiktningsorgan om det visar att det uppfyller förutsättningarna i 1 mom. Bevis på detta är en ackreditering eller ett utlåtande över kompetensen som Mätteknikcentralens ackrediteringsenhet (FINAS) gett i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven (920/2005).

139 §. Besiktningsorgans skyldigheter. Enligt 1 mom. ska ett besiktningsorgan utföra idriftagningsbesiktningar och återkommande besiktningar av uppfordringsverk. Genom besiktningarna förvissas man sig om att uppfordringsverken är säkra och att de uppfyller de krav som ställs på dem när de tas i drift och under den löpande driften. Besiktningarna ska utföras med iakttagande av god besiktningspraxis och med beaktande av de bestämmelser och rekommendationer som gäller föremålet för besiktning. Ett besiktningsorgan är specialist inom sitt fackområde och förutsätts besitta yrkesskicklighet och tillförlitlighet. Det är därför av största vikt att besiktningsorganet iakttar god besiktningspraxis och gällande bestämmelser och rekommendationer. Till god besiktningspraxis hör t.ex. en tillräcklig dokumentation av verksamheten. Besiktningsorganet ska också beakta de anvisningar som gruvmyndigheten utfärdar.

Besiktningsorganet ska enligt 2 mom. bevaka utvecklingen av bestämmelser och standarder inom sitt område och samarbeta med andra besiktningsorgan i branschen på det sätt som är nödvändigt för att säkerställa

enhetliga arbetsmetoder. Den opartiskhet och tillförlitlighet som krävs av besiktningsorganet förutsätter också att deras arbetssätt och de tolkningar de gör i samband med besiktningarna är överensstämmande. Därför ska besiktningsorganen samarbeta med andra besiktningsorgan i branschen.

Enligt 3 mom. ska besiktningsorganet i sina offentliga förvaltningsuppgifter följa bestämmelserna i offentlighetslagen, lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen och språklagen (423/2003). Idriftagningsbesiktningar och återkommande besiktningar av uppfordringsverk bör anses vara sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen. Besiktningsorganet gör sådana utvärderingar grundade på lagstiftningen som i sig eller i praktiken påverkar klienternas rättigheter, intressen eller skyldigheter. Besiktningsorganet ska i dessa uppgifter iaktta de författningar som nämns i momentet och med stöd av vilka rättsskyddet och god förvaltningspraxis omsätts i praktiken i besiktningsorganets verksamhet. Med stöd av 40 kap. i strafflagen ska de anställda som sköter ett besiktningsorgans uppgifter enligt ovan omfattas av straffrättsligt tjänsteansvar, eftersom dessa personer bör anses vara sådana personer som utövar offentlig makt som avses i 40 kap. 11 § i strafflagen. Det föreslagna 3 mom. innehåller en hänvisning av informativ karaktär om detta, liksom om tillämpligheten av skadeståndslagen.

Enligt 4 mom. ska besiktningsorganet anmäla alla sådana förändringar som kan påverka uppfyllandet av de förutsättningar som nämns i 138 § 1 mom. till gruvmyndigheten. Besiktningsorganet ska vara kompetent och uppfylla kraven under hela sin verksamhetstid, och gruvmyndigheten ska kunna försäkra sig om detta. Förändringar som är centrala med tanke på anmälningsskyldigheten är t.ex. organisatoriska förändringar, förändringar som gäller ackrediteringsbeslutet, förändringar som gäller underleverantörstjänster, förändringar som gäller ägarförhållanden och personal, när dessa kan påverka oberoende och kompetens, och väsentliga förändringar i verksamhetssätten.

Besiktningsorganet ska med stöd av 5 mom. årligen till gruvmyndigheten lämna en

redogörelse för besiktningens verksamhet och resultaten av den. Redogörelsen ska innehålla bl.a. en allmän översikt över besiktningens verksamhet, uppgifter om besiktningarnas antal och besiktningsslag, ett sammandrag över de brister som framkommit vid besiktningarna, uppgifter om reklamationer som gäller besiktningens verksamhet och vilka korrigerande åtgärder dessa gett anledning till samt en redogörelse för användningen av underleverantörstjänster.

140 §. Återkallelse av godkännandet av besiktningens organ. Om ett besiktningens organ inte längre uppfyller de förutsättningar som nämns i 138 § eller inte iakttar bestämmelserna i det beslut som avses i 137 § eller i övrigt väsentligt handlar i strid med bestämmelserna i gruvlagen, ska gruvmyndigheten enligt 1 mom. fastställa en tillräckligt lång tidsfrist för besiktningens organet att korrigera saken. Gruvmyndigheten ska återkalla sitt godkännande, om besiktningens organet inte har korrigerat bristerna, förseelserna eller försummelserna inom den utsatta tiden. Enligt den proportionalitetsprincip som iakttas inom förvaltningen ska besiktningens organet först ges möjlighet att göra korrigeringar. Hur lång tidsfrist som ges är beroende av myndigheternas prövning, men den ska vara så lång att det är praktiskt möjligt att korrigera bristen, förseelsen eller försummelsen inom den utsatta tiden. Gruvmyndigheten ska dessutom återkalla sitt godkännande om besiktningens organet inte längre är en sådan finländsk sammanslutning eller stiftelse eller en del av en sådan som avses i 137 § 1 mom.

141 §. Bemyndigande att utfärda förordning om besiktningens organ. Paragrafen innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning i anslutning till 137—139 §.

V AVDELNINGEN.

**UPPHÖRAN-
DE AV
GRUVDRIFT**

15 kap. **Bestämmelser om upphörande av gruvdrift**

142 §. Tidpunkten för upphörande av gruvdrift. I 1 mom. i den föreslagna paragrafen fastställs när gruvdriften ska anses upp-

höra. Gruvdriften anses ha upphört när gruvtillståndet förfaller i enlighet med 68 § eller när ett beslut om återkallelse meddelas i enlighet med 70 §.

Med upphörande av gruvdriften jämställs sådana beslut om ändringar av gruvtillstånd som fattas med stöd av 69 § enligt vilka gruvområdet eller hjälpområdets areal minskas eller när nyttjanderättigheter eller andra särskilda rättigheter som gäller hjälpområdet kringskärs. När det gäller sådana ändringar i ett gruvtillstånd iaktas i fråga om den del av verksamheten som upphör vad som bestäms om upphörande av gruvdrift i 143—151 §. Därutöver tillämpas vad som i gruvlagen i övrigt bestäms om t.ex. förvaltningstvång.

143 §. Iståndsättning av området. I paragrafen ingår bestämmelser om skyldigheten för den som bedriver gruvdrift att iståndsätta ett gruvområde och dess hjälpområde.

Den som bedriver gruvdrift ska för det första försätta gruvområdet och hjälpområdet i det skick som den allmänna säkerheten kräver, vilket motsvarar den skyldighet som ingår i 51 § 4 mom. i den upphävda lagen. Det nya jämfört med bestämmelserna i den upphävda lagen är verksamhetsutövarens skyldighet att sörja för att gruvområdet och hjälpområdet iståndsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet. Avsikten är att skyldigheten ska komplettera de skyldigheter som enligt 90 § i miljöskyddslagen ska uppfyllas efter det att verksamheten har upphört, vilka gäller bl.a. deponier vid gruvor och bassänger för anrikningssand. I anslutning till att gruvdriften upphör eller därefter ska verksamhetsutövaren därutöver vidta de åtgärder avseende detta som fastställts i gruvtillståndet och gruvsäkerhetstillståndet.

Den som bedriver gruvdrift ska enligt förslaget ha två år på sig efter det att gruvdriften upphört för att se till att skyldigheterna enligt paragrafen är uppfyllda.

144 §. Bortskaffande av brutna gruvmineral och av byggnader och konstruktioner. I paragrafen regleras förhållandet mellan den som bedriver gruvdrift och fastighetsägaren, och det är alltså inte fråga om en offentlig-rättslig skyldighet. Paragrafens 1 mom. blir i praktiken tillämpligt när verksamhetsutövaren inte äger området. Verksamhetsutövaren ska enligt förslaget vara skyldig att skaffa

undan gruvmineral som brutits i gruvan samt byggnader och konstruktioner ovan jord inom två år efter det att gruvdriften upphört. Motsvarande skyldighet ingår i 51 § 1 mom. i den upphävda lagen. Om verksamhetsutövaren försummar att uppfylla denna skyldighet inom den utsatta tidsfristen, övergår gruvmineralen och byggnader och konstruktioner ovan jord på samma sätt som hittills utan ersättning till fastighetsägaren, som kan kräva att de skaffas undan på verksamhetsutövarens bekostnad.

Om de åtgärder som avses i 1 mom. försvårar eller äventyrar en eventuell användning av gruvan eller eventuellt brytningsarbete i framtiden, kan gruvmyndigheten tillfälligt förbjuda åtgärderna i fråga, antingen helt eller delvis. Ett temporärt beslut kan i praktiken meddelas som en del av myndighetstillsynen och ärendet avgörs slutgiltigt i beslutet om upphörande av gruvdriften.

När det gäller bortskaffandet av andra marksubstanser än de gruvmineral som brutits ur marken och berggrunden tillämpas vad som föreskrivs i miljöskyddslagen. Den som bedriver gruvdrift ska dessutom iakttas vad som föreskrivs i markanvändnings- och bygglagen. Bortskaffandet av gruvans byggnader och konstruktioner ovan jord kräver i allmänhet rivningsanmälan eller rivningslov enligt 127 § i markanvändnings- och bygglagen. Om det är fråga om ett skyddsobjekt enligt byggnadsskyddslagen, ska verksamhetsutövaren dessutom iakttas vad som bestäms i lagen i fråga.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning om bortskaffande av brutna gruvmaterial och av byggnader och konstruktioner.

145 §. Anmälan om åtgärder som ska vidtas när gruvdriften avslutas. Den som bedriver gruvdrift ska göra en skriftlig anmälan till gruvmyndigheten när gruvområdet och hjälpområdet för gruvan är iståndsatt enligt 143 § och när brutna gruvmineral, byggnader och konstruktioner är bortskaffade enligt 144 § 1 mom. Anmälan ska göras omedelbart när åtgärderna i fråga till väsentlig del har genomförts, men senast inom två år efter det att gruvdriften har upphört. Anmälan ska leda till att åtgärder vidtas för att inleda den slutbesiktning som avses i 146 §.

Den som bedriver gruvdrift ska i anmälan redogöra för de utförda åtgärderna samt bifoga det geologiska informationsmaterial som gäller gruvan och gruvområdet (t.ex. uppgifter om den malmletning som utförts på området och om planeringen av gruvdriften) och den gruvkarta som motsvarar den tidpunkt när gruvdriften avslutades. Närmare bestämmelser om gruvkartan ingår i 119 § och i de mer detaljerade bestämmelser som får utfärdas med stöd av den.

I paragrafens 3 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning om anmälningsförfarandet.

146 §. Slutbesiktning. Hur den som bedriver gruvdrift har uppfyllt de skyldigheter som bestäms i 143 § och 144 § 1 mom. bedöms i den slutbesiktning som gruvmyndigheten ska utföra efter att den har mottagit den anmälan som avses i 145 §. I slutbesiktningen ska dessutom de omständigheter utvärderas som är nödvändiga för att trygga allmänna och enskilda intressen, t.ex. behovet av uppföljning i fråga om gruvområdet och hjälpområdet och nödvändiga korrigerande åtgärder med tanke på den allmänna säkerheten.

Om en slutbesiktning måste anses vara uppenbart onödig, t.ex. på grund av att gruvmyndigheten har fått nödvändiga och tillförlitliga uppgifter på annat sätt, ska det vara möjligt att låta bli att utföra slutbesiktning. Också i sådana fall kan gruvmyndigheten utföra besiktning med iakttagande av vad som bestäms i 38 § i förvaltningslagen. Fastighetsägarna på gruvområdet och andra sakägare ska då höras med iakttagande av vad som bestäms i förvaltningslagen, och andra än sakägare ska beredas tillfälle att bli hörda i enlighet med vad som bestäms i 41 § i förvaltningslagen.

Gruvmyndigheten ska informera dem som avses i 2 mom. om slutbesiktningen. Sådana sakägare enligt 1 punkten som saken särskilt gäller ska i synnerhet anses vara fastighetsägarna på gruvområdet, de innehavare som nämns i 5 § 2 mom., fastighetsinnehavarna och den myndighet, det verk eller det affärsverk som svarar för förvaltningen av området. Med stöd av 2 punkten i momentet ska utöver den kommun där gruvan är belägen också andra kommuner informeras inom vars

områden miljö- eller säkerhetskONSEKVENSER kan uppträda i samband med att gruvdriften avslutas. Den myndighet som avses i 4 punkten är t.ex. Strålsäkerhetscentralen.

Gruvmyndigheten ska informera om slutbesiktningen med iakttagande av vad som föreskrivs om information om tillståndsansökan i 40 §. Gruvmyndigheten ska kungöra slutbesiktningen på sin anslagstavla och på anslagstavlorna i de berörda kommunerna i minst 30 dagar. Gruvmyndigheten ska i regel publicera kungörelsen i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av gruvdriften. Om antalet sakägare som särskilt ska underrättas om slutbesiktningen är fler än trettio, eller när antalet sakägare är okänt, ska det vara möjligt att tillämpa ett förfarande i enlighet med 40 § 2 mom.

Gruvmyndigheten ska med stöd av 4 mom. vidta nödvändiga åtgärder på tjänstens vägnar, om den som bedriver gruvdrift försummar den skyldighet som avses i 143—145 §. Gruvmyndigheten ska t.ex. med hjälp av förvaltningstväng få verksamhetsutövaren att korrigera sin försummelse när två år har flutit efter det att gruvdriften upphörde, och gruvmyndigheten ska också vidta åtgärder för att ordna med slutbesiktning.

En besiktningssrapport ska med stöd av 5 mom. upprättas över slutbesiktningen. Av den ska besiktningssförloppet och de observationer som gjorts i samband med det framgå, såsom t.ex. hur de skyldigheter den som bedriver gruvdrift har i samband med upphörandet av gruvdriften har uppfyllts och de omständigheter som är nödvändiga med tanke på tryggandet av allmänna och enskilda intressen. Slutligen ska det i besiktningssrapporten till centrala delar redogöras för de anmärkningar och åsikter som framförts under besiktningen.

I paragrafens 6 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning om slutbesiktning.

147 §. Beslut om upphörande av gruvdrift. Gruvmyndigheten ska enligt 1 mom. begära utlåtande om de redogörelser som den som bedriver gruvdrift med stöd av 145 § 2 mom. gjort upp och om den besiktningssrapport som avses i 146 § 5 mom. med iakttagande av vad som föreskrivs i 37 § om de utlåtanden som

ska inhämtas om ansökan om gruvtillstånd. Om någon slutbesiktning inte har gjorts på de grunder som nämns i 146 § 1 mom., ska utlåtande inhämtas om verksamhetsutövarens redogörelser och andra redogörelser i ärendet. Verksamhetsutövaren ska beredas tillfälle att avge genmäle när det gäller sådana krav och utredningar i utlåtandena som kan påverka avgörandet av ärendet.

Gruvmyndigheten ska med stöd av 2 mom. fatta beslut om att gruvdriften upphör när de åtgärder som avses i 143 § och 144 § 1 mom. har utförts till väsentlig del på det sätt som krävs för att trygga allmänna och enskilda intressen. Om det är fråga om gruvdrift där uran eller torium utvunnits, ska gruvmyndigheten dock inte få fatta beslut om upphörande förrän Strålsäkerhetscentralen har fastställt att de åtgärder som ska vidtas när driften upphör är tillbörligt utförda med hänsyn till strålsäkerheten och kärnsäkerheten och har godkänt dem. Också en sådan situation kan föreligga där gruvdrift för utvinning av uran- eller torium har upphört och beslutet om upphörande av gruvdrift har fattats med stöd av gruvlagen och ett tillstånd som gäller gruvdrift återkallas i enlighet med bestämmelserna i kärnenergilagen, men där kärnavfallshanteringen ännu inte är avslutad. I sådana situationer krävs tillstånd för bl.a. innehav och slutförvaring av kärnavfall. Ett sådant beviljas med stöd av 16 § i kärnenergilagen av arbets- och näringsministeriet. De bestämmelser i kärnenergilagen som ska tillämpas är de som gäller kärnavfallshantering i 6 kap., och finansieringen av verksamheten i fråga tryggas med stöd av bestämmelserna i 7 kap.

I fråga om innehållet i och motiveringen till ett beslut om upphörande av gruvdrift gäller vad som bestäms i 44 och 45 § i förvaltningslagen. Av beslutet ska framgå bl.a. vad den som bedriver gruvdrift har rätt eller är skyldig att göra. I motiveringen till beslutet ska det meddelas vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats. Till beslutet ska en besväransvisning fogas med iakttagande av vad som bestäms i 47 § i förvaltningslagen. De tillståndsbestämmelser och andra bestämmelser som behövs enligt 148 § ska fogas till ett beslut om upphörande

av gruvdrift. Med stöd av 3 mom. ska det i ett beslut om upphörande av gruvdrift tas ställning till de krav som specificeras i utlåtanden och anmärkningar, på motsvarande sätt som i fråga om tillståndsbeslut enligt 56 § 1 mom. Den besiktningsrapport som gjorts upp över slutbesiktningen ska fogas till beslutet.

Ett beslut om upphörande av gruvdrift ska med stöd av 4 mom. meddelas med iakttagande av vad som föreskrivs om meddelande av tillståndsbeslut i 57 §. Beslutet ska meddelas efter anslag och ska anses ha kommit dem som har rätt att överklaga till kännedom när det meddelades. Gruvmyndigheten ska meddela om beslutet på förhand.

Om beslut om upphörande av gruvdrift ska med stöd av 4 mom. informeras med iakttagande av vad som föreskrivs om information om tillståndsbeslut i 58 §. Beslutet ska sändas till den som bedriver gruvdrift. En kopia av beslutet ska på begäran lämnas till dem som har bett om det, till de i 146 § 2 mom. 2 punkten avsedda kommunerna, till den regionala miljöcentral som är behörig i saken och till andra myndigheter som har informerats om att gruvdriften upphör eller som har ombetts avge utlåtande i ärendet. Information om beslutet ska lämnas till dem som framfört anmärkningar vid slutbesiktningen, till dem som särskilt bett om det och till fastighetsägarna på gruvområdet och hjälpområdet och andra sakägare. Informationen kan också publiceras i en dagstidning, om villkoret i 58 § 4 mom. är uppfyllt. Gruvmyndigheten ska se till att beslutet utan dröjsmål kungörs i de berörda kommunerna. Gruvmyndigheten ska dessutom i regel låta publicera informationen i en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av gruvdriften. Information om ett beslut som omfattar samernas hembygdsområde, skoltområdet eller det särskilda renskötselområdet ska ges med iakttagande av vad som bestäms i 58 § 3 mom.

Gruvmyndigheten ska med stöd av 5 mom. sörja för att beslutet om upphörande av gruvdriften antecknas i fastighetsdatasystemet på samma sätt som i fråga om gruvtillstånd med stöd av 58 § 7 mom.

148 §. *Bestämmelser som ska fastställas i beslutet om upphörande av gruvdrift.* I ett

beslut om upphörande av gruvdrift ska gruvmyndigheten meddela sådana bestämmelser som behövs för att trygga allmänna och enskilda intressen och som gäller komplettering av åtgärderna för avslutande av gruvdriften inom utsatt tid, övervakning av gruvområdet och hjälpområdet och andra omständigheter som med tanke på allmänna och enskilda intressen är nödvändiga.

Om gruvmyndigheten har utfärdat ett temporärt förbud enligt 144 § 2 mom., ska saken slutgiltigt behandlas och avgöras i beslutet om upphörande av gruvdrift. I så fall ska gruvmyndigheten också fastställa de bestämmelser som gäller bevarandet av byggnader och konstruktioner i anslutning till gruvdriften.

Om den som bedriver gruvdrift inte äger gruvområdet eller hjälpområdet, ska han eller hon med stöd av 2 mom. ha rätt att få tillträde till området i fråga för att kunna utföra de åtgärder som föreskrivs i beslutet om upphörande av gruvdrift.

Med stöd av 3 mom. ska gruvmyndigheten i beslutet om upphörande av gruvdrift fastställa det verkningsområde för gruvan där det av orsaker som hänger samman med allmän säkerhet eller förebyggande av skadliga miljökonsekvenser kan vara nödvändigt att begränsa markanvändningen. Det är närmast fråga om risken för jordras och andra risker i anslutning till gruvdammar och bassänger för anrikningssand som kan utgöra orsak att begränsa markanvändningen. Gruvmyndigheten ska sörja för att verkningsområdet antecknas i fastighetsdatasystemet. När en kommunal eller annan tillståndsmyndighet handlägger tillståndsansökningar som gäller byggnadsprojekt eller andra projekt på verkningsområdet i fråga, ska den vid behov begära utlåtande av gruvmyndigheten för utredande av begränsningar som sammanhänger med markanvändningen.

149 §. *Återgång av besittningsrätten till gruvområdet.* Paragrafen ska tillämpas om den som bedriver gruvdrift t.ex. inte äger gruvområdet eller hjälpområdet. Verksamhetsutövarens nyttjande- och besittningsrätt till gruvområdet samt nyttjanderätt och annan rätt till hjälpområdet ska med stöd av paragrafen upphöra när beslutet om upphörande av gruvdriften vunnit laga kraft. Samtidigt

återgår dessa områden utan ersättning i fastighetsägarens besittning och begränsningarna av nyttjanderätten upphör. Motsvarande bestämmelse ingår i 51 § 1 mom. i den upphävda lagen.

Med stöd av 142 § 2 mom. i lagförslaget kan bestämmelserna om upphörande av gruvdrift, bl.a. i 149 §, bli tillämpliga på ändringar i gruvtillståndet. Om gruvtillståndet ändras så, att gruvområdets eller hjälpområdets areal minskar, upphör likaså de nyttjanderättigheter och andra särskilda rättigheter till områdena i fråga. Samtidigt återgår dessa områden utan ersättning i fastighetsägarens besittning, och fastighetsägarens begränsningar av nyttjanderätten upphör.

150 §. Skyldighet till övervakning och till att vidta korrigerande åtgärder. Det ansvar den som bedriver gruvdrift har fortsätter också efter det att gruvdriften avslutats. Verksamhetsutövaren ska vara skyldig att övervaka gruvområdet och hjälpområdet för gruvan och de korrigerande åtgärder som behövs (t.ex. konstruktioner som behövs med tanke på säkerheten) och svara för kostnaderna för dem. Övervakningsskyldigheten och skyldigheten att vidta korrigerande åtgärder ska preciseras i de bestämmelser som meddelas i gruvtillståndet eller i beslutet om upphörande av gruvdrift. Paragrafen kompletterar de skyldigheter som ingår i 90 § i miljöskyddslagen. På motsvarande sätt som i de situationer som avses i 148 § ska verksamhetsutövaren ha rätt att få tillträde till gruvområdet och hjälpområdet för att kunna fullgöra de skyldigheter som nämns i 1 mom.

Den som bedriver gruvdrift ska med stöd av 2 mom. vara skyldig att meddela gruvmyndigheten om alla betydande skadliga konsekvenser för den allmänna säkerheten som upptäckts vid övervakningen av gruvområdet och hjälpområdet. Verksamhetsutövaren ska vara skyldig att på eget initiativ och utan dröjsmål vidta alla nödvändiga korrigerande åtgärder. Gruvmyndigheten får utfärda bestämmelser om nödvändiga korrigerande åtgärder som verksamhetsutövaren ska svara för enligt 1 mom. Gruvmyndigheten ska dessutom med stöd av 16 kap. övervaka att verksamhetsutövaren iakttar de skyldigheter som bestämts.

Tidigare har gruvdrift i Finland utövats av statliga bolag, men numera bedrivs gruvdrift i regel av finländska dotterbolag eller filialer till gruvbolag som är börsnoterade utomlands. Paragrafens 3 mom. gäller situationer där gruvområdet eller hjälpområdet behöver övervakas av orsaker som har samband med allmän säkerhet och nödvändiga korrigerande åtgärder behöver vidtas, men där det inte längre finns någon som bedriver gruvdrift eller där den som bedriver gruvdrift inte kan nås eller förmås att fullgöra sina skyldigheter. I sådana fall ska innehavaren av området svara för övervakningen och de korrigerande åtgärderna, om han eller hon känt till eller borde ha känt till områdets tillstånd vid anskaffningen och ansvaret för övervakningen och de nämnda skyldigheterna inte bör anses vara uppenbart oskäligen. Skyldigheterna ska anses vara uppenbart oskäligen t.ex. på ett område där gruvdrift har bedrivits i tiotals år och verksamhetsutövaren har bytts flera gånger så att det inte är möjligt att göra en tillförlitlig riskbedömning. Innehavaren av området svarar inte heller för övervakningen eller de korrigerande åtgärderna, om det är fråga om ett område som återgått i fastighetsägarens besittning med stöd av 149 §. Gruvmyndigheten ska emellertid svara för övervakningen av gruvområdet och hjälpområdet och de korrigerande åtgärderna, om skyldigheterna inte kan åläggas verksamhetsutövaren och om det inte kan anses att innehavaren av området med stöd av 3 mom. kan anses svara för skyldigheterna i verksamhetsutövarens ställe.

Om en stängd gruva öppnas igen, förutsätter det gruvtillstånd med stöd av 16 § och bl.a. en sådan säkerhet som avses i 108 § av den nya utövaren av gruvdrift. De skyldigheter den föregående verksamhetsutövaren har i enlighet med 150 § upphör när gruvdriften vid en sådan gruva återupptas.

151 §. Ersättning för underhållskostnaderna för byggnader och konstruktioner. Paragrafen sammanhänger med ett förbud mot att skaffa bort byggnader och konstruktioner som gruvmyndigheten enligt 144 § 2 mom. har utfärdat i beslutet om upphörande av gruvdrift. Den som ansvarar för underhållet av dessa byggnader och konstruktioner har rätt att få ersättning av staten för underhålls-

kostnaderna och av den som bedriver gruvdrift för eventuell olägenhet och skada.

Gruvmyndigheten, den som kräver ersättning och den som bedriver gruvdrift kan avtala om utbetalningen och beloppet av den ersättning som avses i 1 mom. och om också andra omständigheter som gäller ersättningen. Överenskommelsen ska enligt förslaget ingås skriftligen.

Om sakägarna inte kommer överens om de omständigheter som gäller ersättningen, ska de ansöka om ersättning vid den gruvförrättning som avses i 8 kap. Ansökan om förrättning ska enligt förslaget göras inom tre år från det att beslutet om upphörande av gruvdriften har meddelats. Om skada eller olägenhet uppträder senare, ska ansökan om förrättning göras inom tre år från det att skadan eller olägenheten uppträdde.

Ersättning för underhållskostnaderna för byggnader och konstruktioner ska vara begränsad på det sätt som avses i 1 mom. Fastighetsägaren ska inte ha rätt att få ersättning av den som utövar gruvdrift t.ex. på grund av att nyttjanderätten till området endast delvis återgår till fastighetsägaren.

VI AVDELNINGEN.

TILLSYN, ÄNDRINGS- SÖKANDE OCH SÄR- SKILDA BE- STÄMMEL- SER

16 kap. Tillsyn, förvaltningstvång och påföljder

152 §. *Myndigheternas rätt att få uppgifter.* I paragrafen föreskrivs det om myndigheternas rätt att få uppgifter och lämna ut sådana till varandra. Rätten att få uppgifter är av central betydelse i tillsynsmyndighetens verksamhet. En effektiv tillsyn förutsätter en i lag föreskriven rätt att få de uppgifter som behövs för tillsynen.

Enligt 1 mom. har gruvmyndigheten rätt att för tillsynen över iakttagandet av bestämmelserna i gruvlagen få behövliga uppgifter av dem som förpliktelserna i lagen gäller. De som bedriver malmletning med stöd av till-

stånd, de som bedriver gruvdrift, guldvaskare och andra som förpliktelserna i lagen gäller kan inte med hänvisning till skyddet av affärshemligheter och integritetsskyddet vägra att lämna ut sådana upplysningar som myndigheterna kräver. Gruvmyndigheten kan utfärda föreläggande att lämna de uppgifter som behövs. Om någon bryter mot ett föreläggande på det sätt som avses i 156 §, kan gruvmyndigheten temporärt förbjuda verksamhet på de villkor som bestäms i 157 §. Förutsättningar för återkallande av tillstånd med stöd av 70 och 131 § föreligger, om det kan anses att någon på ett väsentligt sätt har underlåtit att uppfylla förpliktelsen att lämna uppgifter. Dessutom kan gruvmyndigheten förstärka sitt föreläggande med vite enligt 158 §.

Enligt det föreslagna 2 mom. har gruvmyndigheten, den regionala miljöcentralen, arbetarskyddsmyndigheten och Strålsäkerhetscentralen, trots den sekretess som föreskrivs i offentlighetslagen, rätt att av varandra få sådana uppgifter som de behöver för tillsynen över malmletning, gruvdrift och guldvaskning och att använda varandras prover. Gruvmyndigheten övervakar att bestämmelserna i gruvlagen följs. Även de regionala miljöcentralerna, arbetarskyddsmyndigheterna och Strålsäkerhetscentralen har emellertid också uppgifter som gäller tillsyn över malmletning, gruvdrift och guldvaskning. Det finns inte några bestämmelser i offentlighetslagen om att sekretessbelagda uppgifter ska kunna lämnas ut till en annan myndighet för att denna ska kunna fullgöra en viss uppgift. Sådana bestämmelser måste särskilt tas in i speciallagstiftningen. Tillsynen över gruvor och gruvssäkerheten liksom över malmletning och guldvaskning utgör helheter där de olika myndigheternas uppgifter överlappar varandra och där samarbetet mellan dem är av stor betydelse. Myndigheternas inbördes tillgång till information bör tryggas också när det gäller sekretessbelagda uppgifter. Också möjligheten att använda varandras prover ingår i samarbetet mellan myndigheterna, vilket sparar kostnader och ökar produktiviteten inom förvaltningen.

I 2 mom. föreskrivs det också om den lokala behöriga räddningsmyndighetens rätt att, trots sekretessbestämmelsen, av gruvmy-

digheten få sådana uppgifter som gäller gruv-säkerheten och som behövs för räddnings-verksamheten. Det kan t.ex. vara fråga om den gruvkarta som avses i 119 §. I räddnings-lagen föreskrivs det närmare om de lokala behöriga räddningsmyndigheterna.

I 3 mom. ingår bestämmelser om den skyl-dighet de besiktningsorgan som avses i 14 kap. trots sekretessbestämmelserna har att lämna ut uppgifter till varandra och till gruvmyndigheten. Besiktningsorganen är skyldiga att samarbeta med varandra. En för-utsättning för ett effektivt och välfungerande samarbete är att besiktningsorganen lämnar ut även sekretessbelagda uppgifter till var-andra när uppgifterna är nödvändiga för sam-arbetet mellan dem. På motsvarande sätt ska besiktningsorganen lämna ut sekretessbelag-da uppgifter till gruvmyndigheten när uppgif-terna är nödvändiga för tillsynen.

Enligt 4 mom. ska sekretessbestämmelser-na inte få utgöra något hinder för att lämna ut uppgifter till åklagaren och polisen för före-byggande och utredande av brott.

153 §. Gruvmyndighetens besiktningsrätt. I 1 mom. säkerställs gruvmyndighetens rätt att få tillträde till sådana områden och lokaler som myndigheten enligt gruvlagen ska utöva tillsyn över. Sådana områden och lokaler är prospekteringsområdet, malmletningsområ-det, gruvområdet, hjälpområdet för gruvan, gruvans verkningsområde, gruvan och guld-vaskningsområdet. Gruvmyndigheten har uppgifter i anslutning till tillsynen på alla dessa områden. För att myndigheten ska kunna försäkra sig om att de förpliktelser som föreskrivs i lagen iakttas, måste den ha tillträde till de områden och lokaler där verk-samheten utövas. Myndigheten ska också ha sådan rätt som föreskrivs i paragrafen att på områdena och i lokalerna utföra inspektioner, ta prov och vidta andra åtgärder som tillsyn-en kräver. Gruvmyndigheten kan ta andra myndigheter eller inrättningar till hjälp i de praktiska tillsynsuppgifterna, t.ex. Forststy-relsen vid inspektioner av guldvaskningsom-råden.

Bestämmelserna i gruvlagen gäller bl.a. på grund av de aspekter som sammanhänger med gruv-säkerheten delvis sådana områden där verksamhet som avses i lagen tidigare har bedrivits. För att gruvmyndigheten ska ha

möjlighet att utöva en effektiv tillsyn också över dessa objekt, ska det i 1 mom. föreskri-vas att gruvmyndigheten har motsvarande rätt att vidta de åtgärder som tillsynen kräver och få tillträde till de områden som tidigare har varit prospekteringsområde, malmlet-ningsområde, gruvområde, hjälpområde eller guldvaskningsområde, eller till en gruva där verksamhet tidigare har bedrivits, om det är nödvändigt med tanke på tillsynen. Om gruvmyndigheten hindras från att få tillträde till områdena eller lokalerna, kan den t.ex. be om handräckning från polisen i enlighet med 155 §.

I 2 mom. bestäms om tillsynsåtgärder i en-lighet med paragrafen i lokaler som är av-sedda för permanent boende. Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens hemfrid tryggad. Genom lag kan det dock bestämmas om åtgärder som omfattar hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. Myndighetsinspek-tioner är möjliga inom ramen för hemfriden, när det finns skäl att misstänka att brott vars påföljd kan vara fängelsestraff har begåtts. Därför kan de tillsynsåtgärder som avses i paragrafen utsträckas till lokaler avsedda för permanent boende endast om det finns orsak att misstänka att ett sådant brott som avses i 16 kap. 8 §, 24 kap. 1—4 §, 28 kap. 11 §, 35 kap., 47 kap. 1 §, 48 kap. eller 48 a kap. 3 § i strafflagen har begåtts.

154 §. Regelbunden övervakning av gruv-säkerheten. Tukes utövar tillsyn över gruv-säkerheten med stöd av 59 och 60 § i den upp-hävda lagen. Enligt 125 § i handels- och in-dustriministeriets beslut om säkerhetsföre-skrifter för gruvor ska Tukes verkställa be-siktning i gruvan minst en gång om året. I underjordiska gruvor med minst 50 anställda bör besiktning verkställas två gånger om året, och vid behov ännu oftare.

Det förslagna 1 mom. innehåller en allmän bestämmelse om övervakning av gruv-säkerheten. Gruvmyndigheten ska övervaka gruv-or för att säkerställa att verksamhetsutövar-na iakttar bestämmelserna om gruv-säkerhet och villkoren i gruv-säkerhetstillståndet. Gruvmyndigheten ska särskilt övervaka att bestämmelserna om det tekniska genomfö-randet, säkerhetsprinciperna och säkerhets-

ledningssystemet iakttas och kontrollera vilken effekt genomförda åtgärder har på gruv-säkerheten.

Enligt 2 mom. ska gruvmyndigheten systematiskt och regelbundet utföra inspektioner i gruvorna i den omfattning som gruvdriften förutsätter. Gruvmyndigheten ska emellertid i stället för inspektioner kunna godkänna vissa andra medel som är lämpliga för övervakningen av verksamheten och med vars hjälp myndigheten kan säkerställa att bestämmelserna om gruv-säkerhet och villkoren i gruv-säkerhetstillståndet iakttas.

Gruvdriften och verksamhetens omfattning är olika i olika gruvor. Det är därför inte ändamålsenligt att i detalj föreskriva om enhetliga inspektionsintervall för alla gruvor. Det förutsätts i paragrafen att gruvmyndigheten inspekterar alla gruvor systematiskt och regelbundet, men myndigheten får själv avgöra inspektionsintervallen. Vid denna prövning ska bl.a. förhållanden i gruvan i fråga och gruvdriftens omfattning och särdrag beaktas. Dessa omständigheter påverkar också innehållet i inspektionerna, som kan variera mellan olika gruvor. Vid den regelbundna övervakningen av gruv-säkerheten är det viktigt att gruvmyndigheten kan försäkra sig om gruv-säkerheten och om att de åtgärder och verksamhetsprinciper som gruv-säkerheten kräver iakttas liksom att också andra förpliktelser grundade på bestämmelser och tillståndsvillkor som gäller gruv-säkerhet uppfylls. De inspektioner gruvmyndigheten utför är inte nödvändigtvis det enda sättet att försäkra sig om detta, utan myndigheten kan även godkänna andra medel. Sådana medel kan vara olika arrangemang för egenkontroll samt besiktningar som utförs av oberoende utomstående organ och liknande åtgärder.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om innehållet, tidsfristerna och tidpunkterna för inspektionerna, om anmälan till andra myndigheter och om myndigheternas samverkan och arbetsfördelning vid inspektioner till följd av en allvarlig olycka eller ett allvarligt tillbud samt om annat praktiskt genomförande av inspektioner.

155 §. Handräckning. Genom paragrafen ska polisen och tull- och gränsbevaknings-

myndigheterna bemyndigas att ge handräckning.

156 §. Åtgärdande av en förseelse eller försummelse. I paragrafen bestäms det om vilka åtgärder gruvmyndigheten kan vidta när bestämmelserna i gruvlagen eller de föreskrifter som utfärdats med stöd av den inte iakttas. För närvarande ingår bestämmelser om dessa åtgärder i 60 § i den upphävda lagen. Det föreslås att åtgärderna ska preciseras och förtydligas. Åtgärderna ska gälla sådana förfaranden, sådan användning av utrustningar och anordningar i gruvan och sådant agerande av en gruv-säkerhetsansvarig enligt 118 § som strider mot bestämmelserna i gruvlagen eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Gruvmyndigheten kan enligt 1 mom. 1 punkten förbjuda den som vid malmletning, gruvdrift eller guldvaskning bryter mot gruvlagen eller tillståndsvillkoren att fortsätta med eller upprepa sitt förfarande, och enligt 2 punkten ålägga den som bryter mot en bestämmelse eller föreskrift att fullgöra sin skyldighet. Sådana förbud och ålägganden som avses i 1 mom. gäller också förseelser och försummelser i anslutning till upphörande av gruvdrift och åtgärder i samband med efterbehandlingen.

Gruvmyndigheten kan enligt 2 mom. förbjuda användningen av utfordringsverk eller andra utrustningar eller anordningar i gruva och ålägga verksamhetsutövaren att utföra de reparationer som krävs, och enligt 3 mom. ålägga verksamhetsutövaren att utse en ny gruv-säkerhetsansvarig.

Gruvmyndigheten ska höra sakägarna innan ett förbud eller ett föreläggande utfärdas. På hörande tillämpas bestämmelserna i förvaltningslagen. Gruvmyndigheten ska vid behov kontakta bl.a. andra myndigheter som bevakar allmänt intresse inom respektive behörighetsområde för att reda ut frågan. På delgivning av gruvmyndighetens beslut tillämpas bestämmelserna i förvaltningslagen. När ett beslut innehåller ett avgörande som är förpliktande för sakägaren, ska beslutet delges som bevislig delgivning i enlighet med vad som föreskrivs i 60 § i förvaltningslagen.

157 §. Tillfälligt driftförbud. Paragrafen föreskriver om gruvmyndighetens rätt att tillfälligt förbjuda verksamhet. Syftet med para-

grafen är att säkerställa att driften uppfyller bestämmelserna och säkerhetskraven under alla omständigheter, också under den tid då saken ännu inte har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Med stöd av 1 mom. kan gruvmyndigheten tillfälligt förbjuda verksamhet grundad på malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd, eller ställa upp tillfälliga begränsningar, om tillståndshavaren i fråga inte har rättat till sin förseelse eller försummelse trots förbud eller bestämmelse som meddelats enligt 156 § 1 mom., eller om det annars finns skäl att misstänka att det finns förutsättningar för återkallelse av tillståndet. Förbudet eller begränsningen gäller högst till dess att ärendet om att återkalla tillståndet har avgjorts genom ett beslut som har vunnit laga kraft. Utgående från momentet säkerställs driftsäkerheten och att bestämmelserna i övrigt följs under den tid som gruvmyndigheten överväger om tillståndet ska återkallas. När gruvmyndigheten har fattat ett beslut om återkallelse av tillståndet gäller de förbud och begränsningar som fastställts i tillståndet också under besvärstiden och oberoende av om ändring söks. Ett förbud eller en begränsning kräver inte att en åtgärd enligt 156 § 1 mom. ska ha riktats mot tillståndshavaren i fråga. Gruvmyndigheten ska emellertid ha skäl att misstänka att det finns förutsättningar för återkallelse av tillståndet.

Enligt 2 mom. ska gruvmyndigheten tillfälligt kunna förbjuda verksamhet som grundar sig på malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd, om betalningen av ersättningar enligt 8 eller 9 kap. eller ställandet av säkerhet med stöd av 10 kap. har försummats. Förbudet ska gälla till dess att försummelsen har rättats till eller ärendet om återkallelse av tillståndet har avgjorts genom ett beslut som har vunnit laga kraft. Genom ett tillfälligt förbud försäkras man sig bl.a. om att verksamheten inte ger upphov till olika slag av kostnader som ska ersättas och som tillståndshavarens betalningsförmåga inte räcker till för.

Enligt 3 mom. ska gruvmyndigheten kunna förbjuda användningen av en gruva eller en del av den, eller begränsa gruvdriften tillfälligt, om det i verksamhetsutövarens åtgärder

som gruvsäkerheten kräver enligt 113 § eller vid utredningen och bedömningen av faror som avses i 114 § har konstaterats allvarliga brister, eller om ett förbud eller föreläggande som meddelats med stöd av 156 § 2 eller 3 mom. inte har iakttagits. Förbudet eller begränsningen ska gälla högst till dess att ärendet om återkallelse av gruvsäkerhetstillståndet har avgjorts genom ett beslut som har vunnit laga kraft.

Den prövningsrätt gruvmyndigheten har enligt 3 mom. är mer begränsad än i de situationer som avses i 1 mom. därför att det är fråga om tillfälliga förbud som är nödvändiga med tanke på gruvsäkerheten. Genom bestämmelsen tryggas säkerheten i gruvdriften under den tid gruvmyndigheten prövar en återkallelse av ett gruvsäkerhetstillstånd och beslutet om återkallelse av tillståndet ännu inte har vunnit laga kraft.

I 4 mom. föreskrivs det om de åtgärder gruvmyndigheten ska kunna vidta om det sker en allvarlig olycka eller ett allvarligt tillbud i en gruva. Gruvmyndigheten ska kunna bestämma att verksamheten i gruvan eller en del av den tillfälligt ska avbrytas tills orsaken till olyckan eller tillbudet och de åtgärder som behövs för säkerställande av framtida driftsäkerhet har utretts. Gruvmyndigheten kan utifrån dessa utredningar utföra inspektioner i gruvan eller förutsätta att uppföringsverket ska besiktas samt bestämma att ändring ska sökas i gruvsäkerhetstillståndet. Gruvmyndigheten kan dessutom för att trygga säkerheten ställa upp begränsningar och villkor för inledande av gruvdriften efter en allvarlig olycka eller ett allvarligt tillbud.

Syftet med 4 mom. är att garantera gruvsäkerheten under den tid olyckan eller tillbudet är under utredning. Med hjälp av bestämmelsen försöker man också delvis begränsa olyckans eller tillbudets konsekvenser och förebygga att motsvarande situationer uppstår i framtiden. Gruvdriften kan inte återupptas under den tid orsaken till olyckan eller tillbudet inte är känd och de fortsatta åtgärder olyckan eller tillbudet ger upphov till är oklara. I momentet föreskrivs det vidare om gruvmyndighetens befogenheter efter det att utredningarna är klara. Bestämmelser om verksamhetsutövarens skyldighet att under-

rätta gruvmyndigheten om en olycka eller ett tillbud finns i 171 §.

Innan gruvmyndigheten utfärdar ett tillfälligt förbud eller, alternativt, en begränsning eller ett föreläggande som avses i paragrafen ska den höra tillståndshavaren i fråga i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningslagen och vid behov kontakta bl.a. andra myndigheter som övervakar allmänt intresse inom respektive behörighetsområde för att reda ut ärendet. Om hörandet emellertid kan äventyra syftet med beslutet eller om det dröjsmål som hörandet medför i handläggningen av ärendet orsakar betydande skada för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller miljön, kan gruvmyndigheten med stöd av 34 § 2 mom. 4 punkten i förvaltningslagen besluta om ett tillfälligt förbud utan att höra tillståndshavaren. På delgivning av gruvmyndighetens beslut tillämpas bestämmelserna i förvaltningslagen. När ett beslut innehåller ett avgörande som är förpliktande för en sakägare, ska beslutet delges som bevislig delgivning i enlighet med vad som föreskrivs i 60 § i förvaltningslagen.

158 §. Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande. Gruvmyndigheten kan enligt den föreslagna paragrafen förstärka ett förbud eller en bestämmelse som den meddelat med stöd av gruvlagen med vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande på det sätt som föreskrivs i viteslagen (1113/1990). I 60 § i den upphävda lagen föreskrivs det om vite och hot om tvångsutförande, och bestämmelsen gäller enbart tillsynen över gruv säkerheten. Till den del det är fråga om verksamhet som t.ex. strider mot bestämmelserna ska tillsynsmyndigheten ha möjlighet att använda bl.a. hot om avbrytande. I regel ska den huvudsakliga förpliktelsen (t.ex. ett förbud eller ett föreläggande med stöd av 156 §) och vite åläggas den försumlige genom samma beslut.

159 §. Rätt att inleda ett ärende. I paragrafen föreslås bestämmelser om de instanser som ska ha rätt att inleda ett ärende som gäller en förseelse eller försummelse som avses i 156 § 1 mom. i det fall att ärendet inte har inletts på gruvmyndighetens eget initiativ. Ärendet ska inledas skriftligen. Gruvmyndigheten ska fatta ett överklagbart förvaltningsbeslut i ärendet.

Paragrafens bestämmelser om rätten att inleda ett ärende går i linje med bestämmelserna om besvärsmått i 165 §.

160 §. Brott mot gruvbestämmelserna. I det föreslagna 1 mom. finns alla lagens centrala förpliktelser, förbud och begränsningar samlade samt de förbud och bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen och som vid förseelse har böter som påföljd.

I 62 § i den upphävda lagen föreskrivs det om de förseelser och försummelser som är straffbara. Den föreslagna paragrafen motsvarar till centrala delar den nuvarande straffbestämmelsen, men området för straffbarhet har utvidgats till att motsvara de förpliktelser, förbud och begränsningar (t.ex. i fråga om förpliktelsen att undvika att orsaka skador och att sörja för efterbehandlingen av området) som ingår i de föreslagna bestämmelserna. Det kan emellertid inte anses vara fråga om någon väsentlig utvidgning. Där emot ska vissa av de handlingar som för närvarande är straffbara (t.ex. vissa försummelser i samband med anmälnings- och utredningsskyldigheter) inte längre vara det, eftersom de föreslagna bestämmelserna om förvaltningstvång och möjligheterna att ändra gällande tillstånd ger gruvmyndigheten tillräckligt med handlingsutrymme.

I 1 mom. 1 punkten bestäms de viktigaste förpliktelserna, förbuden och begränsningarna som i fall av förseelse leder till bötesstraff. Vid malmletning som grundar sig på ett malmletningstillstånd ska i synnerhet den tillståndsplikt iakttas som föreskrivs i 9 §, de begränsningar som föreskrivs i 10 och 11 § och de förpliktelser i fråga om efterbehandlingsåtgärder som föreskrivs i 15 §. I gruvdriften ska i synnerhet iakttas den tillståndsplikt som föreskrivs i 16 §, de begränsningar som föreskrivs i 17 §, de begränsningar som gäller orsakande av fara och andra begränsningar och förbud som föreskrivs i 18 §, de förpliktelser enligt 143—145 § som gäller upphörande av gruvdrift och efterbehandlingsåtgärder och skyldigheten enligt 150 § att efter det att gruvdriften upphört sörja för övervakningen av gruvområdet och hjälpområdet och vidta korrigerande åtgärder. Vid guldvaskning ska i synnerhet iakttas den tillståndsplikt som föreskrivs i 22 §, de begränsningar i tillståndsrättigheterna som av-

ses i 23 §, de förbud, begränsningar och skyldigheter som föreskrivs i 24 och 26 § och de förpliktelser i fråga om efterbehandlingsåtgärder som föreskrivs i 29 §. Också den som bryter mot de förbud och begränsningar som gäller verkställbarheten av beslut enligt 168 § ska dömas till böter.

Med stöd av 1 mom. 2 punkten i den föreslagna paragrafen ska också den dömas till böter som bryter mot bestämmelserna om prospekteringsarbete (7 och 8 §) och de centrala bestämmelserna om gruvssäkerhet (112—115, 117—119 och 134—136 §) och med stöd av 1 mom. 3 punkten den som bryter mot de bestämmelser som föreskrivs med stöd av 51, 52, 54, 62, 125, 127, 148 och 169 § och mot ett tillfälligt förbud som utfärdats med stöd av 144 § 2 mom.

Om en sådan gärning som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten bedömd som en helhet är ringa ska straff inte dömas ut om gärningen med hänsyn till sin menlighet och skadlighet, den ringa skuld eller oaktsamhet som framgår av gärningen och andra omständigheter som har samband med den. Som typiska sådana förseelser som kan anses vara ringa är t.ex. försummelser i samband med de förpliktelser, förbud och begränsningar i anslutning till gruvssäkerheten som avses i 1 mom. 2 punkten, som inte kan anses ge upphov till fara eller risk för fara för gruvssäkerheten. Att en gärning betraktas som ringa och därför inte bestraffas gäller emellertid inte de gärningar som avses i 1 mom. 1 punkten, eftersom förseelser mot dem inte under några omständigheter kan betraktas som ringa.

Vissa av de förpliktelser, förbud och begränsningar som grundar sig på gruvlagen, t.ex. anmälningsskyldigheten och skyldigheten att lämna redogörelse enligt 12, 14, 27 och 28 § och de skyldigheter som gäller jord- och stenavfall enligt 13 och 25 §, är inte alls straffbelagda och har inte tagits med i 1 mom. Förseelser mot detta slag av skyldigheter måste betraktas som ringa med hänsyn till straffbarheten, och gruvmyndigheten kan effektivt ingripa i saken med stöd av bl.a. bestämmelserna om förvaltningstvång.

De gärningar och försummelser som innebär förseelser mot gruvbestämmelserna har med tillräcklig precision specificerats i paragrafen på ett sådant sätt att straffbarheten kan

förutses redan utifrån ordvalet. En förutsättning för straffbarhet är uppsåt eller oaktsamhet.

Paragrafen ska tillämpas bara om det inte föreskrivs strängare straff för gärningen annanstans i lagstiftningen. I 16 kap. 8 § i strafflagen föreskrivs om straff för ingivande av osant intyg till myndighet, i 24 kap. 1—4 § om straff för hemfridsbrott och offentlig frid, i 28 kap. 11 § om straff för besittningsintrång, i 35 kap. om straff för skadegörelse, i 47 kap. 1 § om straff för arbetarskyddsbrott, i 48 kap. om straff för miljöbrott och i 48 a kap. 3 § om straff för skogsbrott. Att strafflagen tillämpas ska emellertid inte betraktas som typfallet.

161 §. Åtalsrätt. I paragrafen föreskrivs det om omfattningen av allmänna åklagarens åtalsrätt. Allmänna åklagaren ska få väcka åtal för en sådan åtgärd som avses i 160 § och genom vilken endast en enskilds intresse eller rätt har kränkts, bara i det fall att målsäganden anmäler åtgärden till åtal.

17 kap. **Ändringssökande och verkställighet av beslut**

162 §. Sökande av ändring i gruvmyndighetens beslut. Ändring i beslut om ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd, beslut om upphörande av gruvdrift samt andra beslut som gruvmyndigheten meddelat med stöd av gruvlagen ska sökas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Rätten att överklaga beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd samt beslut om upphörande av gruvdrift bestäms dock med stöd av 165 § i gruvlagen i stället för med stöd av 6 § i förvaltningsprocesslagen.

I fråga om förfarandet för sökande av ändring ska man enligt förslaget övergå till en tvåstegsmodell, med förvaltningsdomstolen som första instans och HFD som sista instans. Den behöriga förvaltningsdomstolen bestäms i enlighet med inom vilken förvaltningsdomstols domkrets den huvudsakliga delen av det malmletningsområde, gruvområde eller guldvaskningsområde som avses i beslutet finns. Genom bestämmelsen precise-

ras bestämmelsen i 12 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen om hur behörig förvaltningsdomstol bestäms. Genom att områdesprincipen iaktas uppfylls samtidigt även närhetsprincipen. I fråga om avgöranden som gäller markanvändning är det ofta nödvändigt med syn i terrängen och lokalkännedom.

Enligt 2 mom. ska besvär över gruvmyndighetens beslut om den avgift som ska tas ut anföras i samma ordning som besvär över huvudsaken. Bestämmelsen innehåller ett undantag från det förfarande som förskrivs i 11 b § i lagen om grunderna för avgifter till staten.

Enligt 3 mom. får gruvmyndighetens beslut om frigörande av säkerhet med stöd av 110 § inte överklagas genom besvär.

163 §. Sökande av ändring i statsrådets beslut. Med stöd av 33 § 1 mom. avgör statsrådet de ärenden om gruvområdesinlösningstillstånd som gäller inlösen av nyttjanderätt till ett gruvområde och de gruvtillståndsärenden som gäller utvinning av uran eller torium. Ändring i statsrådets beslut söks genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvärsrätten i fråga om gruvtillståndsärenden bestäms dock med stöd av 165 § i gruvlagen i stället för med stöd av 6 § i förvaltningsprocesslagen.

164 §. Sökande av ändring i besiktningsorganets beslut. Beslut av ett besiktningsorgan ansluter sig till de besiktningar av uppföringsverk som ska utföras med stöd av 135 §. Ändring i ett besiktningsorganets beslut får inte sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen, utan rättelse ska först sökas hos besiktningsorganet. Besiktningsorganet ska foga anvisningar om rättelseyrkande till beslutet. Tidsfristen för ett rättelseyrkande föreslås vara 30 dagar från delfäendet. Bedömningen är att det i praktiken inte kommer att anföras nästan några besvär över de beslut som meddelas av besiktningsorganen, utan att det genom ett rättelseförfarande kommer att vara möjligt att lösa ärendena på ett sätt som tillfredsställer parterna i fråga. En revidering av förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen pågår, med syfte att komplettera lagstiftningen om systemet för rättelseyrkande (RP 226/2009 rd).

165 §. Besvärsrätt. I paragrafen har man beaktat grundlagens förpliktelse i fråga om

rättsskydd och målet att förbättra möjligheterna att påverka sådant beslutsfattande som gäller den egna livsmiljön, rådande rättspraxis samt konsekvensen i den lagstiftning som gäller markanvändning och miljö. Paragrafen gäller beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd och beslut om upphörande av gruvdrift. Besvärsrätten gäller också beslut om förlängning av tillstånds giltighetstid och upphörande, ändring och återkallelse av tillstånd. Ändring i gruvmyndighetens beslut om förbehåll, överföring av tillstånd, gruvsäkerhetstillstånd eller förvaltningstvång eller i andra beslut som myndigheten meddelat med stöd av lag får sökas i enlighet med 6 § i förvaltningsprocesslagen. Även i fråga om beslut av statsrådet som gäller gruvområdesinlösningstillstånd bestäms besvärsrätten i enlighet med 6 § i förvaltningsprocesslagen.

Med stöd av 1 mom. 1 punkten har sakägaren, dvs. den vars fördel, rätt eller skyldighet ärendet kan gälla, rätt att söka ändring. Tillståndssökanden och den som äger en fastighet som hör till det område som tillståndet gäller ska alltid betraktas som sakägare. Konsekvenserna av ett beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd eller ett beslut om upphörande av gruvdrift är förknippade med osäkerhet och en prövning måste göras på förhand. Därför bör definitionen av sakägare vara en aning mer omfattande än vad den är i 6 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen och den bör motsvara den definition av sakägare som finns i 34 § 2 mom. 3 punkten. Förutsättningen för besvärsrätt är inte alltid att ett beslut direkt påverkar ändringssökandens fördel eller rätt, utan också indirekta och icke-rättsliga verkningar godkänns som grund för sakägarskap. Bland annat naturföretagare i området eller prospekterings- och gruvbolag i närområdet, eller renbeteslag som är verksamma på området, kan ha rätt att anföra besvär, om saken kan beröra deras rätt eller fördel. I praktiken är ändringen inte betydande jämfört med nuvarande praxis, eftersom begreppet sakägarskap i rättspraxis har getts en vid tolkning.

Även en sådan registrerad förening eller stiftelse som med stöd av 159 § har rätt att

inleda ett ärende har besvärsmått med stöd av 1 mom. 2 punkten.

Med stöd av 1 mom. 3 punkten har den kommun där verksamheten bedrivs, och andra kommuner inom vars område skadliga miljökonsekvenser och andra skadliga konsekvenser av verksamheten uppträder, allmän besvärsmått. Kommunens mått att föra talan i ärendet tillkommer kommunstyrelsen, som har till uppgift att bevaka kommunens allmänna intresse i ärendet.

Med stöd av 1 mom. 4 punkten har den regionala miljöcentralen särskild besvärsmått i egenskap av bevakare av allmänt intresse när verksamheten har konsekvenser för miljön inom dess behörighetsområde. Besvärsmått tillkommer dessutom även andra myndigheter som inom sina behörighetsområden bevakar allmänna intressen, såsom Strålsäkerhetscentralen, om det är fråga om ett ärende som har anknytning till sådant allmänt intresse som myndigheten i fråga ska bevaka.

Besvärsmått har med stöd av 1 mom. 5 punkten också sametinget och med stöd av 6 punkten skolternas byastämman.

Med stöd av 2 mom. har gruvmyndigheten mått att överklaga ett sådant beslut genom vilket förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt ett beslut av gruvmyndigheten.

166 §. Hur beslut av förvaltningsdomstolen ska meddelas. Med stöd av 1 mom. ska ett beslut av förvaltningsdomstolen som har fattats med anledning av ett beslut som gruvmyndigheten har fattat i ett tillståndsärende eller ett annat beslut som myndigheten har fattat i ett ansökningsärende meddelas efter anslag. Beslutet anses ha kommit dem som har mått att överklaga till kännedom när det meddelades. Förvaltningsdomstolen ska innan beslutet meddelas informera om detta enligt samma förfarande som gäller för tillståndsmyndigheten med stöd av 57 § 2 mom.

För att försäkra sig om att informationen går fram ska förvaltningsdomstolen med stöd av 2 mom. sörja för att den kommun där verksamheten bedrivs, och andra kommuner inom vars område skadliga konsekvenser av verksamheten uppträder, utan dröjsmål offentliggör ett sådant beslut som avses i 1 mom. I detta sammanhang iaktas bestämmelserna i lagen om offentliga kungörelser.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. är avsedda att vara uttömmande. Bestämmelserna i 62 § i förvaltningslagen ska inte tillämpas till någon del.

I 3 mom. föreskrivs det om ett delgivningsförfarande som kompletterar delgivningsförfarandet enligt 1 och 2 mom. Förvaltningsdomstolen ska sända sitt beslut i ett ansökningsärende enligt gruvlagen till den som har överklagat. En kopia av beslutet ska sändas till gruvmyndigheten och till de sakägare som har bett om det. I ett tillståndsärende ska en kopia av beslutet också alltid sändas till tillståndshavaren, även om denne inte har sökt ändring eller särskilt har bett om en kopia av beslutet.

I 4 mom. föreskrivs det om delgivning av förvaltningsdomstolens beslut i förvaltningstvångsärenden. Ett beslut i ett förvaltningstvångsärende kan innehålla ett avgörande som är förpliktande för en part. Därför ska ett beslut av förvaltningsdomstolen i ett förvaltningstvångsärende enligt gruvlagen delges som bevislig delgivning i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningslagen. I förvaltningslagens 60 § föreskrivs det om bevislig delgivning.

167 §. Sökande av ändring i beslut som fattats vid gruvförrättning. På beslut som fattats vid en gruvförrättning enligt det föreslagna 8 kap. tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs om sökande av ändring i 89—93 § i inlösningslagen. Ändring ska sökas i den ordning som föreskrivs i fastighetsbildningslagen genom besvär hos jorddomstolen. Även en gruvförrättning som förrättats med stöd av 104 och 151 § överklagas i enlighet med 89—93 § i inlösningslagen.

168 §. Verkställbarhet av beslut. Enligt paragrafen är en central förutsättning för att verksamhet ska kunna inledas att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft.

Enligt 1 mom. är malmletning som baserar sig på ett malmletningstillstånd, trafik med motordrivna fordon på ett malmletningsområde och andra åtgärder som baserar sig på tillstånd tillåtna när malmletningstillståndet har vunnit laga kraft och den säkerhet som fastställts i tillståndet har ställts. Prospektering och kartläggning som baserar sig på ett guldvaskningstillstånd, tillvaratagande och utvinning av guld ur marken genom vaskning

och andra åtgärder som baserar sig på tillstånd är på motsvarande sätt tillåtna när guldvaskningstillståndet har vunnit laga kraft och den säkerhet som fastställts i tillståndet har ställts. En åtgärd som förutsätter ett sådant tillstånd som krävs någon annanstans i lag, t.ex. byggande på ett guldvaskningsområde eller maskinell guldvaskning, får dock inte inledas förrän beslutet om tillståndet har vunnit laga kraft eller rätt att inleda åtgärden har beviljats av den myndighet som är behörig i saken. Om malmletningsområdet eller guldvaskningsområdet är beläget inom ett sådant naturskyddsområde som avses i naturvårdslagen, får åtgärden inte inledas förrän ett tillstånd enligt naturvårdslagen har vunnit laga kraft. I verksamhet som grundar sig på ett malmletningstillstånd eller ett guldvaskningstillstånd ska dessutom bestämmelserna i de lagar som nämns i 3 § eller vad som föreskrivs någon annanstans i lag iakttas. Därför får t.ex. en guldvaskare röra sig med ett motordrivet fordon på guldvaskningsområdet och i terrängen utanför området först efter det att den myndighet, den inrättning eller det affärsverk som ansvarar för förvaltningen av området, i praktiken Forststyrelsen, har beviljat tillstånd enligt terrängtrafiklagen för det.

Bestämmelser om verkställbarheten av ett beslut om gruvtillstånd finns i 2 mom. i paragrafen, men gruvmyndigheten ger inte längre något separat intyg (*utmålssedel*) över gruvrätten.

Åtgärder som grundar sig på ett gruvtillstånd får inledas när tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft, de villkor i tillståndet som gäller inledande åtgärder har uppfyllts, det inlösningsbeslut enligt 84 § som fattades vid gruvförrättningen har vunnit laga kraft och de slutliga ersättningar som fastställs för tillståndshavaren i beslutet har betalats samt den säkerhet som gäller avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder har ställts. Paragrafens 2 mom. 3 punkt gäller inte t.ex. de ersättningar som avses i 97 §. Dessutom krävs det att de tillstånd som är viktiga för en viss åtgärd och som krävs någon annanstans i lag ska ha vunnit laga kraft. Byggnadsarbete får inledas på ett gruvområde när de tillstånd enligt markanvändnings- och bygglagen som gäller byggande har vunnit laga kraft. Gruv-

drift får inte inledas förrän ett miljötillstånd enligt miljöskyddslagen har vunnit laga kraft och enligt 3 mom. får inte heller anläggande av gruvan eller produktionsverksamhet inledas förrän gruvssäkerhetstillståndet har vunnit laga kraft. Ett tillstånd som krävs med stöd av någon annan lag behöver dock inte ha vunnit laga kraft, om en behörig myndighet har beviljat rätt att inleda verksamheten, t.ex. med stöd av 101 § i miljöskyddslagen.

Besvär som gäller ersättningar som fastställts vid gruvförrättningen hindrar enligt 4 mom. inte att åtgärder enligt gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet inleds.

169 §. Verkställighet av beslut trots att ändring söks. Åtgärder enligt ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller gruvssäkerhetstillstånd kan i enlighet med 168 § i regel inledas först efter det att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft. Besvär som gäller beslut om förlängning av giltighetstiden för ett malmletningstillstånd eller beslut om gruvtillstånd eller gruvssäkerhetstillstånd kan gälla en begränsad särskild fråga, t.ex. en viss del av ett malmletnings- eller gruvområde eller vissa metoder för malmletning eller brytning. Detta kan i onödan fördröja den fortsatta malmletningen på resten av malmletningsområdet eller inledandet av förberedelser inför ett gruvprojekt.

Gruvmyndigheten kan med stöd av 1 mom. på begäran av sökanden i ett ärende som gäller förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid eller ett gruvtillstånd eller ett gruvssäkerhetstillstånd besluta att de åtgärder som specificerats i tillståndet får inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet, trots att ändring har sökts. Sökanden ska framställa en grundad anledning till sin begäran. En sådan anledning kan hänga samman med bl.a. nödvändigheten av att inleda åtgärder och de olägenheter som dröjsmålet föranleder. Gruvmyndigheten ska specificera de tillåtna åtgärderna i tillståndet. I fråga om ett beslut som gäller förlängning av giltighetstiden för ett malmletningstillstånd kan det närmast vara fråga om tillstånd att fortsätta undersökningsåtgärder enligt ett tidigare gällande tillstånd på samma sätt och i samma omfattning som förut. I fråga om ett gruvtillstånd är de åtgärder som kan komma i fråga närmast jordbyggnadsarbeten och trädfäll-

ning och i fråga om gruvssäkerhetstillstånd förberedelser inför anläggandet av gruvan. Tillståndshavaren kan dessutom vidta sådana åtgärder som inte kräver tillstånd (t.ex. sådana undersökningar i anslutning till malmletning som inte kräver tillstånd med stöd av 7 och 9 §).

Om gruvtillståndet gäller utvinning av uran eller torium, har gruvmyndigheten enligt 1 mom. emellertid inte möjlighet att bestämma att åtgärder får inledas trots att ändring sökts. Åtgärder som grundar sig på ett sådant gruvtillstånd får inledas först när de villkor som föreskrivs i 168 § 2 mom. uppfylls.

I 2 mom. föreskrivs det under vilka förutsättningar beslut får fattas. Verkställigheten av ett beslut får inte göra ändringssökandet onödigt. Därmed kan gruvmyndigheten när det gäller åtgärder inte förordna om sådana åtgärder som innebär en faktisk inskränkning av rätten att söka ändring, och endast sådana åtgärder ska kunna vidtas som innebär att förhållandena efteråt kan återställas till vad de var innan åtgärderna vidtogs. Sökanden ska ställa den säkerhet som gruvmyndigheten fastställt för att ersätta de förluster av förmåner och de kostnader som kan föranledas av att ett beslut upphävs eller tillståndsvillkoren ändras, t.ex. för återställandet av miljön. Den säkerhet som krävs för åtgärder i anslutning till malmletning ska fastställas med beaktande av vad som föreskrivs i 107 § om säkerhet för malmletning och i 109 § om förfarandet för ställande av säkerhet. Den säkerhet som krävs för åtgärder i anslutning till gruvdrift ska fastställas med beaktande av vad som föreskrivs i 108 § om säkerhet för avslutande av gruvdriften och i 109 § om förfarandet för ställande av säkerhet. På säkerheten tillämpas även i övrigt på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 10 kap. En bestämmelse om verkställighet i gruvtillståndet eller gruvssäkerhetstillståndet kräver dessutom att tillståndshavaren har tagit gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i besittning i enlighet med 82 §. Om tillståndshavaren däremot äger området, t.ex. genom ett fastighetsköp, ska villkoret om besittningstagande inte tillämpas.

Sökanden ska i en tillståndsansökan begära ett beslut om verkställighet och anföra grunderna för att begäran ska godkännas, och ärendet ska avgöras genom ett tillståndsbe-

slut. Det är med stöd av det föreslagna 3 mom. också möjligt att lämna in ansökan inom förloppet av besvärstiden eller senast inom 14 dagar efter besvärstidens utgång. På handläggningen av ansökan tillämpas i så fall vad som föreskrivs i 37—40 och 42 § om handläggning av tillståndsansökan. På innehållet i ett beslut som fattas med anledning av en ansökan tillämpas vad som föreskrivs i 56 § 1 mom. om tillståndsbeslutets innehåll. På meddelande av beslutet tillämpas vad som föreskrivs i 57 § om meddelande av beslut, och information om beslutet ges med iakttagande av vad som föreskrivs i 58 § om information om tillståndsbeslut. Gruvmyndigheten ska dessutom omedelbart sända en kopia av beslutet till den förvaltningsdomstol som saken berör och till dem som sökt ändring. Bestämmelsen i 3 mom. bör anses nödvändig ifall ändring trots allt söks i ett tillståndsbeslut som ansetts vara ostridigt.

Med stöd av 3 mom. kräver en begäran om att ett beslut ska ändras eller upphävas inte att den som har sökt ändring i tillståndsbeslutet i fråga särskilt ska behöva överklaga det. Den som sökt ändring kan hos förvaltningsdomstolen yrka att beslutet ändras eller upphävs utan att särskilt behöva överklaga det. Bestämmelser om förbud mot verkställigheten av ett beslut finns i 4 mom.

Enligt 4 mom. kan fullföljdsdomstolen med anledning av besvär upphäva eller ändra ett sådant beslut av gruvmyndigheten som avses i 1 och 3 mom. eller i övrigt förbjuda verkställigheten av beslutet. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas särskilt, utan ändringssökande är möjligt endast i samband med huvudsaken.

I 5 mom. bestäms det om betalningsskyldighet när det gäller malmletningsersättning och brytningsersättning. I motsats till vad som föreskrivs i 99 och 100 § är villkoret för betalningsskyldigheten inte att beslutet i fråga har vunnit laga kraft. Malmletningsersättningen ska betalas senast den 30 dagen efter det att gruvmyndigheten har fattat ett sådant beslut som avses i 1 eller 3 mom. Malmletningsersättningens årliga storlek och betalningstidpunkt fastställs i enlighet med 99 §. Skyldighet att betala brytningsersättning uppkommer när gruvmyndigheten har fattat ett sådant beslut som avses i 1 eller 3 mom.

Brytningsersättningens storlek, förfarandet för fastställande av beloppet och betalningstidpunkten fastställs i enlighet med 100 §.

170 §. Verkställighet av beslut om förvaltningsvång. Ett temporärt förbud mot att bortskaffa byggnader och konstruktioner med anknytning till gruvdrift som gruvmyndigheten utfärdat med stöd av 144 § 2 mom., ett förbud eller åläggande för att korrigera en förseelse eller försummelse som gruvmyndigheten utfärdat med stöd av 156 § och ett tillfälligt förbud eller åläggande som gruvmyndigheten utfärdat med stöd av 157 § ska iakttas trots att ändring söks. Fullföljdsdomstolen kan dock upphäva gruvmyndighetens förbud eller verkställigheten av ett beslut eller bestämma att förbudet eller verkställigheten ska avbrytas, eller bestämma något annat om verkställigheten.

18 kap. Särskilda bestämmelser

171 §. Anmälan om olyckor. I paragrafen ingår det bestämmelser om skyldigheten för den som bedriver gruvdrift att underrätta gruvmyndigheten om ett tillbud eller en olycka i en gruva. För närvarande regleras anmälningsskyldigheten genom 126 § i handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor. Anmälningsskyldigheten i fråga om olyckor ingår också i annan lagstiftning, bl.a. i elsäkerhetslagen, kemikaliesäkerhetslagen och lagen om tryckbärande anordningar.

Enligt 1 mom. ska den som bedriver gruvdrift utan dröjsmål underrätta gruvmyndigheten om ett allvarligt tillbud eller en olycka i en gruva. Det gäller närmast situationer där följden är eller kunde ha varit dödsfall, allvarliga skador eller olycksfall. Vid tillsynen över grusäkerheten är uppgifterna om olyckor av stor betydelse. Även informationen om tillbud är mycket viktig. Gruvmyndigheten bör också få vetskap om situationer där något av kanske slumpmässiga orsaker inte ledde till en olycka.

Gruvmyndigheten behöver få uppgifterna om att en olycka inträffat så snabbt som möjligt för att vid behov kunna vidta åtgärder för att begränsa den och för att kunna garantera säkerheten efter olyckan, t.ex. genom att av-

bryta gruvdriften tillfälligt med stöd av 157 § 4 mom. Uppgifterna kan ge anledning till att tillsynsätgärder snabbt behöver vidtas också i andra gruvor av samma typ, för att förvissa sig om att gruvdriften är säker i dem.

Tukes upprätthåller ett riksomfattande register över olyckor och skador som inträffat i gruvor och vid andra tillsynsobjekt som hör till centralens ansvarsområde. Utifrån uppgifterna i registret publicerar Tukes statistik över olyckor och utarbetar rapporter. Tukes planerar och riktar sin information utifrån uppgifterna om olyckor och utvecklar också i övrigt sin egen verksamhet som tillsynsmyndighet.

Med stöd av paragrafens 2 mom. ska anmälan innehålla en beskrivning av olyckan eller tillbudet och de uppgifter med vars hjälp verkningarna av olyckan kan begränsas eller tillbud förebyggas samt omfattningen av de faktiska eller potentiella skadorna bedömas och begränsas. I anmälan ska dessutom övriga uppgifter lämnas som är nödvändiga med tanke på tillsynsätgärderna.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning.

172 §. Undersökning av olyckor. I paragrafen föreskrivs det om gruvmyndighetens skyldighet att undersöka olyckor som inträffat i gruvor. Undersökningen av olyckor hör nära samman med myndighetens lagstadgade tillsynsuppgift. Med hjälp av dessa undersökningar får man information om säkerheten vid enskilda tillsynsobjekt, men också sådana uppgifter om orsakerna till olyckor som hela branschen kan dra nytta av. Utifrån de slutsatser man drar av undersökningarna kan ännu säkrare förfaringsätt utvecklas i branschen, så att motsvarande olyckor kan undvikas i framtiden. Myndigheten kan utgående från konstaterade risker inrikta sin tillsyn på sådant som är väsentligt.

Enligt 1 mom. ska gruvmyndigheten undersöka allvarliga olyckor i en gruva, om det är nödvändigt för utredande av olycksorsaken eller för förebyggande av olyckor. Gruvmyndigheten kan undersöka även andra olyckor och allvarliga tillbud i en gruva, om det är nödvändigt för utredande av olycksorsaken eller för förebyggande av olyckor.

I 2 mom. hänvisas det i fråga om undersökning av storolyckor till lagen om under-

sökning av olyckor (373/1985). Med storolycka avses enligt 3 § i den nämnda lagen en olycka som bör anses vara särskilt allvarlig på grund av antalet döda eller skadade eller skadorna på miljön eller egendom. Storolyckor ska enligt 1 § i lagen om undersökning av olyckor undersökas på det sätt som föreskrivs i den lagen.

173 §. Lodråta gränser för områden. Med stöd av den föreslagna paragrafen ska gränserna för ett malmletningsområde, ett gruvområde eller ett guldvaskningsområde räknas på djupet lodrätt. Syftet är att förhindra malmletning, brytning och guldvaskning under markytan utanför det område som fastställts i tillståndet i fråga. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i 5 § 2 mom. och 22 § 2 mom. i den upphävda lagen.

Om det är fråga om en underjordisk gruva, ska gränserna för gruvområdet enligt paragrafen räknas på djupet lodrätt, vilket skyddar rätten för den som bedriver gruvdrift i förhållande till nya ansökningar om malmletningstillstånd eller gruvtillstånd. Brytning som enbart sker under marknivå kräver dock inte alltid samma begränsningar i fastighetsägarens nyttjande- och besittningsrätt ovan jord som motsvarande verksamhet i ett dagbrott.

174 §. Pantsättning. Med stöd av 54 § 1 mom. i den upphävda lagen ska anmälan om pantsättning av inmutnings- eller gruvrätt göras inom 60 dagar för anteckning i gruvregistret. I praktiken har betydelsen av att pantsätta inmutnings- och gruvrätter som en del av ställandet av säkerhet för gruvprojekt ökat under de senaste åren.

Med stöd av paragrafen hålls möjligheten till pantsättning kvar i sin nuvarande omfattning, men regleringen blir mer detaljerad än nu. En separat pantsättning är tryggare än en företagsinteckning ur pantborgenärens perspektiv och värdemässigt en bättre form av säkerhet. Genom ett tillförlitligt och effektivt pantsättningssystem kan genomförandet av gruvprojekt främjas. Eftersom omfattningen av panträtten kommer att motsvara den nuvarande finns det inte heller något behov av att närmare klargöra dess förhållande till bestämmelserna om pantsättning av fastighet i jordabalken och om företagsinteckning i företagsinteckningslagen (634/1984). Bestäm-

melserna i jordabalken kan bli tillämpliga om tillståndshavaren har ägande- eller hyresrätt till ett gruvområde. De som bedriver gruvdrift strävar ofta efter att överta ägandet av de områden som är viktigast för gruvdriften. Med stöd av företagsinteckningslagen kan sådan lös egendom som tillhör en i handelsregistret införd näringsidkare och som ingår i näringsverksamheten intecknas samt pantsättas som säkerhet för fordran utan att besittningen överläts.

Med stöd av paragrafens 1 mom. kan tillståndshavaren pantsätta en på gruvtillstånd grundad rätt att utvinna gruvmineral på det gruvområde som avses i tillståndet. Pantsättningen kan också gälla ett sådant förbehåll grundat på malmletningstillstånd som avses i 32 § 2 mom. Bestämmelsen gör det möjligt att pantsätta såväl utvinningsrätt grundad på gruvtillstånd som förbehåll grundat på malmletningstillstånd, men en separat pantsättning av det senare bör betraktas som exceptionell.

Upplåtande av panträtt förutsätter på normalt sätt att pantsättaren, dvs. tillståndshavaren, ger panttagaren en pantsättningsförbindelse. Pantsättningsförbindelsen binder pantsättaren (tillståndshavaren) till panttagaren. Enligt 2 mom. blir panträtten bindande för utomstående när gruvmyndigheten har fått en skriftlig anmälan om pantsättning av tillståndshavaren. Pantsättningen ska specificeras i anmälan, vilket kan ske t.ex. genom att en kopia av den skriftliga pantsättningsförbindelsen fogas till anmälan. I anmälan ska det också vara möjligt att specificera det maximala belopp som panten i fråga högst kan motsvara.

Gruvmyndigheten registrerar att anmälan mottagits, precis som i fråga om andra handlingar som lämnats in till myndigheten. När gruvmyndigheten fått anmälan ska den ge tillståndshavaren ett intyg över att anmälan har mottagits.

Panträtten gäller i enlighet med det aktuella gruvtillståndet eller malmletningstillståndet. Giltighetstiden för en panträtt upphör att gälla bl.a. när tillståndet i fråga förfaller eller återkallas. Panträttens giltighet upphör naturligtvis också om de fordringar för vilka en rätt har pantsatts betalas, eller om pantshavaren i övrigt ger sitt samtycke till att den pantsatta rätten frigörs från pantsättningen. Om

gruvtillståndet i fråga ändras så att rätten att utvinna gruvmineral begränsas, ändras pantsättnings innehåll på motsvarande sätt. Gruvmyndigheten undersöker inte på tjänstens vägnar om det har skett sådana förändringar i förhållandet mellan pantsättare och panthavare som kan påverka panträttens giltighet.

Andra panträttsliga frågor än de som uttryckligen regleras i paragrafen ska avgöras i enlighet med allmänna regler. Det är t.ex. möjligt med efterpantsättning, dvs. att göra en redan pantsatt rätt till föremål för en annan panträtt. Den inbördes prioritetsordningen mellan flera pantsättningar fastställs i allmänhet enligt den tidpunkt när anmälan gjordes till gruvmyndigheten. Det är också möjligt för panthavarna att t.ex. komma överens om en annan prioritetsordning eller att panten endast upp till ett visst belopp ska utgöra säkerhet för den förste panthavarens fordringar.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om det anmälningsförfarande som avses i 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

175 §. Avgifter. I 1 mom. föreslås en hänvisning av informativ karaktär till lagen om grunderna för avgifter till staten, med stöd av vilken bl.a. de allmänna grunderna för när gruvmyndighetens prestationer ska vara avgiftsbelagda liksom avgifternas storlek samt de övriga grunderna för avgifter bestäms.

Kommunen bestämmer vilka av prestationerna enligt gruvlagen som ska vara avgiftsbelagda och hur stora avgifterna ska vara. Prestationerna i fråga kan t.ex. vara sådana intyg och registerutdrag som med stöd av 34 § ska fogas till en ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd. I fråga om de allmänna grunderna för när kommunens prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken på de avgifter som tas ut gäller bestämmelserna i 2 kap. i lagen om grunderna för avgifter till staten.

Ingen avgift tas ut om ett ärende har inletts på initiativ av en myndighet med stöd av t.ex. 69, 130 eller 159 §, eller på initiativ av en part som orsakas olägenhet med stöd av t.ex. 67—69 eller 159 §. Om det kan anses uppenbart att ett ärende har inletts utan grund, ska myndigheten pröva om avgift ska tas ut. Ett krav kan anses uppenbart utan grund t.ex.

om det inte grundar sig på bestämmelserna i gruvlagen eller om en tillräcklig utredning inte presenteras till stöd för kravet.

Med stöd av 4 mom. får avgifter och kostnader enligt gruvlagen utan dom eller beslut tas ut i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Därmed är t.ex. de avgifter som tas ut för gruvmyndighetens tillståndsbeslut och kostnaderna för åtgärder som myndigheten låtit utföra med stöd av 158 § direkt utsokningsgilla.

VII AVDELNINGEN.

SLUTBESTÄMMELSER

19 kap. **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

176 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011. Syftet är att de åtgärder som verkställigheten förutsätter, t.ex. i fråga om anvisningar och information, ska vidtas redan innan lagen träder i kraft.

177 §. Bestämmelser om upphävande. Genom paragrafen upphävs den gällande gruvlagen jämte ändringar. Samtidigt upphävs gruvförordningen och de beslut av handels- och industriministeriet som utfärdats med stöd av den.

En totalrevidering av statsrådets beslut om ordningsregler för sprängnings- och brytningsarbete, utfärdad med stöd av arbetarskyddslagen, pågår och i tillämpningsområdet för den nya författningen ska enligt förslaget ingå också gruvdrift. Syftet är också att statsrådet med stöd av gruvlagen ska bereda en förordning om gruvssäkerhet och arbets- och näringsministeriet en förordning om uppfodringsverk i gruvor. Målet är att de förslag till författningar som ansluter sig till gruvssäkerheten ska beredas enligt en sådan tidsplan att handels- och industriministeriets beslut om säkerhetsföreskrifter för gruvor, handels- och industriministeriets beslut om gruvkartor och handels- och industriministeriets beslut om uppfodringsverk i gruvor, som alla utfärdats med stöd av gruvförordningen, ska kunna upphävas efter det att den nya gruvlagen har trätt i kraft.

Med stöd av det föreslagna 2 mom. ska hänvisningar till den upphävda lagen i andra lagar och i bestämmelser som utfärdats med stöd av dem gälla den nya gruvlagen sedan den trätt i kraft. Med stöd av denna proposition föreslås det att strålskyddslagen, ödemarkslagen, naturvårdslagen, lagen om ersättning för miljöskador och lagen om Finlands ekonomiska zon ska ändras så att hänvisningen till den upphävda lagen ska ersättas med en hänvisning till den nya gruvlagen. För närvarande ingår en hänvisning till den upphävda lagen i 4 § i kemikaliesäkerhetslagen, men syftet är att denna ska ändras när kemikaliesäkerhetslagen ändras i övrigt. Också i 3 § i dammsäkerhetslagen och i 2 § 1 punkten i marktäktslagen ingår en hänvisning till den upphävda lagen. Likaså innehåller 2 § i lagen om rätt för statsrådet att föryttra statens ägande mineralfyndigheter samt för deras utnyttjande erforderliga jordområden en ospecificerad hänvisning till gruvlagen. Det föreslås att paragrafen i fråga inte ändras, eftersom en revidering eller ett upphävande av den nämnda lagen ska bedömas som helhet.

178 §. Allmän övergångsbestämmelse. Förbehållsanmälningar, inmutningsansökningar, ansökningar om utmålsläggning och andra ärenden som har inletts med stöd av den upphävda lagen ska efter det att gruvlagen trätt i kraft överföras från arbets- och näringsministeriet till gruvmyndigheten, som handlägger och avgör ärendena i stället för ministeriet. I fråga om ärenden som gäller förbehållsanmälningar, inmutningsansökningar och utmålsläggning samt andra ärenden som har inletts med stöd av gruvlagen ska de bestämmelser i den upphävda lagen iakttas som gällde vid den nya lagens ikraftträdande. I de föreslagna 179—188 § föreskrivs det dock om undantagen från denna huvudregel.

I de gruvsäkerhetsärenden som har inletts vid Tukes och i de ärenden som har inletts vid domstol när lagen träder i kraft ska de bestämmelser i den upphävda lagen iakttas som gällde vid den nya gruvlagens ikraftträdande. I de föreslagna 179—188 § föreskrivs det dock om undantagen från denna huvudregel.

Med stöd av 3 mom. i den föreslagna paragrafen ska också sådana ärenden som avses i

1 mom. som fullföljdsdomstolen upphäver efter det att den nya lagen har trätt i kraft och återförvisar i sin helhet för ny behandling handläggas och avgöras i enlighet med bestämmelserna i den nya gruvlagen. Fullföljdsdomstolen kan i huvudsak (t.ex. utmålsläggning) besluta att saken till denna del i sin helhet ska återförvisas för ny behandling. Fullföljdsdomstolen kan samtidigt förkasta ett biyrkande om talerätt och jäv. Också i sådana fall ska gruvmyndigheten behandla huvudsaken, t.ex. ansökan om utmålsläggning, under iakttagande av vad som bestäms om gruvtillstånd i den nya gruvlagen. Bestämmelserna i den upphävda lagen ska då inte längre tillämpas.

179 §. Bestämmelser som ska tillämpas på malmletning och guldvaskning. Med stöd av den upphävda lagen har inmutningsrätten kunnat gälla i högst fem år efter det att mutsedeln utfärdades. Enligt det föreslagna 1 mom. ska inmutningsrätten förbli i kraft på de villkor som nämns i mutsedeln i fråga. På motsvarande sätt ska en pantsättning av inmutningsrätt som grundar sig på 54 § i den upphävda lagen förbli i kraft.

I fråga om de inmutningsrätter som förblir i kraft med stöd av den upphävda lagen ska de centrala bestämmelserna om inmutningsrätter i 3 kap. (12 och 15 §) i den upphävda lagen fortfarande tillämpas, och i anslutning till 12 § ska bestämmelserna om påföljder enligt 62 § 2 mom. 2 punkten och 63 § i den upphävda lagen tillämpas. Storleken av den inmutningsersättning som ska betalas till fastighetsägaren ska emellertid justeras med beaktande av förändringen i penningvärdet samt malmletningsersättningen enligt 99 §. Den årliga inmutningsersättningen till markägaren föreslås stiga från nuvarande 10 euro till 20 euro per hektar, vilket motsvarar malmletningsersättningen för de första fyra åren av malmletningstillståndets giltighetstid enligt 99 §. I motsats till vad som föreskrivs om malmletningstillstånd i 99 § förblir inmutningsersättningen densamma, även om verksamheten på inmutningsområdet pågår längre än fyra år. Inmutaren behöver inte längre betala den årliga inmutningsersättningen till staten enligt 16 och 17 § i den upphävda lagen.

På den verksamhet som sker med stöd av inmutningsrätt tillämpas dessutom de allmänna principerna för malmetning enligt 6 §, skyldigheten att göra anmälan om terrängarbeten och konstruktioner enligt 12 §, skyldigheten att lämna redogörelse för undersökningsarbeten och undersökningsresultat enligt 14 § och skyldigheten att vidta efterbehandlingsåtgärder enligt 15 § i den nya gruvlagen. I övrigt ska det på inmutningsområdena inte anses vara nödvändigt att iakttaga de skyldigheter som föreskrivs för en innehavare av malmetningstillstånd i den nya gruvlagen, med beaktande av framför allt inmutningsrätternas resterande giltighetstid.

Enligt den upphävda lagen sker guldvaskning på statsägd mark med stöd av inmutningsrätten. På denna verksamhet tillämpas dessutom de allmänna principerna för guldvaskning enligt 6 §, skyldigheten att hålla guldvaskningsområdet i adekvat skick enligt 24 § 3 mom., skyldigheten att göra anmälan om terrängarbeten enligt 27 §, skyldigheten att lämna redogörelse för guldvaskning enligt 28 § och skyldigheten att vidta efterbehandlingsåtgärder enligt 29 § samt bestämmelsen om slutbesiktning enligt 30 § i den nya gruvlagen.

Inmutaren är skyldig att första gången lämna en sådan redogörelse som avses i 14 och 28 § senast ett år efter lagens ikraftträdande, och efter det varje år vid samma tidpunkt. Den som bedriver malmetning med stöd av inmutningsrätt ska lämna en anmälan om att efterbehandlingsåtgärderna har slutförts enligt 15 § 2 och 3 mom. senast inom ett år från det att inmutningsrätten har upphört att gälla eller återkallats.

De utvidgade förpliktelseerna i anslutning till malmetning och guldvaskning som stöder sig på inmutningsrätten gäller utöver efterbehandlingsåtgärder närmast anmälningar och redogörelser. De föreslagna skyldigheterna i fråga om anmälningar och redogörelser kan anses vara nödvändiga med tanke på övervakningen av verksamheten och den föreslagna skyldigheten att vidta efterbehandlingsåtgärder kan anses vara nödvändig med hänsyn till miljön. Genom förslaget främjas dessutom jämlikheten mellan dem som utövar verksamhet med stöd av malmetningstillstånd och guldvaskningstillstånd och de

malmettare och guldvaskare som utövar verksamhet utifrån inmutningsrättigheter som beviljats med stöd av den upphävda lagen.

180 §. *Upphörande, återkallelse och överföring av inmutningsrätten och förlängning av dess giltighetstid.* Det har med stöd av den upphävda lagen varit möjligt att förklara inmutningsrätten förverkad, om de avgifter och ersättningar som med stöd av lagen ska betalas till markägaren eller staten har försumrats. Utöver det har också bestämmelserna i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen kunnat tillämpas.

Med stöd av 1 mom. tillämpas på upphörande av en inmutningsrätt vad som föreskrivs i 67 § om när malmetningstillstånd och guldvaskningstillstånd förfaller. En inmutningsrätt förfaller när den avtalade tiden för inmutningsrätten löpt ut. Gruvmyndigheten kan också besluta att inmutningsrätten upphör att gälla, om verksamheten har varit avbruten i minst ett år utan avbrott av orsaker som beror på inmutaren. Gruvmyndigheten ska dessutom bestämma att inmutningsrätten förfaller, om inmutaren ansöker om detta. En inmutare som inte längre avser att bedriva verksamhet enligt inmutningsrätten är skyldig att lämna in en ansökan om att inmutningsrätten ska upphöra. I den upphävda lagen finns det inte någon särskild bestämmelse om att gruvmyndigheten kan besluta att inmutningsrätten ska upphöra att gälla på grund av att verksamheten avbryts eller att inmutaren är skyldig att ansöka om att inmutningsrätten ska upphöra. Det kan dock anses att en inmutningsrätt enligt den upphävda lagen förutsätter att malmetning eller guldvaskning bedrivs, och det är inte förenligt med den upphävda lagens syfte eller mål att sådana inmutningsrätter hålls i kraft med stöd av vilka ingen malmetning eller guldvaskning sker. De utvidgade skyldigheter som föreslås begränsar emellertid inte den verksamhet som bedrivs med stöd av en inmutningsrätt.

Med stöd av 1 mom. tillämpas på återkallelse av en inmutningsrätt vad som föreskrivs i 70 § om återkallelse av malmetningstillstånd och guldvaskningstillstånd. Gruvmyndigheten kan återkalla inmutningsrätten, om inmutaren i inmutningsansökan har uppgett

väsentligt felaktiga eller bristfälliga uppgifter, om inmutaren inte längre är inmutningsberättigad eller om inmutaren på ett väsentligt sätt har försummat eller brutit mot anmälningsskyldigheterna enligt 12 eller 27 §, skyldigheten att lämna redogörelse enligt 14 eller 28 §, förpliktelsen att lämna uppgifter enligt 152 § 1 mom. eller de skyldigheter eller begränsningar som avses i 12 § i den upphävda lagen eller i de övriga bestämmelser som det hänvisas till i 179 § 2 mom. i den föreslagna lagen eller de tillståndsvillkor som fastställts i mutsedeln. En inmutningsrätt som gäller guldvaskning ska också kunna återkallas, om inmutaren väsentligt bryter mot skyldigheten enligt 24 § 3 mom. Innan inmutningsrätten kan återkallas ska gruvmyndigheten iaktta på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 70 § 2 mom.

Ett ärende som gäller upphörande och återkallelse av inmutningsrätt ska med stöd av 72 § handläggas på samma sätt som motsvarande ärende som gäller malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd.

Med stöd av 2 mom. ska det vara möjligt för inmutaren att få tilläggstid för malmletning eller guldvaskning. I sådana fall tillämpas på motsvarande sätt 61 § och, om guldvaskning utövas med stöd av inmutningsrätt, 65 §. Mutsedeln ersätts enligt den föreslagna lagen av malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd, och tillståndshavaren kommer att omfattas av såväl den föreslagna lagens allmänna skyldigheter som de särskilda skyldigheter som gäller en enskild tillståndshavare. I den maximala giltighetstiden för ett malmletningstillstånd, som med stöd av 61 § är femton år, ska den giltighetstid inräknas som med stöd av den upphävda lagen gäller inmutningsrätten för inmutningsområdet i fråga. Någon maximal giltighetstid för ett guldvaskningstillstånd har inte föreskrivits. På en ansökan om förlängning av giltighetstiden tillämpas vad som föreskrivs i 66 § om ansökan om förlängning av tillståndets giltighetstid.

En ansökan om förlängning av inmutningsrätt ska i enlighet med 72 § handläggas på samma sätt som motsvarande ärende som gäller malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd. Vid tillståndsprövningen beaktas också försummelse av den upphävda la-

gen eller av bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den när 46 § 1 mom. 8 punkten tillämpas. Försummelse av förpliktelser som grundar sig på bestämmelserna i 3 kap. i den upphävda lagen och av eventuella bestämmelser i mutsedeln ska vara det centrala vid tillståndsprövningen. Därutöver beaktas försummelse av de skyldigheter som grundar sig på de bestämmelser som nämns i 179 § 3 mom. vid tillämpningen av 46 § 1 mom. 8 punkten.

Med stöd av 3 mom. ska på överföring av inmutningsrätt tillämpas vad som föreskrivs i 73 och 74 § om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd. Bestämmelser om överföring av inmutningsrätt ingår i 13, 53 och 54 § i den upphävda lagen. Förutsättningarna för överföring av inmutningsrätt ska till centrala delar vara desamma som enligt den upphävda lagen och motsvara förutsättningarna för överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd. Gruvmyndigheten ska ha möjlighet att avslå ansökan om överföring av inmutningsrätt med stöd av 73 § 3 mom. Någon anteckning om överföring ska inte längre göras i mutsedeln, utan myndigheten ska meddela sitt beslut och informera om det på det sätt som föreskrivs i 74 §.

På grundval av bestämmelserna i paragrafen ska de som utövar malmletning och guldvaskning med stöd av den upphävda lagen och den nya gruvlagen få en jämbördig ställning.

181 §. Bestämmelser som ska tillämpas på gruvdrift. De beslut om utmålsläggning som meddelats med stöd av den upphävda lagen förblir enligt 1 mom. i kraft på de villkor som nämns i beslutet, och på en utmålsförrättning som verkställs på grundval av dessa villkor tillämpas 27—38 i den upphävda lagen.

En gruvrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen ska enligt förslaget förbli i kraft på de villkor som nämns i beslutet om utmålsläggning och i utmålsedeln. På motsvarande sätt ska en pantsättning av gruvrätt som grundar sig på 54 § i den upphävda lagen förbli i kraft. På gruvrätt ska bestämmelsen om utmålsavgift i 44 § och bestämmelsen om brytningsavgift i 45 § i den upphävda lagen fortfarande tillämpas. Storleken av utmålsavgiften ska emellertid justeras med be-

aktande av förändringen i penningvärdet samt brytningsersättningen enligt 100 §. Den årliga utmålsavgiften föreslås stiga från nuvarande 20 euro till 50 euro per hektar, vilket motsvarar den del av brytningsersättningen per hektar som föreslås i 100 § 2 mom. I fråga om utmålsområdets enhetlighet, storlek och form samt i fråga om hur nödvändiga de områden är som behövs för utmålet liksom också i fråga om gruvans hjälpområde ska gälla vad som bestäms i 22 § i den upphävda lagen.

Med stöd av 20 § 2 mom. i gruvförordningen kan markägaren och gruvrättsinnehavaren ansöka om justering av brytningsavgiften hos arbets- och näringsministeriet, om de grunder som inverkar på gruvmineralens ekonomiska värde väsentligt har förändrats. Enligt 20 § 3 mom. i gruvförordningen ska den andra parten beredas tillfälle att yttra sig innan gruvnämndens utlåtande i saken begärs. Enligt 20 § 4 mom. i gruvförordningen ska arbets- och näringsministeriet fastställa brytningsavgiften. Vid prövningen ska ministeriet utöver inkomna åsikter och utlåtande också beakta kravet på skälighet enligt 45 § i den upphävda lagen.

Med stöd av det föreslagna 1 mom. ska bestämmelsen om justering av brytningsavgiften föras upp på lagnivå. Det föreslås att en sakägare liksom nu ska kunna kräva justering av brytningsavgiften, om de grunder som påverkar gruvmineralens ekonomiska värde har förändrats på ett väsentligt sätt. Totalreform av gruvlag kan inte betraktas som en väsentlig förändring med stöd av paragrafen. Vid justeringen ska gruvmyndigheten på det sätt som avses i 45 § i den upphävda lagen beakta de grunder som påverkar gruvmineralens ekonomiska värde samt eventuella avtal mellan markägaren och gruvrättsinnehavaren. I sådana avtal kan det, utöver den ersättning som gäller brytningsavgiften, bl.a. ingå villkor i fråga om skadestånd och andra ersättningar som har kunnat inverka på brytningsavgiftens storlek. Storleken av brytningsavgift som justeras med stöd av paragrafen påverkas förutom av gruvmineralens ekonomiska värde även av möjligheterna att använda mineralen och av andra grunder som påverkar deras ekonomiska värde, samt av gällande avtal om brytningsavgift. Den del

av brytningsersättningen som beräknas per hektar ska inte heller i fortsättningen i enlighet med 100 § 1 mom. betalas enbart till fastighetsägarna inom utmålet, utan gruvrättsinnehavaren ska fortfarande betala en utmålsavgift på 50 euro per hektar till ägarna av fastigheterna inom såväl utmålet som dess hjälpområde i enlighet med 44 § i den upphävda lagen. Med stöd av den upphävda lagen har bl.a. deponier kunnat placeras på hjälpområdet, vilket är en väsentlig skillnad jämfört med de hjälpområden som avses i 19 § i den nya lagen. Därför ska gruvrättsinnehavaren med avvikelse från 100 § fortsättningsvis betala utmålsavgift också till ägarna av fastigheter inom hjälpområdet.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska 1943 års gruvlag tillämpas på de rättsförhållanden som avses i 73 § i den upphävda lagen och som uppkommit före lagens ikraftträdande, om inte något annat föreskrivs i lagens 78 § eller någon annanstans i den upphävda lagen. Sådana rättsförhållanden som uppkommit med stöd av 1943 års gruvlag är Outokumpu Chrome Oy:s kromgruva i Kemi, Pyhäsalmi Mine Oy:s gruva i Pyhäsalmi och Mondo Minerals B.V.:s gruva i Lahnaslampi samt ett guldvaskningsutmål i Lemmenjoki nationalpark. Därutöver finns det fyra objekt med gällande gruvrätter som grundar sig på 1943 års gruvlag där det inte pågår någon gruvdrift. Av dem är Kyllylahti Copper Oy:s gruvor i Keretti och Luikonlahti på väg att med stöd av 78 § 2 mom. i den upphävda lagen på gruvrättsinnehavarens ansökan underställas den upphävda lagen. Bedömningen av om de gruvrätter i Jormua och Pitkänperä som innehas av Mondo Minerals B.V. ska underställas den upphävda lagen eller om de ska återkallas är ännu inte avslutad.

En gruvrätt som grundar sig på 1943 års gruvlag förblir i kraft på de villkor som nämns i beslutet om utmålsläggning. På en sådan gruvrätt ska bestämmelserna om försvarsavgift i 48—53 § och om brytningsavgift i 57 § i 1943 års gruvlag fortfarande tillämpas. Försvarsavgiftens storlek ska dock justeras, och de förfaranden som gäller den ska moderniseras. Syftet är att den reglering av utmålsavgift som grundar sig på den upphävda lagen och av försvarsavgift som grundar sig på 1943 års gruvlag ska förenhetligas.

Försvarsavgiftens ursprungliga, årliga belopp ska enligt förslaget vara 50 euro per hektar, medan den för närvarande uppgår till totalt 250 euro för varje utmål. Gruvrättsinnehavaren ska enligt förslaget betala en årlig försvarsavgift direkt till varje fastighetsägare inom utmålet senast den 31 januari, och betalningen förmedlas inte längre av länsstyrelsen. Försvarsavgiften ska i sin helhet betalas till fastighetsägarna. Staten ska enligt förslaget avstå från sin andel av försvarsavgiften, varvid också den förhöjda försvarsavgiften, som ska betalas med stöd av 1943 års gruvlag, betalas till fastighetsägarna. Om staten är ägare till den fastighet där området är beläget, tillkommer den andel av försvarsavgiften som tidigare tillkommit staten i egenskap av fastighetsägare i stället för myndighet eller inrättning som förvaltar området. Om det finns flera fastighetsägare, ska den andel av försvarsavgiften som tillkommer var och en fördelas i enlighet med 48 § 3 mom. i 1943 års gruvlag i förhållande till vars och ens andel i utmålsområdet. Pyhäsalmi Mine Oy äger den mark där Pyhäsalmigruvan är belägen, Kylylahti Copper Oy den mark där gruvan i Keretti är belägen och Outokumpu Chrome Oy till största delen den mark där gruvan i Kemi är belägen, vilket innebär att effekten av den föreslagna ändringen av regleringen av försvarsavgift för dessas vidkommande blir mycket liten. I fråga om utmålets storlek, form och gränser gäller fortfarande vad som föreskrivs i 20 § 2 mom. i 1943 års gruvlag, och i fråga om områdena utanför utmålet (hjälpområden) vad som föreskrivs i 32 § 2 mom. i den lagen.

Bestämmelser om justering av en brytningsavgift som fastställts med stöd av 1943 års gruvlag finns i 57 § 2 mom. i den nämnda lagen. Med stöd av bestämmelsen ska brytningsavgiften regelbundet justeras på gruvrättsinnehavarens eller markägarens begäran. Eftersom innehavarna av gruvrätter som grundar sig på 1943 års gruvlag i regel äger de områden som hör till utmålet, har bestämmelsen om justering av brytningsavgiften inte haft någon stor betydelse. Med stöd av 2 mom. ska bestämmelserna om den föreslagna brytningsersättningen börja tillämpas i stället för bestämmelserna om försvarsavgift i 48—53 § och om brytningsavgift i 57 § i

1943 års gruvlag, om någon sakägare kräver detta. I så fall ska brytningsersättningen fastställas på de grunder som bestäms i 100 § 2 mom., gruvrättsinnehavaren årligen till gruvmyndigheten lämna de uppgifter som behövs enligt 100 § 5 mom. och gruvmyndigheten varje år bestämma ersättningens storlek. Brytningsersättning ska vid den tidpunkt som nämns i 100 § 6 mom. betalas till fastighetsägarna inom utmålet, och någon försvarsavgift ska inte längre betalas särskilt, eftersom den ingår i den del av brytningsersättningen som beräknas per hektar.

Enligt 3 mom. tillämpas på verksamhet som sker med stöd av gruvrätt som grundar sig på den upphävda lagen och 1943 års gruvlag efter det att den föreslagna gruvlagen trätt i kraft de allmänna principerna enligt 6 § och skyldigheterna enligt 17, 18, 97, 101, 108—120, 133—151, 171 och 172 § i den nya gruvlagen. Om verksamheten vållar sådan skada eller olägenhet som inte har ersatts i samband med utmålsförrättningen, och om parterna inte kan enas om ersättning, ska 97 § tillämpas. Om gruvrättsinnehavaren använder biprodukterna av gruvdriften för något annat än gruvdrift, ska sådan ersättning för biprodukter som avses i 101 § betalas till ägarna till fastigheterna inom utmålet. Den nya lagens 108—111 §, som gäller skyldigheten att ställa säkerhet som ansluter sig till upphörande av gruvdrift, ska tillämpas först efter övergångstidens utgång. Om det i en gruva där verksamhet utövas finns ett sådant uppfordringsverk som avses i 133 §, tillämpas bestämmelserna i 134, 135, och 137—141 § och de närmare bestämmelser som utfärdats med stöd av dem. I fråga om placeringen av de utrustningar och anordningar som används i gruvdriften ska 136 § tillämpas. I fråga om tillbud och olyckor i en gruva gäller vad som föreskrivs i 171 och 172 §. En gruvrätt ska kunna pantsättas på samma sätt som den utvinningsrätt som grundar sig på gruvtillstånd i enlighet med 174 §. När verksamhet med stöd av gruvrätt upphör ska bestämmelserna i 142—151 § tillämpas. På gruvrätt med stöd av vilken guldvaskning har bedrivits tillämpas emellertid de tidsfrister som föreskrivs i 143—145 § i enlighet med vad som bestäms i 182 § 2 mom. Om en gruvrättsinnehavare har avstått från sin gruv-

rätt eller gruvrätten med stöd av den upphävda lagen eller 1943 års gruvlag har förklarats förverkad innan den nya gruvlagen har trätt i kraft, ska bestämmelserna om upphörande av gruvdrift i 15 kap. dock inte tillämpas.

Bestämmelserna i 40 § i den upphävda lagen och i 43 § i 1943 års gruvlag motsvarar till sina centrala delar bestämmelserna i den föreslagna 17 §. Den upphävda lagen och 1943 års gruvlag innehåller mycket begränsade bestämmelser om de skyldigheter som den som bedriver gruvdrift har. I 43 § i den upphävda lagen (36 § i 1943 års gruvlag) föreskrivs det om verksamhetsutövarens skyldighet att bygga stängsel, i 47 § (80 § 3 mom. i 1943 års gruvlag) om förbud mot att äventyra framtida brytningsarbete och mot slösaktig brytning av gruvmaterial och i 49 § om verksamhetsutövarens skyldighet att lämna in årliga uppgifter om gruvdriften. Bestämmelser om grus säkerhet ingår i mycket begränsad utsträckning i 56 och 57 § i den upphävda lagen. Exakta bestämmelser om rättigheter och skyldigheter har föreskrivits i de beslut som handels- och industriministeriet har utfärdat med stöd av gruvförordningen. Bestämmelser om förfarandet vid upphörande av gruvdrift finns i 48 § i den upphävda lagen (45 § i 1943 års gruvlag), och om de skyldigheter som ansluter sig till upphörandet i 51 §. Så kallade efterskottsersättningar som avses i 46 § i den upphävda lagen och i 37 § i 1943 års gruvlag ska yrkas hos underretten på orten. Med stöd av 78 § 1 mom. i den upphävda lagen ska bl.a. dess 49—51, 56 och 57 § i tillämpliga delar gälla också de gruvrätter som beviljats med stöd av 1943 års gruvlag.

I 3 mom. preciseras de rättigheter och skyldigheter som gruvrättsinnehavaren har jämfört med den upphävda lagen och 1943 års gruvlag. Ändringarna gäller i synnerhet beaktandet av säkerhets- och miljösynpunkter. De föreslagna bestämmelserna om grus säkerhet bedöms i praktiken inte innebära några väsentliga tilläggsåtgärder i gruvor som redan är i drift. Inte heller bedöms de leda till några nämnvärda begränsningar i den verksamhet som utövas med stöd av gruvrätt. Gruvrättsinnehavaren ska kunna genomföra eventuella åtgärder som grus säkerheten kräver under en övergångstid. Det

föreslås att denna övergångstid ska omfatta två år efter lagens ikraftträdande. Under övergångstiden ska gruvrättsinnehavaren för gruvmyndigheten redogöra för hur kraven på grus säkerhet har beaktats. I fråga om vad som ska framgå av redogörelsen och hur den ska göras samt andra omständigheter som gäller den ska närmare bestämmelser kunna utfärdas genom förordning av statsrådet. De skyldigheter som sammanhänger med kravet på säkerhet och delvis med upphörande av gruvdrift är nytillkomna krav, som dock måste betraktas som sådana kompletteringar till den gällande regleringen som är nödvändiga med hänsyn till säkerhet och miljö.

Med stöd av 4 mom. ska gruvmyndigheten inom den övergångstid som föreslås vara två år efter lagens ikraftträdande fastställa säkerhetens art och belopp samt den tidsfrist inom vilken säkerheten ska vara ställd. Gruvmyndigheten ska fastställa gruvrättsinnehavarens tidsfrist för ställandet av säkerhet till högst ett år. Gruvmyndigheten ska också inom övergångstiden på två år ge gruvrättsinnehavaren sådana föreskrifter som är nödvändiga med tanke på allmänt och enskilt intresse och fastställa ett intervall inom vilket bestämmelserna ska ses över. I regel kan föreskrifter anses vara nödvändiga om de behövs för att garantera säkerheten. I synnerhet när det är fråga om gruvrätt med stöd av vilken guldvaskning bedrivs bör det bedömas om även andra föreskrifter ska ges. Föreskrifter som är nödvändiga närmast med tanke på allmänt intresse kan i så fall vara föreskrifter som gäller tryggnad av förutsättningarna för traditionell guldvaskning och begränsning av hanteringen av jordmassor för att förhindra uppenbart slöseri med icke-förnybara naturresurser, samt tillämpande av de materiella bestämmelserna i naturvårdslagen. Föreskrifter bör anses nödvändiga med tanke på allmänt intresse framför allt när maskinell guldvaskning bedrivs med stöd av gruvrätt i en nationalpark, på ett område som hör till nätverket Natura 2000 eller på samernas hembygdsområde.

I enlighet med vad som bestäms i 62 § 2 mom. och 127 § 2 mom. ska de bestämmelser som gruvmyndigheten fastställer med stöd av 4 mom. ses över minst vart tionde år. När gruvmyndigheten meddelar dessa be-

stämmelser ska den tillämpa bestämmelserna i enlighet med 52 § 3 mom. och 125 §. Bestämmelserna och ändringarna av dem får dock inte nämnvärt minska den nytta som gruvprojektet för med sig. Denna begränsning gäller inte de bestämmelser som är nödvändiga med tanke på gruvsäkerheten eller ett viktigt allmänt intresse. Sådana bestämmelser som är nödvändiga med tanke på ett viktigt allmänt intresse kan bli aktuella närmast när maskinell guldvaskning bedrivs med stöd av gruvrätt inom en nationalpark. Vid bedömningen av nyttan bör det även beaktas i vilken omfattning och för vilket syfte gruvrätten i fråga ursprungligen beviljades med stöd av den upphävda lagen.

Gruvmyndigheten ska, innan den fastställer säkerhet och meddelar beslut om nödvändiga föreskrifter enligt 4 mom., iaktta de förfaranden i fråga om handläggningen av ansökan om gruvtillstånd som föreskrivs i 37—40 och 42 §. På beslutet tillämpas vad som föreskrivs om tillståndsbeslutets innehåll i 56 § 1 mom., meddelande av tillståndsbeslut i 57 § och information om tillståndsbeslut i 58 §. Ändring i ett beslut gällande ställande av säkerhet söks i enlighet med bestämmelserna om sökande av ändring och besvär i 162 och 165 §. Beslutet ska följas trots att det har överklagats, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

Genom de övergångsperioder som föreslås i 3 och 4 mom. säkerställs det att gruvrättsinnehavaren har tillräckligt med tid att anpassa verksamheten till de nya kraven. Det måste dessutom med beaktande av likabehandlingen av rättsinnehavare och andra anses vara nödvändigt att se till att innehållet i de rättigheter och skyldigheter som den som bedriver gruvdrift har inte i någon väsentlig utsträckning skiljer sig åt beroende på när gruvtillståndet eller gruvrätten för verksamheten i fråga har beviljats.

182 §. *Upphörande, ändring, återkallelse och överföring av gruvrätt.* Med stöd av 1 mom. ska på upphörande, ändring och återkallelse av en gruvrätt som grundar sig på den upphävda lagen och 1943 års lag tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs om dessa i 68—70 och 72 § i fråga om gruvtillstånd. Vid prövningen av förutsättningarna för ändring och återkallelse av tillstånd

ska på motsvarande sätt den skyldighet beaktas som ålagts en gruvrättsinnehavare att iaktta de bestämmelser enligt den upphävda lagen, 1943 års lag och denna lag som nämns i 181 § samt de tillståndsvillkor som fastställs med stöd av 181 §. Om en gruvrättsinnehavare t.ex. försummar att inom utsatt tid ställa sådan säkerhet som fastställs enligt 181 § 4 mom. eller att iaktta någon annan bestämmelse som utfärdats, blir 70 § om återkallelse av tillstånd tillämplig.

Om gruvmyndigheten tillåter att inledandet av gruvdrift skjuts upp eller beviljar förlängning för återupptagande av gruvdrift i enlighet med 68 § 3 mom., är utmålsavgiften 100 euro per hektar med stöd av 100 § 3 mom., tills gruvdrift inleds eller återupptas. Gruvmyndigheten ska vid prövning enligt 68 § 3 mom. beakta de uppskov som beviljats enligt 50 § i den upphävda lagen. Gruvmyndigheten kan således inte tillämpa 68 § 3 mom., om förverkande av gruvrätten med stöd av 50 § i den upphävda lagen redan skjutits upp med sammanlagt tio år.

Bestämmelser om gruvrätt som förfallit finns i 48 § i den upphävda lagen, och om förutsättningarna för att förklara gruvrätt förverkad i 50, 64 och 65 § i den upphävda lagen. Med stöd av 78 § 1 mom. i den upphävda lagen ska dess 50 § gälla också de gruvrätter som beviljats med stöd av 1943 års gruvlag. I fråga om bestämmelserna om gruvtillstånd som förfaller motsvarar 68 § 2 och 3 mom. till sina centrala delar bestämmelserna i 50 § i den upphävda lagen. Bestämmelsen i 68 § 4 mom. om att gruvrätt förfaller svarar i huvudsak bestämmelserna i 48 § i den upphävda lagen och i 45 § i 1943 års gruvlag. Bestämmelserna om återkallelse av gruvtillstånd i 70 § 1 mom. 2 punkten motsvarar till sina centrala delar bestämmelserna i 65 § i den upphävda lagen och i 90 § i 1943 års gruvlag, och bestämmelserna i 70 § 1 mom. 3 punkten 64 § i den upphävda lagen. Förutsättningarna för ändring och återkallelse av gruvrätt utvidgas enligt förslaget i viss utsträckning jämfört med nuvarande praxis. Detta måste emellertid anses vara oundvikligt för att skydda allmänt och enskilt intresse och med tanke på de andra syftena med den nya lagen, men också med tanke på tillsynen över att förpliktelserna enligt lagen

uppfylls och att verksamhetsutövarna ska behandlas lika.

I 39 § i den upphävda lagen och i 41 § i 1943 års gruvlag föreskrivs det om förfarandet vid ändring av gränserna för ett utmål och dess hjälpområde, vilket motsvarar förfarandet för utmålsläggning. Med stöd av 1 mom. ska på en minskning av ett utmål och dess hjälpområde liksom på andra ändringar av gruvrätten bestämmelserna om ändring av gruvtillstånd i 69 § tillämpas. I praktiken är det närmast de grunder som föreskrivs i 69 § 1 mom. 1 punkten och 69 § 4 mom. som är av betydelse. I princip genomförs en ändring av gruvrätten genom fastställande av tillståndsvillkor eller genom ändring av villkoren. Gruvrätten ska ändras i synnerhet om gruvdriften ger upphov till någon av de följder som är förbjudna enligt 18 §. Gruvrättsinnehavaren ska vara skyldig att ansöka om ändring av gruvrätten, om utmålet eller hjälpområdet inte längre uppfyller de villkor som föreskrivs i 22 § i den upphävda lagen eller om ett utmål som lagts med stöd av 1943 års gruvlag inte längre uppfyller de villkor som föreskrivs i 20 § 2 mom. eller områdena utanför utmålet inte längre uppfyller villkoren enligt 32 § 2 mom. i den lagen. Om det är nödvändigt att utvidga utmålet eller hjälpområdet, ska gruvrättsinnehavaren ansöka om gruvtillstånd och vid behov om gruvområdesinlösningstillstånd.

Med stöd av 33 § 2 mom. i den upphävda lagen (32 § 2 mom. i 1943 års gruvlag) har endast en del av utmålsområdet kunnat avsättas som nyttjoområde. I sådana fall har ersättning med stöd av 36 § 1 mom. i den upphävda lagen vid utmålsförrättningen fastställts för endast en del av utmålet som hör till nyttjoområdet. Med stöd av 39 § 2 mom. i den upphävda lagen (41 § 2 mom. i 1943 års gruvlag) ska på en utvidgning av nyttjoområdet tillämpas vad som föreskrivs om utmålsläggning. Efter det att den nya gruvlagen trätt i kraft ska på en utvidgning av nyttjoområdet bestämmelserna om ändring av gruvtillståndet enligt 69 § tillämpas. Ersättningen för området ska fastställas vid en gruvförrättning. Det behövs emellertid inget gruvområdesinlösningstillstånd.

Ett ärende som gäller upphörande, ändring eller återkallelse av gruvrätt ska med stöd av

72 § i tillämpliga delar handläggas som motsvarande ärende om gruvtillstånd. De bestämmelser i den nya gruvlagen som ska tillämpas här är de som gäller tillståndsförfarande och tillståndsprövning samt tillståndsbeslut och dess giltighet.

I motsats till de gruvrätter som gäller egentlig gruvdrift upphör med stöd av 2 mom. vid övergångstidens utgång de gruvrätter som beviljats för guldvaskning. Som övergångstid föreslås åtta år efter lagens ikraftträdande. En innehavare av gruvrätt ska före övergångstidens utgång sörja för att området iståndsätts i enlighet med 143 § och att byggnader och konstruktioner bortskaffas i enlighet med 144 §. Vid guldvaskning är det inte möjligt att i praktiken skilja åt den egentliga verksamheten, som närmast går ut på hantering av jordmassor, och de åtgärder och efterbehandlingsåtgärder som ska vidtas efter det att verksamheten upphört. Därför finns det i 2 mom. ett undantag från bestämmelserna om den tidsfrist på två år i 143 och 144 § som börjar löpa när gruvdriften har upphört. På motsvarande sätt ska en innehavare av gruvrätt som gäller guldvaskning lämna en sådan redogörelse för vidtagna åtgärder som avses i 145 § omedelbart efter det att rätten har upphört att gälla.

En innehavare av en gruvrätt som beviljats för guldvaskning ska ha företrädesrätt till ett sådant guldvaskningstillstånd som avses i 22 § för motsvarande område, om tillståndsansökan görs i enlighet med 34 § innan gruvrätten upphör att gälla. Om guldvaskningstillståndet vinner laga kraft innan gruvrätten upphör att gälla ska det inte anses nödvändigt att bortskaffa sådana byggnader eller konstruktioner som gruvmyndigheten i guldvaskningstillståndet har bedömt som nödvändiga i enlighet med 26 § och i fråga om vilka de tillståndsvillkor som grundar sig på annan tillämplig lag samt övriga förutsättningar har uppfyllts.

Eftersom en innehavare av gruvrätt för guldvaskning har möjlighet att få guldvaskningstillstånd för det område som avses i tillståndet, kan upphörandet av rättigheten inte anses vara problematiskt med hänsyn till ikrafthållandet av rättigheten. Eftersom guldvaskningstillstånd beviljas med iakttagande av gällande lagstiftning, kan det bli aktuellt

med ändringar i innehållet i en rättighet till den del som tidigare beviljade rättigheter står i konflikt med gällande rättsnormer, t.ex. möjligheten till maskinell guldvaskning bedöms med stöd av gällande naturvårdslag och lagstiftningen om Lemmenjoki nationalpark eller någon annan författning som blir tillämplig. Det är förbjudet att utöva maskinell guldvaskning i Lemmenjoki nationalpark, men det föreligger inga hinder för guldvaskning med traditionella metoder. I det fall en gruvrätt ersätts med ett guldvaskningstillstånd begränsar det verksamheten inom utmälen i Lemmenjoki nationalpark, om den grundar sig på en gruvrätt eller en inmutningsrätt som har varit i kraft före den 10 april 1991. Med stöd av förordningen om Urho Kekkonens nationalpark är det förbjudet att utöva maskinell guldvaskning på området, men det föreligger inga hinder för guldvaskning med traditionella metoder. Några motsvarande hinder grundade på speciallagstiftning föreligger inte för maskinell guldvaskning i Ivalo älv.

Efter att övergångstiden löpt ut tillämpas den gällande lagstiftningen på lika grunder på samtliga guldvaskare. De omfattande skillnaderna i guldvaskarnas rättigheter och skyldigheter som nu föreligger kan inte anses godtagbara, eftersom de bestäms enbart utifrån den tidpunkt när gruvrätten eller företrädesrätten till en gruvrätt är beviljad.

Guldvaskningen kan anses ha fått sin början i Lappland på 1870-talet. Lemmenjoki nationalpark inrättades 1956 och utvidgades till ett guldområde 1971. Syftet var att tillåta fortsatt guldvaskning i nationalparken på det sätt som guldvaskningen vid den tiden bedrevs, dvs. närmast som grävning med spade. Den maskinella guldgrävningen kom på allvar in i bilden 1979. Guldvaskningen i nationalparken började öka mycket kraftigt i omfattning och intensifierades betydligt efter mitten av 1980-talet, vilket fick till följd att annan än traditionell guldvaskning i nationalparken 1991 förbjöds genom en ändring av 3 § 2 mom. i förordningen om nationalparker och djurparker, som inrättats på staten tillhörig mark. Lemmenjoki nationalpark ingår också i nätverket Natura 2000. De viktigaste av de naturtyper som guldvaskningen har konsekvenser för på det område som in-

går i Lemmenjokis Natura 2000-nätverk är med stöd av typindelningen enligt bilaga I till EG:s habitatdirektiv närmast ”Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ” och ”Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor”.

Enligt den upphävda lagen grundar sig guldvaskning på statlig mark på en inmutningsrätt. Gruvrätter ansågs under lagberedningsarbetet i princip vara onödiga (kommittébetänkande 14/1957). De inmutningsrätter som gällde guldvaskning började dock i stor omfattning ändras till gruvrätter vid decennieskiftet 1980—1990. Syftet var att undvika att förbudet mot maskinell guldvaskning i Lemmenjoki nationalpark skulle träda i kraft. Gruvlagen ändrades 1997 så, att beviljande av gruvrätter för guldvaskning förbjöds. Enligt motiveringen till regeringens proposition har det i områdena kring Ivalo älv och Lemmenjoki inom guldinmutningar gjorts undersökningar i mer än hundra år utan att utvinningsbara guldförekomster skulle ha hittats i berggrunden (RP 70/1997 rd).

Guldområdet vid Lemmenjoki är beläget mitt i nationalparken, och omfattningen av dess verksamhets- och verkningsområde är sammanlagt ca 16 000 hektar. För närvarande finns det 24 utmål i Lemmenjoki nationalpark, två utmål vid Ivalo älv och ett utmål som delvis sträcker sig in i Urho Kekkonens nationalpark. Av utmälen i Lemmenjoki nationalpark har ett fastställts med stöd av 1943 års gruvlag. Enligt högsta förvaltningsdomstolens beslutspraxis (HFD 6.5.1993 liggare 1747) får maskinell guldvaskning bedrivas i utmälen i Lemmenjoki, om gruvrätten grundar sig på en inmutnings- eller gruvrätt som har beviljats före den 10 april 1991. På grundval av detta får maskinell guldvaskning bedrivas i tjugo utmål, men på sex av dessa endast delvis. Inom tretton av utmälen vid Lemmenjoki bedrevs maskinell guldvaskning sommaren 2008. Inom de utmål som befinner sig vid Ivalo älv och det utmål som befinner sig i Urho Kekkonens nationalpark är maskinell guldvaskning tillåten, men inom det senare enbart på det område som befinner sig utanför själva nationalparken. De utmål vid Ivalo älv där guldvaskning bedrivs är belägna på ödemarksområde vid Hammastunturi. Det är enligt ödemarkslagen inte förbjudet

att bedriva maskinell guldvaskning på dessa områden, och därför kan en omvandling av gruvrätten till guldvaskningstillstånd även framöver möjliggöra maskinell guldvaskning. Inte heller ändrar en omvandling av gruvrätten till guldvaskningstillstånd situationen i fråga om den gruvrätt för guldvaskning som delvis befinner sig i Urho Kekkonens nationalpark.

Den maskinella guldvaskningen har under hela 1990- och 2000-talen ändrats till en allt mer omfattande och intensiv hantering av marksubstanser i takt med att allt mer effektiva maskiner har tagits i bruk. Intensiv maskinell guldvaskning och de negativa följder denna har för miljön strider dock mot syftet med inrättandet av Lemmenjoki nationalpark. De allt större olägenheterna gäller framför allt markgrunden och landskapet, vattnen och vattendragen, fiskarterna och fiskbestånden, rennäringen och andra näringar som bedrivs i området samt rekreationsanvändningen i grävningsområdet och dess närhet.

Guldvaskningen har en direkt inverkan på områdets ursprungliga geologiska och geomorfologiska natur. I synnerhet den maskinella guldvaskningen föranleder till och med oåterkalleliga förändringar, då hanteringen av jordmassor är intensiv. De ursprungliga geologiska förhållandena och naturvärdena på maskinellt bearbetade områden kan inte längre återställas, och skadorna på den geologiska mångfalden är bestående. Den ursprungliga växtligheten på sådana områden förstörs i allmänhet helt och hållet, men den kan återhämta sig och återställas i nära nog ursprunglig form efter en mycket lång tid. Till följd av markbearbetningen ändras de ursprungliga bäckfårornas sträckning, varvid deras biologiska, geologiska och landskapsmässiga värden och naturvetenskapliga betydelse för alltid går förlorade. På områden som bearbetas för hand är följderna lindrigare och verkningsområdet befinner sig i allmänhet nära bäck- och dikesrenar.

I fråga om gruvrätter som gäller guldvaskning har det blivit praxis att dela in utmålsområdet i separata delar. Detta har medfört att byggandet och trafiken i terrängen har ökat, vilket i sin tur i allt större omfattning har lett till förslitningar och andra störningar

i terrängen. Också naturvärdena försvagas i de naturtyper som omfattas av nätverket Natura 2000, men som ligger utanför gruvsdriftsområdet.

De jordmassor som bearbetas vid den maskinella guldvaskningen och de vattenmängder som krävs är ansevära. Observationer av kraftigt nedgrumlat vatten och förslamning av flodbottenarna har gjorts i synnerhet i Ravadasjoki och Vaskojoki vattenområden och tidvis också i Lemmenjoki älvs huvudfåra. Inom ramen för den gemensamma övervakningen av guldvaskare har enstaka prover tagits. På grundval av dessa är det emellertid inte möjligt att göra någon mera omfattande analys av vattendragens tillstånd. Det kan också anses ha funnits brister i bl.a. antalet provtagningsobjekt och deras representativitet, provtagningarnas frekvens, provernas jämförbarhet och provtagningsmetoderna.

Den maskinella guldvaskningen i Lemmenjoki nationalpark ger upphov till förändringar i förhållandet mellan olika fiskarter. Dessa förändringar, som har uppkommit på grund av mänsklig aktivitet, strider mot syftena med att inrätta nationalparken. De fiskar som befinner sig i riskzonen är laxfiskarna, av vilka de arter som det är viktigast att skydda är öring, harr och sik. Den tillslammade älvbotten gör att de områden där såväl den höstlekan öringen och siken som harren leker och lägger rom förstörs på grund av de från år till år allt större mängderna botten slam, samtidigt som de värlekan gädd- och abborrstammarnas situation har förbättrats i motsvarande utsträckning.

I Lemmenjoki nationalpark finns kärnområdet för den renskötsel samerna bedriver. Renskötseln utgör grunden för den samiska kulturen. Betesfred, sammanhängande betesmarker och betesmarkernas mängd är livsvillkor för en fortsatt renskötsel. Guldområdet i Lemmenjoki hör till Sallivaara renbeteslags betesområde. Renägarna i Sallivaara renbeteslag hör till de samiska familjer som har renskötsel som huvudsaklig näring eller binäring. Det faktum att guldvaskningen bedrivs maskinellt och att byggverksamhet och terrängtrafik förekommer i anslutning till den mitt i renbeteslagets betesområde medför olägenheter för renskötseln, då bl.a. utnyttjandet av betesområdena försvåras och be-

tesmarkerna slits. Ytterligare olägenheter vållas av att renarnas naturliga vandringsleder och etablerade transportrutter skärs av, renskötselarbetet försvåras och kostnaderna ökar. Lemmenjoki nationalpark hör också till det särskilda renskötselområde där marken inte får användas så att det medför betydande olägenhet för renskötseln.

Lemmenjoki nationalpark besöks årligen av ca 10 000 vandrare. Största delen av besökarna strövar omkring i den del av nationalparken som i skötsel- och nyttjandeplanen är avsatt för rekreation, dvs. där de landskapsmässigt och friluftsmässigt mest uppskattade områdena finns. På detta område finns också största delen av de utstakade vandringslederna, ödemarks- och hyresstugorna, den reguljära båttrafiken och trafiken med taxibåt och andra tjänster i nationalparken. Samma område omfattar den största delen av guldområdet i Lemmenjoki. Den kraftiga bearbetningen av jordmassor som bedrivs med stöd av gruvrätter och de negativa konsekvenserna av denna verksamhet för bl.a. landskapet försämrar förutsättningarna för användningen av nationalparken för rekreativ ändamål och för den traditionella kulturhistoriska guldvaskningen i parken. Den traditionella guldvaskningen måste anses vara av central betydelse också för Lapplands och i synnerhet Enare kommuns dragningskraft som turistmål och därigenom också för dessa områdens livskraft och utveckling. Den intensiva maskinella guldvaskningen kan försvåra turismen och utnyttjandet av naturtjänsterna som en del av turistnäringen.

Traditionell guldvaskning utgör en del av Lemmenjoki nationalpark. Guldvaskningstillstånd som beviljas i enlighet med 22 § tryggar tillräckliga förutsättningar för detta. Guldvaskningstillstånd tryggar också tillräckliga förutsättningar för fortsatt guldvaskning i Ivalo älv och i Urho Kekkonens nationalpark samt på andra områden som staten äger. Guldvaskning ska inte heller betraktas som egentlig gruvdrift, där det är fråga om utvinning av en fyndighet i berggrunden, utan enbart som bearbetning av jordmassor. När de gruvrätter som gäller guldvaskning förfaller i enlighet med 2 mom. och ansökan om guldvaskningstillstånd görs i deras ställe, ska det enligt gällande rättsnormer vara möj-

ligt att vid tillståndsprövningen kontrollera att guldvaskningen inte medför betydande negativa konsekvenser och skador som inte kan repareras.

Övergångsbestämmelsen i 2 mom. om upphörande av gruvrätterna för guldvaskning ska bedömas i synnerhet utgående från grundlagens bestämmelser om skydd av egendom i 15 §, näringsfrihet i 18 § och ansvar för miljön i 20 §, men också bestämmelsen om likhet inför lagen i 6 § och bestämmelsen om samernas rättigheter i egenskap av urfolk i 17 § 3 mom. är av betydelse. När målet är att uppnå en så god balans som möjligt mellan de olika grundlagsfästa intressena, föreslås som övergångstid för upphörande av de nämnda gruvrätterna åtta år efter lagens ikraftträdande. Under övergångstiden kommer en översyn av gruvrättsinnehavarnas miljötillstånd enligt miljöskyddslagen i enlighet med 55 § i miljöskyddslagen att inledas, om det är fråga om tillstånd som är i kraft tills vidare. En del av miljötillstånden gäller för viss tid och upphör att gälla under övergångstiden, och då måste gruvrättsinnehavaren ansöka om ett nytt miljötillstånd för att kunna fortsätta med verksamheten. Miljötillstånden ska innehålla tillräckliga bestämmelser om de åtgärder som ska vidtas i samband med att verksamheten upphör. Om ett tillstånd inte innehåller tillräckliga bestämmelser om detta, ska den tillståndsmyndighet som avses i miljöskyddslagen enligt 90 § i samma lag meddela föreskrifter om saken. Dessutom kan den föreslagna övergångsbestämmelsen anses vara en sådan väsentlig förändring av förhållandena som avses i 58 § i miljöskyddslagen och som kräver ändring av ett miljötillstånd.

Med stöd av 3 mom. ska på överföring av en gruvrätt som grundar sig på den upphävda lagen och 1943 års gruvlag tillämpas vad som föreskrivs om överföring av gruvtillstånd i 73 och 74 §. Bestämmelser om överföring av gruvrätt finns i 42, 53 och 54 § i den upphävda lagen och i 42 och 79 § i 1943 års gruvlag. Förutsättningarna för överföring av gruvrätt är till sina centrala delar desamma som för närvarande. Med stöd av den föreslagna 73 § betonas gruvrättsinnehavarens skyldighet att till gruvmyndigheten lämna tillräcklig redogörelse i ärendet. Någon an-

teckning om överföring ska inte längre göras i utmålsedel, utan myndigheten ska meddela sitt beslut och informera om beslutet på det sätt som föreskrivs i 74 §.

183 §. *Ansökan om malmletningstillstånd med stöd av förbehåll.* Med stöd av 7 § i den upphävda lagen har den inmutningsberättigade rätt att förbehålla sig företräde att inmuta en eventuell fyndighet. Förbehållet är i kraft under den tid som nämns i förbehållsbeslutet och som kan vara högst ett år från dag när förbehållsanmälan har gjorts till registerbyrån. I fråga om en företrädesrätt grundad på en förbehållsanmälan som gjorts med stöd av den upphävda lagen gäller på motsvarande sätt vad som föreskrivs i det föreslagna 32 § 3 mom.

184 §. *Ansökan om gruvtillstånd med stöd av inmutningsrätt.* Rätt till en fyndighet förutsätter med stöd av 4 § 1 mom. i den upphävda lagen att området inmutas. Med stöd av 21 § 1 mom. i den upphävda lagen ska ansökan om utmålsläggning göras medan inmutningen är i kraft, eller samtidigt som ansökan om utmål görs.

Enligt paragrafen ger inmutningsrätten motsvarande företrädesrätt till gruvtillstånd som malmletningstillstånd ger med stöd av 32 § 2 mom. Därmed har en inmutare som fått inmutningsrätt med stöd av den upphävda lagen fortfarande företrädesrätt till fyndigheten, vilket motsvarar nuläget och ger de inmutare som är verksamma med stöd av antingen den upphävda lagen eller den nya lagen en jämbördig ställning.

185 §. *Förbehåll, inmutningsrätt och gruvrätt som hinder för beviljande av tillstånd.* Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska förbehåll som gjorts enligt den upphävda lagen, inmutningsrätt och gruvrätt som beviljats med stöd av den och sådan gruvrätt som grundar sig på 1943 års gruvlag vid prövning av hinder och förutsättningar för beviljande av tillstånd jämföras med förbehållsanmälan, förbehållsbeslut, malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd enligt den nya lagen vid tillämpningen av 44 § 2 mom., 46 § 1 mom. 3—5 punkten och 47 § 2 och 3 mom. När det är fråga om en inmutningsrätt eller en gruvrätt som har förfallit eller förklarats förverkad innan den nya gruvlagen trätt i kraft, räknas den tidsfrist som

avses i 46 § 1 mom. 3 och 4 punkten från det att anmälan om frånträdande av rätten har inkommit till ministeriet eller från det att rätten förklarats förverkad.

I motsats till vad som föreskrivs i den upphävda lagen föreskrivs det inte någon maximal giltighetstid för guldvaskningstillstånd, och det föreligger inte heller något hinder för att ett nytt guldvaskningstillstånd beviljas för samma område omedelbart efter det att det tidigare gällande guldvaskningstillståndet förfallit eller återkallats. På motsvarande sätt ska en inmutningsrätt eller en gruvrätt som beviljats för guldvaskning inte på det sätt som avses i 46 § 1 mom. 3 eller 4 punkten utgöra något hinder för beviljande av guldvaskningstillstånd.

186 §. *Tillämpning av bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstvång.* Med stöd av den föreslagna paragrafen ska bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstvång i 152–159 § och den bestämmelse om verkställighet av beslut om förvaltningstvång (170 §) som hänger samman med dem på motsvarande sätt tillämpas på verksamhet som grundar sig på inmutningsrätt och gruvrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen och på gruvrätt som beviljats med stöd av 1943 års gruvlag. Gruvmyndigheten kan t.ex. utfärda förbud som avses i 156 § om innehavaren av gruvrätt inte iakttar en bestämmelse med stöd av 181 §, och kan med stöd av 157 § 1 mom. tillfälligt förbjuda verksamheten grundat på gruvrätt, om det utfärdade förbudet har försummats. Gruvmyndigheten kan också t.ex. med stöd av 157 § 2 mom. tillfälligt förbjuda malmletning eller guldvaskning med stöd av inmutningsrätt, om betalningen av inmutningsersättning har försummats, samt verksamhet grundad på gruvrätt, om betalningen av utmålsavgiften eller brytningsavgiften eller ställandet av den säkerhet som fastställts enligt 181 § har försummats.

187 §. *Brott mot gruvbestämmelserna i verksamhet som bedrivs med stöd av inmutningsrätt och gruvrätt.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om straffbarheten för förseelser och försummelser vid verksamhet som bedrivs med stöd av de inmutningsrätter och gruvrätter som förblir i kraft på grundval av övergångsbestämmelserna. Paragrafen ska endast gälla sådana förseelser och försum-

meler som har skett efter det att den nya gruvlagen har trätt i kraft. Därmed gäller för straffbarheten för tidigare förseelser vad som föreskrivs i 62 § i den upphävda lagen, även om straff för sådana gärningar utdöms först efter det att den nya lagen har trätt i kraft.

I 62 § i den upphävda lagen föreskrivs det om de förseelser och försummelse som är straffbara. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak den nuvarande straffbestämmelsen och den som föreslås i 160 §, men området för straffbarhet har utvidgats till att motsvara de kompletterande förpliktelser, förbud och begränsningar (t.ex. i fråga om efterbehandling av området) som föreslås i 179 § 3 mom. och 181 § 3 mom. och de bestämmelser som grundar sig på 181 § 4 mom. Det kan emellertid inte anses vara fråga om någon väsentlig utvidgning. Däremot är vissa av de straffbara handlingar som gruvsäkerhetsmyndigheten enligt gällande praxis kunnat göra sig skyldiga till (t.ex. försummelse av anmälnings- och utredningsskyldigheter) inte längre straffbara. De föreslagna bestämmelserna om förvaltningstvång och möjligheten att ingripa i gällande rättigheter med stöd av 180 § 1 mom. och 182 § 1 mom. ger gruvmyndigheten tillräckligt med handlingsutrymme.

I 1 mom. 1 punkten bestäms de viktigaste förpliktelserna, förbuden och begränsningarna som vid förseelse leder till bötesstraff, om inte strängare straff föreskrivs för gärningen i någon annan lag. Vid verksamhet som grundar sig på inmutningsrätt ska i synnerhet skyldigheten att vidta efterbehandlingsåtgärder enligt den föreslagna 15 § iakttas. När guldvaskning utövas med stöd av en inmutningsrätt ska särskilt iakttas den skyldighet att hålla området i skick som föreskrivs i 24 § 3 mom. och de skyldigheter att vidta efterbehandlingsåtgärder som föreskrivs i 29 §. I verksamhet som utövas med stöd av gruvsäkerhetsrätt ska i synnerhet iakttas de begränsningar för verksamheten som föreskrivs i 17 §, de begränsningar som gäller orsakande av fara och andra begränsningar och förbud som föreskrivs i 18 §, de förpliktelser som gäller upphörande av gruvsäkerhetsrätt och efterbehandlingsåtgärder som föreskrivs i 143—145 § och skyldigheten enligt 150 § att efter det att gruvsäkerhetsrätten upphört sörja för övervakningen av

gruvområdet och hjälpområdet och vidta korrigerande åtgärder.

Med stöd av 1 mom. 2 punkten i den föreslagna paragrafen ska den dömas till böter som bryter mot de centrala bestämmelserna om gruvssäkerhet (112—115, 117—119 och 134—136 §) och med stöd av 1 mom. 3 punkten den som bryter mot ett förbud som utfärdats med stöd av 144 § 2 mom. eller mot bestämmelserna i 148 § och 181 § 4 mom., om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag.

För en sådan gärning som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten ska dock inte dömas till straff, om den med hänsyn till sin menlighet, den ringa skuld eller oaktsamhet som framgår av gärningen samt andra omständigheter som har samband med den, bedömd som en helhet är ringa. Att en gärning betraktas som ringa och därför inte bestraffas gäller emellertid inte de gärningar som avses i 1 mom. 1 punkten, eftersom förseelser mot dem inte under några omständigheter kan betraktas som ringa.

De gärningar och försummelse som innebär förseelser mot gruvbestämmelserna har tillräckligt noggrant specificerats i paragrafen på ett sådant sätt att straffbarheten kan förutses redan utifrån ordvalet. En förutsättning för straffbarhet är uppsåt eller oaktsamhet.

Paragrafen ska tillämpas bara om det inte föreskrivs strängare straff för gärningen i någon annan lag. Att strafflagen tillämpas ska emellertid inte betraktas som typfallet.

I paragrafens 3 mom. föreslås det en bestämmelse som motsvarar 161 § och som begränsar allmänna åklagarens rätt att väcka åtal. Bestämmelsen motsvarar 63 § 2 mom. i den upphävda lagen.

188 §. Tillämpning av bestämmelserna på anhängiga ärenden. Med stöd av 178 § 1 mom. överförs de inmutningsansökningar och utmålsläggningsärenden som har väckts, ärenden som gäller förverkad gruvsäkerhetsrätt, förbehållsanmälningar, ärenden som gäller överföring av inmutningsrätter och gruvsäkerhetsrätter och vissa andra ärenden från arbets- och näringsministeriet till gruvmyndigheten.

Med stöd av 1 mom. tillämpas på mutsedeln och på meddelande av beslut om utmålsläggning samt i fråga om när gruvsäkerhetsrätten förklarar förverkad på motsvarande sätt vad

som föreskrivs i 57 §, och uppgift om detta offentliggörs med iakttagande av vad som föreskrivs i 58 §. Ett beslut om överföring av inmutningsrätt och gruvrätt meddelas och uppgift om beslutet offentliggörs med iakttagande av vad som bestäms i 74 §. Ett förbehållsbeslut meddelas och uppgift om beslutet offentliggörs med iakttagande av vad som bestäms i 75 §. Dessa beslut ska meddelas efter anslag och ska anses ha kommit dem som har rätt att överklaga för kännedom när de meddelades. Den upphävda lagens 55 § tillämpas inte.

Ändring i beslut som gruvmyndigheten fattar om ärenden som överförs med stöd av 178 § 1 mom. söks genom besvär i enlighet med förvaltningsprocesslagen på det sätt som föreskrivs i 162 §. Sökande av ändring ändras så att det sker hos två instanser, och ändring får sökas först i beslut av förvaltningsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen. På besvärsrätt i beslut som gäller beviljande av inmutningsrätt och utmålsläggning samt i ärenden där gruvrätt har förklarats förverkad tillämpas bestämmelserna i 165 §. Förvaltningsdomstolens beslut meddelas i enlighet med 166 §. Den upphävda lagens 68 § tillämpas inte.

På utmålsförrättningar som är aktuella tillämpas med stöd av 181 § 1 mom. 27—38 § i den upphävda lagen. Sökande av ändring i beslut som fattats vid dessa utmålsförrättningar ska dock ske på samma sätt som i fråga om beslut som fattats vid gruvförrättningar med stöd av 167 §. Den upphävda lagens 66 och 67 § tillämpas inte.

1.2 Kärnenergilagen

7 q §. *Allmänna säkerhetsföreskrifter.* Genom en ändring (342/2008) av kärnenergilagen fogades det en ny 7 q § till lagen, där det föreskrivs om bemyndigande att genom förordning utfärda allmänna säkerhetsföreskrifter. Det har inte gjorts några ändringar i sak i paragrafens 1 mom. 4 punkt. Det föreslås att 1 mom. kompletteras genom en ny 5 punkt, med stöd av vilken man genom förordning av statsrådet kan utfärda allmänna säkerhetsföreskrifter som preciserar lagens 2 a kap. när det gäller säkerheten vid gruvdrift och malm-

anriktningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium. Strålsäkerhetscentralen ska enligt 7 q § 4 mom. utarbeta förslag till sådana säkerhetsföreskrifter.

21 §. *Annan användning av kärnenergi.* Det föreslås att ett 4 mom. fogas till paragrafen. Enligt momentet är villkoret för att tillstånd ska beviljas för gruvdrift och malmanriktningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium att den kommun där det är planerat att en gruvplats eller ett malmanriktningsverk ska förläggas förordar att tillstånd beviljas. En fyndighet kan förutom andra gruvmineral även innehålla uran eller torium. Om man vill utvinna dessa genom gruvdrift, ska alltid även kärnenergilagen tillämpas.

Att anlägga en urangruva är alltid regionalt bundet till den ort där den fyndighet som ska utvinnas finns. Med gruvplats avses den plats där ett dagbrott eller en underjordisk gruva är belägen. Samtycke krävs av den kommun där brottet är beläget. Begreppet gruvområde definieras i 19 § i den nya gruvlagen och är i praktiken ett vidare begrepp än gruvplats. Ett gruvområde kan vara beläget inom flera olika kommuners område, men samtycke krävs endast av den kommun där gruvplatsen är belägen. Om även ett malmanriktningsverk är planerat för gruvområdet och om detta förläggs till en annan kommun än den där gruvplatsen är belägen, krävs det däremot samtycke även av den andra kommunen.

Kommunernas möjligheter till inflytande är således samma som när det gäller prövning av principbeslut om kärnanläggningar med stöd av 14 § i kärnenergilagen. En central motivering till förslaget är att man vill trygga kommunernas möjligheter till inflytande när det gäller verksamhet som har stor betydelse för deras strategiska utvecklingsmöjligheter.

23 §. *Handläggning av ansökan om tillstånd.* Det har inte gjorts några ändringar i sak i paragrafens 1 mom., det föreslås att 2 mom. ändras och 3 mom. är nytt. För tydlighetens skull förslås det att hela paragrafen ändras.

Enligt 2 mom. kräver ett beslut om en ansökan om tillstånd för gruvdrift och malmanriktningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium en utredning och offentliggörande av den i enlighet med 13 §. Sökanden är skyldig att i enlighet med arbets- och när-

ingsministeriets anvisningar sammanställa en allmänt hållen utredning om projektet och om dess inverkan på miljön och dess säkerhet. Ministeriet granskar utredningen, varpå sökanden ska offentliggöra utredningen och hålla den allmänt tillgänglig.

I paragrafens 3 mom. föreslås det en bestämmelse om ett förfarande som motsvarar 43 § i den nya gruvlagen. Ett gruvtillstånd enligt den nya gruvlagen krävs för gruvdrift i syfte att producera uran eller torium och för malmanrikningsverksamhet som utövas som en del av gruvdrift. Det föreslås att statsrådet handlägger tillståndsansökningar enligt kärnenergilagen som gäller gruvdrift i syfte att producera uran eller torium samtidigt med ansökningar om gruvtillstånd enligt gruvlagen som gäller samma verksamhet, och avgör dem genom samma beslut. I detta sammanhang tillämpas kärnenergilagen samt på motsvarande sätt 5 och 6 kap. i den nya gruvlagen. I fråga om innehållet i tillståndsbeslutet gäller vad som föreskrivs i 56 § i den nya gruvlagen om tillståndsbeslutets innehåll. Tillståndsbeslutet meddelas i enlighet med vad som föreskrivs i 57 § i den nya gruvlagen om meddelande av tillståndsbeslut, och information om det lämnas i enlighet med vad som föreskrivs i 58 § i den nya gruvlagen om information om tillståndsbeslut. Ett sådant offentligt möte som avses i 13 § i kärnenergilagen bör inte anses nödvändigt, eftersom möjligheterna till inflytande tryggas tillräckligt när de ovan nämnda bestämmelserna i gruvlagen iakttas. I fråga om gruvprojekt tillämpas dessutom MBK förfarandet enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, vilket inbegriper hörande.

Syftet med ett gruvprojekt kan ursprungligen ha varit att utvinna andra än radioaktiva gruvmineral, och projektet har beviljats gruvtillstånd enligt den nya gruvlagen. Fyndigheterna kan dock även innehålla uran och torium, som det blir aktuellt att utvinna senare. Därför ska det tillstånd enligt kärnenergilagen som behövs för denna utvinning sökas separat. På tillståndsärendet tillämpas i detta sammanhang såväl kärnenergilagen som på motsvarande sätt den nya gruvlagens bestämmelser om tillståndsförfarande i 38—40 och 42 § och tillståndsbeslut i 56—58 §. Gruvlagens bestämmelser om prövning av

gruvtillstånd tillämpas inte. På samma sätt går man till väga när det är fråga om gruvprojekt för vilka det har beviljats gruvrätt med stöd av den upphävda lagen.

Om det är fråga om malmanrikningsverksamhet som inte är kopplad till gruvdrift inom samma gruvområde och som därför inte omfattas av gruvlagen, ska förfarandet i 13 § i kärnenergilagen tillämpas i sin helhet.

Propositionen innehåller inget förslag om att ändra 24—26 § i kärnenergilagen. Bedömningen är att det inte uppstår några konflikter i samordningen av 24 § i kärnenergilagen och de föreslagna 62 och 68 § i gruvlagen, 25 § i kärnenergilagen och de föreslagna 52, 62, 69 och 72 § i gruvlagen samt 26 § i kärnenergilagen och de föreslagna 70 och 72 § i gruvlagen. Tillstånd beviljas med stöd av 24 § i kärnenergilagen för viss tid. I tillståndet upptas de tillståndsvillkor som behövs i enlighet med 25 § i kärnenergilagen och 52 § i gruvlagen. När ett tillstånd förfaller, återkallas eller ändras eller när tillståndsvillkoren justeras gäller vad som föreskrivs i 25 och 26 § i kärnenergilagen och 62 § 2 och 3 mom., 68—70 och 72 § i gruvlagen.

75 §. Sökande av ändring och verkställighet av beslut. Det föreslås att 2 mom. ändras så att det är 165 § i den nya gruvlagen som ska tillämpas på besvärshöret när det är fråga om beslut av statsrådet som gäller sådan gruvdrift i syfte att producera uran eller torium som även omfattas av gruvlagen. Besvärshöret när det gäller sådana beslut är således mera omfattande än vad som föreskrivs i 6 § i förvaltningsprocesslagen.

82 §. Bemyndigande att utfärda förordning. Det har inte gjorts några ändringar i sak i paragrafens 8 punkt. Det föreslås att en ny 9 punkt fogas till paragrafen, med stöd av vilken man genom förordning av statsrådet kan utfärda närmare bestämmelser om ansökan om tillstånd för gruvdrift och malmanrikningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium och om handläggningen av ansökan samt om de uppgifter som ska framgå av tillståndsbeslutet och om lämnande av information om det.

1.3 Terrängtrafiklagen

Det har inte gjorts några ändringar i sak i 4 § 2 mom. 8 punkten i terrängtrafiklagen. Det föreslås att en ny 9 punkt fogas till lagens 4 § 2 mom., enligt vilken tillstånd enligt terrängtrafiklagen inte behövs för att en innehavare av malmletningstillstånd ska ha rätt att röra sig inom malmletningsområdet och på mindre än 30 meters avstånd från områdets gräns, och en innehavare av gruvtillstånd ska ha rätt att röra sig inom hjälpområdet för gruvan. Trafiken ska vara nödvändig för den verksamhet som avses i malmletningstillståndet eller gruvtillståndet i fråga. Med stöd av 51 respektive 52 § i den nya gruvlagen är det möjligt att i malmletningstillståndet respektive gruvtillståndet fastställa sådana bestämmelser som behövs för att begränsa trafiken med motorfordon, t.ex. när man känner till att det finns värdefulla växt- och fågelbestånd i ett område. Trafik inom en 30 meters zon utanför malmletningsområdet ska anses nödvändig endast när utrustning för malmletning ska transporteras från ett trafikområde till ett malmletningsområde.

1.4 Strålskyddslagen

Det föreslås att hänvisningen i 3 § 2 mom. i strålskyddslagen ändras så att den hänvisar till den nya gruvlagen och motsvarar de begrepp som används där.

Enligt den nya gruvlagen baserar sig arbetarskyddet i gruvorna i sin helhet på arbetarskyddslagstiftningen. Därför föreslås det att 5 § 2 mom. 2 punkten i strålskyddslagen upphävs, vilket har till följd att den högsta ledningen och styrningen när det gäller exponering för strålning i gruvarbete tillfaller social- och hälsovårdsministeriet med stöd av 5 § 2 mom. i strålskyddslagen. För tydlighetens skull föreslås det att 5 § 2 mom. ändras i sin helhet så att det är möjligt att samtidigt ändra hänvisningen till handels- och industriministeriet i momentets inledande stycke till arbets- och näringsministeriet.

1.5 Ödemarkslagen

Det föreslås att 6 § i ödemarkslagen ändras så att den hänvisar till den nya gruvlagen och så att de begrepp som används i den motsvarar dem som används i den nya gruvlagen. Enligt förslaget är tillstånd av statsrådet villkoret för att gruvtillstånd ska beviljas för ett ödemarksområde. Förslaget motsvarar i sak gällande lagstiftning.

1.6 Sametingslagen

Enligt 9 § 1 mom. 3 punkten i sametingslagen ska myndigheterna förhandla med sameetinget om alla vittsyftande och viktiga åtgärder som på ett direkt och särskilt sätt kan inverka på samernas ställning som urfolk och som gäller ansökningar om inmutning av gruvmineral samt utmålsläggning inom samernas hembygdsområde. Det föreslås att förhandlingsplikten ändras så att den motsvarar de begrepp som används i den nya gruvlagen och så att den i viss mån blir allmänna-re formulerad än för närvarande.

Det föreslås att förhandlingsplikten ska gälla sådan letning efter och utvinning av fyndigheter som innehåller gruvmineral som avses i gruvlagen samt guldvaskning som sker på statens mark- och vattenområden, när den verksamhet som avses i malmletningstillståndet, gruvtillståndet eller guldvaskningstillståndet kan betraktas som vittsyftande och viktig på det sätt som avses i 9 §.

1.7 Naturvårdslagen

Det föreslås att 53 § 5 mom. 3 punkten i naturvårdslagen ändras så att den hänvisar till den nya gruvlagen och motsvarar de begrepp som används där. Enligt förslaget är staten inte ersättningsskyldig om en olägenhet uppstår på grund av själva avgörandet av ett ärende som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd. Det kan förutom avslag på tillståndsansökan också vara fråga om bl.a. avslag på ansökan om förlängd giltighetstid för ett tillstånd. För närvarande hänvisas det till avslag på utmål-

sansökan i paragrafen, vilket närmast motsvarar avslag på ansökan om gruvtillstånd enligt den nya gruvlagen. För konsekvensens skull bör det även hänvisas till ärenden som gäller malmetningstillstånd och guldvaskningstillstånd i paragrafen.

1.8 Lagen om ersättning för miljöskador

Det föreslås att 12 § i lagen om ersättning för miljöskador ändras så att paragrafens hänvisning blir en hänvisning till den nya gruvlagen. Samtidigt korrigeras även paragrafen med en hänvisning till landsvägslagen, med stöd av vilken lagen om allmänna vägar (243/1954) upphävdes, och paragrafen utökas med en hänvisning till banlagen (110/2007).

1.9 Lagen om Finlands ekonomiska zon

Det föreslås att 5 §, 6 § 2 mom. och 15 § i lagen om Finlands ekonomiska zon ändras så att de begrepp som används i dem motsvarar dem som används i den nya gruvlagen. Dessutom föreslås det att hänvisningen i 5 § 3 mom. ändras så att den blir en hänvisning till den nya gruvlagen och att straffbestämmelsen i 15 § ändras så att den hänvisar till straffbestämmelsen i 160 § i den nya gruvlagen.

2 Närmare bestämmelser

Avsikten är att en förordning av statsrådet om tillämpning av gruvlagen ska utfärdas med stöd av den nya gruvlagen. Förordningen ska innehålla närmare bestämmelser närmast i anslutning till förfaranden och utfärdas med stöd av 8, 12, 14, 15, 18, 27—29, 34, 35, 37, 40, 44, 66, 68, 71, 73, 100, 145 och 174 §. Avsikten är också att förordningen ska innehålla närmare bestämmelser om efterbehandlingsåtgärder på malmetningsområdet med stöd av 15 §, efterbehandlingsåtgärder vid guldvaskning med stöd av 29 § och efterbehandlingsåtgärder i samband med gruvdrift med stöd av 144 § samt slutbesiktning av

guldvaskningsområdet med stöd av 30 § och slutbesiktning i samband med gruvdrift med stöd av 146 §. Dessutom ska förordningen vid behov innehålla närmare bestämmelser om syftena med och innehållet i planen för hantering av utvinningsavfall med stöd av 13 § och grunderna för fastställande av brytningsersättning med stöd av 100 §.

Avsikten är även att man med stöd av den nya gruvlagen ska utfärda en förordning av statsrådet om gruvssäkerhet. Denna förordning ska innehålla närmare bestämmelser om de åtgärder som gruvssäkerheten kräver och de handlingsprinciper som ska iakttas med stöd av 113 §, den interna räddningsplanen för gruvan med stöd av 115 §, den utbildning och den handledning som gruvssäkerheten kräver med stöd av 117 §, personer som ansvarar för gruvssäkerheten med stöd av 118 §, gruvkarta med stöd av 119 §, placeringen av utrustningar och anordningar i gruva med stöd av 136 §, myndigheternas inspektioner av gruvssäkerheten med stöd av 154 § och anmälningsförfarandet vid olycka med stöd av 171 §. Förordningen kan även vid behov innehålla bestämmelser om förfarandet vid ansökan om gruvssäkerhetstillstånd med stöd av 122 och 128 § och preciserande bestämmelser om besiktningsorgan med stöd av 141 §. Med stöd av övergångsbestämmelsen i 181 § kan förordningen dessutom vid behov innehålla närmare bestämmelser om utredningar om gruvssäkerheten i gruvor som är i drift.

Avsikten är också att en förordning av arbets- och näringsministeriet om uppfordringsverk i gruvor ska utfärdas med stöd av den nya gruvlagen. Denna förordning ska innehålla närmare bestämmelser om konstruktion och byggande av uppfordringsverk med stöd av 134 § och om besiktning av uppfordringsverk med stöd av 135 §.

Med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som föreslås i 7 q § i kärnenergilagen är man beredd att genom förordning av statsrådet utfärda preciserande allmänna säkerhetsföreskrifter om säkerheten vid gruvdrift och malmanriktningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium. Strålsäkerhetscentralen ska med stöd av 7 q § 4 mom. utarbeta förslag till sådana säkerhetsföreskrifter. För närvarande pågår det flera uran-

letningsprojekt i Finland. Det uppskattas dock dröja flera år innan något av dessa projekt möjligtvis har nått så långt att man börjar bereda en ansökan om gruvtillstånd. Därför anses det ännu inte finnas något omedelbart behov av att bereda dessa säkerhetsföreskrifter.

Med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som föreslås i 82 § i kärnenergilagen får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om ansökan om tillstånd för gruvdrift och malmanrikningsverksamhet och om handläggningen av ansökan samt om de uppgifter som ska framgå av tillståndsbeslutet och om lämnande av information om beslutet. Avsikten är att de ändringar som behövs även ska göras i 9 kap. i kärnenergiförordningen (161/1988).

Med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning i 49 § i strålskyddslagen har man för avsikt att göra de ändringar som behövs även i 29 § i strålskyddsförordningen.

Gruvmyndigheten har fullmakt att meddela anvisningar inom sitt eget behörighetsområde utan något särskilt bemyndigande genom lag (GrUU 6/2003 rd, 20/2004 rd och 30/2005 rd).

3 Ikraftträdande

Avsikten är att den nya gruvlagen och de andra lagförslagen som ingår i propositionen ska träda i kraft den 1 januari 2011.

Genom övergångsbestämmelser tryggas förutsättningarna för att verksamhet som grundar sig på gällande inmutningsrätter och gruvrätter som beviljats med stöd av den upphävda lagen samt gruvrätter som beviljats med stöd av 1943 års gruvlag ska kunna fortsätta. Inmutningsrätterna och gruvrätterna fortsätter att gälla med de villkor som anges i mutsedeln eller utmålssedeln och beslutet om utmålläggning i fråga. Det föreslås dock att gruvrätter som beviljats för guldvaskning och som grundar sig på den upphävda lagen sådan den var innan den ändrades 1997 förfaller inom åtta år efter den nya gruvlagens ikraftträdande, men att innehavarna av sådana rätter ska ha företrädesrätt till ett guldvaskningstillstånd enligt den nya gruvlagen för ett motsvarande område.

Vid verksamhet som grundar sig på inmutningsrätt ska den informations- och redovisningsskyldighet och skyldighet att vidta efterbehandlingsåtgärder som anges i den nya gruvlagen iakttas. Utgångspunkten är att bestämmelserna i den nya gruvlagen ska iakttas vid gruvdrift. En övergångstid föreslås för ställandet av säkerhet för de avslutade åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna vid gruvan och för inlämnandet av en utredning om hur kraven på gruvssäkerhet har uppfyllts. Gruvmyndigheten ska senast när övergångstiden har löpt ut efter det att lagen trätt i kraft ge en gruvrättsinnehavare sådana föreskrifter som är nödvändiga med tanke på allmänt och enskilt intresse.

Det föreslås att inmutningsersättning, gruvområdesavgift och försvarsavgift som betalas till fastighetsägare med stöd av de upphävda bestämmelserna ska hålla samma nivå som ersättningarna enligt de nya bestämmelser som föreslås.

Den nya gruvlagens ikraftträdande kräver beredning av en förordning av statsrådet om tillämpning av gruvlagen, en förordning av statsrådet om gruvssäkerhet och en förordning av arbets- och näringsministeriet om uppforderingsverk i gruvor. Ikraftträdandet av den ändring av kärnenergilagen som ingår i propositionen kräver beredning av en förordning av statsrådet med stöd av det bemyndigande som föreslås i 82 § i lagen. Ärendehanteringssystemet enligt den upphävda lagen bör omarbetas i enlighet med de krav som den nya gruvlagen ställer. Dessutom bör det reserveras tillräckligt mycket tid för överföringen av uppgifter från arbets- och näringsministeriet till Tukes och för information, utbildning, handledning och andra åtgärder för att genomföra lagen. Därför föreslås det att lagarna ska träda i kraft den 1 januari 2011.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

4.1 Inledning

Vid omarbetningen av gruvlagstiftningen är det nödvändigt att beakta de ändringar som skett inom systemet med grundläggande fri- och rättigheter. Ändringar som är centra-

la för propositionen är i synnerhet att området för de grundläggande fri- och rättigheterna har utvidgats till att omfatta bl.a. aspekter som gäller miljö, naturvård och medborgarinflytande, betoningen av individens ställning som skyddsobjekt när det gäller grundläggande fri- och rättigheter i ekonomiska frågor, utvecklingen i fråga om läroarna om hur grundläggande fri- och rättigheter kan begränsas eller vägas mot varandra och kravet att genom lagstiftning trygga individens grundläggande fri- och rättigheter i förhållande till även privata aktörer.

Grundlagen ställer i synnerhet med stöd av bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter i fråga om egendomsskydd, näringsfrihet, miljö, medborgarinflytande och medborgardeltagande samt rättsskydd krav på den nya lagen när det gäller både materiella aspekter och aspekter i anslutning till förfaranden. Inom samernas områden ska dessutom grundlagens bestämmelser om samerna beaktas. Eftersom de bestämmelser som föreslås har en central inverkan på grunderna för de rättigheter och skyldigheter som gäller för olika aktörer, bör särskild uppmärksamhet fästas vid att bestämmelserna är exakta och noga avgränsade.

De grundläggande fri- och rättigheterna bör jämkas samman i de förslag till bestämmelser som ges i propositionen. Målet är att uppnå en så god balans som möjligt mellan de intressen i anslutning till grundläggande fri- och rättigheter som ska tillgodoses i olika situationer. Vid bedömningen av vilka inskränkningar som kan tillåtas har den förteckning över allmänna grunder för inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter som ingår i grundlagsutskottets betänkande om revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd) en central ställning. Kraven kan sammanfattas på följande sätt: inskränkningar bör bygga på lag, inskränkningar ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, inskränkningar ska vara acceptabla med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter och dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl, det kan inte föreskrivas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet, inskränkningar bör vara nödvändiga för att

uppnå ett visst syfte och stå i rätt proportion till det rättsgoda som skyddas genom de grundläggande fri- och rättigheterna och till vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom inskränkningarna, inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna ställer krav på rättsskyddet, inskränkningar får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser i fråga om de mänskliga rättigheterna.

I den nya gruvlagen föreskrivs det allmänt om vilka huvudprinciper rättigheterna och skyldigheterna för olika potentiella eller typiska aktörer som är parter i olika konfliktsituationer bygger på. Dessutom kan tillståndsmyndigheten på det sätt som närmare anges i lagen ställa sådana tillståndsvillkor för tillståndshavaren i fråga som varje enskilt projekt kräver, bl.a. för att förhindra och minska olägenheter för utomstående och för att trygga olika aspekter i anslutning till miljö och behoven i fråga om markanvändningen.

4.2 Egendomsskydd

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen, som gäller egendomsskydd, är vars och ens egendom tryggad, och enligt 2 mom. ska det genom lag bestämmas om expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning. För att kunna bedöma de föreslagna bestämmelserna utifrån egendomsskyddets perspektiv behöver man först avgöra om det är fråga om tvångsinlösen eller begränsning av användningen av egendom. Ärenden som gäller begränsning av användningen av egendom avgörs i enlighet med de allmänna principerna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Ärenden som gäller tvångsinlösen eller åtgärder som är jämförbara med tvångsinlösen ska däremot avgöras med stöd av 15 § 2 mom. i grundlagen, och avgörandet gäller då om det är fråga om allmänt behov och full ersättning.

Det bör göras en bedömning av vad grundlagens 15 § innebär för sådana fastighetsägare, näringsidkare och andra enskilda parter som orsakas olägenhet vars förmögenhetsrätt och ställning direkt eller indirekt påverkas av malmletningen eller gruvdriften. Eftersom

flera av de bestämmelser som föreslås är av betydelse för fastighetsägarnas rättsliga ställning, bör bestämmelserna i första hand granskas med utgångspunkt i grundlagens skydd av egendom. De bestämmelser som föreslås om guldvaskning ska tillämpas på statsägda områden, vilket betyder att de, i motsats till bestämmelserna om malmletning och gruvdrift, inte behöver bedömas utifrån fastighetsägarens rättsliga ställning. Dessutom bör tillämpningen av 15 § i grundlagen avvägas utgående från innehavarna av inmutningsrätter och gruvrätter grundade på den upphävda lagen och innehavarna av tillstånd grundade på den nya gruvlagen. Bedömningen av om grunderna för en begränsning av egendomsskyddet är godtagbara ska basera sig på systemet med grundläggande fri- och rättigheter som helhet och utöver detta är i synnerhet kravet att bestämmelserna ska vara exakta och noga avgränsade, kravet på proportionalitet och kravet på rättsskydd av central betydelse.

Målet med bestämmelserna och dess godtagbarhet

Målet med de föreslagna bestämmelserna är att främja gruvdriften och att ordna den områdesanvändning och malmletning som gruvdriften kräver i enlighet med principerna för hållbar utveckling. För att målet ska nås är det nödvändigt att införa begränsningar för användningen av egendom samt andra begränsningar och skyldigheter som gäller egendom. Med tanke på fastighetsägare och andra enskilda parter som orsakas olägenhet kan grunderna för begränsning i princip anses godtagbara, eftersom gruvdrift i vissa fall kan ha positiva konsekvenser för den regionala eller lokala ekonomin samt sysselsättningen. För att målet ska nås krävs det också att allmänna och enskilda intressen samordnas, och därför är det nödvändigt att införa begränsningar och skyldigheter för tillståndshavarna och innehavarna av sådana inmutningsrätter och gruvrätter som grundar sig på den upphävda lagen. Vid den allmänna bedömningen av om grunderna för begränsning är godtagbara bör man även beakta behovet

att sörja för tillgången på gruvmineral som råvara.

När det gäller fastighetsägare och andra parter som orsakas olägenhet är det nödvändigt att skilt närmare granska godtagbarheten i fråga om grunderna för begränsning av egendomsskyddet, å ena sidan med tanke på rätten att utvinna gruvmineral och å andra sidan med tanke på de begränsningar av bl.a. användningen som införs för markområdet på grund av malmletningen och gruvdriften. Grundlagens 15 § skyddar ägarens möjligheter att bl.a. använda fastigheten på olika sätt och att förhindra att utomstående använder den. På samma sätt täcker skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna ägarens rätt att disponera över sin egendom, t.ex. genom att överlåta eller hyra ut den till en annan person eller att använda den som säkerhet. När det gäller fast egendom varierar bedömningen av om de föreslagna bestämmelsernas grunder för begränsning av egendomsskyddet är godtagbara anmärkningsvärt beroende på om det är fråga om prospekteringsarbete, malmletning som grundar sig på ett malmletningstillstånd eller egentlig gruvdrift.

När det gäller tillståndshavare och innehavare av sådana inmutningsrätter och gruvrätter som grundar sig på den upphävda lagen, är det nödvändigt att skilt närmare granska godtagbarheten i fråga om grunderna för begränsning av egendomsskyddet med tanke på egendomsskyddet i anslutning till de rätter som grundar sig på tillstånd enligt den nya gruvlagen och de rätter som grundar sig på den upphävda lagen.

Rätt att utvinna gruvmineral

Finlands gruvlagstiftning har drag av inmutningssystemet. Den som hittar utvinningsbara fyndigheter har på vissa villkor kunnat få rätt att utvinna dem, och samtidigt har markägarna inte själva rätt över gruvmineralen. Markägarna har dock sedan 1723 förmögenhetsrättsligt haft rätt till de gruvmineral som hittas på deras mark och fram till dess att den upphävda lagen trädde i kraft hade markägarna också rätt att ta del i gruvan. Med beaktande av den principiella rätt

som markägarna har till gruvmineralen var målet med den upphävda lagens bestämmelser om utmålsavgift och brytningsavgift att i oförändrad form bevara grunderna för den ersättning som betalas till markägarna för gruvmineralen. Förutom bestämmelsen om brytningsavgift (45 §) innehåller den upphävda lagen dessutom flera bestämmelser (i synnerhet 12 § 3 mom. och 15, 40 och 44 §) som ger uttryck för tanken om markägarnas principiella juridiska makt över de gruvmineral som finns på deras område.

Vid riksdagens behandling av den upphävda lagen granskade grundlagsutskottet en utvidgning av antalet gruvmineral som hör till lagens tillämpningsområde och den retroaktiva verkan av vissa förslag till bestämmelser ur egendomsskyddets perspektiv. I sitt utlåtande till lagutskottet och ekonomiutskottet konstaterade grundlagsutskottet (GrUU 5/1963 rd) att 1932 års gruvlag (116/1932) och 1943 års gruvlag har kunnat stiftas i vanlig lagstiftningsordning eftersom äganderätten sedan gammalt har uppfattats som begränsad i det avseendet att en fastighetsägare inte ensam och på ett sätt som utesluter andra parter har fått utnyttja gruvmineral.

Gruvdrift och de undersökningar för att lokalisera fyndigheter av gruvmineral som är en förberedelse för gruvdrift kräver geologisk specialkompetens och riskfinansiering, och för att förutsättningarna för malmletning och gruvdrift ska kunna tryggas är utgångspunkten i propositionen att den som hittar en fyndighet ska ha företrädesrätt att utvinna den. Trots att systemet med grundläggande fri- och rättigheter har utvecklats kan det anses att fastighetsägarens rätt att besluta om utvinningen av gruvmineral fortfarande är begränsad på det sätt som grundlagsutskottet konstaterade i sin bedömning i samband med den upphävda lagen. Eftersom propositionen som helhet kan anses förbättra fastighetsägarnas rättsliga ställning, kan propositionens utgångspunkt även i fortsättningen anses vara godtagbar. Även den tradition som länge funnits inom gruvlagstiftningen kan motivera att rätten att utvinna gruvmineral inte heller i fortsättningen ska ha en sådan rättslig ställning att den skyddas av de grundläggande fri- och rättigheterna för fastighetsägare, utan den ska grunda sig på villkor som

är exakt föreskrivna i den nya gruvlagen och oberoende av markägande. Nedan görs det en närmare bedömning av hur exakta och noga avgränsade bestämmelserna är.

Den förteckning över gruvmineral som finns i 2 § i förslaget till gruvlag är lika som i 2 § i den upphävda lagen. Den rätt som den föreslagna 17 § ger innehavaren av gruvtillstånd att utvinna även biprodukter som uppstår på gruvområdet och övriga ämnen som ingår i berggrunden och marken på gruvområdet motsvarar till sina centrala delar 40 § i den upphävda lagen. Den malmletningserättning som det föreskrivs om i 99 § i lagförslaget motsvarar den inmutningsersättning som det föreskrivs om i 15 § i den upphävda lagen, men det föreslås att nivån på ersättningen justeras med beaktande av bl.a. förändringen i penningvärdet. Den brytningserättning som det föreskrivs om i 100 § i lagförslaget motsvarar den utmålsavgift som det föreskrivs om i 44 § och den brytningsavgift som det föreskrivs om i 45 § i den upphävda lagen, men bestämmelserna preciseras. I 101 § i lagförslaget föreskrivs det om ersättning för biprodukter, vilket är en komplettering till det nuvarande ersättningsystemet.

Malmletning

I 2 kap. i den nya gruvlagen föreskrivs det om malmletning. Malmletning kan bedrivas som prospekteringsarbete med stöd av den föreslagna 7 §, genom avtal med fastighetsägaren, om malmletningstillstånd enligt den föreslagna 9 § inte krävs, eller med stöd av ett malmletningstillstånd i enlighet med bestämmelserna i de föreslagna 10—15 § och villkoren i tillståndet.

Med stöd av den bestämmelse om prospekteringsarbete som föreslås i 7 § får man på annans område utföra geologiska mätningar och observationer samt mindre provtagningar, om det inte medför skada eller mer än ringa olägenhet eller störning. Mindre provtagningar ska i sådana situationer som avses i 8 § anmälas i förväg till en sådan ägare eller innehavare av fastigheten vars fördel eller rätt provtagningen kan gälla. Bestämmelserna om prospekteringsarbete motsvarar till sina centrala delar vad som föreskrivs i 3 § i

den upphävda lagen. Prospekteringsarbete är nära jämförbart med allemansrätten, men tillåter även att mindre prover av mark och stenmaterial tas. Fastighetsägarnas och fastighetsinnehavarnas rättigheter har beaktats i de föreslagna 7 och 8 §, och förslagen till bestämmelser kan inte anses vara problematiska med tanke på egendomsskyddet på det sätt som avses i 15 § 1 mom. i grundlagen.

Prospekteringsarbetet är indirekt kopplat till en möjlighet att reservera företrädesrätt till ett område inför beredningen av ansökan om malmletningstillstånd. Förslag till bestämmelser om förbehållsansökan och förbehållsbeslut finns i 32 § 3 mom. och 44, 55, 75 och 76 §. Förbehåll ger inte rätt till malmletning på annans område och begränsar inte heller fastighetsägarens möjligheter att använda området eller disponera över det. Syftet med förbehåll är att säkerställa företrädesrätten till ett malmletningstillstånd i förhållande till konkurrenterna. Förbehåll ger inte rätt till malmletningstillstånd om de villkor som gruvlagen ställer för beviljandet av tillstånd inte uppfylls eller om det enligt gruvlagen finns hinder för att tillstånd ska kunna beviljas. I praktiken är malmletningsområdet ofta klart mindre än förbehållsområdet. Fastighetsägarnas och fastighetsinnehavarnas möjligheter att få information om förbehåll har beaktats i den föreslagna 75 §. I fråga om besvärstillämpas 6 § i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelserna om förbehåll kan inte anses vara problematiska med tanke på egendomsskyddet på det sätt som avses i 15 § 1 mom. i grundlagen.

Det föreslås att den som bedriver malmletning och den som äger fastighet på området liksom nu ska kunna avtala om malmletning som är mera omfattande än prospekteringsarbete. I den föreslagna 9 § preciseras det när malmletningstillstånd krävs. Avtalsfriheten är begränsad om malmletningen kan orsaka fara för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller annan näringsverksamhet eller om verksamheten försämrar landskaps- eller naturskyddsvärdena. Avtalsfriheten gäller inte heller lokalisering och undersökning av fyndigheter av uran eller torium. Dessa begränsningar hänger samman med tryggheten av allmänna och enskilda intressen och det kan anses att de redan nu begränsar avtalsfri-

heten. De föreslagna bestämmelserna om att malmletning kräver tillstånd kan inte anses vara problematiska med tanke på avtalsfriheten eller i övrigt med tanke på egendomsskyddet på det sätt som avses i 15 § 1 mom. i grundlagen.

Med stöd av ett malmletningstillstånd har tillståndshavaren enligt den föreslagna 10 § rätt att bedriva malmletning på egen och annans mark. Enligt den föreslagna 11 § ska malmletning på det område som avses i tillståndet och annan användning av malmletningsområdet (t.ex. transport av materiel på området) begränsas till sådana åtgärder som är nödvändiga med tanke på undersökningarna, och tillståndshavaren ska sträva efter att undvika skada, olägenhet och störning. Dessutom är det enligt den föreslagna 11 § förbjudet att bl.a. orsaka väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet. Verksamhet som bedrivs på ett malmletningsområde med stöd av tillstånd kan i allmänhet inte anses innebära något väsentligt intrång i fastighetsägarens rättsliga ställning om det är fråga om geologiska, geokemiska och geofysiska undersökningar. Vad som är av större betydelse för egendomsskyddet är situationer där man med stöd av ett malmletningstillstånd gräver omfattande schakt för undersökningar, utför provbrytningar som förberedelse för gruvdrift och vidtar andra åtgärder som till sin art och omfattning motsvarar dessa. Sådan verksamhet har större konsekvenser för skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna för fastighetsägaren och andra parter som orsakas olägenhet.

Den som ansöker om malmletningstillstånd ska enligt den föreslagna 34 § lämna in mer detaljerade planer och motiveringar än nu, och utifrån dessa ska det vara möjligt att som en del av handläggningen av tillståndsansökan och ur olika parter synvinkel överväga om projektet är godtagbart, hur länge projektet ska pågå och vilka åtgärder som krävs för att förhindra och begränsa olägenheter. Sakägarna ska enligt den föreslagna 39 § ha rätt att lägga fram anmärkningar om ansökan. Sökanden och andra sakägare ska enligt den föreslagna 42 § vid behov beredas möjlighet att avge genmäle i fråga om utlåtanden och anmärkningar som lagts fram.

Vid prövningen och avgörandet av ansökan om malmletningstillstånd beaktas rättigheterna och förmånerna för fastighetsägare och andra parter som orsakas olägenhet i synnerhet med stöd av de föreslagna 45, 46, 51, 60 och 61 §. Information om tillståndsansökan ges enligt den föreslagna 40 § och om tillståndsbeslutet enligt den föreslagna 58 §. Gruvmyndigheten ska enligt det föreslagna 58 § 4 mom. lämna information om att beslut meddelas bl.a. till de sakägare som saken särskilt gäller. Bestämmelser om besvärsmått finns i 165 §.

Fastighetsägare och andra parter som orsakas olägenhet har rätt att kräva att ett malmletningstillstånd ska förfalla (den föreslagna 67 §), att tillståndet ska ändras (den föreslagna 69 §) och att förseelser och försummelse ska åtgärdas (den föreslagna 156 §). Om de kriterier som anges i den föreslagna 70 § uppfylls ska gruvmyndigheten handlägga ett ärende om återkallande av malmletningstillstånd. I de föreslagna 103 och 104 § föreskrivs det dessutom om ersättning för skador på malmletningsområdet och bestämmelserna kompletteras av 107 §, där det föreskrivs om skyldigheten att ställa säkerhet. Rätten för fastighetsägare och andra parter som orsakas olägenhet att på förhand bli informerade om terrängarbeten som kan orsaka skada eller olägenhet grundar sig på den föreslagna 12 § och rätten att bli informerad om efterbehandlingsåtgärder på malmletningsområdet grundar sig på den föreslagna 15 §. Innehavaren av malmletningstillstånd är enligt den föreslagna 15 § skyldig att se till att efterbehandlingsåtgärder vidtas på malmletningsområdet och bl.a. att området istandsätts och snyggas upp.

Med stöd av den föreslagna 99 § ska det årligen betalas malmletningsersättning till dem som äger de fastigheter som hör till malmletningsområdet, och höjningen av denna avgift i enlighet med hur länge malmletningstillståndet gäller ska i viss mån kompensera för de olika osäkerhetsfaktorer som malmletningstillståndet och en eventuell ansökan om gruvtillstånd kan ge upphov till. Malmletningsersättningen bör inte anses ha någon egentlig betydelse med beaktande av de föreslagna ersättningsnivåerna vid bedömningen av om en kränkning av egendomsskyddet är

godtagbar. Trots detta är det ändå motiverat att behålla ersättningen, eftersom den delvis har kompenserat för att markägarnas rätt till deltagande drogs in i samband med att den upphävda lagen trädde i kraft.

De föreslagna bestämmelserna om malmletningstillstånd kan anses vara godtagbara med tanke på generalklausulen för egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen. Enligt de föreslagna bestämmelserna har intrång i fastighetsägarens rättsliga ställning begränsats till vad som är nödvändigt när det gäller malmletning, och utöver det kan man i enskilda fall genom tillståndsvillkor med stöd av 51 § och genom att begränsa tillståndets giltighetstid med stöd av 60 och 61 § säkerställa att fastighetsägarens förmåner och rättigheter blir beaktade på det sätt som är nödvändigt. Bestämmelserna om fastighetsägarens rättsskydd kan anses tillräckliga och tillräckligt exakta och noga avgränsade. Genom en höjning av nivån på den malmletningserättning som föreslås i 99 § är det möjligt att ytterligare förbättra fastighetsägarens ställning.

Giltighetstiden för malmletningstillstånd kan inte heller anses problematisk med tanke på bestämmelserna om egendomsskydd i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Den bestämmelse som föreslås i 61 § kan när det gäller förfarande anses vara tillräcklig för att garantera att förutsättningarna för en förlängning av ett tillstånds giltighetstid prövas på nytt med jämna mellanrum.

Gruvdrift

Ett gruvtillstånd berättigar enligt den föreslagna 17 § till utvinning av de gruvmineral som påträffats på gruvområdet, biprodukter av gruvdriften och övriga ämnen som ingår i berggrunden och marken på gruvområdet och som behövs för gruvdriften. Gruvdrift kräver rätt till det område som är nödvändigt med tanke på fyndighetens art och omfattning i enlighet med vad som krävs med tanke på säkerhet, gruvdrift (inbegripet anrikningsanläggningar och deponier) och gruvteknik. Placeringen av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan ska enligt den föreslagna 19 § planeras så, att områdena inte orsakar sådan

kränkning av allmänt eller enskilt intresse som rimligen kan undvikas. I praktiken strävar de som bedriver gruvdrift ofta efter att genom frivilliga arrangemang överta ägandet av de områden som är centrala med tanke på gruvdriften, men för det mesta går det inte att till alla delar avgöra en överföring av nyttjande- eller äganderätten genom avtal. Om man inte kommer överens i frågan, kan statsrådet med stöd av den föreslagna 20 § 1 mom. genom ett gruvområdesinlösningstillstånd bevilja rätt att använda ett område som hör till någon annan som gruvområde. I gruvtillståndet är det enligt den föreslagna 49 § 2 mom. möjligt att bevilja begränsad nyttjanderätt och annan särskild rätt till ett område som hör till någon annan som hjälpområde för gruvan.

Den som ansöker om gruvtillstånd ska enligt den föreslagna 34 § lämna in mer detaljerade planer och motiveringar än nu, och utifrån dessa ska det vara möjligt att som en del av handläggningen av tillståndsansökan och ur olika parter synvinkel överväga bl.a. de villkor som det föreskrivs om i 19 §. Av den som ansöker om gruvområdesinlösningstillstånd, och som i praktiken är densamma som den som ansöker om gruvtillstånd, krävs med stöd av den föreslagna 35 § bl.a. en utredning om att gruvprojektet är nödvändigt med hänsyn till ett allmänt behov. Sakägarna ska enligt den föreslagna 39 § ha rätt att lägga fram anmärkningar om ansökan om gruvtillstånd och gruvområdesinlösningstillstånd. Sökanden och andra sakägare ska enligt den föreslagna 42 § vid behov beredas möjlighet att avge genmäle i fråga om utlåtanden och anmärkningar som lagts fram.

Vid prövningen och avgörandet av ansökan om gruvtillstånd beaktas rättigheterna och förmånerna för fastighetsägare och andra parter som orsakas olägenhet i synnerhet med stöd av de föreslagna 45, 47, 49, 52, 62 och 63 §. Vid prövningen och avgörandet av ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd beaktas rättigheterna och förmånerna för fastighetsägare i synnerhet med stöd av de föreslagna 49, 53 och 71 §. För att gruvområdesinlösningstillstånd ska beviljas krävs det enligt den föreslagna 49 § att gruvprojektet är nödvändigt med hänsyn till ett allmänt behov.

Information om ansökan om gruvtillstånd ges med stöd av den föreslagna 40 § och om beslut om gruvtillstånd med stöd av 58 §. Tillståndsmyndigheten ska enligt den föreslagna 58 § 4 mom. lämna information om att beslut meddelas bl.a. till sakägare som saken särskilt gäller. Tillståndsmyndigheten ska enligt den föreslagna 41 § särskilt underätta ägarna och innehavarna av fastigheterna på området om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd och enligt den föreslagna 59 § sända dem en kopia av beslutet om gruvområdesinlösningstillstånd. Bestämmelser om besvär rätt när det gäller beslut om gruvtillstånd finns i 165 § och med stöd av 6 § i förvaltningsprocesslagen har ägarna till de fastigheter som hör till gruvområdet rätt att överklaga beslut om gruvområdesinlösningstillstånd.

Bestämmelser om rätten för fastighetsägare och andra motsvarande parter som orsakas olägenhet att kräva att ett gruvtillstånd ska förfalla finns i den föreslagna 68 §, att ett gruvtillstånd ska ändras finns i den föreslagna 69 § och att förseelser och försummelse ska åtgärdas finns i den föreslagna 156 §. Om de kriterier som anges i den föreslagna 70 § uppfylls ska tillståndsmyndigheten handlägga ett ärende om återkallande av gruvtillstånd. Ett gruvområdesinlösningstillstånd förfaller enligt den föreslagna 71 § 3 mom. om gruvtillstånd inte beviljas eller om ett gruvtillstånd förfaller eller återkallas.

Inlösen av nyttjanderätt till de områden som behövs som gruvområde och hjälpområde och av andra särskilda rättigheter görs i samband med gruvförrättningen. Bestämmelser om gruvförrättning och ersättningar som ska betalas i samband med den finns i den föreslagna 8 kap. I övrigt tillämpas inlösningslagen vid gruvförrättning. I fråga om sökande av ändring i beslut som fattats i samband med en gruvförrättning gäller på motsvarande sätt vad som föreskrivs om ändringssökande i 89—93 § i inlösningslagen.

De som äger fastigheter som hör till ett gruvområde har enligt den föreslagna 100 § rätt till brytningsersättning, som fastställs utifrån en andel som grundar sig på områdets areal och en andel som grundar sig på värdet av den malm som utvunnits. Den föreslagna brytningsersättningen motsvarar den utmål-

savgift som det föreskrivs om i 44 § och den brytningsavgift som det föreskrivs om i 45 § i den upphävda lagen. Den föreslagna 101 §, med stöd av vilken de som äger fastigheter som hör till ett gruvområde har rätt till ersättning för biprodukter, kompletterar fastighetsägarens rätt att få ersättning för sin egendom.

I den föreslagna 108 § föreskrivs det om skyldigheten för den som bedriver gruvdrift att ställa säkerhet för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna i samband med gruvdriften. Efter det att gruvdriften har upphört är den som bedrivit gruvdrift enligt den föreslagna 143 § skyldig att iståndsätta gruvområdet och hjälpområdet för gruvan och enligt 144 § att bortskafta brutna gruvmineral, byggnader och konstruktioner från området. Med stöd av de föreslagna 147 och 148 § ska sådana omständigheter som är nödvändiga med tanke på fastighetsägarna beaktas i beslutet om upphörande av gruvdrift. Efter det att gruvdriften har avslutats upphör med stöd av den föreslagna 149 § nyttjande- och besittningsrätten till fastigheten för den som bedrivit gruvdriften, och området återgår samtidigt utan ersättning i fastighetsägarens besittning och begränsningarna av dennes nyttjanderätt upphör att gälla.

Bestämmelserna om gruvtillstånd bör bedömas utifrån fastighetsägarens synvinkel och 15 § 1 och 2 mom. i grundlagen. Gruvtillstånd i vilka det beviljas sådan begränsad nyttjanderätt till ett hjälpområde för en gruva som närmast kan jämföras med servitut, bl.a. för vägar, transportanläggningar och kraft- och vattenledningar som är nödvändiga för gruvdriften, bör bedömas främst utifrån 15 § 1 mom. i grundlagen, men 15 § 2 mom. i grundlagen kan inte helt förbises vid granskningen. De bestämmelser som föreslås om gruvtillstånd kan anses vara godtagbara med tanke på generalklausulen för egendoms-skydd i 15 § 1 mom. i grundlagen, eftersom intrång i fastighetsägarens rättsliga ställning begränsas med stöd av de föreslagna bestämmelserna till sådana begränsningar som är nödvändiga för gruvdriften och som närmast kan karakteriseras som servitut, och vid planeringen av var de ska placeras bör man enligt den föreslagna 19 § sträva efter att undvika kränkningar av allmänt eller enskilt

intresse. Dessutom kan man genom bestämmelser och andra nödvändiga tillståndsvillkor som gäller innehållet i sådana nyttjanderätter och andra rättigheter som gäller hjälpområdet för en gruva och som ges med stöd av den föreslagna 52 § se till att fastighetsägarnas förmåner och rättigheter blir beaktade på det sätt som är nödvändigt. Vid helhetsbedömningen av om bestämmelserna kan tillåtas bör det dessutom beaktas att ersättningen för de begränsningar av användningen som gäller ett hjälpområde fastställs i samband med gruvförrättningen och med iakttagande av bestämmelserna i de föreslagna 94—97 § och i inlösningslagen. Då betalas det full ersättning för begränsningarna av användningen på det sätt som krävs enligt 15 § 2 mom. i grundlagen. De bestämmelser som gäller fastighetsägarens rättsskydd kan anses tillräckliga och tillräckligt exakta och noga avgränsade.

Gruvområdesinlösningstillståndet, där det bestäms om inlösning av nyttjanderätt till ett gruvområde, ska i första hand bedömas utifrån 15 § 2 mom. i grundlagen. Den inlösen av nyttjanderätt som gruvdriften kräver stänger i princip av rättigheterna för fastighetsägaren. Inlösen av nyttjanderätt gäller i regel lika länge som gruvtillståndet, dvs. i allmänhet tills vidare och i undantagsfall under viss tid, men då också i allmänhet i tio år i sänder. Inlösen av nyttjanderätt bör anses vara en situation som liknar tvångsinlösen, eftersom det är fråga om ett så kraftigt ingrepp i fastighetsägarens rätt att det kan jämföras med tvångsinlösen. Enligt grundlagsutskottets praxis har situationer som kan jämföras med tvångsinlösen bl.a. varit permanent minskning eller betydande inskränkning av rätt, skyldighet att mot ersättning helt eller delvis avstå från rätt, permanent förbud mot att nyttja rätt eller betydande försvårande eller hindrande av särskild rätt (t.ex. GrUU 5/1976 rd, 5/1981 rd, 18/1982 rd, 13/1989 rd och 38/1998 rd).

I 15 § 2 mom. i grundlagen finns det ett specificerat lagförbehåll som innehåller krav om allmänt behov och full ersättning. Enligt den föreslagna 49 § kräver inlösen av nyttjanderätt ett allmänt behov, som enligt bestämmelsen bedöms särskilt utifrån gruvprojektets konsekvenser för den lokala och regi-

onala ekonomin och för sysselsättningen samt utifrån samhällets behov av råvaruförsörjning. De som bedriver gruvdrift är enskilda rättssubjekt, men enligt grundlagsutskottets praxis kan även sådana subjekts projekt (t.ex. kraftledningar eller gasledningar) uppfylla kraven om allmänt behov (GrUU 28/2000 rd och 49/2002 rd). Med stöd av den föreslagna 33 § är det statsrådet som avgör frågor som gäller gruvområdesinlösningsstillstånd. Ersättning för nyttjanderätt fastställs med stöd av inlösningslagen, som bestämmelserna i de föreslagna 94—97 § kompletterar. I samband med gruvförrättningen fastställs det ersättning i enlighet med principen om full ersättning i 29 § i inlösningslagen. Dessutom får fastighetsägaren med stöd av de beräkningsgrunder som anges i 100 § en del av avkastningen av gruvan som brytningsersättning och med stöd av den ersättning för biprodukter som det föreskrivs om i 101 § en skälig del av de marksubstanser från gruvområdet som använts till annat än gruvdrift. Om man inte kommer överens om ersättningen för biprodukter, är den högst 10 procent av inkomsten från försäljningen av biprodukterna. Fastighetsägaren kan på så sätt anses få full ersättning för de begränsningar som gäller äganderätten och som kan jämföras med tvångsinlösen. De förslag till bestämmelser som gäller inlösen av nyttjanderätt till ett gruvområde kan anses uppfylla kraven om allmänt behov och full ersättning. De bestämmelser som gäller fastighetsägarens rättsskydd kan anses vara tillräckliga och tillräckligt exakta och noga avgränsade. Vid bedömningen av om bestämmelserna är godtagbara är det dessutom nödvändigt att granska den föreslagna 86 §, med stöd av vilken fastighetsägaren under vissa förutsättningar har rätt att kräva inlösen av fastigheten.

De bestämmelser om ägoreglering som omfattas av gruvförrättningen med stöd av de föreslagna 88—92 § kan ses som en del av en sådan inlösningsprocess som indirekt uppfyller kravet på allmänt behov när det finns tillräckliga förutsättningar för inlösen av nyttjanderätt till ett gruvområde (GrUU 3/2005 rd).

Malmletningsersättning, brytningsersättning och ersättning för biprodukter

Malmletningsersättningen och brytningsersättningen kan delvis anses vara kompensation för verklig eller eventuell begränsning av nyttjanderätten för fastighetsägaren. Med tanke på regleringens proportionalitet är det nödvändigt att man strävar efter att de begränsningar som gäller nyttjandet av egendom kan lindras med hjälp av ersättningar. Den del av brytningsersättningen som gäller brutna gruvmineral och ersättningen för biprodukter hänger samman med fastighetsägarens principiella rätt till de gruvmineral som finns på området och äganderätten till marksubstanser.

I den föreslagna 99 § finns det exakta bestämmelser om malmletningsersättningens storlek. I den föreslagna 100 § finns det exakta bestämmelser om grunderna för brytningsersättningen. Detsamma gäller grunderna för ersättningen för biprodukter i den föreslagna 101 §, men sakägarna kan även komma överens om ersättningen. Bestämmelserna begränsar ägarnas rätt att bestämma storleken på de ersättningar som ska betalas för nyttjandet av deras egendom (jfr GrUU 31/2006 rd). Bestämmelserna bör bedömas utifrån det egendomsskydd som tryggas i 15 § 1 mom. i grundlagen. Dessutom bör man beakta den tradition inom gruvlagstiftningen som gäller ersättningar.

I de fall som föreslås i 99—101 § får parterna inte fritt välja varandra och på så sätt utan konkurrensutsättning sträva efter att optimera sitt läge. Fastighetsägarna, som är den ena parten, fastställs utifrån det område som angetts i malmletningstillståndet eller gruvtillståndet. Den andra parten är tillståndshavaren i fråga. I många fall är fastighetsägarna i en klart svagare position än tillståndshavarna och därför är det nödvändigt att skydda fastighetsägarnas rättigheter i fråga om förmögenhetsvärde genom regleringsmetoder som är effektivare än sedvanliga metoder. Ur tillståndshavarens synvinkel är det centralt att man i förväg kan bedöma kostnaderna för verksamheten och, särskilt i fråga om gruvdriften, vilka omständigheter som inverkar på lönsamheten.

Egendomsskydd när det gäller tillstånd som beviljas med stöd av gruvlagen

I skenet av den tradition som finns inom gruvlagstiftningen är det uppenbart att de malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd som avses i propositionen utgör sådana rätter med förmögenhetsvärde för innehavarna som omfattas av det egendomsskydd som avses i 15 § 1 mom. i grundlagen. Tillståndshavare kan få grundlagsskydd för sin rättsliga ställning och sina investeringar närmast med stöd av samverkan av 15 och 18 § i grundlagen. Vid bedömningen är bestämmelserna i det föreslagna 6 kap. om malmletningstillståndets och gruvtillståndets inbördes förhållande och bestämmelserna i 7 kap. om tillståndens giltighetstid bland de mest centrala.

De begränsningar i fråga om vissa områden som ska tillämpas vid prövningen av malmletningstillstånd och gruvtillstånd är inbördes enhetliga enligt de föreslagna 46 och 47 §. Vid prövningen av malmletningstillstånd bedöms det vilka konsekvenser verksamhet enligt tillståndet kan ha, men inte vilka konsekvenser eventuell gruvdrift kan ha. Detta är i praktiken inte möjligt eller ens ändamålsenligt, eftersom malmletningsundersökningarna endast i ett fåtal fall leder till lokalisering av utvinningsbara fyndigheter. Eftersom den nytta och de förluster som gruvdrift medför för allmänna och enskilda intressen i regel avviker i betydande grad från konsekvenserna av malmletning, bör förutsättningarna och hindren för beviljande av gruvtillstånd bedömas ur ett större helhetsperspektiv än när det gäller prövningen av malmletningstillstånd. Dessutom bör det beaktas att det under den tid som malmletningstillståndet är i kraft, vilket enligt propositionen kan vara högst femton år, kan ske förändringar i behoven i anslutning till områdesanvändningen och i andra omständigheter som är av betydelse för allmänna eller enskilda intressen. Malmletningstillståndet kan inte anses utgöra ett sådant skydd för tillståndshavarens investeringar i anslutning till malmletningsundersökningarna som skulle ge tillståndshavaren ovillkorlig och obegränsad rätt till ett gruvtillstånd. Det bör anses att tillståndshavaren

har tillräckliga möjligheter att bedöma och förutse vilka förutsättningarna och hindren för ett beviljande av gruvtillstånd är utifrån de föreslagna 47 och 48 § och andra bestämmelser i gruvlagen som ska tillämpas, samt de bestämmelser i naturvårdslagen och andra bestämmelser som ska tillämpas vid tillståndsprövningen.

Grundlagsutskottet har i samband med regleringen av näringsverksamheten normalt ansett myndighetsåtgärder i form av återkallelse av tillstånd eller betydande åtstramning av tillståndsvillkoren vara sådana ingrepp i individens rättsliga ställning som har strängare konsekvenser än avslag på tillståndsansökan. Därför har utskottet ansett det vara nödvändigt med tanke på regleringens proportionalitet att binda möjligheterna att återkalla tillstånd till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och till att anmärkningar eller varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats (GrUU 16/2003 rd, 44/2004 rd, 48/2005 rd och 8/2006 rd).

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd gäller enligt de föreslagna 60 och 64 § för viss tid, liksom inmutningsrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen. Giltighetstiden för malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd kan förlängas med stöd av de föreslagna 61 och 65 §, om villkoren i 2 mom. i nämnda paragrafer uppfylls. Gruvtillstånd gäller i princip tills vidare med stöd av den föreslagna 62 §, men de kan också gälla för en bestämd tid i sådana fall som avses i paragrafens 1 mom. Villkoren i ett gruvtillstånd som gäller tills vidare justeras enligt det föreslagna 62 § 2 mom. med jämna mellanrum, men detta får inte leda till att den nytta som gruvprojektet för med sig minskar nämnvärt. När de villkor som föreskrivs i det föreslagna 63 § 2 mom. uppfylls är det möjligt att förlänga giltighetstiden för ett tidsbundet gruvtillstånd.

Bestämmelser om när ett tillstånd förfaller finns i de föreslagna 67 och 68 §. Ett malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd kan förfalla genom beslut av gruvmyndigheten om verksamheten avbryts för minst ett år av orsaker som beror på tillståndshavaren. Ett gruvtillstånd kan förfalla genom beslut av tillståndsmyndigheten om gruvdriften inte in-

leds inom utsatt tid eller om verksamheten avbryts för minst fem år av orsaker som beror på tillståndshavaren. I anslutning till gruvdrift är investeringar och rättigheter med förmögenhetsvärde ofta betydande jämfört med när det gäller malmletning och guldvaskning. Av denna anledning kan tidpunkten för när ett gruvtillstånd förfaller skjutas upp högst två gånger med högst tio år sammanlagt, när de villkor som föreskrivs i det föreslagna 68 § 3 mom. uppfylls. Gruvtillståndet förfaller dessutom om gruvområdet inte överförs till tillståndshavaren inom den utsatta tiden och det därigenom saknas förutsättningar för att inleda gruvdrift.

Gruvlagstiftningen har traditionellt inbegripit en skyldighet att utöva verksamhet enligt tillståndet (eller enligt inmutningsrätten eller gruvrätten), eftersom det centrala motivet till att tillstånd (eller rätt) beviljas är att den verksamhet som grundar sig på tillståndet ska möjliggöras. Enligt den upphävda lagen förklaras en gruvrätt förverkad om verksamheten inte har inletts inom utsatt tid, om den har varit avbruten i över fem år eller om fastighetsägaren anmäler att betalningen av lagstadgade ersättningar eller avgifter har försumrats.

Enligt den föreslagna 69 § ska gruvmyndigheten ändra ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd om verksamheten har sådana följder som är förbjudna enligt gruvlagen eller om de skadliga verkningar som verksamheten ger upphov till väsentligt avviker från vad som har uppskattats vid tillståndsprövningen. Tillståndshavaren ska ansöka om ändring av tillståndet när tillståndsvillkoren behöver justeras med stöd av de föreslagna 69 § 2—5 mom. Dessutom ska innehavaren av gruvtillstånd ansöka om ändring av tillståndet om gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan inte längre är nödvändigt. Enligt den föreslagna 130 § ska gruvmyndigheten ändra ett gruvsäkerhetstillstånd, om det finns uppenbara brister i gruvsäkerheten eller om omständigheterna har förändrats på ett väsentligt sätt efter det att tillståndet beviljades och det är nödvändigt att ändra tillståndsvillkoren. Också när ett gruvsäkerhetstillstånd överförs ska gruvmyndigheten överväga en ändring av villkoren i tillståndet. Enligt den föreslagna 130 §

är den som bedriver gruvdrift skyldig att ansöka om ändring av ett gruvsäkerhetstillstånd om det sker sådana förändringar i gruvdriften som har andra än ringa konsekvenser för gruvsäkerheten.

Enligt den föreslagna 70 § kan ett malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd återkallas om ansökan eller dess bilaga på ett väsentligt sätt har varit felaktig eller bristfällig, om tillståndshavaren inte längre uppfyller villkoren för beviljande av tillstånd eller om tillståndshavaren på ett väsentligt sätt har försummat eller brutit mot de skyldigheter, begränsningar eller tillståndsvillkor som grundar sig på gruvlagen. På motsvarande grunder ska ett gruvsäkerhetstillstånd återkallas med stöd av den föreslagna 131 §. Tillståndshavaren ska dock med stöd av de föreslagna 70 och 131 § ges tillfälle att rätta till brister, förseelser eller försummelser om de är försumbara eller kan korrigeras. Om ett gruvtillstånd förfaller eller återkallas leder det dessutom med stöd av den föreslagna 129 § till att gruvsäkerhetstillståndet förfaller.

Med stöd av den föreslagna 73 § kan tillstånd överföras om mottagaren uppfyller samma krav som tillståndshavaren.

Ett syfte med bestämmelserna är att genom lag ordna egendomsskyddet i fråga om rättigheter som grundar sig på tillstånd enligt gruvlagen, samt att fastställa rättigheternas inbördes förhållande och hur de skyddas av lagen jämfört med andra rättigheter och förmåner. I förslagen till bestämmelser har olika allmänna och enskilda intressen beaktats och målet har varit att så bra som möjligt samordna tillståndshavarnas intressen och rättigheter med övriga intressen (t.ex. andra behov i anslutning till markanvändningen). Ett annat syfte med bestämmelserna är att, liksom i den upphävda lagen, säkerställa att tillståndshavaren utövar verksamhet enligt tillståndet. Eftersom ett giltigt malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd förhindrar att motsvarande tillstånd beviljas för någon annan, förhindrar de samtidigt andras möjligheter att bedriva malmletning, gruvdrift eller guldvaskning på det område som avses i tillståndet i fråga. Det föreslås att den nya gruvlagen, liksom den upphävda lagen, ska ha drag av inmutningssystemet och det

kan anses att det i lagen ingår en skyldighet att utöva verksamhet enligt tillståndet. Att skaffa sig ett malmletningstillstånd, gruvstillstånd eller guldvaskningstillstånd enbart för att uppnå en utbytbar förmån med förmögenhetsvärde eller för att förhindra konkurrenters verksamhet strider mot målen med gruvlagstiftningen.

Det kan anses att det ligger godtagbara skäl bakom bestämmelserna. Bestämmelserna bör även anses vara proportionerliga med tanke på målen. Den prövning som ingår i förslagen till bestämmelser bör med tanke på förutsägbarheten i myndigheternas verksamhet anses vara tillräckligt exakt, entydig och bunden. Eftersom tillståndshavaren med stöd av den föreslagna 165 § har rätt att låta ett oavhängigt rättskipningsorgan handlägga ett myndighetsbeslut, bör förslagen anses vara tillräckliga med tanke på rättsskyddet. De föreslagna bestämmelserna kan anses vara godtagbara med tanke på generalklausulen för egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen.

Övergångsbestämmelser

De föreslagna övergångsbestämmelserna bör bedömas utifrån 15 § i grundlagen och ur rättsinnehavarens perspektiv, men dessutom bör i synnerhet bestämmelserna om jämlikhet i 6 §, trygghet i 7 §, näringsfrihet och trygghet i 18 § och ansvar för miljön i 20 § i grundlagen beaktas.

Bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen värnar även rättsförhållanden som uppstått med stöd av lag och deras beständighet, även om förbudet mot retroaktiva ingrepp i avtalsförhållandens okränkbarhet inte är absolut i grundlagsutskottets praxis (GrUU 37/1998 rd, 63/2002 rd, 13/2003 rd, 25/2005 rd, 31/2006 rd och 4/2008 rd). Bakom skyddet ligger tanken att skydda rättsobjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor (GrUU 48/1998 rd, 33/2002 rd, 13/2003 rd, 21/2004 rd, 25/2005 rd och 4/2008 rd). Skyddet för berättigade förväntningar omfattar rätten att lita på att lagstiftningen om rättigheter och skyldigheter som är väsentliga för en verksamhet är bestående och att det inte är möjligt att lagstifta om sådana frågor på ett sätt som i oskä-

lig grad urholkar avtalsparternas rättsliga ställning (GrUU 45/2002 rd, 13/2003 rd, 21/2004 rd, 25/2005 rd och 4/2008 rd). Grundlagsutskottet har också gjort en bedömning av denna typ av bestämmelser som intervenerar i egendomsskyddet med avseende på de allmänna villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna, t.ex. om målen är acceptabla eller om bestämmelserna följer proportionalitetsprincipen (GrUU 63/2002 rd, 1/2003 rd, 13/2003 rd, 21/2004 rd och 25/2005 rd). Grunderna för ändring ska framgå i lag och de ska vara tillräckligt exakt definierade. En central fråga är även övergångsperiodens längd.

Malmletningen och gruvdriften har sist och slutligen varit ganska reglerade och bestämmelserna har kontinuerligt kompletterats efter det att den upphävda lagen trädde i kraft 1966 (t.ex. ödemarkslagen 1991, naturvårdslagen 1997, miljöskyddslagen 2000 och markanvändnings- och bygglagen 2000). Efter det att den upphävda lagen trädde i kraft har det genomförts en reform av de grundläggande fri- och rättigheterna och en totalreform av grundlagen och utöver det har tolkningarna av bestämmelserna i grundlagen utvecklats. Det är inte berättigat för dem som utövar verksamhet enligt den upphävda lagen att förvänta sig att lagstiftningen i alla lägen ska förbli oförändrad (jfr GrUU 56/2005 rd och 31/2006 rd).

Med stöd av den föreslagna 179 § förblir tidigare beviljade inmutningsrätter i kraft och malmletning eller guldvaskning bedrivs med stöd av dem i enlighet med 12 § i den upphävda lagen. En inmutare ska dessutom på ett inmutningsområde iaktta de skyldigheter i fråga om malmletning som föreskrivs i de föreslagna 12, 14 och 15 § och på ett guldvaskningsområde de skyldigheter i fråga om guldvaskning som föreskrivs i de föreslagna 24 § 3 mom. och 27—29 §. Inmutarens informations- och redovisningsskyldighet och skyldighet att vidta efterbehandlingsåtgärder utvidgas i någon mån jämfört med nu, men verksamheten får fortsätta med stöd av inmutningsrätten och med de villkor som föreskrivs i 12 § i den upphävda lagen och de begränsningar som eventuellt anges i mutsedeln. Med stöd av inmutningsrätten ska en inmutare som bedriver guldvaskning också

hålla inmutningsområdet i ett sådant skick att det ständigt uppfyller säkerhetskraven och inte medför skadliga miljökonsekvenser. Inmutaren ska dessutom följa de allmänna principerna i den föreslagna 6 §, men detta begränsar inte den verksamhet som grundar sig på inmutningsrätten. När en inmutningsrätt som gäller guldvaskning förfaller eller återkallas tillämpas även bestämmelsen om förfarande vid slutbesiktning i den föreslagna 30 §.

När det gäller ställande av säkerhet i anslutning till inmutningsrätter samt ersättning för skador och olägenheter gäller bestämmelserna i 15 § i den upphävda lagen även i fortsättningen. På ersättning som ska betalas för inmutningsrätt tillämpas fortfarande 15 § 2 mom. i den upphävda lagen, men nivån på inmutningsersättningen justeras.

Inmutningsrätten gäller den tid som anges i mutsedeln, dvs. högst fem år. Enligt den föreslagna 180 § tillämpas på upphörande, återkallelse och överföring av inmutningsrätt vad som föreskrivs i de föreslagna 67, 70 och 72—74 § om upphörande, återkallelse och överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd. Förutsättningarna för att inmutningsrätten ska upphöra att gälla eller återkallas är något mera omfattande än nu. Bestämmelserna om överföring av inmutningsrätt motsvarar till sina centrala delar nuläget. När det gäller förlängning av inmutningsrättens giltighetstid tillämpas vad som föreskrivs i de föreslagna 61, 66 och 72 § om förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid, och i fråga om inmutningsrätt som gäller guldvaskning tillämpas vad som föreskrivs i de föreslagna 65, 66 och 72 § om förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid. Det är på så sätt möjligt för en inmutare att få tillstånd att fortsätta verksamheten i enlighet med vad som föreskrivs i den nya gruvlagen och att dra nytta av bl.a. den förlängning av den totala giltighetstiden för ett malmletningstillstånd och det slopande av begränsningarna av ett guldvaskningstillstånds maximala giltighetstid som föreslås.

Syftet med de övergångsbestämmelser om inmutningsrätter som föreslås i 179 och 180 § är att samordna centrala allmänna och enskilda intressen, att säkerställa att de skyldigheter som är nödvändiga när det gäller de

grundläggande rättigheterna i fråga om miljö fullgörs med beaktande av t.ex. principen om hållbar användning av icke-förnybara naturresurser och grunderna inom skyddet och vården av miljö, natur och landskap samt att säkerställa att de som bedriver malmletning och guldvaskning med stöd av den upphävda lagen och den nya gruvlagen behandlas jämlikt. Det kan anses att bestämmelsen om jämlikhet i 6 § 1 mom. i grundlagen förutsätter att det inte enbart utifrån det faktum att malmletning eller guldvaskning inleds vid olika tidpunkter kan motiveras att skyldigheterna och rättigheterna för dem som bedriver samma typ av verksamhet avviker från varandra anmärkningsvärt. Jämlikhetsargumentet gäller även dem som orsakas olägenhet och vars skydd och rättsskydd inte kan variera enbart i enlighet med tidpunkten för när verksamhet har inletts. Övergångsbestämmelserna utgör inget ingrepp i själva kärnan i inmutningsrätten och förutsättningarna för att bedriva malmletning eller guldvaskning försvagas inte. Det är närmast fråga om kompletterande skyldigheter i fråga om anmälan, redogörelse och efterbehandling. Vid vidare beaktande av övergångsperioden bör det anses att de föreslagna 179 och 180 § är godtagbara och proportionerliga.

Med stöd av den föreslagna 181 § fortsätter tidigare beslut om utmålsläggning och beviljade gruvrätter att vara i kraft. På utmålsförrettningar som verkställs på basis av ett beslut om utmålsläggning tillämpas 27—38 § i den upphävda lagen. En gruvrättsinnehavare är även i fortsättningen skyldig att betala sådan utmålsavgift som grundar sig på 44 § och sådan brytningsavgift som grundar sig på 45 § i den upphävda lagen samt, när det gäller gruvrätter enligt 73 § i den upphävda lagen, sådan försvarsavgift som grundar sig på 48—53 § och sådan brytningsavgift som grundar sig på 57 § i 1943 års gruvlag. Nivån på ersättningarna justeras dock. I fråga om utmål och hjälpområden för dem gäller bestämmelserna i 22 § i den upphävda lagen, i fråga om utmål som fastställts med stöd av 1943 års gruvlag gäller bestämmelserna i 20 § 2 mom. i nämnda lag och i fråga om områden utanför dem gäller bestämmelserna i 32 § 2 mom.

I de föreslagna 181 § 1 och 2 mom. föreskrivs det om justering av brytningsavgiften. Bestämmelsen är exaktare än den nuvarande och ersätter det förfarande som föreskrivs i 20 § i gruvförordningen (det förfarande som föreskrivs i 57 § 2 mom. i 1943 års gruvlag) och som har gjort det möjligt för en markägare eller innehavare av gruvrätt att ansöka hos ministeriet om att få brytningsavgiften justerad. Gruvrättsinnehavaren ska även i fortsättningen betala utmålsavgift enligt den upphävda lagen till dem som äger de fastigheter som hör till såväl utmålet som dess hjälpområde. Eftersom förutsättningen för en justering av brytningsavgiften enligt den upphävda lagen liksom nu är en väsentlig förändring i de grunder som påverkar gruvmineralens ekonomiska värde, och gruvmyndigheten vid sin prövning dessutom ska beakta dessa grunder och det avtal som sakägarna har ingått om saken, bör de föreslagna bestämmelserna inte anses vara problematiska med tanke på generalklausulen för egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen.

Med stöd av det föreslagna 181 § 3 mom. ska de föreslagna 6, 17, 18, 97, 101, 108—120, 133—151, 171, 172 och 174 § tillämpas på motsvarande sätt på gruvdrift. De allmänna principerna i den föreslagna 6 § påverkar inte innehållet i gruvrätterna. Rättigheterna och skyldigheterna enligt de föreslagna 17 och 18 § motsvarar till väsentlig del de rättigheter och skyldigheter som för närvarande föreskrivs för innehavarna av gruvrätt och de kan inte anses föra med sig några nämnvärda begränsningar av innehållet i den verksamhet som bedrivs med stöd av en gruvrätt. Det förfarande för ersättningar som föreskrivs i den föreslagna 97 § kanaliserar alla ersättningsärenden som gäller gruvdrift till gruvförrättningen. Den bestämmelse om ersättning för biprodukter som föreslås i 101 § hänger samman med den rätt som gruvrättsinnehavaren har enligt 17 § 1 mom. 2 punkten. Ställandet av säkerhet enligt den föreslagna 108 § är en ny skyldighet som bör anses som nödvändig när det gäller sådana skyldigheter i anslutning till allmän säkerhet och miljö som gäller avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder i samband med gruvdrift. Säkerhet ska ställas först efter det att övergångsperioden har löpt ut. Skyldigheterna i

fråga om gruvssäkerhet preciseras jämfört med de nuvarande. Genom de föreslagna 112—120, 133—141, 171 och 172 § föreskrivs det exaktare och mera noga avgränsat än nu i lag om skyldigheter i anslutning till gruvssäkerhet. Gruvsäkerheten förutsätter att den som bedriver gruvdrift har ett säkerhetsledningssystem, men avsikten är att det inte ska utfärdas lika många detaljerade bestämmelser av teknisk art om gruvssäkerhet som det finns nu. Det kan inte anses att utvecklingen av kraven på gruvssäkerhet innebär några väsentliga ändringar av innehållet i gruvrätterna. Efter övergångsperioden ska gruvrättsinnehavaren lämna in en redogörelse för hur kraven på gruvssäkerhet har beaktats. Gruvmyndigheten är efter övergångsperioden skyldig att med iakttagande av vad som föreskrivs i de föreslagna 52 § 3 mom. och 125 § meddela gruvrättsinnehavaren sådana bestämmelser som är nödvändiga med tanke på allmänna och enskilda intressen och att fastställa hur ofta bestämmelserna ska justeras, vilket ska vara med högst tio års mellanrum. Bestämmelserna eller ändringarna av dem får inte nämnvärt minska den nytta som gruvrätten för med sig om det inte är nödvändigt med tanke på gruvssäkerheten eller ett viktigt allmänt intresse. Med stöd av de föreslagna 142—151 § är skyldigheterna när det gäller avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder i samband med gruvdrift i någon mån mera omfattande än nu. De nya skyldigheterna i fråga om avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder hänger till sina centrala delar samman med skyldigheten att se till att gruvområdet iståndsätts, snyggas upp, anpassas till landskapet och övervakas. De nya skyldigheterna gäller bara objekt där innehavaren av gruvrätt inte har avstått från sin rätt eller där rätten inte har förklarats förverkad innan den nya gruvlagen har trätt i kraft. Pantsättningar av gruvrätter som grundar sig på 54 § i den upphävda lagen fortsätter att gälla och utöver det kan rättsinnehavare också pantsätta gruvrätter som beviljats med stöd av den upphävda lagen med iakttagande av vad som föreskrivs i den föreslagna 174 §.

Enligt den föreslagna 182 § gäller i fråga om upphörande, ändring, återkallelse och överföring av gruvrätt vad som föreskrivs i de föreslagna 68—70 och 72—74 § om upp-

hörande, ändring, återkallelse och överföring av gruvtillstånd. Om gruvmyndigheten med stöd av 68 § 3 mom. skjuter upp den tidpunkt då en gruvrätt upphör att gälla, ska det dessutom i enlighet med 100 § 3 mom. betalas ut en höjd utmålsavgift. Bestämmelsen om när en gruvrätt upphör att gälla i den föreslagna 68 § motsvarar till sina centrala delar de principer som finns i 50 § i den upphävda lagen, men med stöd av övergångsbestämmelsen kräver upphörandet inte längre dessutom en separat uppmaning från myndigheterna om att gruvdrift ska inledas. Med stöd av 78 § 1 mom. i den upphävda lagen ska lagens 50 § också gälla gruvrätter som beviljats med stöd av 1943 års gruvlag. Förutsättningarna för att en gruvrätt ska ändras eller återkallas med stöd av 69 och 70 § är mera omfattande än i den upphävda lagen. Ett centralt mål är att se till att aspekter som är nödvändiga med tanke på allmänt eller enskilt intresse beaktas. Bestämmelserna om överföring av gruvrätt motsvarar till sina centrala delar nuläget. Den övergångsbestämmelse som föreslås i 182 § 1 mom. bör inte anses vara problematisk med tanke på berättigade förväntningar i fråga om rätternas giltighetstid.

Med stöd av det föreslagna 182 § 2 mom. förfaller gruvrätter som gäller guldvaskning efter det att övergångsperioden har löpt ut efter lagens ikraftträdande. Övergångsbestämmelsen ska bedömas i synnerhet utifrån grundlagens bestämmelser om egendomsskydd i 15 §, näringsfrihet i 18 § och grundläggande rättigheter i fråga om miljön i 20 §, men också bestämmelsen om likhet inför lagen i 6 § och bestämmelsen om samernas rättigheter i egenskap av urfolk i 17 § 3 mom. är av betydelse. För att en så god balans som möjligt ska uppnås mellan olika intressen i fråga om grundläggande fri- och rättigheter krävs det att nämnda gruvrätter förfaller efter övergångsperioden.

De gruvrätter som gäller guldvaskning, till den del de har förmögenhetsvärde, omfattas av egendomsskyddet i 15 § i grundlagen. Till den del rätterna gäller individers utkomst, kan de även omfattas av skyddet av den grundläggande rätt till näringsfrihet och frihet att välja yrke som tryggas i 18 § i grundlagen. Det kan anses att 15 och 18 § i grundlagen skyddar nyttjanderätten i fråga om

guldvaskning närmast i den omfattning och för de syften som denna rätt har beviljats med stöd av lagstiftning. Vid bedömningen av frågan är det med tanke på principen om förtroendeskydd av betydelse dels att den maskinella guldvaskning som grundar sig på gruvrätt har blivit betydligt intensivare i synnerhet under de senaste tjugo åren och dels att man kontinuerligt sedan början av 1990 talet har strävat efter att, bl.a. genom lagstiftning, försöka begränsa den i betydande utsträckning. Med tanke på principen om förtroendeskydd är det också av betydelse att gruvrätterna enligt den upphävda lagen i princip inte var avsedda för guldvaskning och att den upphävda lagen preciserades till denna del 1997 så att det inte längre var möjligt att bevilja gruvrätter för guldvaskning.

En indragning av de gruvrätter som gäller guldvaskning är nödvändig i synnerhet med tanke på målen att tillgodose de grundläggande rättigheterna i fråga om miljön och andra tungt vägande allmänna intressen, framför allt målen i fråga om Lemmenjoki nationalpark. Grundlagsutskottet har konstaterat att den underliggande tanken bakom bestämmelsen om grundläggande rättigheter i fråga om miljön i 20 § 1 mom. i grundlagen är att bestämmelsen är speciellt starkt förknippad med naturens egenvärde och kommande generationers rättigheter (GrUB 25/1994 rd och GrUU 14/2004 rd). Bestämmelsernas godtagbarhet ska dessutom bedömas med beaktande av samernas rättigheter som urfolk och främjandet av en jämlik behandling av olika grupper av rättsinnehavare samt delvis även med beaktande av aspekter i anslutning till annan rätt till näringsutövande. I motiveringen till den föreslagna 182 § redogörs det närmare för de motiveringar i fråga om bl.a. miljöaspekter som hänger samman med om bestämmelsernas syfte är godtagbart.

Bestämmelsen om att de gruvrätter som gäller guldvaskning ska upphöra att gälla kan anses uppfylla kravet på proportionalitet. Maskinell eller annan guldvaskning bör inte ses som gruvdrift och det är inte heller fråga om utvinning av fyndigheter i berggrunden, utan snarare hantering av jordmassor. Ingreppen i rättigheterna sker i den utsträckning som är nödvändig med tanke på målet

med bestämmelserna och det anses inte möjligt att målet kan nås på något annat sätt. Innehavarna av gruvrätter som gäller guldvaskning har åtta år på sig efter lagens ikraftträdande att anpassa sig till ändringen och att ansöka om guldvaskningstillstånd för ett motsvarande område. Det är alltså möjligt att fortsätta guldvaskningen efter övergångsperioden, men verksamheten bedöms i sin helhet på samma sätt som andra ansökningar om guldvaskningstillstånd och med iakttagande av vad som föreskrivs i gällande rättsnormer. Guldvaskningstillståndet gör det möjligt att fortsätta verksamheten i samma omfattning som gruvrätten tillåter för de utmål inom Lemmenjoki nationalpark där maskinell guldvaskning inte heller nu är tillåten. Detta är läget för fyra av de tjugofyra utmål som finns inom Lemmenjoki nationalpark och utöver det är maskinell guldvaskning delvis tillåten inom sex utmål. Guldvaskningstillståndet gör det också möjligt att fortsätta verksamheten i sin nuvarande omfattning inom två utmål vid Ivalo älv och inom det utmål som är delvis beläget inom Urho Kekkonens nationalpark.

Den föreslagna övergångsperioden på åtta år bör anses vara tillräcklig med tanke på rättsinnehavarna (jfr GrUU 31/2006 rd). Dessutom kan det anses att rättsinnehavarna bör ha beaktat den utveckling av lagstiftningen samt annan utveckling som skett sedan slutet av 1980 talet och förutsett att det är nödvändigt att begränsa de rätter som förvärvats före den 10 april 1991 så att de motsvarar vad som föreskrivs i gällande lagstiftning.

Med tanke på skälighetskravet bör det bedömas om rättsinnehavarna bör få ersättning för eventuella ekonomiska förluster som uppstår när de gruvrätter som gäller guldvaskning upphör att gälla. Kravet på full ersättning i 15 § 2 mom. i grundlagen bör bedömas närmast i fall där konsekvenserna av förlusten av rätt ur rättsinnehavarens perspektiv är jämförbara med en tvångsinlösnings av egendom. I fall som är lindrigare än så bör omständigheterna bedömas utifrån generalklausulen i 15 § 1 mom. i grundlagen och då kan även en lägre ersättning räcka för att uppfylla skälighetskravet. Enligt propositionen har rättsinnehavarna företrädesrätt till ett guldvaskningstillstånd för ett motsvarande

område och därför kan det inte anses att det är fråga om en situation som är jämförbar med tvångsinlösen. Områdena inom utmälen och det fria guld som finns i marken tillhör staten, så staten är inte ersättningsskyldig i fråga om dessa. Det finns inte heller någon motivering till att ersättning ska betalas för nyttjanderätten, eftersom den kan förlängas så att den i stället grundar sig på ett guldvaskningstillstånd. Det finns dessutom inte någon motivering till att ersättning ska betalas för byggnaderna inom ett utmål, eftersom de kan få bli kvar på området med stöd av guldvaskningstillståndet, om de lagstadgade kraven i fråga om byggnade uppfylls. Det finns inte heller någon motivering till att ersättning ska betalas för investeringar som gäller schaktning, eftersom det är exempel på kontinuerligt operativt arbete som är en naturlig del av verksamheten, och inte långsiktiga investeringar. De eventuella verkliga begränsningarna, som närmast gäller den maskinella guldvaskningen, grundar sig inte på den nya gruvlagen, utan främst på tillämpningen av naturvårds- och miljöskyddslagstiftningen. Investeringar i maskiner och anläggningar blir inte helt onödiga, eftersom det är möjligt att fortsätta maskinell guldvaskning på en del av de traditionella guldvaskningsområdena (t.ex. vid Ivalo älv) och på andra områden som ägs av staten där det inte uttryckligen har förbjudits. När det gäller övergångsperioden har dessutom möjligheten att amortera investeringar och, till den del det gäller näringsverksamhet, att anpassa sig till förändringen beaktats. Möjligheten att kräva ersättning begränsas också väsentligen av bestämmelsen i 20 § 1 mom. i grundlagen om att var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Rätten till ersättning kan inte anses motiverad på grund av att syftet med övergångsbestämmelsen är att förhindra oersättliga och bestående skador på naturen och miljön i nationalparken och verksamhet som på ett väsentligt sätt strider mot målen med att inrätta ett sådant område. De som bedriver maskinell guldvaskning med stöd av ett gruvstillstånd har inte heller haft fog för att anta att situationen kommer att förbli oförändrad och att den därigenom kommer att tillåta att verksamheten kontinuerligt blir intensivare. De

som bedriver maskinell guldvaskning bör ha beaktat att det finns betydande risker i synnerhet med sådana investeringar i maskiner och anläggningar som har effektiv maskinell guldvaskning och maximerad hantering av jordmassor som syfte och som inte beaktar målen för inrättandet av nationalparken eller begränsningarna enligt 47 § i den upphävda lagen.

Bestämmelserna om att gruvrätter som gäller guldvaskning ska upphöra att gälla kan anses uppfylla de allmänna villkoren för begränsningar som anges i grundlagen. Den övergångsbestämmelse som föreslås i 182 § 2 mom. bör anses vara klart avgränsad och tillräckligt exakt. Begränsningen kan anses vara godtagbar med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter och dikterad av ett tungt vägande samhälleligt skäl. Begränsningen kan inte anses utsträcka sig till själva kärnan i egendomsskyddet, näringsfriheten eller någon annan grundläggande fri- eller rättighet. Begränsningen bör anses vara nödvändig för att uppnå målet och, bl.a. med beaktande av övergångsperiodens längd, stå i rätt proportion till det rättsgoda som skyddas genom de grundläggande fri- och rättigheterna och till vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom begränsningen. Rättsinnehavarnas rättsskydd bör anses vara tillräckligt, eftersom de har företrädesrätt till ett guldvaskningstillstånd enligt den nya gruvlagen för ett motsvarande område och det är möjligt att genom besvär söka ändring i ett tillståndsbeslut.

Syftet med de övergångsbestämmelser om gruvrätter som föreslås i 181 och 182 § är att samordna centrala allmänna och enskilda intressen, att säkerställa att de skyldigheter som är nödvändiga när det gäller säkerhet och de grundläggande rättigheterna i fråga om miljön uppfylls med beaktande av t.ex. principen om hållbar användning av icke-förnybara naturresurser och grunderna inom skyddet och vården av miljö, natur och landskap samt att säkerställa att de som bedriver gruvdrift och guldvaskning med stöd av den upphävda lagen och den nya gruvlagen behandlas jämlikt. Det kan anses att bestämmelsen om jämlikhet i 6 § 1 mom. i grundlagen förutsätter att det inte enbart utifrån det faktum att gruvdrift eller guldvaskning inleds

vid olika tidpunkter kan motiveras att skyldigheterna och rättigheterna för dem som bedriver samma typ av verksamhet avviker från varandra anmärkningsvärt. Jämlikhetsargumentet gäller även dem som orsakas olägenhet och vars skydd och rättsskydd inte kan variera enbart i enlighet med tidpunkten för när verksamhet har inletts. Övergångsbestämmelserna utgör inget ingrepp i själva kärnan i gruvrätten och förutsättningarna för att bedriva gruvdrift försvagas inte på något väsentligt sätt. De viktigaste ändringarna gäller skyldigheterna i fråga om avslutande åtgärder och efterbehandlingsåtgärder i samband med gruvdrift samt kravet på säkerhet i anslutning till dessa. Dessa skyldigheter bör anses vara nödvändiga av säkerhets- och miljöskäl. Guldvaskning ses enligt den upphävda lagen och den nya gruvlagen inte som gruvdrift. Efter det att de gruvrätter som gäller guldvaskning har förfallit är det möjligt att fortsätta verksamheten med stöd av ett guldvaskningstillstånd, och omfattningen av den rätt som anges i tillståndet grundar sig på gällande rättsnormer som tillämpas konsekvent på alla guldvaskare. Med vidare beaktande av övergångsperioderna bör det anses att de föreslagna 181 och 182 § är godtagbara och proportionerliga.

Med stöd av den föreslagna 183 § förändras inte en företrädesrätt som grundar sig på en förbehållsanmälan som gjorts med stöd av den upphävda lagen. Med stöd av den föreslagna 184 § förändras inte en företrädesrätt som grundar sig på en inmutningsrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen. Om malmletningstillstånd söks med stöd av ett förbehåll eller om gruvtillstånd söks med stöd av en inmutningsrätt efter det att den nya gruvlagen har trätt i kraft, gäller den nya gruvlagens bestämmelser om tillståndsansökan, tillståndsförfarande och tillståndsprövning samt tillståndsbeslut och deras giltighet. Inmutare enligt den upphävda lagen och innehavare av malmletningstillstånd enligt den nya gruvlagen har på lika grunder företrädesrätt till ett sådant gruvtillstånd som krävs för utvinningen av en fyndighet. I skenet av den tradition som finns inom gruvlagstiftningen är det uppenbart att inmutningsrätten utgör sådan rätt med förmögenhetsvärde för innehavaren som omfattas av det egendomsskydd

som avses i 15 § 1 mom. i grundlagen. Detta kan dock inte anses betyda att rätten till gruvdrift fastställs i enlighet med de rättsnormer som gällde vid den tidpunkt då inmutningsrätten beviljades. När inmutningsrätt beviljas är utgångspunkten enligt den upphävda lagen att en eventuell ansökan för beslut om utmålsläggning handläggs och avgörs skilt och att aspekter som gäller detta beslut, t.ex. i fråga om markägaren eller andra behov i anslutning till markanvändningen, inte bedöms i samband med prövningen av inmutningsrätt. Bestämmelserna om beslut om utmålsläggning och gruvrätter i den upphävda lagen har inte heller bedömts utifrån grundlagen. I den föreslagna övergångsbestämmelsen i 184 § har olika allmänna och enskilda intressen beaktats och målet har varit att så bra som möjligt samordna inmutarnas rättigheter med övriga intressen. Det kan anses att det ligger godtagbara skäl bakom bestämmelserna. Bestämmelserna bör även anses vara proportionerliga med tanke på målen och tillräckligt exakta. Eftersom en inmutare som ansöker om gruvtillstånd har rätt att låta ett oavhängigt rättskipningsorgan handlägga ett beslut om gruvtillstånd med stöd av den föreslagna 165 § och ett beslut om gruvområdesinlösningstillstånd med stöd av 6 § i förvaltningsprocesslagen, bör förslagen anses vara tillräckliga med tanke på rättsskyddet. De föreslagna bestämmelserna kan anses vara godtagbara med tanke på generalklausulen för egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen.

Vid tillståndsprövningen jämföras med stöd av den föreslagna 185 § förbehåll, inmutningsrätt och gruvrätt som grundar sig på den upphävda lagen samt gruvrätt enligt 73 § i den upphävda lagen med sådant hinder som grundar sig på förbehållsanmälan samt förbehållsbeslut på basis av den, malmletningstillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvtillstånd enligt den nya gruvlagen. Genom bestämmelsen tryggas fördelar och andra rättigheter som grundar sig på gällande förbehåll, inmutningsrätter och gruvrätter. Med stöd av den föreslagna 186 § ska bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstvång tillämpas på verksamhet som grundar sig på inmutningsrätt och gruvrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen och på

verksamhet som grundar sig på sådan gruvrätt som avses i 73 § i samma lag. Genom bestämmelsen uppnår de som utövar verksamhet med stöd av den upphävda lagen och den nya gruvlagen en likvärdig ställning. De föreslagna 185 och 186 § kan inte anses vara problematiska med tanke på generalklausulen för egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen.

4.3 Näringsfrihet

Grundlagsutskottet har ansett att näringsfriheten är en grundlagsfäst huvudregel som det är möjligt att avvika från genom bestämmelser i lag om att en verksamhet ska kräva tillstånd, om det med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter finns godtagbara skäl till det. Bestämmelserna ska uppfylla de allmänna villkor som ställs på en lag som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna. Lagens begränsningar av näringsfriheten ska vara exakta och noga avgränsade och utöver det ska deras omfattning och villkor framgå av lagen. I fråga om bestämmelsernas innehåll har utskottet ansett det vara viktigt att bestämmelserna om ett tillstånd villkor och beständighet gör myndigheternas verksamhet tillräckligt förutsägbara. Med tanke på detta är det av betydelse bl.a. i vilken utsträckning myndigheternas befogenheter bestäms utifrån bunden prövning eller prövning av ändamålsenligheten (GrUU 66/2002 rd, 67/2002 rd, 16/2003 rd, 33/2005 rd, 8/2006 rd, 16/2007 rd och 15/2008 rd). Dessutom ska myndigheternas befogenheter att till tillståndet foga villkor som gäller verksamheten basera sig på exakta bestämmelser i lag (GrUU 19/2002 rd och 67/2002 rd).

Bestämmelser om att malmletning kräver tillstånd finns i den föreslagna 9 §, om att gruvdrift kräver tillstånd i den föreslagna 16 §, om det gruvssäkerhetstillstånd som krävs för anläggandet av en gruva och gruvdrift i den föreslagna 121 § och om att guldvaskning kräver tillstånd i den föreslagna 22 §. De föreslagna 7 och 8 § om prospekteringsarbete kan i sak inte anses vara bestämmelser som är jämförbara med tillståndsplikt och behöver därför inte bedömas på samma

grunder som när det gäller tillståndspliktens godtagbarhet (jfr GrUU 9/2005 rd och 14/2004 rd). Med stöd av det föreslagna 32 § 3 mom. ger en förbehållsanmälan företrädesrätt till ett område och begränsar på så sätt konkurrenternas möjligheter att beviljas malmletningstillstånd för motsvarande område. Syftet med förbehållssystemet är att skapa förutsättningar för att kunna bereda malmletningstillstånden omsorgsfullt och för att kunna förhindra onödigt stora malmletningsområden, och bestämmelserna i anslutning till detta kan inte i sak anses vara bestämmelser som är jämförbara med tillståndsplikt.

Ett syfte med den nya gruvlagen är enligt den föreslagna 1 § att främja gruvdriften och att se till att användningen av de områden som behövs för driften samt malmletningen ordnas i enlighet med principerna för hållbar utveckling. Grunden för tillståndsplikten är i enlighet med bestämmelsen om lagförslaget syfte att samordna malmletningen, gruvdriften och guldvaskningen med andra grundläggande fri- och rättigheter (i synnerhet egendomsskyddet, näringsfriheten, de grundläggande rättigheterna i fråga om miljön, medborgarinflytandet och medborgardeltagandet samt aspekter som gäller sameområdena) samt de krav som grundar sig på annan lagstiftning (t.ex. naturvårdslagen, miljöskyddslagen, markanvändnings- och bygglagen, arbetarskyddslagen), att säkerställa kommunernas möjligheter till inflytande och gruvornas säkerhet och att förebygga skador och olägenheter som verksamhet som grundar sig på lagen kan ge upphov till. Målen kräver också att positionen för dem som bedriver malmletning med stöd av tillstånd, dem som bedriver gruvdrift och guldvaskare i förhållande till konkurrerande aktörer ordnas genom bestämmelser som är tillräckligt exakta och noga avgränsade. Grunderna för kraven på tillstånd kan anses vara godtagbara med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter.

Bestämmelser om ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd finns i den föreslagna 34 § och bestämmelser om ansökan om gruvssäkerhetstillstånd finns i 122 §. I bestämmelserna betonas sökandens skyldighet att göra upp sin ansökan noggrant. Med stöd av förvaltnings-

lagen ska sökanden dock beredas tillfälle att komplettera ansökan. Bestämmelser om tillståndsprövningen finns i de föreslagna 45—48, 50—52 och 54 § och i fråga om gruvssäkerhetstillstånd i de föreslagna 124 och 125 §. Bestämmelser om prövningen av tillståndens giltighetstid finns i de föreslagna 60—65 § och i fråga om gruvssäkerhetstillståndet i de föreslagna 127 och 128 §, som kompletteras av de föreslagna 72 och 132 §. Bestämmelser om gruvmyndighetens rätt att utfärda förbud eller ålägganden för att korrigera förseelser eller försummelser finns i de föreslagna 156 och 157 §. Förslagen till bestämmelser kan anses vara tillräckligt exakta och noga avgränsade. Tillståndsprövningen bör anses vara rättslig prövning.

För att lagstiftningen ska vara rätt proportionerad är det viktigt att det tillståndssystem som föreslås, och inte minst villkoren för tillstånd, möjliggör en samordning av olika intressen, förmåner, rättigheter och skyldigheter och att de garanterar nödvändig förhandstillsyn över att bestämmelserna i lagen iakttas i verksamheten, och därmed effektivare sätt att genomföra lagens målsättning (GrUU 31/2006 rd). Tillståndsprövningen och prövningen av tillståndets giltighetstid bör med tanke på förutsägbarheten i myndigheternas verksamhet anses tillräckligt entydiga och bundna. Detsamma gäller även rätten att utfärda förbud och föreskrifter som hör samman med myndigheternas tillsynsskyldighet. Den utredningsskyldighet som betonas för näringsidkarna kan anses motiverad eftersom inledandet av ett tillståndsärende grundar sig på ett initiativ av en näringsidkare som har nytta av att tillstånd beviljas och som agerar i en konkurrenssituation tillsammans med andra aktörer som försöker få rätt att utvinna samma fyndigheter. Med tanke på proportionaliteten i bestämmelserna om malmletningstillstånd bör det även beaktas att det är möjligt att bedriva malmletning utan detta tillstånd om man kommer överens med fastighetsägaren om det eller om det är fråga om prospekteringsarbete enligt den föreslagna 7 §. Malmletning kräver tillstånd endast i de fall som avses i det föreslagna 9 § 2 mom.

Tillståndshavaren kan få grundlagsskydd för sin rättsliga ställning och sina investeringar närmast med stöd av samverkan av 15

och 18 § i grundlagen. Giltighetstiden för samt förfall, ändring, återkallelse och överföring av tillstånd har granskats med egendomsskyddet i anslutning till tillstånd som beviljats med stöd av gruvlagen som utgångspunkt.

Det kan anses att bestämmelserna om tillståndsplikt i 9, 16 och 22 §, tillståndsansökan i 34 och 122 §, tillståndsprövning och prövning av tillståndets giltighetstid i 45—48, 50—52, 54, 60—65, 72, 124, 125, 127, 128 och 132 § samt förbud och ålägganden i 156 ja 157 § uppfyller kraven om att bestämmelserna ska vara proportionerliga. Eftersom tillståndshavaren har rätt att låta ett oavhängigt rättskipningsorgan behandla myndighetsbeslut om tillstånd med stöd av den föreslagna 165 § och andra beslut med stöd av 6 § i förvaltningsprocesslagen, bör förslagen anses vara tillräckliga även med tanke på rättsskyddet.

4.4 De grundläggande rättigheterna i fråga om miljön samt medborgarinflytande och medborgardeltagande

Enligt bestämmelsen om grundläggande rättigheter i fråga om miljön i 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Enligt motiveringen till bestämmelsen täcker det ansvar som avses i bestämmelsen den levande naturen (organismer, växter), den livlösa naturmiljön (mark och berggrund) och kulturmiljöer som är resultatet av mänsklig verksamhet (byggnader, landskap). Ansvaret omfattar såväl aktiva handlingar som passivt avhållande från att skada miljön.

Bestämmelsen om grundläggande rättigheter i fråga om miljön inbegriper en sorts utgångspunkt för integrationsprincipen. De miljövärden som uttrycks i bestämmelsen ska beaktas i all lagstiftning och rättsskipning som är av betydelse för miljön. Rent allmänt kan det anses att bestämmelsen kräver att man genom den nya gruvlagen säkerställer att gruvdrift och annan verksamhet som omfattas av lagen inte bedrivs på ett sätt som äventyrar naturens mångfald, miljön eller kulturarvet. Dessutom ska förslagen till bestämmelser grunda sig på principerna för an-

vändningen och skyddet av naturresurser. Ett av syftena med den nya gruvlagen är enligt den föreslagna 1 § att reglera området i fråga på ett samhälleligt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt med beaktande av bl.a. konsekvenserna av verksamheten för miljön och markanvändningen och en sparsam användning av naturresurser.

En central utgångspunkt i de gällande naturvårdsbestämmelserna är att naturvärden ska vara en genomgående princip i all verksamhet som gäller miljöanvändning och naturresurshushållning och i bestämmelserna om sådan verksamhet. I den föreslagna 3 § finns det en allmän hänvisning till naturvårdslagen, vattenlagen och annan central lagstiftning som gäller närmast miljön och markanvändningen. Tillståndsmyndigheten ska tillämpa naturvårdslagen och de bestämmelser om skydd av vattentypen som grundar sig på 1 kap. 15 a och 17 a § i vattenlagen när den avgör ett tillståndsärende, vilket säkerställer att naturvårdsbestämmelserna iakttas vid tillståndsprövningen. Bestämmelserna i naturvårdslagen, miljöskyddslagen och vattenlagen samt bestämmelser annanstans i lag ska iakttas vid malmletning, gruvdrift, guldvaskning och annan verksamhet enligt gruvlagen. Enligt den föreslagna 11 § ska dessutom landskaps- och naturvärden beaktas vid verksamhet som grundar sig på ett malmletningstillstånd och enligt 24 § likaså vid verksamhet som grundar sig på ett guldvaskningstillstånd. Enligt den föreslagna 18 § ska den som bedriver gruvdrift bl.a. se till att verksamheten inte orsakar avsevärd olägenhet för allmänt intresse (t.ex. miljön). Enligt de föreslagna 15, 29 och 143 § är tillståndshavaren skyldig att vidta efterbehandlingsåtgärder och bl.a. iståndsätta och snygga upp malmletningsområdet, gruvområdet eller guldvaskningsområdet i fråga. Vid prövningen av ett gruvtillstånd ska utgångspunkten enligt 47 och 48 § vara en helhetsinriktad granskning. I förslagen till bestämmelser har det beaktats att gruvdrift i praktiken alltid kräver miljötillstånd enligt miljöskyddslagen. Med stöd av de föreslagna 51, 52, 54, 125 och 148 § får tillståndsmyndigheten fastställa sådana tillståndsvillkor som är behövliga eller nödvändiga med tanke på allmänt eller enskilt intresse, bl.a. för att

säkerställa att verksamhet enligt tillståndet inte har sådana följder som är förbjudna enligt gruvlagen. I de föreslagna övergångsbestämmelserna i 179 och 181 § ingår skyldigheter och begränsningar för malmletnings-, gruv- och guldvaskningsprojekt där verksamheten inleddes innan lagen trädde i kraft.

De föreslagna bestämmelserna kan anses vara godtagbara för att genomföra principen om hållbar utveckling i den föreslagna bestämmelsen om lagens syfte i 1 §, bl.a. för att det är fråga om bestämmelser som gäller utvinning av icke-förnybara naturresurser. De föreslagna bestämmelserna beaktar på det sätt som är nödvändigt den målsättning som framgår av 20 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt 20 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Bestämmelsen är nära kopplad till grundlagens 2 § 2 mom. om att det hör till demokratin att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling och 14 § 3 mom. om att det allmänna ska främja den enskildes möjligheter att delta i samhällsrelaterad verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Kravet på en sund miljö har tolkats i vid bemärkelse så att det även innebär bl.a. landskapsvärden. Grundlagens 20 § 2 mom. innehåller såväl ett materiellt mål som ett mål för förfaranden. Bestämmelsens materiella mål är kopplat till 7 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelsens mål i fråga om förfaranden är på samma sätt kopplat till flera av grundlagens bestämmelser, t.ex. 2 § 2 mom. samt 12—14 och 21 §.

I de föreslagna bestämmelserna om lagens syfte i 1 §, allmänna principer i 6 §, krav på vad som ska ingå i malmletning, gruvdrift och guldvaskning i 2—4 kap., grunderna för tillståndsprövan i 45 § och hinder för beviljande av gruvtillstånd i 48 § har kravet på en sund miljö i 20 § 2 mom. i grundlagen beaktats. Annan lagstiftning som reglerar malmletning, gruvdrift och guldvaskning, i synnerhet miljöskyddslagen och markanvändnings- och bygglagen, kompletterar kraven i fråga om hälsa och miljö.

I de föreslagna bestämmelserna om anmärkningar och åsikter i 39 §, information

om tillståndsansökan i 40 §, tillståndsbeslutets innehåll i 56 §, information om tillståndsbeslut i 58 §, rätt att inleda ett ärende i 159 § och besvär rätt i 165 § har målet i fråga om förfaranden i 20 § 2 mom. i grundlagen beaktats. På samma sätt har målet i fråga om förfaranden i 20 § 2 mom. i grundlagen beaktats i förslaget till ändring av 23 § och 75 § 2 mom. i kärnenergilagen. Förslagen till bestämmelser med syfte att stärka rätten till deltagande kan motiveras med att deltagande är ett mål i sig. Stärkandet av rätten till deltagande kan också motiveras av innehållsmässiga orsaker, som ett redskap för att förbättra det substantiella innehållet i beslut. Vid beredningen av de föreslagna bestämmelserna har det beaktats att ett flertal interaktiva processer tillämpas på varje enskilt gruvprojekt, t.ex. förfarandet för planläggning enligt markanvändnings- och bygglagen, MKB förfarandet enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och förfarandet för miljötillstånd enligt miljöskyddslagen.

4.5 Rättsskydd

I de förvaltningsförfaranden som omfattas av den nya gruvlagen tillämpas till centrala delar förvaltningslagen. De föreslagna 39 § om anmärkningar och åsikter i anslutning till handläggningen av tillståndsansökan, 40 och 41 § om information om tillståndsansökan, 42 § om hörande av sökanden och andra sakägare, 56 § om tillståndsbeslutets innehåll, 57 § om meddelande av tillståndsbeslut och 58 och 59 § om information om tillståndsbeslut avviker dock från vad som föreskrivs i förvaltningslagen. Dessutom finns det bestämmelser som avviker från förvaltningslagen bl.a. i de föreslagna 74 § när det gäller överföring av tillstånd, 75 § när det gäller förbehållsbeslut, 123 och 126 § när det gäller gruvssäkerhetstillstånd och 146 och 147 § när det gäller upphörande av gruvdrift. I dessa paragrafer eftersträvas det att de med tanke på sakägarna mycket mångbottnade situationer som är typiska för tillståndsärenden och andra ärenden som hör till gruvlagstiftningens område bättre ska kunna beaktas. Rätten att överklaga malmletningstillstånd, gruvtill-

stånd och guldvaskningstillstånd samt beslut om upphörande av gruvdrift är enligt den föreslagna 165 § mera omfattande än enligt 6 § i förvaltningsprocesslagen. I de föreslagna 169 § och 181 § 4 mom. samt i förslaget till ändring av 23 § i kärnenergilagen har man på motsvarande sätt beaktat sakägarnas rättsskydd.

I synnerhet med tanke på bedömningen av om de grunder för inskränkning av näringsfriheten och egendomsskyddet som ingår i förslaget är godtagbara bör det anses att bestämmelserna om rättsskydd är av stor betydelse. De föreslagna bestämmelserna bör med tanke på 21 § 1 mom. i grundlagen, som är centralt för rättsskyddet, anses vara tillräckliga och samtidigt har även 20 § 2 mom. i grundlagen beaktats.

Med stöd av det föreslagna 188 § 1 mom. tillämpas i fråga om aktuella ärenden som överförs från arbets- och näringsministeriet till gruvmyndigheten på motsvarande sätt vad som föreskrivs i de föreslagna 57, 58, 74, 75, 162, 165 och 166 §. Det är fråga om förfaranden som ska tillämpas vid meddelande av beslut och lämnande av information om beslut och om tillämpning av den nya gruvlagens bestämmelser om ändringssökande på aktuella ärenden. Genom dessa bestämmelser beaktas bättre de horisontella partsförhållanden som är typiska vid tillämpningen av den upphävda lagen. Ändringssökandet övergår till en tvåstegsmodell där beslut av gruvmyndigheten först ska överklagas hos förvaltningsdomstolen. Besvärstiden är samma som den som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Rätten att överklaga beslut som gäller utfärdande av mutsedel och utmålsläggning gäller flera instanser än nu. Den upphävda lagens 55 och 68 § tillämpas inte. Med stöd av det föreslagna 188 § 2 mom. gäller i fråga om sökande av ändring i beslut som fattats i samband med en gruvförrättning på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 89—93 § i inlösningslagen och de särskilda bestämmelserna i 66 och 67 § i den upphävda lagen tillämpas inte längre. Den föreslagna 188 § bör inte anses vara problematisk med tanke på 21 § 1 mom. i grundlagen och samtidigt har även 20 § 2 mom. i grundlagen beaktats.

4.6 Särskilda frågor som gäller sameområden

Samerna har såsom urfolk enligt 17 § 3 mom. i grundlagen rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Genom bestämmelsen tryggas inte bara de språkliga rättigheterna utan även bl.a. sådana traditionella näringar som renskötsel, fiske och jakt, som är del av den samiska kulturformen (RP 309/1993 rd, GrUU 29/2004 rd och 21/2007 rd). Dessutom har samerna med stöd av 121 § 4 mom. i grundlagen inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. Bestämmelsen är genomförd genom sametingslagen. Med tanke på det tryggande av förutsättningarna för renskötsel som hänför sig till samernas rättigheter som urfolk är förbudet i 2 § 2 mom. i renskötsellagen om att mark inom det särskilda renskötselområdet inte får användas så att det medför betydande olägenhet för renskötseln av central betydelse.

Enligt artikel 27 i MP konventionen ska de som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter bl.a. inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv. Det kulturbegrepp som avses i artikeln omfattar även renskötsel och fiske, som är en grundläggande del av samekulturen.

Enligt HFD:s beslutspraxis (KHO 1999:14) bör MP konventionen, 17 § 3 mom. i grundlagen och 2 § 2 mom. i renskötsellagen beaktas när myndighetsbeslut enligt gruvlagstiftningen fattas.

Malmletning, gruvdrift och guldvaskning kan ha konsekvenser för samernas rättigheter som urfolk. Enligt den föreslagna 1 § är ett av lagens syften att trygga samernas rättigheter som urfolk. Sametingen meddelas med stöd av de föreslagna 12 § respektive 27 § i förväg om terrängarbeten som utförs på ett malmletningsområde respektive guldvaskningsområde, med stöd av 15 § om efterbehandlingsåtgärder på ett malmletningsområde och med stöd av 30 § respektive 146 § om slutbesiktning av ett guldvaskningsområde respektive gruvområde. I den föreslagna 38 § föreskrivs det om utredning av ärenden inom samernas hembygdsområde. Med stöd av bestämmelsen är gruvmyndigheten skyldig bl.a.

att i samråd med sametinget utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt ett tillstånd har för samernas rättigheter som urfolk och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheter. Bestämmelsen tillämpas även då man har för avsikt att genomföra projekt som förläggs utanför samernas hembygdsområde, men som har stor betydelse för samernas rättigheter som urfolk. I den föreslagna 50 § finns det ett ovillkorligt hinder för beviljande av tillstånd, genom vilket samernas rättigheter som urfolk tryggas. Med stöd av de föreslagna 51, 52 och 54 § fastställs sådana tillståndsvillkor som är nödvändiga. I den föreslagna 58 § föreskrivs det om hur sametingen ska informeras om tillståndsbeslut. Bestämmelser om sametingens rätt att inleda ett ärende finns i den föreslagna 159 § och om deras besvärsmätt i den föreslagna 165 §. Genom de föreslagna bestämmelserna har målet att trygga samernas rättigheter som urfolk beaktats. Dessutom tryggas samernas rättigheter som urfolk genom förslaget allmänna bestämmelser om ställningen för dem som orsakas olägenhet (t.ex. bestämmelserna i 69 § om ändring av tillstånd, 70 § om återkallelse av tillstånd och 103 § om ersättning för skador och olägenheter). Propositionen innehåller ett förslag till lag om ändring av 9 § i sametingslagen.

Enligt den föreslagna 1 § är syftet även att lagen ska samordnas med målen i skoltlagen. Bestämmelserna i de föreslagna 12, 15, 27, 30, 38, 50—52, 54, 58, 146, 159 och 165 § har samordnats med målen i skoltlagen. Bestämmelserna i de föreslagna 12, 15, 27, 30, 38, 50—52, 54, 58 och 146 § har samordnats med den begränsning i 2 § 2 mom. i renskötselagen som gäller det särskilda renskötselområdet.

De föreslagna bestämmelserna kan således i sin helhet anses vara tillräckliga med tanke på den ställning som urfolk som tryggas för samerna i 17 § 3 mom. i grundlagen och artikel 27 i MP konventionen. Avsikten är att översättningar av den nya gruvlagen till de samiska språken ska publiceras i författningssamlingen.

4.7 Övriga frågor

Bestämmelser om bemyndigande

Genom förordning av statsrådet får det enligt de föreslagna 8, 12, 14, 15, 18, 27—29, 34, 35, 37, 40, 44, 66, 68, 71, 73, 100, 145 och 174 § i den nya gruvlagen utfärdas närmare bestämmelser närmast i anslutning till förfaranden och dessutom närmare bestämmelser om efterbehandlingsåtgärder för verksamheten med stöd av 15, 29 och 144 §, om slutbesiktning med stöd av 30 och 146 §, om syftena med och innehållet i planen för hantering av utvinningsavfall med stöd av 13 § och om grunderna för fastställande av brytningsersättningen med stöd av 100 §.

Genom förordning av statsrådet får det med stöd av de föreslagna 113, 115, 117—119, 122, 128, 136, 141, 154, 171 och 181 § utfärdas närmare bestämmelser i anslutning till gruvssäkerhet.

Genom förordning av arbets- och näringsministeriet får det med stöd av de föreslagna 134 och 135 § utfärdas närmare bestämmelser om uppföringsverk i gruvor.

Med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som föreslås i 7 q § i kärnenergilagen får det genom förordning av statsrådet utfärdas sådana allmänna säkerhetsföreskrifter om säkerheten vid gruvdrift och malmanrikningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium som preciserar lagens 2 a kap. Med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som föreslås i 82 § i kärnenergilagen får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om ansökan om tillstånd för gruvdrift och malmanrikningsverksamhet och om handläggningen av ansökan samt om de uppgifter som ska framgå av tillståndsbeslutet och om lämnande av information om beslutet.

Det kan anses att de bemyndiganden att utfärda förordning som föreslås i gruvlagen och kärnenergilagen grundar sig på tillräckligt exakta och noga avgränsade bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Bemyndigandena att utfärda förordning kan anses uppfylla kraven i 80 § 1 mom. i grundlagen.

Rörelsefrihet

Finska medborgare och utlänningar som lagligen vistas i landet har en i 9 § 1 mom. i grundlagen tryggad rätt att röra sig fritt inom landet. I Finland har rättsordningen av tradition ansetts inbegripa en på sedvanerätt och delvis också på lagstiftning baserad så kallad allemansrätt eller allmänna rättigheter att använda naturen som var och en kan åberopa utan hinder av någon annans äganderätt. Till exempel 1 kap. 24—31 § i vattenlagen innehåller bestämmelser om allmänt nyttjande av vattendrag och andra rättigheter när det gäller områden som tillhör någon annan. Av betydelse är även bestämmelserna om besittningsintrång och allemansrätt i 28 kap. 11 och 14 § i strafflagen. Till exempel rätten att avgiftsfritt röra sig till fots på ett område som ägs av någon annan - dock inte på gårdsplaner - utan att störa ägaren kan anses höra till den traditionella allemansrätten. Allemansrätten skyddas inte i grundlagen (GrUB 25/1994 rd). Den är dock inte helt utan betydelse för bedömningen av vilket slags inskränkningar grundlagen tillåter i rörelsefriheten för att skydda ägarens rättigheter (GrUU 49/2002 rd). Den föreslagna bestämmelsen om prospekteringsarbete i 7 § begränsar inte den rätt att röra sig till fots på någon annans område som räknas till allemansrätten och den bör inte anses vara problematisk med tanke på rörelsefriheten. På samma sätt begränsar inte heller malmletningstillståndet och guldvaskningstillståndet den allmänna rörelsefriheten och är därför inte problematiska med tanke på 9 § i grundlagen. Det är i allmänhet nödvändigt att begränsa vistelse på gruvområden, men till denna del kan det hänvisas till de grundläggande rättigheter i fråga om trygghet som avses i 7 och 18 § i grundlagen och till de begränsningar som gruvtillståndshavarens näringsfrihet enligt 18 § i grundlagen kräver.

Skyddet av privatliv och hemfrid

Med stöd av den bestämmelse om prospekteringsarbete som föreslås i 7 § får var och en även på någon annans område utföra geolo-

giska mätningar och observationer samt mindre provtagningar, men det får inte medföra skada eller mer än ringa olägenhet eller störning. Prospekteringsarbete är inte tillåtet utan samtycke av en behörig rättsinnehavare på mindre än 150 meters avstånd från en byggnad eller andra lokaler som är avsedda för boende eller arbete och ett tillhörande privat gårdsområde. För prospekteringsarbete gäller samma begränsningar av rörelsefriheten och andra allmänna begränsningar som för allemansrätten. Eftersom det vid prospekteringsarbete också är tillåtet att ta mindre prover av mark och stenmaterial, är rättigheterna något mera omfattande än allemansrätten och den allmänna nyttjanderätten. Med stöd av den föreslagna 8 § ska det innan mindre prover börjar tas anmälas om detta skriftligen till dem som äger eller innehar de fastigheter som hör till området och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla. Förslagen till bestämmelser om prospekteringsarbete kan inte anses vara problematiska med tanke på bestämmelsen om skydd för privatliv och hemfrid i 10 § i grundlagen.

Ett sådant hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd som har med vissa områden att göra är med stöd av det föreslagna 46 § 1 mom. ett område som är beläget på mindre än 150 meters avstånd från en byggnad eller andra lokaler som är avsedda för boende eller arbete och ett tillhörande privat gårdsområde. Syftet med förslaget är att skydda hemfriden och privatlivet inom ramen för den mot obehörig störning från andra. Tillstånd kan dock beviljas trots hinder om en behörig rättsinnehavare ger sitt samtycke. I princip tillämpas med stöd av 47 § 2 mom. en motsvarande begränsning i fråga om vissa områden även vid prövningen av gruvtillstånd. Med stöd av 51, 52 och 54 § är det möjligt att fastställa sådana bestämmelser i tillståndsvillkoren som är nödvändiga för att trygga enskilda intressen. Bestämmelserna om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd kan anses vara godtagbara med tanke på 10 § i grundlagen.

Genom lag kan det enligt 10 § 3 mom. i grundlagen bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna

ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. Hemfriden enligt 10 § i grundlagen omfattar i princip alla lokaler för boende av permanent karaktär (GrUU 46/2001 rd, 49/2005 rd, 8/2006 rd och 15/2008 rd). Det anses att ett ingrepp i hemfriden är godtagbart ”för att brott skall kunna utredas”, om åtgärden i bestämmelsen binds vid förekomsten av en konkret och specificerad orsak att misstänka att brott mot lagen har skett eller kommer att ske (GrUU 20/2001 rd, 46/2001 rd och 40/2002 rd). Det är tillåtet att utföra myndighetsinspektioner inom ett område som omfattas av hemfriden om det finns skäl att misstänka att någon har gjort sig skyldig till ett sådant kriminaliserat förfarande på vilket kan följa fängelse (GrUU 40/2002 rd och 8/2006 rd). Gruvmyndighetens besiktningsrätt när det gäller lokaler som är avsedda för permanent boende begränsas sig enligt det föreslagna 153 § 2 mom. till situationer där det finns orsak att misstänka att ett sådant brott som avses i 16 kap. 8 §, 24 kap. 1—4 §, 28 kap. 11 §, 35 kap., 47 kap. 1 §, 48 kap. eller 48 a kap. 3 § i strafflagen har begåtts. Med stöd av nämnda bestämmelser är det maximala straffet fängelse. På så sätt kan inte den föreslagna bestämmelsen i 153 § 2 mom. anses vara problematisk med tanke på 10 § i grundlagen.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen

I 8 § i grundlagen bekräftas den straffrättsliga legalitetsprincipen som innefattar ett krav på exakt reglering. Varje brottsrekvisit ska uttryckas tillräckligt exakt i lagen så att det utifrån bestämmelsens formulering går att förutse om någon handling eller försummelse är straffbar (GrUU 26/2002 rd, 26/2004 rd, 7/2005 rd och 17/2006 rd).

Med stöd av den föreslagna 160 § ska den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot de skyldigheter, begränsningar, bestämmelser och förbud som specificeras i bestämmelsen dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs för gärningen någon annanstans i lag.

I de föreslagna övergångsbestämmelserna i 179 och 181 § ingår en skyldighet för dem som bedriver verksamhet med stöd av rätt

som grundar sig på den upphävda lagen och på 1943 års gruvlag att iaktta vissa centrala bestämmelser i den nya gruvlagen. I den föreslagna övergångsbestämmelsen i 187 § har sådana handlingar kriminaliserats som grundar sig på brott mot eller försummelse av dessa skyldigheter. Området för straffbarhet har utökats något i jämförelse med nu, bl.a. så att skyldigheterna i fråga om efterbehandlingsåtgärder och i motsvarande grad straffbarheten i anslutning till dem är mera omfattande än enligt den upphävda lagen.

Motiveringen till övergångsbestämmelsen om brott mot gruvbestämmelserna är att de som bedriver verksamhet med stöd av en inmutningsrätt eller gruvrätt ska vara i jämlik ställning med dem som bedriver verksamhet som baserar sig på ett tillstånd som beviljats med stöd av den nya gruvlagen. I övergångsbestämmelsen har strafflagens förbud mot retroaktiva verkningar beaktats. Övergångsbestämmelsen ska endast tillämpas när det är fråga om gärningar som begåtts efter det att den nya gruvlagen trädde i kraft.

De föreslagna 160 och 187 § bör inte anses vara problematiska med tanke på 8 § i grundlagen.

Kommunal självstyrelse

Finland är enligt 121 § 1 mom. i grundlagen indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Den i grundlagen skyddade kommunala självstyrelsen innebär att kommuninvånarna har rätt att bestämma om sin kommuns förvaltning och ekonomi. Det går inte att genom vanliga lagar göra sådana ingrepp i självstyrelsens mest centrala särdrag att den urholkas i sak (GrUU 31/1996 rd, 65/2002 rd, 22/2006 rd och 37/2006 rd).

Gruvdrift har betydande konsekvenser inom områden som är viktiga för kommunernas strategiska utveckling, t.ex. främjandet av näringsverksamheten och planläggning. I de föreslagna 1 § om syftet med lagen, 37 § om förfarandet för utlåtanden, 46 § 1 mom. 6 och 7 punkten samt 47 § 4 mom. om förhållandet mellan tillståndsprövningen och behoven i anslutning till planeringen av markanvändningen, 67 och 68 § om rätten att inleda

ett ärende om att ett tillstånd ska förfalla, 146 § om ordnande av slutbesiktning i samband med att gruvdrift upphör, 159 § om rätten att inleda ett ärende och 165 § om besvärshöjningen har den kommunala självstyrelsens ställning beaktats och kommunernas möjligheter till inflytande tryggats. Med stöd av den ändring som föreslås i 21 § i kärnenergilagen kräver tillstånd för gruvdrift och malmanrikningens verksamhet som gäller uran och torium att kommunen ger sitt samtycke.

Bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas enligt 121 § 2 mom. i grundlagen genom lag. Det är väsentligt att kommunerna inte kan ges nya uppgifter genom författningar på lägre nivå än lag (RP 1/1998 rd och GrJU 20/2004 rd). Det föreslås att det, i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om offentliga kungörelser, på anslagstavlor i de kommuner som berörs ska lämnas information om tillståndsansökan med stöd av 40 och 123 §, om tillståndsbeslut med stöd av 58, 59 och 126 §, om överföring av tillståndsbeslut med stöd av 74 §, om förbehållsbeslut med stöd av 75 §, om slutbesiktning i samband med att gruvdrift upphör med stöd av 146 §, om beslut om upphörande av gruvdrift med stöd av 147 §, om beslut av förvaltningsdomstol med stöd av 166 §, om ansökan och beslut enligt 169 § 3 mom. och om beslut enligt 181 § och beredningen av sådana. Antalet sakområden som det ska informeras om blir större än nu, men det är i grund och botten inte fråga om att kommunerna skulle få en ny uppgift. För närvarande ska viktiga anteckningar om inmutning och gruvsrätt som myndigheterna gör

i registret kungöras i kommunerna med stöd av 55 § i den upphävda lagen. Vid ordnandet av hörande i anslutning till ansökningarna tar man dessutom hjälp av kommunerna för att hålla ansökningsdokumenten framlagda om antalet sakägare som ska höras är stort.

Enligt den föreslagna 34 § ska det i tillståndsansökan ges en nödvändig och tillförlitlig redogörelse om bl.a. det område som ansökan gäller och planläggningssituationen för området samt om vilka begränsningar som gäller för området. Denna redogörelse kan i praktiken kräva intyg av kommunen och den motsvarar till sina centrala delar det så kallade hinderlöshetsintyg som för närvarande krävs av sökandena och som i de flesta fall ges av kommunen. Det är således i grund och botten inte fråga om en ny uppgift för kommunerna. Med stöd av den föreslagna 175 § är det möjligt för kommunerna att ta ut avgift för sina intyg och andra åtgärder som grundar sig på lag och avgiftens storlek fastställs i enlighet med principerna i lagen om grunderna för avgifter till staten.

På de grunder som anförts ovan kan förslaget till ny gruvlag och de övriga lagförslagen som ingår i propositionen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På grund av de statsförfattningsrättsliga synpunkter som hänför sig till propositionen anser regeringen det dock vara önskvärt att ett utlåtande om propositionen begärs av grundlagsutskottet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Gruvlag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

I AVDELNINGEN

**LETNING EFTER OCH UTVINNING
AV GRUVMINERAL**

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja gruvdrift och se till att användningen av de områden som behövs för driften samt malmletningen ordnas på ett samhälleligt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt. För att lagens syfte ska nås krävs det att allmänna och enskilda intressen tryggas med särskild hänsyn till

- 1) förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift,
- 2) den rättsliga ställningen för fastighetsägarna och för enskilda som orsakas olägenhet,
- 3) konsekvenserna av verksamheten för miljön och markanvändningen samt en sparsam användning av naturresurser.

Lagens syfte är också att trygga kommunernas möjligheter till påverkan samt enskildas möjligheter att påverka beslutsfattande som gäller dem själva och deras livsmiljö.

Lagen syftar dessutom till att främja säkerheten i gruvor och förebygga, minska och avvärja de olägenheter och skador som verksamhet enligt denna lag orsakar och

säkerställa att den som orsakar olägenhet eller skada blir ersättningsskyldig.

De verksamheter som avses i denna lag samordnas inom samernas hembygdsområde, om vilket föreskrivs i sametingslagen (974/1995), så att samernas rättigheter som urfolk tryggas. Vid samordningen beaktas också vad som i skoltlagen (253/1995) föreskrivs om att främja levnadsförhållandena och utkomstmöjligheterna för skolterna och skoltområdet och om att bevara och främja skoltkulturen.

2 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det om letning efter och utvinning av fyndigheter som innehåller gruvmineral, om guldvaskning på statsägd mark och om upphörande av därmed förknippad verksamhet samt om gruvförrättning.

Sådana *gruvmineral* som avses i denna lag är

- 1) i fråga om grundämnena aktinium, aluminium, antimon, arsenik, barium, beryllium, bly, bor, cesium, fluor, fosfor, gallium, germanium, guld, hafnium, indium, iridium, järn, kadmium, kalium, kalcium, kobolt, koppar, krom, kvicksilver, lantanoider, litium, magnesium, mangan, molybden, natrium, nickel, niob, osmium, palladium, platina, radium, renium, rodium, rubidium, rutenium, selen, silver, skandium, strontium, svavel, tallium, tantal, tellur, tenn, titan, torium, uran, vanadin,

vismut, volfram, yttrium, zink och zirkonium samt sådana mineral som innehåller dessa grundämnen,

2) i fråga om mineral andalusit, apatit, asbestmineral, baryt, bauxit, bentonit, beryll, diamant, dolomit, flogopit, fluorit, fältspat, grafit, granat, ilmenit, kalcit, kaolin, korund, kvarts, kyanit, leucit, magnetit, muskovit, nefelin, olivin, pyrofyllit, rutil, sillimanit, skapolit, talk, vermikulit, wollastonit och andra ädelstenar,

3) i fråga om bergarter marmor och täjlsten.

Denna lag tillämpas dessutom på utvinningen av ämnen som ingår i berg- och markgrunden på ett gruvområde som avses i 19 §.

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

När tillståndsfrågor och andra frågor enligt denna lag avgörs och när verksamhet i övrigt bedrivs enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag, tillämpas bland annat vad som föreskrivs i naturvårdslagen (1096/1996), miljöskyddslagen (86/2000), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (264/1961), renskötsellagen (848/1990), strålskyddslagen (592/1991), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornminnen (295/1963) och terrängtrafiklagen (1710/1995).

4 §

Myndigheter och deras uppgifter

Den allmänna ledningen, övervakningen och utvecklingen av verksamhet enligt denna lag ankommer på arbets- och näringsministeriet. Säkerhetsteknikcentralen är *gruvmyndighet* enligt denna lag.

Gruvmyndigheten övervakar att denna lag iakttas och sköter övriga uppgifter som föreskrivs i denna lag.

Bestämmelser om statsrådets och gruvmyndighetens behörighet i tillståndsfrågor finns i 33 §.

5 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *malmletning* sådana geologiska, geofysikaliska och geokemiska undersökningar som görs för att lokalisera och undersöka fyndigheter av gruvmineral samt provtagning för att fastställa en fyndighets storlek och art,

2) *fyndighet* en sådan koncentration av gruvmineral i berggrunden som har påvisat eller möjligt ekonomiskt värde som föremål för gruvdrift,

3) *gruva* underjordisk gruva eller dagbrott där gruvmineral bryts, inbegripet de konstruktioner, anläggningar och anordningar som direkt anknyter till brytningen,

4) *gruvdrift* brytning av gruvmineral i gruva, därmed förknippad flyttning och uppföring av stenmaterial, sådan nödvändig anrikning och annan behandling för utvinning av gruvmineral som sker i omedelbar anslutning till brytningen samt förberedande åtgärder och andra stödåtgärder som har direkt samband med brytningen av gruvmineral,

5) *guldvaskning* prospektering och letning efter, tillvaratagande och utvinning av guld i marken genom vaskning,

6) *miljökonsekvenser* de direkta och indirekta konsekvenser som verksamhet grundad på tillstånd enligt denna lag har för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel och för marken, vattnet, luften, klimatet, växtligheten, organismerna, naturens mångfald, samhällsstrukturen, byggnader, landskapet, stadsbilden och kulturarvet.

Vad som i denna lag föreskrivs om fastigheter och fastighetsägare tillämpas på

1) ett outbrutet område och dess ägare,

2) ett samfällt område och samfälld skog och dessas delägarlag,

3) en särskild förmån och innehavaren av den,

4) en samfällid särskild förmån och innehavarna av den.

I fråga om en statsägd fastighet förs ägarens taler av den myndighet eller inrättning som förvaltar fastigheten.

6 §

Allmänna principer

Inom verksamhet enligt denna lag gäller följande principer:

1) behövlig sakkunskap och tillräckliga andra förutsättningar med tanke på verksamhetens art och omfattning ska stå till förfogande,

2) konsekvenserna av verksamheten och möjligheterna att förebygga och minska skador och skadliga verkningar ska vara tillräckligt kända,

3) verksamhetens säkerhet ska tryggas genom behövliga åtgärder och med beaktande av den tekniska utvecklingen,

4) så långt möjligt ska

a) skador och skadliga verkningar som orsakas av verksamheten förhindras,

b) funktioner som orsakar skadliga verkningar elimineras eller, om detta inte är möjligt, ersättas med mindre skadliga funktioner,

c) förberedelser för störningar och tillbud vidtas,

5) de olägenheter och skador som orsakas av verksamheten ska ersättas.

2 kap.

Malmletning

7 §

Prospekteringsarbete

För prospektering efter gruvmineral har var och en rätt att även på annans område utföra geologiska mätningar och observationer samt mindre provtagningar, om det inte medför skada eller mer än ringa olägenhet eller störning (*prospekteringsarbete*).

Prospekteringsarbete får inte utföras på markytan på

1) en begravningsplats som avses i begravningslagen (457/2003) eller ett område som hör till en enskild grav eller på mindre än 50 meters avstånd från dessa,

2) ett område som försvarsmakten förfogar över eller ett område som Gränsbevakningsväsendet besitter och där vistelse är begränsad eller förbjuden, eller på mindre än 100 meters avstånd från ett sådant område,

3) områden där vistelse är begränsad eller dit tillträde är förbjudet för obehöriga,

4) allmänna trafikleder och farleder,

5) mindre än 150 meters avstånd från en byggnad som är avsedd för boende eller arbete eller andra lokaler som kan jämföras med en sådan och ett tillhörande privat gårdsområde, eller platsen för en sådan byggnad för vilken tillstånd att uppföra en byggnad enligt markanvändnings- och bygglagen har beviljats och byggandet redan har påbörjats,

6) ett område som används för trädgårdsodling,

7) ett område som ligger på mindre än 50 meters avstånd från en allmän byggnad eller inrättning, eller en kraftledning eller transformatorstation med en spänning på mer än 35 000 volt,

8) annat område som har tagits i särskilt bruk och som motsvarar vad som avses i 1—7 punkten.

Prospekteringsarbete får dock utföras på ett område som avses i 2 mom. 2—8 punkten med samtycke av en behörig myndighet eller inrättning eller av rättsinnehavaren i fråga.

8 §

Anmälan om provtagning i anslutning till prospekteringsarbete

Den som ansvarar för prospekteringsarbetet ska innan provtagning enligt 7 § påbörjas göra en skriftlig anmälan till den som äger eller innehar en fastighet inom det område där prospekteringsarbetet ska utföras (*prospekteringsområde*) och vars fördel eller rätt ärendet kan gälla.

I anmälan ska kontaktuppgifterna om den som ansvarar för prospekteringsarbetet, information om prospekteringsområdet samt provtagningsplanen anges. Planen ska innehålla uppgifter om de redskap och metoder som ska användas, om tidsplanen för provtagningen och om de gruvmineral som undersökningen gäller.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §

Tillståndsplikt för malmletning

För malmletning krävs tillstånd av gruvmyndigheten (*malmletningstillstånd*), om malmletningen inte kan genomföras som prospekteringsarbete enligt 7 § eller fastighetsägaren inte gett sitt samtycke till arbetet.

Malmletningstillstånd krävs också om

- 1) malmletningen kan medföra olägenhet för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller annan näringsverksamhet, eller om verksamheten försämrar landskaps- eller naturskyddsvärden,
- 2) malmletningen har som mål att lokalisera och undersöka fyndigheter av uran eller torium, eller
- 3) tillståndet är nödvändigt för att företrädesrätt för utvinning av en fyndighet ska fås.

På områdesbegränsningar som gäller malmletning tillämpas på motsvarande sätt vad som om dem föreskrivs i 7 § 2 och 3 mom.

För malmletning krävs dessutom samtycke av den myndighet eller inrättning som är behörig i saken eller av rättsinnehavaren i fråga när det gäller ett gatuområde eller ett torg enligt markanvändnings- och bygglagen, en landsvägs vägområde enligt landsvägslagen (503/2005), en flygplats eller annat område som tjänar luftfarten enligt luftfartslagen (1242/2005), ett järnvägsområde enligt banlagen (110/2007), en kanal eller annat motsvarande trafikområde för allmän trafik eller ett område som ligger på mindre än 30 meters avstånd från sådana trafikområ-

den, om inte ett bredare skyddsområde fastställts i de lagarna eller någon annan lag.

10 §

Rättsverkningarna av malmletningstillstånd

En tillståndshavare har med stöd av malmletningstillstånd rätt att på egen och annans mark på det område som avses i tillståndet (*malmletningsområde*) undersöka strukturer och sammansättningar av geologiska formationer samt utföra andra förberedande undersökningar för gruvdrift och annan malmletning i syfte att lokalisera en fyndighet och utreda dess art, omfattning och utvinningsbarhet enligt vad som närmare föreskrivs i malmletningstillståndet.

En innehavare av malmletningstillstånd får på malmletningsområdet bygga eller till det föra tillfälliga konstruktioner och anordningar som behövs för undersökningsverksamheten enligt vad som närmare föreskrivs i malmletningstillståndet.

Malmletningstillståndet ger inte rätt till utvinning av fyndigheten. Bestämmelser om tillståndshavarens företrädesrätt att utvinna en fyndighet finns i 32 §.

Malmletningstillståndet begränsar inte fastighetsägarens rätt att använda sitt område eller bestämma över det, om inte något annat följer av 1 eller 2 mom.

11 §

Malmletning med stöd av tillstånd

En innehavare av malmletningstillstånd ska begränsa malmletningen och annan användning av malmletningsområdet till sådana åtgärder som är nödvändiga med tanke på undersökningen. Åtgärderna ska planeras så att de inte orsakar sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som rimligen kan undvikas.

Malmletning och annan användning av malmletningsområdet med stöd av malmletningstillstånd får inte medföra

- 1) olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten,
- 2) väsentlig olägenhet för annan näringsverksamhet,
- 3) betydande förändringar i naturförhållandena,
- 4) väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster,
- 5) avsevärd olägenhet för landskapet.

12 §

Anmälan om terrängarbeten och konstruktioner på malmletningsområdet

En innehavare av malmletningstillstånd ska på förhand skriftligen underrätta ägaren till en fastighet inom malmletningsområdet och andra rättsinnehavare om alla terrängarbeten som kan orsaka skada eller olägenhet och om tillfälliga konstruktioner.

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom ett område som enligt bestämmelserna i renskötsellagen uttryckligen är avsett särskilt för renskötsel (*särskilt renskötselområde*) till renbeteslagen i fråga samt inom det skoltområde som avses i skoltlagen till skolternas byastämma.

Innehavaren av malmletningstillstånd är skyldig att underrätta de myndigheter som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse om terrängarbetena i enlighet med vad som närmare föreskrivs i malmletningstillståndet.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Åtgärder som gäller jord- och stenavfall på malmletningsområdet

En innehavare av malmletningstillstånd är skyldig att förhindra uppkomsten av jord- och stenavfall, minska olägenheterna av detta avfall och återvinna eller hantera det.

Innehavaren av malmletningstillstånd ska över de åtgärder som avses i 1 mom. upprätta en plan för hantering av utvin-

ningsavfall som ska innehålla uppgifter om miljön, jord- och stenavfall, deponier, miljökonsekvenser, åtgärder för att förhindra miljöförstörelse, kontroll av verksamheten och åtgärder i anslutning till att verksamheten upphör. En avfallshanteringsplan krävs dock inte, om tillståndshavaren ska upprätta en sådan med stöd av miljöskyddslagen.

Närmare bestämmelser om syftena med och innehållet i planen för hantering av utvinningsavfall får utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §

Redogörelse för undersökningsarbeten och undersökningsresultat

En innehavare av malmletningstillstånd ska till gruvmyndigheten årligen lämna en redogörelse för utförda undersökningsarbeten och resultaten av dem.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelsen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Efterbehandlingsåtgärder på malmletningsområdet

När malmletningstillståndet har förfallit eller återkallats ska innehavaren av malmletningstillstånd

1) omedelbart försätta malmletningsområdet i det skick som den allmänna säkerheten kräver, bortskaffa tillfälliga konstruktioner och anordningar, se till att området istandsätts och snyggas upp och återställa det i ett så naturenligt skick som möjligt,

2) inom sex månader till gruvmyndigheten lämna en redogörelse för undersökningsarbetet, informationsmaterial i anslutning till undersökningen och en representativ del av borrhörnorna.

Innehavaren av malmletningstillstånd ska skriftligen anmäla till gruvmyndigheten, ägaren till en fastighet inom malmletningsområdet och övriga rättsinnehavare

när de åtgärder som avses i 1 mom. 1 punkten har slutförts.

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom det särskilda renskötselområdet till renbeteslagen i fråga samt inom skoltområdet till skolternas byastämma.

Bestämmelserna i 1—3 tillämpas inte på ett område för vilket innehavaren av malmletningstillstånd söker förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid eller gruvtillstånd enligt vad som föreskrivs i 34 §. Om tillståndsansökan avslås helt eller delvis ska tillståndshavaren fullgöra den skyldighet som nämns i 1—3 mom. inom sex månader efter det att beslutet om avslag på ansökan har vunnit laga kraft.

Närmare bestämmelser om efterbehandlingsåtgärderna på malmletningsområdet och om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 kap.

Anläggande av gruva

16 §

Tillståndsplikt för gruvdrift

För anläggande av gruva och bedrivande av gruvdrift krävs tillstånd (*gruvtillstånd*).

17 §

Rättsverkningarna av gruvtillstånd

Ett gruvtillstånd berättigar till utvinning av

- 1) de gruvmineral som påträffats på gruvområdet,
- 2) organiskt och oorganiskt ytmaterial, gråberg och anrikningssand som uppkommer som biprodukt vid gruvdrift (*biprodukter av gruvdriften*),
- 3) övriga ämnen som ingår i berggrunden och marken på gruvområdet till den del dessa ämnen behövs för gruvdriften på gruvområdet.

Gruvtillståndet berättigar dessutom till malmletning på gruvområdet i enlighet

med vad som föreskrivs i 11 § och närmare bestäms i gruvtillståndet.

18 §

Skyldigheter för innehavare av gruvtillstånd

En innehavare av gruvtillstånd är skyldig att se till att

- 1) gruvdriften inte medför olägenhet för människors hälsa eller fara för den allmänna säkerheten,
- 2) gruvdriften inte orsakar avsevärd olägenhet för allmänt eller enskilt intresse och inte heller sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som med beaktande av de totala kostnaderna rimligen kan undvikas,
- 3) uppenbart slöseri med gruvmineral inte förekommer i samband med brytningen och utvinningen,
- 4) en eventuell framtida användning av gruvan och fyndigheten och eventuell framtida brytningsarbete inte äventyras eller försvåras.

Innehavaren av gruvtillstånd är skyldig att årligen till gruvmyndigheten lämna en redogörelse för omfattningen och resultaten av utvinningen av fyndigheten och anmäla väsentliga förändringar i uppgifterna om mineralreserverna. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas till gruvmyndigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 §

Gruvområde och hjälpområde för gruva

Ett *gruvområde* ska vara ett enhetligt område och det ska till storlek och form vara sådant att kraven på säkerhet, placering av gruvdriften och gruvteknik uppfylls. Gruvområdet får inte vara större än vad gruvdriften nödvändigtvis kräver med beaktande av fyndighetens art och omfattning.

Som *hjälpområde för en gruva* kan ett område intill gruvområdet bestämmas som är nödvändigt för gruvdriften och som behövs för vägar, transportanläggningar, kraft- eller vattenledningar, avlopp, vat-

tenhantering eller en transportled som bryts på tillräckligt djup under markytan.

Placeringen av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan ska planeras så att områdena inte orsakar sådan kränkning av allmänt eller enskilt intresse som med beaktande av de totala kostnaderna rimligen kan undvikas.

20 §

Nyttjanderätt till ett gruvområde och ett hjälpområde för gruva

Statsrådet kan bevilja rätt att som gruvområde använda ett område som tillhör någon annan (*gruvområdesinlösningstillstånd*).

I 49 § 2 mom. föreskrivs om beviljande av begränsad nyttjanderätt och annan rätt till ett område som hör till någon annan och som ska användas som hjälpområde för gruvan.

21 §

Användning av ett gruvområde och ett hjälpområde för gruva

Ett gruvområde och ett hjälpområde för en gruva får användas endast för det ändamål för vilket nyttjanderätt eller annan rätt har beviljats.

4 kap.

Guldvaskning

22 §

Tillståndsplikt för guldvaskning

För guldvaskning på statsägd mark krävs tillstånd av gruvmyndigheten (*guldvaskningstillstånd*).

23 §

Rättsverkningarna av guldvaskningstillstånd

En innehavare av guldvaskningstillstånd (*guldvaskare*) har med stöd av tillståndet ensamrätt att på det område som anges i tillståndet (*guldvaskningsområde*) enligt vad som närmare bestäms i guldvaskningstillståndet

- 1) leta efter och kartlägga guld i marken,
- 2) ta till vara och utvinna guld i marken genom vaskning,
- 3) som biprodukt av vaskningen ta till vara och utvinna platinakorn, ädelstenar och smyckesstenar ur lösjord.

Guldvaskningstillståndet begränsar inte fastighetsägarens rätt att använda sitt område eller bestämma över det, om inte något annat följer av 1 mom.

Guldvaskningsområdet ska vara enhetligt och högst fem hektar stort.

24 §

Guldvaskarens skyldigheter

Guldvaskning ska begränsas till sådana åtgärder som är nödvändiga med tanke på den rätt som avses i 23 § 1 mom.

Verksamhet och annan användning av guldvaskningsområdet med stöd av guldvaskningstillstånd får inte orsaka olägenhet eller skada enligt 11 § 2 mom. eller vara till förfång för eller skada användningsändamålet för andra närbelägna områden eller orsaka skada på kulturhistoriskt värdefulla byggnader och deras gårdsområden som är belägna på området.

En guldvaskare ska hålla guldvaskningsområdet i ett sådant skick att det ständigt uppfyller säkerhetskraven och inte medför skadliga miljökonsekvenser.

25 §

Åtgärder som gäller jord- och stenavfall på guldvaskningsområdet

En guldvaskare är skyldig att förhindra uppkomsten av jord- och stenavfall, minska olägenheterna av detta avfall och återvinna eller hantera det.

Guldvaskaren ska med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i och med stöd av 13 § om malmletningsområde upprätta en plan för hantering av utvinningsavfall som gäller de åtgärder som avses i 1 mom.

26 §

Byggande på guldvaskningsområde

Byggande på ett guldvaskningsområde är förbjudet.

På guldvaskningsområdet får emellertid en byggnad eller konstruktion uppföras, om guldvaskaren visar att det är nödvändigt för guldvaskarens tillfälliga vistelse och förvaring av förnödenheter och den myndighet eller inrättning som svarar för besittningen av området inte motsätter sig byggandet av grundad anledning. Byggnaden eller konstruktionen ska vara av ringa storlek, lätt till sin konstruktion och lätt att förflytta.

Om det inte finns i 2 mom. avsett hinder för byggande, avgör gruvmyndigheten i samband med tillståndsförfarandet för guldvaskning om byggnaden eller konstruktionen är nödvändig och var byggplatsen ska placeras. Om byggnaden eller konstruktionen anses nödvändig i tillståndet, innehar guldvaskaren byggplatsen för byggnaden eller konstruktionen på det sätt som förutsätts i 131 § i markanvändnings- och bygglagen.

I fråga om tillstånd och andra förutsättningar för byggande föreskrivs i markanvändnings- och bygglagen och annanstans i lag.

27 §

Anmälan om terrängarbeten på guldvaskningsområde

En guldvaskare ska på förhand skriftligen underrätta den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området om alla terrängarbeten som kan medföra skada eller olägenhet.

Anmälan ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras till sametinget och inom det särskilda renskötselområdet till renbeteslagen i fråga samt inom skoltområdet till skolternas bystämma.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

28 §

Redogörelse för guldvaskningen

En guldvaskare ska årligen till gruvmyndigheten lämna in en redogörelse för den mängd guld som tagits till vara och lösjord som hanterats och för byggandet på guldvaskningsområdet och annan användning av området.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i redogörelsen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

29 §

Efterbehandlingsåtgärder vid guldvaskning

När guldvaskningstillståndet har förfallit eller återkallats ska guldvaskaren omedelbart försätta guldvaskningsområdet i det skick som den allmänna säkerheten kräver, bortskaffa byggnader, konstruktioner och anordningar, sörja för att området istandsätts och snyggas upp samt försätta det i ett så naturenligt och landskapsmässigt tillfredsställande tillstånd som möjligt.

Guldvaskaren ska lämna in en skriftlig anmälan till gruvmyndigheten och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området, när de åtgär-

der som avses i 1 mom. har slutförts. Anmälan ska dock göras inom ett år efter det att tillståndet har förfallit eller återkallats.

Närmare bestämmelser om efterbehandlingsåtgärderna vid guldvaskning och om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Slutbesiktning på guldvaskningsområde

Efter att ha fått den anmälan som avses i 29 § ska gruvmyndigheten utföra slutbesiktning, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt. Om en guldvaskare försummar anmälningskyldigheten kan gruvmyndigheten på eget initiativ inleda slutbesiktning.

Gruvmyndigheten ska lämna en under rättelse om slutbesiktningen till guldvaskaren och den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området samt, inom samernas hembygdsområde sametinget och inom skoltområdet skolternas byastämma samt inom det särskilda renskötselområdet renbeteslagen på området.

Vid slutbesiktningen ska det fastställas om de åtgärder som avses i 29 § 1 mom. har vidtagits. Över slutbesiktningen ska en besiktningsrapport upprättas av vilken besiktningsförloppet och de observationer som gjorts i samband med det samt anmärkningar till väsentliga delar ska framgå.

Närmare bestämmelser om slutbesiktningen av guldvaskningsområdet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

II AVDELNINGEN

TILLSTÅNDSÄRENDEN

5 kap.

Tillståndsförfaranden

31 §

Ansökan om tillstånd

Malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd får sökas av en i 1 § 1 eller 2 mom. i lagen angående rättighet att idka näring (122/1919) avsedd

1) fysisk person som är myndig, som inte är försatt i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats med stöd av lagen om förmyndarverksamhet (442/1999),

2) juridisk person.

Malmletningstillstånd får på de villkor som föreskrivs i denna lag dessutom sökas av en statlig inrättning.

Gruvområdesinlösningsstillstånd får sökas av den som söker gruvtillstånd för utvinning av fyndigheten i fråga.

32 §

Företrädesrätt

Företrädesrätt vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd har den som först sökt tillstånd enligt vad som föreskrivs i 34 §.

Om gruvtillstånd söks för en fyndighet på ett malmletningsområde, har innehavaren av malmletningstillstånd med avvikelse från 1 mom. företrädesrätt till gruvtillstånd, om denna enligt vad som föreskrivs i 34 § ansöker om gruvtillstånd innan malmletningstillståndet förfaller eller återkallas.

För förberedelse av ansökan om malmletningstillstånd kan sökanden reservera området genom en anmälan till gruvmyndigheten (*förbehållsanmälan*). En företrädesrätt som grundar sig på förbehållsanmä-

lan är i kraft, när förbehållsanmälan har gjorts enligt vad som föreskrivs i 44 § och det inte finns något hinder enligt denna lag för godkännande av förbehållet. Företrädesrätten upphör att gälla när gruvmyndighetens beslut som fattats utifrån förbehållsanmälan (*förbehållsbeslut*) förfaller eller återkallas.

33 §

Tillståndsmyndigheter

Statsrådet avgör de ärenden som gäller gruvområdesinlösningstillstånd samt de gruvtillståndsärenden som gäller utvinning av uran eller torium.

Gruvmyndigheten avgör de ärenden som gäller förbehållsanmälan, malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd samt ärenden som gäller andra gruvtillstånd än sådana som avses i 1 mom.

34 §

Tillståndsansökan

Ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd ska lämnas till tillståndsmyndigheten.

I tillståndsansökan ska en med tanke på tillståndsprövningen nödvändig och tillförlitlig redogörelse ges om

1) sökanden och sökandens förutsättningar att bedriva verksamhet som grundar sig på det sökta tillståndet,

2) det område som ansökan gäller och planläggningssituationen för detta område samt om vilka begränsningar som gäller användningen av området och hur de ska beaktas,

3) den vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet kan gälla (*sakägare*),

4) förutsättningarna för verksamheten,

5) verksamhetsplanerna,

6) miljökonsekvenserna och andra konsekvenser av verksamheten med beaktande av de planerade åtgärdernas art och omfattning; redogörelse krävs dock inte till den del de begärda uppgifterna ingår i den miljökonsekvensbeskrivning som avses i 3 mom. 2 punkten,

7) upphörande av verksamheten och de åtgärder som ska vidtas i samband med och efter det.

Till tillståndsansökan ska fogas

1) myndighetsintyg, registerutdrag och motsvarande handlingar som verifierar att uppgifterna i ansökan och de föreskrivna kraven beaktas,

2) vid behov utredning om en bedömning enligt 65 § i naturvårdslagen och en miljökonsekvensbeskrivning enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994),

3) ett sammandrag av uppgifterna i ansökan och dess bilagor.

Till ansökan om malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd ska dessutom en plan för hantering av utvinningsavfall fogas, om sökanden inte är skyldig att upprätta en sådan plan med stöd av miljöskyddslagen.

I ansökan om gruvtillstånd ska begränsad nyttjanderätt eller annan rätt till det område som är avsett som hjälpområde för gruvan begäras. Om det på ett guldvaskningsområde är nödvändigt att få rätt att avvika från förbudet mot byggande enligt 26 § 1 mom., ska sådan rätt begäras i ansökan om guldvaskningstillståndet.

Närmare bestämmelser om tillståndsansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

35 §

Ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd

Ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd ska lämnas till statsrådet.

Ansökan om inlösningstillstånd ska innehålla uppgifter om sökanden, det område som ansökan gäller och ägarna samt om innehavarna av fastigheterna på området.

Till ansökan ska fogas en nödvändig och tillförlitlig utredning om att gruvområdet uppfyller de föreskrivna villkoren och att gruvprojektet är nödvändigt med hänsyn till ett allmänt behov.

Närmare bestämmelser om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

36 §

Komplettering av tillståndsansökan

Bestämmelser om komplettering av tillståndsansökan finns i 22 och 33 § i förvaltningslagen (434/2003).

37 §

Utlåtanden om tillståndsansökan

Tillståndsmyndigheten ska begära utlåtande om ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd av

1) den kommun, inom vars område verksamheten enligt ansökan ska bedrivas eller inom vars område miljökonsekvenser och andra konsekvenser av verksamheten enligt tillståndet kan uppträda (*verkningsområde*),

2) den regionala miljöcentral inom vars verksamhetsområde miljökonsekvenser av verksamheten enligt tillståndet kan uppträda,

3) den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området,

4) vid behov andra myndigheter som bevakar allmänt intresse inom sitt behörighetsområde och av landskapsförbundet i fråga.

Tillståndsmyndigheten ska begära utlåtande om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd av den kommun som ingår i verkningsområde, det behöriga landskapsförbundet och den regionala miljöcentralen.

Tillståndsmyndigheten ska dessutom inhämta andra utlåtanden och utredningar som behövs för tillståndsprövningen.

Närmare bestämmelser om de utlåtanden som ska begäras om tillståndsansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

38 §

Utredning inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötseområdet

Tillståndsmyndigheten ska inom samernas hembygdsområde i samråd med sameetinget, renbeteslagen på området, den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området och sökanden utreda vilka konsekvenser verksamheten enligt malmletningstillståndet, gruvtillståndet eller guldvaskningstillståndet har för samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur, och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheterna. I detta sammanhang ska uppmärksamhet fästas vid

1) motsvarande gällande tillstånd i närheten av det område som avses i ansökan,

2) vilka sådana områden ansökan gäller som med tanke på samernas rättigheter som urfolk är viktiga,

3) andra former av områdesanvändning som stör samernas rättigheter som urfolk inom det område som avses i ansökan och i dess närhet.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också sådana projekt som ska genomföras utanför samernas hembygdsområde och som har en avsevärd betydelse för samernas rättigheter som urfolk.

Tillståndsmyndigheten ska inom skoltområdet begära utlåtande av skolternas byastämman för att utreda vilka konsekvenser verksamhet enligt tillståndsansökan har för skolternas näringar och levnadsförhållanden. Bestämmelser om remissförfarandet finns i 56 § i skoltlagen.

Tillståndsmyndigheten ska inom det särskilda renskötseområdet i samråd med renbeteslagen på området utreda vilka olägenheter verksamhet enligt tillståndet orsakar renskötelsen.

Tillståndsmyndigheten kan för att utreda ärendet vid behov ordna ett möte till vilket företrädare för sameetinget, skolternas byastämman, skoltrådet, renbeteslagen på området, sökanden, den myndighet eller in-

rättning som ansvarar för förvaltningen av området, kommunen, fiskeområdet och de samfälliga skogarna inbjuds för att höras. I fråga om förhandlingsskyldigheten föreskrivs dessutom i 9 § i sametingslagen och 53 § i renskötsellagen.

39 §

Anmärkningar och åsikter

Tillståndsmyndigheten ska innan ett ärende om malmletningstillstånd, gruvstillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvområdesinlösningsstillstånd avgörs ge sakägarna tillfälle att framställa anmärkning med anledning av tillståndsärendet.

Andra än sakägare ska ges tillfälle att framföra sin åsikt i frågan om malmletningstillstånd, gruvstillstånd och guldvaskningstillstånd.

En med hänsyn till sakens natur tillräcklig tidsfrist ska bestämmas för framställande av anmärkningar och framförande av åsikter.

40 §

Information om tillståndsansökan

Tillståndsmyndigheten ska informera om ansökan om malmletningstillstånd, gruvstillstånd och guldvaskningstillstånd genom att i minst 30 dagar kungöra ansökan på sin anslagstavla och på anslagstavlorna i de kommuner som saken gäller. Information om kungörelsen ska publiceras i åtminstone en tidning med allmän spridning inom verkningsområdet, om inte ärendet är av ringa betydelse eller annonsering annars är uppenbart onödigt. De sakägare som saken speciellt gäller ska särskilt underrättas om kungörelsen. Bestämmelser om kungörande finns i övrigt i lagen om offentliga kungörelser (34/1925).

Om fler än trettio kända personer ska informeras om ansökan eller om antalet personer är okänt, kan information om saken ges i en sådan tidning där mottagaren bäst kan väntas få informationen.

En samfällighets ickekonstituerade delägarlag informeras om ansökan genom delgivning till en sådan företrädare för samfälligheten som avses i 26 § 4 mom. i lagen om samfälligheter (758/1989). Om en sådan företrädare inte har utsetts, delges någon av delägarna, och information om ansökan lämnas dessutom i enlighet med 1 mom. genom kungörelse i tidning.

Närmare bestämmelser om kungörelsens innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

41 §

Information om ansökan om gruvområdesinlösningsstillstånd

Tillståndsmyndigheten ska särskilt underrätta ägarna och innehavarna av fastigheterna inom gruvområdet om ansökan om gruvområdesinlösningsstillstånd.

Om en samfällighets ickekonstituerade delägarlag ska underrättas om ansökan om inlösningsstillstånd, tillämpas vad som i 40 § 3 mom. föreskrivs om kungörande av tillståndsansökan.

42 §

Hörande av sökanden

Sökanden och andra sakägare ska ges tillfälle att avge bemötande när det gäller sådana krav och utredningar i utlåtanden och anmärkningar som kan påverka avgörandet av ärendet. Med anledning av bemötandet ska sakägarna ges tillfälle att avge genmäle, om bemötandet kan påverka avgörandet av ärendet.

43 §

Ansökan om tillstånd för urangruva

En ansökan om gruvstillstånd för att utvinna uran eller torium och en tillståndsansökan enligt kärnenergilagen som gäller samma verksamhet handläggs tillsammans och avgörs genom samma beslut. Bestämmelser om tillståndsförfarandet finns dessutom i 23 § i kärnenergilagen.

44 §

Förbehållsanmälan

En förbehållsanmälan ska lämnas till gruvmyndigheten. Anmälan ska innehålla nödvändiga och tillförlitliga uppgifter om

- 1) förbehållaren,
- 2) det område som förbehållet för företrädesrätt gäller (*förbehållsområde*),
- 3) uppgörandet av arbetsplan och andra åtgärder för förberedande av ansökan om malmletningstillstånd samt tidsplan för dessa.

Förbehållsanmälan får inte gälla ett område som hör till ett malmletningsområde, gruvområde eller guldvaskningsområde eller som ligger närmare än en kilometer från ett sådant område. Förbehållsanmälan får inte heller gälla ett område som tidigare varit förbehållsområde, om inte ett år har förflutit sedan förbehållsbeslutet upphörde att gälla eller återkallades.

Närmare bestämmelser om förbehållsanmälan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 kap.

Tillståndsprövning

45 §

Grunderna för tillståndsprövning

Malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd beviljas, om sökanden visar att villkoren i denna lag uppfylls och att det inte finns något hinder för att tillstånd beviljas. Tillstånd kan dock trots hinder enligt denna lag beviljas, om hindret kan avlägsnas genom tillståndsvillkor eller genom en minskning av områdets storlek.

46 §

Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas för

- 1) ett område som avses i 7 § 2 mom.,
- 2) ett område som avses i 9 § 4 mom.,
- 3) ett område som tidigare varit malmletningsområde, om inte tre år har förflutit sedan malmletningstillståndet förföll eller återkallades,
- 4) ett område som tidigare har varit gruvområde, om inte tre år har förflutit sedan beslutet om upphörande av gruvdriften vann laga kraft,
- 5) ett område som hör till ett malmletningsområde, ett gruvområde eller ett guldvaskningsområde, eller i fråga om vilket förbehållsanmälan har gjorts enligt vad som föreskrivs i 44 §,

6) ett område där verksamhet enligt tillståndet skulle komplicera genomförandet av en plan med rättsverkningar,

7) ett område i fråga om vilket kommunen av grundad anledning som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas, om det inte finns något särskilt skäl för att tillstånd ska beviljas,

8) om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omfattningen av det område ansökan gäller eller av andra orsaker som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att inleda verksamhet enligt tillståndet, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad har försummat de skyldigheter som grundar sig på denna lag; vid bedömningen av hur väsentliga försummelseerna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelseerna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd kan dock beviljas för ett område som avses i 1 mom. 1—4 punkten med samtycke av den myndighet eller inrättning som är behörig i saken eller av

rättsinnehavaren i fråga, dock inte för ett område som avses i 7 § 2 mom. 1 punkten. Som hinder för beviljande av tillstånd betraktas inte heller en sådan byggnad som är avsedd för boende och arbete eller andra lokaler som behövs för gruvdrift eller guldvaskning och som är belägna på gruvområdet eller guldvaskningsområdet.

47 §

Förutsättningar för beviljande av gruvtillstånd

Fyndigheten ska till sin storlek, halt och tekniska egenskaper vara utvinningsbar.

Gruvområdet och hjälpområdet för gruvan får inte finnas på ett sådant område som det enligt 46 § 1 mom. 1—5 punkten inte kan beviljas malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd.

Gruvtillstånd kan dock beviljas trots hinder enligt 46 § 1 mom. 1—4 punkten, om

1) de villkor som föreskrivs i 46 § 2 mom. uppfylls, eller

2) gruvområdet inte annars kan ordnas i enlighet med 19 § och området i fråga inte är ett sådant område som avses i 7 § 2 mom. 1 eller 2 punkten eller 9 § 4 mom.

Gruvområdets och hjälpområdets förhållande till den övriga användningen av områden ska vara utrett. Gruvdriften ska grunda sig på en plan med rättsverkningar enligt markanvändnings- och bygglagen eller ärendet ska, med hänsyn till konsekvenserna av gruvdriften, annars vara tillräckligt utrett i samarbete med kommunen, landskapsförbundet och den regionala miljöcentralen. Bestämmelser om planens rättsverkningar utfärdas i markanvändnings- och bygglagen.

48 §

Hinder för beviljande av gruvtillstånd

Gruvtillstånd får inte beviljas om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden, på grund av omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan, inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att se

till att gruvdrift inleds, eller om sökanden tidigare i väsentlig grad har försummat de skyldigheter som grundar sig på denna lag. Vid bedömningen av hur väsentliga försummelserna är ska särskild vikt fästas vid hur systematiska försummelserna är, hur länge de varat, hur ofta de upprepats och hur stort antal skador de orsakat.

Även om villkoren för beviljande av gruvtillstånd uppfylls och det enligt denna lag inte finns något hinder för beviljande av tillstånd, får tillstånd inte beviljas, om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet eller synnerligen påtagliga skadliga miljökonsekvenser eller i synnerligen hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden och faran eller konsekvenserna inte kan förebyggas genom tillståndsvillkor.

49 §

Prövning av nyttjanderätt

Gruvområdesinlösningstillstånd kan beviljas om gruvprojektet är nödvändigt med hänsyn till ett allmänt behov och gruvområdet uppfyller villkoren i 19 §. Kravet på ett allmänt behov bedöms i synnerhet utifrån gruvprojektets lokala och regionala ekonomiska konsekvenser samt sysselsättningseffekterna och samhällets behov av råvaruförsörjning.

I gruvtillståndet kan begränsad nyttjanderätt eller annan rätt till hjälpområdet för gruvan beviljas, om annat inte föreskrivs någon annanstans i lag och hjälpområdet uppfyller villkoren i 19 §. Rätt kan beviljas endast till den del de funktioner som planerats för området annars inte kan placeras på ett tillfredsställande sätt och till rimliga kostnader.

Vid tillståndsprövningen ska som ett villkor för beviljande av gruvtillstånd beaktas vad som föreskrivs om gruvområde och hjälpområde för en gruva i 47 § 2 och 3 mom.

50 §

Hinder för beviljande av tillstånd inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet

Malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas om verksamheten enligt tillståndet

1) ensam eller tillsammans med andra motsvarande tillstånd eller annan områdesanvändning försämrar väsentliga förutsättningar för att inom samernas hembygdsområde bedriva traditionella samenäringar eller i övrigt att bevara och utveckla samekulturen,

2) väsentligt försämrar skolternas levnadsförhållanden och möjligheter att bedriva näringsverksamhet inom skoltområdet,

3) inom det särskilda renskötselområdet orsakar renskötseln avsevärd olägenhet.

Tillstånd kan dock beviljas trots hinder enligt 1 mom., om hindret ifråga kan avlägsnas genom tillståndsvillkor.

51 §

Bestämmelser i malmletningstillstånd

I ett malmletningstillstånd ska malmletningsområdets läge och gränser fastställas.

Malmletningstillståndet ska innehålla nödvändiga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

1) tidpunkterna och metoderna för malmletningsundersökningarna och om de anordningar och konstruktioner som har samband med malmletningen,

2) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet,

3) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen,

4) skyldigheten att redogöra för undersökningsarbeten och undersökningsresultat,

5) efterbehandlingsåtgärder och tidpunkten för när anmälan om efterbehandlingsåtgärderna senast ska göras,

6) planen för hantering av utvinningsavfall och iakttagandet av den,

7) skyldigheten att underrätta den myndighet om undersökningsarbetena som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse,

8) tidsplanen för minskning av malmletningsområdets storlek,

9) säkerhet enligt 10 kap.,

10) andra omständigheter som har samband med malmletningen och användningen av malmletningsområdet för att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i denna lag,

11) andra omständigheter som är nödvändiga med avseende på allmänt och enskilt intresse och som har samband med uppfyllandet av tillståndsvillkoren.

52 §

Bestämmelser i gruvtillstånd

I ett gruvtillstånd ska läget och gränserna för det gruvområde och det hjälpområde för gruvan som ska inrättas fastställas med beaktande av vad som föreskrivs i 19 och 47 §. Dessutom ska innehållet i nyttjanderätten och andra särskilda rättigheter som gäller hjälpområdet för gruvan fastställas. Tillståndsmyndigheten kan göra sådana ändringar i fråga om läget och gränserna för det i ansökan angivna gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan som med beaktande av bestämmelserna i denna lag är nödvändiga.

I gruvtillståndet ska en tidsfrist fastställas inom vilken innehavaren av gruvtillståndet ska inleda gruvdrift eller annat sådant förberedande arbete som visar att tillståndshavaren har seriösa avsikter att bedriva egentlig gruvdrift. Tidsfristen kan vara högst tio år räknat från det att tillståndet har vunnit laga kraft.

Gruvtillståndet ska innehålla nödvändiga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

1) åtgärder för undvikande eller begränsande av skadliga konsekvenser av gruvdriften och för trygghet av människors hälsa och den allmänna säkerheten,

2) åtgärder för att säkerställa att det inte förekommer uppenbart slöseri med gruvmineral eller att en eventuell framtida användning av gruvan och eventuellt framtida brytningsarbete inte äventyras vid gruvdriften,

3) skyldigheten att redogöra för omfattningen och resultaten av utvinningen av fyndigheten,

4) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet,

5) säkerställandet av att verksamhet enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen,

6) sådan säkerhet enligt 10 kap. som gäller upphörande av gruvdrift samt andra skyldigheter i samband med och efter det att verksamheten upphör,

7) tidsfrist för inlämnande av de rapporter som behövs för översyn av tillståndsvillkoren,

8) andra omständigheter som gäller verksamheten enligt gruvtillståndet för att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i denna lag,

9) andra omständigheter som är nödvändiga med avseende på allmänt och enskilt intresse och som har samband med uppfyllandet av tillståndsvillkoren.

53 §

Bestämmelser i gruvområdesinlösningstillstånd

I ett gruvområdesinlösningstillstånd ska det anges vilken egendom inlösningen gäller och fastställas innehållet i nyttjanderätten.

54 §

Bestämmelser i guldvaskningstillstånd

I ett guldvaskningstillstånd ska guldvaskningsområdets läge och gränser fastställas.

Guldvaskningstillståndet ska innehålla nödvändiga bestämmelser för att trygga allmänna och enskilda intressen om

1) tidpunkterna och metoderna för guldvaskningen,

2) underhållet av guldvaskningsområdet,

3) minskandet av olägenheter för renskötseln inom det särskilda renskötselområdet,

4) säkerställandet av att verksamheten enligt tillståndet inte äventyrar samernas ställning som urfolk inom samernas hembygdsområde och skolternas rättigheter inom skoltområdet enligt skoltlagen,

5) skyldigheten att redogöra för guldvaskningen,

6) efterbehandlingsåtgärderna,

7) planen för hantering av utvinningsavfall och iakttagandet av den,

8) säkerhet enligt 10 kap.,

9) andra omständigheter som har samband med guldvaskningen och användningen av guldvaskningsområdet för att säkerställa att verksamheten inte har följder som är förbjudna i denna lag,

10) andra omständigheter som är nödvändiga för allmänt och enskilt intresse och som har samband med uppfyllandet av tillståndsvillkoren.

55 §

Avgörande av ärenden om förbehållsanmälan

Gruvmyndigheten ska godkänna ett förbehåll, om förbehållsanmälan uppfyller villkoren i 44 § och det inte finns något hinder enligt denna lag för godkännande av förbehållet.

Gruvmyndigheten ska dock förkasta förbehållet, om det finns vägande skäl att misstänka att sökanden på grund av förbehållsområdets omfattning eller av andra or-

saker inte har förutsättningar eller uppenbarligen inte heller avser att ansöka om malmletningstillstånd.

7 kap.

Tillståndsbeslut och beslutets giltighet

56 §

Tillståndsbeslutets innehåll

I ett beslut som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvområdesinlösningstillstånd ska syftet med ansökan anges eller ansökan i behövlig omfattning fogas till beslutet. I beslutet ska ställning tas till de krav som specificeras i utlåtanden och anmärkningar.

Om lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas på projektet ska det av tillståndsbeslutet framgå hur bedömningen har beaktats vid tillståndsprövningen.

57 §

Meddelande av tillståndsbeslut

Ett beslut som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd, guldvaskningstillstånd och gruvområdesinlösningstillstånd meddelas efter anslag, och beslutet anses ha kommit dem som har rätt att överklaga till kännedom när det meddelades.

Tillståndsmyndigheten ska informera om att beslut meddelas i enlighet med 1 mom. före den dag beslutet meddelas på myndighetens anslagstavla. Informationen ska innehålla uppgift om tillståndsmyndigheten, ärendets art, den dag då tillståndet meddelas och besvärstiden. Informationsmeddelandet ska vara uppsatt på anslagstavlan under minst den tid inom vilken beslutet kan överklagas genom besvär. Beslutet ska vara tillgängligt även elektroniskt den dag det enligt meddelandet meddelas.

58 §

Information om tillståndsbeslut

Tillståndsmyndigheten ska ge sökanden sitt beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd.

Tillståndsmyndigheten ska sända en kopia av beslutet till dem som särskilt har bett om det samt till de kommuner som saken gäller, den regionala miljöcentralen och de myndigheter som delgivits ärendet under handläggningen eller av vilka utlåtande har begärts. En kopia av ett beslut om beviljande av gruvtillstånd ska omedelbart sändas till Strålsäkerhetscentralen och den behöriga lantmäteribrån.

Om beslutet omfattar samernas hembygdsområde eller gäller ett sådant projekt som avses i 38 § 2 mom., ska en kopia av beslutet sändas till sametinget. Om beslutet omfattar skoltområdet ska en kopia av det sändas till skolternas bystämma, och om det omfattar det särskilda renskötselområdet ska en kopia av det sändas till renbeteslaget i fråga.

Information om att beslut meddelas ska av gruvmyndigheten lämnas till dem som har framställt anmärkning i ärendet eller som särskilt har bett om att bli underrättade och till de sakägare som saken särskilt gäller. Om fler än trettio kända personer ska underrättas om beslutet eller om antalet personer är okänt, tillämpas vad som bestäms om information om tillståndsansökan i 40 § 2 mom. Om en samfällighets ickekonstituerade delägarlag ska underrättas om beslutet, tillämpas vad som bestäms om information om tillståndsansökan i 40 § 3 mom.

Om en anmärkningsskrift har undertecknats av flera, räcker det att den första undertecknaren får kopian av beslutet eller underrättas om att beslutet ges.

Tillståndsmyndigheten ska sörja för att uppgift om beslutet utan dröjsmål och på det sätt som föreskrivs i lagen om offentliga kungörelser offentliggörs i de kommuner vars områden beslutet gäller. Tillståndsmyndigheten ska dessutom publicera uppgift om beslutet i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område

som påverkas av den verksamhet som avses i beslutet, om inte ärendet är av ringa betydelse eller annonsering annars är uppenbart onödigt.

Tillståndsmyndigheten ska sörja för att beslutet om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd antecknas i det fastighetsdatasystem som avses i lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster (453/2002).

59 §

Information om beslut om gruvområdesinlösningstillstånd

Tillståndsmyndigheten ska ge sökanden sitt beslut om gruvområdesinlösningstillstånd.

Tillståndsmyndigheten ska sända en kopia av beslutet till ägarna och innehavarna av fastigheterna på gruvområdet och omedelbart också till den behöriga lantmäteribrådan.

Tillståndsmyndigheten ska sörja för att uppgift om beslutet offentliggörs med iakttagande av vad som föreskrivs i 58 § 6 mom. om offentliggörande av tillståndsbeslut.

60 §

Tidsbegränsning av malmletningstillstånd

Ett malmletningstillstånd är i kraft i högst fyra år efter det att beslutet har vunnit laga kraft.

När malmletningstillståndets giltighetstid övervägs ska gruvmyndigheten särskilt beakta

- 1) den tid som behövs för att göra upp arbetsplanen,
- 2) åtgärderna för att begränsa och minska de skador och olägenheter som orsakas allmänt eller enskilt intresse.

61 §

Förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid

Ett malmletningstillståndets giltighetstid kan förlängas högst tre år åt gången så att tillståndet är i kraft sammanlagt högst femton år.

Villkor för en förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid är att

- 1) malmletningen har varit effektiv och systematisk,
- 2) utredningen av möjligheterna till utvinning av fyndigheten förutsätter fortsatta undersökningar,
- 3) innehavaren av malmletningstillstånd har fullgjort skyldigheterna enligt denna lag och också tillståndsvillkoren,
- 4) en förlängning av giltighetstiden inte orsakar oskälig olägenhet för allmänt eller enskilt intresse.

62 §

Regelbunden översyn samt tidsbegränsning av gruvtillstånd

Ett gruvtillstånd är i kraft tills vidare efter det att tillståndet vunnit laga kraft. Gruvtillstånd kan också beviljas för en bestämd tid, om det är motiverat med beaktande av fyndighetens art och omfattning, sökandens förutsättningar att se till att gruvdrift inleds samt övriga omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan. Ett tidsbegränsat gruvtillstånd kan vara i kraft högst tio år efter det att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft.

Tillståndsmyndigheten ska se över bestämmelserna i gruvtillstånd som är i kraft tills vidare minst vart tionde år. Tillståndsmyndigheten ska uppge översynsintervallen i tillståndet. För att trygga ett nödvändigt allmänt eller enskilt intresse eller av något annat särskilt skäl kan det bestämmas att villkoren också i ett tidsbegränsat gruvtillstånd ska ses över regelbundet.

En översyn av tillståndsvillkoren får inte nämnvärt minska den nytta som gruvprojektet för med sig.

63 §

Förlängning av gruvtillståndets giltighetstid

Ett gruvtillstånd som är i kraft en bestämd tid kan förlängas så att det gäller tills vidare eller för högst tio år åt gången enligt vad som fortfarande är nödvändigt för utvinning av fyndigheten och med beaktande av andra omständigheter som framkommit i samband med handläggningen av ansökan.

Villkor för en förlängning av gruvtillståndets giltighetstid är att

1) fyndigheten har utvunnits effektivt och systematiskt,

2) fyndigheten till sin storlek, halt och tekniska egenskaper fortfarande är utvinningsbar,

3) tillståndshavaren har fullgjort skyldigheterna enligt denna lag och också tillståndsvillkoren.

64 §

Tidsbegränsning av guldvaskningstillstånd

Ett guldvaskningstillstånd är i kraft i högst fyra år efter det att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft.

Gruvmyndigheten ska när guldvaskningstillståndets giltighetstid övervägs särskilt beakta

1) den tid som behövs för att ta till vara och utvinna det guld som ska vaskas,

2) åtgärderna för att förebygga, begränsa och minska de skador och olägenheter som orsakas allmänt eller enskilt intresse.

65 §

Förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid

Ett guldvaskningstillståndets giltighetstid kan på ansökan förlängas med högst tre år åt gången.

Villkor för en förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid är att

1) guldvaskningen har varit effektiv och systematisk,

2) det på guldvaskningsområdet fortfarande finns guld att utvinna ur jordarterna i så riklig mängd och i en sådan form att det finns förutsättningar för fortsatt guldvaskning,

3) guldvaskaren har fullgjort skyldigheterna enligt denna lag och också tillståndsvillkoren,

4) en förlängning av giltighetstiden inte orsakar oskäligen olägenhet för allmänt eller enskilt intresse.

66 §

Ansökan om förlängning av tillståndets giltighetstid

För förlängning av giltighetstiden för malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd ska en tillståndsansökan och för tillståndsprövningen nödvändig och tillförlitlig utredning om de omständigheter som avses i 61 § 2 mom. 1 och 2 punkten, 63 § 2 mom. 1 och 2 punkten och 65 § 2 mom. 1 och 2 punkten ges in till tillståndsmyndigheten innan tillståndet i fråga upphör att gälla. På ansökan tillämpas dessutom på motsvarande sätt vad som föreskrivs om tillståndsansökan i 34 §.

Närmare bestämmelser om ansökan om förlängning av tillståndets giltighetstid får utfärdas genom förordning av statsrådet.

67 §

När malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd förfaller

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd förfaller när den avtalade tiden löper ut.

Gruvmyndigheten kan besluta att ett malmletningstillstånd och ett guldvaskningstillstånd förfaller, om verksamheten har varit avbruten i minst ett år utan avbrott av orsaker som beror på tillståndshavaren. Ärendet kan väckas på gruvmyndigheten.

dighetens eget initiativ, av kommunen eller av en sakägare som orsakas olägenhet.

Gruvmyndigheten ska besluta att malmletningstillståndet och guldvaskningstillståndet förfaller, om tillståndshavaren ansöker om detta. En tillståndshavare som inte längre avser att bedriva verksamhet enligt tillståndet är skyldig att lämna in en sådan ansökan.

68 §

När gruvtillstånd förfaller

Gruvtillstånd förfaller när den avtalade tiden löper ut.

Tillståndsmyndigheten ska besluta att gruvtillståndet förfaller, om tillståndshavaren inte inom den tidsfrist som anges i gruvtillståndet har inlett gruvdrift eller påbörjat annat sådant förberedande arbete som visar att tillståndshavaren har allvarliga avsikter att bedriva egentlig gruvdrift. Tillståndsmyndigheten ska också besluta att gruvtillståndet förfaller, om gruvdriften av orsaker som är beroende av tillståndshavaren har varit avbruten i minst fem år utan avbrott eller själva gruvdriften kan anses ha upphört. Ärendet kan väckas på gruvmyndighetens eget initiativ, av kommunen eller av en sakägare som orsakas olägenhet.

Tillståndsmyndigheten kan emellertid i en situation som avses i 2 mom. högst två gånger skjuta upp den tidpunkt då gruvtillståndet upphör att gälla och fastställa en ny tidsfrist inom vilken gruvdrift ska inledas eller återupptas. Tidpunkten för när tillståndet förfaller kan skjutas upp med högst tio år sammanlagt. Innehavaren av gruvtillstånd ska innan gruvtillståndet förfaller till tillståndsmyndigheten ge in en ansökan och i den ange orsaken till att tidsfrist bör beviljas samt en plan för inledande eller återupptagande av gruvdrift. Ett villkor för att ansökan godkänns är att den orsak som sökanden uppger kan anses grundad och planen tillräckligt detaljerad och att beslutet inte medför oskäligen olägenhet för allmänt eller enskilt intresse. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Tillståndsmyndigheten ska dessutom besluta att gruvtillståndet förfaller, om gruvområdet inte tillhör tillståndshavaren eller tillståndshavaren inte tagit det i besittning i enlighet med 82 § inom fem år från det att tillståndet beviljades, eller om tillståndshavaren ansöker om detta. En tillståndshavare som inte längre avser att bedriva gruvdrift är skyldig att lämna in en sådan ansökan.

69 §

Ändring av tillstånd

Tillståndsmyndigheten ska på eget initiativ eller på ansökan av den myndighet som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse eller av en sakägare som orsakas olägenhet ändra ett malmletningstillstånd, ett gruvtillstånd och ett guldvaskningstillstånd, om

1) verksamheten har följder som är förbjudna i denna lag,

2) de skadliga konsekvenserna av verksamheten väsentligt avviker från vad som uppskattats vid tillståndsprövningen.

Gruvmyndigheten ska när den godkänner överföringen av ett guldvaskningstillstånd i enlighet med 73 §, samtidigt se över tillståndsvillkoren och det beslut om nödvändigheten av byggandet som framgår av tillståndet, om detta är nödvändigt på grund av att mottagarens förutsättningar att bedriva verksamhet enligt tillståndet väsentligt avviker från den tidigare tillståndshavarens.

En innehavare av malmletningstillstånd ska söka ändring av malmletningstillståndet, om arbetsplanen ändras eller kompletteras så att tillståndsvillkoren behöver ses över. Tillståndshavaren kan dessutom söka ändring av malmletningstillståndet för översyn av tillståndsvillkoren, om verksamheten enligt tillståndet behöver ändras.

En innehavare av gruvtillstånd ska söka ändring av gruvtillståndet, om gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan, eller en del av dessa, inte längre behövs på det sätt som avses i 19 §, eller om det i gruvdriften sker en sådan förändring som innebär att tillståndsvillkoren behöver ses över.

En innehavare av guldvaskningstillstånd ska söka ändring av guldvaskningstillståndet, om det i fråga om guldvaskningsåtgärdernas antal, art eller tidsplan sker en sådan förändring som innebär att tillståndsvillkoren behöver ses över. Guldvaskaren kan dessutom söka ändring av guldvaskningstillståndet, när förutsättningarna för byggande kan omvärderas.

På en ansökan om ändring av tillstånd tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs om tillståndsansökan i 34 §.

70 §

Återkallelse av tillstånd

Tillståndsmyndigheten kan återkalla ett malmletningstillstånd, ett gruvtillstånd och ett guldvaskningstillstånd, om

1) det i ansökan eller dess bilagor har getts felaktiga eller bristfälliga uppgifter, som väsentligt har påverkat förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller tillståndsprövningen i övrigt,

2) tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd,

3) tillståndshavaren på ett väsentligt sätt har försummat eller brutit mot skyldigheterna eller begränsningarna enligt denna lag eller tillståndsvillkoren.

Om bristerna, förseelserna eller försummelserna kan rättas till eller om de är försumbara, ska tillståndsmyndigheten innan den fattar ett beslut enligt 1 mom. 2 eller 3 punkten för tillståndshavaren i fråga förelägga en tidsfrist inom vilken bristen, förseelsen eller försummelsen ska rättas till.

71 §

Gruvområdesinlösningstillstånds giltighet

Ett gruvområdesinlösningstillstånd är i kraft tills vidare eller en bestämd tid efter det att tillståndet vunnit laga kraft med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs om gruvtillstånds giltighet i 62 §.

Statsrådet kan bevilja förlängning av giltighetstiden för ett gruvområdesinlösningstillstånd

som gäller för en bestämd tid så att det gäller tills vidare eller för en bestämd tid, iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs om förlängning av gruvtillstånds giltighetstid i 63 §. För förlängning av tillståndets giltighetstid ska en tillståndsansökan och sådana tillförlitliga utredningar som behövs för tillståndsprövningen lämnas till statsrådet innan tillståndet förfaller. På ansökan tillämpas på motsvarande sätt vad som i 35 § föreskrivs om ansökan som gäller gruvområdesinlösningstillstånd. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Ett gruvområdesinlösningstillstånd förfaller när den avtalade tiden löper ut. Tillståndet förfaller likaså, om gruvtillstånd inte beviljas eller om det förfaller eller återkallas. Om gruvtillståndet ändras så att gruvområdets areal minskar, förfaller också gruvområdesinlösningstillståndet för de områden som inte längre hör till gruvområdet.

Statsrådet ska besluta att inlösningstillståndet förfaller, om tillståndshavaren ansöker om detta hos statsrådet.

72 §

Handläggning av ärenden om förlängning av tillstånds giltighetstid och om upphörande, ändring och återkallelse av tillstånd

Ärenden om förlängning av malmletningstillstånds, gruvtillstånds och guldvaskningstillstånds giltighetstid och upphörande, ändring och återkallelse av sådana tillstånd samt förlängning av gruvområdesinlösningstillstånds giltighetstid och upphörande av sådant tillstånd ska handläggas med iakttagande på motsvarande sätt av vad som i denna lag föreskrivs om tillståndsförfarande för och tillståndsprövning av tillståndet i fråga samt om tillståndsbeslut och dess giltighet.

73 §

Överföring av tillstånd

Malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd kan överföras på en annan part. Mottagaren ska uppfylla de krav som enligt denna lag ställs på tillståndshavaren. Mottagaren av ett överfört gruvtillstånd som gäller utvinning av uran eller torium ska dessutom ha tillstånd att bedriva gruvdrift enligt kärnenergilagen.

Tillståndshavaren kan ansöka om överföring av tillståndet genom ansökan hos gruvmyndigheten. I ansökan ska en med tanke på överföringen nödvändig och tillförlitlig redogörelse ges om mottagaren och om andra omständigheter som är betydande med tanke på handläggningen av överföringen. Till ansökan ska behövliga myndighetsintyg, registerutdrag och motsvarande handlingar fogas genom vilka uppgifterna i ansökan och mottagarens samtycke verifieras. Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gruvmyndigheten ska godkänna överföringen av ett tillstånd, om mottagaren uppfyller de villkor som nämns i 1 mom. och de handlingar som avses i 2 mom. har lämnats in till myndigheten. Gruvmyndigheten kan dock på de grunder som nämns i 46 § 1 mom. 8 punkten avslå en ansökan om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd och på de grunder som nämns i 48 § 1 mom. avslå en ansökan om överföring av gruvtillstånd.

När gruvmyndigheten har godkänt överföringen av ett gruvtillstånd ska motsvarande ändring av tillståndshavaren antecknas i gruvområdesinlösningstillståndet.

74 §

Meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta

På meddelande av beslut om överföring av malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd tillämpas vad som

föreskrivs om meddelande av tillståndsbeslut i 57 §.

Gruvmyndigheten ska sända beslutet till sökanden och en kopia av det till mottagaren. En mottagare av ett överfört malmletningstillstånd ska omedelbart skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom malmletningsområdet, och en mottagare av ett överfört gruvtillstånd ska omedelbart skriftligen underrätta ägarna av fastigheter inom gruvområdet.

Gruvmyndigheten ska offentliggöra uppgift om beslutet i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av verksamheten enligt beslutet.

Gruvmyndigheten ska sörja för att uppgift om beslutet utan dröjsmål och på det sätt som föreskrivs i lagen om offentliga kungörelser offentliggörs i de kommuner vars områden beslutet om överföringen av tillstånd gäller.

Gruvmyndigheten ska sörja för att uppgift om beslutet om överföring av tillstånd antecknas i fastighetsdatasystemet.

Gruvmyndigheten ska informera tillståndshavaren och mottagaren om överföringen av ett gruvområdesinlösningstillstånd.

75 §

Meddelande av förbehållsbeslut och information om detta

På meddelande av förbehållsbeslut tillämpas vad som föreskrivs om meddelande av tillståndsbeslut i 57 §.

Gruvmyndigheten ska sända beslutet till förbehållaren.

Gruvmyndigheten ska offentliggöra uppgift om beslutet i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det förbehållsområde som avses i beslutet och vid behov i en sådan tidning där fastighetsägarna och fastighetsinnehavarna på området bäst kan väntas få informationen.

Gruvmyndigheten ska sörja för att uppgift om beslutet utan dröjsmål och på det sätt som föreskrivs i lagen om offentliga kungörelser offentliggörs i de kommuner

inom vars områden förbehållsområdet befinns sig.

76 §

Förbehållsbesluts giltighet

Ett förbehållsbeslut är i kraft högst tjugo-fyra månader efter det att förbehållsanmälan har gjorts. Gruvmyndigheten ska när förbehållsbeslutets giltighetstid övervägs särskilt beakta den tid som behövs för uppgörandet av arbetsplan och för andra åtgärder för att förbereda ansökan om malmletningstillstånd.

Förbehållsbeslutet förfaller när den avtalade tidsfristen har löpt ut. Förbehållsbeslutet förfaller även när malmletningstillstånd med stöd av den företrädesrätt som beslutet ger har sökts enligt vad som föreskrivs i 34 §. Gruvmyndigheten ska dessutom bestämma att förbehållsbeslutet förfaller, om förbehållaren skriftligen ansöker om detta hos gruvmyndigheten.

Gruvmyndigheten kan återkalla förbehållsbeslutet, om det i förbehållsanmälan eller i bilagor till den har uppgetts felaktiga eller bristfälliga uppgifter som väsentligt har påverkat prövningen av förbehållsbeslutet.

III AVDELNINGEN

GRUVFÖRRÄTTNING, ERSÄTTNINGAR OCH SÄKERHETER

8 kap.

Gruvförrättning och ersättningar i samband med den

77 §

Gruvförrättning

Inlösen av nyttjanderätt och av andra särskilda rättigheter till de områden som behövs som gruvområde och hjälpområde för gruvan görs i samband med gruvförrättningen. Vid inlösen iakttas bestämmelserna i lagen om inlösen av fast egendom

och särskilda rättigheter (603/1977), nedan *inlösningslagen*, om inte något annat föreskrivs nedan. I fråga om rättande eller korrigering av fel som upptäckts vid gruvförrättningen eller framställning om återbrytande av en förrättning eller ett beslut gäller vad som bestäms om fastighetsförrättning i fastighetsbildningslagen (554/1995).

Förrättningsingenjören dock kan verkställa en förrättning utan gode män, om ingen sådan sakägare i gruvförrättningen som avses i 81 § kräver gode män och förrättningen inte gäller ersättning.

78 §

Behörig lantmäteribyrå

I fråga om ärenden som har samband med gruvförrättningar är den lantmäteribyrå behörig inom vars verksamhetsområde den egendom befinner sig som ska lösas in.

Om endast en liten del av gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan befinner sig inom en annan lantmäteribyrås verksamhetsområde, verkställs alla inlösningar vid den lantmäteribyrå inom vars verksamhetsområde största delen av egendomen finns.

79 §

Inledande av gruvförrättning

Den behöriga lantmäteribyrån ska omedelbart utfärda förordnande om gruvförrättning efter det att den fått del av ett beslut om att gruvområdesinlösningsstillstånd eller gruvtillstånd har beviljats.

Gruvförrättningen får inte avslutas förrän gruvområdesinlösningsstillståndet och gruvtillståndet har vunnit laga kraft. Gruvmyndigheten ska på begäran av den behöriga lantmäteribyrån ge ett utlåtande för utredning av ärendet.

80 §

Kostnader för gruvförrättningen

Innehavaren av gruvområdesinlösnings-tillstånd och gruvtillstånd svarar för kostnaderna för gruvförrättningen.

81 §

Sakägare i gruvförrättningen

Sakägare i gruvförrättningen är innehavaren av gruvområdesinlösnings-tillstånd och gruvtillstånd och den vars rätt eller intresse förrättningen omedelbart gäller. För olägenhet eller skada orsakad av gruvan eller av användningen av gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan kan, om så yrkas, bestämmas ersättning trots vad som föreskrivs i 38 § i inlösningslagen.

82 §

Besittningstagande

Vid gruvförrättningen får innehavaren av gruvområdesinlösnings-tillstånd och gruv-tillstånd genom besittningstagande enligt inlösningslagen rätt att använda områden och utöva rättigheter för de ändamål som anges i tillståndet oberoende av andra rättigheter som hänför sig till fastigheten.

De områden som anvisats i gruvområdesinlösnings-tillståndet och gruvtillståndet och de rättigheter som grundas tas i besittning av tillståndshavaren vid den tidpunkt som bestäms vid en tillträdes-syn i samband med gruvförrättningen. Ett villkor för besittningstagandet är att den förskottsersättning som bestämts vid gruvförrättningen är betald.

Om besittningstagandet medför en sådan påföljd som avses i 57 § 2 mom. i inlösningslagen, kan inlösningskommissionen på yrkande av en sakägare i gruvförrättningen bestämma att besittningstagandet till denna del får ske tidigast efter en av kommissionen utsatt tidsperiod på högst tre månader från det att förskottsersättning betalades till sakägaren.

Om överenskommelse inte nås om att bortskaffa eller flytta egendom från ett område som tagits i besittning, ska innehavaren av gruvområdesinlösnings-tillstånd och gruv-tillstånd för ägaren eller innehavaren av den egendom som ska bortskaffas sätta ut en skälig och med tanke på inledandet av gruvdriften lämplig tidsfrist, efter vars utgång tillståndshavaren bortskaffar egendomen. Tillståndshavaren ska då, om det inte är omöjligt, underrätta egendomens ägare eller innehavare om detta innan egendomen bortskaffas.

Om byggnader, upplag eller anordningar, eller träd, växande gröda eller annan växtlighet måste bortskaffas eller flyttas från ett område som ska upplåtas eller har upplåtits för gruvdrift, ska utöver den skada eller olägenhet detta medför även de kostnader som sakägaren orsakas på grund av bortskaffandet eller flyttningen ersättas.

83 §

Ersättningsgrunder i särskilda situationer

Om värdet på den egendom som ska lösas in på grund av gruvprojektet väsentligt ökat eller minskat, ska ersättningen bestämmas till det värde som egendomen skulle ha haft utan nämnda påverkan.

När nyttjanderätt löses in till egendom som dess ägare huvudsakligen använder för boende eller yrkesutövande, ska den ersättning för föremål som avses i inlösningslagen, trots bestämmelserna i 1 mom., alltid bestämmas till ett så stort belopp som behövs för att en motsvarande egen bostad eller egendom som erbjuder samma möjlighet till försörjning som den inlösta egendomen ska kunna skaffas.

84 §

Bestämmande av föremålet för inlösen och grundande av nyttjanderätt

Vid slutsammanträdet i samband med gruvförrättningen ska inlösningsbeslut avkunnas och besvär-anvisning meddelas.

I inlösningsbeslutet fastställs utifrån gruvområdesinlösnings-tillståndet och

gruvtillståndet och vid behov på anvisning av tillståndshavaren föremålet för inlösen och grundas nyttjanderätt och andra rättigheter samt fastställs nödvändiga villkor och begränsningar för användningen av områdena. Ringa avvikelser från gruvområdesinlösningsstillståndet och gruvtillståndet får göras, om det med beaktande av bestämmelserna i 19 § och 47 § 2 och 3 mom. finns särskild anledning till det.

När inlösningsbeslutet har vunnit laga kraft får innehavaren av gruvområdesinlösningsstillståndet och gruvtillståndet nyttjanderätt till det område som fastställts som gruvområde för bedrivande av gruvdrift och sådan begränsad nyttjanderätt eller annan särskild rätt till hjälpområdet för gruvan som motsvarar användningsändamålet, om dessa områden inte redan tidigare har hört till tillståndshavaren.

85 §

Upphörande av rättigheter

De särskilda rättigheter som gäller gruvområdet och hjälpområdet för gruvan upphör när gruvförrättningen har vunnit laga kraft.

Vid gruvförrättningen kan dock beslutas att en särskild rättighet ska hållas i kraft, om rättigheten och utövandet av den inte medför fara för den allmänna säkerheten eller olägenhet för gruvdriften och ikrafthållandet inte äventyrar fastighetssystemets klarhet.

86 §

Fastighetsägares inlösningsyrkande

Om gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan orsakar avsevärd olägenhet för användningen av en fastighet eller en del av den, har fastighetsägaren rätt att kräva att innehavaren av gruvområdesinlösningsstillståndet och gruvtillståndet löser in fastigheten eller en del av den.

Om området i detaljplanen anges som område för gruvdrift, har fastighetsägaren rätt att vid gruvförrättningen kräva inlösen av detta område i sin helhet.

Av de fastigheter eller fastighetsdelar som löses in med stöd av 1 och 2 mom. bildas, med iakttagande av vad som bestäms om bildande av inlösningsenheter i 49 a § 1 mom. i inlösningslagen, en eller flera inlösningsenheter som är separata från gruvområdet.

När inlösningsersättning bestäms för en sådan fastighet eller del av fastighet som löses in med stöd av 1 och 2 mom., ska ersättningen inkludera den ersättning som, beräknad på värdet av gruvmineral på det område som ska lösas in, ska betalas till fastighetsägaren. Gruvmyndigheten ska på begäran av den behöriga lantmäteribrången ge ett utlåtande för utredning av ärendet.

87 §

Reglering av enskilda vägar

Vid en gruvförrättning ska sådana regleringar av enskilda vägar och vägrätter företas som behövs med hänsyn till inrättandet av ett gruvområde eller ett hjälpområde för en gruva. Vid förrättningen behandlas och avgörs också övriga ärenden som ska behandlas vid en vägförrättning enligt lagen om enskilda vägar (358/1962).

Vägförbindelser till enskilda vägar samt vägrätter kan regleras vid en sådan lokal vägförrättning som avses i 38 c § i lagen om enskilda vägar och som kan verkställas på begäran av innehavaren av gruvtillstånd utan särskild ansökan.

88 §

Utredning av behovet av ägoreglering

Vid en gruvförrättning ska behovet av ägoreglering enligt 89 § utredas.

Behovet av ägoreglering utreds och avgörs dock genom nyskifte enligt 68 § 2 mom. i fastighetsbildningslagen i stället för vid en gruvförrättning, om förrättandet av ett nyskifte är anhängigt vid tidpunkten för gruvförrättningen. Vid ett sådant nyskifte ska utöver vad som bestäms i fastighetsbildningslagen och i 82 § i inlösningslagen 89—92 § i denna lag iakttas.

89 §

Ägoreglering

Som *ägoreglering* kan ägobyte mellan fastigheter företas. Om ägoreglering dock inte kan genomföras på lämpligt sätt, kan ett område överföras från en fastighet till en annan mot fullt vederlag i pengar.

I fråga om ägobyte och överföring av område vid en gruvförrättning gäller bestämmelserna i 59, 65 och 66 § i fastighetsbildningslagen, om inte något annat följer av 90—92 § i denna lag.

90 §

Förutsättningar för ägoreglering

Ägoreglering kan företas, om

1) det är nödvändigt för att avhjälpa en sådan skadlig splittring av ägorna som ett gruvområde eller ett hjälpområde för en gruva förorsakar,

2) de kostnader eller ersättningar kan elimineras eller betydligt minskas som i annat fall skulle orsakas av att en ny trafikförbindelse ordnas i stället för den trafikförbindelse som gruvområdet skär av,

3) ägobytet eller överföringen av ett område i syfte att ge tillskottsområde till en fastighet som gränsar till gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan är särskilt betydande med tanke på förbättrande av fastighetens användbarhet, eller

4) det är nödvändigt för att ett område med ringa värde som på grund av gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan blir avskilt ska kunna överföras till en annan fastighet, när områdets ägare inte kan använda det på ett ändamålsenligt sätt men det kan användas i anslutning till den andra fastigheten.

För ägoreglering förutsätts dessutom

1) att betydande förbättring av fastighetsindelningen uppnås i det fall som avses i 1 mom. 1 punkten,

2) att den inte medför nämnvärd olägenhet för någon, och

3) att den inte försvårar genomförandet av en detaljplan.

För ägoreglering krävs inte samtycke av fastighetsägaren eller av en innehavare av panträtt eller annan särskild rättighet som hänför sig till fastigheten.

91 §

Avtal om ägoreglering

Vid en gruvförrättning kan även i andra fall än de som nämns i 90 § 1 mom. till följd av anläggande av en gruva eller av gruvdrift och med iakttagande av 90 § 2 mom. 2 och 3 punkten företas andra nödvändiga ägoregleringar som förbättrar fastighetsindelningen, om ägarna till fastigheterna i fråga kommer överens om detta.

92 §

Ersättning vid ägoreglering

Vid ägoreglering värderas ett område som överförs från en fastighet till en annan separat med hänsyn till den överlåtande och mottagande fastigheten. Om värdena avviker från varandra ska innehavaren av gruvområdesinlösningstillstånd och gruvtillstånd åläggas att ersätta skillnaden.

93 §

Registrering av gruvförrättning

En gruvförrättning kan registreras efter det att den har vunnit laga kraft oberoende av om ersättning har betalats. Utbetalningen av ersättning behöver inte anmälas till lantmäteribyrån.

Trots att ändring sökts kan en gruvförrättning antecknas i fastighetsregistret i fråga om de fastigheter som sökandet av ändring inte gäller. Också i fråga om de fastigheter som ändringssökandet gäller kan gruvförrättningen antecknas i fastighetsregistret, om sökandet av ändring inte påverkar fastställandet av föremålet för inlösen eller grundandet av nyttjanderätt eller andra rättigheter eller registeranteckningarna. Den registeransvarige ska i dessa fall hos jorddomstolen ansöka om tillstånd

för registrering. Jorddomstolen är då beslutför även när endast dess ordförande är närvarande.

94 §

Värdetidpunkt och beaktande av förändring i den allmänna prisnivån

Ersättning för en egendom som ska lösas in ska vid en gruvförrättning bestämmas utifrån egendomens värde vid tidpunkten för besittningstagandet (*värdetidpunkten*).

Om den allmänna prisnivån efter värdetidpunkten har gått upp, ska skillnaden mellan den slutliga inlösningsersättningen och den förskottsersättning som bestämts vid förrättningen avtalas så att den motsvarar uppgången i prisnivån.

95 §

Bestämmande av ersättningstagare

Vid en gruvförrättning ska det bestämmas att inlösningsersättning betalas till den som vid tidpunkten för bestämmande av ersättningen äger den egendom som ska lösas in eller föremålet för ersättning, om inte något annat föranleds av den utredning som läggs fram vid förrättningen.

96 §

Utbetalning av ersättning samt ränta

De förskottsersättningar och slutliga ersättningar som innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd ålagt att betala ska betalas inom tre månader räknat från den tidpunkt då ersättningarna bestämdes. Vid dröjsmål med betalningen av ersättning ska på denna betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). På den slutliga ersättningen ska en årlig ränta på sex procent betalas räknat från besittningstagandet enligt 82 §.

De ersättningar för ägoreglering som bestämts vid gruvförrättningen betalas av innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd. Vid ägoreglering

är mottagaren av ett område skyldig att till tillståndshavaren i fråga betala en ersättning för området till den del ersättningen inte kan dras av från de betalningar som tillståndshavaren påförts. Överlåtaren av ett område får av tillståndshavaren i fråga en ersättning för det område som överläts. På de ersättningar som avses i detta moment tillämpas vad som i 1 mom. bestäms om beräkning av ränta och utbetalning av ersättningar. Ränta på ersättning som bestämts på grund av ägoreglering beräknas från den tidpunkt som vid förrättningen bestämts för besittningstagandet av områdena.

97 §

Ersättning i särskilda fall

Om en ersättning som avses i detta kapitel kan bestämmas först efter det att gruvförrättningen upphört och sakägarna i gruvförrättningen inte kommer överens om ersättningarna, ska ersättningsärendet avgöras vid en förrättning som hålls på ansökan av innehavaren av gruvområdesinlösningsstillstånd och gruvtillstånd eller av den som kräver ersättning och med iakttagande på motsvarande sätt av bestämmelserna om gruvförrättningar.

Ansökan om förrättning ska göras inom tre år från det att skada eller olägenhet uppträtt. Förordnande om förrättning meddelas på ansökan av den behöriga lantmäteribyrån. Gruvmyndigheten ska på begäran av den behöriga lantmäteribyrån ge utlåtande i saken.

Egendom, olägenhet eller skada som ska ersättas vid en förrättning enligt 1 mom. värderas och ersättning bestäms enligt den tidpunkt då förrättningen avslutas, och en årlig ränta enligt 96 § beräknas från tidpunkten för gruvförrättningens slutsammanträde.

Om kravet enligt 1 mom. är uppenbart obefogat ska kostnaderna för förrättningen helt eller delvis påföras den som framfört kravet.

98 §

Tvångsverkställighet i särskilda fall

På en ersättning som har bestämts vid en gruvförrättning och som en sakägare i gruvförrättningen ska betala till innehavaren av gruvområdesinlösningstillstånd och gruvtillstånd samt på egendom som till följd av ägobyte har bytts ut, tillämpas 288 § i fastighetsbildningslagen.

9 kap.

Ersättningar som ska betalas i samband med malmletning, gruvdrift och guldvaskning

99 §

Malmletningsersättning

En innehavare av malmletningstillstånd ska till ägarna av fastigheter inom malmletningsområdet årligen betala en ersättning (*malmletningsersättning*).

Det årliga beloppet av malmletningsersättningen per fastighet är

1) 20 euro per hektar för de fyra första åren av malmletningstillståndets giltighetstid,

2) 30 euro per hektar för det femte, sjätte och sjunde året av malmletningstillståndets giltighetstid,

3) 40 euro per hektar för det åttonde, nionde och tionde året av malmletningstillståndets giltighetstid,

4) 50 euro per hektar för det elfte året och de därpå följande åren av malmletningstillståndets giltighetstid.

Malmletningsersättningen för det första året ska betalas senast den 30 dagen efter det att malmletningstillståndet har vunnit laga kraft. Under de följande åren ska ersättning betalas vid samma tidpunkt.

100 §

Brytningsersättning

En innehavare av gruvtillstånd ska till ägarna av fastigheter inom gruvområdet årligen betala en ersättning (*brytningsersättning*).

Det årliga beloppet av brytningsersättningen per fastighet är 50 euro per hektar. Dessutom betalas som brytningsersättning

1) 0,15 procent av det beräknade värdet av gruvmineral i den metallmalm som brutits och utvunnits på gruvområdet under ett år; vid beräkningen beaktas priset på de i malmen ingående metallerna vid årets slut och det genomsnittliga värdet på de övriga produkter som utvunnits ur malmen under året,

2) 0,075 euro per ton malm som brutits och utvunnits under ett år i fråga om andra gruvmineral än metallmalm.

Om tillståndsmyndigheten har skjutit upp den tidpunkt då gruvtillståndet upphör att gälla i enlighet med 68 § 3 mom., är den ersättning som avses i 2 mom. 100 euro per hektar (*förhöjd ersättning*), tills gruvdrift inleds eller återupptas.

Skyldighet att betala brytningsersättning uppkommer när gruvtillståndet har vunnit laga kraft. Skyldighet att betala förhöjd ersättning uppkommer när beslutet om ny tidpunkt för inledande av gruvverksamheten eller tidsfristen för fortsättande av verksamheten har vunnit laga kraft.

Innehavaren av gruvtillstånd ska till gruvmyndigheten för fastställande av brytningsersättningen lämna in uppgifter om brytningsmängden under ett år senast den 15 mars följande år. Gruvmyndigheten fastställer årligen genom sitt beslut brytningsersättningens storlek.

Brytningsersättningen ska betalas senast den 30 dagen efter det att gruvmyndighetens beslut om ersättningen har vunnit laga kraft.

Närmare bestämmelser om grunderna för fastställande av brytningsersättningen och om de uppgifter som ska lämnas till gruvmyndigheten för fastställande av bryt-

ningsersättningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

101 §

Ersättning för biprodukter

En innehavare av gruvtillstånd ska till ägarna av fastigheter inom gruvområdet betala en årlig ersättning per fastighet för nyttan av sådana biprodukter från gruvdriften som använts för annat än för gruvdrift (*ersättning för biprodukter*).

Ersättningen för biprodukter ska vara skälig med beaktande av de grunder som påverkar biproduktens ekonomiska värde. Om innehavaren av gruvtillstånd och fastighetsägaren inte kommer överens om ersättningen är den högst 10 procent av inkomsten av försäljningen av biprodukter.

102 §

Guldvaskningsersättning

En guldvaskare ska till den myndighet eller inrättning som ansvarar för förvaltningen av området betala en årlig ersättning (*guldvaskningsersättning*).

Det årliga beloppet av guldvaskningsersättningen är 50 euro per hektar.

Guldvaskningsersättningen för det första året ska betalas senast den 30 dagen efter det att guldvaskningstillståndet har vunnit laga kraft. För de följande åren ska ersättning betalas senast den 15 mars.

103 §

Ersättning för skador och olägenheter på malmletningsområdet, prospekteringsområdet och guldvaskningsområdet

En innehavare av malmletningstillstånd ska ersätta sådan skada och olägenhet på malmletningsområdet som orsakats av verksamhet grundad på denna lag, om inte något annat föreskrivs om ersättning för någon åtgärds del.

Vad som bestäms om ersättningsskyldigheten för en innehavare av malmletningstillstånd i 1 mom. tillämpas både på

den prospekteringsansvariges skyldighet att ersätta skador och olägenheter på prospekteringsområdet och på guldvaskarens skyldighet att ersätta skador och olägenheter på guldvaskningsområdet.

104 §

Ersättningsförfarande

Sakägarna kan avtala om utbetalningen och beloppet av den ersättning som avses i 101 och 103 § och om andra omständigheter som gäller ersättningen. Överenskommelsen ska ingås skriftligen.

Om sakägarna inte kommer överens om den ersättning som avses i 1 mom., ska ersättningsanspråk anföras vid en gruvförrättning enligt 8 kap. som hålls på ansökan av den som kräver ersättning eller av den prospekteringsansvarige eller av tillståndshavaren. Ansökan om förrättning ska göras inom tre år från det att tillståndet i fråga har förfallit eller återkallats, eller skada eller olägenhet orsakad av prospekteringsarbetet har uppträtt. Om skada eller olägenhet orsakad av verksamhet som grundar sig på malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd uppträder senare, ska ansökan om förrättning göras inom tre år från det att skadan eller olägenheten uppträdde. För kostnaderna för förrättningen svarar den som ansvarar för prospekteringsarbetet eller tillståndshavaren.

På ett tvistemål i samband med en ersättning som avses i 99, 100 och 102 § tillämpas på motsvarande sätt vad som bestäms i 2 mom. om ersättningsyrkande som avses i 1 mom.

105 §

Ersättning för vissa miljöskador

I fråga om skada eller olägenhet som orsakas av att vatten, luft eller mark förorenas eller av buller, skakning, strålning, ljus, värme, lukt eller någon annan liknande störning föreskrivs i 12 § i lagen om ersättning för miljöskador (737/1994).

106 §

Inverkan av överföring av tillstånd på ersättningsskyldigheten

En i 73 § avsedd överföring av ett tillstånd befriar inte tillståndshavaren från ersättningsskyldighet till den del skadan eller olägenheten har uppkommit innan gruvmyndigheten har godkänt överföringen.

10 kap.

Säkerheter

107 §

Säkerhet för malmletning och guldvaskning

En innehavare av malmletningstillstånd och en guldvaskare ska ställa säkerhet för ersättning av eventuell skada och olägenhet och för genomförande av efterbehandlingsåtgärder, om det inte ska anses vara onödigt med beaktande av verksamhetens art och omfattning, verksamhetsområdets särdrag, tillståndsvillkoren för verksamheten och tillståndssökandens soliditet.

108 §

Säkerhet för avslutande av gruvdriften

En innehavare av gruvtillstånd ska för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna i samband med gruvdriften ställa säkerhet som är tillräcklig med beaktande av gruvdriftens art och omfattning, tillståndsvillkoren för verksamheten och de säkerheter som krävs med stöd av någon annan lag.

109 §

Förfarande för ställande av säkerhet

Tillståndsmyndigheten bestämmer säkerhetens art och storlek i tillståndet.

Säkerhetens storlek ska vid behov justeras när gruvtillståndet ses över i enlighet med 62 § eller malmletningstillståndet, gruvtillståndet eller guldvaskningstillståndet ändras i enlighet med 69 §.

Säkerheten ska ställas hos gruvmyndigheten, som ska övervaka ersättningstagarens intresse vid ställandet av säkerhet och vid behov vidta åtgärder i ärenden som gäller förvandling av säkerheten till pengar och fördelning av tillgångarna.

110 §

Kostnader som betalas ur säkerheten

Kostnaderna för fullgörandet av de förpliktelser som föreskrivs i denna lag eller i tillståndet kan betalas ur säkerheten.

Gruvmyndigheten ska frigöra säkerheten när tillståndshavaren har fullgjort de förpliktelser som avses i 1 mom. Säkerheten kan också frigöras delvis.

111 §

Inverkan av överföring av tillstånd på säkerheten

En i 73 § avsedd överföring av ett tillstånd frigör inte säkerheten.

Gruvmyndigheten ska när den godkänner överföringen av ett tillstånd bedöma om säkerhetens art eller omfattning ska ses över samt göra de nödvändiga ändringarna i tillståndsvillkoren. Samtidigt ska gruvmyndigheten bestämma en tidpunkt för när ändringarna träder i kraft.

IV AVDELNINGEN

Gruvsäkerhet

11 kap.

Krav på gruvssäkerheten

112 §

Allmän skyldighet att sörja för gruvssäkerheten

Den som bedriver gruvdrift är skyldig att sörja för gruvssäkerheten. Verksamhetsutövaren är skyldig att särskilt sörja för gruvans strukturella och tekniska säkerhet och för att förebygga tillbud och olyckor i gruvan och begränsa skadliga följder av dem.

Bestämmelser om arbetarskydd i gruvor finns separat.

113 §

Åtgärder som gruvssäkerheten kräver

Den som bedriver gruvdrift ska när den sörjer för gruvssäkerheten iakttä följande handlingsprinciper:

- 1) faror och olycksrisker identifieras,
- 2) riskfaktorerna elimineras eller, om detta inte är möjligt, fastställs säkerhetsmål för att begränsa farorna och vidtas åtgärder för att de skadliga verkningarna av dem ska bli så små som möjligt,
- 3) de åtgärder som behövs för att förebygga olyckor vidtas och beredskap för räddningsåtgärder säkerställs,
- 4) åtgärder med allmän verkan prioriteras framför individinriktade åtgärder,
- 5) utvecklingen av tekniken och andra tillgängliga metoder beaktas.

Den som bedriver gruvdrift ska sörja för att handlingsprinciperna iakttas i gruvan och följa hur de genomförda åtgärderna inverkar på gruvssäkerheten samt vid behov vidta korrigerande åtgärder. Verksamhetsutövaren ska vid behov omedelbart isolera ett farligt område från den övriga gruvan, avbryta gruvdriften och vidta de åtgärder som gruvssäkerheten kräver.

Närmare bestämmelser om de omständigheter som ska beaktas vid planering, val, dimensionering och genomförande av de åtgärder som gruvssäkerheten kräver och om de handlingsprinciper som ska iakttas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

114 §

Utredning och bedömning av riskerna

Den som bedriver gruvdrift ska systematiskt utreda och identifiera de omständigheter som äventyrar gruvssäkerheten.

Om sådana omständigheter som äventyrar gruvssäkerheten inte kan elimineras, ska den som bedriver gruvdrift bedöma deras betydelse.

Den som bedriver gruvdrift ska till sitt förfogande ha en utredning enligt 1 mom. och en bedömning enligt 2 mom. i skriftlig form. Utredningen och bedömningen ska ses över när förhållandena väsentligt förändras, och de ska även i övrigt hållas uppdaterade.

115 §

Intern räddningsplan för gruva

Den som bedriver gruvdrift ska för gruvverksamheten upprätta en *intern räddningsplan för gruvan*.

Den interna räddningsplanen för gruvan ska innehålla uppgifter om

- 1) tillbud och olyckor som kan förutses samt deras eventuella verkningar,
- 2) åtgärderna för att förebygga tillbud och olyckor och begränsa verkningarna av dem,
- 3) de anmälningar som till följd av tillbud och olyckor ska göras till en myndighet eller andra instanser,
- 4) samverkan med den lokala räddningsmyndigheten,
- 5) utrymningsmöjligheterna och möjligheterna att söka skydd samt släcknings- och räddningsarrangemangen (*egna räddningsåtgärder*),

6) de anställda som deltar i de egna räddningsåtgärderna och hur de har utbildats för sina uppgifter,

7) den materiel som anskaffats för de egna räddningsåtgärderna,

8) beredskapen för att undanröja spåren efter olyckor och rengöra omgivningen.

Den som bedriver gruvdrift ska för dem som arbetar vid en gruva utarbeta anvisningar för förfarandet vid förutsebara tillbud och olyckor.

Närmare bestämmelser om de egna räddningsåtgärderna i olika situationer, samverkan med den lokala räddningsmyndigheten, räddningsövningar inför olyckor och tillbud, räddningsutbildning och övriga uppgifter som ska klargöras i den interna räddningsplanen för gruvan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

116 §

Förhindrande av obehörigt tillträde och vägvisning på plats för det lokala räddningsväsendets enheter

Den som bedriver gruvdrift ska genom strukturella åtgärder eller på något annat sätt som är tillräckligt effektivt med hänsyn till verksamhetens art sörja för att obehöriga inte får tillträde till gruvan och gruvområdet.

Den som bedriver gruvdrift ska sörja för att den räddningsmyndighet som leder räddningsverksamheten och det lokala räddningsväsendets enheter har tillträde till gruvan och gruvområdet när det har skett en olycka eller finns risk för en sådan och att räddningsväsendets enheter får ändamålsenlig vägvisning på området.

117 §

Organisation och personal

Den som bedriver gruvdrift ska sörja för att ledningens och personalens uppgifter och ansvarsområden som gäller gruvsäkerheten är klart fastställda på alla nivåer inom organisationen.

Den som bedriver gruvdrift ska ge de personer som arbetar vid gruvan sådan ut-

bildning, sådana anvisningar och sådan handledning att de har tillräcklig kunskap om gruvsäkerheten och de åtgärder den kräver.

Den som bedriver gruvdrift ska sörja för att de personer som arbetar i gruvan iakttar de åtgärder och handlingsprinciper som gruvsäkerheten förutsätter.

Närmare bestämmelser om den utbildning, de anvisningar och den handledning som ska ges dem som har en central betydelse för gruvsäkerheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

118 §

Gruvsäkerhetsansvarig

Den som bedriver gruvdrift ska utse en person som ansvarar för gruvsäkerheten. Den säkerhetsansvarige ska vara anställd hos verksamhetsutövaren och arbeta vid gruvan i fråga.

Den säkerhetsansvarige ska känna till bestämmelserna om gruvteknik och gruvsäkerhet samt de åtgärder som gruvsäkerheten förutsätter särskilt vid den gruva där han eller hon arbetar.

Den säkerhetsansvarige ska säkerställa att verksamheten i gruvan sker i enlighet med bestämmelserna om gruvsäkerhet, tillståndsvillkoren och de åtgärder och handlingsprinciper som gruvsäkerheten förutsätter.

Den säkerhetsansvarige ska visa sin kompetens genom prov som ordnas av gruvmyndigheten. För godkänt prov utfärdas intyg.

Närmare bestämmelser om den gruvsäkerhetsansvariges utbildning och kompetens och om upprätthållande av kompetensen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

119 §

Gruvkarta

Den som bedriver gruvdrift ska göra upp en karta över gruvan och gruvområdet (*gruvkarta*), och hålla den uppdaterad.

Den som bedriver gruvdrift ska vid ingången av varje år sända gruvmyndigheten en kopia av gruvkartan.

Gruvkartan ska innehålla specificerade uppgifter om åtgärderna i gruvan och om annan gruvdrift på gruvområdet så att gruvsäkerheten, markanvändningen på området och utvinningen av fyndigheten och andra omständigheter som har samband med dessa åtgärder ska kunna utredas.

Närmare bestämmelser om gruvkarta får utfärdas genom förordning av statsrådet.

120 §

Beredskap för att avsluta gruvdriften

Den som bedriver gruvdrift ska vid planeringen och anläggandet av en gruva och vid gruvdriften beakta att gruvdriften ska kunna avslutas och gruvan stängas på ett säkert sätt.

12 kap.

Bestämmelser om gruvsäkerhetstillstånd

121 §

Gruvsäkerhetstillstånd

Anläggandet av en gruva och gruvdrift kräver tillstånd av gruvmyndigheten (*gruvsäkerhetstillstånd*).

122 §

Ansökan om gruvsäkerhetstillstånd

Ansökan om gruvsäkerhetstillstånd ska lämnas till gruvmyndigheten.

I ansökan ska en med tanke på tillståndsprövningen nödvändig och tillförlitlig redogörelse ges om

- 1) sökanden,
- 2) beaktandet av kraven på gruvsäkerhet,
- 3) andra omständigheter som är av betydelse för gruvsäkerheten.

Till ansökan ska ett sammandrag av uppgifterna i ansökan och dess bilagor, en

utredning och en bedömning enligt 114 §, en intern räddningsplan för gruvan och en översiktsplan fogas som, med beaktande av vad som föreskrivs i 11 kap., anger

- 1) en plan över anläggandet av gruvan,
- 2) en plan över de funktioner och byggnader som ska placeras på gruvområdet,
- 3) en geologisk och bergteknisk beskrivning av fyndigheten,
- 4) de brytningsmetoder som kommer att användas och igensättning av bergrum samt fyllnadsmaterial,
- 5) ett system för uppföring av sten.

Till ansökan ska dessutom fogas en utredning som anger om sökanden finns i förskottsuppbörsregistret och arbetsgivarregistret enligt lagen om förskottsuppbörd (1118/1996) och i registret över mervärdesskattskyldiga enligt mervärdesskattelagen (1501/1993) samt intyg över betalda skatter eller skatteskuld, eller en utredning om att en betalningsplan för skatteskuld har gjorts upp. Om sökanden är ett utländskt företag, ska samma uppgifter lämnas i form av ett registerutdrag eller motsvarande intyg i enlighet med lagstiftningen i företagets etableringsland eller på något annat allmänt vedertaget sätt.

Närmare bestämmelser om ansökan om gruvsäkerhetstillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

123 §

Förfaranden för ansökan om gruvsäkerhetstillstånd

Gruvmyndigheten ska av den arbetarskyddsmyndighet och den lokala räddningsmyndighet som saken gäller, av Strålsäkerhetscentralen och vid behov av andra myndigheter som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse be om ett utlåtande om ansökan om gruvsäkerhetstillstånd. Gruvmyndigheten ska dessutom inhämta andra utlåtanden och utredningar som behövs för tillståndsprövningen.

På handläggningen av ansökan om gruvsäkerhetstillstånd tillämpas vad som föreskrivs om anmärkningar och åsikter i 39 §. På information om ansökan om gruvsäker-

hetstillstånd tillämpas vad som föreskrivs om information om tillståndsansökan i 40 §. På hörande av sökanden med anledning av utlåtanden och anmärkningar tillämpas vad som bestäms i 42 § om hörande av sökanden. På innehållet i ansökan om gruv säkerhetstillstånd tillämpas vad som bestäms i 56 § 1 mom. om tillståndets innehåll.

124 §

Förutsättningar för beviljande av gruv säkerhetstillstånd och grunderna för tillståndsprovning

En förutsättning för att gruv säkerhetstillstånd ska beviljas är att

1) gruvan och gruvdriften har planerats med iakttagande av 112—116 § och 120 §,
2) de skyldigheter som påförts organisationen, personalen och den säkerhetsansvarige har fullgjorts med iakttagande av 117 och 118 §.

Gruv säkerhetstillstånd beviljas om sökanden visar att även andra villkor i denna lag uppfylls.

Gruv säkerhetstillstånd får inte beviljas förrän gruv tillståndet har vunnit laga kraft och, om gruvområdet och hjälpområdet för gruvan inte hör till den som bedriver gruvdrift, dessa områden tagits i besittning av verksamhetsutövaren. Bestämmelser om besittningstagande finns i 82 §.

125 §

Bestämmelser i gruv säkerhetstillståndet

I gruv säkerhetstillståndet ska för trygghet av allmänna och enskilda intressen bestämmelser tas in om

- 1) de åtgärder som gruv säkerheten kräver,
- 2) den interna räddningsplanen för gruvan,
- 3) den utbildning, de anvisningar och den handledning som ska ges den ansvarige och annan personal som har en central betydelse för gruv säkerheten,
- 4) gruvkartan,

5) beaktandet av att gruvdriften kommer att upphöra,

6) tidsfristen för inlämnande av de rapporter som behövs för översyn av tillståndsvillkoren,

7) andra omständigheter som är nödvändiga för allmänt och enskilt intresse och som har samband med uppfyllandet av tillståndsvillkoren.

126 §

Meddelande av beslut om gruv säkerhetstillstånd och information om det

På meddelande av beslut om gruv säkerhetstillstånd tillämpas vad som föreskrivs om meddelande av tillståndsbeslut i 57 §.

På information om meddelande av beslut om gruv säkerhetstillstånd tillämpas vad som föreskrivs om information om meddelande av tillståndsbeslut i 58 §.

127 §

Gruv säkerhetstillstånds giltighet

Ett gruv säkerhetstillstånd är i kraft tills vidare efter det att tillståndet vunnit laga kraft. Gruv säkerhetstillstånd kan även beviljas för en bestämd tid, om det är motiverat med beaktande av gruvdriftens uppskattade varaktighet, säkerställande av gruv säkerheten och övriga omständigheter som kommit fram i samband med handläggningen av ansökan. Tillstånd kan dock beviljas för högst den tid som gruv tillståndet är i kraft.

Gruv myndigheten ska minst vart tionde år se över bestämmelserna i sådana gruv säkerhetstillstånd som är i kraft tills vidare. Gruv myndigheten ska ange översynsintervallen i tillståndet. För att trygga ett nödvändigt allmänt eller enskilt intresse eller av något annat särskilt skäl kan gruv myndigheten bestämma att villkoren också i ett tidsbegränsat tillstånd regelbundet ska ses över.

128 §

Förlängning av gruvsäkerhetstillståndets giltighetstid

Gruvmyndigheten kan bevilja förlängning av giltighetstiden för ett gällande gruvsäkerhetstillstånd som beviljats för en bestämd tid så att det gäller tills vidare eller för en bestämd tid, med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i 127 § 1 mom.

Ett villkor för en förlängning av gruvsäkerhetstillståndets giltighetstid är att tillståndshavaren har fullgjort skyldigheterna enligt denna lag och också tillståndsvillkoren.

För en förlängning av giltighetstiden ska, med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i 122 §, en ansökan om förlängning av tillståndets giltighetstid och sådana tillförlitliga utredningar som behövs för tillståndsprövningen lämnas till gruvmyndigheten innan tillståndet upphör att gälla.

Närmare bestämmelser om ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

129 §

När gruvsäkerhetstillstånd förfaller

Ett gruvsäkerhetstillstånd förfaller när den utsatta tiden löper ut.

Gruvmyndigheten ska besluta att gruvsäkerhetstillståndet förfaller, om

- 1) gruvtillståndet förfaller eller återkallas,
- 2) den som bedriver gruvdrift ansöker om detta hos gruvmyndigheten.

130 §

Ändring av gruvsäkerhetstillstånd

Gruvmyndigheten ska på eget initiativ eller på ansökan av den myndighet som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse eller av den som orsakas olägenhet ändra gruvsäkerhetstillståndet, om

1) det finns uppenbara brister i gruvsäkerheten,

2) omständigheterna efter det att tillståndet beviljades väsentligt har förändrats och det är nödvändigt att ändra tillståndsvillkoren för att trygga allmänna eller enskilda intressen.

Den som bedriver gruvdrift ska ansöka om ändring av gruvsäkerhetstillståndet, om det i gruvdriften sker förändringar som har andra än ringa konsekvenser för gruvsäkerheten. På ansökan tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs om ansökan om gruvsäkerhetstillstånd i 122 §.

Om gruvtillståndet har överförs med stöd av 73 §, ska gruvmyndigheten göra motsvarande ändring i gruvsäkerhetstillståndet för verksamhetsutövarens del. Gruvmyndigheten ska samtidigt se över tillståndsvillkoren, om det är nödvändigt med tanke på gruvsäkerheten.

131 §

Återkallelse av gruvsäkerhetstillstånd

Gruvmyndigheten får återkalla ett gruvsäkerhetstillstånd, om

1) det i ansökan eller dess bilagor har lämnats felaktiga eller bristfälliga uppgifter, som väsentligt har påverkat förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller tillståndsprövningen i övrigt,

2) tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd,

3) tillståndshavaren på ett väsentligt sätt har försummat eller brutit mot skyldigheterna eller begränsningarna i fråga om gruvsäkerheten enligt denna lag eller mot tillståndsvillkoren.

Om bristerna, förseelserna eller försummelserna kan korrigeras eller om de är ringa, ska gruvmyndigheten innan den fattar ett beslut enligt 1 mom. 2 eller 3 punkten för tillståndshavaren förelägga en tidsfrist inom vilken bristerna, förseelserna eller försummelserna ska rättas till.

132 §

Handläggning av ärenden om förlängning av gruvssäkerhetstillståndets giltighetstid och om upphörande, ändring och återkallelse av sådana tillstånd

Ärenden om förlängning av gruvssäkerhetstillståndets giltighetstid och om upphörande, ändring och återkallelse av sådana tillstånd ska handläggas på samma sätt som motsvarande tillståndsansökan, med beaktande av vad som i denna lag föreskrivs om tillståndsförfarande och tillståndsprövning samt om tillståndsbeslut och deras giltighet.

13 kap.

Utrustningar och anordningar i gruva

133 §

Definition av utrustningar och anordningar i gruva

Med *uppforderingsverk* avses i denna lag en fast installerad anordning som för förflyttning av personer eller varor rör sig mellan olika stannplan i en gruva och med vars hjälp last med maskinkraft transporteras i ett schakt längs gejder, samt uppforderingsverkets hjälpanordningar och konstruktioner på markytan.

Med *utrustningar och anordningar i gruva* avses i denna lag gruvans uppforderingsverk, utrustningar och anordningar i gruvan som behövs för gruvdriften samt maskiner, utrustningar och anordningar och kombinationer av dessa på markytan som har direkt samband med gruvdriften.

134 §

Konstruktion och byggande av uppforderingsverk

Uppforderingsverk ska konstrueras och byggas så att de fungerar säkert i sedvanlig

användning och i exceptionella förutsebara situationer och inte äventyrar någons hälsa eller säkerhet. I samband med konstruktion och byggande ska en utredning och en bedömning enligt 114 § beaktas.

Ett uppforderingsverk ska konstrueras och byggas med beaktande av uppforderingsverkets övergripande funktionsduglighet och särskild uppmärksamhet ska fästas vid att

1) uppforderingsverkets hållfasthet och dimensionering är tillräckliga,

2) hisskorgens bär- och upphängningskonstruktioner och deras fästen garanterar en tillräcklig säkerhetsnivå,

3) övervakning av belastning, hastighetsbromsning, fartminskning, nödbromsar och liknande funktioner som är väsentliga för en säker drift har ordnats,

4) maskineriet fungerar utan att säkerheten äventyras också i eventuella undantagssituationer,

5) gruvlave, schakt och konstruktioner i anslutning till dem är hållbara och brandsäkra,

6) uppforderingsverkets styrsystem fungerar tillförlitligt,

7) ventilationen i personlyftanordningarna fungerar också i undantagssituationer,

8) personlyftanordningarna är utrustade med de kommunikationsanordningar som behövs för kommunikation,

9) sådana åtgärder ska kunna genomföras som behövs för avvärjning och räddning i olyckor som gäller en personlyftanordning.

Närmare bestämmelser om konstruktion och byggande av uppforderingsverk får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

135 §

Besiktning av uppforderingsverk

Den som bedriver gruvdrift ska se till att ett i 14 kap. avsett godkänt besiktningsorgan besiktar ett uppforderingsverk före idrifttagningen och efter det åtminstone en gång om året med beaktande av den utredning och bedömning som gjorts upp enligt 114 §.

Den som bedriver gruvdrift ska dessutom sörja för att uppfodringsverkets säkerhet fortgående säkerställs med beaktande av utredningen och bedömningen enligt 114 §.

Närmare bestämmelser om besiktning av uppfodringsverk får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

136 §

Placering av utrustningar och anordningar i gruva

Den som bedriver gruvdrift ska placera och vid behov skydda en gruvans utrustningar och anordningar så att de fungerar säkert i sedvanlig användning och i exceptionella förutsebara situationer och att de inte äventyrar någons hälsa eller säkerhet. Vid placering och skydd av utrustningarna ska utredningen och bedömningen enligt 114 § beaktas.

En gruvans utrustningar och anordningar ska dessutom placeras så att de kan användas, underhållas och besiktas på ett ändamålsenligt sätt.

Närmare bestämmelser om placeringen av utrustningar och anordningar får utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 kap.

Besiktningensorgan

137 §

Godkännande av besiktningensorgan

Gruvmyndigheten godkänner på ansökan en finländsk sammanslutning eller stiftelse eller en del av en sådan som besiktningensorgan.

I beslutet om godkännande fastställs besiktningensorganets behörighetsområde samt meddelas sådana bestämmelser om organets verksamhet som behövs för att trygga allmänna och enskilda intressen i syfte att säkerställa att besiktningensorganets uppgif-

ter utförs på ett ändamålsenligt sätt. Beslutet kan meddelas för en bestämd tid.

Ett besiktningensorgan som godkänts av en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, motsvarar ett besiktningensorgan som avses i 1 mom. om det har godkänts på ett sätt som motsvarar vad som föreskrivs om godkännande som besiktningensorgan i 138 §.

138 §

Förutsättningar för godkännande som besiktningensorgan

Förutsättningarna för att ett besiktningensorgan ska godkännas är att

1) besiktningensorganet är oberoende i sin verksamhet som omfattar besiktningensorgansuppgifter,

2) besiktningensorganet till sitt förfogande har tillräckligt med yrkesskicklig personal, vars oberoende verksamhet har säkerställts i fråga om besiktningensorgansuppgifterna,

3) besiktningensorganet har de anordningar, redskap och system som verksamheten förutsätter,

4) besiktningensorganet har en med beaktande av verksamhetens art och omfattning tillräcklig ansvarsförsäkring eller ett annat motsvarande arrangemang som kan anses tillräckligt.

Ett besiktningensorgan godkänns, om det med iakttagande av de förfaranden som avses i lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven (920/2005) visar att det uppfyller förutsättningarna i 1 mom.

139 §

Besiktningensorgans skyldigheter

Ett besiktningensorgan ska utföra idrifttagningsbesiktningar och återkommande besiktningar av uppfodringsverk med iakttagande av god besiktningsspraxis och med beaktande av de bestämmelser och rekommendationer som gäller föremålet för besiktning.

Besiktningsoorganet ska bevaka utvecklingen av bestämmelser och standarder inom sitt område och samarbeta med andra besiktningsoorgan i branschen på det sätt som är nödvändigt för att säkerställa enhetliga arbetsmetoder.

Besiktningsoorganet ska i sina offentliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag följa lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen och språklagen (423/2003). När en anställd vid besiktningsoorganet fullgör besiktningsoorganets uppgifter tillämpas på honom eller henne bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Besiktningsoorganet ska till gruvmyndigheten anmäla sådana förändringar som kan påverka uppfyllandet av de förutsättningar som nämns i 138 § 1 mom.

Besiktningsoorganet ska årligen till gruvmyndigheten lämna en redogörelse för besiktningsoorganets verksamhet och resultaten av den.

140 §

Återkallelse av godkännandet av besiktningsoorgan

Om ett besiktningsoorgan inte längre uppfyller de förutsättningar som nämns i 138 § eller inte iakttar bestämmelserna i det beslut som avses i 137 § eller i övrigt väsentligt handlar i strid med bestämmelserna i denna lag, ska gruvmyndigheten för besiktningsoorganet fastställa en tillräckligt lång tidsfrist för korrigerande av saken.

Gruvmyndigheten ska återkalla sitt godkännande, om besiktningsoorganet inte har korrigerat bristerna, förseelserna eller försummelserna inom den utsatta tiden eller om besiktningsoorganet inte längre uppfyller förutsättningen i 137 § 1 mom.

141 §

Bemyndigande att utfärda förordning om besiktningsoorgan

Närmare bestämmelser om förfarandet för godkännande av besiktningsoorgan, villkoren för godkännande och bedömningen av villkoren, om besiktningsoorganets uppgifter och utförandet av dem samt om skyldigheten att redogöra för besiktningsoorganets verksamhet och resultaten av den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

V AVDELNINGEN

UPPHÖRANDE AV GRUVDRIFT

15 kap.

Bestämmelser om upphörande av gruvdrift

142 §

Tidpunkten för upphörande av gruvdrift

Gruvdriften upphör när gruvtillståndet förfaller eller återkallas.

Om gruvtillståndet ändras så att arealen av gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan minskar eller innehåll i de nyttjanderättigheter och andra särskilda rättigheter som gäller hjälpområdet för gruvan kringkärs, iakttas i fråga om den verksamhet som upphör på motsvarande sätt vad som föreskrivs om upphörande av gruvdriften.

143 §

Iståndsättning av området

Den som bedriver gruvdrift ska senast två år efter det att gruvdriften upphört försätta gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i det skick som den allmänna säkerheten kräver, sörja för att de iståndsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet

samt vidta de åtgärder som fastställts i gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet.

144 §

Bortskaffande av brutna gruvmineral och av byggnader och konstruktioner

Den som bedriver gruvdrift får hålla kvar gruvmineral som brutits i gruvan samt byggnader och konstruktioner ovan jord i två år efter det att gruvdriften upphört. Efter detta övergår de utan ersättning till fastighetsägaren, som kan kräva att de bortskaffas på verksamhetsutövarens bekostnad.

Med avvikelse från 1 mom. kan gruvmyndigheten tillfälligt förbjuda att byggnader och konstruktioner med anknäring till gruvdriften bortskaffas, om det försvårar eller äventyrar en eventuell framtida användning av gruvan eller eventuell framtida brytningsarbete. Det tillfälliga förbudet kan vara i kraft högst till dess att beslutet om att gruvdriften upphör har vunnit laga kraft.

Närmare bestämmelser om bortskaffande av brutna gruvmineral och av byggnader och konstruktioner får utfärdas genom förordning av statsrådet.

145 §

Anmälan om åtgärder som ska vidtas när gruvdriften avslutas

Den som bedriver gruvdrift ska göra en skriftlig anmälan till gruvmyndigheten omedelbart när de åtgärder som avses i 143 § och 144 § 1 mom. till väsentlig del har utförts. Anmälan ska dock göras senast två år efter det att gruvdriften har upphört.

Anmälan ska innehålla en redogörelse för de utförda åtgärderna, det geologiska informationsmaterial som gäller gruvan och gruvområdet samt en gruvkarta som motsvarar den tidpunkt när gruvdriften avslutades.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

146 §

Slutbesiktning

Efter att ha fått den anmälan som avses i 145 § är gruvmyndigheten skyldig att utföra slutbesiktning, om det inte kan anses vara uppenbart onödigt. Vid slutbesiktningen ska det fastställas om de åtgärder som avses i 143 § och 144 § 1 mom. har utförts till väsentlig del samt de omständigheter utvärderas som är nödvändiga för att trygga allmänna och enskilda intressen.

Gruvmyndigheten ska informera följande parter och instanser om slutbesiktningen:

- 1) den som bedriver gruvdrift och övriga sakägare som saken särskilt gäller,
- 2) den kommun där gruvan är belägen och andra kommuner inom vars områden miljö- eller säkerhetskonsekvenser kan uppträda i samband med att gruvdriften avslutas,
- 3) den regionala miljöcentral inom vars verksamhetsområde miljökonsekvenser av verksamheten kan uppträda i samband med att gruvdriften avslutas,

4) vid behov andra myndigheter som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse,

5) inom samernas hembygdsområde samedinget, inom skolområdet skolternas byastämma och inom det särskilda renskötselområdet renbeteslagen på området.

På information om slutbesiktningen tilllämpas vad som föreskrivs om information om tillståndsansökan i 40 §.

Om den som bedriver gruvdrift försummar den skyldighet som avses i 143—145 §, ska gruvmyndigheten vidta nödvändiga åtgärder för att ordna med slutbesiktning.

Över slutbesiktningen ska en besiktningssrapport upprättas av vilken besiktningssförloppet och de observationer som gjorts i samband med det samt de anmärkningar och åsikter som framförts till centrala delar ska framgå.

Närmare bestämmelser om slutbesiktningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

147 §

Beslut om upphörande av gruvdrift

Gruvmyndigheten ska begära utlåtande om de redogörelser som den som bedriver gruvdrift lämnat och den besiktningssrapport som upprättats över slutbesiktningen med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i 37 § om de utlåtanden som ska begäras om tillståndsansökan. På hörande av sakägarna med anledning av utlåtandena tillämpas vad som bestäms i 42 §.

Gruvmyndigheten ska fatta beslut om att gruvdriften upphör när de åtgärder som avses i 143 § och 144 § 1 mom. har utförts till väsentlig del på det sätt som krävs för att trygga allmänna och enskilda intressen. Om det är fråga om gruvdrift vars syfte är utvinna uran eller torium får gruvmyndigheten dock inte fatta beslut om upphörande förrän Strålsäkerhetscentralen har fastställt att de åtgärder som ska vidtas när gruvdriften upphör är utförda på behörigt sätt med hänsyn till strålsäkerheten och kärnsäkerheten och förrän centralen har godkänt dem.

På innehållet i beslutet om upphörande av gruvdrift tillämpas vad som bestäms om innehållet i tillståndsbeslutet i 56 § 1 mom. Till beslutet ska besiktningssrapporten över slutbesiktningen fogas.

På meddelande av beslut om upphörande av gruvdrift tillämpas vad som föreskrivs om meddelande av tillståndsbeslut i 57 §. På information om beslutet tillämpas vad som föreskrivs i 58 § om information om tillståndsbeslut.

Gruvmyndigheten ska sörja för att beslutet om upphörande av gruvdriften antecknas i fastighetsdatasystemet.

148 §

Bestämmelser som ska fastställas i beslutet om upphörande av gruvdrift

I beslutet om upphörande av gruvdrift ska sådana bestämmelser meddelas som behövs för att trygga allmänna och enskilda intressen och som gäller komplettering

av åtgärderna för avslutande av gruvdriften inom utsatt tid, övervakning av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan, de byggnader och konstruktioner som avses i 144 § 2 mom. och andra omständigheter som med tanke på allmänna och enskilda intressen är nödvändiga.

Den som bedriver gruvdrift har rätt att få tillträde till gruvområdet och hjälpområdet för gruvan för att kunna fullgöra de skyldigheter som avses i 1 mom.

I beslutet ska det verkningsområde för gruvan fastställas där det av orsaker som hänger samman med allmän säkerhet eller förebyggande av skadliga miljökonsekvenser kan vara nödvändigt att begränsa markanvändningen. Gruvmyndigheten ska sörja för att detta verkningsområde antecknas i fastighetsdatasystemet. När tillståndsansökningar som gäller byggprojekt och andra projekt inom gruvans verkningsområde handläggs, ska den tillståndsmyndighet som är behörig i saken vid behov begära utlåtande av gruvmyndigheten.

149 §

Återgång av besittningsrätten till gruvområdet

När beslutet om upphörande av gruvdriften vunnit laga kraft upphör den nyttjande- och besittningsrätt till gruvområdet samt den nyttjanderätt och annan rätt till hjälpområdet för gruvan som den som bedriver gruvdrift har. Samtidigt återgår dessa områden utan ersättning i fastighetsägarens besittning.

150 §

Skyldighet till övervakning och till att vidta korrigerande åtgärder

Efter avslutad gruvdrift svarar den som bedriver gruvdrift i enlighet med bestämmelserna i gruvtillståndet eller beslutet om upphörande av gruvdrift fortfarande för övervakningen av gruvområdet och hjälpområdet för gruvan, för de korrigerande åtgärder som behövs och för kostnaderna

för dem. Verksamhetsutövaren har rätt att få tillträde till gruvområdet och hjälpområdet för gruvan för att kunna fullgöra nämnda skyldigheter.

Den som bedriver gruvdrift ska underrätta gruvmyndigheten om alla betydande skadliga konsekvenser för den allmänna säkerheten som upptäckts vid övervakningen och omedelbart vidta de korrigerande åtgärder som behövs. Gruvmyndigheten får utfärda bestämmelser om nödvändiga korrigerande åtgärder.

Om det inte längre finns någon som bedriver gruvdrift eller den som bedriver gruvdrift inte kan nås eller förmås att fullgöra sina skyldigheter, och gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan behöver övervakas av orsaker som har samband med allmän säkerhet, svarar innehavaren av området för övervakningen och de nödvändiga korrigerande åtgärder. Innehavaren av området svarar dock bara i det fallet för övervakningen att innehavaren känt till eller borde ha känt till områdets tillstånd vid anskaffningen och ansvaret för övervakningen och de nödvändiga korrigerande åtgärder inte är uppenbart oskäligt. När innehavaren av området inte kan åläggas att övervaka området eller när det gäller ett område vars besittnings- och nyttjanderätt med stöd av 149 § har återgått till fastighetsägaren, svarar dock gruvmyndigheten för övervakningen och de korrigerande åtgärder.

151 §

Ersättning för underhållskostnaderna för byggnader och konstruktioner

Om byggnader och konstruktioner enligt beslutet om upphörande av gruvdriften inte får bortskaffas, har den som ansvarar för underhållet av dem rätt att få ersättning av staten för underhållskostnaderna och av den som bedriver gruvdrift för eventuell olägenhet och skada.

Sakägarna kan avtala om utbetalningen och beloppet av den ersättning som avses i 1 mom. och om också andra omständigheter som gäller ersättningen. Överenskommelsen ska ingås skriftligen.

Om sakägarna inte kommer överens om ersättningen, ska ersättningsanspråk anföras vid en i 8 kap. avsedd gruvförrättning som hålls på ansökan av den som kräver ersättning eller den som bedriver gruvdrift. Ansökan om förrättning ska göras inom tre år från det att beslutet om upphörande av gruvdriften har meddelats. Om skada eller olägenhet uppträder senare, ska ansökan om förrättning göras inom tre år från det att skadan eller olägenheten uppträdde.

VI AVDELNINGEN

TILLSYN, ÄNDRINGSSÖKANDE OCH SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

16 kap.

Tillsyn, förvaltningstvång och påföljder

152 §

Myndigheternas rätt att få uppgifter

Gruvmyndigheten har rätt att för tillsynen över iakttagandet av bestämmelserna i denna lag få behövliga uppgifter av dem som förpliktelse i denna lag gäller.

Gruvmyndigheten, den regionala miljöcentralen, arbetarskyddsmyndigheten och Strålsäkerhetscentralen har, trots sekretessbestämmelserna, rätt att av varandra få sådana uppgifter som de behöver för tillsynen över malmetning, gruvdrift och guldvaskning och att använda varandras prover. Den lokala behöriga räddningsmyndigheten har, trots sekretessbestämmelserna, rätt att av gruvmyndigheten få sådana uppgifter som gäller gruvsäkerheten och som behövs för räddningsverksamheten.

Besiktningensorganen är, trots sekretessbestämmelserna, skyldiga att till andra besiktningensorgan som avses i denna lag lämna ut sådana upplysningar som behövs för besiktningensorganens samverkan och till gruvmyndigheten lämna ut sådana upplysningar som behövs för tillsynen.

Trots sekretessbestämmelserna får upplysningar som mottagits vid skötseln av uppgifter enligt denna lag lämnas ut till åklagaren och polisen för förebyggande och utredande av brott.

153 §

Gruvmyndighetens besiktningsrätt

Gruvmyndigheten har rätt att få tillträde till ett område där verksamhet enligt denna lag bedrivs eller tidigare har bedrivits, om det med avseende på den tillsyn som avses i denna lag är nödvändigt, och att där utföra inspektioner, ta prov och vidta andra åtgärder som tillsynen kräver.

Tillsynsåtgärderna kan dock utsträckas till lokaler som är avsedda för permanent boende endast om det finns orsak att misstänka att någon har begått ett sådant brott som avses i 16 kap. 8 §, 24 kap. 1—4 §, 28 kap. 11 §, 35 kap., 47 kap. 1 §, 48 kap. eller 48 a kap. 3 § i strafflagen (39/1889).

154 §

Regelbunden övervakning av gruv säkerheten

Gruvmyndigheten ska övervaka gruvorna för att säkerställa att de som bedriver gruvdrift iakttar vad som föreskrivs om gruv säkerhet i denna lag och vad som bestäms i gruv säkerhetstillståndet.

Gruvmyndigheten ska systematiskt och regelbundet utföra inspektioner i gruvorna i den omfattning som gruvdriften förutsätter. Gruvmyndigheten kan i stället för inspektioner godkänna andra medel som är lämpliga för övervakningen av verksamheten och med vars hjälp myndigheten kan säkerställa att bestämmelserna om gruv säkerhet och villkoren i gruv säkerhetstillståndet iakttas.

Närmare bestämmelser om innehållet, tidsfristerna och tidpunkterna för inspektionerna, om anmälan till andra myndigheter och om myndigheternas samverkan och arbetsfördelning vid inspektioner till följd av en allvarlig olycka eller ett allvarligt tillbud samt om annat praktiskt genomförande av inspektioner får utfärdas genom

förordning av statsrådet.

155 §

Handräckning

Polisen ska vid behov ge handräckning i ärenden som gäller övervakning av att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas. Samma skyldighet har tull- och gränsbevakningsmyndigheterna, var och en inom sitt behörighetsområde.

156 §

Åtgärdande av en förseelse eller försummelse

Gruvmyndigheten kan

1) förbjuda den som bryter mot denna lag eller bestämmelser utfärdade med stöd av den att fortsätta med eller upprepa det förfarande som bryter mot bestämmelserna eller föreskrifterna,

2) ålägga den som bryter mot denna lag eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den att uppfylla sin skyldighet.

Gruvmyndigheten kan dessutom förbjuda användningen av sådana utrustningar eller anordningar i gruva som anses medföra ett allvarligt hot mot människors hälsa eller säkerhet, samt ålägga den som bedriver gruvdrift att inom en utsatt tid utföra de reparationer som krävs.

Om gruvmyndigheten konstaterar att den gruv säkerhetsansvarige sköter sin uppgift bristfälligt så att fara för gruvdriften kan orsakas, kan myndigheten ålägga den som bedriver gruvdrift att utse en ny säkerhetsansvarig som uppfyller kompetenskraven.

157 §

Tillfälligt driftförbud

Gruvmyndigheten kan tillfälligt förbjuda verksamhet grundad på malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd eller ställa upp tillfälliga begränsningar, om tillståndshavaren i fråga inte

har rättat till sin förseelse eller försummelse trots förbud eller åläggande som meddelats enligt 156 § 1 mom., eller om det annars finns skäl att misstänka att det finns förutsättningar för återkallelse av tillståndet. Förbudet eller begränsningen gäller högst till dess att ärendet om att återkalla tillståndet har avgjorts genom ett beslut som har vunnit laga kraft.

Gruvmyndigheten ska tillfälligt förbjuda verksamhet som grundar sig på malmlättningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd, om betalningen av ersättningar enligt 8 eller 9 kap. eller ställandet av säkerhet med stöd av 10 kap. har försummats. Förbudet gäller till dess att försummelsen har rättats till eller ärendet om återkallelse av tillståndet har avgjorts genom ett beslut som har vunnit laga kraft.

Gruvmyndigheten ska förbjuda användningen av en gruva eller en del av den, eller begränsa gruvdriften tillfälligt, om det i sådana gruvssäkerhetsåtgärder som den som bedriver gruvdrift vidtagit eller vid utredningen och bedömningen av faror har konstaterats allvarliga brister, eller om det förbud eller åläggande som meddelats med stöd av 156 § 2 eller 3 mom. inte har iakttagits. Förbudet eller begränsningarna gäller högst till dess att ärendet om återkallelse av gruvssäkerhetstillståndet har avgjorts genom ett beslut som har vunnit laga kraft.

Om det sker en allvarlig olycka eller ett allvarligt tillbud i en gruva, kan gruvmyndigheten bestämma att verksamheten i gruvan eller en del av den tillfälligt ska avbrytas tills orsaken till olyckan eller tillbudet och de nödvändiga åtgärderna för säkerställande av framtida driftsäkerhet har utretts. Gruvmyndigheten kan utifrån dessa utredningar utföra inspektioner i gruvan eller förutsätta att uppforderingsverket ska besiktas samt bestämma att ändring ska sökas i gruvssäkerhetstillståndet. Gruvmyndigheten kan dessutom för att trygga säkerheten ställa upp begränsningar och villkor för inledande av gruvdriften efter en allvarlig olycka eller ett allvarligt tillbud.

158 §

Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande

Gruvmyndigheten kan förena ett förbud eller åläggande som den meddelat med stöd av denna lag med vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande på det sätt som föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

159 §

Rätt att inleda ett ärende

Om ett ärende som avses i 156 § 1 mom. inte har inletts på gruvmyndighetens eget initiativ, kan ärendet inledas skriftligen av

- 1) en sakägare som orsakas olägenhet,
- 2) en registrerad förening eller sammanslutning vars syfte är att främja skyddet av miljön, hälsan eller naturen, eller trivseln i en boendemiljö och inom vars stadgeenliga verksamhetsområde miljökonsekvenserna i fråga uppträder,
- 3) den kommun där verksamheten bedrivs och andra kommuner inom vars område skadliga konsekvenser av verksamheten uppträder,
- 4) den regionala miljöcentralen eller en annan myndighet som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse i frågan,
- 5) sametinget, om skadliga verkningar uppträder inom samernas hembygdsområde,
- 6) skolternas byastämma, om skadliga verkningar uppträder inom skoltområdet.

160 §

Brott mot gruvbestämmelserna

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot

- 1) sådana förpliktelser, förbud eller begränsningar som föreskrivs i 9—11, 15—18, 22—24, 26, 29, 143—145, 150 eller 168 §,

2) sådana förpliktelser, förbud eller begränsningar som föreskrivs i 7, 8, 112—115, 117—119 eller 134—136 §,

3) sådana bestämmelser som föreskrivs med stöd av 51, 52, 54, 62, 125, 127, 148 eller 169 § eller ett sådant förbud som meddelats med stöd av 144 § 2 mom.,

ska, om inte strängare straff föreskrivs för gärningen i någon annan lag, för *brott mot gruvbestämmelserna* dömas till böter.

För en sådan gärning som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten ska dock inte dömas till straff, om gärningen med hänsyn till sin menlighet och skadlighet samt andra omständigheter som har samband med den, bedömd som en helhet är ringa.

161 §

Åtalsrätt

Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för en sådan gärning som avses i 160 § och genom vilken endast en enskilds intresse eller rätt har kränkts, om inte målsäganden anmäler den till åtal.

17 kap.

Ändringssökande och verkställighet av beslut

162 §

Sökande av ändring i gruvmyndighetens beslut

Ändring i ett beslut som gruvmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag söks genom besvär enligt bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat föreskrivs nedan. Den behöriga förvaltningsdomstolen bestäms i enlighet med inom vilken förvaltningsdomstols domkrets den huvudsakliga delen av det malmetningsområde, gruvområde eller guldvaskningsområde som avses i beslutet finns.

Besvär över gruvmyndighetens beslut om den avgift som ska tas ut anförs i samma ordning som besvär över huvudsaken.

Gruvmyndighetens beslut om frigörande av säkerhet får inte överklagas genom besvär.

163 §

Sökande av ändring i statsrådets beslut

Ändring i ett beslut av statsrådet genom vilket ett ärende som gäller gruvområdesinlösningstillstånd eller gruvtillstånd har avgjorts söks genom besvär i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs nedan.

164 §

Sökande av ändring i besiktningsorgans beslut

Ändring i ett besiktningsorgans beslut får inte sökas genom besvär. I besiktningsorganets beslut får rättelse sökas hos besiktningsorganet inom 30 dagar från delfäendet. Till beslutet ska anvisningar om rättelseyrkande fogas.

I ett beslut som besiktningsorganet har meddelat i ett rättelseförfarande får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

165 §

Besvärsrätt

I beslut om malmetningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd, i beslut om förlängning av nämnda tillståndsgiltighetstid och om upphörande, ändring och återkallelse av sådana tillstånd samt i beslut om upphörande av gruvdrift får ändring sökas av

1) en sakägare,

2) en registrerad förening eller sammanslutning vars syfte är att främja skyddet av miljön, hälsan eller naturen, eller trivseln i en boendemiljö och inom vars stadgeenliga verksamhetsområde miljökONSEKVENSERNA I FRÅGA UPPTÄDER,

3) den kommun där verksamheten bedrivs eller andra kommuner inom vars område skadliga konsekvenser av verksamheten uppträder,

4) den regionala miljöcentralen och en annan myndighet som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse i frågan,

5) sametinget, på den grunden att den verksamhet som avses i tillståndet inskränker samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur,

6) skolternas byastämman, på den grunden att den verksamhet som avses i tillståndet försämrar skolternas levnadsförhållanden och möjligheter att bedriva näringsverksamhet inom skoltområdet.

Gruvmyndigheten har dessutom rätt att överklaga ett sådant beslut genom vilket förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt ett beslut av gruvmyndigheten.

166 §

Hur beslut av förvaltningsdomstolen ska meddelas

Förvaltningsdomstolens beslut i ansökningsärenden enligt denna lag meddelas efter anslag. Beslutet anses ha kommit dem som har rätt att överklaga till kännedom när det meddelades. Information om meddelande av beslut ska på förhand lämnas med iakttagande av vad som i 57 § 2 mom. föreskrivs om meddelande av tillståndsbeslut.

Förvaltningsdomstolen ska sörja för att den kommun där verksamheten bedrivs eller andra kommuner inom vars område skadliga konsekvenser av verksamheten uppträder utan dröjsmål och på det sätt som föreskrivs i lagen om offentliga kungörelser offentliggör beslutet.

Förvaltningsdomstolen ska sända sitt beslut till den som har överklagat. Dessutom ska förvaltningsdomstolen sända en kopia av beslutet till gruvmyndigheten och till de sakägare som bett om det och till tillståndshavaren, om vederbörande inte har sökt ändring.

Förvaltningsdomstolens beslut om förvaltningsstvångsärenden enligt denna lag

ska delges som bevislig delgivning i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningslagen.

167 §

Sökande av ändring i beslut som fattats vid gruvförrättning

I fråga om sökande av ändring i beslut som fattats vid en gruvförrättning gäller på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 89—93 § i inlösningslagen om sökande av ändring.

168 §

Verkställbarhet av beslut

Åtgärder som grundar sig på malmetningstillstånd eller guldvaskningstillstånd får inledas när tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft och den säkerhet som fastställts i tillståndet har ställts. En åtgärd som förutsätter tillstånd som krävs någon annanstans i lag får dock inte inledas förrän beslutet om tillståndet har vunnit laga kraft eller rätt att inleda åtgärden har beviljats av den myndighet som är behörig i saken.

Åtgärder som grundar sig på gruvtillståndet får inledas när

1) beslutet om gruvtillstånd har vunnit laga kraft,

2) de villkor i gruvtillståndet som gäller inledande av åtgärder har uppfyllts,

3) det inlösningsbeslut som avses i 84 § har vunnit laga kraft och de slutliga ersättningar som i beslutet ålagts tillståndshavaren är betalda,

4) säkerhet har ställts i enlighet med vad som bestäms i gruvtillståndet,

5) de tillstånd som är viktiga för en viss åtgärd och som krävs någon annanstans i lag har vunnit laga kraft eller rätt att inleda åtgärden har beviljats av den myndighet som är behörig i saken.

Anläggande av gruvan eller produktionsverksamhet får dock inte inledas förrän gruvssäkerhetstillståndet har vunnit laga kraft.

Besvär som gäller ersättningar som fastställts vid gruvförrättningen hindrar inte att

åtgärder enligt gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet inleds.

169 §

Verkställighet av beslut trots att ändring sökts

Gruvmyndigheten kan av grundad anledning på begäran av sökanden i ett ärende som gäller förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid eller gruvtillstånd eller gruvssäkerhetstillstånd besluta att de åtgärder som specificerats i tillståndet får inledas med iakttagande av tillståndsbeslutet, trots att ändring har sökts. Det ovan sagda gäller inte gruvtillstånd för utvinning av uran eller torium.

En förutsättning för beslutet är att verkställigheten inte gör ändringssökandet onödigt och att sökanden ställer den säkerhet som gruvmyndigheten fastställt för att ersätta de förluster av förmåner och de kostnader som kan föranledas av att tillståndsbeslutet upphävs eller tillståndsvillkoren ändras. På säkerheten tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 10 kap. I fråga om gruvtillstånd och gruvssäkerhetstillstånd är en förutsättning för beslutet dessutom att gruvområdet och hjälpområdet för gruvan har tagits i besittning av tillståndshavaren i enlighet med 82 §, om dessa områden inte hör till tillståndshavaren.

Gruvmyndigheten kan fatta sitt i 1 mom. avsedda beslut på samma villkor inom förloppet av besvärstiden eller på separat ansökan inom 14 dagar efter utgången av besvärstiden. På handläggningen av ansökan tillämpas bestämmelserna i 37—40 och 42 § om handläggning av tillståndsansökan. På beslutet tillämpas vad som föreskrivs i 56 § 1 mom. om innehållet i tillståndsbeslut, i 57 § om meddelande av tillståndsbeslut och i 58 § om information om tillståndsbeslut. Gruvmyndigheten ska dessutom omedelbart sända en kopia av beslutet till den förvaltningsdomstol som saken berör och till dem som sökt ändring. Den som har sökt ändring i tillståndsbeslutet i fråga kan hos förvaltningsdomstolen yrka upphävande eller ändring av det be-

slut om tillstånd till inledande som avses i 1 mom. utan att särskilt behöva överklaga det.

Fullföljdsdomstolen kan med anledning av besvär upphäva det beslut om tillstånd till inledande som avses i 1 och 3 mom. eller ändra det, eller i övrigt förbjuda verkställigheten av beslutet. Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som gäller verkställighet kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen endast i samband med huvudsaken.

En innehavare av malmletningstillstånd ska betala malmletningsersättning senast den 30 dagen efter det att gruvmyndigheten har fattat det beslut som avses i 1 eller 3 mom. På malmletningsersättningen tillämpas i övrigt 99 §. Skyldighet att betala brytningsersättning uppkommer när gruvmyndigheten har fattat ovan nämnda beslut enligt 1 eller 3 mom. På brytningsersättningen tillämpas i övrigt 100 §.

170 §

Verkställighet av beslut om förvaltnings tvång

Det förbud som med stöd av 144 § 2 mom. samt det förbud och det åläggande som med stöd av 156 och 157 § utfärdats av gruvmyndigheten ska iakttas trots att ändring sökts, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

18 kap.

Särskilda bestämmelser

171 §

Anmälan om olyckor

Den som bedriver gruvdrift ska utan dröjsmål underrätta gruvmyndigheten om en olycka eller ett tillbud i en gruva.

Anmälan ska innehålla en beskrivning av olyckan eller tillbudet samt de uppgifter med vars hjälp verkningarna av olyckan kan begränsas eller tillbud förebyggas samt omfattningen av de faktiska eller potentiell-

la skadorna bedömas och begränsas. I anmälan ska dessutom övriga uppgifter lämnas som är nödvändiga med tanke på tillsynsåtgärderna.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

172 §

Undersökning av olyckor

Gruvmyndigheten ska undersöka allvarliga olyckor i en gruva, om det är nödvändigt för utredande av olycksorsaken eller för förebyggande av olyckor. Gruvmyndigheten kan undersöka även andra olyckor och allvarliga tillbud i en gruva, om det är nödvändigt för utredande av olycksorsaken eller för förebyggande av olyckor.

Bestämmelser om undersökning av storolyckor finns i lagen om undersökning av olyckor (373/1985).

173 §

Lodräta gränser för områden

Gränserna för ett malmletningsområde, gruvområde eller guldvaskningsområde räknas på djupet lodrätt.

174 §

Pantsättning

Tillståndshavaren kan pantsätta rätten att utvinna gruvmineral grundad på gruvtillstånd eller förbehåll grundat på malmletningstillstånd.

Panträtten börjar gälla när gruvmyndigheten får en skriftlig anmälan om pantsättningen av tillståndshavaren. Gruvmyndigheten meddelar innehavaren av intyget att anmälan mottagits.

Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

175 §

Avgifter

Bestämmelser om de allmänna grunderna för när statliga myndigheters prestationer enligt denna lag ska vara avgiftsbelagda och för storleken av de avgifter som tas ut samt om övriga grunder för avgifterna finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Beslut om när sådana kommunala åtgärder som grundar sig på denna lag ska vara avgiftsbelagda och om storleken på de avgifter som tas ut fattas av kommunen med iakttagande av bestämmelserna i 2 kap. i lagen om grunderna för avgifter till staten. Grunderna för en avgift bestäms närmare i den taxa som kommunen godkännt.

Ingen avgift tas ut för handläggningen av ett ärende som har inletts på initiativ av en myndighet eller en part som orsakas olägenhet. Avgift får dock tas ut om det kan anses uppenbart att ärendet har inletts utan grund.

Avgifter och kostnader enligt denna lag får utan dom eller beslut tas ut i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

VII AVDELNINGEN

SLUTBESTÄMMELSER

19 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

176 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

177 §

Bestämmelser om upphävande

Genom denna lag upphävs gruvlagen av den 17 september 1965 (503/1965), nedan *den upphävda lagen*, jämte ändringar.

Om det i andra lagar och i bestämmelser som utfärdats med stöd av dem hänvisas till den upphävda lagen, gäller hänvisningen denna lag sedan den trätt i kraft.

178 §

Allmän övergångsbestämmelse

De ärenden som med stöd av den upphävda lagen är anhängiga vid arbets- och näringsministeriet överförs när denna lag träder i kraft till gruvmyndigheten. Ärendena handläggs och avgörs med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet, om inte något annat föreskrivs nedan.

De bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande iaktas i fråga om sådana ärenden som med stöd av den upphävda lagen är anhängiga vid Säkerhetsteknikcentralen och domstolen vid ikraftträdandet, om inte något annat bestäms nedan.

Om fullföljdsdomstolen efter denna lags ikraftträdande upphäver ett beslut på vilket de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande ska tillämpas och återförvisar ärendet i sin helhet för ny behandling, handläggs och avgörs ärendet i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

179 §

Bestämmelser som ska tillämpas på malmletning och guldvaskning

En inmutningsrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft på de villkor som nämns i mutsedeln.

På verksamhet som sker med stöd av inmutningsrätt tillämpas fortfarande vad som föreskrivs i den upphävda lagens 12 och 15 §, 62 § 2 mom. och 63 §. Det årliga be-

loppet av inmutningsersättningen är 20 euro.

På verksamhet som sker med stöd av inmutningsrätt tillämpas dessutom på motsvarande sätt vad som bestäms om malmletning i 6, 12, 14 och 15 § i denna lag. Om guldvaskning bedrivs med stöd av inmutningsrätt, tillämpas dessutom bestämmelserna om guldvaskning i 6 §, 24 § 3 mom. och 27—30 § i denna lag på verksamheten. Inmutaren ska första gången lämna en sådan redogörelse som avses i 14 och 28 § senast ett år från denna lags ikraftträdande. Inmutaren ska lämna en sådan redogörelse som avses i 15 § i denna lag senast inom ett år från det att inmutningstillståndet har förfallit eller återkallats.

180 §

Upphörande, återkallelse och överföring av inmutningsrätten och förlängning av dess giltighetstid

På upphörande och återkallelse av en inmutningsrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen tillämpas vad som föreskrivs om upphörande och återkallelse av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd i 67, 70 och 72 § i denna lag.

På förlängning av inmutningsrättens giltighetstid tillämpas vad som bestäms om förlängning av malmletningstillståndets giltighetstid i 61, 66 och 72 § i denna lag, och vid bedrivande av guldvaskning med stöd av inmutningsrätt tillämpas vad som bestäms om förlängning av guldvaskningstillståndets giltighetstid i 65, 66 och 72 § i denna lag. Försummelse av den upphävda lagen eller av bestämmelser som utfärdats med stöd av den beaktas vid tillståndsprövningen när 46 § 1 mom. 8 punkten i denna lag tillämpas. I malmletningstillståndets maximala giltighetstid räknas inmutningsrättens giltighetstid in.

På överföring av inmutningsrätt tillämpas vad som föreskrivs om överföring av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd i 73 och 74 § i denna lag.

181 §

Bestämmelser som ska tillämpas på gruvdrift

De beslut om utmåsläggning som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft på de villkor som nämns i beslutet. På en utmålsförrättning som verkställs på grundval av ett beslut om utmåsläggning tillämpas fortfarande vad som föreskrivs i den upphävda lagens 27—38 §. De gruvrätter som beviljats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft på de villkor som nämns i beslutet om utmåsläggning och i utmålsedel. På gruvrätt tillämpas fortfarande vad som föreskrivs i den upphävda lagens 44 och 45 § samt på utmål och dess hjälpområde vad som föreskrivs i den upphävda lagens 22 §. Det årliga beloppet av utmålsavgiften är 50 euro per hektar. Om de grunder som påverkar det ekonomiska värdet av gruvmineral har förändrats väsentligt, har sakägaren rätt att kräva att gruvmyndigheten ska se över beloppet av den brytningsavgift som har betalats för kalenderåret för en gruvrätt. Gruvmyndigheten ska då beakta de grunder som påverkar det ekonomiska värdet av gruvmineralen och det avtal som sakägarna slutit om det.

De gruvrätter som avses i 73 § i den upphävda lagen förblir i kraft på de villkor som nämns i beslutet om utmåsläggning. På gruvrätten tillämpas vad som i 48—53 § i gruvlagen (273/1943) föreskrivs om försvarsavgift och i 57 § om brytningsavgift, och på utmål och områden utanför dem vad som föreskrivs i 20 § 2 mom. och 32 § 2 mom. i nämnda lag. Det ursprungliga årliga beloppet av försvarsavgiften är 50 euro per hektar. Gruvrättsinnehavaren ska till varje ägare av en fastighet inom utmålet betala en försvarsavgift för varje år senast den 31 januari. Försvarsavgiften betalas i sin helhet till fastighetsägarna. I stället för den försvarsavgift och brytningsavgift som har betalats för en gruvrätt ska bestämmelserna om brytningsersättning i 100 § 1, 2, 5 och 6 mom. tillämpas, om någon sakägare kräver detta.

På verksamhet som sker med stöd av gruvrätt tillämpas på motsvarande sätt vad som bestäms i 6, 17, 18, 97, 101, 108—111 §, 11 och 13—15 kap. samt 171 och 172 §. På gruvrätt med stöd av vilken guldvaskning bedrivs tillämpas dock 143—145 § i enlighet med vad som föreskrivs nedan. En gruvrätt kan pantsättas med tillämpning på motsvarande sätt av 174 §. En innehavare av gruvrätt ska senast inom två år från denna lags ikraftträdande för gruvmyndigheten redogöra för hur kraven på gruvssäkerhet har beaktats. Närmare bestämmelser om denna utredning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gruvmyndigheten ska senast inom två år från denna lags ikraftträdande fastställa arten och beloppet av säkerheten och utsätta en tidsfrist på högst ett år för innehavaren av gruvrätt att ställa säkerhet. Gruvmyndigheten ska också senast inom två år från denna lags ikraftträdande meddela innehavaren av gruvrätt de föreskrifter som är nödvändiga med tanke på allmänna och enskilda intressen med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i 52 § 3 mom. och 125 § samt bestämma översynsintervallen med iakttagande av vad som föreskrivs om fastställande av översynsintervall i 62 § 2 mom. och 127 § 2 mom. Om en föreskrift inte är nödvändig med tanke på gruvssäkerheten eller ett viktigt allmänt intresse, får den inte nämnvärt minska den nytta som gruvrätten för med sig. På beredningen av ett beslut om meddelande av en föreskrift tillämpas vad som föreskrivs om handläggning av ansökan om gruvtillstånd i 37—40 och 42 §. På beslutet tillämpas vad som föreskrivs om innehåll i tillståndsbeslut i 56 § 1 mom., om meddelande av tillståndsbeslut i 57 § och om information om tillståndsbeslut i 58 §. Ändring i ett beslut som fattats av gruvmyndigheten söks med iakttagande av vad som föreskrivs i 162 och 165 § i denna lag. Beslutet gällande ställande av säkerhet ska iakttas trots att ändring sökts, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

182 §

Upphörande, ändring, återkallelse och överföring av gruvrätt

På upphörande, ändring och återkallelse av en gruvrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen och av en gruvrätt som avses i 73 § i den lagen tillämpas vad som föreskrivs om upphörande, ändring och återkallelse av gruvtillstånd i 68—70 och 72 § i denna lag. Om upphörandet av en gruvrätt skjuts upp i enlighet med 68 § 3 mom., tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 100 § 3—6 mom. i denna lag, och i det fallet ska de förlängningar som beviljats med stöd av 50 § i den upphävda lagen beaktas. Om ett nyttjoområde som anvisats i ett beslut om utmålsläggning behöver utvidgas, tillämpas vad som föreskrivs om ändring av gruvtillstånd i 69 och 72 § i denna lag.

Gruvrätt med stöd av vilken guldvaskning bedrivs förfaller emellertid åtta år efter denna lags ikraftträdande. Innehavaren av gruvrätten ska iståndsätta området och bortskaffa byggnader och konstruktioner från det innan gruvrätten förfaller, och omedelbart efter det att gruvrätten förfallit underrätta gruvmyndigheten om de vidtagna åtgärderna. En innehavare av en sådan gruvrätt har företrädesrätt till guldvaskningstillstånd, om tillståndsansökan görs i enlighet med vad som bestäms i 34 § i denna lag innan gruvrätten har upphört att gälla.

På överföring av gruvrätt tillämpas vad som föreskrivs om överföring av gruvtillstånd i 73 och 74 § i denna lag.

183 §

Ansökan om malmletningstillstånd med stöd av förbehåll

På en företrädesrätt grundad på en förbehållsanmälan som gjorts med stöd av den upphävda lagen tillämpas vad som föreskrivs om företrädesrätt grundad på förbehållsanmälan i 32 § 3 mom. i denna lag. Ett förbehållsbeslut enligt den upphävda lagen förfaller när dess giltighetstid har

löpt ut. Förbehållsbeslutet förfaller likaså när malmletningstillstånd med stöd av den företrädesrätt som förbehållsbeslutet ges söks i enlighet med vad som föreskrivs i 34 § i denna lag.

184 §

Ansökan om gruvtillstånd med stöd av inmutningsrätt

En inmutningsrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen ger på motsvarande sätt företrädesrätt till gruvtillstånd enligt 32 § 2 mom. i denna lag.

185 §

Förbehåll, inmutningsrätt och gruvrätt som hinder för beviljande av tillstånd

Förbehåll som gjorts enligt den upphävda lagen eller inmutningsrätt och gruvrätt som beviljats med stöd av den samt sådan gruvrätt som avses i 73 § i den lagen iaktas på motsvarande sätt vid tillämpningen av 44 § 2 mom., 46 § 1 mom. 3—5 punkten och 47 § 2 och 3 mom. i denna lag.

Inmutningsrätt eller gruvrätt med stöd av vilken guldvaskning har bedrivits utgör dock inte hinder för beviljande av guldvaskningstillstånd på det sätt som avses i 46 § 1 mom. 3 eller 4 punkten.

186 §

Tillämpning av bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstväng

Bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstväng i 152—159 och 170 § i denna lag tillämpas på verksamhet grundad på inmutningsrätt och gruvrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen och på verksamhet grundad på sådan gruvrätt som avses i 73 § i den lagen.

187 §

Brott mot gruvbestämmelserna i verksamhet som bedrivs med stöd av inmutningsrätt och gruvrätt

Den som efter det att denna lag har trätt i kraft uppsåtligen eller av oaktsamhet i verksamhet grundad på sådana inmutningsrätter och gruvrätter som beviljats med stöd av den upphävda lagen och i verksamhet grundad på sådana gruvrätter som avses i 73 § i nämnda lag bryter mot

1) de förpliktelser, förbud eller begränsningar som föreskrivs i 15, 17, 18 §, 24 § 3 mom., 29, 143—145 eller 150 §,

2) de förpliktelser, förbud eller begränsningar som föreskrivs i 112—115, 117—119 eller 134—136 §,

3) ett förbud som utfärdats med stöd av 144 § 2 mom. eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av 148 § eller 181 § 4 mom.

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag, för *brott mot gruvbestämmelserna* dömas till böter.

För en sådan gärning som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten ska dock inte dömas till straff om gärningen, med hänsyn till sin menlighet och skadlighet samt andra omständigheter som har samband med den, bedömd som en helhet är ringa.

Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för en sådan gärning som avses i 1 mom. och genom vilken endast en enskilds intresse eller rätt har kränkts, om inte målsäganden anmäler den till åtal.

188 §

Tillämpning av bestämmelserna på anhängiga ärenden

På ärenden som med stöd av 178 § 1 mom. överförs till gruvmyndigheten tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 57, 58, 74 och 75 § om meddelande av beslut och om information om detta, i 162 och 165 § om sökande av ändring och i 166 § om meddelande av förvaltningsdomstolens beslut.

I fråga om sökande av ändring i beslut som fattats vid en utmålsförrättning enligt 181 § 1 mom. gäller på motsvarande sätt vad som i 89—93 § i inlösningslagen föreskrivs om sökande av ändring.

2.

Lag**om ändring av kärnenergilagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kärnenergilagen av den 11 december 1987 (990/1987) 7 q § 1 mom. 4 punkten, 23 §, 75 § 2 mom. och 82 § 8 punkten,
 sådana de lyder, 7 q § 1 mom. 4 punkten, 75 § 2 mom. och 82 § 8 punkten i lag 342/2008 och 23 § delvis ändrad i nämnda lag, samt
fogas till 7 q § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 342/2008, en ny 5 punkt, till 21 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1420/1994 och i nämnda lag 342/2008, ett nytt 4 mom. och till 82 §, sådan den lyder i nämnda lag 342/2008, en ny 9 punkt som följer:

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

Genom förordning av statsrådet utfärdas allmänna säkerhetsföreskrifter som är avsedda att precisera bestämmelserna i detta kapitel när det gäller

- 4) säkerheten vid slutförvaring av kärnavfall,
- 5) säkerheten vid gruvdrift och malmanrikningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium.

21 §

Annan användning av kärnenergi

Tillstånd för sådan verksamhet som avses i 2 § 1 mom. 2 punkten kräver att den kommun där det är planerat att en gruvplats eller ett malmanrikningsverk ska förläggas förordar att tillstånd beviljas.

23 §

Handläggning av ansökan om tillstånd

Över ansökan om tillstånd ska utlåtande begäras av Strålsäkerhetscentralen och miljöministeriet, om inte detta på grund av verk-

samhetens natur är uppenbart onödigt. Om ansökan gäller sådan utförelse som avses i 2 § eller ingående av avtal som avses i 2 § 2 mom. 1 punkten eller tillfällig användning av en i 22 § nämnd kärnanläggning på finskt territorium, ska dessutom utrikesministeriets utlåtande över ansökan inhämtas, om detta inte är uppenbart onödigt.

Innan beslut kan fattas om en ansökan om tillstånd för sådan verksamhet som avses i 2 § 1 mom. 2 punkten, ska sökanden som bilaga till tillståndsansökan lämna in en utredning. På sammanställandet och offentliggörandet tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna i 13 § 1 mom.

Statsrådet handlägger tillståndsansökningar enligt 2 mom. och ansökningar om gruvtillstånd enligt gruvlagen (/20) som gäller samma verksamhet samtidigt, och avgör dem genom samma beslut med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i denna lag och i 5 och 6 kap. i gruvlagen. På tillståndsbeslutet tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna i 56—58 § i gruvlagen. Om tillståndsansökan gäller ett gruvprojekt för vilket gruvtillstånd enligt gruvlagen har beviljats, tillämpas utöver denna lag även bestämmelserna om tillståndsförfarande i 38—40 och 42 § samt om tillståndsbeslut i 56—58 § i gruvlagen. Om gruvlagen inte tillämpas på den verksamhet som avses i 2 mom., iaktas förfarandet i 13 § i sin helhet.

75 §

Sökande av ändring och verkställighet av beslut

Ändring i annat än i 1 mom. nämnt beslut som fattats av statsrådet, arbets- och näringsministeriet eller Strålsäkerhetscentralen söks på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte annat följer av Euratomfördraget. På besvärsrätten i fråga om sådana beslut av statsrådet som gäller verksamhet enligt 2 § 1 mom. 2 punkten och på vilka gruvlagen tillämpas, ska bestämmelserna om besvärsrätt i 165 § i gruvlagen tillämpas på motsvarande sätt.

82 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

8) vilka uppgifter som ska tillställas tillsynsmyndigheten i de fall där användningen av kärnenergi har befriats från tillståndsplikt eller när en sådan åtgärd eller ändring som gäller tillståndspliktig verksamhet vidtas för vilken inget särskilt tillstånd behöver sökas enligt denna lag eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

9) ansökan om tillstånd för gruvdrift och malmanrikningsverksamhet och om handläggning av ansökan samt om de uppgifter som ska framgå av tillståndsbeslutet och om lämnande av information om det.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 4 § i terrängtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i terrängtrafiklagen av den 22 december 1995 (1710/1995) 4 § 2 mom. 8 punkten samt *fogas* till 4 § 2 mom. en ny 9 punkt som följer:

4 §

Rätt att färdas i terrängen

Tillstånd behövs dock inte för

8) motordrivna fordon att stanna och parkera utanför en tätort i omedelbar närhet av en väg, om detta är nödvändigt för att parkeringen ska kunna ske tryggt och det inte med-

för oskäligen olägenhet för områdets ägare eller innehavare,

9) sådan trafik som sker inom ett malmletningsområde enligt gruvlagen (/20) och på mindre än 30 meters avstånd från områdets gräns, eller inom hjälpområdet för en gruva, och som är nödvändig för verksamhet som avses i malmletningstillståndet eller gruvstillståndet i fråga.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 3 och 5 § i strålskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strålskyddslagen av den 27 mars 1991 (592/1991) 3 § 2 mom. och 5 § 2 mom. som följer:

3 §

Förhållandet till vissa författningar

Med stöd av denna lag fastställs exponeringen för naturlig strålning i gruvor samt de krav som ska ställas på strålsäkerheten i gruvarbete. I fråga om gruvsäkerheten och tillsynen över den gäller i övrigt vad som föreskrivs i gruvlagen (/20).

5 §

Arbetsfördelningen mellan ministerierna

Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över verksamhet som medför exponering för strålning utövas av social- och hälsovårdsministeriet. Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över verksamhet som medför exponering för strålning utövas dock av arbets- och näringsministeriet i frågor som gäller

- 1) sådan användning av kärnenergi som avses i kärnenergilagen, eller
- 2) kommersiell tillverkning, handel samt import och export i fråga om strålkällor.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 6 § i ödemarkslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i ödemarkslagen av den 17 januari 1991 (62/1991) 6 § som följer:

6 §

Gruvdrift

Gruv tillstånd enligt gruvlagen (/20) får
beviljas för ett ödemarksområde endast om
statsrådet har gett tillstånd till det.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 9 § i sametingslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sametingslagen av den 17 juli 1995 (974/1995) 9 § 1 mom. 3 punkten som följer:

9 §

Förhandlingsplikt

Myndigheterna skall förhandla med same-
tinget om alla vittsyftande och viktiga åtgär-
der, som på ett direkt och särskilt sätt kan in-
verka på samernas ställning som ett urfolk
och som på samernas hembygdsområde gäll-
er

3) letning efter och utvinning av fyndighe-
ter som innehåller gruvmineral samt guld-
vaskning som sker på statens mark- och vat-
tenområden,

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 53 § i naturvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen av den 20 december 1996 (1096/1996) 53 § 5 mom. 3 punkten, så-
dan den lyder i lag 553/2004, som följer:

53 §

Statens ersättningskyldighet

Om ett beslut i ett tillståndsärende som fat-
tats med stöd av 66 § 1 mom. begränsar an-
vändningen av fastigheten så att detta för
områdets ägare eller innehavaren av särskilda
rättigheter har de följdverkningar som avses i
1 mom., och om det inte hade funnits andra
hinder för att bevilja tillståndet, är staten
skyldig att ersätta olägenheten om detta yr-

kas. Rätt till ersättning föreligger dock inte
när olägenheten

3) uppstår på grund av avgörandet av ett
ärende som gäller malmetningstillstånd,
gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd en-
ligt gruvlagen (/20),

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 12 § i lagen om ersättning för miljöskador**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 19 augusti 1994 om ersättning för miljöskador (737/1994) 12 § som följer:

12 §

Tillämpning av lagen vid förfaranden enligt vissa andra lagar

Om det vid ett förfarande enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter eller någon annan därmed jämförbar lag, landsvägslagen (503/2005), lagen om enskilda vägar (358/1962), banlagen (110/2007) eller gruvlagen (/20) ska bestämmas ersättning för sådana miljöskador

som avses i denna lag, tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om ersättningskyldighet och grunder för bestämmande av ersättning, dock inte 8—10 §. Om en verksamhet enligt en lag som nämns i denna paragraf orsakar personskada som ska betraktas som miljöskada, tillämpas denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av lagen om Finlands ekonomiska zon**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 26 november 2004 om Finlands ekonomiska zon (1058/2004) 5 §, 6 § 2 mom. och 15 § som följer:

5 §

Lagstiftning som ska tillämpas på skydd av undervattensledning, på marksubstanser och på gruvmineral

I den ekonomiska zonen gäller vad som föreskrivs i lagen om skydd för vissa undervattensledning (145/1965).

På tagande av marksubstanser i den ekonomiska zonen tillämpas vattenlagen.

På letning efter och utvinning av fyndigheter som innehåller gruvmineral i den ekonomiska zonen tillämpas gruvlagen (/20).

6 §

Utnyttjanderätt

Med naturtillgångar avses i 1 mom. gruvmineral, stenmaterial och andra icke-levande förekomster på havsbotten och i dess underlag samt till bottenlevande arter hörande väx-

ter och djur som på det stadium där de kan bli föremål för fångst antingen är orörliga på havsbotten eller i dess underlag eller har förmåga att röra sig endast vid ständig fysisk beröring med havsbotten eller dess underlag.

15 §

Förseelse mot gruvbestämmelserna i den ekonomiska zonen

Straff för förseelse mot gruvbestämmelserna i den ekonomiska zonen utdöms enligt 160 § i gruvlagen.

Denna lag träder i kraft den 20.

Helsingfors den 22 december 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Näringsminister Mauri Pekkarinen

*Bilagor
Parallelltext*

2.

Lag

om ändring av kärnenergilagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kärnenergilagen av den 11 december 1987 (990/1987) 7 q § 1 mom. 4 punkten, 23 §, 75 § 2 mom. och 82 § 8 punkten,
sådana de lyder, 7 q § 1 mom. 4 punkten, 75 § 2 mom. och 82 § 8 punkten i lag 342/2008 och 23 § delvis ändrad i nämnda lag, samt
fogas till 7 q § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 342/2008, en ny 5 punkt, till 21 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1420/1994 och i nämnda lag 342/2008, ett nytt 4 mom. och till 82 §, sådan den lyder i nämnda lag 342/2008, en ny 9 punkt som följer:

Gällande lydelse

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

Genom förordning av statsrådet utfärdas allmänna säkerhetsföreskrifter som är avsedda att precisera bestämmelserna i detta kapitel när det gäller

4) säkerheten vid slutförvaring av kärnavfall.

Föreslagen lydelse

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

Genom förordning av statsrådet utfärdas allmänna säkerhetsföreskrifter som är avsedda att precisera bestämmelserna i detta kapitel när det gäller

4) säkerheten vid slutförvaring av kärnavfall,

5) säkerheten vid gruvdrift och malmanrikningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium.

21 §

Annan användning av kärnenergi

Tillstånd för sådan verksamhet som avses i 2 § 1 mom. 2 punkten kräver att den kommun där det är planerat att en gruvplats eller ett malmanrikningsverk ska förläggas förordar att tillstånd beviljas.

Gällande lydelse

23 §

Handläggning av ansökan om tillstånd

Över ansökan om tillstånd ska utlåtande begäras av Strålsäkerhetscentralen och miljöministeriet, om inte detta på grund av verksamhetens natur är uppenbart onödigt. Om ansökan gäller sådan utförelse som avses i 2 § eller ingående av avtal som avses i 2 § 2 mom. 1 punkten eller tillfällig användning av en i 22 § nämnd kärnanläggning på finskt territorium, ska dessutom utrikesministeriets utlåtande över ansökan inhämtas, om detta inte är uppenbart onödigt.

Innan avgörande fattas med anledning av ansökan om tillstånd för verksamhet som avses i 2 § 1 mom. 2 punkten, skall i 13 § stadgat förfarande iakttas.

Föreslagen lydelse

23 §

Handläggning av ansökan om tillstånd

Över ansökan om tillstånd ska utlåtande begäras av Strålsäkerhetscentralen och miljöministeriet, om inte detta på grund av verksamhetens natur är uppenbart onödigt. Om ansökan gäller sådan utförelse som avses i 2 § eller ingående av avtal som avses i 2 § 2 mom. 1 punkten eller tillfällig användning av en i 22 § nämnd kärnanläggning på finskt territorium, ska dessutom utrikesministeriets utlåtande över ansökan inhämtas, om detta inte är uppenbart onödigt.

Innan beslut kan fattas om en ansökan om tillstånd för sådan verksamhet som avses i 2 § 1 mom. 2 punkten, ska sökanden som bilaga till tillståndsansökan lämna in en utredning. På sammanställandet och offentliggörandet tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna i 13 § 1 mom.

Statsrådet handlägger tillståndsansökningar enligt 2 mom. och ansökningar om gruvtillstånd enligt gruvlagen (/20) som gäller samma verksamhet samtidigt, och avgör dem genom samma beslut med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i denna lag och i 5 och 6 kap. i gruvlagen. På tillståndsbeslutet tillämpas på motsvarande sätt bestämmelserna i 56—58 § i gruvlagen. Om tillståndsansökan gäller ett gruvprojekt för vilket gruvtillstånd enligt gruvlagen har beviljats, tillämpas utöver denna lag även bestämmelserna om tillståndsförfarande i 38—40 och 42 § samt om tillståndsbeslut i 56—58 § i gruvlagen. Om gruvlagen inte tillämpas på den verksamhet som avses i 2 mom., iakttas förfarandet i 13 § i sin helhet.

Gällande lydelse

75 §

Sökande av ändring och verkställighet av beslut

Ändring i annat än i 1 mom. nämnt beslut som fattats av statsrådet, arbets- och näringsministeriet eller Strålsäkerhetscentralen söks i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte annat följer av Euratomfördraget.

82 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

8) vilka uppgifter som ska tillställas tillsynsmyndigheten i de fall där användningen av kärnenergi har befriats från tillståndsplikt eller när en sådan åtgärd eller ändring som gäller tillståndspliktig verksamhet vidtas för vilken inget särskilt tillstånd behöver sökas enligt denna lag eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Förslagen lydelse

75 §

Sökande av ändring och verkställighet av beslut

Ändring i annat än i 1 mom. nämnt beslut som fattats av statsrådet, arbets- och näringsministeriet eller Strålsäkerhetscentralen söks på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte annat följer av Euratomfördraget. *På besvärsrätten i fråga om sådana beslut av statsrådet som gäller verksamhet enligt 2 § 1 mom. 2 punkten och på vilka gruvlagen tillämpas, ska bestämmelserna om besvärsrätt i 165 § i gruvlagen tillämpas på motsvarande sätt.*

82 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

8) vilka uppgifter som ska tillställas tillsynsmyndigheten i de fall där användningen av kärnenergi har befriats från tillståndsplikt eller när en sådan åtgärd eller ändring som gäller tillståndspliktig verksamhet vidtas för vilken inget särskilt tillstånd behöver sökas enligt denna lag eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

9) ansökan om tillstånd för gruvdrift och malmanrikningsverksamhet och om handläggning av ansökan samt om de uppgifter som ska framgå av tillståndsbeslutet och om lämnande av information om det.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 4 § i terrängtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i terrängtrafiklagen av den 22 december 1995 (1710/1995) 4 § 2 mom. 8 punkten
samt
fogas till 4 § 2 mom. en ny 9 punkt som följer:

Gällande lydelse

4 §

Rätt att färdas i terrängen

Föreslagen lydelse

4 §

Rätt att färdas i terrängen

Tillstånd behövs dock inte för

8) motordrivna fordon att stanna och parkera utanför en tätort i omedelbar närhet av en väg, om detta är nödvändigt för att parkeringen ska kunna ske tryggt och det inte medför oskälig olägenhet för området ägare eller innehavare.

Tillstånd behövs dock inte för

8) motordrivna fordon att stanna och parkera utanför en tätort i omedelbar närhet av en väg, om detta är nödvändigt för att parkeringen ska kunna ske tryggt och det inte medför oskälig olägenhet för området ägare eller innehavare,

9) sådan trafik som sker inom ett malmletningsområde enligt gruvlagen (/20) och på mindre än 30 meters avstånd från områdets gräns, eller inom hjälpområdet för en gruva, och som är nödvändig för verksamhet som avses i malmletningstillståndet eller gruvstillståndet i fråga.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 3 och 5 § i strålskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strålskyddslagen av den 27 mars 1991 (592/1991) 3 § 2 mom. och 5 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Förhållandet till vissa författningar

Förhållandet till vissa författningar

Med stöd av denna lag fastställs exponeringen för naturlig strålning i gruvor samt de krav som skall ställas på strålsäkerheten i gruvarbete. Om säkerheten i gruvarbete gäller i övrigt vad som stadgas i gruvlagen (503/65).

Med stöd av denna lag fastställs exponeringen för naturlig strålning i gruvor samt de krav som ska ställas på strålsäkerheten i gruvarbete. *I fråga om gruvsäkerheten och tillsynen över den gäller i övrigt vad som föreskrivs i gruvlagen (/20).*

5 §

5 §

Arbetsfördelningen mellan ministerierna

Arbetsfördelningen mellan ministerierna

Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över verksamhet som medför exponering för strålning utövas av social- och hälsovårdsministeriet. Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över verksamhet som medför exponering för strålning hör dock till handels- och industriministeriet i frågor som gäller

1) sådan användning av kärnenergi som avses i kärnenergilagen,
2) gruvdrift som avses i gruvlagen, eller

3) kommersiell tillverkning, handel samt import och export i fråga om strålkällor.

Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över verksamhet som medför exponering för strålning utövas av social- och hälsovårdsministeriet. Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över verksamhet som medför exponering för strålning utövas dock av *arbets- och näringsministeriet* i frågor som gäller

1) sådan användning av kärnenergi som avses i kärnenergilagen, *eller*

2) *kommersiell tillverkning, handel samt import och export i fråga om strålkällor.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 6 § i ödemarkslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i ödemarkslagen av den 17 januari 1991 (62/1991) 6 § som följer:

Gällande lydelse

6 §

Gruvdrift

Utmål enligt gruvlagen (503/65) får inte fastställas på ett ödemarksområde, om inte statsrådet har gett tillstånd till det.

Föreslagen lydelse

6 §

Gruvdrift

Gruvtillstånd enligt gruvlagen (/20) får beviljas för ett ödemarksområde endast om statsrådet har gett tillstånd till det.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 9 § i sametingslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sametingslagen av den 17 juli 1995 (974/1995) 9 § 1 mom. 3 punkten som följer:

Gällande lydelse

9 §

Förhandlingsplikt

Myndigheterna skall förhandla med same-
tinget om alla vittsyftande och viktiga åtgär-
der, som på ett direkt och särskilt sätt kan in-
verka på samernas ställning som ett urfolk
och som på samernas hembygdsområde gäller

3) tillståndsansökningar angående inmut-
ning av gruvmineraler samt utmålsläggning,

Föreslagen lydelse

9 §

Förhandlingsplikt

Myndigheterna skall förhandla med same-
tinget om alla vittsyftande och viktiga åtgär-
der, som på ett direkt och särskilt sätt kan in-
verka på samernas ställning som ett urfolk
och som på samernas hembygdsområde gäll-
er

3) letning efter och utvinning av fyndighe-
ter som innehåller gruvmineral samt guld-
vaskning som sker på statens mark- och vat-
tenområden,

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 53 § i naturvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen av den 20 december 1996 (1096/1996) 53 § 5 mom. 3 punkten, så-
dan den lyder i lag 553/2004, som följer:

Gällande lydelse

53 §

Statens ersättningsskyldighet

Om ett beslut i ett tillståndsärende som fat-
tats med stöd av 66 § 1 mom. begränsar an-
vändningen av fastigheten så att detta för om-
rådets ägare eller innehavaren av särskilda
rättigheter har de följdverkningar som avses i
1 mom., och om det inte hade funnits andra
hinder för att bevilja tillståndet, är staten
skyldig att ersätta olägenheten om detta yr-
kas. Rätt till ersättning föreligger dock inte
när olägenheten

3) orsakas av att en i gruvlagen (503/1965)
avsedd utmålsansökan avslås,

Förslagen lydelse

53 §

Statens ersättningsskyldighet

Om ett beslut i ett tillståndsärende som fat-
tats med stöd av 66 § 1 mom. begränsar an-
vändningen av fastigheten så att detta för om-
rådets ägare eller innehavaren av särskilda
rättigheter har de följdverkningar som avses i
1 mom., och om det inte hade funnits andra
hinder för att bevilja tillståndet, är staten
skyldig att ersätta olägenheten om detta yr-
kas. Rätt till ersättning föreligger dock inte
när olägenheten

3) uppstår på grund av avgörandet av ett
ärende som gäller malmetningstillstånd,
gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd en-
ligt gruvlagen (/20),

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 12 § i lagen om ersättning för miljöskador**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 19 augusti 1994 om ersättning för miljöskador (737/1994) 12 § som följer:

Gällande lydelse

12 §

*Tillämpning av lagen vid förfaranden enligt
vissa andra lagar*

Om det vid ett förfarande enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter eller någon annan därmed jämförbar lag, lagen om allmänna vägar (243/54), lagen om enskilda vägar (358/62) eller gruvlagen (503/65) skall bestämmas ersättning för miljöskador som avses i denna lag, tillämpas vad denna lag stadgar om ersättningsskyldighet och grunder för bestämmande av ersättning, dock inte 8—10 §§. Om en verksamhet enligt en lag som nämns ovan i denna paragraf orsakar personskada som skall betraktas som miljöskada, tillämpas denna lag.

Föreslagen lydelse

12 §

*Tillämpning av lagen vid förfaranden enligt
vissa andra lagar*

Om det vid ett förfarande enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter eller någon annan därmed jämförbar lag, *landsvägslagen* (503/2005), lagen om enskilda vägar (358/1962), *banlagen* (110/2007) eller gruvlagen (/20) ska bestämmas ersättning för sådana miljöskador som avses i denna lag, tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om ersättningsskyldighet och grunder för bestämmande av ersättning, dock inte 8—10 §. Om en verksamhet enligt en lag som nämns i denna paragraf orsakar personskada som ska betraktas som miljöskada, tillämpas denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av lagen om Finlands ekonomiska zon**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 26 november 2004 om Finlands ekonomiska zon (1058/2004) 5 §, 6 §
2 mom. och 15 § som följer:

Gällande lydelse

5 §

*Lagstiftning som skall tillämpas på skydd av
undervattensledning, på marksubstanser
samt på gruvmineraler*

I den ekonomiska zonen gäller vad som föreskrivs i lagen om skydd för vissa undervattensledning (145/1965).

På tagande av marksubstanser i den ekonomiska zonen tillämpas vattenlagen.

På forskning, prospektering och inmutning i syfte att utnyttja gruvmineraler samt på exploatering av gruvmineraler i den ekonomiska zonen tillämpas gruvlagen (503/1965) och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

6 §

Utnyttjanderätt

Med naturtillgångar avses i 1 mom. gruvmineraler, stenmaterial och andra icke-levande förekomster på havsbotten och i dess underlag samt till bottenlevande arter hörande växter och djur som på det stadium där de kan bli föremål för fångst antingen är orörliga på havsbotten eller i dess underlag eller har förmåga att röra sig endast vid ständig fysisk beröring med havsbotten eller dess underlag.

Föreslagen lydelse

5 §

*Lagstiftning som ska tillämpas på skydd av
undervattensledning, på marksubstanser
och på gruvmineral*

I den ekonomiska zonen gäller vad som föreskrivs i lagen om skydd för vissa undervattensledning (145/1965).

På tagande av marksubstanser i den ekonomiska zonen tillämpas vattenlagen.

På letning efter och utvinning av fyndigheter som innehåller gruvmineral i den ekonomiska zonen tillämpas gruvlagen (/20).

6 §

Utnyttjanderätt

Med naturtillgångar avses i 1 mom. *gruvmineral*, stenmaterial och andra icke-levande förekomster på havsbotten och i dess underlag samt till bottenlevande arter hörande växter och djur som på det stadium där de kan bli föremål för fångst antingen är orörliga på havsbotten eller i dess underlag eller har förmåga att röra sig endast vid ständig fysisk beröring med havsbotten eller dess underlag.

Gällande lydelse

15 §

Gruvförseelse i den ekonomiska zonen

Till straff för gruvförseelse i den ekonomiska zonen döms enligt 62 § 2 mom. i gruvlagen.

Föreslagen lydelse

15 §

Förseelse mot gruvbestämmelserna i den ekonomiska zonen

Straff för förseelse mot gruvbestämmelserna i den ekonomiska zonen utdöms enligt 160 § i gruvlagen.

Denna lag träder i kraft den 20.